Amadís *de* Gaula

Garci Rodríguez de Montalvo

Volumul 2

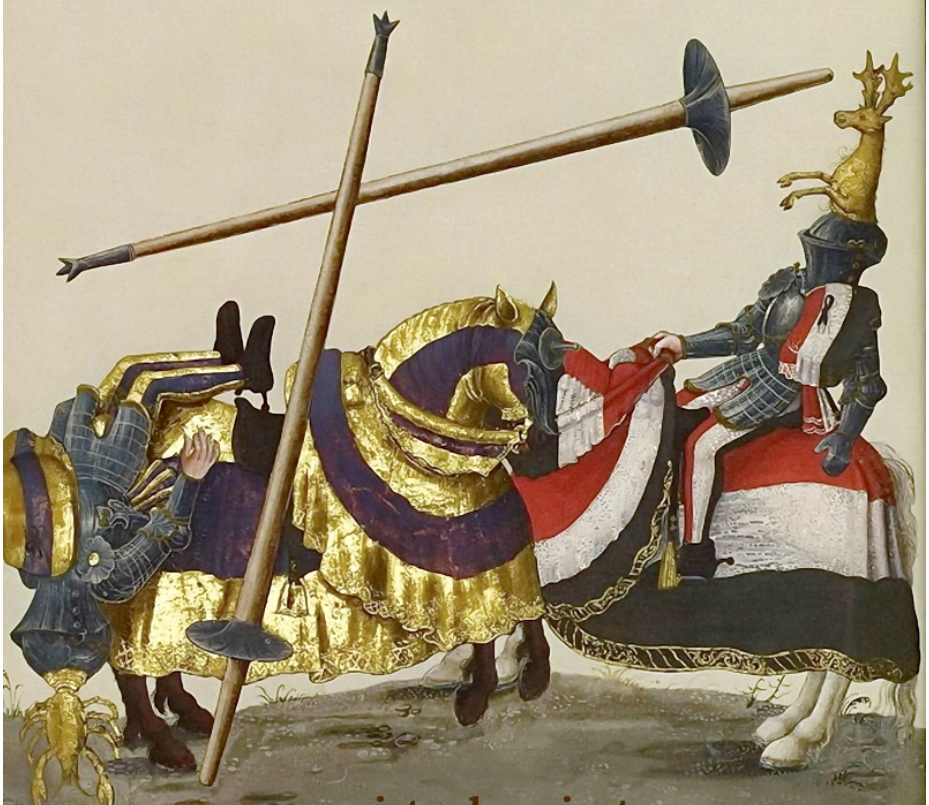

www.virtual-project.eu

Garci Rodríguez de Montalvo

NEMAIPOMENITELE PERIPEȚII ALE NEÎNFRICATULUI CAVALER

AMADÍS DE GAULA

Volumul 2

Povestite în limba română de:
DAN MUNTEANU

virtual-project.eu

Editura UNIVERS
București, 1988

ÎNCEPE A TREIA CARTE

A NEÎNFRICATULUI CAVALER AMADIS DE GAULA

În care se povestește despre marile neînțelegeri și zâzanii stârnite în casa și la curtea regelui Lisuarte de sfaturile rele date regelui de Gandandel, menite să lovească în Amadis și neamurile și prietenii săi, al căror început a fost porunca regelui ca Angriote și nepotul său să plece de la curtea sa și din toate ținuturile stăpânite de el și să fie chemați la luptă, așa cum aceștia au și primit, după cum vă vom istorisi mai departe.

Istoria spune că după uciderea feciorilor lui Gandandel și Brocadan de către Angriote de Estravaus și nepotul lui, Sarquiles, cum ați auzit, cei doisprezece cavaleri și Madasima i-au condus pe aceștia din urmă cu multă veselie la corturile lor, în vreme ce regele Lisuarte a plecat de la fereastră ca să nu-i vadă pierind pe cei trei, nu pentru că ținea la ei, socotindu-i la fel de răi ca părinții lor, ci fiindcă, astfel, Amadis dobândea și mai multă glorie, întru știrbirea faimei curții sale. Trecând câteva zile și aflând regele că Angriote și nepotul lui s-au mai întremat de pe urma rănilor primite și pot călări, le-a trimis vorbă să părăsească regatele sale și să nu mai calce prin ținuturile lui până nu le va porunci el, ceea ce i-a întristat foarte pe acești cavaleri și amarnic i s-au plâns lui don Grumedan și altor cavaleri de la curte ce veniseră să-i viziteze ca să-și arate prețuirea, dar mai cu seamă lui Brian de Monjaste și Gavarte de la Valea Temătoare, spunând că, de vreme ce regele, uitând marile servicii ce i le-au adus, se purta astfel cu ei și îi izgonea, să nu se mire dacă, devenindu-i dușmani, se va căi mai mult pentru viitor decât pentru trecut; și, strângându-și corturile, însoțiți de toți oamenii lor, au pornit spre Insula Ferecată; după trei zile de mers, într-un schit, au

întâlnit-o pe Gandeza, nepoata lui Brocadan și iubita lui Sarquiles, cea care îl ascunsese în cămara de unde auzise toată mârșăvia urzită de Gandandel împotriva lui Amadis, cum v-am povestit mai înainte. Aceasta fugise de frică și mult s-au bucurat cavalerii că au întâlnit-o, mai ales Sarquiles, care o iubea nespus, așa că, luând-o cu ei, și-au continuat drumul. Regele Lisuarte, ce se depărtase de la fereastră ca să nu vadă victoria lui Angriote și a nepotului său, cum v-am mai spus, tocmai intra în odaia sa mânios foarte fiindcă lucrurile se sfârșiseră întru cinstea și faima lui Amadis și a prietenilor săi, când s-au întors don Grumedan și ceilalți cavaleri, ce se despărțiseră de cei ce porneau spre Insula Ferecată și care i-au transmis tot ce li se spusese, precum și plângerea celor doi cavaleri împotriva sa, ceea ce l-a mâniat și l-a tulburat și mai abitir pe rege, care a spus: „Deși suferința este semn de mare înțelepciune și, de cele mai multe ori, folositoare, uneori este pricină de mari greșeli, cum mi s-a întâmplat cu acești cavaleri, căci, dacă așa cum ei s-au îndepărtat de mine, eu nu le-aș mai fi arătat bunăvoință și dragoste, ei n-ar fi îndrăznit să spună câte au spus, dar mai cu seamă să vină la curte și să-mi calce pământurile. Dar cum eu am făcut ceea ce îmi cerea rațiunea, Dumnezeu va ști, în cele din urmă, să mă acopere de glorie, iar pe ei să-i facă să-și plătească sminteala; așa că vreau ca, pe dată, să fie chemați la luptă împreună cu Amadis, căruia i se supun toți, și vom vedea cât de mare le este trufia”. Arban, regele din Norgales, care dorea să-l slujească pe rege, i-a spus: „Seniore, chibzuiți bine ceea ce spuneți, mai înainte de-a trece la fapte, atât datorită marii vitejii a acestor cavaleri ce sunt în stare de multe, cât și fiindcă Dumnezeu ne-a arătat limpede că dreptatea este de partea lor, că de-ar fi fost altfel, deși Angriote este un cavaler viteaz, nu i-ar fi învins, așa cum a făcut-o, pe feciorii lui Gandandel, socotiți atât de curajoși și puternici, și nici Sarquiles nu l-ar fi înfrânt pe Adamas, de unde se vede că marea dreptate pe care au apărat-o le-a dat și le-a adus victoria; de aceea, stăpâne, socotesc că ar fi bine să se întoarcă în slujba voastră, căci nu e spre folosul nici unui rege să poarte război cu supușii săi, când îl poate înlătura, pentru că toate pierderile de o parte și de alta, în oameni și bogății, sunt o pierdere pentru rege, fără să dobândească nicio cinste învingându-și și supunându-și vasalii; și, adesea, asemenea neînțelegeri pricinuiesc mari pagube și îi fac pe regi și pe marii seniori ai ținuturilor învecinate să cugete că dând dovadă de oarece bunăvoință pot înlătura un asemenea război și dobândi mai

mult decât pierduseră în trecut; și lucrul cel mai de temut e ca vasalii să nu mai știe de frica și rușinea seniorilor care, cârmuindu-i cu blândă înțelepciune, supunându-i mai mult prin dragoste decât prin frică, îi pot stăpâni și conduce asemeni bunului păstor ce-și mână turma; dar dacă îi înrobesc mai mult decât pot îndura, se întâmplă, deseori, să o ia razna toți, după primul, și când greșeala a ajuns să fie cunoscută, e foarte greu să mai fie îndreptată. Așa că, seniore, acum e vremea să o îndreptăm, mai înainte ca mânia să se aprindă și mai tare, fiindcă Amadis vă este atât de supus, încât cu puțină bunăvoință îl puteți câștiga și, o dată cu el, pe toți cei ce v-au părăsit pentru el". Regele a răspuns: „Ați grăit bine, dar nu voi da ținutul pe care i l-am dăruit fiicei mele, Leonoreta, și pe care mi l-au cerut ei, iar puterea lor, deși e mare, nu înseamnă nimic pe lângă a mea; așa că nu-mi mai vorbiți despre asta și pregătiți-vă armele și caii ca să mă slujiți, căci mâine, Cendil de Ganota va pleca spre Insula Ferecată să-i cheme la luptă". „Facă-se voia Domnului – au răspuns cavalerii –, și fie ca el să facă așa cum socoate mai bine, iar noi vă vom sluji precum doriți".

După aceasta, toți au plecat la casele lor, iar regele a rămas la palat. Gandandel și Brocadan, văzându-și feciorii morți, și știindu-se ei înșiși pierduți pentru această lume și pentru cealaltă, căci își primiseră pedeapsa pe care, în vremurile noastre, mulți semeni n-o primesc, ferindu-i Dumnezeu de asta fie în marea lui milă, ca să se îndrepte, fie în numele dreptății, ca să plătească o dată pentru toate faptele lor, căci oamenii nu se îndreaptă fără nădejdea mântuirii, au hotărât să plece pe o insuliță cu puțini locuitori stăpânită de Gandandel, și, luându-și fiii morți, nevestele și slujitorii, s-au urcat pe două corăbii, cu gândul să ajungă în insula Mongaza, dacă urieșița Gromadaza nu i-ar fi predat castelele sale regelui; așa că, plângând de mama focului cu toții și blestemați de cei ce îi priveau, au părăsit portul și au ajuns undeva unde nu se mai pomenește de ei, dar putem crede cu îndreptățire că cei ce săvârșesc fapte rele până la bătrânețe tot așa își sfârșesc zilele, dacă nu se pogoară asupra lor harul prea înaltului stăpân, mai curând din milosârdie decât pentru meritele lor, pentru ca, o dată cu trecerea vremii, să se îndrepte. Regele Lisuarte a poruncit, după asta, să se adune la palat toți marii nobili de la curtea sa și cavalerii de rang mai mic și, plângându-se că a fost jignit de vorbele trufașe ale lui Amadis și ale prietenilor acestuia, i-a rugat să fie alături de el în această durere, așa cum făcea și el în toate câte îi privea pe ei. Toți i-au răspuns că îl vor sluji ca pe stăpânul lor, în tot

ce va porunci. Atunci, regele l-a chemat pe Cendil de Ganota și i-a spus: „Încălecați pe dată și porniți spre Insula Ferecată cu carte de împuternicire din parte-mi și, chemați-l la luptă pe Amadis și pe toți cei ce vor să apere cauza lui don Galvanes; și spuneți-le să se păzească de mine, că le voi nimici viețile și averile, de voi putea, oriunde îi voi afla, și la fel vor face toți supușii mei”.

Don Cendil, după ce a primit mesajul regelui, s-a înarmat și, încălecând, a pornit pe dată la drum, căci dorea să împlinească porunca stăpânului său. Regele a mai rămas acolo câteva zile, și apoi a plecat spre o cetate de-a sa, ce se numea Gracedonia, fiindcă în toate cele era plină de farmec și grație, ceea ce mult le-a bucurat pe Oriana și Mabilia, mai ales fiindcă cetatea era aproape de Miraflores și Orianei i se apropia sorocul să nască, iar ele socoteau că cel mai bine vor aranja totul la Miraflores. Cei doisprezece cavaleri ce o însoțeau pe Madasima au tot umblat, fără popas, până au ajuns la două leghe de Insula Ferecată unde, pe malul unui râu, îi aștepta Amadis cu două mii trei sute de cavaleri bine înarmați, toți călare, care i-a primit cu multă bucurie, arătându-și marea dragoste și prietenia față de Madasima și îmbrățișându-l de mai multe ori pe Angriote, căci aflase printr-un sol trimis de fratele său, Florestan, cum se desfășurase lupta. Și, pe când stăteau împreună plini de voie bună, l-au văzut coborând pe un drumeag din vârful unui munte pe don Cendil de Ganota, cavaler al regelui Lisuarte, care venea să-i cheme la luptă. Acesta, de cum a văzut atâția cavaleri și atât de bine înarmați, a simțit că i se umplu ochii de lacrimi la gândul că toți aceștia îi părăsiseră pe rege, stăpânul său, ai cărui slujitor preacredincios era, lipsindu-l de multă cinste și bogăție; dar, ștergându-și ochii, s-a arătat cât mai senin cu putință la chip, căci era un cavaler foarte chipeș, tare înțelept și foarte curajos, și s-a apropiat de ceilalți, întrebând de Amadis; aceștia i l-au arătat cum stă de vorbă cu Madasima și cavalerii ce tocmai sosiseră de la drum. El s-a îndreptat spre ei și, cum aceștia l-au recunoscut, l-au primit foarte bine, iar el i-a salutat cu multă curtenie și le-a spus: „Domnilor, am venit la Amadis și la voi toți cu solie din partea regelui și, cum vă aflați toți împreună, ar fi bine să mă ascultați”.

Toți s-au apropiat ca să audă ce va spune, și Cendil i s-a adresat lui Amadis, rostind aceste vorbe: „Domnule, citiți această carte”. De cum a citit-o, Amadis i-a zis: „Aceasta e o carte de împuternicire; acum spuneți-ne care-i solia”. „Seniore Amadis, regele, stăpânul meu vă

cheamă la luptă pe domnia voastră, pe toți cei de-un neam cu voi, pe toți câți se află aici și pe cei ce vor să cucerească Insula Mongaza; și vă mai spune că, de azi înainte, să vă străduiți să vă apărați pământurile și averile și viețile, căci are de gând să vă nimicească de tot, de-i va sta în putere; și să nu vă mai calce piciorul în regatul său, că, pe cine va prinde, nu va scăpa cu viață".

Don Cuadragante a vorbit: „Don Cendil, domnia voastră ne-ați spus ce vi s-a poruncit și bine ați făcut, dar cum stăpânul vostru ne amenință că ne va lua viețile și averile, fără a ține seamă de ce vor spune acești cavaleri, răspunde-ți-i maiestății sale, din partea mea, că, deși e rege și stăpân pe întinse ținuturi, eu îmi iubesc viața și sărăcia tot atât pe cât își iubește el viața și bogățiile și că nu e cu nimic mai presus întru stirpe, căci nu e coborâtor din regi dinspre mamă și dinspre tată mai mult decât mine; iar de trebuie să mă feresc de el, să se ferească și el de mine cu întregul lui regat".

Lui Amadis i-ar fi plăcut ca răspunsul să fie dat cu mai multă chibzuință, și i-a spus: „Seniore don Cuadragante, așteptați ca acest cavaler să primească răspunsul tuturor celor de aici și al vostru și acum, că am ascultat solia, să hotărâm împreună ce răspuns să dăm, căci așa e potrivit cu rangul și faima noastră; iar voi, don Cendil de Ganota, îi puteți spune regelui că tare greu îi va fi să facă ceea ce gândește; și-acum, veniți cu noi în Insula Ferecată, să treceți pe sub bolta iubiților credincioși, că, de veți sfârși încercarea cu bine, veți fi mai iubit și mai prețuit de prietena voastră și o veți simți lângă voi încă mai drăgăstoasă". „Dacă asta vă e dorința – a răspuns don Cendil –, așa voi face, dar în ceea ce privește iubirea nu vreau să dau în vileag nimic mai mult decât știe inima mea".

Și, pe dată, au pornit cu toții spre Insula Ferecată; când Cendil a văzut stânca aceea nespus de înaltă și marea fortăreață, tare s-a mai minunat, iar când au pătruns în ținut a fost încă și mai uimit văzând pământurile atât de îmbelșugate și și-a dat seama că nimeni pe lume nu putea lovi acest meleag. Amadis l-a poftit acasă la el și l-a primit cu multă cinstire, pentru că don Cendil era de neam foarte înalt. A doua zi, s-au adunat toți cavalerii și au hotărât să-l cheme la luptă pe regele Lisuarte și chemarea să i-o ducă un cavaler ce venise cu oamenii lui Dragonis și Palomir, pe numele său Sadamon; acești doi frați, Dragonis și Palomir, erau feciorii lui Grasujis, regele întunecatei Germanii, ce era căsătorit cu Saduva, sora regelui Perion din Gaula; aceștia, ca și toți ceilalți, de stirpe foarte aleasă, fii de regi, duci și

conți aduseseră mulți oameni de-ai părinților lor și multe corăbii, pentru ca don Galvanes să poată ajunge pe Insula Mongaza; cavalerii i-au dat lui Sadamon carte de împuternicire semnată de toți cu numele lor și i-au zis: „Spuneți-i regelui Lisuarte că, de vreme ce ne cheamă la luptă și ne amenință, să se păzească de noi, căci îl vom lovi necontenit, și să știe că, la vremea potrivită, vom debarca pe Insula Mongaza și că, de este un mare senior, nu e departe ceasul când se va vedea vitejia lui și a noastră; iar de vă va spune ceva, răspundeți-i ca un cavaler, că noi suntem gata de orice, fără șovăire, după cum va fi voia Domnului, numai să nu ne ceară pace, pentru că la așa ceva nu ne învoim până ce lui don Galvanes nu i se va da Insula Mongaza". Sadamon a răspuns că va face totul așa cum i s-a poruncit. Amadis i-a spus, atunci, tutorelui său, don Gandales: „Ar fi bine să vă duceți la regele Lisuarte și să-i spuneți din partea mea, fără nicio teamă de el, că nu pun preț pe chemarea la luptă și amenințările sale, ba chiar mai puțin decât își închipuie el; și că dacă aș fi știut că îmi va fi atât de nerecunoscător pentru toate serviciile pe care i le-am făcut, nu mi-aș fi pus viața în asemenea primejdii ca să-l slujesc; și că marea lui glorie și putere cu care ne amenință pe mine, prietenii și neamurile mele, le-am apărat cu sângele meu și mă încred în Dumnezeu atoatețiutorul că această nerecunoștință va fi plătită mai curând prin propriile mele forțe decât cu voia lui; și mai spuneți-i că, dat fiind că a dobândit Insula Mongaza mulțumită mie, nu prin mine o va pierde și nici nu-i voi pricinui necazuri acolo unde se află regina, întru cinstirea ei, căci o merită pe deplin; și să-i spuneți asta și ei de o veți vedea; iar de regele vrea să-i fiu dușman, îl voi dușmăni câte zile voi avea și în asemenea chip, încât nu-și va mai aminti de dușmanii din trecut". Agrajes i-a spus: „Don Gandales, faceți totul ca să o vedeți pe regină, sărutați-i mâinile din parte-mi și spuneți-i să poruncească să fie trimisă aici sora mea, Mabilia, căci, dacă am ajuns în această stare, nu mai trebuie să stea la curtea regelui". Pe Amadis tare l-au mai mâhnit vorbele lui Agrajes, pentru că în această domniță își pusese toată nădejdea ca s-o mai vadă pe doamna sa, și n-ar fi vrut s-o știe departe de ea așa cum n-ar fi vrut să-și vadă sufletul departe de trup, dar n-a îndrăznit să rostească nicio vorbă pentru a nu dezvălui taina iubirii lor. După toate acestea, solii au plecat cu mare bucurie în tovărășia lui don Cendil de Ganota, poposind în felurite așezări. Și, după zece zile, au ajuns în cetatea unde se afla regele Lisuarte, în palatul lui, cu mulți cavaleri și alți

gentilomi, care i-a primit cu voie bună, deși aflase, printr-un sol trimis de Cendil de Ganota, că este chemat la luptă. Solii i-au dat cartea, iar regele le-a poruncit să îi spună tot ce li se poruncise. Don Gandales a zis: „Domnule, Sadamon vă va spune ceea ce vă transmit nobilii de vază și cavalerii aflați în Insula Ferecată, iar apoi vă voi spune eu pentru ce m-a trimis Amadis, pentru că eu am venit cu o solie pentru voi și cu un mesaj pentru regină din partea lui Agrajes, dacă îmi veți îngădui să o văd”. „Cu multă plăcere – a răspuns regele –, căci și ea se va bucura să vă vadă, pentru că ați slujit-o foarte bine pe fiica noastră, Oriana, când a locuit pe meleagurile voastre, lucru pentru care vă aduc mulțumiri”. „Vă sunt adânc recunoscător – a spus Gandales –, și numai Dumnezeu știe cât mi-ar plăcea să vă pot sluji și cât mă doare că nu pot s-o fac”. „Așa gândesc și eu – a răspuns regele; și nu fiți mâhnit că faceți ceea ce trebuie pentru cel pe care l-ați crescut, căci altfel n-ați fi privit cu ochi buni”.

Apoi Sadamon i-a transmis regelui solia sa, așa cum v-am înfățișat-o, și, la sfârșit, l-a chemat la luptă pe el, întreg regatul cu toți supușii săi, așa cum i se poruncise să facă; dar când i-a spus să nu spere într-o pace cu ei până nu-i va înapoia lui don Galvanes și Madasimei Insula Mongaza, regele a răspuns: „Târziu ne vom împăca, dacă asta așteaptă. Și așa să mă ajute Dumnezeu de mă voi mai socoti rege, dacă nu îi voi lecui de această nebunie”. „Seniore – a zis Sadamon –, v-am spus ce mi s-a poruncit și de voi mai spune ceva de-acum înainte, asta nu va mai face parte din solia mea; așa că vă răspund la ceea ce ați zis, domnule, și anume că mult trebuie să prețuiască și mare putere trebuie să aibă cel ce va frânge mândria acelor cavaleri și vă va fi mult mai greu decât se poate închipui”. „Se prea poate să fie așa – a răspuns regele –, dar acum vom vedea la ce slujește puterea mea și a supușilor mei și puterea lor”.

Don Gandales i-a transmis regelui din partea lui Amadis tot ce ați auzit, fără să uite nimic, căci era un bărbat tare înțelept, iar când i-a spus că Amadis nu va pleca pe Insula Mongaza, fiindcă prin el a dobândit-o și nici nu se va afla acolo unde va fi regina pentru a nu-i pricinui necazuri, toți, vorbind între ei, au prețuit aceasta ca pe un semn de mare cinste și credință, așa cum a gândit și regele. Apoi, regele le-a poruncit solilor să-și scoată armurile și să se ospăteze, căci sosise vremea mesei, și s-a făcut întocmai; solii au fost poftiți în sala unde mânca el și așezați la o masă în fața lui, unde mâncau nepotul său, Giontes, don Guilan Gânditorul și alți cavaleri prețuiți, cărora li

se făcea, între toți, această mare cinste pentru nemăsurata lor vitejie, ca astfel, să le sporească curajul și lor și altora și aceștia din urmă să se străduiască să fie asemeni lor, pentru a fi la fel de prețuiți de stăpânul lor, regele; și dacă domnitorii, ar face toți astfel, slujitorii lor ar fi virtuoși, curajoși, cinstiți și i-ar sluji cu dragoste, prețuindu-i mult mai mult decât bogățiile vremelnice, amintindu-și de vorbele vestitului Fabricius[1], consulul roman, adresate solilor Samniților, pe care avea să-i cucerească, după ce aceștia îi aduseseră daruri de aur și argint și alte scule neprețuite, văzându-l că mănâncă în străchini de lut și gândind că astfel îl vor îmbuna și îl vor abate de la ceea ce îi poruncise să facă Senatul Romei; el însă, cu marea lui virtute, a disprețuit ceea ce mulți, ca să dobândească, își pun în mare primejdie viețile și sufletele. În timpul mesei, regele era foarte vesel, spunând tuturor cavalerilor ce se aflau de față să se pregătească cât mai iute cu putință pentru plecarea spre Insula Mongaza și că, de va fi nevoie, va merge el însuși cu ei. Și, de cum s-a strâns masa, don Grumedan l-a condus pe Gandales la regină, care dorea să îl vadă; ceea ce mult le-a bucurat pe Oriana și Mabilia, fiindcă astfel aveau să afle vești despre Amadis, căci mult doreau să știe ce e cu el; don Gandales a intrat în odaia unde se afla regina, care l-a primit foarte bine și cu multă dragoste și l-a poftit să ia loc în fața ei, lângă Oriana, spunându-i: „Don Gandales, prietene, o cunoașteți pe această domniță de lângă voi, pe care ați slujit-o multă vreme?” „Doamnă – a răspuns el –, dacă am slujit-o bine în vreun fel, mă socotesc fericit, și așa mă voi socoti ori de câte ori vă voi putea sluji pe voi, stăpână, ori pe domnia ei; și tot astfel pe rege, dacă nu ar fi împotriva lui Amadis, pupilul și stăpânul meu”. Regina a zis: „Așa să faceți cum ați spus, de dragul meu”. Gandales i-a spus: „Doamnă, eu am venit cu solie de la Amadis pentru rege; și mi-a mai poruncit ca, de voi putea să vă văd, să vă sărut mâinile din partea lui, căci tare mâhnit este că nu vă mai slujește; același lucru mi-a spus și Agrajes, care vă roagă să porunciți, în bunătatea voastră, să i-o trimiteți pe sora lui, Mabilia, căci dacă el și don Galvanes nu mai sunt iubiți de rege, nici ea nu mai are ce căuta în palatul lui”. Când Oriana a auzit acestea, tare s-a mai întristat și ochii i s-au umplut de lacrimi fără să se poată stăpâni, atât pentru că ținea din toată inima la Mabilia, cât și pentru că fără ea nu știa cum avea să se descurce cu nașterea, căci i se apropiase sorocul. Mabilia, văzând-o astfel, a simțit o mare milă pentru ea și i-a spus: „Ah, stăpână! Ce mare nedreptate mi-ar face tatăl și mama voastră

dacă m-ar despărți de voi!" „Nu plângeți – a spus Gandales –, că totul este pregătit prea bine și, când veți pleca de-aici, veți fi condusă la mătușa voastră, regina Elisena de Gaula, ce este, după cea în fața căreia ne aflăm, cea mai slăvită dintre toate, și vă veți petrece timpul cu verișoara voastră primară, Melicia, care vă dorește foarte mult". „Don Gandales – a spus regina –, mă întristează foarte dorința lui Agrajes și voi vorbi cu regele; iar de-mi va asculta sfatul, această domniță nu va pleca de aici decât căsătorită cum se cuvine înaltului ei rang". „Atunci, vorbiți cu regele cât mai repede, doamnă – a răspuns el –, fiindcă nu mai pot zăbovi". Regina a poruncit să fie chemat, iar Oriana, văzându-l venind și știind că salvarea ei depinde de voința lui, s-a apropiat de el și, îngenunchind, i-a spus: „Domnule, știți câtă cinstire mi s-a arătat la curtea regelui Scoției și cum, atunci când ați trimis după mine, acesta mi-a dat-o pe fiica sa, Mabilia, să mă însoțească; urât ar fi să nu o răsplătim la fel, și, pe deasupra, ea este leacul și bucuria durerilor și suferințelor mele; dar acum, Agrajes a trimis după ea, și dacă îngăduiți să plece de lângă mine fără să-și fi primit răsplata pentru felul cum m-a cinstit tatăl ei, săvârșiți cea mai crudă și mai nedreaptă faptă din câte s-au săvârșit împotriva unui muritor". Mabilia stătea și ea în genunchi lângă Oriana și îl ținea de mâini pe rege, plângând și implorându-l să nu o lase să plece, că altfel, în marea-i deznădejde, își va lua viața; apoi a îmbrățișat-o pe Oriana. Regele, care era tare cumpănit și cu multă judecată, a spus: „Să nu credeți, Mabilia, fiica mea, că datorită neînțelegerilor dintre mine și cei din familia voastră pot să uit cum m-ați slujit și nu îi voi mai primi în slujba mea și răsplăti pe cei din neamul vostru care vor dori să mă slujească; și nu-i voi urî pe unii din pricina altora și cu atât mai puțin pe domnia voastră, căreia îi datorăm atât de mult; și până nu vă veți primi răsplata pe potriva meritelor voastre, nu veți pleca de la curtea mea". Ea a vrut să-i sărute mâinile, dar regele n-a lăsat-o și, ridicându-le de jos, le-a așezat în jilțuri și el a luat loc alături de ele. Don Gandales, care văzuse totul, a spus: „Doamnă, de vreme ce vă iubiți atât de mult și vă înțelegeți atât de bine, nepotrivit ar fi să fiți despărțite și, după mintea și voia mea, doamnă Oriana, Mabilia nu va pleca de lângă voi decât așa cum ați spus domnia voastră și maiestatea sa; eu le-am transmis regelui și reginei solia mea și voi duce răspunsul unchiului vostru, don Galvanes, și fratelui vostru, Agrajes, și oricum ar fi, de le va fi pe plac ori dimpotrivă, toți vor încuviința ce face regele și ce doriți voi". Regele i-a răspuns:

„Mergeți cu Dumnezeu și spuneți-i lui Amadis că vorbele pe care mi le-a trimis solie, cum că nu se va duce pe Insula Mongaza, fiindcă datorită lui am dobândit-o, socotesc că o face mai mult spre folosul lui decât întru cinstirea mea, și, fiindcă asta e părerea mea, îi mulțumesc, dar de azi înainte fiecare dintre noi va face cum va crede mai bine”. Și a ieșit din odaie. Regina a spus: „Don Gandales, prietene, nu luați aminte la vorbele mânioase ale regelui, nici la cele ale lui Amadis, ci, mai curând, rogu-vă, încercați să faceți pace între ei, cum voi încerca și eu; salutați-l cu plecăciune pe Amadis și spuneți-i că îi mulțumesc pentru frumoasele vorbe pe care mi le-a trimis, cum că nu-mi va pricinui necazuri oriunde m-aș afla, și că îl rog mult să-mi prețuiască solia”. „Doamnă – a răspuns el –, voi face tot ce îmi stă în puteri, așa cum ați poruncit”. Și și-a luat rămas bun, iar ea s-a rugat lui Dumnezeu să îl păzească și să îi dea harul de a reînnoda prietenia dintre rege și Amadis, ce dăinuise mereu. Oriana și Mabilia l-au chemat și ele și Oriana i-a spus: „Seniore don Gandales, prietene credincios, sunt tare mâhnită că nu vă pot răsplăti pentru toate câte ați făcut pentru mine, căci nu e vremea potrivită și nici n-aș avea bogății pe potriva meritelor voastre; dar cu bunăvoința Domnului, o voi face, așa cum sunt datoare și doresc să o fac. Dar acum, tare mă mâhnește această dușmănie, pentru că, știind firea unuia și a celuilalt, nu aștept decât multe necazuri și rele, văzând cum crește ura lor de la zi la zi, dacă Dumnezeu, în mila lui, nu va îndrepta lucrurile; și doar în el mi-e speranța că va pune capăt răului; îi trimit multe salutări lui Amadis și spuneți-i că îl rog ca, în amintirea tuturor celor petrecute în casa tatălui meu, să-și domolească pornirile de-acum și să urmeze sfaturile tatălui meu, ce mult îl prețuiește și îl iubește”. Mabilia a spus, la rândul ei: „Gandales, vă rog din suflet să duceți cu voi multe plecăciuni vărului și stăpânului meu, Amadis, și domnului frate al meu, Agrajes, precum și virtuosului senior don Galvanes, unchiul meu, și să le spuneți să nu se îngrijeze din pricina mea și nici să nu se muncească să mă despartă de stăpână mea, Oriana, pentru că s-ar osteni în zadar; că mai degrabă mi-aș pierde viața decât să plec de lângă ea, știind că dorește să rămân; dați-i această carte lui Amadis și spuneți-i că din ea va afla tot ce trebuie să știe despre mine; și cred că mare mângâiere îi va aduce”. După ce-a ascultat aceste vorbe, Gandales și-a luat rămas bun și s-a despărțit îndată de ele; apoi, luându-l cu el pe Sadamon, ce se afla la rege, și-au îmbrăcat armurile și au pornit la drum; la ieșirea

din cetate, au întâlnit o mulțime de cavaleri de-ai regelui, bine înarmați, ce se făleau că pornesc spre Insula Mongaza; regele poruncise aceasta pentru ca solii lui Amadis să vadă mulțimea de oșteni viteji și să povestească celor ce îi trimiseseră, ca să bage spaima în ei. Solii i-au văzut, printre căpetenii, pe regele Arban de Norgales, prea viteaz cavaler și pe Gasquilan Șiretul, fiul lui Madarque, uriașul cel sălbatic de pe Insula Tristă, și al unei surori a lui Lancino, regele Suediei. Acest Gasquilan Șiretul se arătase atât de puternic și de viteaz în luptă, încât, atunci când unchiul său, Lancino, a murit fără să lase moștenitori, toți supușii din regat au socotit că e bine să le fie el rege și stăpân; când Gasquilan a auzit despre războiul dintre regele Lisuarte și Amadis, a plecat din regatul său, atât pentru a lua parte la război, cât și pentru a-și măsura puterile cu Amadis, la porunca unei doamne pe care mult o mai iubea. Dar toate acestea, pe îndelete și în întregime, vor fi povestite în cartea a patra, unde vă vom spune mai multe despre acest cavaler și despre lupta lui cu Amadis.

Don Gandales și Sadamon, după ce i-au privit pe acei cavaleri, și-au urmat drumul, cugetând și spunându-și că oamenii regelui sunt foarte viteji, dar că n-au de ce să se sperie de ei; și au umblat ei cât au umblat până au ajuns la Insula Ferecată, unde cei ce îi așteptau mult s-au bucurat de sosirea lor; și după ce și-au scos armurile, au intrat într-o frumoasă grădină, unde Amadis și toți domnii săi își treceau ziua, și le-au istorisit cum se petrecuse solia la rege, cum văzuseră oastea pregătindu-se să plece spre Insula Mongaza, având drept căpetenii pe regele Arban de Norgales și pe Gasquilan, regele Suediei, motivul pentru care acesta sosise de pe meleaguri atât de îndepărtate, pricina cea mai de seamă fiind dorința lui de a se lupta cu Amadis și cu toți ceilalți cavaleri, precum și cât de viteaz și iscusit este și de câtă faimă se bucură printre toți cei ce îl cunosc. Gavarte de la Valea Temătoare a spus: „Pentru a-și potoli această mare dorință și suferință, va găsi aici doftori foarte buni și pricepuți: pe don Florestan și pe don Cuadragante. Iar dacă ei vor fi ocupați, sunt și eu aici și îi voi sta la poruncă, pentru că n-ar fi drept să fi bătut cale atât de lungă de pomană”. Don Cuadragante i-a spus lui Amadis: „Aflați de la mine că dacă eu aș fi suferind ca el, aș lăsa deoparte toată știința și, mai degrabă, mi-aș pune nădejdea în Dumnezeu, decât să încerc leacurile și fierturile domniei voastre”. Brian de Monjaste a spus: „Seniore, cum grija nu vă e atât de mare ca a celui

ce ne caută, ar fi bine să-i venim în ajutor, ca să poată spune în țara sa ce doftori învățați a aflat aici pentru asemenea boli". Și așa au rămas acolo o vreme sporovăind și râzând, până ce Amadis, vesel foarte, a întrebat dacă vreunul dintre ei îl cunoaște pe Gasquilan. Listoran de la Turnul Alb a răspuns: „Eu îl cunosc foarte bine și știu totul despre el". „Povestiți-ne și nouă", a spus Amadis. Atunci a prins să le istorisească cine sunt tatăl și mama lui, cum a ajuns rege datorită marii sale vitejii, că se luptă cu mult curaj, că de opt ani îmbrăcase armura și săvârșise atâtea isprăvi de arme, că nu avea pereche în toată țara lui, nici în ținuturile învecinate. „Dar nu s-a înfruntat cu cei pe care îi caută acum; eu m-am luptat cu el într-un turnir la Valtierra și, de la prima ciocnire, ne-am prăbușit cu cai cu tot la pământ, și graba a fost atât de mare, că nu ne-am mai putut înfrunta a doua oară, iar grupul din care făceam parte a fost învins atât din vina unor cavaleri ce nu și-au făcut datoria cât și mulțumită marii vitejii a lui Gasquilan, ce ne-a fost dușman de moarte și s-a acoperit de glorie și-ntr-un câmp și-n celălalt, fără să cadă de pe cal în ziua aceea decât prima dată când ne-am întâlnit". „Ne-ați descris un mare bărbat, într-adevăr – a spus Amadis –, care sosește aici ca un rege foarte vestit, ca să-și arate vitejia". „Aveți dreptate – a spus don Cuadragante –, dar a greșit, pentru că ar fi trebuit să fie alături de noi, care suntem mai puțini, arătând astfel și mai mult curaj; și ar fi putut s-o facă fără să-și știrbească onoarea". „Ba n-a greșit defel – a spus don Galvanes –, pentru că deși s-a alăturat celor mai mulți, aceștia sunt mai slabi, și nu și-ar fi putut dovedi curajul dacă nu s-ar înfrunta cu cei mai viteji și mai puternici cavaleri". Pe când tăifăsuiau ei așa, au sosit căpitanii corăbiilor și le-au spus: „Domnilor, puneți-vă armurile, pregătiți toate câte vă fac trebuință și urcați pe punte, că avem vânt prielnic pentru călătoria ce doriți s-o faceți".

Așa că au plecat toți din grădină cu multă veselie și în grabă, larma făcută de oameni și de velele ce se înălțau fiind atât de mare, că de-abia se puteau înțelege; în scurtă vreme s-au înarmat și au dus caii pe corăbii, împreună cu toate celelalte lucruri de care aveau nevoie și, cu multă bucurie, au pornit și dânșii spre corăbii; Amadis și don Bruneo de Bonamar, aflați împreună într-o barcă, au ajuns la una din corăbii, pe care se îmbarcaseră laolaltă don Florestan, Brian de Monjaste, don Cuadragante și Angriote de Estravaus; urcând pe punte, Amadis i-a îmbrățișat de parcă nu îi văzuse vreme îndelungată și, cu ochii plini de lacrimi datorită dragostei ce le-o purta și

despărțirii de ei, le-a spus: „Vitejii mei domni, mult mă bucur că vă văd împreună”. Don Cuadragante a răspuns: „Domnul meu, așa împreună vom călători pe mare și pe uscat, dacă nu ne va despărți cine știe ce întâmplare și așa am hotărât între noi să ne apărăm unul pe altul în această călătorie”.

Și i-au arătat o flamură ce o luaseră cu ei, o minune de frumusețe, pe care erau înfățișate douăsprezece domnițe cu flori albe în mâini. Amadis s-a bucurat nespus că i-au arătat această flamură și le-a spus să aibă multă grijă de ei. Apoi i-a sfătuit cum să se poarte și și-a luat rămas bun de la ei; după care, însoțit de don Bruneo de Bonamar și de Gandales, tutorele său, a trecut cu barca pe la toate corăbiile, stând de vorbă cu toți cavalerii săi; după asta, s-a întors pe uscat, iar flota a pornit în urma corăbiei pe care se aflau don Galvanes și Madasima, ce deschidea drumul, în mare larmă de surle și trâmbițe, de te minunai privind; și, așa cum ați auzit, a plecat această mare flotă din portul Insulei Ferecate spre castelul Lacul care fierbe, de pe Insula Mongaza; și au plutit ei pe mare mai multă vreme, astfel că, după șapte zile, în toiul nopții, înainte de a se crăpa de ziuă, au ajuns la castelul Lacul care fierbe, aflat chiar lângă port, pe țărmul mării; pe dată și-au pus toți armurile, au pregătit bărcile ca să ajungă pe uscat, și au întins punți de scânduri și din împletituri de trestie pe care să treacă armăsarii, totul în mare liniște, ca să nu fie auziți de contele Latine și de Galdar de Rascuil, ce se aflau în cetate cu cei trei sute de cavaleri; dar, nu după multă vreme, au fost simțiți de străjeri, care i-au înștiințat pe stăpânii lor că se apropie oameni de castel, dar nu și-au dat seama câți, fiindcă noaptea era tare neagră; pe dată, contele și Galdar s-au îmbrăcat și au urcat în castel, de unde au auzit zgomotul făcut de ceilalți și li s-a părut că trebuie să fie mulți, iar când s-au ivit zorile, zărind mulțimea corăbiilor, Galdar a spus: „Acesta este don Galvanes cu tovarășii și prietenii săi porniți împotriva noastră; dar să n-am parte de Dumnezeu dacă vor lua portul din mâna mea pe cât de ușor își închipuie”.

Și, poruncind ca toată lumea să-și ia armele, după ce și-au pus și ei armurile, au ieșit din cetate împotriva cavalerilor; Galdar s-a îndreptat spre portul cetății, iar contele Latine spre celălalt port, dinspre castel, unde se aflau don Galvanes, Agrajes și toți câți îi însoțeau; în fruntea lor era Gavarte de la Valea Temătoare, Orlandin, Osinan de Burgundia și Madancil de la Puntea de Argint; aici a sosit contele Latine, cu mulți cavaleri și pedestrași, în vreme ce Galdar, cu

mulți alții ajungea în celălalt port, unde se aflau don Florestan, Cuadragante, Brian de Monjaste, Angriote și ceilalți tovarășii ai lor. Și a început o bătălie cumplită și cruntă, cu lănci, săgeți și pietre, așa că au fost mulți răniți și morți; cei de pe insulă au apărat porturile până după-amiază; don Florestan, Brian de Monjaste, don Cuadragante și Angriote se aflau pe aceeași corabie. Cu don Florestan veniseră Enil, viteazul cavaler de care ați auzit în cartea a doua, și Amorantes de Salvatierra, vărul lui; cu Brian, Coman și Nicoran; cu don Cuadragante, Landin și Orian Viteazul, iar cu Angriote, fratele său, Gradovo și nepotul său, Sarquiles. Don Florestan a început să strige că ar trebui să arunce puntea și să iasă cu caii de pe corabie, dar Angriote i-a răspuns: „De ce vreți să faceți o asemenea nebunie, căci de sărim de pe punte, apa este atât de adâncă până la țărm, încât caii ar trebui să înoate!” La fel a spus și don Cuadragante, dar Brian de Monjaste a fost de părerea lui Florestan și, o dată aruncată puntea, au pășit amândoi pe ea și, când au ajuns la capătul ei, și-au îndemnat caii să sară în apa ce era atât de adâncă, încât le ajungea până la capul șeii; în jurul lor s-au strâns mulți dușmani ce au început să le dea lovituri grele și ucigașe; atunci au sosit și don Cuadragante cu Angriote, care li s-au alăturat cu tovarășii lor; dar țărmul era atât de înalt și atât de mulți cei ce apărau portul, încât nu izbuteau s-o scoată la capăt. Și era o asemenea zarvă și atâtea strigăte de luptă într-o tabără și în cealaltă, încât ai fi zis că toată lumea se strânsese acolo. Dragonis și Palomir au rămas în apa ce le ajungea până la gât, cu cai cu tot, agățându-se de scândurile galerelor sfărâmate și, ajutându-se unul pe altul, au izbutit cu multă trudă să înainteze până ce apa le-a ajuns la brâu; și, cu toate că cei de pe țărm erau mulți, bine înarmați și rezistau plini de curaj, nu i-au putut împiedica pe don Florestan și tovarășii săi și îndată după ei pe Dragonis și Palomir cu toți oamenii lor să nu atingă uscatul. Când Galdar a văzut că oamenii săi pierd teren și nu mai pot ține piept dușmanilor, ce se întăriseră pe poziții plini de vitejie, n-a avut altceva mai bun de făcut decât să-și retragă oștenii, ca să nu-i piardă pe toți, căci și el era greu rănit la mână de don Florestan și de Brian de Monjaste, care îl doborâse de pe cal, și era atât de zdrobit de pe urma căzăturii, că de-abia se mai putea ține în șa pe alt cal adus de ai săi; și pe când se îndrepta spre cetate, l-a văzut pe contele Latine alergând cu toți oamenii săi spre cetate, căci don Galvanes, Agrajes și tovarășii lor cuceriseră portul, ca niște bărbați ce luptă pentru cauza lor; acum,

trebuie să știți că Latine, contele, îl întemnițase pe Dandasido, unul din feciorii uriașului cel bătrân, împreună cu alți douăzeci de bărbați din cetate, sub învinuirea că ar putea să le fie potrivnici în luptă; și îi ținea la castel, într-o temniță ce se afla în turnul cel mai înalt, bine păziți; în timpul bătăliei dintre cavaleri, temnicerii au ieșit pe terasa turnului să privească lupta. Când Dandasido a văzut că paznicii plecaseră și că ar avea timp să scape, le-a spus celor ce se aflau cu el: „Ajutați-mă să ieșim de-aici!” „Cum?”, au întrebat ei. „O să spargem lacătul cu care e ferecat lanțul ce ne leagă pe toți”. Așa că au luat o funie groasă de cânepă cu care li se legau mâinile și picioarele în timpul nopții, au trecut-o prin urechea lacătului cât mai iute cu putință și, datorită marii forțe a lui Dandasido și a celorlalți, au rupt urechea, deși era destul de groasă, și au ieșit cu toții din temniță foarte repede; punând mâna pe spadele temnicerilor ce se aflau în vârful turnului, cum ați auzit, au pornit spre aceștia, care nu aveau altă grijă decât să privească lupta din porturi, și i-au omorât pe toți, pornind să strige din răsputeri: „La luptă! La luptă, pentru stăpâna noastră, Madasima!”

Când cei din cetate au înțeles ce se întâmplă, au pus stăpânire pe turnurile cele mai puternice și au prins să-i ucidă pe câți îi prindeau. Contele Latine, văzând asta, a intrat pe o poartă a cetății și s-a oprit în dreptul unei case aflate în apropiere, împreună cu Galdar de Rascuil, neîndrăznind să meargă mai departe și așteptând, mai curând, să fie uciși, decât să rămână în viață. Cei din cetate ocupaseră străzile și se străduiau să le dea cât mai mult ajutor celor de afară, strigându-le să intre cu stăpână lor, Madasima, că le vor preda cetatea. Cuadragante și Angriote s-au apropiat de o poartă, ca să vadă ce se petrece cu adevărat și aflând de la Dandasido cum stau lucrurile, s-au dus să-i spună lui don Galvanes; după care, au încălecat cu toții și au purtat-o pe Madasima, cu frumosu-i chip descoperit, călare pe un cal alb, îmbrăcată într-o pelerină din fir de aur, până în apropierea cetății; atunci s-au deschis porțile și au ieșit o sută de bărbați, dintre cei mai de vază, care i-au sărutat mâinile, iar ea le-a spus: „Sărutați-i mâinile stăpânului și soțului meu, don Galvanes, căci, după Dumnezeu, datorită lui am scăpat de moarte și v-am redobândit pe voi, supușii mei de drept, pe care vă pierdusem împotriva oricărei dreptăți; așa că, pe el să îl socotiți stăpânul vostru, dacă mă iubiți”.

Atunci, toți s-au apropiat de don Galvanes și îngenunchind în fața

lui, cu vorbe foarte smerite, i-au sărutat mâinile, iar el i-a primit pe toți cu bunăvoință și multă bucurie, mulțumindu-le și lăudându-i îndelung pentru marea lor credință și dragostea nesmintită față de Madasima, buna lor stăpână; apoi, au intrat în cetate, unde s-au întâlnit cu Dandasido, căruia multă cinstire i-au arătat Madasima și toți acei seniori. După toate acestea, Ymosil de Burgundia a spus: „Ar fi foarte bine, acum, să scăpăm de toți dușmanii ce au mai rămas în cetate". Agrajes, care era cuprins de mânie, a spus: „Am poruncit să fie curățate ulițele de dușmani și să nu rămână unul în viață". „Domnule – a spus Florestan –, nu lăsați ura și mânia să pună astfel stăpânire pe voi și să vă împingă să faceți lucruri pentru care, o dată săvârșite, ați dori cât mai iute să fiți mort". „Are dreptate – a spus don Cuadragante; e de-ajuns să îi aruncăm pe toți în temnița lui don Galvanes, unchiul vostru, dacă izbutim, pentru că mai mare e victoria când învinșii sunt în viață decât când sunt morți, dacă ținem seama de mersul schimbătoarei și nesigurei sorți ce, în scurt timp, îi poate aduce pe cei fericiți în starea învinșilor".

S-a hotărât, deci, ca Angriote de Estravaus și Gavarte de la Valea Temătoare să pună capăt luptei; ajunși aceștia în locul unde se aflau contele Latine și Galdar de Rascuil, i-au găsit pe oamenii acestora tare zdrobiți, iar pe ei greu răniți și cu inimile îndurerate, pentru că lucrurile se întorseseră, astfel, împotriva lor; și după ce s-au sfătuit între ei, au socotit înțelept să se încreadă în voința și marea cumpătare a lui don Galvanes. Sfârșindu-se totul, după ce Madasima și cavalerii ei au pus deplină stăpânire pe oraș și pe castel, spre marea bucurie a tuturor, a doua zi au primit vestea că regele Arban de Norgales și Gasquilan, regele Suediei, acostaseră în portul insulei cu trei mii de cavaleri și, acum, coborau, în mare grabă, pe țărm, ca să trimită flota înapoi după provizii. Această veste i-a tulburat foarte, știind cât de numeroși sunt dușmanii și cât de zdrobiți oamenii lor, dar fiind cavaleri de onoare, nu s-au înfricoșat și și-au amintit că Amadis le spusese să facă lucrurile cu chibzuință, așa că, deși părerea unora era să iasă din cetate și să se lupte, au hotărât să nu o facă până ce nu li se vor vindeca rănile, nu li se vor întrema caii și nu își vor repara armele. Așa că, lăsându-i pe unii și pe alții acolo, istoria noastră vă va povesti, acum, ce s-a mai întâmplat cu Amadis și cu don Bruneo de Bonamar, rămași în Insula Ferecată.

• CAPITOLUL LXV •

Cum l-a întrebat Amadis pe tutorele său, don Gandales, ce se mai petrecuse la curte, și cum a plecat împreună cu tovarășii săi spre Gaula, precum și prin ce aventuri au trecut pe o insulă unde acostaseră, apărându-i de primejdia morții pe don Galaor, fratele lui Amadis, și pe regele Cildadan, aflați în puterea uriașului Madarque.

După ce flota a plecat din Insula Ferecată spre Insula Mongaza, așa cum ați auzit, Amadis a rămas în Insula Ferecată cu don Bruneo de Bonamar, dar cu zorul pregătirilor nu avusese timp să afle de la tutorele său, don Gandales, ce se petrecuse la curtea regelui Lisuarte, așa că, luându-l la o plimbare prin grădina casei sale, l-a întrebat cum îi mersese. Don Gandales i-a spus că a văzut-o pe regină, care a primit cu dragoste și prețuire solia lui și că aceasta îl roagă să facă pace cu regele; de asemenea, i-a istorisit ce vorbise cu Oriana și Mabilia, ce îi spuseseră acestea, și i-a dat acea carte de la Mabilia, din care a aflat că neamul avea să le sporească, pricepând că Oriana rămăsese grea. Amadis a ascultat totul cu multă plăcere, deși tare îi mai ducea dorul doamnei sale și inima lui nu-și găsea cu niciun chip tihnă și odihnă; și a rămas el așa, singur, în foișorul din grădină, cufundat adânc în gânduri și cu lacrimile șiroindu-i pe obraji, de parcă își pierduse simțirea; dar, luându-și seama, s-a dus la don Bruneo și i-a poruncit să încarce pe o corabie armele sale și pe cele ale lui don Bruneo, precum și alte lucruri trebuincioase, pentru că, oricum, a doua zi voia să plece spre Gaula. Totul s-a făcut pe dată, cum poruncise, și a doua zi dimineață, au pornit pe mare; vremea a fost ba prielnică, ba dușmănoasă, și, după cinci zile, au ajuns în apropierea unei insule ce părea a fi un meleag frumos, plin de păduri. Don Bruneo a spus: „Priviți, domnule, ce ținut frumos! „Așa mi se pare și mie”, a spus Amadis. „Atunci, să poposim aici câteva zile, domnule – a spus don Bruneo –, și cine știe ce lucruri ciudate vom mai vedea”. „Așa să facem”, a spus Amadis. Și i-au poruncit căpitanului să acosteze, fiindcă vor să viziteze insula aceea ce le pare foarte frumoasă, precum și cu gândul că vor avea parte de vreo aventură deosebită. „Dumnezeu să vă apere de așa ceva!”, a răspuns

căpitanul corăbiei. „De ce?”, a întrebat Amadis. „Ca să scăpați de moarte – a răspuns el –, ori de o prea cumplită temniță, căci trebuie să știți că aceasta e Insula Tristă, unde stăpânește acel sălbatic uriaș Madarque, cel mai crud și mai nemilos din câți se află pe lume; și mai aflați că de mai bine de cincisprezece ani n-a călcat picior de cavaler pe insulă, nici vreo doamnă ori domniță, să nu fie uciși ori întemnițați”. Când au auzit asta, tare s-au mai minunat cavalerii noștri și nu mică le-a fost spaima la gândul de a se aventura pe insulă, dar cum aveau inimi viteze și rostul lor adevărat era să stârpească de pe lume asemenea rele și năravuri fără să se teamă că își pun viața în primejdie mai mult decât că s-ar acoperi de o mare rușine dacă nu ar face-o, i-au spus căpitanului să tragă, oricum, corabia la țărm, ceea ce, cu multă greutate și aproape cu forța au izbutit și, luându-și cu ei doar armele și caii, au pornit spre interiorul insulei cu Gandalin și Lasindo, scutierul lui don Bruneo, cărora le-au poruncit să le vină în ajutor pe cât le va sta în puteri, dacă vor fi atacați de oameni ce nu sunt cavaleri. Ei au răspuns că așa vor face. Și au mers ei așa o bucată de vreme, până au ajuns în vârful unui munte unde au văzut, nu departe de ei, un castel, ce li s-a părut foarte puternic și frumos, și s-au îndreptat într-acolo, ca să afle vești despre uriaș; Când au ajuns la castel, au auzit, în cel mai înalt turn, un corn ce suna atât de tare de se cutremurau toate văile din jur. „Domnule – a spus don Bruneo –, cornul acesta sună, după zisele căpitanului de pe corabie, când pornește uriașul la luptă; și asta se întâmplă când oamenii lui nu pot învinge ori ucide cavalerii cu care se înfruntă; și-atunci, uriașul este atât de furios, încât ucide pe oricine întâlnește, uneori, chiar dintre ai săi”. „Atunci, să mergem mai departe”, a răspuns Amadis. Și n-a trecut multă vreme, că au auzit zarvă mare, stârnită de mulți oameni și zăngănit strașnic de lănci și spade foarte ascuțite și cu tăiș de brici. Și luându-și toate armele, au pornit într-acolo și au văzut o grămadă de oameni ce încercuiseră doi cavaleri și doi scutieri, toți pedeștri, căci le muriseră caii, pe care voiau să-i ucidă; dar cei patru se apărau cu spadele atât de vitejește că te minunai, nu alta, privindu-i; Amadis l-a văzut venind spre el pe Ardian, piticul care, de cum a zărit herbul lui Amadis, l-a recunoscut pe dată și a prins să strige din răsputeri: „Oh, domnule Amadis, săriți în ajutorul fratelui vostru, don Galaor, și a prietenului său, regele Cildadan, că oamenii aceia îi omoară”. Când au auzit asta, amândoi cavalerii au pornit împreună, unul lângă altul,

în cea mai mare goană a cailor, că don Bruneo nu lăsa pe nimeni să-l întreacă în asemenea împrejurări. Și pe când goneau ei așa, l-au văzut sosind pe Madarque, uriașul cel sălbatic, stăpânul insulei, călare pe un cal mare, îmbrăcat într-o armură grea din oțel tare și o lorică din zale foarte groase, iar în loc de coif purtând o chivără groasă, curată și strălucitoare ca o oglindă; în mână ținea o suliță foarte mare și atât de grea, încât orice alt cavaler sau bărbat oarecare cu multă trudă ar fi putut-o ridica, și un scut mare și greu; pe când se apropia, striga în gura mare: „Dați-vă la o parte, nemernici și nevolnici ce sunteți, neputincioși să omorâți doi cavaleri osteniți și lipsiți de forța voastră! Dați-vă la o parte și lăsați-i în seama suliței mele, să se bucure de sângele lor!” Oh, cum se răzbună Dumnezeu pe cei nedrepți și se mânie pe cei ce urmează calea trufiei și cât de iute sunt înfrânte orgoliul și trufia; iar tu, cititorule, privește pilda dată acelui Nemrod, care a înălțat turnul Babel și a altora despre care s-ar mai putea pomeni, dar nu o fac spre a nu mă întinde prea mult! La fel s-a întâmplat și în această luptă. Amadis, care auzise tot ce spunea uriașul, tare s-a înspăimântat, văzându-l atât de mare și fără pereche, dar, rugându-se Domnului, a spus: „Acum e momentul să-mi veniți în ajutor, buna mea doamnă Oriana!” Și l-a rugat pe don Bruneo să-i atace pe ceilalți cavaleri, că el vrea să se înfrunte cu uriașul. Și, strângând bine lancea sub braț, și-a îmboldit armăsarul să pornească spre Madarque în goana cea mai mare și l-a izbit atât de tare în piept, încât l-a făcut să se aplece pe spate pe crupa calului; uriașul, cum ținea căpăstrul strâns în mână, a smucit tare frâul și calul s-a cabrat și s-a prăbușit prinzându-l sub el; uriașul și-a rupt un picior, iar calului i s-a sucit spata din încheietură, așa că niciunul, nici celălalt nu s-au mai putut ridica de jos. Amadis, văzând asta, a pus mâna pe spadă și a prins să strige: „Pe ei, frate Galaor, eu sunt Amadis și v-am venit în ajutor!”

Și s-a îndreptat spre ceilalți, văzând că don Bruneo ucisese cu o singură lovitură de lance în gâtlej pe un nepot al uriașului și făcea minuni de vitejie cu spada, pentru care mult l-a admirat; Amadis i-a dat o lovitură în coif altui cavaler, despicându-i-l până la creștet, astfel că l-a doborât la pământ. Galaor a sărit pe calul acestuia, dar nu s-a îndepărtat de regele Cildadan; dar a sosit Gandalin și a descălecat, dându-i calul său regelui, iar el s-a alăturat celorlalți scutieri. Când toți cei patru cavaleri au fost pe cai, atunci să fi văzut ce minuni făceau, cum trânteau și omorau pe câți le ieșeau în cale,

iar scutierii, la rândul lor, grele pierderi le pricinuiau pedestrașilor.

Așa că, în scurtă vreme, mai toți erau morți sau răniți, iar ceilalți au fugit spre castel de teama loviturilor cumplite pe care le primiseră, urmăriți de cei patru cavaleri ce voiau să-i ucidă; așa au ajuns la poarta castelului ce era închisă și nu putea fi deschisă decât când venea uriașul, căci așa era porunca; fugarii, văzând că n-au scăpare, cei ce erau călări, au descălecat și azvârlind spadele cu toții s-au îndreptat spre Amadis, care venea în frunte, și, îngenunchind la picioarele armăsarului său, i-au cerut îndurare, rugându-l să nu-i ucidă, și i s-au agățat de poalele loricii, ca să scape de ceilalți ce se repeziseră spre ei. Amadis i-a apărat de regele Cildadan și de don Galaor, care, datorită celor suferite din partea lor, nu i-ar fi lăsat pe niciunul în viață de bunăvoie; apoi i-a pus să jure că vor face tot ce le va porunci el. Apoi s-au dus la locul unde zăcea uriașul, tare vlăguit de puteri, fiindcă armăsarul zăcea peste piciorul lui rupt și îl apăsa așa de tare, că mai-mai să-și dea duhul. Regele Cildadan a descălecat și le-a poruncit scutierilor să-l ajute să răstoarne calul pe-o parte, astfel că uriașul a putut resfira mai în voie și și-a tras sufletul; și, cu toate că din pricina lui se aflaseră în pragul morții și el și don Galaor, așa cum ați auzit, nu avea inimă să-l ucidă, nu pentru că aceasta ar fi fost o faptă rea și trufașă, ci din dragoste pentru feciorul său, Gasquilan, regele Suediei, ce era un cavaler foarte viteaz, la care ținea mult; așa că l-a rugat și pe Amadis să nu îi facă niciun rău. Amadis s-a învoit și i-a spus uriașului, care își mai venise în simțiri: „Madarque, vedeți bine în ce stare sunteți, așa că dacă îmi veți da ascultare, veți trăi, de nu, vă așteaptă moartea”. Uriașul i-a răspuns: „Viteazule cavaler, dacă de mine depinde de mor ori trăiesc, voi face ce-mi ceri ca să rămân în viață și mă încred în tine”. Amadis i-a spus: „Îți cer să te botezi creștinește și să respectați această credință tu și toți ai tăi, să ridici în acest ținut biserici și mănăstiri, să-i eliberezi pe toți captivii și, de azi înainte, să te lepezi de acest năravˮ. Uriașul, căruia i se cuibărise frica în inimă, a răspuns, cu spaima morții: „Voi face totul așa cum porunciți, căci îmi dau seama, după puterea mea și a oamenilor mei, pe de o parte, și puterea voastră, pe de alta, că n-am fost învins decât din pricina păcatelor mele, mai cu seamă dintr-o singură lovitură, cum s-a întâmplat, așa că, dacă vă e pe plac, duceți-mă la castel, unde mă voi întrema și voi face ceea ce ați poruncitˮ. „Așa să fie”, a răspuns Amadis.

Așa că a poruncit să fie chemați oamenii uriașului, ce îi juraseră

supunere lui Amadis, care l-au purtat până la castel, unde au intrat el, Amadis și tovarășii săi; de cum și-au scos armurile, Amadis și don Galaor s-au îmbrățișat de mai multe ori, plângând de bucurie că se regăsiseră, și au rămas toți patru împreună, plini de voie bună, până ce uriașul le-a trimis vorbă că masa e pregătită, căci era vremea să mănânce. Amadis a spus că nu se așază la masă până nu vor fi aduși acolo toți captivii, să mănânce cu ei. „Asta se va întâmpla pe dată – au răspuns oamenii uriașului –, căci a poruncit deja să fie eliberați".

După asta, i-au adus pe captivi, o sută la număr, printre care treizeci de cavaleri și peste patruzeci de doamne și domnițe. Toți s-au apropiat plini de umilință să-i sărute mâinile lui Amadis, întrebându-l ce le poruncește. El le-a răspuns: „Prieteni, cel mai mult mi-ar plăcea să vă duceți la regina Brisena și să-i spuneți că v-a trimis cavalerul ei de pe Insula Ferecată, și că l-am găsit pe don Galaor, fratele meu; și să-i sărutați mâinile din partea mea".

Captivii au răspuns că vor face tot ce poruncește, atât aceasta, cât și orice altceva ce le stă în puteri, pentru a-l sluji. Apoi s-au așezat la masă și s-au ospătat pe cinste cu numeroase bucate. Amadis a poruncit să li se dea captivilor corăbiile uriașului, ca să poată pleca, și s-a făcut întocmai; cu toții au pornit spre regina Brisena, ca să îndeplinească ce li se poruncise. Amadis și tovarășii săi, după ce au mâncat, au venit în cămara uriașului ca să îl vadă și l-au găsit împreună cu o urieșiță, sora lui, care îl îngrijea, pe numele ei Andandona, cea mai sălbatică și mai nemiloasă din câte se aflau pe lume. Urieșița se născuse cu cincisprezece ani înaintea lui Madarque și ea îl crescuse. Avea părul alb și atât de creț, că nu îl putea pieptăna. Și era atât de slută, că părea dracul gol. Urieșița era nespus de mare, dar atât de sprintenă, că nu era cal, oricât de sălbatic, ori alt animal, pe care să nu încalece și să nu le îmblânzească. Trăgea cu arcul și arunca sulița cu atâta putere și așa de bine, că vâna o mulțime de urși, lei și mistreți, în blănurile cărora umbla îmbrăcată mai tot timpul. Sălășluia în munți, ca să poată vâna fiare sălbatice, îi dușmănea groaznic pe creștini și mult rău le făcea și avea s-o facă mai abitir de acum înainte, împingându-l din spate și pe fratele ei, Madarque, să se poarte la fel, până ce, în timpul bătăliei purtate de regele Lisuarte cu regele Arabigo și ceilalți șase regi, a fost ucis de regele Perion, cum o să vă istorisim mai departe.

După ce au stat cavalerii o bucată de vreme cu uriașul și acesta le-a făgăduit că se va boteza, au pornit spre încăperile lor, unde s-au

odihnit în noaptea aceea și, a doua zi, urcându-se pe corăbii, și-au urmat drumul spre Gaula, pornind pe un braț de mare ce hotărnicea un capăt al insulei, unde se afla un codru des; aici afurisita aceea de Andandona îi pândea să le facă un rău; și, de cum i-a văzut pe mare, a coborât coasta muntelui până a ajuns pe o stâncă chiar deasupra lor și, alegând cea mai bună suliță din câte adusese cu ea, când corabia a ajuns aproape, fără să fie văzută de cavaleri, a cumpănit sulița și a azvârlit-o cu putere, astfel că sulița a trecut prin piciorul lui don Bruneo și s-a înfipt în puntea corăbiei, frângându-se; dar datorită avântului pe care și-l luase și a dorinței de a-i nimici cu orice preț, uriețiței i-a alunecat piciorul de pe stâncă și a căzut în apă cu un asemenea zgomot, de parcă s-ar fi prăbușit un turn; cei ce-o priveau, văzând-o atât de mare și înfășurată în blănuri negre de urs, și-au zis că e chiar ucigă-l toaca și au prins să se închine și să se roage lui Dumnezeu; apoi, când au văzut-o că a început să înoate atât de voinicește de să te minunezi nu alta, au tras cu arcurile în ea, dar uriețița se tot cufunda în apă, până a ajuns cu bine la țărm; când a pășit, însă, pe uscat, Amadis și regele Cildadan au nimerit-o fiecare cu câte o săgeată în spate. Cu toate acestea, ea a rupt-o la fugă prin hățișul pădurii, iar regele Cildadan, văzând-o astfel, cu săgețile în spate, nu și-a putut stăpâni râsul; apoi i-au venit în ajutor lui don Bruneo, i-au oprit sângele și l-au culcat în pat; dar, după puțină vreme, uriețița s-a ivit pe un colnic și a început să strige cât o țineau puterile: „Să nu credeți că sunt necuratul; sunt Andandona și o să vă fac rău pe cât îmi va sta în putință, oricâtă trudă și osteneală m-ar costa”. Și a plecat alergând pe țancuri, atât de iute, că nimic n-ar fi putut-o ajunge din urmă, ceea ce mult i-a uimit pe toți, căci o credeau moartă din pricina rănilor. Atunci au aflat întreaga ei istorie de la doi captivi pe care Gandalin îi luase pe galeră ca să îi ducă în Gaula, de unde erau de fel, și tare s-au mai minunat; și de n-ar fi fost don Bruneo, care îi rugase din suflet să fie dus cât mai curând cu putință undeva unde să-și oblojească rana, s-ar fi întors și ar fi căutat-o în toată insula pe afurisita de uriețiță ca să o ardă de vie. Așa că și-au văzut de drum, cum ați auzit, pe brațul acela de mare, până au ajuns în larg, tăifăsuind despre multe lucruri, fără să se ferească, ca niște prieteni ce se iubesc din suflet. Amadis le-a povestit cum se iscase vrajba între regele Lisuarte și el și toți prietenii și neamurile sale ce se aflau la curte, precum și din ce pricină; despre căsătoria lui don Galvanes cu prea frumoasa Madasina, și cum pornise acela cu o

flotă puternică spre Insula Mongaza ca să o cucerească fiindcă i se cuvenea ca moștenire; toți cavalerii aflați cu el i-au spus că doresc din toată inima să îl ajute. Când a auzit toate acestea, don Galaor tare s-a mai mâhnit și o mare durere i-a cuprins inima, căci își dădea seama ce multe și mari nenorociri se puteau ivi din pricina asta; și mult s-a îngrijorat, pentru că, deși îl iubea așa de tare pe fratele său, Amadis, și îi datora atât de mult respect, nu putea, totuși, în inima lui, să primească a nu-l mai sluji pe regele Lisuarte, la curtea căruia avea să trăiască mai departe, cum veți auzi mai încolo. Așa s-a făcut că, pe când cugeta la toate acestea, și-a amintit cum l-a părăsit Amadis pe Insula Ferecată și, luându-l deoparte, într-un capăt al punții, l-a întrebat: „Domnule și frate, ce lucru atât de însemnat și de grav încât să fie mai presus decât legătura de sânge și dragostea dintre noi, vi s-a putut întâmpla, de v-ați ascuns de mine?” „Bunul meu frate – a răspuns Amadis –, de vreme ce acel lucru a avut puterea să rupă trainicele legături de sânge și de iubire de care pomeneați, puteți să mă credeți prea bine că a fost mai primejdios decât însăși moartea, așa că, vă rog mult, nu-mi cereți, de astă dată, să vă spun despre ce e vorba”. Galaor, mai îmbunându-se un pic, că era cam mânios, văzându-l că vrea să mai păstreze taina, n-a mai stăruit și au schimbat vorba.

Au călătorit ei așa pe mare vreme de patru zile, la capătul cărora au ajuns la o cetate din Gaula ce se numea Mostrol, unde, chiar în vremea aceea, se aflau regele Perion și regina, fiindcă portul era față în față cu Marea Britanie și aici puteau primi mai ușor vești despre fiii lor; de cum au zărit corabia, regele și regina au trimis să vadă cine sunt cei ce sosesc; și când solul a ajuns la nave, Amadis a poruncit să i se spună că cei ce sosesc sunt regele Cildadan și don Bruneo de Bonamar, căci, pentru moment, nu voia să se știe nimic de el și de fratele său. Când regele Perion a auzit asta, tare s-a mai bucurat, la gândul că regele Cildadan îi va da vești despre don Galaor, fiindcă Amadis îl înștiințase că amândoi se află în casa Urgandei; așa că a poruncit întregii sale suite să încalece și a plecat să-i întâmpine pe oaspeți, mai ales că îl iubea mult pe don Bruneo, ce venise de mai multe ori la curtea sa, și știa că are grijă de feciorii lui. Amadis și don Galaor și-au încălecat armăsarii și, îmbrăcați în straie bogate, au plecat pe alt drum spre încăperile reginei și, o dată ajunși, i-au zis străjerului: „Spuneți-i reginei că au sosit doi cavaleri din familia sa, care vor să-i vorbească”. Regina le-a poruncit să intre și,

de cum i-a văzut, l-a recunoscut pe Amadis și, datorită lui, și pe don Galaor, căci semănau tare mult, deși pe acesta din urmă nu-l mai văzuse de când îl răpise uriașul; așa că a strigat: „Ah, Sfântă Fecioară Maria! Ce minune, să-mi văd la chip feciorii!” Și, oprindu-i-se vorbele în gât, s-a prăbușit ca moartă; ei au îngenuncheat în fața ei și i-au sărutat mâinile cu multă smerenie, iar regina s-a ridicat și i-a luat în brațe, i-a strâns la piept și i-a sărutat pe rând de multe ori, fără să-i lase să vorbească, până ce a intrat în odaie sora lor, Melicia, și regina le-a dat drumul ca să-i poată vorbi; iar ei tare s-au minunat de frumusețea fetei. Cine ar putea povesti bucuria acelei nobile regine, văzându-i în fața ochilor pe acei doi cavaleri, feciorii săi, atât de frumoși, când sufletul ei fusese veșnic chinuit de o mare neliniște și durere, știind prin ce primejdii trece Amadis, așteptându-și viața sau moartea după cum avea să se întâmple cu el, și socotindu-l pierdut, datorită soartei, pe don Galaor după ce îl răpise uriașul; iar acum, toate sfârșindu-se cu bine, cu multă cinste și glorie; de bună seamă că nimeni nu poate povesti o asemenea bucurie în afară de ea însăși sau cineva care a trecut prin ceva asemănător. Amadis i-a spus reginei: „Doamnă, l-am adus cu noi pe don Bruneo de Bonamar; porunciți să fie cinstit ca unul dintre cei mai viteji cavaleri din lume”. „Așa voi face, fiul meu – a spus ea –, pentru că asta vă e voia și pentru că ne-a adus multe servicii; iar atunci când nu voi putea trece eu să-l văd, va sta cu el sora voastră, Melicia”. „Așa să faceți, doamnă și soră – a spus don Galaor –, pentru că sunteți domnișoară și toate cele ca voi trebuie să îl cinstească nespus pe cel ce le slujește și le respectă mai mult decât oricare altul; iar cea pe care o iubește trebuie să se socotească fericită, căci a trecut fără nicio piedică pe sub bolta vrăjită a iubiților credincioși, semn sigur că nu i-a greșit niciodată”. Când Melicia a auzit aceste vorbe, a simțit un fior în inimă, fiindcă știa prea bine că acea încercare fusese dusă la capăt pentru ea, dar a răspuns, foarte cumpătată cum era, spunând: „Domnule, voi face tot ce voi putea cât mai bine și facă-se voia Domnului; asta pentru că așa porunciți și pentru că acel cavaler vă iubește mult”.

Pe când regina se afla împreună cu fiii ei, cum ați auzit, au sosit regele Perion și regele Cildadan; Amadis și Galaor, de cum l-au văzut pe regele Perion au venit să îngenuncheze în fața lui și fiecare i-a sărutat câte o mână; el i-a sărutat, la rândul său, și ochii i s-au umplut de lacrimi de bucurie. Regele Cildadan le-a spus: „Bunii mei prieteni, nu uitați de don Bruneo”. Atunci, cum regele Cildadan

vorbise deja cu regina și cu fiica ei, s-au dus cu toții la don Bruneo, ce fusese adus de pe galeră pe brațe de mai mulți cavaleri, la porunca regelui Perion, și întins într-un pat foarte bogat, într-una din încăperile regelui cu o fereastră ce dădea spre o grădină plină de trandafiri și de alte flori. Aici au venit regina și fiica ei să îl vadă, regina arătându-se foarte îndurerată de suferința lui, iar el dându-i dovezi de adâncă recunoștință; după ce a rămas acolo o bucată de vreme, regina i-a spus: „Don Bruneo, voi trece să vă văd cât mai des cu putință, iar când alte treburi mă vor împiedica să o fac, va sta cu domnia voastră Melicia, ce vă este prietenă și vă va îngriji rana". El i-a sărutat mâna drept mulțumire și regina a plecat; Melicia și domnișoarele ei de onoare au rămas acolo și ea s-a așezat în fața patului, de unde el putea să-i vadă foarte bine frumosul chip, ceea ce îl făcea să fie atât de bucuros, că de ar fi putut sta tot timpul așa, n-ar mai fi vrut să se însănătoșească, pentru că vederea ei îi oblojea și îi lecuia altă rană mai dureroasă și mai primejdioasă pentru viața lui. Melicia i-a scos fașa de pe rană și a văzut că e mare, dar deschisă de o parte și alta, așa că, nutrind speranța că se va vindeca repede, i-a spus: „Don Bruneo, o să am grijă să vi se vindece rana, dar trebuie să nu-mi ieșiți din vorbă cu niciun chip, căci altminteri s-ar putea ca primejdia să devină mai mare". „Doamnă – a răspuns don Bruneo –, deie Domnul ca niciodată să nu vă încalc poruncile, căci sunt sigur că de s-ar întâmpla așa ceva, nimeni n-ar putea să-mi mai poruncească". Aceste vorbe din urmă Melicia le-a înțeles mai bine decât oricare dintre domnișoarele aflate acolo. Apoi i-a uns piciorul și rana cu un asemenea ir, că, pe dată, s-a dezumflat aproape de tot și i-a trecut durerea; după asta, i-a dat să mănânce chiar cu preafrumoasele ei mâini și i-a spus: „Acum, odihniți-vă, și, la vremea potrivită, voi veni să vă văd".

Ieșind din odaie, Melicia s-a întâlnit cu Lasindo, scutierul lui don Bruneo, care știa povestea lor și că se iubesc, și i-a spus: „Lasindo, voi sunteți cunoscut aici; să cereți tot ce dorește stăpânul vostru". „Doamnă – a răspuns el –, să dea Dumnezeu să vină vremea să vă poată răsplăti pentru ceea ce faceți pentru el". Și, apropiindu-se mai mult de ea, ca să nu fie auzit de alții, a adăugat: „Doamnă, cine dorește să lecuiască un om, trebuie să-i oblojească rana cea mai grea care îl chinuie cel mai tare. Așa că, pentru Dumnezeu, doamnă, aveți milă de el, că are atâta nevoie, și vindecați-l nu de durerile de pe urma rănii, ci de celelalte, atât de cumplite, pe care le îndură din

pricina voastră”. Când a auzit aceste vorbe, Melicia a spus: „Prietene, eu îi voi lecui rana pe care o văd, dacă voi putea, căci despre celelalte dureri nu știu nimic”. „Doamnă – a răspuns el –, ați aflat, totuși, că suferințele și durerile ucigătoare pe care le îndură din pricina voastră au avut puterea să îl ducă în fața statuilor lui Apolidon și a Grimanesei”. „Lasindo – a spus ea –, deseori se întâmplă ca oamenii să se vindece de astfel de boli ca cea de care spui că suferă stăpânul tău, doar cu trecerea timpului, fără niciun alt leac, și s-ar putea ca așa să se fi petrecut lucrurile și cu stăpânul tău, așa că nu trebuie să ceri leacuri pentru el de la cine nu ți le poate da”.

Și, părăsindu-l, s-a îndreptat spre odăile mamei sale; acum, cu toate că Lasindo i-a spus lui don Bruneo ce vorbise cu ea, acesta nu s-a tulburat câtuși de puțin, căci el credea că Melicia gândește cu totul altfel și o binecuvânta adesea pe uriețița Andandona că îl ajutase, fiindcă în prezența Meliciei se bucura de acele plăceri fără de care orice altceva pe lume îl făcea să se simtă singur și tare nefericit.

Și, așa cum ați auzit, în Gaula se aflau regele Cildadan, Amadis și Galaor, cu regele Perion al Gaulei, întru marea desfătare și plăcere a tuturor acestora, în vreme ce don Bruneo era îngrijit de doamna pe care o iubea atât de mult; și așa s-a întâmplat că, într-o zi, don Galaor, luându-i deoparte pe rege, tatăl său, pe regele Cildadan și pe fratele său, Amadis, le-a spus: „Am credința, domnii mei, că oricât m-aș strădui, n-aș putea găsi alți trei oameni care să mă iubească și să țină la cinstea mea ca domniile voastre, și de aceea vă rog să-mi dați un sfat într-o chestiune ce, după suflet, trebuie socotită cea mai de preț, și iată despre ce anume e vorba: voi, domnule și frate Amadis, m-ați adus la curtea regelui Lisuarte, cerându-mi cu multă dragoste să fiu cavalerul său; acum, văzând ruptura dintre voi și el, sunt foarte frământat, pentru că eu nu m-am despărțit de curtea lui și dacă voi veni în tabăra voastră, onoarea mea va fi știrbită foarte, iar dacă voi rămâne alături de regele Lisuarte, mă va ucide gândul că vă stau în cale. Așa că, bunii mei domni, găsiți un leac pentru această frământare, care nu e numai a mea ci și a domniilor voastre și puneți mai mult preț pe onoarea mea decât pe împlinirea propriilor voastre dorințe”. Regele Perion a spus: „Fiule, nu poate fi o greșeală să vă aflați alături de fratele vostru împotriva unui rege atât de nerecunoscător și nechibzuit, alături de care ați rămas fiindcă asta a fost voia lui Amadis, și pe bună dreptate îl puteți părăsi, pentru că vă

e dușman și încearcă să vă distrugă neamul, care l-a slujit atât de mult". Don Galaor a răspuns: „Domnule, trag nădejde în Dumnezeu și în maiestatea voastră, în mâinile căruia se află, acum, onoarea mea, că nu mă va învinui niciodată cineva că l-am părăsit pe acest rege în vreme de izbelițe, când are atâta nevoie de mine, și n-am făcut-o mai înainte". „Bunul meu frate – a spus Amadis –, cu toate că suntem foarte datori să ne supunem poruncilor tatălui și stăpânului nostru, știind că înțelepciunea lui e mult mai mare decât a noastră, în orice ne-ar porunci, îndrăznesc a spune acum, în aceste clipe, să nu îl părăsești și să nu te desparți de rege decât dacă aceasta s-ar putea face fără să aibă nimeni de suferit; pentru că, dacă e vorba de neînțelegerea dintre el și mine, nu se poate afla niciun cavaler atât de puternic, oricât de puternic ar fi, în tabăra sa, încât să nu fie învins de atotputernicul stăpân, care știe ce mari servicii i-am adus regelui și ce proastă răsplată am primit de la el, fără s-o fi meritat; și dacă el este judecătorul, sunt sigur că fiecare va primi ceea ce merită". Înțeleaptă judecată cu două gânduri: unul, că totul se află în puterea sorții, celălalt, că deși Amadis nu punea mult preț pe regele Lisuarte, știa că fratele său ținea foarte să rămână în slujba aceluia.

Așa că, hotărând cu toții, ca Galaor să plece la curtea regelui Lisuarte, regele Cildadan le-a spus lui Amadis și don Galaor: „Bunii mei prieteni, știți istoria bătăliei purtate de mine cu regele Lisuarte, în care am fost învins datorită vitejiei voastre și am pierdut măreața glorie pe care am fi dobândit-o eu și oamenii mei; după cum, de asemenea, știți, domnilor, care a fost învoiala și cum ne-am legat că cel ce va fi învins să-l slujească pe învingător într-un chip sau altul; și dacă soarta a vrut să fiu învins de domniile voastre, trebuie să-mi țin făgăduielile, chiar dacă voi suferi toată viața mea și dacă, din pricina acestei dureri și amărăciuni, inima îmi va fi întotdeauna zdrobită; dar cum înaintea tuturor celorlalte se află onoarea și onoarea înseamnă să-ți înăbuși propria voință și să faci ceea ce ești obligat să faci, sunt nevoit să mă înfățișez regelui Lisuarte cu numărul de cavaleri făgăduit și să rămân cu el cât va voi Dumnezeu; așa că aș vrea să plec cu don Galaor, pentru că, azi, pe când ieșeam de la liturghie, am primit carte de la regele Lisuarte, în care îmi cere să vin acolo, așa cum sunt dator".

Cu aceasta, sfatul s-a încheiat și, a doua zi, luându-și rămas bun de la regină și de la Melicia, fiica ei, s-au îmbarcat pe o corabie pentru Marea Britanie, unde au ajuns fără necazuri; de cum au coborât pe

uscat, au pornit de-a dreptul spre cetatea unde au aflat că e regele Lisuarte, care, mânios foarte din pricina celor petrecute cu oamenii săi pe Insula Mongaza și a marilor pierderi suferite, se hotărâse să nu mai aștepte să se adune toți cei cărora le poruncise să vină, ci, mai curând, să plece cu cavalerii ce vor fi cât mai iute gata; așa că, înainte cu trei zile de a se îmbarca pe corăbii, i-a spus reginei să le vestească pe fiica lor, Oriana, și pe doamnele și domnișoarele din suită, că vor merge împreună la o vânătoare în pădure ca să petreacă acolo cu toții; regina a făcut întocmai și, a doua zi, luând cu ei corturi și toate cele trebuincioase, au pornit cu multă voie bună și au poposit într-o luncă plină de copaci, aflată în mijlocul pădurii, unde regele a petrecut în acea zi; și s-au vânat mulți cerbi și alte sălbăticiuni și toți câți s-au aflat acolo s-au ospătat și au petrecut pe cinste. Și, cu toate că regele era acolo cu inima și cu mintea, mai mult îl frământa înfrângerea suferită de oamenii săi pe insulă, așa că, după ce s-a sfârșit vânătoarea și petrecerea, a poruncit să se pregătească toate cele de trebuință pentru călătorie.

• CAPITOLUL LXVI •

Cum regele Cildadan și don Galaor, în drumul lor spre curtea regelui Lisuarte, au întâlnit o doamnă cu fratele ei, un tânăr paj, însoțiți de doisprezece cavaleri, și doamna i-a rugat să îl implore pe rege să îl facă pe fratele ei cavaler; ceea ce s-a întâmplat întocmai și, apoi, regele și-a dat seama că acela e propriul lui fecior

Văzându-și de drumul lor spre locul unde se afla regele Lisuarte, regele Cildadan și don Galaor au aflat că acesta se pregătește să plece spre Insula Mongaza, așa că s-au grăbit să ajungă la timp ca să plece cu el, dar s-a întâmplat că, pe când poposiseră pentru noapte într-o pădure, în zorii zilei au auzit un clopot bătând pentru utrenie și s-au îndreptat spre un schit să asculte slujba; când au intrat înăuntru, au văzut douăsprezece scuturi foarte frumoase în jurul altarului, pictate cu grijă, cu un câmp violet și castele aurii, iar în mijlocul lor un scut alb, nespus de frumos, tivit cu aur și nestemate; după ce și-au spus

rugăciunile, i-au întrebat pe niște scutieri ce se aflau acolo ale cui sunt scuturile, iar ei le-au răspuns că nu le pot spune cu niciun chip, dar că vor afla în curând dacă se duc la curtea regelui Lisuarte; pe când stăteau ei așa de vorbă, au văzut intrând în curte pe cavalerii stăpâni ai scuturilor, fiecare cu câte o domnișoară de mână, iar în urma lor, cavalerul neofit ce vorbea cu o doamnă nu foarte tânără; cavalerul era foarte bine făcut, chipeș și cu straie bogate, încât cu greu ai fi găsit pe cineva să-i stea alături. Tare s-au mai minunat regele Cildadan și don Galaor văzându-l pe acest străin și și-au zis că vine fără tăgadă de pe meleaguri îndepărtate, căci, până atunci, pe acolo nu se auzise de el. Apoi s-au așezat toți în fața altarului și au ascultat liturghia și, de cum s-a sfârșit, doamna i-a întrebat dacă sunt de la curtea regelui Lisuarte. „De ce ne întrebați?", au zis ei. „Pentru că, dacă nu vă e cu supărare, am vrea să rămânem împreună cu domniile voastre; am aflat că regele se află în pădurea aceasta din apropiere, cu regina și multe doamne din suita ei, unde au ridicat corturi, petrec și vânează". „Dar ce putem face noi – au întrebat ei – ca să vă fim pe plac?" „Vă rugăm să aveți bunătatea – a răspuns doamna – de a-i ruga pe rege, pe regină și pe fiica lor, Oriana, să vină până aici și să îi dea însemnele de cavaler acestui scutier, pentru că merită toată cinstirea ce i s-ar aduce". „Doamnă – au răspuns ei –, vom face cu plăcere ceea ce ne cereți și credem că regele vă va îndeplini rugămintea, după cât este de înțelept și cumpătat în toate faptele sale".

Așa că, pe dată, au încălecat cu toții, doamna, domnișoarele și ei, și s-au dus pe un colnic ce se afla alături de drumul pe unde trebuia să vină regele; și n-a trecut multă vreme că l-au văzut venind împreună cu regina și suita; regele mergea în frunte și, văzându-le pe acele domnișoare și pe cei doi cavaleri în armură, a socotit că aceștia vor să lupte, așa că l-a trimis pe don Grumedan, ce îl însoțea împreună cu treizeci de cavaleri în chip de gardă, să le spună să nu stăruie în dorința lor de a lupta și să i se înfățișeze lui. Don Grumedan a pornit spre ei, iar regele s-a oprit din drum; văzând aceasta, regele Cildadan și don Galaor au coborât colnicul cu cele douăsprezece domnișoare și au pornit către rege. După ce-au mers o bucată, don Galaor l-a recunoscut pe Grumedan și i-a spus regelui Cildadan: „Seniore, priviți acolo pe unul dintre bărbații viteji ai lumii". „Cine e?", a întrebat regele. „Don Grumedan – a răspuns Galaor –, cel care a purtat însemnele regelui Lisuarte în bătălia

împotriva voastră”. „Ați spus un mare adevăr – a zis regele –, fiindcă eu însumi am încercat să-i smulg flamura din mână și n-am izbutit până nu s-a rupt bățul; și l-am văzut săvârșind atâtea vitejii împotriva mea și a oamenilor mei, că n-aș mai fi vrut cu niciun chip să i se fi rupt flamura și să-l văd luptând”.

De cum și-au scos coifurile, ca să fie recunoscuți, don Grumedan, ce se afla mai aproape, l-a recunoscut pe don Galaor și a spus tare, cum avea obiceiul să vorbească: „Ah, prietenul meu, don Galaor! Sunteți la fel de binevenit ca îngerii din rai”; și a venit cât mai repede lângă el; când a ajuns, Galaor i-a spus: „Senior don Grumedan, iată-l pe regele Cildadan”. Grumedan s-a dus să-i sărute mâinile și regele l-a primit foarte bine; apoi, s-a întors spre don Galaor și s-au îmbrățișat de mai multe ori, ca doi oameni ce se iubeau din inimă; don Grumedan le-a spus: „Domnilor, veniți în urma mea, iar eu îl voi înștiința pe rege de venirea voastră”. Și, despărțindu-se de ei, s-a apropiat de rege și i-a spus: „Stăpâne, vă aduc vești care o să vă înveselească foarte, căci, iată, sosește vasalul și prietenul vostru, don Galaor, ce niciodată nu v-a părăsit la vreme de izbeliște; iar celălalt cavaler este regele Cildadan”. „Mult mă bucur de sosirea lui și știam prea bine că dacă e sănătos și liber, nu va zăbovi să vină la curtea mea, așa cum eu aș face orice întru cinstirea sa”.

În vremea asta au sosit cavalerii. Regele i-a primit cu multă dragoste. Don Galaor a vrut să-i sărute mâinile, dar el n-a îngăduit, ci l-a îmbrățișat cu atâta căldură, încât le-a dat să înțeleagă tuturor celor ce priveau că îl iubește din inimă. Cavalerii i-au spus ce îi rugase doamna, cum îl întâlniseră pe acel tânăr ce voia să primească însemnele de cavaler și că era foarte frumos și bine făcut; regele a rămas o vreme pe gânduri, pentru că nu obișnuia să dea însemnele de cavaler decât unui bărbat foarte viteaz, și a întrebat al cui fiu este. Doamna i-a răspuns: „Asta nu veți putea afla acum, dar vă jur pe credința datorată lui Dumnezeu, că dinspre amândoi părinții se trage din neam regesc”. Regele l-a întrebat pe don Galaor: „Ce credeți că trebuie să fac?” „Domnule, socotesc că trebuie să îl faceți cavaler și să nu vă feriți, pentru că tânărul e foarte deosebit ca înfățișare și frumusețe și nu se poate să nu fie un cavaler viteaz”. „Dacă așa gândiți – a spus regele –, așa să facem”. Și i-a poruncit lui don Grumedan să-i conducă pe regele Cildadan și pe don Galaor la regină și să îi spună să vină cu ei la schitul unde se duce el. Cavalerii au plecat de-ndată și nu mai e nevoie să vă povestesc cum au fost

primiți de regină, de Oriana și de toate celelalte, că niciodată n-au fost primiți undeva mai bine și cu mai multă dragoste; regina, aflând porunca regelui, a plecat cu toată suita în urma lui, iar când au ajuns la schit și au văzut scuturile, dar, mai cu osebire, pe cel alb între ele, atât de frumos și de bogat, tare s-au mai minunat, dar mult mai mult le-a uimit marea frumusețe a pajului fără să-și poată închipui cine este, pentru că, până atunci, nu auziseră niciodată vorbindu-se de el. Pajul a sărutat mâinile regelui, dar regina și Oriana nu i-au îngăduit s-o facă fiindcă era de neam mare. Regele l-a făcut cavaler și i-a spus: „Primiți-vă spada de la cine doriți mai mult". „Dacă maiestatea voastră îngăduie – a răspuns el –, o voi primi din mâinile Orianei, căci astfel vrerea și dorința mea vor fi împlinite". „Să fie așa cum spuneți – a zis regele –, dacă asta vă e dorința". Și chemând-o pe Oriana, i-a spus: „Iubita mea fiică, dacă binevoiți, înmânați-i spada acestui cavaler, de vreme ce dorește să o primească mai degrabă din mâna voastră decât din mâna altcuiva". Oriana, foarte sfioasă, căci îl socotea cu totul străin, a luat spada și i-a înmânat-o și, astfel, tânărul a devenit cavaler pe de-a-ntregul. Săvârșite toate acestea cum ați auzit, doamna i-a spus regelui: „Seniore, eu trebuie să plec pe dată cu aceste domnișoare, fiindcă așa mi s-a poruncit și nu pot face altminteri, cu toate că, dacă ar fi după voia mea, aș vrea să mai rămân aici câteva zile, dar va rămâne să vă slujească, de porunciți, Norandel, pe care l-ați făcut cavaler, împreună cu cei doisprezece cavaleri ce l-au însoțit". Auzind aceasta, tare s-a mai bucurat regele, căci prinsese mult drag de cavalerul neofit, și i-a spus: „Doamnă, mergeți cu Dumnezeu". Ea și-a luat rămas bun de la regină și de la fiica acesteia, preafrumoasa Oriana. Dar când a fost să-și ia rămas bun de la rege, i-a strecurat în mână o scrisoare, fără să o vadă nimeni, și i-a spus cât mai în șoaptă cu putință: „Citiți această carte fără să vă vadă cineva și apoi faceți ce veți socoti de cuviință". După aceasta a plecat spre corabia sa, iar regele a rămas cu gândul la vorbele doamnei; apoi, i-a spus reginei să se întoarcă la corturi cu regele Cildadan și don Galaor, iar dacă el va întârzia la vânătoare, să mănânce și să se odihnească. Regina a făcut întocmai și, când a rămas singur, regele a deschis scrisoarea.

Carte de la prințesa Celinda către regele Lisuarte

„Prealuminate Lisuarte, rege al Marii Britanii, Eu, prințesa

Celinda, fiica regelui Hegido, vă sărut dreapta. Vă amintiți, de bună seamă, domnul meu, că, pe vremea când erați cavaler rătăcitor, umblând în căutarea unor mari isprăvi și ducând la bun sfârșit multe, întru marea voastră cinste, soarta și norocul v-au purtat pașii în regatul tatălui meu, care, la vremea aceea, părăsise această lume, iar pe mine m-ați aflat în castelul meu, pe numele său Castelul Marelui Trandafir, asediat de Antifon cel Cumplit, ce voia să pună stăpânire pe toată țara mea pentru că nu voisem să mă mărit cu el, fiindcă nu era de stirpe la fel de aleasă ca mine; și ați hotărât să vă luptați unul cu celălalt, el încrezându-se în marea lui vitejie, și domnia voastră socotind că sunt o domniță lipsită de apărare; și v-ați luptat, punându-vă viața în primejdie, iar, în cele din urmă, l-ați învins și l-ați ucis. Astfel că, voi ați cucerit gloria în urma unei lupte nemiloase, iar mie mi-ați redat libertatea și fericirea; și, după ce ați intrat în castel, fie datorită frumuseții mele, fie pentru că așa a vrut soarta, cum eu mă îndrăgostisem nespus de voi, sub acea tufă mare de trandafiri, având deasupra noastră acoperiș de roze și flori și pierzându-mi eu propria-mi floare pe care o avusesem până atunci, a fost zămislit acest cocon; și datorită marii lui frumuseți, se poate spune că acel păcat a dat rod frumos și, astfel, va fi iertat de Atotputernicul stăpân; și vă trimit prin el acest inel ce mi-a fost dăruit de voi cu atâta dragoste și păstrat de mine la fel, ca martor al tuturor celor petrecute. Cinstiți-l și iubiți-l, bunul meu stăpân, și, făcându-l cavaler, cum se trage din neam de regi, moștenind de la voi marele curaj și de la mine dragostea prea pătimașă pe care am nutrit-o pentru domnia voastră, trebuie să ne punem mari speranțe în el că se va folosi bine de aceste însușiri".

După ce a citit cartea, regele și-a amintit pe dată de vremurile când cutreierase regatul Danemarcei în chip de cavaler rătăcitor și când, datorită marilor sale fapte de arme, preafrumoasa Brisena, fiica regelui acestei țări se îndrăgostise de el, și a luat-o de soție, cum v-am mai povestit, cum ajunsese la infanta Celinda, asediată în castelul ei, și cum se petrecuseră toate câte i le scrisese în carte; și văzând inelul a fost mai sigur că totul e adevărat, dar, cu toate că marea frumusețe a tânărului cavaler îl făcea să nutrească mari speranțe că este și viteaz, a hotărât să păstreze taina până ce faptele nu vor sta

mărturie a virtuții sale. Și astfel a plecat la vânătoare și, cu tolba plină, s-a întors la corturi, unde îl aștepta regina, vesel foarte; aici, în semn de prețuire, s-a dus la cortul unde i se spusese că stau regele Cildadan și don Galaor, însoțiți de cei mai vestiți cavaleri de la curtea sa, toți în veștminte bogate și, în fața tuturor, le-a adus multe laude pentru marile lor fapte, așa cum meritau, și pentru marele ajutor pe care îl aștepta de la ei în războiul pe care avea să îl poarte cu cei mai viteji cavaleri din lume; apoi le-a povestit cu multă voie bună cât a vânat, spunându-le că nu le va da nimic din tot ce prinsese, râzând și glumind ca să le facă plăcere; după aceea, a poruncit să fie chemate Oriana, fiica sa, și celelalte domnițe, cerându-le să le țină tovărășie regelui Cildadan și lui don Galaor, iar el a rămas să mănânce acolo, cu ei, cu mare bucurie; de cum s-a strâns masa, regele l-a luat pe don Galaor cu el și s-a tras la umbra unor copaci unde, punându-i mâna pe umăr, i-a spus: „Bunul meu prieten, don Galaor, Dumnezeu mi-e martor cât vă iubesc și vă prețuiesc, pentru că mult bine datorez curajului și sfaturilor voastre și sunt atât de sigur de credința voastră, încât ceea ce nu vă dezvălui vouă, n-aș spune nici propriului meu suflet; dar lăsând deoparte lucrurile cele mai însemnate, pe care întotdeauna vi le voi aduce la cunoștință, vreau să aflați ce mi s-a întâmplat acum”. Și i-a dat cartea să o citească; când don Galaor a aflat că Norandel este feciorul regelui, tare s-a mai bucurat și i-a spus: „Stăpâne, dacă ați trecut prin grele încercări și primejdii venind în ajutorul acelei prințese, ați fost răsplătit pe deplin cu un fecior așa frumos și așa să mă ajute Dumnezeu, dacă nu cred că va fi atât de viteaz încât vă va fi mai mare teama de a da în vileag taina decât de a o ascunde ca acum; iar dacă domnia voastră, seniore, vă învoiți, aș vrea să-mi fie tovarăș tot anul acesta, pentru ca o parte din dorința mea de a vă sluji să se răsfrângă asupra celui ce e sânge din sângele vostru”. „Vă mulțumesc mult pentru vorbele voastre – a spus regele –, pentru că nu va mai fi nicio taină și toată cinstirea ce i se va aduce lui, mi se aduce mie. Dar, cum să vă dau drept tovarăș un copil despre care încă nu știm cum îl vor arăta faptele? Eu m-aș socoti, de bună seamă, foarte mulțumit și onorat și, dacă așa doriți, așa vom face”. Și s-au întors în cort, unde se afla regele Cildadan, Norandel și alți mulți cavaleri de neam mare. Când toți au făcut liniște, Galaor s-a ridicat și i-a spus regelui: „Stăpâne, cunoașteți foarte bine obiceiul casei voastre și al întregului regat al Londrei. Și anume, că prima favoare pe care un cavaler ori o domnișoară o cere unui cavaler

neofit, trebuie să îi fie acordată nesmintit". „E-adevărat – a răspuns regele –, dar, de ce îmi spuneți asta?" „Pentru că sunt cavaler – a zis Galaor – și îi cer lui Norandel să-mi împlinească rugămintea ce i-o voi face, și anume, să fie tovarăși vreme de un an încheiat, în care să ne fim credincioși unul altuia și să nu ne despartă decât moartea sau temnița, când nu vom mai avea nimic de făcut". Când Norandel a auzit aceste vorbe, tare s-a mai minunat de spusele lui Galaor și mult s-a bucurat, pentru că știa cât este de vestit și văzuse cinstea deosebită pe care i-o arăta regele printre atâția cavaleri viteji, după cum, mai știa că, după fratele său, Amadis, nu se afla altul pe lume care să-l întreacă în vitejie, așa că a spus: „Domnul meu, don Galaor, pe cât vă sunt de mari vitejia și meritele și pe cât de mici sunt ale mele, se pare că îmi cereți acest lucru mai mult îndemnat de bunătatea voastră decât de însușirile mele, dar oricum ar fi, vă îndeplinesc rugămintea și vă mulțumesc ca pentru lucrul care, în afară de acela de a-l sluji pe stăpânul meu, regele, mă poate face cel mai fericit". Văzând regele Cildadan cum stau lucrurile, a spus: „Ținând seama de vârsta și de frumusețea voastră, a amândurora, cu multă dreptate vi s-a cerut și ați îndeplinit acest lucru, și deie Domnul să fie spre bine; și așa va fi, ca toate cele ce se cer și se săvârșesc mai mult cu judecată decât dintr-un hatâr".

Hotărâtă tovărășia dintre don Galaor și Norandel, așa cum ați auzit, regele Lisuarte le-a spus că hotărâse ca a treia zi să se îmbarce pe corăbii, pentru că, după veștile primite din Insula Mongaza, sosirea lui acolo era foarte necesară. „Dumnezeu să ne-ajute – a spus regele Cildadan –, iar noi vă vom sluji în toate câte se vor săvârși întru cinstea voastră". Iar don Galaor i-a spus: „Seniore, de vreme ce inimile oamenilor voștri sunt alături de voi, nu mai trebuie să vă temeți decât de Dumnezeu". „Așa gândesc și eu – a răspuns regele –, fiindcă deși curajul vostru e mare, mă simt mult mai sigur cunoscând dragostea ce-mi purtați".

În ziua aceea au petrecut, acolo, cu multă veselie, iar a doua zi, după ce au ascultat liturghia, au încălecat cu toții ca să se întoarcă în cetate. Regele le-a cerut lui don Galaor și don Grumedan să o însoțească pe regină și, luându-l deoparte pe don Galaor, i-a dat îngăduința să-i spună Orianei că Norandel este fratele ei, dar să păstreze taina. Apoi a plecat cu vânătorii săi, iar ceilalți doi s-au dus la regină, ce pornise deja călare; don Galaor s-a apropiat de Oriana și, apucându-i calul de dârlogi, au prins să stea de vorbă, ceea ce multă

plăcere i-a făcut Orianei, atât datorită marii dragoste pe care don Galaor o nutrea pentru tatăl ei, cât și fiindcă i se părea că, fiind fratele iubitului ei, Amadis, prezența sa o liniștește. Și, tăifăsuind ei așa despre multe lucruri, au ajuns să vorbească de Norandel și Oriana a întrebat: „Știți ceva despre istoria acestui cavaler cu care ați venit și acum vă este tovarăș? Pe cât vă e de mare vitejia, n-ar fi trebuit să o faceți dacă n-ați avea nicio știre despre el, căci toți cei ce vă cunosc nu știu să aveți pereche, în afară de fratele vostru, Amadis”. „Doamna mea – a răspuns don Galaor –, e atât de mare depărtarea între mine și Amadis în privința curajului, ca de la pământ la cer, și ar fi o mare nebunie din partea cuiva să socotească că îi sunt egal, pentru că Dumnezeu l-a făcut să fie mai presus decât toți muritorii, atât ca putere cât și în toate celelalte însușiri pe care trebuie să le aibă un cavaler”. Auzind aceasta, Oriana a început să cugete în sinea ei, zicându-și: „Ah, Oriana! Ce se va întâmpla dacă într-o bună zi te-ai vedea lipsită de iubirea unui om ca Amadis? Fără să mai dobândească pentru tine o asemenea faimă datorită faptelor de arme și frumuseții?” Dar ca să nu se vadă ce gândește, s-a prefăcut foarte veselă și bucuroasă că are un prieten ce nu-și află pereche în lume. „Iar cât despre tovărășia mea cu Norandel – a continuat don Galaor –, eu cred, doamnă, după cum se arată și cât de cinstit se poartă, că va fi un bărbat viteaz; dar eu am aflat altceva despre el și, când se va ști, tuturor li se va părea un lucru foarte ciudat, și asta m-a îndemnat să-i cer să fim tovarăși”. „Așa am socotit și eu – a spus Oriana –, că n-ați fi făcut acest lucru, cunoscându-vă felul de a fi și nu l-ați fi vrut ca tovarăș, fără o pricină însemnată; și dacă puteți să mi-o spuneți fără să aduceți vătămare cinstei voastre, m-aș bucura să o aflu”. „Prea scump ar trebui să fie lucrul care să vă facă plăcere să-l aflați de la mine, doamnă, și eu să nu vi-l spun – a răspuns el. O să vă spun tot ce știu despre povestea lui Norandel, dar, cu niciun chip, nu trebuie să mai afle cineva”. „Cât despre asta puteți fi sigur și fără grijă – a spus ea –, că așa va fi”. „Aflați, atunci, doamnă – a spus Galaor –, că Norandel e fiul tatălui vostru”. Și i-a istorisit cum citise scrisoarea domniței Celinda și văzuse inelul și tot ce vorbise cu tatăl ei, regele. „Galaor – a zis Oriana –, tare mă bucură ceea ce mi-ați spus și vă sunt recunoscătoare, atât pentru că n-aș fi putut afla povestea de la altcineva, cât și pentru marea cinste pe care i-ați arătat-o acestui cavaler, ce-mi este rudă atât de apropiată, căci, în mod sigur, dacă va fi să fie viteaz, va fi cu mult mai mult în tovărășia voastră, iar de nu,

marea voastră vitejie îl va face și pe el să devină viteaz”. „Vă sunt adânc îndatorat, doamnă, pentru prețuirea ce îmi arătați – a spus el –, chiar dacă nu e meritată, dar, oricum ar fi, întotdeauna voi fi gata să vă slujesc pe voi, pe rege, tatăl vostru, și pe mama voastră”. „Așa gândesc și eu, don Galaor – a răspuns ea –, și deie Domnul, în marea sa bunătate, să vă putem răsplăti și ei și eu”.

Astfel au ajuns în cetate, unde Oriana a rămas cu mama sa, regina, iar Galaor s-a dus acasă la el împreună cu noul său tovarăș, Norandel; și, chiar a doua zi, după ce regele a ascultat liturghia, a poruncit să i se servească masa pe corabie, căci toți cei ce urmau să plece cu el se îmbarcaseră cu arme și cai; așa că el, însoțit de regele Cildadan, Galaor și Norandel, și-a luat rămas bun de la regină, de la fiica sa și de la doamnele și domnișoarele ce s-au pornit toate pe plâns, și s-a îndreptat spre portul Jafoque, unde se afla întreaga lui flotă; aici s-a urcat pe corabia sa și au pornit către Insula Mongaza unde, după cinci zile de vreme când bună, când potrivnică, au acostat chiar în portul cetății de la care își luase numele insula; aici regele l-a găsit pe Arban de Norgales într-o tabără bine întărită și a aflat că se dăduse o luptă crâncenă între ai săi și cavalerii ce cuceriseră cetatea, că ai săi fuseseră respinși și ar fi pierit toți, dacă regele Arban de Norgales n-ar fi cucerit o poziție pe niște stânci abrupte, unde au fost lăsați în pace de dușmani; și a mai aflat că prea viteazul Gasquilan, regele Suediei, fusese grav rănit de don Florestan, și oamenii săi îl duseseră pe o corabie pe mare să îl oblojească, că îl luase captiv pe Brian de Monjaste, ce îl atacase cu ceilalți dușmani pe regele Arban de Norgales, și că, după această luptă, nu mai îndrăzniseră să părăsească acele poziții din munți, unde îi găsise regele Lisuarte, fiindcă, deși cavalerii de pe Insula Ferecată îi asaltaseră de mai multe ori, nu le putuseră face niciun rău, pentru că locul era bine întărit. Aflând acestea regele Lisuarte, tare s-a mai înfuriat pe cavalerii de pe Insula Ferecată și a poruncit să coboare toată lumea de pe corăbii, cu corturi și toate cele trebuincioase, și și-a așezat tabăra, așteptând inamicul.

Oriana s-a bucurat mult de plecarea regelui, tatăl său, pentru că i se apropiase sorocul să nască, așa că a chemat-o pe Mabilia și i-a spus că după leșinuri și celelalte semne, nu poate fi vorba de altceva decât că are să nască și, poruncindu-le celorlalte domnișoare să o lase singură, s-a dus în cămara ei cu domnișoara din Danemarca și Mabilia, care pregătiseră din vreme toate cele trebuincioase pentru

naștere. Aici, Oriana a stat o vreme cu dureri, începând să se simtă nițel istovită, dar spre noapte durerile au devenit tot mai dese, așa că tare era speriată și se muncea, ca cea care nu știuse nimic până atunci despre asemenea lucruri; dar marea teamă de a nu fi descoperită rușinea i-a dat asemenea curaj, că suferea fără să se plângă, și, la miezul nopții, preaînaltul stăpân, lecuitorul tuturor, a vrut să nască un fecior tare chipeș și să o scape de chinuri; pruncul a fost, pe dată, învelit în scutece bogate și Oriana a cerut să-i fie adus la pat, l-a luat în brațe și l-a sărutat de mai multe ori. Domnișoara din Danemarca a întrebat-o pe Mabilia: „Ai văzut ce are pruncul pe trup?" „Nu – a răspuns ea –, am avut atâtea de făcut ca să-i ajut pe el și pe maică-sa să îl nască, încât n-am mai văzut nimic altceva". „Atunci află – a spus domnișoara – că are pe piept ceva ce n-au ceilalți prunci". Și au aprins o lumânare, i-au desfăcut scutecele și au văzut sub sânul drept niște slove albe ca neaua, iar sub cel stâng, șapte litere, atât de roșii, ca jăratecul aprins, dar n-au fost în stare să le citească și să afle ce scrie, deoarece cuvântul cu litere albe era într-o latină foarte veche, iar cel cu litere roșii în limba greacă; de cum au văzut slovele, l-au înfășat din nou și l-au așezat pe pat, lângă maică-sa, hotărând să fie dus de îndată acolo unde avea să fie crescut, așa cum hotărniciseră; așa că, domnișoara din Danemarca a ieșit din palat pe ascuns și i-a dat ocol pe afară până în dreptul ferestrei de la odaia Orianei, unde se afla frate-său, Durin, cu doi cai; în vremea asta, Mabilia a pus copilul într-un coș, legat cu o panglică pe deasupra, și, agățându-l de o frânghie, l-a coborât până a ajuns în mâinile domnișoarei din Danemarca; aceasta a dezlegat coșul și a pornit spre Miraflores, unde urma să fie crescut în taină, ca și cum ar fi fost copilul ei; după scurtă vreme, lăsând drumul mare, au apucat-o pe o cărare știută de Durin, ce trecea printr-o pădure foarte deasă, ca să meargă mai feriți; Durin deschidea drumul și domnișoara îl urma. Și așa au ajuns la un izvor, aflat într-un luminiș fără copaci, după care urma o vale cu copaci atât de deși și așa de neprimitoare, că nimeni nu o putea străbate, atât de sălbatic și des era codrul de-acolo; aici trăiau lei și alte fiare sălbatice; pe muchia văii se afla un mic schit vechi, unde sălășluia un pustnic numit Nasciano, socotit de toți drept un bărbat sfânt și credincios, atât de respectat de toată lumea, încât oamenii din ținuturile învecinate gândeau chiar că, uneori, se hrănește cu mană cerească; când n-avea ce mânca, pornea să caute de-ale gurii prin pădure, fără ca leii ori alte fiare să-i facă

vreun rău, cu toate că, pe când umbla pe asinul lui, multe îi ieșeau în cale; mai curând ai fi zis că i se închină, căci lângă schit se afla o peșteră printre niște stânci, unde o leoaică își creștea puii și, deseori, bunul om venea să îi vadă și, când avea, le aducea de mâncare, fără să se teamă de leoaică; ba mai mult chiar, când își vedea puii cu el, ea se îndepărta până ce pleca de-acolo, iar el, după ce își făcea rugăciunile, își petrecea timpul privindu-i pe puii de leu cum se joacă prin peșteră. Când domnișoara din Danemarca și fratele ei au ajuns la acel izvor, cum ei îi era foarte sete după oboseala nopții și a drumului, i-a spus fratelui ei: „Să descălecăm că vreau să beau niște apă: ține-ți voi pruncul”. El a luat copilul, așa înfășat în scutecele scumpe, și l-a așezat pe un trunchi de copac aflat în apropiere, dar când s-o ajute pe soră-sa să descalece, au auzit niște răgete groaznice de leu, ce răsunau din valea întunecoasă, și caii s-au înspăimântat așa de tare, că au rupt-o la fugă mâncând pământul, fără ca domnișoara să-l poată stăpâni pe al său; ba chiar își zicea că se va zdrobi printre copaci și se ruga lui Dumnezeu să îi vină în ajutor; Durin gonea în urma ei, cu gândul să apuce frâul calului și să o oprească, dar soră-sa era atât de zdrobită și pierită, că de-abia putea vorbi; așa că a ajutat-o să descalece și i-a spus: „Surioară, rămâneți aici, iar eu o să plec pe calul vostru să îl caut pe-al meu”. „Duceți-vă să aduceți copilul – a spus ea –, să nu i se întâmple ceva”. „Așa voi face – a spus el –, dar atunci, țineți voi calul de frâu să nu fugă, căci teamă mi-e că nu voi putea ajunge cu el până la izvor”. Și a plecat pe jos. Mai înainte, însă, s-a petrecut un lucru foarte ciudat, și anume: leoaica aceea, ce își creștea puii și scosese acele răgete, venea în fiecare zi la izvor ca să ia urma cerbilor ce se adăpau acolo și astfel, umblând ea prin jurul izvorului și adulmecând peste tot, a auzit plângând copilul pus pe trunchi; leoaica s-a dus spre el, l-a apucat cu colții ei ascuțiți de scutece și l-a purtat în gură, fără să-l străpungă cu dinții, pentru că asta a fost voia Domnului, cu gândul să-l ducă drept hrană puilor ei; asta se întâmpla cam pe la răsăritul soarelui, dar marele stăpânitor al lumii, milostiv cu cei ce îi cer îndurare și cu nevinovații ce n-au încă anii și mintea s-o facă, i-a venit în ajutor, și iată cum: acel sfânt Nasciano, după ce rostise liturghia în zorii zilei, pe când se îndrepta spre izvor să se răcorească, fiindcă noaptea fusese foarte călduroasă, a văzut-o pe leoaică ducând pruncul în gură; acesta scâncea de-abia auzit, căci se născuse chiar în noaptea aceea, și pustnicul a înțeles că e vorba de un copil, ceea ce l-a speriat foarte, căci nu știa de unde îl

luase leoaica; așa că, a înălțat mâna, a făcut semnul crucii asupra ei și i-a spus: „Pleacă fiară rea și lasă în pace pruncul, că nu i s-a dat viață întru folosul tău”. Leoaica, cu urechile pleoștite, de parcă ar fi alintat-o cineva, s-a apropiat de el foarte blândă, i-a lăsat pruncul la picioare și a plecat de îndată. Nasciano a făcut semnul crucii deasupra copilului și, apoi, l-a luat în brațe și a pornit spre schit; trecând pe lângă peștera leoaicei și văzând că aceasta își alăptează puii, i-a spus: „Îți poruncesc, în numele Domnului, să nu-ți mai alăptezi puii, să-i dai țâță acestui prunc și să-l aperi, ca pe ei, de orice rele”. Leoaica s-a întins la picioarele lui și bunul om i-a pus copilul la țâțe, i-a dat puțin lapte și l-a făcut să ia țâța în gură; copilul s-a săturat, iar, de-atunci, leoaica a venit, cât se poate de blândă, să-i dea țâță ori de câte ori era nevoie. Pustnicul, însă, l-a trimis în grabă pe un băietan ce îl ajuta la slujbă și-i era nepot, să îi cheme pe maică-sa și pe taică-său și să îi aducă la schit, fără nimeni altcineva, căci avea mare nevoie de ei. Băiatul a plecat pe dată spre casa acestora, ce se afla la ieșirea din codru; dar cum taică-său era dus de-acasă, n-au putut veni la schit decât după zece zile, vreme în care pruncul a fost foarte bine hrănit cu laptele leoaicei, al unei capre și al unei oi ce fătase un miel; capra și oaia îl hrăneau pe copil câtă vreme leoaica era la vânătoare pentru puii ei.

Când Durin s-a despărțit de soră-sa, cum ați auzit, a pornit pe jos cât mai iute cu putință spre izvorul unde lăsase copilul, dar negăsindu-l, tare s-a mai speriat și l-a căutat peste tot, dar n-a dat decât de urmele leoaicei, astfel că a fost convins că aceasta îl mâncase, și cu multă mâhnire și tristețe s-a întors la sora lui; de cum i-a spus ce se întâmplase, ea a prins să se bată cu palmele peste față și să se jeluiască amarnic, blestemându-și soarta și ceasul când se născuse, căci, din pricina acestei întâmplări, își pierde toată fericirea, neputând să i se mai înfățișeze stăpânei sale. Durin o mângâia plângând și el, dar nu de mângâieri era nevoie, fiindcă suferința și tristețea i-au fost atât de mari, încât a zăcut fără simțire mai bine de două ore. Durin i-a spus: „Buna mea doamnă și soră, ceea ce faceți nu vă e de niciun folos, ba chiar s-ar putea s-o puneți în primejdie pe stăpâna voastră și pe iubitul ei, dacă se află despre povestea lor”. Ea și-a dat seama că are dreptate și a întrebat: „Dar ce să facem, că eu nu sunt în stare să judec?” „Am impresia că eu mi-am pierdut calul – a spus el –, dar trebuie să ajungem la Miraflores, să rămânem acolo trei-patru zile, ca să se creadă că ați venit cu o treabă și, la

întoarcere, să nu-i spunem Orianei decât că pruncul e la loc sigur, până s-o înzdrăveni după lehuzie; apoi o să vă sfătuiți cu Mabilia ce e de făcut”. Ea a răspuns că i se pare bun sfatul și, călare amândoi pe un singur cal, s-au dus la Miraflores, iar după trei zile s-au întors la Oriana, căreia, domnișoara din Danemarca, arătându-se veselă, i-a spus că totul se petrecuse așa cum fusese plănuit.

Acum, întorcându-ne la pustnicul care creștea copilul, aflați că, după zece zile, au sosit le el soră-sa și soțul ei, iar el le-a povestit cum, printr-un mare noroc, a găsit acel prunc, iubit de Dumnezeu, de vreme ce a vrut să-l salveze astfel, și i-a rugat să îl crească în casa lor până ce va fi să vorbească, și, atunci, să i-l aducă înapoi, ca să îl învețe carte. Ei i-au răspuns că vor face întocmai ceea ce le ceruse. „Aș vrea, însă, să-l botez”, a spus bunul om. Și așa a făcut; dar când femeia l-a desfășat lângă cristelniță, a văzut slovele albe și roșii și i le-a arătat bunului om, ce tare s-a mai înspăimântat, și citindu-le, a văzut că cele latinești formau cuvântul *Esplandian*, și și-a zis că acela trebuie să fie numele copilului, așa că l-a botezat cu acest nume; dar pe cele roșii, cu toată truda lui, nu le-a deslușit și nu le-a înțeles; așa că pruncul a fost botezat Esplandian, nume cu care s-a făcut cunoscut pe multe meleaguri străine, datorită unor însemnate fapte săvârșite de el, așa cum vă vom istorisi mai departe. După asta, femeia l-a luat acasă la ea, cu multă plăcere și cu nădejdea că va fi răsplătită cu dărnicie nu numai ea, ci tot neamul ei, și l-a crescut cu multă grijă, pe potriva speranțelor pe care și le pusese în el.

Și la vremea poruncită de sihastru, i l-au adus acestuia; și era, copilul, atât de frumos și de voinic, că toți cei ce îl vedeau, mult se mai desfătau privindu-l.

• CAPITOLUL LXVII •

În care se povestește crâncena bătălie dintre regele Lisuarte cu oamenii săi și don Galvanes cu tovarășii săi, și despre generoasa și măreața faptă săvârșită de rege după înfrângere (…), *dându-le ținutul lui don Galvanes și Madasimei, rămânând* (…) *vasalii săi câtă vreme vor locui acolo*

Cum ați auzit, regele Lisuarte a debarcat în portul Insulei Mongaza, unde l-a găsit pe regele Arban de Norgales cu oamenii săi, retras într-o tabără în munte, căruia i-a poruncit să coboare, pe dată, și să se unească, jos, cu armata sa; aici a aflat că don Galvanes și tovarășii săi, ce se aflau la Lacul care fierbe, trecuseră muntele, pregătiți să îl înfrunte, așa că a pornit și el cu toată armata împotriva lor, încurajându-și oamenii pe cât putea, așa cum se cuvenea pentru o bătălie cu cei mai viteji cavaleri din lume; și au umblat ei până au ajuns la depărtare de o leghe de ceilalți, pe malul unui râu, unde au poposit în noaptea aceea, iar când s-au ivit zorile, au ascultat cu toții liturghia, s-au înarmat, și regele i-a împărțit în trei grupuri. Primul, de cinci sute de cavaleri, era comandat de don Galaor, însoțit de tovarășul lui, Norandel, Guilan Gânditorul și vărul său, Ladasin, Grimeo Viteazul, Cendil de Ganota și Nicoran de la Puntea Temătoare, prea încercatul luptător cu lancea; al doilea grup, de șapte sute de cavaleri, i-a fost încredințat regelui Cildadan, însoțit de Ganides de Ganota, Acedis, nepotul regelui, Guadasonel Fallistre, Brandoibas, Tasian și Filispinel, toți cavaleri foarte iscusiți, iar, în mijlocul grupului, se aflau don Grumedan de Norvegia și alți cavaleri veniți cu regele Arban de Norgales, ce aveau însărcinarea să îl apere pe rege și să nu se ocupe de nimic altceva. Așa înaintau pe câmp, arătându-se nespus de chipeși și bine înarmați, în sunetul atâtor surle și trâmbițe, că de-abia se mai puteau auzi, până au ajuns într-un loc întins, unde s-au oprit; regele era apărat din spate de Baladan și Leonis cu încă treizeci de cavaleri. Don Galvanes și marii nobili aflați cu el, aflând despre înaintarea regelui Lisuarte și câți oameni are, cu toate că aveau de luptat unul contra cinci și tare mult simțeau lipsa lui Brian de Monjaste, luat în captivitate, și a lui Agrajes, plecat să aducă merinde, căci le făceau trebuință, nu s-au pierdut cu firea, ci dimpotrivă, cu mult curaj își îmbărbătau oamenii, puțini la număr pentru asemenea bătălie, căci erau vestiți pentru faptele lor de arme, așa cum ați aflat din această istorie; așa că au hotărât să se împartă în două pâlcuri: unul de o sută șase și celălalt de o sută nouă cavaleri. În primul se aflau don Florestan, don Cuadragante, Angriote de Estravaus și fratele său, Grovadan, nepotu-su, Sarquiles și cumnatu-su, Gasinan, ce purta flamura domnișoarelor, iar alături de acesta, Branfil și viteazul Gavarte de la Valea Temătoare, Olivas, Balais de Carsante și Enil, curajosul cavaler pe care Frumosul Întunecat îl adusese să lupte împotriva regelui Cildadan. În al doilea

pâlc se aflau don Galvanes, însoțit de vitejii frați Palomir și Dragonis, Listoran de la Turnul Alb, Dandales de Sadoca și Tantalis Trufașul; pe lângă aceste pâlcuri mai veneau câțiva arbaletieri și arcași. Cu această ceată, atât de mică în comparație cu numeroasa armată a regelui, au intrat pe câmpul unde îi așteptau ceilalți; don Florestan și don Cuadragante l-au chemat pe Elian cel Chipeș, unul dintre cei mai mândri cavaleri și cu cea mai frumoasă armură din câți se aflau și i-au cerut să se ducă la regele Lisuarte, împreună cu alți doi cavaleri, verii săi, și să îi spună acestuia că dacă poruncește să fie retrași arbaletierii și arcașii, va vedea una dintre cele mai frumoase lupte cavalerești. Cei trei, ieșind din rânduri, au plecat pe dată să îndeplinească porunca și mulți îi priveau plini de admirație; aflați, acum, că acest Elian cel Chipeș era nepotul lui don Cuadragante, fiul sorei lui, și al contelui Liquedo, văr primar cu regele Perion al Gaulei; ajunși în fața primului grup, condus de don Galaor, cavalerii au cerut chezășie că nu li se va întâmpla nimic, căci vin cu solie la rege; don Galaor le-a făgăduit libertatea și l-a trimis pe Cendil de Ganota să îi însoțească, pentru a trece nestingheriți de ceilalți; când au ajuns în fața regelui, cei trei i-au spus: „Domnule, don Florestan, don Cuadragante și ceilalți cavaleri veniți să apere ținutul Madasimei, ne trimit să vă spunem că, dacă doriți să fie retrași arbaletierii și arcașii dintre noi, veți vedea o frumoasă bătălie”. „Așa să fie, cu voia Domnului – a răspuns regele; retrageți-i pe ai voștri, iar Cendil de Ganota îi va retrage pe ai mei”. Ceea ce s-a făcut pe dată; cei trei cavaleri s-au întors la ai lor, iar Cendil s-a dus să-i spună lui don Galaor pentru ce veniseră solii la rege; apoi, armatele s-au apropiat una de alta atât de mult că nu erau între ele trei aruncături de săgeată, și don Galaor i-a recunoscut pe fratele său, don Florestan, după tunica pusă peste platoșă, și pe don Cuadragante și Gavarte de la Valea Temătoare, ce veneau în fruntea oamenilor lor, așa că i-a spus lui Norandel: „Bunul meu prieten, priviți-i pe cei trei cavaleri de colo; sunt cei mai viteji bărbați dintre câți se pot afla; cel cu scutul roșu cu lei albi este don Florestan, cel cu blazon cu flori aurii și lei vinețiii pe câmp siniliu este Angriote de Estravaus, și cel cu herbul cu flori argintii pe un câmp albastru este don Cuadragante; iar cel din fruntea tuturor, cu blazonul verde, este Gavarte de la Valea Temătoare, prea viteazul cavaler ce a omorât balaurul din acea vale, de unde și-a luat și numele. Și-acum, la atac”. Și, pe dată, au pornit cu lăncile aplecate, apărați de scuturi, iar cei trei cavaleri le-au ieșit

în întâmpinare; Norandel a dat pinteni armăsarului său și l-a înfruntat pe Gavarte de la Valea Temătoare, izbindu-l cu atâta forță, încât l-a azvârlit de pe cal și șaua s-a prăvălit peste el. Aceasta a fost prima lovitură dată de Norandel, socotită de toți drept un început foarte bun; don Galaor s-a înfruntat cu don Cuadragante și s-au izbit atât de sălbatic că amândoi s-au prăbușit la pământ cu cai cu tot; Cendil s-a înfruntat cu Elian cel Chipeș și, cu toate că amândoi și-au frânt lăncile și au fost răniți, au rămas în șa. La vremea aceasta, cele trei grupuri se strânseseră laolaltă și larma glasurilor și a loviturilor era atât de mare, încât surlele și trâmbițele nu se mai auzeau. Mulți cavaleri au fost uciși și răniți, iar alții trântiți de pe cai. Mare mânie și ură creșteau în inimi de o parte și de cealaltă, dar lupta cea mare s-a dat pentru apărarea lui don Galaor și a lui don Cuadragante, ce se înfruntau fără milă, strângându-se în brațe și dându-și lovituri de spadă atât de cumplite, că cei ce îi priveau erau înspăimântați, și, mai bine de o sută de cavaleri descălecaseră dintr-o tabără și din alta, ca să îi ajute și să le dea caii lor, dar ei erau atât de încleștați și se încrâncenau atât de tare, că nu îi puteau despărți; și ce minuni săvârșeau Norandel și Guilan Gânditorul de partea lui don Galaor, și don Florestan și Angriote, de partea lui don Cuadragante, nu se poate povesti, căci fiecare era copleșit de numărul mare al dușmanilor ce tăbărau asupra lor; și totuși, împărțeau asemenea lovituri, încât făceau roată în jurul lor și nu îndrăznea nimeni să se apropie de ei; în cele din urmă, don Galaor și don Cuadragante au găsit o clipă de răgaz să-și încalece caii și, ca niște lei furioși, s-au repezit în mijlocul celorlalți, doborând și izbindu-i pe cei ce le stăteau în cale, ajutându-și fiecare oamenii. La ceasul acela, regele Cildadan a atacat cu grupul său atât de năprasnic, că mulți cavaleri au fost trântiți la pământ de amândouă părțile, dar don Galvanes s-a aruncat, pe dată, în luptă izbindu-i cu putere pe vrăjmași, ca să se vadă limpede că el e cel ce dă bătălia și pentru el se pornise, fără să se teamă de moarte ori de primejdie și pricinuindu-le ca nimeni altul pierderi dușmanilor, pe care îi ura nespus pentru că veniseră să îi răpească pământurile; iar cei din pâlcul lui veneau alături de el și, cum toți erau cavaleri foarte curajoși și aleși pe sprânceană, mari daune le-au adus dușmanilor. Don Florestan era foarte mânios, socotind că pricina dintâi a acestei bătălii este fratele său, Amadis, deși el nu se afla acolo; și dacă ceilalți cavaleri din tabăra sa săvârșeau isprăvi nemaipomenite, el trebuia să fie mai presus, și umbla ca un câine turbat, să vadă unde

putea pricinui cele mai mari pierderi; așa că, văzându-l pe regele Cildadan ce se lupta vitejește, lovind năprasnic în dușmani, astfel că ai săi, la ceasul acela, aveau o poziție foarte bună, a pornit spre el prin vălmășagul de cavaleri ce, în ciuda multelor lovituri pe care i le dădeau, nu au izbutit să îl oprească, și a ajuns la rege atât de vijelios și atât de dornic să se înfrunte cu el, încât n-a mai putut face alta decât să-l cuprindă în brațe cu putere, iar regele să se încleștеze cu el, și, pe dată, au fost înconjurați de mulți cavaleri ce îi păzeau; dar, cum armăsarii lor s-au îndepărtat unul de altul, ei au căzut pe jos în picioare și, punând mâna pe spade, au prins să-și dea lovituri grele și ucigătoare; Enil, viteazul cavaler, și Angriote de Estravaus, ce îl apărau pe don Florestan, au făcut, însă, în așa fel, încât i-au adus calul și, când don Florestan s-a văzut călare, s-a îndârjit și mai mult, săvârșind minuni, având în minte ceea ce ar fi putut face fratele său, Amadis, dacă ar fi fost acolo; Norandel, care avea armura sfârtecată, cu sângele șiroindu-i din multe răni și spada ruptă de la mâner de câte lovituri dăduse, văzându-l pe regele Cildadan fără cal, l-a strigat pe don Galaor și i-a spus: „Domnule, don Galaor, priviți ce se întâmplă cu prietenul vostru, regele Cildadan; să-i venim în ajutor, căci altfel va fi ucis. Bunul meu prieten, don Galaor, arătați-vă, acum, marea vitejie; să-i dăm un cal și să rămânem alături de el”. Și au dat iama prin oameni, pălind și doborând pe câți îi nimereau, și cu mare trudă l-au urcat pe rege pe un cal; acesta era greu rănit de o lovitură de spadă pe care i-o dăduse Dragonis în cap, și era plin de sânge până la ochi; la ceasul acela, oamenii regelui Lisuarte n-au mai putut face alta în fața marii forțe a adversarilor, decât să dea bir cu fugiții și să întoarcă spatele, fără să mai aștepte alte lovituri, rămânând doar don Galaor și alți câțiva vestiți cavaleri să îi acopere și să îi apere până ce au ajuns în locul unde se afla regele Lisuarte. Acesta, văzându-i venind învinși, a strigat: „Acum, vitejii mei prieteni, arătați-vă curajul și să apărăm onoarea regatului Londrei”; și, înfigându-și pintenii în burta calului și strigând „Clarence, Clarence!”, căci acesta era numele casei sale, s-a năpustit asupra vrăjmașilor, unde încleștarea era mai aprigă; și zărindu-l pe don Galvanes, ce se lupta îndârjit, i-a dat o asemenea lovitură, încât lancea i s-a făcut țăndări, iar celălalt și-a pierdut scările și s-a agățat de grumazul calului; regele a pus mâna pe spadă și a prins să pălească roată în jur, arătându-și mare parte din curaj și vitejie; ai săi, plini de însuflețire veneau în urma lui curajoși, dar totul a fost în zadar, pentru că don

Florestan, don Cuadragante, Angriote și Gavarte, aflați toți la un loc, săvârșeau asemenea minuni de vitejie, încât se părea că numai ei vor izbuti să-i învingă pe dușmani, și toți și-au zis că, de-acum înainte, nu vor mai putea fi înfrânți. Regele Lisuarte, văzându-și oamenii retrăgându-se zdrobiți, cuprins de marea teamă că va fi învins, l-a strigat pe don Guilan Gânditorul, ce era grav rănit, și apropiindu-se de regele Arban din Norgales și de Grumedan de Norvegia, le-a spus: „Văd că oamenii noștri nu o duc bine și mă tem că Dumnezeu, pe care niciodată nu l-am slujit pe cât se cuvine, nu-mi va da cinstea de a câștiga această bătălie. Așa că, mai bine un rege învins, dar mort pentru onoarea lui, decât în viață și dezonorat”. Și, dând pinteni calului, s-a aruncat în vârtejul luptei, fără nicio teamă de moarte, și, zărindu-l pe don Cuadragante că se îndreaptă spre el, și-a întors calul spre acesta și s-au lovit cu spadele în coifuri atât de năprasnic, încât amândoi s-au încovoiat peste grumajii armăsarilor; dar cum spada regelui era mult mai bună, a pătruns atât de adânc, încât l-a rănit la cap pe adversar; pe dată, însă, în ajutorul regelui au sărit don Galaor, Norandel și câțiva dintre cavalerii ce îl apărau, iar în ajutorul lui don Cuadragante, don Florestan și Angriote de Estravaus; regele, văzând ce minuni săvârșește don Florestan, s-a apropiat de el și i-a pălit calul atât de zdravăn cu spada în cap, încât l-a doborât printre ceilalți cavaleri; dar n-a trecut mult și și-a primit răsplata, căci don Florestan, ieșind de sub cal iute, s-a îndreptat spre rege, cu toate că acesta era apărat de mulți cavaleri, dar n-a izbutit decât să-i reteze un picior calului și regele s-a prăvălit la pământ; regele a ieșit atât de sprinten de sub cal, că don Florestan s-a minunat, și i-a dat acestuia două lovituri cu vajnica lui spadă, încât armura nu i-a mai slujit la nimic și spada i-a sfâșiat carnea; Florestan, însă, amintindu-și că fusese cavalerul regelui și că se bucurase de multă cinstire din partea, sa, s-a ferit să-l lovească, apărându-se doar cu restul de scut ce-i mai rămăsese; regele, cum era foarte mânios, îl izbea de câte ori putea, dar Florestan tot nu voia să-l lovească, așa că, l-a strâns în brațe și nu l-a mai lăsat nici să încalece, nici să scape din încleștare. Și s-a încins o luptă aprigă între o tabără și alta, ca să le vină în ajutor; regele striga cine este, ca să fie recunoscut de ai săi și, la glasul lui, s-a apropiat don Galaor și i-a spus: „Domnule, luați calul meu”; împreună cu don Galaor veniseră Filispinel și Brandoibas, pe jos, să-i ofere regelui caii lor; Galaor a repetat: „Domnule, luați calul meu”. Dar regele, făcându-i semn să nu descalece, a luat calul lui Filispinel,

lăsându-l pe don Florestan rănit de buna lui spadă ce întotdeauna când dădea vreo lovitură, sfârteca orice armură și pătrundea în carne; cum v-am spus, don Florestan nu voise să ridice spada contra regelui și acum, fusese urcat pe un cal adus de don Cuadragante. Regele, punându-și viața în primejdie cu nesocotință, chemându-i la el pe don Galaor, Norandel, regele Cildadan și pe alții care îl urmau, s-a vârât în cel mai mare vârtej al luptei, pălind și nimicind tot ce întâlnea în cale, astfel că, în acele clipe, datorită lui, toți ai săi își redobândiseră curajul, iar don Florestan, don Cuadragante, Gavarte și alți cavaleri vestiți țineau piept regelui și oamenilor săi pe cât le stătea în puteri, făcând minuni de vitejie. Dar cum erau puțini și mulți dintre ei zdrobiți și răniți, iar vrăjmașii erau o mare mulțime ce prinsese curaj văzând vitejia regelui lor, aceștia din urmă au tăbărât cu atâta putere asupra lor, încât, atât din pricina multelor răni primite, cât și din pricina cailor ce nu mai aveau vlagă, i-au împins de pe câmpul de luptă până la poalele muntelui, unde don Florestan, don Cuadragante, Angriote și Gavarte de la Valea Temătoare, cu armurile ferfeniță, primind lovituri nenumărate, nu numai pentru a-i apăra pe cei din tabăra lor, dar și pentru a recâștiga terenul pierdut, cu caii uciși și ei aproape morți, au rămas în puterea regelui și a oamenilor săi; și împreună cu ei au mai fost făcuți captivi Palomir, Elian cel Chipeș, Branfil, Enil, Sarquiles și Maratros de Lisando, văr primar cu Florestan; și mulți morți și răniți au fost de o parte și de alta. Și don Galvanes ar fi pierit de mai multe ori, dacă nu i-ar fi venit în ajutor Dragonis cu ai săi, care, în cele din urmă, l-a scos din vălmășagul luptei atât de greu rănit, că nu se mai putea ține pe picioare și își pierduse simțurile, și a poruncit să fie dus la Lacul care fierbe, iar el a rămas cu o ceată mică de oameni ce a scăpat, apărându-se de vrăjmași, la adăpostul muntelui; așa că se poate spune pe bună dreptate că bătălia aceasta s-a sfârșit așa cum ați auzit, datorită bărbăției regelui și marii bunătăți a lui don Florestan care, având-l în puterea sa, n-a vrut să îl rănească și să îl încolțească; și, de aceea, poate fi comparat cu puternicul Hector, care, în prima luptă purtată cu grecii, când aceștia au vrut să debarce la Troia și, după ce fuseseră aproape învinși și cei mai mulți se refugiaseră în grabă pe corăbii, unde nu mai opuneau rezistență, s-a întâlnit, din întâmplare, în toiul acelei mari bătălii cu vărul său Aiax, fiul lui Telamon și al Ansionei, mătușa lui. Recunoscându-se și îmbrățișându-se, la rugămintea acestuia, Hector i-a retras pe troieni

de pe câmpul de luptă, răpindu-le victoria aproape dobândită, și i-a adus înapoi în cetate; din această pricină, grecii au izbutit să debarce, și-au întărit tabăra și, astfel, după multă moarte, mari pârjoluri și pustiiri, acel popor puternic, acea vestită cetate cunoscută în toată lumea a fost distrusă și ștearsă de pe fața pământului în așa fel, încât niciodată nu va pieri din amintirea oamenilor câtă vreme va exista lumea aceasta; de unde se vede că în asemenea bătălii, îndurarea și purtările alese nu-și au locul nici față de prieteni, nici față de rude, până ce nu s-a ajuns la victoria finală, pentru că, de multe ori, se întâmplă ca, din asemenea motive, fericirea și norocul pregătite pentru tine, dacă nu știi să le vezi și să te folosești de ele cum se cuvine, să se întoarcă în favoarea celor ce le-au pierdut și tu să rămâi lipsit de ele, în vreme ce le dobândesc ceilalți. Dar, revenind la ale noastre, când regele Lisuarte și-a văzut vrăjmașii părăsind câmpul de luptă și adăpostindu-se în munte, cum soarele stătea să apună, a poruncit ca niciunul dintre oamenii săi să nu mai înainteze, pentru moment, și a pus peste tot străji, ca să fie în siguranță; și cum Dragonis și oamenii săi se refugiaseră în munți și stăpâneau cele mai importante trecători, a poruncit să se strângă corturile de pe locul unde fuseseră ridicate mai înainte și să fie așezate pe malul unei ape ce cobora la poalele muntelui; apoi a poruncit să fie chemați regele Cildadan și don Galaor, dar i s-a răspuns că aceștia îi boceau amarnic pe don Florestan și don Cuadragante, ce se aflau în pragul morții; cum regele descălecase, a cerut să i se aducă armăsarul, mai mult ca să-i mângâie decât din dorința de a porunci să fie ajutați acei cavaleri ce îi erau dușmani, cu toate că se simțea oarecum înclinat spre milă, amintindu-și cum, în timpul bătăliei cu regele Cildadan, don Florestan stătuse în fața lui fără coif pe cap și primise o cumplită lovitură de la viteazul Gandacuriel, ca să îl apere pe rege, și cum, chiar în acea zi, nu îl atacase datorită generozității sale; așa că s-a dus la ei și i-a mângâiat cu vorbe drăgăstoase, făgăduindu-le că vor fi îngrijiți, și a plecat, lăsându-i mulțumiți; dar toate acestea n-au avut atâta forță încât să-l împiedice pe don Galaor să nu leșine de câteva ori alături de fratele său, don Florestan; regele a poruncit ca răniții să fie duși într-un cort frumos și să fie îngrijiți de doctorii săi; apoi, luându-l cu el pe regele Cildadan, i-a îngăduit lui don Galaor să rămână cu ei, acolo, în noaptea aceea, și i-a adus în același cort și pe ceilalți șapte cavaleri captivi de care v-am povestit, poruncind să fie îngrijiți împreună cu ceilalți. Și, așa cum ați auzit, au rămas în paza

lui don Galaor cei doi cavaleri răniți, fără cunoștință, și cei ce fuseseră prinși; și aici, cu ajutorul lui Dumnezeu, în primul rând, și al doftorilor, ce erau tare învățați, răniții și-au venit în simțiri mai înainte de ivirea zorilor, iar doctorii l-au asigurat pe don Galaor că, după cum arată rănile, vor fi iarăși pe picioare, teferi și nevătămați.

A doua zi, pe când don Galaor se afla cu prietenul lui, Norandel și cu don Guilan Gânditorul, ce îi țineau de urât în marea lui tristețe ce o încerca pentru fratele său și alții din neamul lor, au auzit răsunând trâmbițe și surle în cortul regelui, semn că oamenii trebuie să se pregătească de luptă; cei trei și-au oblojit bine rănile, ca să nu sângereze, și-au pus armurile și, încălecând, au pornit pe dată într-acolo; aici l-au văzut pe rege într-o armură nouă, călare pe un cal odihnit, sfătuindu-se cu regele Arban de Norgales, regele Cildadan și don Grumedan ce să facă împotriva cavalerilor din munți; părerile erau felurite, căci unii ziceau că, fiind oamenii atât de sleiți și răniți, nu are rost să-i atace pe dușmani până nu se mai întremează; alții ziceau că, fiind acum cu toții îndârjiți de luptă, să nu mai amâne înfruntarea, căci apoi va fi greu să fie porniți din nou, mai cu seamă dacă sosea și Agrajes între timp, care plecase în Mica Britanie după provizii și oameni, ceea ce însemna un mare ajutor pentru ceilalți; regele l-a întrebat pe don Galaor ce socotește că e mai bine să facă, și acesta a răspuns: „Domnule, dacă oamenii voștri sunt osteniți și vlăguiți, tot astfel sunt și dușmanii noștri, dar cum ei sunt puțini și noi mulți, ar fi bine să îi atacăm chiar acum”. „Așa vom face”, a spus regele. Și, rânduindu-și oamenii, au luat cu asalt muntele, avându-l în frunte pe don Galaor, urmat de Norandel, tovarășul său, și apoi de toți ceilalți. Și, cu toate că Dragonis cu oamenii pe care îi avea a apărat o bucată de vreme trecătorile și potecile spre creastă, i-au atacat atât de mulți arbaletieri și arcași încât, rănind mulți dintre ei, i-au silit, împotriva voinței lor, să-și părăsească pozițiile; când au ajuns sus și cavalerii, s-a încins o luptă destul de primejdioasă, dar, până la urmă, neputând rezista numărului mare al vrăjmașilor, Dragonis a fost nevoit să se retragă în cetate și în fortăreață; regele a sosit curând după asta și, poruncind să se aducă mașini de război și corturi, și-a instalat tabăra și i-a încercuit, poruncind și flotei să încercuiască fortăreața dinspre mare; dar cum nu e prea important pentru povestea noastră ceea ce s-a petrecut acolo, pentru că aceasta este istoria lui Amadis și el n-a luat parte la acel război, ne vom opri aici. Aflați doar că regele i-a asediat treisprezece luni pe uscat și pe

mare și n-au primit ajutor de nici unde, că Agrajes se îmbolnăvise și oricum nu avea atâtea corăbii încât să poată zdrobi marea flotă a regelui și, cum cei din cetate nu mai aveau de-ale gurii, au început negocierile, urmând ca regele să-i elibereze pe toți prinșii, iar don Galvanes, de asemenea, să-i elibereze pe cei aflați în puterea lui, să-i predea regelui cetatea și castelul Lacul care fierbe și să înceteze luptele timp de doi ani; dar, cu toate că această înțelegere era în avantajul regelui, acesta, în marea lui asprime, n-a vrut să se învoiască, până ce nu a primit carte de la contele Argamonte, unchiul său, ce rămăsese în țară, prin care îl înștiința că toți regii din insule se ridicaseră împotriva lui, văzându-l prins în acest război, și îl aleseseră drept căpetenie și conducător pe regele Arabigo, stăpân al insulelor Landelor, care era cel mai puternic dintre toți; și că toate acestea le urzise Arcalaus Vrăjitorul, ce umbla personal prin toate insulele, ridicându-i, strângându-i laolaltă și dându-le asigurări că nu le va sta nimic în cale și își vor putea împărți între ei regatul Marii Britanii; drept pentru care, contele Argamonte îl sfătuia pe rege să lase toate celelalte treburi și să se întoarcă în regatul său. Aceste vești l-au făcut pe rege să cadă la învoială, căci vrerea lui ar fi fost să îi prindă pe toți și să îi ucidă.

Așa că, o dată înțelegerea încheiată, regele, însoțit de mulți gentilomi, a pornit spre cetate, unde a găsit porțile deschise, și, de aici, la castel; don Galvanes, cu cavalerii ce se aflau cu el și Madasima, cu lacrimile curgându-i șiroaie pe frumoșii-i obraji, s-au apropiat de rege și înmânându-i cheile cetății, i-au, spus: „Seniore, faceți cu ele ce vă poftește inima”. Regele le-a luat și i le-a dat lui Brandoibas. Galaor s-a apropiat de rege și i-a spus: „Stăpâne, fiți cumpătat și milostiv, căci așa se cuvine; și dacă socotiți că v-am slujit, amintiți-vă, acum, de asta”. „Don Galaor – a răspuns regele –, dacă aș socoti serviciile ce mi le-ați adus, n-aș găsi răsplată pentru ele, chiar de aș prețui de o mie de ori mai mult decât prețuiesc, și orice aș face acum, aici, tot n-aș putea să-mi plătesc datoriile față de domnia voastră”. Apoi i-a spus lui don Galvanes: „Acest ținut pe care mi l-ați luat cu forța, împotriva voinței mele și, cu forța l-am redobândit, vreau, de bună voie, pentru meritele voastre, pentru bunătatea Madasimei și la rugămintea fierbinte a lui don Galaor, să fie al vostru, iar eu să vă rămân suzeran și domnia voastră în slujba mea, iar urmașii voștri să fie stăpâni peste aceste pământuri”. „Seniore – a spus don Galvanes –, de vreme ce soarta nu mi-a

îngăduit să am parte de ceea ce îmi doream pe calea voită de inima mea, căci socoteam că am făcut tot ce trebuia să fac, fără să greșesc defel, îmi primesc, acum, răsplata cu condiția ca atâta vreme cât voi stăpâni acest ținut, să fiu vasalul vostru, iar dacă inima mea va dori altminteri, vă cer ca, înapoindu-vă ținutul, să fiu liber să fac ceea ce voiesc". Cavalerii regelui ce se aflau de față i-au sărutat acestuia mâna pentru bunătatea sa, iar don Galvanes și Madasima i s-au închinat ca vasali. Încheindu-se, deci, acest război, regele Lisuarte a hotărât să se întoarcă de-ndată în regatul său, și așa a și făcut, căci, după ce s-a odihnit acolo cincisprezece zile, în care atât el cât și ceilalți, ce erau răniți, s-au întremat, luându-l cu sine pe don Galaor și pe cei ce voiseră să vină cu el, a pornit pe mare cu flota sa și a ajuns în regatul său, unde a aflat vești despre cei șapte regi ce se ridicaseră împotriva lui și, cu toate că asta îl îngrijora foarte, n-a lăsat să se vadă nimic, ba dimpotrivă, dădea de înțeles că socotește acest lucru un fleac; coborând de pe corabie s-a dus în cetatea unde îl aștepta regina, ce l-a primit cu acea adevărată dragoste pe care i-o purta; aici, aflând că veștile sunt sigure și că regii aceia porniseră împotriva lui, în vreme ce se odihnea și se bucura că se află cu regina, cu fiica sa și cu toți cavalerii săi, pregătea toate câte făceau trebuință în așteptarea acestei înfruntări.

• CAPITOLUL LXVIII •

Care povestește cum au rămas în Gaula Amadis și don Bruneo, și don Bruneo era foarte bucuros, iar Amadis trist, și cum don Bruneo s-a hotărât să se despartă de Amadis și să pornească în căutare de aventuri, iar Amadis, tatăl său, regele Perion, și Florestan au hotărât să-i vină în ajutor regelui Lisuarte

După ce regele Cildadan și don Galaor au plecat din Gaula, aici au rămas Amadis și don Bruneo de Bonamar; dar cu toate că se iubeau din inimă, își duceau traiul foarte deosebit unul de celălalt, pentru că don Bruneo, aflându-se împreună cu doamna sa, Melicia, și putând sta de vorbă cu ea, alungase și îndepărtase din mintea sa toate

celelalte lucruri de pe lume; în schimb, Amadis, fiind departe de doamna sa, Oriana, fără vreo speranță de-a o putea vedea, fiece lucru pentru el nu era decât prilej de mare întristare și dor; și așa s-a făcut că, într-o zi, călărind pe țărmul mării însoțit doar de Gandalin, s-a cățărat pe niște stânci să vadă de nu se zărește vreo corabie sosind dinspre Marea Britanie și, astfel, să afle vești din țara unde se afla stăpână sa; și după ce stătuse o vreme acolo, numai ce a zărit apropiindu-se o corabie din direcția dorită; și de cum a intrat corabia în port, Amadis i-a spus lui Gandalin: „Du-te să afli vești de la noii veniți și ține-le bine minte, ca să mi le poți povesti”; asta o făcuse mai mult ca să se poată gândi în voie la doamna lui, decât din altă pricină, căci Gandalin întotdeauna îl tulbura; și de cum a plecat acesta, a descălecat, și-a priponit calul de crengile unui copac și s-a așezat pe o stâncă, să privească mai bine spre Marea Britanie; și, pe când stătea așa, amintindu-și de bucuriile și desfătările de care avusese parte în acea țară împreună cu doamna și stăpâna sa, făcând tot ceea ce îi poruncea aceasta, la gândul că toate acestea sunt așa de îndepărtate și speranța de-a le redobândi atât de mică, a fost cuprins de o mare mâhnire și nu mai privea decât în pământ, iar din ochi lacrimile îi curgeau șiroaie.

Gandalin s-a dus în port și, privindu-i pe cei ce sosiseră, l-a văzut printre ei pe Durin, fratele domnișoarei din Danemarca; acesta a coborât repede și trăgându-se deoparte, s-au îmbrățișat îndelung amândoi, pentru că țineau unul la altul, și Gandalin, luându-l cu el, l-a dus la Amadis; dar, ajunși în apropiere de locul unde se afla acesta, au văzut o arătare ca un diavol uriaș, stând cu spatele spre ei, care, cumpănind în mână o suliță, a aruncat-o cu forță asupra lui Amadis; sulița i-a trecut pe deasupra capului și lovitura a dat greș datorită strigătelor lui Gandalin; Amadis, trezindu-se din gândurile lui, a văzut că diavolul azvârle altă suliță; el, însă, făcând un salt, s-a ferit de lovitură și, punând mâna pe spadă, a pornit spre el să-l pălească, dar diavolul fugea atât de repede că nu se afla nimeni să-l ajungă din urmă. Și, apropiindu-se de calul lui Amadis, l-a încălecat și a strigat ascuțit: „Ah, Amadis, dușmane! Eu sunt Andandona, urieșița de pe Insula Tristă, și dacă, acum, n-am sfârșit ceea ce doream, va veni ea vremea răzbunării mele”. Amadis, care voia să o urmărească pe calul lui Gandalin, văzând că e femeie, a renunțat și i-a spus lui Gandalin: „Încalecă-ți calul și dacă poți să-i retezi capul diavolului aceluia, mare bine ai face”. Gandalin a încălecat și a pornit în cea mai mare

goană în urma ei, iar Amadis, văzându-l pe Durin, l-a îmbrățișat cu multă bucurie, căci era sigur că îi aduce vești de la doamna sa. Conducându-l spre stânca unde stătuse mai înainte, l-a întrebat pentru ce a venit. Durin i-a dat o scrisoare de la Oriana, ce îl împuternicea ca sol al ei, și Amadis i-a zis: „Acum, spune-mi ce trebuie să-mi spui”. El a spus: „Stăpâne, prietena voastră este sănătoasă, vă trimite multe salutări și vă roagă să nu fiți trist, ci să vă mângâiați ca și ea cu gândul că Dumnezeu va aduce vremuri mai bune; și vă înștiințează că a născut un fecior, pe care, sora mea și eu, i l-am dus Adalasei, stareța de la Miraflores, să îl crească, ea știind că e copilul sorei mele (dar nu i-a spus cum îl pierduseră). Și vă mai roagă ca, în numele marii iubiri pe care v-o poartă, să nu plecați de aici fără încuviințarea ei”. Amadis s-a bucurat de veștile despre doamna sa și copil, dar nu i-a fost pe plac porunca de a nu pleca de-acolo, pentru că, în felul acesta, oamenii aveau să-l bârfească și cinstea lui să fie știrbită; dar, cu toate acestea, nu voia să-i încalce porunca. Și stând el acolo o vreme, cât i-a povestit Durin noutățile, l-a văzut venind pe Gandalin, ce pornise în urma diavolului și, acum, se înapoia cu armăsarul lui Amadis și capul Andandonei spânzurat de pieptarul calului, de pletele ei lungi și cărunte, ceea ce mare plăcere le-a făcut lui Amadis și lui Durin; Amadis l-a întrebat cum o ucisese, iar el i-a răspuns că, pe când o urmărea să o prindă, cum ea a vrut să descalece de pe cal ca să se urce pe o corabie cu pânzele ridicate, din pricina grabei, calul s-a cabrat și a prins-o sub el, frângându-i oasele, iar el a sosit și a lovit-o, până ce urieșița a rămas lată la pământ și, atunci, i-a tăiat capul.

Amadis a încălecat de-ndată și a pornit spre cetate, poruncind să-i fie dus lui don Bruneo capul Andandonei, ca să-l vadă, și apoi i-a spus lui Durin: „Prietene, întoarce-te la stăpâna mea și spune-i că îi sărut mâinile pentru scrisoarea trimisă și pentru solia adusă de tine, că o rog să fie bună și să aibă milă de cinstea mea, să nu mă lase multă vreme să lâncezesc aici, căci, cum nu pot să-i încalc porunca, cei ce mă vor vedea lenevind atât de mult, neștiind cauza, o vor pune pe seama lașității și lipsei de curaj, și cum faima se dobândește foarte anevoios, și cum printr-o scurtă uitare și un neînsemnat necaz, marea glorie și faima pe care m-am străduit să le dobândesc până acum, în numele ei, pot fi știrbite, dacă vor fi întunecate multă vreme; și fiind toți oamenii, de felul lor, mai înclinați să lovească în faptele bune decât să le fie avocați, cu limbile lor ascuțite, foarte curând, această

glorie și acest renume vor fi atât de știrbite și acoperite de dezonoare, încât și moartea ar fi mai bine venită”. După aceasta, Durin s-a întors de unde venise; don Bruneo de Bonamar, fiind mult mai înzdrăvenit de pe urma rănii sale trupești, dar mai greu bolnav sufletește, căci o vedea pe doamna și stăpâna sa, Melicia, foarte des, și din pricina asta dureri și mai mari îi sfâșiau inima, chibzuind că nu putea să-și împlinească dorințele fără multă trudă și mari primejdii, săvârșind astfel de fapte încât, datorită deosebitului său curaj, să fie dorit și iubit de o doamnă de neam așa de mare, a hotărât să se lipsească de marea lui plăcere de a se afla acolo, pentru a urma calea prin care ar fi putut dobândi ceea ce își dorea cel mai mult; și, fiind, acum, în stare să îmbrace armura, pe când se afla în codru cu Amadis, care nu făcea nimic alta decât să vâneze, i-a spus: „Domnule, puținii mei ani și puțina glorie ce am dobândit-o, îmi cer să renunț la această viață tihnită pentru o alta, în care să mă bucur de mai multă cinstire și slavă, și, dacă domnia voastră vă simțiți chemat să porniți în căutarea unor aventuri, vă voi însoți, iar de nu, vă cer îngăduința ca mâine să pornesc la drum”.

Auzind aceasta, Amadis a fost cuprins de o mare mâhnire, căci dorea din toată inima să plece, dar nu o putea face fiindcă îl oprise doamna sa, așa că a spus: „Don Bruneo, aș dori să vă țin tovărășie, pentru că, în felul acesta, aș putea dobândi multă cinste, dar mă oprește porunca tatălui meu, care mi-a spus că are nevoie de mine pentru ocrotirea unor ținuturi ale sale, așa că, deocamdată, nu pot face alta decât să mă rog lui Dumnezeu să vă apere”. Seara, când s-au întors în cetate, don Bruneo a stat de vorbă cu Melicia și ea i-a spus că ar vrea să se mărite cu el, cu îngăduința regelui, tatăl ei, și a reginei. Don Bruneo și-a luat rămas bun de la ea, precum și de la rege și regină, arătându-și adânca recunoștință pentru binele pe care i-l făcuseră și spunându-le că va fi întotdeauna în slujba lor; apoi, s-a dus să se culce și, în zorii zilei următoare, după ce a ascultat liturghia, în armură, călare, însoțit de rege și de Amadis, luându-și rămas bun cu multă smerenie de la el, a pornit la drum, lăsându-se călăuzit de soartă; și multe și neobișnuite fapte de arme a săvârșit, ce mult timp ne-ar lua să le povestim, așa că, acum, nu vom vorbi despre el până la vremea potrivită. Amadis a rămas în Gaula, cum ați auzit, timp de treisprezece luni și jumătate, vreme în care regele Lisuarte asedia castelul Lacul care fierbe, mergând la vânătoare în pădure, căci era înclinat spre asta mai mult decât spre altele, și, în

acest răstimp, marea lui faimă și vitejie erau date uitării și făcute de ocară de toată lumea care, binecuvântându-i pe alți cavaleri ce săvârșeau fapte de arme, îl blestema pe el, spunând că renunțase, la cea mai potrivită vârstă, la ceea ce îi dăruise Dumnezeu cu prisosință, mai presus decât tuturor celorlalți; și mai cu osebire făceau asta doamnele și domnișoarele care, venind la el să-i ceară ajutorul împotriva celor ce le nedreptățiseră și le făcuseră rău, găsindu-l, altfel decât de obicei, trâmbițau în cele patru vânturi, mânioase foarte, jignirea ce le fusese adusă; și, în ciuda faptului că toate aceste vorbe sau cea mai mare parte îi ajungeau la urechi și socotea asta o mare nenorocire pentru el, nici pentru alte lucruri mai grave n-ar fi îndrăznit să nesocotească ori să încalce porunca stăpânei sale. Și toată vremea asta, cum ați auzit, a fost defăimat și ocărât de toți, așteptând porunca doamnei și stăpânei sale, până când regele Arabigo și ceilalți șase regi, cu toți oamenii lor, s-au strâns în peninsula Leonida, ca să treacă în Marea Britanie, iar Arcalaus Vrăjitorul îi îmboldea cu multă sârguință, dându-le asigurări că, de cum vor ajunge acolo, vor fi stăpâni pe regat, și spunându-le mulțime de alte povești, ca să nu se răzgândească; regele Lisuarte strângea câți mai mulți oameni cu putință ca să îi înfrunte; și cu toate că, datorită inimii viteze și marii sale înțelepciuni, el nu se arăta îngrijorat de această bătălie, nu același lucru îl făcea regina, ba dimpotrivă, foarte neliniștită, le spunea tuturor ce mare pierdere e pentru rege plecarea lui Amadis și a celor din neamul lui, căci dacă aceștia ar fi fost acolo, nu le-ar fi păsat de ceea ce ar fi putut face vrăjmașii. Cavalerii din Insula Mongaza ce fuseseră înfrânți de rege, deși nu îi voiau binele, văzând că don Galaor este de partea lui și că don Brian de Monjaste sosea în ajutorul lui, la porunca regelui Ladasan al Spaniei cu două mii de cavaleri, a căror căpetenie urma să fie regele, și cum don Galvanes, fiindu-i vasal, trebuia să îl urmeze, au hotărât să îi vină în ajutor în această bătălie, unde mari primejdii îi așteptau; printre aceștia se numărau don Cuadragante, Listoran de la Turnul Alb, Ymosil de Burgundia și Madancil de la Puntea de Argint, precum și alți tovarăși de-ai lor, care au rămas din prietenie pentru ei. Toți își dădeau silința să-și pregătească armele, caii și toate cele de trebuință, așteptând ca regii răzvrătiți să părăsească peninsula și regele Lisuarte să pornească împotriva lor. Mabilia a stat de vorbă, într-o zi, cu Oriana, spunându-i că nu e bine să nu ia o hotărâre în legătură cu ceea ce ar trebui să facă Amadis, căci, dacă

întâmplarea ar face să fie împotriva tatălui ei, primejdia va fi mai mare pentru ei fiindcă, de va fi învins tatăl ei, pe lângă marea pagubă pe care o va suferi prin pierderea regatului ce ar urma să fie al ei, după cât de viteaz este regele, cu siguranță că ar pieri în luptă, după cum, la fel s-ar întâmpla cu Amadis, dacă ar fi învinsă tabăra lui. Oriana, dându-și seama de adevărul spuselor Mabiliei, a hotărât să îi scrie lui Amadis să nu lupte împotriva tatălui ei în acea bătălie, dar că îi îngăduie să plece în altă parte, unde dorește, ori să rămână în Gaula dacă îi face plăcere. Această scrisoare a fost ascunsă în alta, scrisă de Mabilia, și încredințată unei domnișoare ce venise la curte cu daruri din partea reginei Elisena pentru Oriana și Mabilia; aceasta, după ce a plecat de acolo, s-a oprit în Gaula și i-a dat scrisoarea lui Amadis care, după ce a citit-o a fost atât de bucuros, cum nu se mai poate, ca un om ce iese din întuneric la lumină. Dar a fost pus în grea cumpănă, neștiind ce hotărâre să ia și cum să facă, pentru că, după voia lui, nu îi venea să lupte alături de regele Lisuarte, iar împotriva lui nu putea lupta, pentru că îl oprise stăpâna sa, așa că era tare nehotărât, neștiind ce să facă; apoi s-a dus la tatăl său, regele cu cel mai vesel chip pe care îl avusese vreodată, și, tăifăsuind, amândoi, s-au așezat la umbra unor ulmi, într-o piațetă aflată aproape de țărmul mării; aici au vorbit despre una și alta, dar mai cu seamă despre veștile sosite din Marea Britanie despre răzvrătirea regilor porniți cu armată numeroasă împotriva regelui Lisuarte. Și pe când stăteau ei acolo, cum ați auzit, regele Perion și Amadis au văzut venind un cavaler vlăguit și ostenit, cu scutul purtat de un scutier atât de sfârtecat în multe locuri, că herbul și deviza nu se mai vedeau, iar armura cavalerului era ruptă și atât de stricată că puțin îl mai putea apăra. Cavalerul era înalt și părea bine legat; cei doi s-au ridicat de unde stăteau și i-au ieșit în întâmpinare, pentru a-l cinsti cum se cuvine, ca pe un cavaler în căutarea aventurilor; și când s-a apropiat mai mult, Amadis și-a dat seama că e fratele lui, don Florestan, și i-a spus regelui: „Domnule, iată-l pe cel mai viteaz cavaler din câți cunosc, după don Galaor, și aflați că e don Florestan, fiul vostru”. Regele s-a bucurat foarte, pentru că nu îl văzuse niciodată, dar auzise de marea lui faimă și s-a grăbit spre el, dar don Florestan a ajuns în fața lui, a descălecat și îngenunchind, a vrut să-i sărute picioarele, dar regele l-a ridicat de jos, i-a întins mâna și l-a sărutat pe gură. Apoi, l-au condus la palat și au poruncit să i se scoată armura și să fie spălat pe față și pe mâini, iar Amadis i-a dat să îmbrace niște straie

de-ale sale foarte bogate și frumos cusute, pe care nu le pusese până atunci, și cum don Florestan era înalt și bine făcut, frumos la chip, arăta atât de bine că puțini erau cei ce-i puteau sta deopotrivă. Așa l-au înfățișat reginei, care, împreună cu fiica ei, Melicia, l-au primit cu aceeași dragoste cu care l-ar fi primit pe oricare dintre frații săi, căci nu-l socoteau cu nimic mai prejos după faptele de arme săvârșite de el și de care auziseră; și vorbind cu el despre unele dintre acestea, don Florestan le-a răspuns ca un cavaler înțelept și bine educat. Apoi, cum sosea din Marea Britanie, l-au întrebat ce e cu regii din peninsulă care se răzvrătiseră și ridicaseră armata. Don Florestan le-a răspuns: „Acest lucru îl știu foarte bine și, credeți-mă, domnilor, că forța acelor regi este atât de mare și au oameni atât de deosebiți și de puternici, încât cred că regele Lisuarte nu-și va putea apăra regatul și viața, lucru ce nu trebuie să ne mâhnească prea tare, după cele ce s-au întâmplat”. „Fiule, don Florestan – a spus regele –, eu socotesc că regele Lisuarte, din câte mi s-a spus despre el în această împrejurare, atât în privința curajului său, cât și al celorlalte purtări alese ce se cuvine să le aibă un rege, va sfârși această bătălie acoperit de mai multă glorie decât în celelalte, și chiar de s-ar întâmpla altminteri, nu trebuie să ne bucurăm de asta, pentru că niciun rege nu trebuie să se bucure de nimicirea altui rege, dacă nu îl nimicește el însuși, datorită unor cauze drepte ce l-au silit să o facă”. Și au mai stat o vreme împreună, până ce regele s-a retras în odaia sa, iar Amadis cu Florestan în încăperea primului; când au rămas singuri, Florestan a spus: „Domnule, v-am căutat ca să vă spun un lucru pe care l-am auzit peste tot pe unde am umblat, ce tare mi-a îndurerat sufletul, dar să nu vă mâhniți când îl veți auzi”. „Frate – a răspuns Amadis –, orice lucru spus de domnia voastră îl ascult cu plăcere, iar de este ceva ce se cuvine pedepsit, voi face așa cum mă sfătuiți”. Don Florestan a spus: „Să știți, domnule, că toată lumea vă bârfește și vă batjocorește onoarea, zicând că din răutate ați lepădat armura și ați renunțat la viața pentru care ați fost înzestrat în mod deosebit de la naștere, mai presus decât toți ceilalți”. Amadis i-a răspuns râzând: „Lumea gândește ce nu trebuie despre mine, dar de acum înainte va fi altfel și altfel va vorbi”.

Ziua aceea a trecut cu multă veselie, datorită sosirii cavalerului, pe care mulți au venit să îl vadă și să i se închine. Când s-a făcut noapte, s-au culcat în paturi bogate, dar Amadis nu putea să doarmă, gândindu-se la două lucruri. Primul, ca în acel an să săvârșească

asemenea fapte de arme, încât acestea să spele tot ceea ce se spusese despre el. Al doilea, ce să facă în legătură cu bătălia așteptată, căci pe cât de însemnată avea să fie, nu putea să nu ia parte la ea fără să nu se acopere de o mare rușine; dar nu putea lupta împotriva regelui Lisuarte pentru că îl oprea doamna sa, iar să lupte alături de acesta, îl oprea rațiunea, pentru că fusese nerecunoscător cu el și le făcuse rău celor din neamul său; în cele din urmă, însă, s-a hotărât să lupte alături de regele Lisuarte, din două motive: unul, pentru că oamenii regelui erau mult mai puțini decât vrăjmașii, și celălalt, pentru că, dacă ar fi fost învins, ar fi pierdut regatul ce urma să fie al stăpânei sale, Oriana.

A doua zi de dimineață, Amadis l-a luat pe Florestan și s-au dus în odaia tatălui lor, regele; și poruncindu-le tuturor să iasă, a spus: „Domnule, în noaptea asta am vegheat, cu gândul la bătălia ce se pregătește între regii din insule și regele Lisuarte; și cum va fi o bătălie de seamă, toți cei ce poartă arme trebuie să ia parte la o faptă atât de mare, fie într-o tabără, fie în alta; iar eu, fiindcă am stat atâta vreme fără să fac nimic, și astfel mi-am câștigat un renume foarte prost, cum bine știți, frate, ca să pun capăt frământărilor mele, am hotărât să iau parte la bătălie, alături de regele Lisuarte, nu pentru că țin la el, ci din alte două pricini pe care le veți auzi chiar acum. Prima, pentru că are oameni mai puțini și, deci, orice bărbat viteaz trebuie să îl ajute, și a doua, pentru că am de gând să-mi las viața acolo ori să săvârșesc fapte mai mari decât tot ceea ce am făptuit până acum; iar de aș lupta împotriva regelui Lisuarte, alături de care se află Galaor, don Cuadragante și Brian de Monjaste, și fiecare dintre ei, după cât de mare le este vitejia, va avea același gând ca mine, neputând să nu se înfrunte cu mine, din toate acestea n-ar ieși altceva decât moartea lor, ori a mea; dar voi pleca acolo pe ascuns și voi face totul să nu se știe că iau parte la luptă”. Regele i-a răspuns: „Fiule, eu sunt prietenul celor viteji și, știu că regele de care vorbiți este unul dintre ei, iar dorința mea a fost întotdeauna să îl cinstesc și să îl ajut când îmi va sta în putință, și dacă, acum, n-am făcut-o, a fost din pricina neînțelegerilor avute de voi și prietenii voștri cu el; dar, dacă aceasta e intenția voastră, vreau să-i vin și eu în ajutor și să văd ce se va petrece acolo. Îmi pare rău că timpul e scurt și nu voi putea strânge câți oameni aș fi voit, dar vom pleca cu câți oameni vom avea”. Auzind aceste vorbe, don Florestan a rămas o vreme gânditor și, apoi, a spus: „Domnule, amintindu-mi de cruzimea

acestui rege, ce ne-ar fi lăsat să murim pe câmpul de luptă, dacă n-ar fi fost don Galaor, și de dușmănia pe care ne-o poartă fără nicio pricină, nimic pe lume nu m-ar fi îndemnat, în sufletul meu, să îl ajut; dar două lucruri care îmi vin în minte acum, m-au făcut să-mi schimb gândul. Unul este că domniile voastre, pe care trebuie să vă slujesc, doriți să-i veniți în ajutor, iar celălalt este că, atunci când don Galvanes a negociat cu regele predarea Insulei Mongaza, s-a hotărât să nu ne mai luptăm cu el vreme de doi ani, așa că, de vreme ce nu îl pot sluji pe don Galvanes, îl voi sluji pe rege, în pofida voinței mele. Așa că vreau să merg împreună cu domniile voastre, căci sufletul meu ar fi cuprins de o veșnică amărăciune dacă această bătălie ar avea loc fără ca eu să iau parte la ea, într-o tabără ori alta”.

Amadis a fost foarte bucuros că toate se petreceau după voia lui și i-a spus regelui: „Seniore, persoana voastră valorează cât foarte mulți oameni, iar noi vă vom sluji, așa că nu ne mai rămâne decât să hotărâm cum să pornim într-acolo pe ascuns, cu arme însemnate și cunoscute de noi după care să ne recunoaștem și să ne putem ajuta, căci dacă luați mai mulți oameni ar fi cu neputință să păstrăm taina plecării noastre”. „Dacă așa credeți – a răspuns regele –, să mergem în sala de arme și să le luăm pe cele mai vechi și mai vestite pe care le vom găsi”. Și, ieșind din încăpere, au trecut printr-o curte interioară unde creșteau câțiva copaci; când au ajuns la umbra acestora, au văzut apropiindu-se o domnișoară îmbrăcată în straie bogate, pe un cal foarte mândru, urmată de trei scutieri și un cal de povară cu un balot pe spinare. După ce scutierii au ajutat-o să descalece, domnișoara s-a apropiat de rege și i-a salutat pe toți; regele a primit-o foarte bine și a întrebat-o: „Domnișoară, vreți s-o vedeți pe regină?” „Nu – a răspuns ea –, pe domnia voastră și pe acești doi cavaleri; vin din partea stăpânei Insulei Neaflate și vă aduc niște daruri, așa că, porunciți să plece toată lumea și vi le voi arăta”. Regele a dat poruncă tuturor celor aflați acolo să plece.

Domnișoara i-a pus pe scutieri să dezlege balotul de pe spatele calului și a scos din el trei scuturi, cu câmpul de argint și balauri aurii, atât de ciudat zugrăviți, că păreau vii; marginile scuturilor erau din aur fin, bătute cu nestemate. Apoi a scos trei flamuri, lucrate la fel ca scuturile, și trei coifuri diferite unul de celălalt: unul alb, unul vinețiu și unul auriu. Pe cel alb, cu un scut și o flamură i l-a dat regelui Perion, pe cel vinețiu lui don Florestan, și pe cel auriu lui Amadis, căruia i-a spus: „Seniore Amadis, stăpâna mea vă trimite

aceste arme și vă sfătuiește să luptați cu ele mai bine decât ați făcut-o de când ați pășit pe acest pământ". Amadis s-a temut că domnișoara va dezvălui și pricina purtării sale și a răspuns: „Domnișoară, spuneți-i stăpânei voastre că prețuiesc mai mult acest sfat decât armele, deși sunt frumoase și de preț, și că mă voi strădui din răsputeri să-i împlinesc porunca".

Domnișoara le-a spus: „Domnilor, stăpâna mea vă trimite aceste arme ca, în timpul luptei să vă recunoașteți și să vă ajutați la nevoie". „Cum de a știut stăpâna voastră – a întrebat regele – că vom lua parte la luptă când încă nu știam nici noi?" „Nu știu – a răspuns domnișoara –, dar mi-a spus că la ceasul acesta vă voi găsi laolaltă în acest loc și că aici trebuie să vă înmânez armele."

Regele a poruncit ca domnișoara să fie ospătată cu toată cinstirea. După ce a mâncat, domnișoara a plecat pe dată spre Marea Britanie, căci așa avea poruncă. Amadis, văzându-se cu asemenea arme, tare mai zorea plecarea, temându-se să nu aibă loc bătălia, fără ca el să ia parte la ea; tatăl său, regele, știind aceasta, a poruncit în taină să se pregătească o corabie pe care, sub pretext că pleacă la vânătoare, într-o noapte, s-au îmbarcat pe la miezul nopții și au ajuns cu bine în Marea Britanie, în partea unde aflaseră mai dinainte că se află cei șapte regi; aici, au intrat într-o pădure deasă, unde slujitorii le-au ridicat un cort, iar ei au trimis un scutier să afle ce fac cei șapte regi, unde se află exact și când avea să fie bătălia; tot de-aici au trimis și carte din partea regelui pentru regele Lisuarte și don Galaor, ca și cum ar fi trimis-o din Gaula, urmând ca solul lor să le spună cu vorbe că toți trei vor rămâne în Gaula și că îi roagă mult ca după bătălie să le dea vești despre sănătatea sa; asta o făcuseră ca să se poată ascunde mai bine.

Scutierul s-a întors a doua zi după masă și le-a spus că oamenii regilor erau fără număr, că printre ei se aflau unii foarte ciudați, și vorbeau limbi de neînțeles și că asediaseră un castel al unor domnițe care, cu toate că acel castel era puternic, se aflau la mare ananghie; le-a mai spus că, umblând prin tabăra vrăjmașă, l-a văzut pe Arcalaus Vrăjitorul stând de vorbă cu doi regi și zicând că ar trebui ca bătălia să aibă loc peste șase zile, pentru că era greu de procurat merinde pentru atâta lume. Și au stat ei în locul acela de popas, cu multă plăcere și desfătare, vânând cu arcul păsări, ce veneau să bea apă la un izvor din apropiere, și chiar câte un căprior, până în a patra zi, când a venit celălalt sol și le-a spus: „Domnilor, don Galaor este

sănătos foarte și plin de curaj, astfel încât, toți se simt mai viteji alături de el, iar când i-am spus solia mea, cum că toți trei rămâneți împreună în Gaula, ochii i s-au umplut de lacrimi și, suspinând, a zis: «Oh, Doamne, dacă ați vrea să-i aduceți aici pe toți trei, să lupte de partea regelui, așa cum știu ei, mi s-ar risipi orice teamă»; și, apoi, mi-a zis: «Dacă rămân în viață după această luptă, de îndată le voi trimite vorbă despre mine și toate cele ce s-au petrecut»". „Dumnezeu să-l păzească – au spus ei; și-acum, povestește-ne despre armata regelui Lisuarte". „Domnilor – a răspuns el –, regele are oameni foarte buni și cavaleri foarte vestiți și cunoscuți, dar în comparație cu armata vrăjmașă, se spune că sunt foarte puțini, iar regele va da ochi cu dușmanul chiar în aceste două zile, pentru că vrea să le vină în ajutor domnișoarelor asediate". Și astfel, regele Lisuarte a sosit acolo cu oamenii săi și și-a așezat tabăra pe un munte, la jumătate de leghe de lunca unde se aflau dușmanii săi, așa că se vedeau unii pe alții; și, cu toate că armata celor șapte regi era cam de două ori mai numeroasă, au rămas acolo peste noapte, pregătindu-și armele și caii pentru a porni la luptă a doua zi. Acum, trebuie să știți că cei șase regi și alți mari seniori i-au jurat credință, în noaptea aceea, regelui Arabigo, socotindu-l căpetenia lor în acea bătălie și urmând să-i asculte poruncile; el le-a jurat că nu va lua o parte mai mare decât ei din regat, dar voia ca ceilalți să îi fie vasali; apoi, au trecut cu toată armata un râu ce se afla între ei și regele Lisuarte, ajungând astfel foarte aproape de el. A doua zi de dimineață s-au înarmat cu toții și s-au adunat în fața regelui Arabigo în număr atât de mare și atât de bine înarmați că nu puneau niciun preț pe dușmanii lor și toți spuneau că dacă regele Lisuarte îndrăznește să se lupte cu ei, Marea Britanie va fi a lor. Regele Arabigo și-a împărțit oamenii în nouă grupuri, fiecare de câte o mie de cavaleri pe care le-a încredințat regilor și altor cavaleri și le-a rânduit foarte apropiate unele de altele; numai ceata sa număra o mie cinci sute de cavaleri. Regele Lisuarte le-a poruncit lui don Grumedan, don Galaor, don Cuadragante și lui Angriote de Estravaus să împartă oamenii și să îi rânduiască după cum aveau să lupte, pentru că aceștia erau tare pricepuți în treburile războiului; apoi au coborât povârnișul muntelui spre câmpul de luptă și, cum la ora aceea răsărea soarele, se răsfrângea în armuri și armata părea atât de puternică și de chipeșă, că vrăjmașii lor, care până atunci nu puseseră mare preț pe ei, acum gândeau cu totul altfel. Cavalerii de care v-am pomenit și-au împărțit oamenii în cinci

grupuri, primul, comandat de don Brian de Monjaste, cu o mie de cavaleri din Spania, pe care tatăl său îi trimisese regelui Lisuarte. Al doilea grup îl formau regele Cildadan cu oamenii săi și alți cavaleri ce îi fuseseră încredințați. Al treilea era condus de don Galvanes și de Gavarte, nepotul lui, ce venise mai mult de dragul unchiului său și al prietenilor aflați acolo decât ca să-l slujească pe rege. Al patrulea grup îl comanda Giontes, nepotul regelui, și era alcătuit din cavaleri viteji. Al cincilea, cu două mii de cavaleri, era condus de regele Lisuarte, care i-a rugat și le-a poruncit lui don Galaor, don Cuadragante, Angriote de Estravaus, Gavarte de la Valea Temătoare și Agrimon cel Viteaz să aibă grijă de el și să îl apere, motiv pentru care nu le dăduse comanda unor grupuri.

Și așa cum ați auzit, în această ordine, au pornit să înainteze pe câmpul de luptă, foarte încet, unii împotriva celorlalți. La ceasul acesta, în luncă sosiseră regele Perion și feciorii săi, Amadis și Florestan, călare pe niște armăsari mândri, purtând scuturile cu balauri, ce străluceau în soare de-ți luau ochii, și porniseră să ajungă exact între unii și alții, cumpănindu-și lăncile ale căror vârfuri erau atât de lustruite, că scânteiau ca niște stele; tatăl mergea între cei doi feciori. Mult i-au mai privit și unii și ceilalți și bucuroși i-ar fi vrut fiecare de partea lor, dar nimeni nu știa pe cine vor să ajute, și nici nu îi cunoșteau; ei, văzând că grupul lui Brian de Monjaste urma să se înfrunte cu dușmanul, au dat pinteni cailor, s-au apropiat de flamura lui Brian de Monjaste și, pe dată, s-au întors împotriva regelui Targadan, ce pornise împotriva aceluia. Don Brian s-a bucurat de ajutorul primit, deși nu îi cunoștea; ei, când au văzut că a sosit momentul, s-au năpustit toți trei în grupul regelui Targadan cu atâta forță că au băgat spaima în toți; în acest iureș, regele Perion l-a izbit pe regele Pedis, dar nu l-a doborât la pământ și vârful lăncii i-a pătruns în piept. Amadis l-a lovit pe Abdasian cel Brav și, cum armura acestuia n-a rezistat, l-a străpuns cu lancea dintr-o parte în alta și acesta a căzut mort la pământ. Don Florestan l-a prăvălit pe Carduel la picioarele calului, cu șaua peste el; cei trei, cum erau cei mai vestiți din grup, porniseră în frunte să le țină piept cavalerilor cu balauri; aceștia au pus mâna iute pe spade și au dat iama prin acel prim grup, doborând pe câți întâlneau în cale, și au ajuns la al doilea; și când s-au trezit în mijlocul celor două grupuri, atunci să fi văzut ce minuni de neînchipuit făptuiau cu spadele, că nu puteau ajunge la ei nici unii, nici alții, iar la picioarele cailor lor erau peste zece cavaleri

doborâți; în cele din urmă, însă, vrăjmașii văzând că nu sunt decât trei, s-au aruncat asupra lor din toate părțile, dându-le lovituri grele, așa că se simțea nevoia să fie ajutați de don Brian de Monjaste, care a sosit de-ndată cu spaniolii săi, oameni puternici și bine înfipți în șei, ce au năvălit ca o vijelie, doborând și ucigând vrăjmașii, dar murind și căzând la pământ și dintre ai lor; și, astfel, cavalerii cu balauri au fost salvați, iar vrăjmașii atât de risipiți, încât au trecut de cele două grupuri și au ajuns la al treilea; aici încleștarea a fost crâncenă și primejdia mare pentru toți și mulți cavaleri au murit din amândouă taberele; dar isprăvile regelui Perion și ale feciorilor săi nici nu se pot povesti. Vălmășeala era atât de mare, încât regele Arabigo se temea că însăși oamenii lui, care se retrăgeau, îi vor face și pe ceilalți să o ia la fugă; așa că l-a strigat din răsputeri pe Arcalaus să poruncească tuturor grupurilor să atace deodată; și astfel, toți au pornit la atac deodată, împreună cu regele Arabigo; dar aproape pe dată a făcut același lucru și regele Lisuarte. Așa că toți s-au luptat de-a valma, iar loviturile erau atât de multe, strigătele și tropotul cailor atât de puternice că se cutremura pământul și răsunau văile. La vremea aceasta, regele Perion care, plin de curaj, se afla printre cei din frunte, a dat un iureș atât de neașteptat printre dușmani, de mai-mai să-și piardă viața; dar, pe loc, i-au venit în ajutor fiii săi, și mulți dintre cei ce îl atacaseră și-au pierdut viața, iar domnișoarele, aflate în turnul castelului, strigau: „Curaj, cavaleri, că cel cu coiful alb e cel mai viteaz!”; dar în această încleștare, calul lui Amadis a fost ucis și s-a prăbușit cu el în cea mai mare învălmășeală, iar cei ai tatălui și fratelui său, răniți grav; astfel că, văzându-l pe Amadis pe jos, în mare primejdie, au descălecat și ei și s-au strâns lângă el. Și ș-au adunat o grămadă de cavaleri în jurul lor, unii ca să-i omoare, alții ca să le vină în ajutor, dar primejdia era mare pentru ei, și de n-ar fi fost loviturile puternice și nemiloase pe care le dădeau, astfel că nimeni nu îndrăznea să se apropie de ei, ar fi fost uciși; cum regele Lisuarte colinda câmpul de luptă de la un capăt la altul, cu cei șapte însoțitori ai săi, de care v-am vorbit, i-a văzut pe cavalerii cu balauri în încleștarea aceea năprasnică și le-a spus lui don Galaor și celorlalți: „Acum, bunii mei prieteni, arătați-vă vitejia și să-i ajutăm pe cei ce ne ajută atât de bine”. „Atunci, pe ei!”, a strigat don Galaor. Și dând pinteni cailor, au pătruns în mijlocul acelei nemaipomenite învălmășeli, până au ajuns la flamura regelui Arabigo, ce striga îmbărbătându-și oamenii; regele Lisuarte înainta atât de curajos cu

minunata lui spadă în mână și împărțea atât de multe lovituri ucigătoare, că toți se speriau văzându-l, iar apărătorii săi de-abia îl puteau urma; și în ciuda nenumăratelor lovituri pe care i le dădeau dușmanii, n-au putut să-l împiedice să nu ajungă la flamură și să n-o smulgă cu forța din mâinile celui ce o purta; apoi, azvârlind-o la picioarele cailor, a prins să strige din răsputeri: „Clarence! Clarence! Eu sunt, regele Lisuarte!”, căci, așa cum v-am spus, Clarence era numele casei sale; și atâta s-a luptat și a rămas în mijlocul dușmanilor, încât aceștia i-au ucis calul și el a căzut pe jos, lovindu-se foarte rău; apărătorii săi nu au izbutit să-l urce pe alt cal, dar, în scurt timp, au sosit Angriote, Agrimon cel Viteaz și Landin de Fajarque; Angriote a descălecat și regele a fost urcat de cei ce îl apărau pe calul acestuia, în ciuda dușmanilor; și cu toate că era grav rănit și tare zdrobit de căzătură, regele nu s-a mișcat de acolo până ce Agrimon și Landin de Fajarque nu i-au adus lui Angriote un cal dintre cei aflați pe câmpul de luptă la porunca regelui, ca să le fie de ajutor. La vremea când se întâmplau acestea, tot greul bătăliei și al înfruntării îl purtau don Galaor și don Cuadragante, ce și-au arătat, aici, cu prisosință vitejia, dând și primind lovituri de moarte; și să știți că de n-ar fi fost ei să-i nimicească pe dușmani, regele Lisuarte și cei ce se aflau cu el, pe jos, ar fi fost în mare primejdie; astfel că domnișoarele din turn strigau că cei doi cavaleri cu flori pe blazon se luptă cel mai bine; dar, cu toate acestea, la vremea aceea, oamenii regelui Arabigo înaintau și câștigaseră teren nu glumă, și cauza principală a fost că le-au venit ca întăriri doi cavaleri atât de iscusiți în fapte de arme și atât de viteji, încât socoteau că îi vor învinge pe ceilalți cu ajutorul lor, gândind că în tabăra regelui Lisuarte nu se află cavaler să le țină piept; unul se numea Brontajar Danfania, iar celălalt Argomades din Insula Fugară. Acesta avea ca herb un câmp verde semănat cu porumbei albi, iar Brontajar, avea pe scut clopoței aurii și roșii; în mijlocul mulțimii păreau atât de înalți, că li se vedeau coifurile și umerii pe deasupra tuturor celorlalți; iar când au izbit cu lăncile, n-a mai rămas cavaler potrivnic în șa, și după ce și le-au frânt, au pus mâna pe niște spade uriașe și nemaivăzute. Ce să vă mai spun? Asemenea lovituri dădeau cu ele, că aproape nu mai aveau pe cine să pălească, atât de cumplit îi nimiceau pe toți câți li se împotriveau; și înaintau tot așa, eliberând câmpul de luptă, iar domnișoarele din turn strigau: „Cavaleri, nu fugiți, că sunt oameni, nu diavoli!” Dar cei din tabăra celor doi au prins să răcnească:

„Regele Lisuarte e învins!” Când regele a auzit aceasta, a prins să-și îmbărbăteze oamenii, spunând: „Voi rămâne neclintit, mort sau învingător, pentru ca regatul Marii Britanii să nu piară”. Aproape toți s-au strâns în jurul lui, căci multă nevoie avea. Amadis își luase alt cal, foarte zdravăn și odihnit, și aștepta să încalece și taică-su; și când a auzit acele strigăte, cum că regele Lisuarte e învins, i-a spus lui don Florestan, care era călare: „Ce-nseamnă asta? De ce urlă mizerabilii aceia?” El i-a răspuns: „Nu-i vedeți pe acei doi cavaleri, cei mai puternici și mai viteji din câți s-au întâlnit vreodată, ce nimicesc și distrug tot ce întâlnesc în cale și care, deși nu s-au arătat până acum, prin isprăvile lor, îi duc spre victorie pe cei din tabăra cealaltă?” Amadis și-a ridicat privirea și l-a văzut venind spre locul unde se afla el pe Brontajar Danfania, lovindu-i și doborându-i cu spada pe cavalerii potrivnici; uneori, își lăsa spada să atârne de un lanț de care o avea agățată, și îi cuprindea în brațe pe cavalerii pe care îi întâlnea, nelăsând pe niciunul în șa, astfel că toți se îndepărtau de el în goană. „Apără-mă și păzește-mă, Sfântă Fecioară Maria! – a spus Amadis; cine să fie acești cavaleri?” Și a luat o lance pe care i-a dat-o scutierul ce îi ținea calul, și, cu gândul la marea nenorocire ce ar lovi-o pe Oriana dacă tatăl ei ar pierde bătălia, s-a îndreptat în șa, spunându-i lui don Florestan: „Aveți grijă de tatăl nostru”. În vremea aceasta, Brontajar se apropiase mai mult și l-a văzut pe Amadis țeapăn în șa, cu coiful lui aurit, pornind spre el; și cum, datorită celor auzite despre marile isprăvi înfăptuite de Amadis înainte de a intra el în luptă, umbla ca turbat să-l înfrunte, a apucat, pe dată, o lance foarte groasă și a strigat: „Acum veți putea vedea o lovitură pe cinste, dacă acel cavaler cu coiful de aur îndrăznește să-mi țină piept”; și, înfigându-și pintenii în burta calului, strângând lancea sub braț, s-a năpustit spre Amadis, iar acesta spre el, și s-au izbit cu lăncile în scuturi, care s-au și turtit, iar lăncile li s-au frânt, și caii s-au ciocnit unul de celălalt cu atâta putere, că fiecăruia dintre cavaleri i s-a părut că se izbise de o stâncă neclintită. Brontajar și-a simțit capul zguduindu-se atât de tare, că nu s-a mai putut ține în șa, s-a prăvălit la pământ și, spre marea lui supărare și-a prins un picior sub el, și l-a rupt, și a rămas mort, cu o bucată de lance înfiptă în scut, deși acesta era gros. Calul lui Amadis s-a dat înapoi încă vreo două lungimi bune de braț și era cât pe ce să cadă, iar Amadis era atât de năucit, că n-a fost în stare să-i dea pinteni și nici să apuce spada și să se apere de cei ce îl loveau; regele Perion, care încălecase de-acum, văzându-l pe

cavalerul cel înalt cât de tare s-a ciocnit de Amadis, s-a înspăimântat și a spus: „Doamne, Dumnezeule, apără-l!” „Să-i venim în ajutor!”, a spus don Florestan. Și au pornit atât de curajoși, că era mai mare minunea să-i privești, năpustindu-se printre vrăjmași, izbindu-i și doborându-i, până au ajuns la Amadis; atunci, regele i-a spus: „Ce înseamnă asta, cavalere? Curaj! Curaj! Că sunt și eu aici”. Amadis a recunoscut glasul tatălui său, deși nu-și venise în fire pe de-a-ntregul, și a pus mâna pe spadă; văzând că tatăl și fratele său sunt asaltați de mulți dușmani, a prins să lovească și el în dreapta și-n stânga, dar nu cu multă forță, și mare primejdie îi pândea pe toți trei, pentru că vrăjmașii erau tare puternici, iar oamenii regelui Lisuarte pierduseră mult teren, astfel că mulți tăbărâseră pe ei să-i ucidă și puțini îi apărau; dar tocmai atunci a sosit Agrajes, don Galvanes și Brian de Monjaste, ce veniseră în goană să se înfrunte cu Brontajar Danfania, care făcuse mari ravagii, cum ați auzit; și, văzându-i pe cei trei cavaleri cu balauri în asemenea încleștare, le-au sărit în ajutor, căci erau din cei ce nu-și pierd curajul în fața nici unei primejdii; cu sosirea lor, mulți potrivnici au fost uciși sau trântiți de pe cai, astfel că vitejii cavaleri cu balauri au putut să-și atace dușmanii cu șanse mai mari de a se salva.

Amadis, care își venise în fire, a privit spre dreapta și l-a văzut pe regele Lisuarte cu o ceată de cavaleri, așteptându-l pe regele Arabigo, ce venea spre el cu mulți oameni, în fruntea cărora se aflau Argomades și doi nepoți ai regelui Arabigo, cavaleri viteji; regele Arabigo însuși striga și își îmbărbăta oamenii, pentru că auzise strigându-se din turn: „Cavalerul cu coiful de aur l-a ucis pe diavolul cel înalt”. Atunci, Amadis a spus: „Cavaleri, să-l ajutăm pe rege, căci are nevoie!” Și, pe dată, au pornit toți ca unul, pătrunzând în vălmășag, până au ajuns la regele Lisuarte; acesta, zărindu-i lângă el pe cei trei cavaleri cu balauri pe scut, a prins și mai mult curaj, pentru că văzuse că cel cu coiful auriu îl ucisese pe acel viteaz Brontajar Danfania dintr-o lovitură; și, de îndată, a pornit contra regelui Arabigo, ce se apropia, în vreme ce Argomades, care venea rotindu-și spada ca să-l lovească pe regele Lisuarte, a fost oprit de cavalerul cu coiful auriu și lupta s-a hotărât de la prima lovitură. Cavalerul cu coiful auriu, văzând spada aceea grea abătându-se asupra lui, și-a ridicat scutul și spada a izbit în el, i-a spintecat marginea mai bine de o palmă și i-a pătruns în coif de trei degete, astfel că puțin a lipsit să nu fie omorât. Amadis l-a pălit în umărul

stâng, atât de puternic, că i-a sfâșiat cămașa de zale, ce era foarte groasă, și i-a sfârtecat carnea și osul până la coaste, încât umărul și brațul celuilalt au rămas spânzurate de trup. Aceasta a fost cea mai puternică lovitură de spadă din toată bătălia aceea.

Argomades a rupt-o la fugă ca lovit de dambla, nemaiștiind de el, și calul l-a adus înapoi de unde venise, iar cei din turn strigau în gura mare: „Cavalerul cu coiful auriu a speriat porumbeii!" Unul dintre nepoții regelui Arabigo, ce se numea Ancidel, s-a repezit spre Amadis și a dat o lovitură de spadă în botul calului, spintecându-l de-a curmezișul, astfel că armăsarul s-a prăbușit la pământ mort. Don Florestan, văzând aceasta și cum se laudă cu fapta lui, s-a năpustit asupra lui și i-a dat o asemenea lovitură în coif, încât l-a făcut să se încovoaie peste gâtul calului, și, apucându-l zdravăn de coif, i l-a smuls din cap și l-a aruncat la picioarele lui Amadis; însă și don Florestan a fost rănit în coaste de vârful spadei lui Ancidel. La vremea aceasta, regele Lisuarte a prins să se înfrunte cu regele Arabigo, fiecare cu oamenii săi, așa că a avut loc o luptă cruntă și nemiloasă și toți osteneau din greu ca să se apere unii de alții și să-i ajute pe cei ce cădeau morți sau doborâți la pământ.

Durin, pajul Orianei, care venise acolo să afle vești despre bătălie, călărea unul din caii aduși pe câmpul de luptă din porunca regelui Lisuarte pentru cavalerii cărora le-ar fi făcut trebuință, și, când l-a văzut pe cavalerul cu coiful auriu pe jos, fără cal, le-a spus altor doi paji ce erau călare: „Vreau să-l ajut pe cavalerul acela și să-i dau calul meu, căci e cel mai mare serviciu pe care i-l pot face regelui". Și, pe dată, a pornit pe unde era mai puțină lume, punându-și viața în mare primejdie, și ajungând la Amadis, i-a spus: „Nu știu cine sunteți, dar văzându-vă cum luptați, v-am adus acest cal". El l-a luat, a încălecat și i-a spus în șoaptă: „Ah, prietene Durin, nu e prima dată că îmi vii în ajutor". Durin l-a apucat de braț și a zis: „Nu vă dau drumul, până nu-mi spuneți cine sunteți". El s-a aplecat cât a putut mai mult și i-a spus: „Sunt Amadis, dar să nu afle nimeni în afară de persoana pe care o știi". Și, pe loc, s-a vârât unde era încleștarea mai crâncenă, săvârșind fapte nemaipomenite și de toată minunea, cum ar fi făcut dacă ar fi fost de față doamna sa, căci el așa socotea că este, de vreme ce se afla acolo cineva care va ști să i le istorisească prea bine acesteia.

Regele Lisuarte, care se lupta cu regele Arabigo, i-a dat trei lovituri atât de strașnice cu buna lui spadă, încât acesta n-a mai

îndrăznit să-i țină piept, și, cum regele Lisuarte știa că el e căpetenia și conducătorul dușmanilor săi, le-a poruncit tuturora să-l atace; regele Arabigo s-a retras în spatele alor săi, blestemându-l pe Arcalaus Vrăjitorul, care îl făcuse să calce pe acest pământ, spunându-i că îl va cuceri. Don Galaor se lupta cu Salmadan, un cavaler viteaz, dar cum brațul îi obosise de câte lovituri dăduse, iar spada nu-i mai tăia, l-a prins în brațele sale foarte puternice și, smulgându-l din șa, a dat cu el de pământ; și cum și-a frânt gâtul, a murit pe loc. Și mai aflați că Amadis, amintindu-și în clipele acelea de timpul pierdut în Gaula, cum fusese batjocorită și știrbită onoarea sa, și cum acest lucru nu putea fi uitat decât făcând contrariul, săvârșea asemenea fapte că nu mai îndrăznea nimeni să-i stea împotrivă, și alături de el luptau tatăl lui, don Florestan, Agrajes, don Galvanes, Brian de Monjaste, Norandel, Guilan Gânditorul și regele Lisuarte, ce se dovedea tare curajos în acele ceasuri. Așa că au doborât așa de mulți dușmani, i-au încolțit atât de tare și i-au înspăimântat, încât aceștia, nemaiputând rezista și văzându-l pe regele Arabigo că fuge rănit, părăsind câmpul de luptă, au dat bir cu fugiții, încercând să se adăpostească, unii pe corăbii, alții în munții din apropiere. Dar regele Lisuarte și oamenii săi continuau să-i lovească și să-i ucidă fără milă, avându-i în fruntea tuturor pe cavalerii cu balauri pe scut, care nu îi slăbeau defel, astfel că mai toți se retrăgeau spre corabia regelui Arabigo și spre celelalte la care puteau ajunge, dar mulți au pierit în valuri ori au fost luați captivi. Când bătălia s-a sfârșit era noapte neagră și regele Lisuarte a mas în corturile dușmanilor, veselindu-se foarte de acea victorie dăruită de Dumnezeu. Cavalerii cu balauri pe scut, de cum au văzut câmpul de luptă gol și fără picior de vrăjmaș, s-au îndepărtat toți trei de drumul pe unde socoteau că va veni regele și s-au tras sub un pâlc de copaci unde au dat de un izvor; aici și-au potolit setea și ei și caii, căci multă nevoie aveau să bea niște apă, după cât trudiseră în ziua aceea și, pe când dădeau să încalece ca să plece, au zărit venind un scutier călare, așa că, punându-și coifurile, ca să nu fie recunoscuți, l-au chemat la ei încetișor. Scutierul se temea, gândind că sunt dușmani, dar văzându-le herbul cu balauri, s-a apropiat fără nicio frică de ei. Amadis i-a spus: „Viteazule scutier, dacă binevoiți, vă rugăm să-i duceți o solie regelui”. „Spuneți-mi despre ce e vorba – a răspuns el – și vă voi duce solia”. „Spuneți-i, atunci – a zis el –, că noi, cavalerii cu balauri pe scut, care au luptat alături de el, îl rugăm să aibă

bunătatea și să ne ierte că nu ne înfățișăm lui, pentru că suntem nevoiți să plecăm foarte departe de-aici, pe meleaguri străinești, să primim judecata și mila celui ce credem că nu va avea milă de noi, rugându-l ca partea din pradă pe care ar fi vrut să ne-o dea, să o dăruiască domnișoarelor din turn, pentru cât au avut de suferit; și duceți-i acest cal pe care l-am luat de la un paj de-al său în timpul luptei, fiindcă nu vrem de la el altă răsplată în afară de ceea ce am spus". Scutierul a luat calul și s-a despărțit de ei, pornind spre rege cu solia. Iar ei au încălecat și au tot umblat, până au ajuns la locul lor de popas din codru unde, după ce și-au dezbrăcat armurile, s-au spălat pe față și pe mâini de sânge și de colb și și-au oblojit rănile cum s-au priceput mai bine, au cinat, căci li se pregătiseră bucate gustoase, și s-au culcat în paturile lor, dormind un somn adânc în noaptea aceea.

Regele Lisuarte, de cum a ajuns la corturile vrăjmașilor săi, după ce aceștia fuseseră nimiciți toți, a întrebat de cei trei cavaleri cu balauri pe scut, dar nimeni n-a știut să-i spună mai mult că fuseseră văzuți zorind spre pădure. Regele i-a spus lui don Galaor: „S-ar putea ca acel cavaler cu scutul auriu să fie fratele vostru, Amadis, pentru că după isprăvile săvârșite nu putea fi altul decât el". „Fiți sigur, seniore – a răspuns Galaor –, că nu e el, pentru că n-au trecut nici patru zile de când am primit vești despre el, cum că este în Gaula, cu tatăl său și cu don Florestan, fratele lui". „Sfântă Fecioară! – a zis regele. Cine să fie oare?" „Nu știu – a răspuns don Galaor –, dar oricine-ar fi, să-i dea Dumnezeu noroc, căci cu multă osteneală și primejdie și-a dobândit gloria și faima mai mult decât toți ceilalți".

Pe când vorbeau ei așa, a sosit scutierul și i-a spus regelui tot ce i se poruncise și acesta tare s-a mai amărât aflând că pe cei trei cavaleri îi așteaptă o asemenea primejdie, cum ați auzit, dar dacă Amadis spusese acele vorbe în glumă, tare adevărate s-au arătat a fi, cum vă vom povesti mai departe, și de aceea oamenii ar trebui întotdeauna să creadă în semne și în ursită; de altfel, calul adus de scutier s-a și prăbușit mort, în fața regelui, datorită numeroaselor sale răni. În noaptea aceea, don Galaor, Agrajes și mulți alți prieteni de-ai lor au dormit în cortul lui Arcalaus, care era foarte frumos și bogat, și unde au văzut pictată pe mătase lupta ce o purtase cu Amadis, cum îl vrăjise și toate câte se mai petrecuseră.

Chiar a doua zi, regele a împărțit prada între toți oamenii săi și le-a dat o mare parte din ea domnișoarelor din turn; apoi, îngăduindu-le să plece celor ce voiau să se întoarcă pe meleagurile lor, a pornit cu

cei rămași spre o cetate ce purta numele Gandapa, unde se aflau regina și fiica lui. Și nu trebuie să mai povestim bucuria lor când s-au întâlnit, căci fiecare își poate închipui cum a fost dacă a trecut prin așa ceva.

• CAPITOLUL LXIX •

Cum s-au îmbarcat pe o corabie
cavalerii cu balauri pe scut pornind
spre regatul lor, Gaula, dar soarta
i-a azvârlit într-un loc unde, prin
viclenie, au ajuns în puterea lui
Arcalaus Vrăjitorul și în primejdie
de moarte, și cum, scăpând de aici,
s-au îmbarcat și și-au urmat călătoria,
în vreme ce don Galaor și Norandel
porniseră, din întâmplare, pe același
drum, în căutare de aventuri,
și despre ce li s-a mai întâmplat.

Regele Perion și feciorii săi s-au odihnit câteva zile în codrul acela, dar văzând că vremea e frumoasă, s-au îmbarcat pe galera lor și au pornit de-ndată pe mare, cugetând că, în scurtă vreme, vor fi în Gaula, dar altfel s-au petrecut lucrurile, căci vântul prielnic s-a schimbat iute și marea s-a înfuriat, așa că au fost nevoiți să întoarcă galera spre Marea Britanie, dar nu spre locul de unde plecaseră, ci mai într-o parte, astfel că, la capătul a cinci zile de furtună, au acostat la poalele unui munte ce se termina în mare și au debarcat caii și armele, ca să rămână pe uscat, acolo, până avea să se liniștească marea și vântul să le fie prielnic, iar slujitorii lor să facă provizii de apă dulce la bord, căci aceasta le lipsea; și, de cum au mâncat ceva, și-au pus armurile și, încălecând, au pornit să vadă unde acostaseră, poruncindu-le celor de pe galeră să îi aștepte. Au luat cu ei și trei scutieri, dar nu și pe Gandalin, pentru că era prea cunoscut.

Și, cum ați auzit, au urcat ei în susul unei văi, la capătul căreia au dat peste o câmpie; și n-au mers prea mult când au întâlnit în cale o domnișoară ce își adăpa calul la un izvor, îmbrăcată în straie bogate și cu o pelerină de culoare stacojie cu cheutori și catarame de aur, însoțită de doi scutieri și două domnișoare, ce îi duceau șoimii și câinii cu care vâna; de cum i-a văzut, domnișoara i-a recunoscut după herburile cu balauri și s-a îndreptat spre ei cu mare bucurie, iar când s-a apropiat de ei, i-a salutat cu multă smerenie, făcându-le

semn că e mută; ei i-au răspuns la salut și văzând-o cât e de frumoasă, s-au întristat că e mută. Ea s-a apropiat de cavalerul cu coiful auriu, l-a îmbrățișat și a vrut să-i sărute mâinile; apoi, după ce a mai stat o vreme cu ei, i-a poftit, prin semne, să-i fie oaspeți la castelul ei în noaptea aceea, dar ei n-au înțeles ce vrea; atunci, le-a făcut semn scutierilor să le spună și ei au făcut întocmai. Cavalerii, văzând asemenea bunăvoință și cum se făcuse târziu, au plecat cu ea, ca să-i fie pe plac; și n-au mers mult, că au și ajuns la un castel frumos, socotind ei că acea domnișoară e foarte bogată, de vreme ce este stăpâna unui asemenea castel; când au intrat, au fost întâmpinați cu plecăciuni adânci de slujitori și de alte doamne și domnișoare ce o tratau pe mută ca pe stăpâna lor. Apoi, au fost conduși, pe dată, într-o încăpere frumoasă, aflată la vreo douăzeci de coți înălțime, unde li s-au scos armurile și li s-au adus niște pelerine bogate în care să se înfășoare; după ce au stat oleacă de vorbă cu muta și celelalte domnișoare, li s-a adus o cină îmbelșugată, iar domnișoarele s-au retras în încăperile lor; dar n-a trecut mult timp și s-au întors cu multe lumânări și cu lăute bine strunite ca să-i înveselească, și, când s-a făcut vremea de culcare, au plecat și i-au lăsat singuri. În încăperea aceea se aflau trei paturi foarte frumoase, ce fuseseră pregătite la porunca domnișoarei mute, și lângă ele se aflau armurile și armele fiecăruia. Cavalerii s-au culcat și au dormit neîntorși, ca niște oameni osteniți și trudiți ce se aflau; și cu toate că sufletele lor își găsiseră tihna, nu tot astfel se întâmpla cu viețile lor, căci în primejdioasă capcană căzuseră, ce, pe bună dreptate, se poate compara cu toate cele pământești; căci încăperea aceea era construită cu foarte iscusită viclenie, și toată se sprijinea pe un stâlp de fier făcut ca un șurub de teasc ce se rotea într-o talpă de lemn în mijlocul încăperii; și astfel, încăperea putea fi coborâtă și urcată de jos, cu ajutorul unei pârghii, fără să se atingă de vreun alt perete. Așa că, dimineața s-au trezit într-o gaură neagră, cu douăzeci de coți mai jos decât atunci când intraseră acolo.

Pe această domnișoară mută, chipeșă, o putem compara cu lumea în care trăim ce, părându-ni-se frumoasă, fără grai, fără limbă, măgulindu-se și lingușindu-se, ne îmbie cu nenumărate plăceri și desfătări, cărora ne dăruim fără teamă, urmând-o și alungând din minte grijile, și necazurile ce ne așteaptă după ce am urmat-o și am petrecut cu ea, astfel că, ne culcăm și dormim un somn odihnitor pentru ca, atunci când ne trezim, petrecuți de pe tărâmul vieții în cel

al morții, deși mai drept ar fi să spunem de pe cel al morții în cel al vieții, căci aceasta este veșnică, să ne aflăm într-o asemenea negură încât să nu mai avem parte de izbăvire, o dată lipsiți de acea mare milosârdie a atotputernicului; și dacă acești cavaleri au avut parte de ea, este pentru că în această viață pământească nimeni, oricât de rău și de păcătos ar fi, nu trebuie să-și piardă speranța mântuirii și, renunțând la faptele ticăloase, să săvârșească numai fapte întru slujirea acelui Domn ce le poate aduce izbăvirea.

Întorcându-ne, deci, la cei trei cavaleri, când s-au trezit și n-au văzut nicio rază de lumină, auzindu-i pe cei din castel umblând deasupra lor, tare s-au mai minunat și, sculându-se din paturi, au căutat pe pipăite ușile și ferestrele, dar, după ce le-au găsit și le-au deschis, s-au lovit cu mâinile de zidurile castelului. Astfel că, au priceput, pe dată, că fuseseră înșelați.

Pe când stăteau ei așa tare amărâți că se află în asemenea primejdie, sus, deasupra unei ferestre a încăperii, s-a ivit un cavaler înalt și voinic, cu chipul înfricoșător, părul și barba mai mult albe decât negre, îmbrăcat în vestminte de doliu; mâna dreaptă o avea prinsă într-o eșarfă albă ce îi ajungea până la cot; acesta le-a strigat: „Cine sunteți, voi ce zăceți acolo? Chinuiți-vă cât mai mult, căci după necazul pe care mi l-ați pricinuit, vă veți primi răsplata și vă va aștepta o moarte cumplită și amarnică foarte; și nici în felul acesta nu voi fi răzbunat pentru ce mi-ați făcut în bătălia cu fățarnicul rege Lisuarte. Aflați că eu sunt Arcalaus Vrăjitorul și, dacă nu m-ați mai văzut niciodată, priviți-mă bine, acum, că n-a existat om să-mi facă un rău și să nu mă răzbun pe el, în afară de unul singur, pe care mai nădăjduiesc să-l închid acolo unde vă aflați voi și să-i retez mâinile pentru mâna asta ce mi-a tăiat-o, dacă nu mor înainte”. Domnișoara ce se afla lângă el a spus: „Unchiule dragă, tânărul acela de-acolo purta coiful auriu”; și l-a arătat cu mâna pe Amadis.

Cavalerii, aflând că acela este Arcalaus Vrăjitorul, s-au înspăimântat de moarte și ciudat lucru li s-a părut că domnișoara mută ce îi adusese acolo vorbește; și aflați că această domnișoară se numea Dinarda și era fata lui Ardan Canileul, tare pricepută în vicleșuguri, ce venise pe acele meleaguri să-l ucidă prin vreun șiretlic pe Amadis și de aceea făcea pe muta.

Arcalaus le-a mai spus: „Cavalerilor, voi porunci să vi se reteze capetele în fața mea și le voi trimite regelui Arabigo, pentru a îndrepta, în parte, răul pe care i l-ați făcut”. Și a plecat de la

fereastră, poruncind să fie închisă, astfel că încăperea a rămas atât de întunecată că nu se mai vedeau unii pe alții.

Regele Perion le-a spus: „Vitejii mei feciori, ceea ce ni se întâmplă ne dovedește cât de schimbătoare este soarta. Cine s-ar fi gândit că, scăpând dintr-o bătălie unde au pierit atâția cavaleri și în care am trecut prin atâtea primejdii dobândind atâta glorie și faimă, vom fi înșelați astfel de o domnișoară fără putere, fără limbă și fără grai? De bună seamă, acest lucru le pare uimitor celor ce își pun speranțele în cele pământești și vremelnice, fără să-și amintească cât de puțin valorează acestea și cât de puțin trebuie prețuite. Dar nouă, care deseori am trecut prin asemenea întâmplări, nu trebuie să ni se pară nici ciudat, nici grav, pentru că, fiind rostul cel mai însemnat al vieții noastre căutarea aventurilor, atât fericite cât și nefericite, trebuie să luăm lucrurile așa cum vin, folosindu-ne puterile întru îndreptarea lor, lăsând restul, ce nu ne stă în putință, în grija înaltului stăpân, ce este atotputernic; așa că, fiii mei, lăsând deoparte marea durere ce omenește o simțiți voi pentru mine și, mai cu seamă, eu pentru voi, să-l lăsăm pe Domnul să ne aducă salvarea, căci numai el o poate face”. Feciorii, ce erau mai îngrijorați din pricina tatălui lor, decât a primejdiei în care se aflau, văzându-l pe acesta plin de curaj, tare s-au mai bucurat și, îngenunchind, i-au sărutat mâinile, iar el i-a binecuvântat. Și, așa cum ați auzit, a trecut ziua aceea, fără să mănânce ori să bea. După ce a cinat și se înnoptase bine, Arcalaus s-a arătat la fereastra încăperii unde se aflau cavalerii, însoțit de Dinarda și de doi bătrâni, cu două torțe aprinse și, poruncind să se deschidă fereastra, a zis: „Hei, voi, cavalerii dinăuntru, socotesc că ați mânca ceva, dacă ați avea ce”. „Cu plăcere – a răspuns don Florestan –, dacă porunciți să ni se dea”. „Și de-aș avea această dorință, deie Domnul să n-o am, dar ca să nu rămâneți pe de-a-ntregul nemângâiați, în loc de mâncare vreau să vă dau niște vești. Aflați că acum, după ce s-a lăsat noaptea, au bătut la poarta castelului doi scutieri și un pitic, ce întrebau de cavalerii cu balauri pe scut; eu am poruncit să fie prinși și să fie aruncați într-o temniță aflată sub voi, și mâine voi afla de la ei cine sunteți, ori le voi tăia mâinile și picioarele pe rând”. Și să știți că cele spuse de Arcalaus erau adevărate, căci cei de pe galeră, văzând că se face târziu și vântul era prielnic pentru a porni, au hotărât să-i trimită în căutarea cavalerilor pe Gandalin, pe pitic și pe Orfeo, chelarul regelui, care, acum, zăceau în temniță, cum v-am spus.

Tare s-au mai amărât regele și feciorii săi din pricina acestei vești, fiindcă primejdia devenea și mai mare pentru ei. Amadis i-a răspuns lui Arcalaus astfel: „Sunt sigur că după ce veți afla cine suntem, nu ne veți mai face atâta rău, pentru că, fiind și domnia voastră cavaler trecut prin multe, nu veți socoti un lucru rău faptul că i-am ajutat pe prietenii noștri, fără a săvârși vreo ticăloșie, cum, am fi făcut și dacă am fi luptat alături de voi; și dacă am dat dovadă de oarece vitejie, pentru asta ar trebui să fim încă mai prețuiți și cinstiți. Dacă nu am fi fost viteji în luptă, desigur, ne-am fi meritat soarta, dar ținându-ne întemnițați și purtându-vă astfel cu noi, nu dați dovadă de purtări alese”. „Dar cine spune că nu aveți dreptate? – a zis Arcalaus. Vă voi cinsti așa cum l-aș cinsti pe Amadis de Gaula, dacă ar fi întemnițat aici, pentru că este omul pe care îl urăsc cel mai mult pe lume și pe care aș vrea cel mai tare să mă răzbun”. Dinarda a spus: „Unchiule, dacă oricum îi veți trimite regelui Arabigo capetele acestor trei cavaleri, până atunci nu-i lăsați să moară de foame; țineți-i în viață, ca să le fie suferința mai mare”. „Dacă asta e părerea voastră, nepoată – a zis el –, așa voi face”. Și i-a întrebat: „Cavalerilor, pe cinstea voastră, ce vă chinuie mai mult, foamea ori setea?” „Dacă e să spunem adevărul – au răspuns ei –, deși ar fi mai bine să mâncăm, mai mult ne chinuie setea”. „Atunci – i-a spus Arcalaus domnișoarei –, aruncați-le, nepoată, o bucată de plăcintă cu slănină, să nu spună că nu-i ajut pe oameni la nevoie”. Și a plecat de-acolo împreună cu toți ceilalți. Domnișoara, văzându-l pe Amadis atât de chipeș și știind ce mari isprăvi săvârșise în timpul bătăliei, încerca o mare milă pentru el și pentru ceilalți, așa că, a pus într-un coș un urcior de apă și altul de vin, precum și plăcinta și, coborându-l cu o sfoară, le-a spus: „Luați-le și păstrați taina, că dacă voi putea, n-o s-o duceți rău”. Amadis i-a mulțumit mult și ea a plecat. Cavalerii au cinat și s-au întins în paturile lor, poruncindu-le scutierilor ce se aflau împreună cu ei acolo, să le țină armele la îndemână, căci dacă nu vor muri de foame, își vor vinde scump pielea.

Gandalin, Orfeo și piticul au fost azvârliți într-o temniță ce se afla sub încăperea unde erau închiși stăpânii lor; aici au găsit o doamnă și doi cavaleri care erau, unul soțul ei, în vârstă, și celălalt, fiul ei, destul de tânăr, ce zăceau acolo de un an; intrând ei în vorbă, unii cu alții, Gandalin le-a povestit cum porniseră în căutarea celor trei cavaleri cu balauri pe scuturi și cum fuseseră întemnițați. „Maică Precistă! – a spus cavalerul; dar cei despre care vorbiți au fost primiți

aici, la castel, cu toată cinstea, și, pe când dormeau, au intrat în temniță la noi patru bărbați și, răsucind pârghia asta, au coborât încăperea unde se aflau cei trei; așa că au fost trădați în chip josnic”.

Gandalin, care era foarte isteț, a priceput pe dată că stăpânul lui și ceilalți sunt acolo și în mare primejdie de moarte, așa că a spus: „Dacă așa stau lucrurile, să ne căznim s-o ridicăm, căci altfel nici ei, nici noi nu vom mai ieși de-aici, și, credeți-mă, dacă ei scapă, vom fi și noi liberi”. Atunci, cavalerul și feciorul lui de o parte și Gandalin cu Orfeo, de cealaltă, au început să răsucească pârghia și încăperea a prins să se ridice; regele Perion care nu dormea adânc, îngrijorat mai mult pentru fiii săi decât pentru el, a simțit pe dată ce se întâmplă și, trezindu-i, le-a spus: „Încăperea noastră se ridică nu știu din ce pricină”. Amadis a spus: „Oricare ar fi pricina, e mare deosebirea dacă murim ca niște tâlhari sau ca niște cavaleri”; și, de îndată, au sărit din paturi, i-au pus pe scutieri să-i îmbrace în armuri, și au așteptat să vadă ce se mai întâmplă; încăperea a fost ridicată, cu multă osteneală, de cei ce răsuceau pârghia, atât cât era nevoie, și regele Perion cu feciorii săi, ce stăteau în ușă, au văzut strecurându-se lumina de-afară printre crăpături și și-au dat seama că pe aici intraseră, așa că s-au repezit în ea toți trei cu atâta forță că au dărâmat-o și au ieșit pe ziduri, unde se aflau străjerii, cu atâta vitejie și furie, că era o minune să-i vezi; și s-au pornit să arunce de pe ziduri și să ucidă pe câți întâlneau în cale, strigând: „Gaula! Gaula! Al nostru e castelul!” Arcalaus, auzindu-i, tare s-a mai speriat și, gândind că fusese trădat de unul din oamenii săi ce îi adusese pe dușmani acolo, a fugit așa dezbrăcat într-un turn, trăgând scara după el, fără să se teamă de captivii săi care, după socoteala lui erau în loc sigur; dar apropiindu-se de o fereastră i-a văzut pe cavalerii cu balauri umblând prin castel cu zor mare și, cu toate că i-a recunoscut, n-a îndrăznit să se arate, nici să coboare la ei, dar le striga oamenilor săi să nu se sperie că au de-a face doar cu trei cavaleri. Câțiva dintre oamenii săi, ce locuiau în încăperile de jos, au început să se înarmeze, dar cei trei cavaleri, care curățiseră zidurile de străjeri, au coborât de cum i-au auzit mișcându-se și, în scurtă vreme, i-au căsăpit pe toți. Cei din temniță, auzind zarva, au prins să strige după ajutor. Amadis a recunoscut glasul piticului său, căci el și doamna aceea erau cei mai înfricoșați, așa că au pornit, pe dată, să-i elibereze, spărgând lacătele și deschizând ușa, pe unde au ieșit cei dinăuntru; aceștia, căutând prin acareturile aflate jos, în curte, au

găsit caii lor, pe cei ai stăpânilor lor precum și alții, ai lui Arcalaus, pe care i-au dat cavalerului și fiului său, și un cal al Dinardei pentru doamnă și au ieșit cu toții afară din castel; după ce au încălecat toți, regele a poruncit să se dea foc clădirilor dinăuntru ce au prins să ardă atât de strașnic, că totul părea o pălălaie; focul era atât de mare, că ajungea până la turn, iar piticul striga cât îl ținea gura: „Domnule Arcalaus, înghițiți cu răbdare fumul, cum am făcut și eu când m-ați spânzurat de picioare, pe vremea când ați săvârșit marea ticăloșie împotriva lui Amadis”.

Tare i-a mai plăcut regelui cum îl batjocorea piticul pe Arcalaus și grozav mai râdeau toți văzând că acesta e la capătul puterilor. După aceasta, au pornit spre galeră pe drumul pe unde veniseră și, ajungând în vârful muntelui, au văzut vâlvătăile ce cuprinseseră castelul și au auzit strigătele celor dinăuntru, ceea ce mult i-a bucurat. Și au tot umblat până au trecut muntele și, cum se lumina de ziuă, au văzut jos, pe țărm galera lor, unde, de cum au ajuns, și-au scos armurile ca să se odihnească. După ce regele și-a lepădat armele, doamna a îngenuncheat în fața lui, iar el, recunoscând-o, a ridicat-o de mână, îmbrățișând-o cu voie bună, căci o iubea foarte; doamna a întrebat: „Seniore, care dintre ei e Amadis?” El a răspuns: „Cel cu pieptarul verde”. Atunci doamna s-a apropiat de el și, îngenunchind, a vrut să-i sărute picioarele, dar el a ridicat-o de jos, rușinat. Doamna i-a spus că ea este cea care îl aruncase în valurile mării pe când se născuse, ca să salveze viața mamei lui și că, acum, îi cere iertare. Amadis i-a zis: „Acum am aflat ceea ce nu știusem până acum, fiindcă, deși tutorele meu, Gandales, îmi spusese cum m-a găsit pe mare, n-am știut niciodată cauza; și vă iert, pentru că nu mi-ați greșit, de vreme ce fapta voastră a fost în folosul celei pe care trebuie să o slujesc cu prețul vieții mele”.

Regele s-a desfățat nespus amintindu-și despre acele vremuri și a rămas cu ceilalți tăifăsuind și râzând o bună bucată de vreme; și au tot călătorit așa pe mare, bucuroși foarte de aventurile lor, până au ajuns în regatul Gaulei. Arcalaus, cum ați auzit, rămăsese dezbrăcat în turnul unde se ascunsese, și, cum flăcările ajunseseră la ușă, nu mai putea coborî defel. Fumul și căldura erau atât de mari, că nu era chip să scape de ele, cu toate că se trăsese într-o încăpere boltită, dar aici fumul era atât de gros, că tare se mai chinuia; și a stat acolo două zile, fără să poată intra în turn nimeni din castel, atât de mare era focul; dar în a treia zi, oamenii săi au pătruns în turn fără nicio

primejdie și l-au găsit pe Arcalaus atât de pierit, că puțin mai lipsea să-și dea duhul; i-au turnat, însă, apă pe gât și cu multă trudă l-au făcut să-și vină în fire și, apoi, l-au purtat pe brațe până în cetate; Arcalaus, văzând castelul pârjolit și totul distrus, a spus oftând, cu mare durere în suflet: „Ah, Amadis de Gaula! Câte necazuri mi-ai pricinuit! Dacă vreodată voi pune mâna pe tine, te voi chinui cu cruzime, până ce îmi voi sătura inima de câte necazuri mi-ai făcut; și din pricina ta fac jurământ să nu las în viață niciun cavaler pe care îl voi prinde, pentru ca, dacă îmi vei mai cădea în mâini, să nu mai scapi ca acum”. Arcalaus a rămas în cetate patru zile, ca să se mai întremeze și apoi, purtat pe o targă, însoțit de șapte cavaleri, să îl apere, de prea frumoasa Dinarda și de încă o domnișoară, a pornit spre castelul său de la Monte Aldin; în noaptea aceea au mas în casa unui prieten de-al său, iar a doua zi și-a văzut de drum urmând să sosească la castelul său; și să fi trecut o bună parte din zi de când tot umblau, că au zărit mergând de-a lungul unei păduri doi cavaleri ce se odihniseră lângă un izvor; cei doi aveau armuri foarte bogate și călăreau spre ei să afle cine sunt; în răstimpul acesta, Dinarda s-a apropiat de Arcalaus și i-a spus: „Unchiule dragă, îi vedeți pe acei doi cavaleri străini?” El și-a ridicat capul și, de cum i-a văzut, și-a chemat oamenii și le-a spus: „Luați-vă armele și aduceți-i aici pe acei cavaleri, fără să le spuneți cine sunt; iar dacă nu vor, aduceți-mi capetele lor”. Acum, trebuie să știți că cei doi cavaleri erau don Galaor și tovarășul său, Norandel; cavalerii lui Arcalaus s-au apropiat de ei și le-au cerut să arunce armele și să i se înfățișeze cavalerului de pe targă. „Pentru numele lui Dumnezeu – a spus Galaor –, dar cine este cel ce ne poruncește asta și ce îi pasă dacă venim cu arme ori fără arme?” „Nu știm – au răspuns ceilalți –, dar trebuie să vă supuneți sau vă tăiem capetele”. „Încă n-am ajuns atât de rău – a zis Norandel – încât să o puteți face”. „Veți vedea pe dată”, au răspuns ei. Și s-au repezit să-i atace, dar de la prima ciocnire, doi dintre ei s-au prăvălit la pământ loviți de moarte; ceilalți și-au frânt lăncile în scuturile lor, fără să-i clintească din șa; apoi, au pus mâna pe spade și s-a încins între ei o luptă atât de crudă și de nemiloasă, încât, în cele din urmă, căzând la pământ trei dintre ei, greu răniți, ultimii doi n-au mai îndrăznit să aștepte loviturile ucigătoare și au rupt-o la fugă prin pădure în cea mai mare goană a cailor. Cei doi tovarăși nu i-au urmărit, ci s-au dus să vadă cine era pe targă; dar când s-au apropiat, toți cei care îl mai însoțeau pe Arcalaus au luat-o la fugă, în afară de

doi bărbați călare; cavalerii noștri au ridicat cuvertura de pe targă și au spus: „Blestemat să fiți cavalere! Așa vă purtați cu niște cavaleri care merg pe drum în pace? Dacă ați fi înarmat, am dovedi în fața lui Dumnezeu și a lumii că sunteți ticălos și perfid, dar pentru că sunteți suferind, o să vă trimitem la don Grumedan să hotărască el ce pedeapsă meritați”.

Arcalaus, auzind acestea, tare s-a înfricoșat, căci își dădea prea bine seama că, dacă îl vede don Grumedan, îl așteaptă moartea, și, cum era viclean în toate cele, a răspuns cu chipul zâmbitor: „În mod sigur, domnilor, dacă mă trimiteți la don Grumedan, vărul și stăpânul meu, îmi veți face un mare bine, pentru că el cunoaște foarte bine răutatea și bunătatea mea, dar m-aș socoti nefericit să știu că vă plângeți de mine pe nedrept, căci gândul meu nu e altul decât să îi slujesc pe toți cavalerii rătăcitori, așa că, rogu-vă, domnilor, fiți buni și ascultați-mi nenorocirea, și, apoi, faceți cu mine ce veți voi”. Cavalerii, auzind că e vărul lui don Grumedan, pe care îl iubeau foarte mult, s-au căit pentru vorbele rele pe care i le adresaseră și au zis: „Povestiți-ne, dară, căci vă vom asculta cu plăcere”. El a spus: „Aflați, domnilor, că, într-o zi, mergeam călare, îmbrăcat în armură, prin codrii Lagunei Negre, unde am întâlnit o doamnă care mi s-a plâns de o nedreptate ce i se făcuse, iar eu am plecat cu ea și am ajutat-o să-și apere drepturile în fața contelui Guncestre, dar, pe când mă întorceam spre castelul meu, n-am apucat să merg prea mult și m-am întâlnit cu acel cavaler pe care l-ați ucis, blestemat să fie, că tare ticălos mai era, însoțit de alți doi cavaleri; acesta m-a atacat ca să-mi ia castelul, iar eu, văzând asta, am pus mâna pe lance și m-am repezit spre el, luptând și apărându-mă din toate puterile, dar am fost învins și luat captiv; m-a ținut în castelul lui un an și singurul fel în care m-a cinstit a fost că mi-a îngrijit rănile acestea (și și-a arătat rănile, ce erau multe, fiindcă Arcalaus era un cavaler viteaz și dăduse și primise multe lovituri în luptă). Și, cum eram disperat, m-am învoit să îi dau castelul dacă îmi redă libertatea, dar eram atât de slăbit, că nu m-a putut purta decât pe targă, cum vedeți; gândul meu era ca, după aceea, cât mai iute, să mă duc la don Grumedan, vărul meu, și la regele Lisuarte, stăpânul meu, să le cer dreptate împotriva acelui trădător ce mă jefuise, ceea ce, îmi pare, domnilor, că, fără să v-o fi cerut, ați făcut domniile voastre mai bine decât chibzuisem eu; iar dacă acolo, la curte, n-aș fi aflat îndreptare, voiam să-l caut pe Amadis de Gaula și pe fratele lui, don Galaor, și să-i rog să aibă milă

de mine și să mă ajute, așa cum fac toți nedreptățiții; iar pricina pentru care v-au atacat acei trădători era să nu aflați de la mine toată această poveste”.

Cei doi auzind acestea, au crezut că totul, de la un cap la altul, este adevărat și, cerându-i iertare pentru vorbele rele pe care i le adresaseră, l-au întrebat cum se numește și el le-a răspuns: „Numele meu este Granfiles; nu știu dacă ați auzit de mine”. „Am auzit – a spus don Galaor – și știu că îi cinstiți cum se cuvine pe toți cavalerii rătăcitori, după cum mi-a spus vărul vostru”. „Mulțumesc lui Dumnezeu – a zis celălalt – că ați auzit asta despre mine și, acum, că îmi știți numele, mult vă rog să aveți bunătatea să vă scoateți coifurile și să-mi spuneți numele voastre”. Galaor a spus: „Aflați că acest cavaler se numește Norandel și este fiul regelui Lisuarte, iar numele meu este don Galaor, fratele lui Amadis”; și și-au scos coifurile. „Mulțumesc lui Dumnezeu – a spus Arcalaus – că mi-a trimis în ajutor asemenea cavaleri”; și privindu-l îndelung pe don Galaor ca să-l recunoască și să-i poată face rău, dacă soarta ar fi făcut să-i cadă în mâini, a adăugat: „Mă încred în Dumnezeu, domnilor, că va veni o vreme când soarta va face astfel încât să-mi pot împlini gândurile ce le nutresc pentru voi; și, acum, spuneți-mi ce porunciți să fac”. „Ceea ce doriți”, au răspuns ei. Și astfel, Arcalaus a plecat pe dată, căci se lăsase noaptea de-a binelea. Dar era lună plină și, cum a trecut de un deal, a părăsit drumul pe care mergea și a apucat-o pe un altul, mai ascuns, știut de el. Cei doi cavaleri au hotărât să poposească lângă izvor, pentru că armăsarii le erau obosiți, iar noaptea înaintată. „Dacă așa vreți, fie – a spus scutierul lui don Galaor –, deși vă așteaptă un cuibușor mult mai bun decât vă închipuiți”. „Cum asta?”, a întrebat Norandel. „Aflați – a spus scutierul –, că în casa aceea veche din hățișuri s-au ascuns două domnișoare ce îl însoțeau pe cavalerul de pe targă”. Atunci, au descălecat de pe cai lângă izvor, s-au spălat pe față și pe mâini și au pornit spre locul unde se aflau domnișoarele; pătrunzând prin niște cotloane strâmte, don Galaor a strigat tare: „Cine se ascunde acolo? Dă-mi torța, că-i fac eu să iasă!” Dinarda, auzindu-l, s-a speriat și a spus: „Ah, domnule cavaler, fie-vă milă că ies afară!” „Ieșiți – a răspuns el –, să văd cine sunteți”. „Ajutați-mă – a zis ea –, că altfel n-o să pot ieși”. Galaor s-a apropiat și ea a întins brațele, care se vedeau bine la lumina lunii, astfel că el a prins-o de mâini și a scos-o de unde se ascunsese; și tare i-a mai plăcut fata, de parcă nu mai

văzuse alta la fel de frumoasă; Dinarda avea o fustă stacojie și o pelerină de brocart alb; Norandel a ajutat-o să iasă pe cealaltă domnișoară și le-au dus pe amândouă la izvor, unde s-au ospătat cu multă voie bună din merindele aduse de scutieri și din ceea ce găsiseră în spinarea unui cal de povară al lui Arcalaus.

Dinarda se temea că Galaor știe că ea îi aruncase în închisoare pe tatăl și frații lui și dorea ca acesta să se îndrăgostească de ea și să vrea să se iubească împreună, ceea ce nu mai făcuse până atunci cu niciun bărbat, și de aceea îl privea tot timpul drăgăstoasă și îi făcea semne celeilalte domnișoare, lăudându-i marea frumusețe; toate astea, socotind că dacă se vor iubi împreună, nu o va mai dușmăni pentru faptele ei; don Galaor, care după cum îi era felul, nu se gândea decât să o convingă să se iubească cu el de bunăvoie, n-a întârziat să priceapă că asta dorea și ea foarte mult, așa că, după cină, lăsându-l pe Norandel cu cealaltă domnișoară, a plecat cu Dinarda prin tufișuri, tăifăsuind și îmbrățișând-o; ea i se aruncase de gât și îi arăta multă dragoste, deși îl dușmănea, așa cum fac multe femei, de teamă ori din interes mai de grabă decât din plăcere; și astfel s-a întâmplat că cea care până atunci, dorită de mulți, îi respinsese, ca să-și păstreze cinstea, deși îi voia ca prieteni, socotind că acesta este darul pe care îl poate face o domnișoară unui bărbat, a fost făcută femeie de dușmanul ei, pentru că așa a vrut soarta potrivnică. Norandel, care rămăsese cu cealaltă domnișoară, a rugat-o fierbinte să-i dăruiască iubirea, pentru că tare o plăcea, dar ea i-a spus: „Puteți să vă faceți cheful cu sila, dar nu cu voia mea, dacă nu îmi poruncește stăpână mea, Dinarda”. Norandel a întrebat: „Aceasta e Dinarda, fiica lui Ardan Canileul, despre care se spune că a venit pe aceste meleaguri să o povățuiască Arcalaus Vrăjitorul cum să răzbune moartea tatălui ei?” „Nu știu pricina venirii ei aici – a zis ea –, dar ea este cea de care vorbiți și credeți-mă că acel cavaler care i-a dobândit iubirea este un fericit, pentru că este dorită și râvnită de toți mai mult decât orice altă femeie. Dar până azi nu a fost a nici unui bărbat”. Pe când vorbeau ei așa, s-au apropiat Galaor și Dinarda, ce mult se desfătaseră, dar nu amândoi, că tristețea ei, aș spune, era mai mare decât plăcerea lui; Norandel l-a luat deoparte pe don Galaor și i-a spus: „Știți cine este această domnișoară?” „Nu mai mult decât domnia voastră”, a răspuns el. „Atunci, aflați că e Dinarda, fiica lui Ardan Canileul, cea despre care verișoara voastră, Mabilia, v-a spus că a venit aici ca să-l ucidă printr-un șiretlic ori vrajbă pe Amadis”.

Don Galaor a rămas pe gânduri și, apoi, a spus: „Nu știu deloc ce-i în sufletul ei, dar după cum se arată, mă iubește mult și pentru nimic în lume nu i-aș face rău, pentru că, din câte femei am întâlnit, ea m-a făcut cel mai fericit și nu vreau să mă despart acum de ea; și, cum mergem în Gaula, voi face astfel încât Amadis să o răsplătească în vreun fel și ea să îl ierte”.

Pe când vorbeau ei așa, Dinarda a aflat de la cealaltă domnișoară că nu îndeplinise rugămintea lui Norandel și cum aceasta o dăduse în vileag, ceea ce tare a mâhnit-o, așa că a spus: „Prietenă, acum e nevoie de înțelepciune ca să ne ascundem voile, căci, altminteri, în mare primejdie ne vom afla; deci, rogu-vă, îndepliniți dorința acelui cavaler, și să le arătăm dragostea noastră până va veni vremea să scăpăm de ei”. Ea a răspuns că așa va face.

Don Galaor și Norandel, după ce-au mai vorbit o vreme, s-au întors la domnișoare și au petrecut o bună parte din noapte tăifăsuind și zbenguindu-se cu ele, în chicote și veselie. Apoi, luându-și fiecare perechea, s-au culcat în paturile din ierburi pregătite de scutieri și au dormit și s-au iubit toată noaptea.

Don Galaor a întrebat-o pe Dinarda cum se numește cavalerul rău care voia să îi omoare; el vorbea de cel pe care îl ucisese, dar ea a înțeles că e vorba de cel de pe targă, și i-a spus: „Cum, când v-ați apropiat de targă, nu v-ați dat seama că e Arcalaus? Și că acei cavaleri pe care i-ați înfrânt erau oamenii lui?” „E-adevărat – a zis don Galaor – că acela era Arcalaus?” „Da, e-adevărat,”, a spus ea. „Oh, Sfântă Fecioară! – a spus don Galaor. Cum a mai scăpat de moarte cu vicleșugurile lui!” Când Dinarda a auzit că nu îl ucisese a fost cum nu se poate mai veselă; dar nu și-a dat pe față veselia, și a spus: „Până astăzi mi-aș fi dat viața pentru el, dar acum, când sunt iubită, prețuită și respectată de voi, aș vrea să-l văd mort de moarte rea, fiindcă știu că vă urăște nespus și ceea ce vă dorește vouă și neamului vostru, deie Domnul să se abată cât mai curând asupra lui”; și îmbrățișându-l, îi arăta toată dragostea de care era în stare. Și, așa cum auziți, au petrecut ei noaptea aceea, iar când s-a făcut ziuă, și-au îmbrăcat armurile, și, împreună cu iubitele și cu scutierii ce le purtau armele, au pornit spre mare ca să ia drumul spre Gaula.

Arcalaus a ajuns la miezul nopții la castelul lui, tare înspăimântat de cele întâmplate, și a poruncit să se zăvorască porțile și să nu intre nimeni fără voia lui; apoi și-a îngrijit rănile, cu gândul să se facă mai rău decât fusese și să săvârșească ticăloșii și mai mari decât înainte,

așa cum fac toți oamenii răi ce, cu toate că Dumnezeu își pune speranța în ei, nu vor, nici nu doresc să fie dezlegați de acele lanțuri groase cu care i-a încătușat dușmanul cel rău, ba dimpotrivă, ajung cu ele în iad, cum trebuie să credem că s-a întâmplat cu acest nemernic.

Don Galaor, Norandel și iubitele lor au umblat două zile spre un port de unde să se îmbarce pentru Gaula, și, în a treia zi, au ajuns la un castel, unde au hotărât să mâne, așa că, văzând porțile deschise, au intrat înăuntru, fără să întâlnească suflet de om; dar, curând, dintr-o încăpere a ieșit un cavaler, care era stăpânul castelului și, când i-a văzut înăuntru, s-a înfuriat pe slujitorii săi, că lăsaseră porțile deschise, dar pe cavaleri i-a primit cu bunăvoință și vesel, cu deosebită cinste, dar împotriva voinței sale; pentru că acest cavaler, pe numele lui Ambades, era văr cu Arcalaus Vrăjitorul și o recunoscuse pe Dinarda, ce-i era nepoată; de la ea a aflat că îi însoțește pe cavaleri împotriva voinței sale, și mama acestui Ambades a bocit împreună cu ea pe ascuns și ar fi vrut să-i omoare pe cavaleri, dar Dinarda i-a spus: „Nu cumva să faceți asemenea nebunie, nici voi, nici unchiul meu”. Și le-a povestit cum îi înfrânseseră pe cei șapte cavaleri ai lui Arcalaus și ce se întâmplase cu acesta, și a încheiat: „Doamnă, arătați-le toată cinstirea, pentru că sunt cavaleri foarte viteji, iar mâine, eu și domnișoara mea vom rămâne în urma lor și, de cum vor ieși, lăsați să cadă poarta suspendată și, atunci, vom fi la adăpost”. După ce domnișoarele s-au înțeles astfel cu Ambades și mama sa, i-au ospătat pe don Galaor și Norandel și pe scutierii lor și le-au oferit paturi moi unde să se culce; Ambades n-a dormit toată noaptea, atât de înfricoșat era că în castelul său se află asemenea oameni; și, de cum s-a făcut dimineață, s-a sculat, și-a îmbrăcat armura și, înfățișându-se oaspeților săi, le-a spus: „Domnilor, vreau să vă însoțesc și să vă arăt drumul, căci asta îmi e menirea: să port armură și să umblu în căutare de aventuri”. „Domnule – a răspuns don Galaor –, vă suntem recunoscători”. Apoi, și-au pus și ei armurile, le-au urcat pe prietenele lor în șa și au ieșit din castel; gazda și domnișoarele au rămas în urmă și când ei cu scutierii au ajuns afară, au coborât poarta suspendată și vicleșugul a dat rezultat. Ambades a descălecat vesel foarte și, urcându-se pe ziduri, i-a văzut pe cavaleri, care așteptau să se ivească cineva cui să le ceară pe domnișoare, și le-a strigat: „Plecați de-aici, oaspeți ticăloși și fățarnici, bată-vă Dumnezeu și să nu vă lase să dormiți noaptea, cum

nu m-ați lăsat voi pe mine, căci doamnele cu care chibzuiați să petreceți rămân la mine". Don Galaor i-a spus: „Domnule, ce vorbe sunt astea? Nu se poate ca, după ce ne-ați primit în casa voastră, slujindu-ne și cinstindu-ne, la sfârșit să faceți o asemenea mârșăvie și să ne răpiți doamnele cu forța". „Dacă ar fi așa – a spus el –, mai mare mi-ar fi bucuria, pentru că supărarea voastră ar fi mai mare; dar au rămas de bună voie, pentru că au fost silite să-și urmeze dușmanii". „Atunci, rugați-le să se arate ele – a răspuns don Galaor – și vom vedea dacă e așa cum spuneți". „Așa voi face – a spus celălalt –, nu ca să vă fac pe plac, ci ca să vedeți cât de mult vă urăsc ele însele". Dinarda s-a urcat pe ziduri și don Galaor a întrebat-o: „Dinarda, stăpâna mea, acest cavaler spune că rămâneți la castel de bună voie, și nu pot crede asta, ținând seama de marea noastră iubire". Dinarda a răspuns: „Dacă v-am arătat dragoste, am făcut-o fiindcă mi-era foarte frică; dar după ce ați aflat că eu sunt fata lui Ardan Canileul, voi care sunteți fratele lui Amadis, cum credeți că aș putea să vă iubesc? Mai ales, când voiați să mă duceți în Gaula, în puterea dușmanilor mei; plecați, don Galaor, iar de am făcut ceva pentru voi, nu-mi mulțumiți și nu vă mai amintiți de mine decât ca de o dușmancă". „Rămâneți, atunci – a spus don Galaor –, și deie Domnul să aveți parte numai de nenorociri, că dintr-o sămânță ca cea a lui Arcalaus, nu poate răsări decât asemenea vlăstar".

Norandel, care era foarte furios, i-a spus prietenei sale: „Și domnia voastră ce veți face?" „Ce va dori stăpâna mea", a răspuns ea. „Dumnezeu s-o bată cu dorința ei – a spus el – și a acestui ticălos, care ne-a înșelat". „Dacă sunt ticălos – a zis Ambades – nici voi nu meritați să mă mândresc învingând în luptă doi ca domniile voastre". „Dacă ești cu adevărat cavaler, cum te lauzi – a spus Norandel –, ieși afară și luptă-te cu mine. Eu pe jos și tu călare; și dacă mă ucizi, cred că îl scapi pe Arcalaus de un dușman de moarte, dar dacă te învinge eu, ne vei da înapoi domnișoarele". „Ce prost ești – a răspuns Ambades; nu dau doi bani pe voi amândoi și te-aș face fărâme, tu pe jos și eu călare; iar cât despre Arcalaus, stăpânul meu, el n-ar da nicio ceapă degerată pe unul ca tine ori ca tovarășul tău și nici pe douăzeci ca voi". Și punând mâna pe un arc turcesc a început să arunce cu săgeți în ei. Cavalerii s-au îndepărtat și au pornit-o pe drumul pe unde veniseră, vorbind despre ticăloșia lui Arcalaus, moștenită de toată stirpea lui, râzând în hohote de răspunsul Dinardei și al gazdei lor, de mânia cumplită a lui Norandel și de

gazda care, știindu-se la adăpost, nu punea preț pe ei. Și-au umblat ei așa trei zile, poposind în așezări omenești oriunde aveau chef, iar, în a patra zi, au ajuns într-o cetate, port la mare, pe numele ei Alfial și, aici, au găsit două corăbii ce mergeau spre Gaula; așa că, s-au îmbarcat și au acostat, fără vreun necaz, chiar unde se aflau regele Perion, Amadis și Florestan.

Așa s-a întâmplat că, pe când Amadis se afla în Gaula, pregătindu-se să plece în căutare de aventuri, pentru a recâștiga timpul cât stătuse acolo și tare îi fusese știrbită gloria, călărind, în fiecare zi, pe țărmul mării, cu privirea spre Marea Britanie, unde îi erau dorințele și întreaga lui fericire, plimbându-se într-o zi cu don Florestan, au zărit apropiindu-se corăbiile și s-au dus să afle vești; dar, când au ajuns pe țărm, don Galaor și Norandel se aflau deja într-o barcă, îndreptându-se spre uscat. Amadis l-a recunoscut pe fratele lui și a spus: „Sfântă Fecioară! Dar acesta e fratele nostru, don Galaor! Bine venit fie!"; și apoi l-a agrăit pe don Florestan: „Îl cunoașteți pe celălalt cavaler, care îl însoțește?" „Da – a răspuns el; este Norandel, fiul regelui Lisuarte, tovarășul lui don Galaor; și să știți că e un cavaler foarte viteaz și așa s-a dovedit a fi în bătălia pe care am purtat-o cu tatăl lui pe Insula Mongaza; dar atunci nu se știa că e feciorul regelui și asta până acum, când cu războiul cu cei șapte regi, când regele a vrut să se știe cine este, datorită vitejiei sale". Tare s-a mai bucurat Amadis, pentru că era fratele doamnei sale și știa că ea îl iubește, din câte îi spusese Durin. În acest răstimp, cavalerii au ajuns la mal și au coborât pe pământ, unde îi așteptau Amadis și Florestan, care i-au îmbrățișat de multe ori și apoi, dându-le fiecăruia câte un cal, au pornit spre regele Perion, ce tocmai voia să le iasă în întâmpinare. Când i s-au înfățișat, cavalerii au vrut să-i sărute mâinile, dar regele nu i-a îngăduit asta lui Norandel, ci l-a îmbrățișat și l-a cinstit în chip deosebit, după care, i-a condus la regină, unde nu s-au bucurat de mai puțină cinste. Amadis, cum v-am mai spus, se pregătise să fie gata de plecare peste patru zile și, cu o zi înainte, a stat de vorbă cu tatăl și frații săi, spunându-le că trebuie să se despartă de ei și că, a doua zi, pleacă la drum. Regele i-a spus: „Fiul meu, Dumnezeu știe cât de mult vă voi duce dorul, dar nu vă stau în cale, pentru că plecați să câștigați glorie și faimă, așa cum ați făcut întotdeauna". Don Galaor i-a spus: „Domnule și frate, de n-am fi legați de o făgăduială pe care nu e drept să o călcăm, Norandel și cu mine v-am fi ținut tovărășie; dar trebuie să o ducem la capăt, ori să

așteptăm să se împlinească un an și o zi, cum e obiceiul în Marea Britanie”. Regele a zis: „Fiule, despre ce făgăduială e vorba? Se poate ști?” „Da, domnule – a răspuns el; în timpul bătăliei cu cei șapte regi din insule, de partea regelui Lisuarte au luptat trei cavaleri având toți niște balauri la fel drept herb, dar coifurile se deosebeau între ele, că unul era alb, altul vinețiu și altul auriu; cei trei au săvârșit minuni de vitejie, mai cu osebire, cel cu coiful auriu, și toți au rămas uimiți, că nu cred să-și afle pereche de viteaz ce e. În mod sigur, toată lumea crede că dacă n-ar fi fost ei, regele Lisuarte n-ar fi cucerit victoria; dar, de cum s-a sfârșit lupta, cei trei au părăsit câmpul de bătaie pe ascuns și nimeni nu îi cunoaște; și cum se vorbește așa mult despre ei, am făgăduit să îi căutăm și să îi cunoaștem”. Regele a spus: „Ni s-a povestit și aici despre acești cavaleri și deie Domnul să aflați vești bune despre ei”. Și așa a trecut ziua aceea, până s-a înserat. Atunci, Amadis i-a luat deoparte pe tatăl său și pe don Florestan și le-a spus: „Seniore, eu vreau să plec în zori și chibzuiesc că, după plecarea mea, trebuie să-i spuneți lui don Galaor adevărul, pentru că truda lui va fi zadarnică și dacă nu află adevărul de la noi, nu-l va afla de la nimeni; și arătați-i scuturile, că sigur le va recunoaște”. „Ați vorbit cu înțelepciune – a spus regele – și așa vom face”. În noaptea aceea au rămas toți cu regina și fiica ei și cu multe dintre doamnele și domnișoarele lor, trecându-și vremea în chip deosebit de plăcut, deși toate simțeau o mare întristare pentru că Amadis voia să plece cine știe unde. Apoi, luându-și rămas bun de la toate, au plecat să se culce și, a doua zi, după ce au ascultat liturghia cu toții, l-au însoțit pe Amadis, care pornea la drum călare pe armăsarul său și îmbrăcat în armură, urmat de Gandalin și de pitic, fără altă suită; regina îi dăduse lui Gandalin galbeni mulți, să-i ajungă stăpânului său pentru un an. Don Florestan l-a rugat fierbinte să îl ia cu el, dar n-a izbutit să-l convingă din două pricini: una, pentru că voia să se poată gândi nestânjenit la doamna și stăpână lui; cealaltă, fiindcă dacă avea să treacă de unul singur prin mari înfruntări și lupte, așa cum nădăjduia, tot singur avea să se aleagă cu moartea ori cu gloria. După ce-au umblat împreună o leghe, Amadis și-a luat rămas bun de la ceilalți și a pornit în drumul său, iar regele și feciorii săi s-au întors în cetate, unde regele i-a chemat deoparte pe don Galaor, fiul său, și pe Norandel, și le-a spus: „Domniile voastre v-ați legat să faceți un lucru pe care dacă nu veți izbuti să-l împliniți aici, în niciun colț al lumii nu veți izbuti, și de aceea îi mulțumesc Domnului că v-a

călăuzit pașii aici și v-a scutit de o trudă zadarnică; aflați că cei trei cavaleri având drept herb niște balauri, pe care îi căutați, sunt eu, Amadis și don Florestan; eu purtam coiful alb, don Florestan pe cel vinețiu și Amadis pe cel auriu, cu care a săvârșit marile minuni ce le-ați văzut. Și le-a istorisit cum s-au sfătuit să plece la luptă și cum le-a trimis Urganda acele arme. „Și ca să credeți ce vă spun și să socotiți că v-ați împlinit făgăduiala, veniți cu mine”. Și, ducându-i în sala armelor, le-a arătat scuturile cu balauri, găurite în multe locuri de lovituri, pe care ei le-au recunoscut de îndată, pentru că mult le priviseră în timpul bătăliei, uneori bucurându-se de ajutorul primit, alteori încercând o mare invidie pentru faptele săvârșite de stăpânii lor. Don Galaor a spus: „Seniore, mare bine ne-a făcut Dumnezeu și domnia voastră scutindu-ne de truda aceasta, pentru că noi aveam de gând să nu ne precupețim puterile ca să-i găsim pe acești cavaleri și dacă nu ar fi vrut să priceapă că nu putem înghiți marea rușine pe care ne-au pricinuit-o, să ne luptăm cu ei pe viață și pe moarte și să facem, astfel, cunoscut tuturor că, deși, în general, au săvârșit mai multe fapte vitejești decât oricare altul, în particular, altfel stau lucrurile”. „Dumnezeu a potrivit lucrurile mai bine – a spus regele –, în marea lui bunătate”. Norandel l-a rugat pe rege din tot sufletul să îi dea lui acele arme iar regele i le-a dăruit, dar cu multă greutate. Apoi regele le-a povestit cum au ajuns să fie captivii lui Arcalaus și prin ce întâmplare au scăpat.

Lui Galaor i s-au umplut ochii de lacrimi la gândul marii primejdii prin care trecuseră, și le-a istorisit ce pățiseră el și Norandel cu Arcalaus, care le scăpase spunând că se numește Granfiles, și tot ce li se întâmplase cu Dinarda, cum a rămas la castel și ce le-a făcut gazda lor, Ambades. Și au rămas la curte să petreacă paisprezece zile, după care, luându-și rămas bun de la rege și regină, s-au urcat pe o corabie, luând cu ei armele cu balauri. Pe mare au avut vreme bună și au ajuns cu bine în Marea Britanie; aici, o dată sosiți în cetatea unde se aflau regele Lisuarte și regina, s-au dus acasă la ei să-și lepede armele și au pornit spre palat să dea seamă de cum își îndepliniseră legământul, luând cu ei și armele cu balauri; regele și toți cei de la curte i-au primit foarte bine. Galaor a spus: „Seniore, dacă nu vă e cu supărare, porunciți să fim ascultați înaintea reginei”. „Așa să fie”, a spus el. Și au plecat pe dată spre încăperile reginei, urmați de toți ceilalți, dornici să vadă ce vești aduc. Regina s-a bucurat de venirea lor, iar ei i-au sărutat mâinile. Galaor a spus:

„Domnilor, știți că Norandel și eu am plecat de-aici, legându-ne să îi căutăm pe cei trei cavaleri cu balauri pe scuturi ce au luptat alături de domniile voastre în bătălie, și slavă Domnului, ne-am îndeplinit legământul fără trudă, așa cum vă va arăta Norandel”. Atunci, Norandel a luat în mâini coiful alb și a spus: „Seniore, cunoașteți prea bine acest coif”. „Da – a răspuns regele –, căci deseori l-am văzut acolo unde doream să-l văd”. „Acest coif i-a purtat pe cap regele Perion, care vă iubește nespus de mult”; apoi, l-a luat pe cel vinețiu și a spus: „Priviți, pe acesta l-a purtat don Florestan”; și luându-l apoi pe cel auriu, a spus: „Priviți, seniore, acesta l-a purtat Amadis, cel ce a săvârșit atâtea fapte în slujba voastră, cum nimeni altul n-ar fi fost în stare, și dacă nu e adevărat ceea ce spun, voi sunteți cel mai bun martor, căci ați fost alături de ei de multe ori, bucurându-vă, domnia voastră de victorie, iar ei de glorie”. Și le-a povestit cum au venit pe ascuns regele Perion și feciorii săi să ia parte la bătălie și din ce pricină au plecat fără să spună cine sunt, cum au fost aruncați în temnița lui Arcalaus, cum scăpaseră de-acolo și puseseră foc castelului, cum îl întâlniseră el și don Galaor pe Arcalaus pe o targă și cum le scăpase, spunând că e Granfiles, vărul lui don Grumedan; și la asta toți au izbucnit în hohote de râs, împreună cu don Grumedan, ce se afla și el acolo, zicând că e foarte vesel că și-a găsit o asemenea rudă de care nu știa.

Regele l-a întrebat mai multe despre regele Perion, și Norandel i-a spus: „Să știți, domnule, că nu se află pe lume rege cu o țară atât de întinsă încât să-i stea alături”. „Și nu se va pierde nimic din acel regat – a zis don Grumedan –, mulțumită feciorilor săi”. Regele a tăcut, ca să nu îi aducă laude lui Galaor, ce era de față, și nici celorlalți, pe care tare puțin îi iubea la vremea aceea; dar a poruncit ca armele celor trei să fie așezate sub bolta de cristal din palatul lui, unde se aflau și alte arme ale unor bărbați vestiți.

Don Galaor și Norandel au stat de vorbă cu Oriana și Mabilia, le-au transmis salutările și binecuvântările reginei Elisena și ale fiicei sale, și au fost primiți de acestea cu multă dragoste, căci îi iubeau mult; dar tare s-au întristat aflând că Amadis plecase singur pe pământuri străinești, unde oamenii vorbesc felurite graiuri, ca să caute cele mai mari și mai primejdioase aventuri.

Apoi, cei doi au plecat la casele lor, iar regele a rămas cu cavalerii săi, vorbind despre diferite lucruri.

• CAPITOLUL LXX •

În care se povestește iarăși despre Esplandian, ce trăia cu Nasciano, pustnicul, și cum tatăl său, Amadis, schimbându-și numele și zicându-și Cavalerul Spadei Verzi, a pornit în căutarea aventurilor și prin ce întâmplări nemaipomenite a trecut

Când s-au împlinit patru ani de când se născuse Esplandian, Nasciano, pustnicul, a trimis după el și copilul i-a fost adus, mare și frumos pentru vârsta lui, că sihastrul s-a minunat și, făcându-și cruce, l-a strâns la piept, iar copilul l-a îmbrățișat de parcă l-ar fi cunoscut dintotdeauna. Apoi a trimis-o înapoi pe doica ce îl alăptase pe Esplandian, rămânând acolo numai copilul ei; și amândoi copilașii își petreceau vremea jucându-se lângă schit și bărbatul cel sfânt era tare bucuros și îi mulțumea cerului că voise să păstreze în viață pruncul. Și așa s-a făcut că, într-o zi, Esplandian, ostenit de cât zburdase, s-a culcat să doarmă sub un copac; leoaica, de care v-am spus că, uneori, venea la pustnic, iar el îi dădea de mâncare când avea ce, l-a văzut pe copil și s-a apropiat de el; apoi, dându-i târcoale nițel, l-a adulmecat și s-a culcat lângă el. Celălalt copil s-a dus plângând la pustnic, spunându-i că un câine mare vrea să îl mănânce pe Esplandian. Bunul om a ieșit și, văzând leoaica, s-a dus spre ea, dar ea a prins să se gudure pe lângă el; schimnicul a luat în brațe copilul ce se deșteptase, și acesta, cum a văzut leoaica, a spus: „Tată, ce frumos câine! E al nostru?” „Nu – a răspuns bunul om –, ci al lui Dumnezeu, căci ale lui sunt toate”. „Tare mult aș vrea, tată, să fie al nostru”. Pustnicul s-a bucurat de aceste vorbe și i-a spus: „Fiule, nu vrei să-i dai să mănânce?” „Ba da”, a răspunse el. Atunci, a adus o pulpă de cerb, pe care i-o dăruiseră niște arbaletieri, și copilul i-a dat-o leoaicei, apropiindu-se de ea și mângâind-o pe urechi și pe bot. Și să știți că de atunci leoaica a venit în fiecare zi și îl păzea tot timpul cât umbla în jurul schitului. Când Esplandian s-a făcut mai mărișor, pustnicul i-a dat un arc pe măsura lui și altul nepotului său, cu care învățau să tragă, după ce citeau, iar leoaica îi însoțea, și dacă răneau vreun căprior, leoaica alerga și îl aducea; uneori, veneau pe-acolo niște arbaletieri, prieteni de-ai schimnicului, care plecau la

vânătoare cu Esplandian de dragul leoaicei ce le aducea vânatul; și, de atunci, a învățat Esplandian să vâneze.

Și așa își trecea vremea sub îndrumarea acelui sfânt bărbat. Amadis plecase din Gaula, cum v-am povestit, cu gândul să săvârșească asemenea isprăvi, încât să-i dea de minciună pe cei ce îi batjocoriseră și îi știrbiseră cinstea, datorită lungii sale șederi în Gaula din porunca doamnei sale; și, cu acest gând, a ajuns și pe meleagurile Germaniei, unde, în scurtă vreme, s-a făcut atât de cunoscut, că mulți și multe veneau la el să-i înfățișeze nedreptățile ce li se făcuseră, iar el le aducea dreptatea trecând prin grele și primejdioase înfruntări pentru viața lui, luptându-se în multe locuri cu cavaleri viteji, uneori cu câte unul, alteori cu câte doi și trei, după împrejurare; așa că, ce să vă mai spun? A săvârșit atâtea isprăvi, încât în toată Germania era cunoscut ca cel mai viteaz cavaler din câți pășiseră în țara aceea, dar nu-l știau pe alt nume decât cel de Cavalerul Spadei Verzi, ori Cavalerul cu Piticul, datorită faptului că îl lua pe acesta peste tot cu el. De la plecarea lui trecuseră patru ani, fără să se fi întors vreodată în Gaula, nici pe Insula Ferecată, și fără să fi avut vreo veste de la doamna sa, Oriana; și asta îl chinuia cel mai mult și îi rănea inima atât de tare, încât toate celelalte primejdii și munci le socotea o desfătare în comparație cu aceasta; și dacă încerca vreo mângâiere, era doar faptul că doamna lui, neclintită în simțămintele ei, suferea de același dor. Și a străbătut el, astfel, țara aceea toată vara, iar când s-a apropiat iarna, de teama frigului, s-a hotărât să plece în regatul Boemiei și să rămână acolo peste iarnă, în tovărășia bunului rege Tafinor, ce domnea acolo la vremea aceea, despre care auzise numai de bine și frumos; acesta era în război cu Patin, împăratul Romei, pe care Amadis tare îl mai ura, din pricina celor petrecute cu doamna sa, Oriana, cum ați auzit mai înainte; așa că a pornit într-acolo și s-a întâmplat că, ajungând la un râu, a văzut lume multă pe malul celălalt, care slobozise un șoim după un bâtlan; șoimul a doborât bâtlanul pe malul unde se afla Cavalerul Spadei Verzi, iar el a descălecat, așa, în armură, cum era, și i-a strigat îndelung pe cei de pe celălalt mal, întrebându-i dacă să-i dea șoimului prada, ori nu. Aceia i-au răspuns că da. Atunci, el i-a dat șoimului să mănânce, văzând că acestuia îi era foame, căci era priceput în asemenea treburi.

În locul acela râul era foarte adânc și nu putea fi trecut. Și aflați că, pe malul celălalt se afla regele Tafinor al Boemiei care, văzându-i

pe cavaler și pe pitic cu el, a întrebat dacă îi cunoaște cineva, dar nimeni nu îi știa.

„Te pomenești – a spus regele – că o fi acel cavaler care a străbătut meleagurile Germaniei și a făcut minuni de vitejie, de vorbesc toți despre el ca despre un miracol și i se spune Cavalerul Spadei Verzi și Cavalerul cu Piticul, din pricina piticului pe care îl poartă cu el". Un cavaler, pe numele lui Sandian, căpetenia celor ce îl păzeau pe rege, a spus: „Acesta e, în mod sigur, că poartă o spadă verde".

Regele s-a grăbit să ajungă la un vad al râului, pentru că îl văzuse apropiindu-se pe Cavalerul Spadei Verzi cu șoimul pe mână. Și cum a ajuns lângă el, i-a spus: „Bunul meu prieten, fiți binevenit în această țară a mea". „Domnia voastră sunteți regele?" „Da, eu sunt – a zis el – atâta vreme cât va vrea Dumnezeu". Atunci, Amadis s-a apropiat, cu mult respect, ca să-i sărute mâinile, și i-a spus: „Seniore, iertați-mă, deși nu v-am greșit cu nimic, pentru că nu v-am recunoscut; vin la voi să vă cunosc și să vă slujesc, fiindcă mi s-a spus că purtați război cu un bărbat atât de puternic, încât aveți mare nevoie să fiți slujit de supușii voștri, dar și de străini, și, cu toate că fac parte dintre aceștia, atâta vreme cât voi fi alături de voi, mă puteți socoti vasalul vostru de drept". „Cavalere al Spadei Verzi! Prietene! Cât de mult vă mulțumesc pentru că ați venit și pentru vorbele voastre, doar inima mea o știe, al cărei curaj s-a dublat; și, acum, să mergem în cetate".

Și regele a plecat cu el tăifăsuind, iar toți ceilalți îl lăudau pentru cât e de frumos și de bine făcut, mai mult decât oricine altcineva din câți văzuseră. Ajunși la palat, regele a poruncit ca Amadis să fie găzduit acolo; după ce și-a scos armura, Amadis s-a îmbrăcat în niște straie bogate și frumoase, pe care i le adusese piticul, și i s-a înfățișat regelui atât de mândru, că era o dovadă vie că trebuie crezute marile isprăvi ce se povesteau despre el; apoi a mâncat cu regele, slujit cum se cuvine la masa unui om atât de însemnat. După ce s-a strâns masa și toți s-au retras, regele a spus: „Cavalere al Spadei Verzi, prietene al meu, marile voastre fapte de arme de care am auzit, precum și prea cinstita voastră prezență aici mă îndeamnă să vă cer ajutorul, chiar dacă până acum nu am făcut nimic ca să mă ajutați, dar cu voia Domnului, va veni o vreme când veți fi răsplătit. Aflați, bunul meu prieten, că port război, împotriva voinței mele, cu cel mai puternic bărbat al creștinătății, și anume, cu Patin, împăratul Romei, care cu marea lui putere și trufie, vrea ca acest regat, dat mie liber de

Dumnezeu, să i se supună și să-i plătească tribut; dar, până acum, l-am apărat din răsputeri, cu ajutorul credinței și forței vasalilor mei, și îl voi apăra cât timp voi trăi; dar cum este foarte greu și primejdios ca cei puțini să se apere vreme îndelungată de cei mulți, mă frământ mereu în sufletul meu să găsesc o ieșire. Și cum aceasta, în afară de vrerea Domnului, nu este alta decât vitejia și curajul pe care anumiți oameni le insuflă celorlalți, cum Dumnezeu v-a făcut să fiți deasupra tuturor în vitejie și putere, îmi pun mari nădejdi în marele vostru curaj și că, acoperindu-vă, ca întotdeauna, de glorie și cinste, vom câștiga războiul cei mai puțini la număr. Așa că, bunule prieten, ajutați-mă să apăr acest regat, ce vă va îndeplini întotdeauna voia".

Cavalerul Spadei Verzi a spus: „Seniore, vă voi sluji și domnia voastră îmi va judeca vitejia după fapte". Și așa cum ați auzit, Cavalerul Spadei Verzi a rămas la curtea lui Tafinor de Boemia, unde era foarte cinstit și primise ca însoțitori, întru mai multă prețuire și onoare, din porunca regelui, pe un fiu al acestuia, pe numele lui Grasandor, și pe un văr al regelui, un conte numit Galtines.

Și așa s-a întâmplat că, într-o zi, pe când regele călărea pe câmp însoțit de mulți gentilomi, vorbind cu fiul său Grasandor și cu Cavalerul Spadei Verzi despre război, căci peste cinci zile se sfârșea răgazul hotărât între ei și dușmani, au văzut venind pe câmp doisprezece cavaleri ale căror armuri erau purtate de cai, iar coifurile, scuturile și lăncile, de scutieri. Regele a recunoscut printre scutieri herbul lui don Garadan, văr primar al împăratului Patin și cel mai prețuit cavaler din toată împărăția Romei, care purta războiul cu regele Boemiei; și Tafinor i-a spus oftând Cavalerului Spadei Verzi: „Ah, câte supărări mi-a adus cavalerul cu scutul acela"; și i-a arătat scutul, care avea câmpul vinețiu și două acvile aurii, mari cât scutul.

Cavalerul Spadei Verzi i-a spus: „Seniore, cu cât ați îndurat mai multe jigniri și ticăloșii din partea dușmanului vostru, cu atât mai multă încredere să aveți în răzbunarea ce vă va fi dată de Dumnezeu, dar dacă acum vin în țara voastră ca să vi se închine, cinstiți-i și vorbiți-le frumos și nu purtați negocieri cu ei decât dacă e întru cinstea și folosul vostru". Regele l-a îmbrățișat și a spus: „Deie Domnul, în marea lui bunătate să fiți întotdeauna lângă mine și să faceți ce doriți cu tot ce îmi aparține". Și s-au apropiat de cavaleri; Garadan și tovarășii lui i s-au înfățișat regelui, iar acesta i-a primit mai frumos cu vorba decât cu sufletul și le-a spus să intre în cetate unde vor fi primiți cu toată cinstea.

Don Garadan a spus: „Am venit să vă spun două lucruri cât mai degrabă și nu aveți nevoie de alt sfetnic decât de sufletul vostru; și vrem să ne răspundeți pe dată, fiindcă nu putem zăbovi, de vreme ce peste scurt timp, începem lupta”. Apoi i-a dat o scrisoare de împuternicire din partea împăratului, în care se spunea că încuviințează nesmintit tot ceea ce va hotărî regele cu don Garadan.

„Se pare – a spus regele după ce-a citit – că vi se arată nu puțină încredere; acum, spuneți ce vi s-a poruncit”. „Maiestate – a spus don Garadan –, cu toate că împăratul este de neam mai nobil și mai puternic decât domnia voastră, pentru că are nenumărate alte treburi, vrea să pună capăt războiului cu voi în două feluri, după cum vă va fi pe plac: primul, să vă luptați, dacă voiți, cu vărul lui, Salustanquidio, principele Calabriei și să vă înfruntați o sută de cavaleri contra o sută, ori până la o mie; al doilea, să lupte cu mine și cu acești cavaleri ce mă însoțesc alți doisprezece; împăratul va face așa cum doriți, iar condiția este următoarea: dacă învingeți, nu veți mai avea nicio datorie față de el, iar dacă veți fi învins, îi veți rămâne vasal, așa cum scrie în hronicile Romei, cum că acest regat a făcut parte din împărăția noastră în vremurile trecute; acum, hotărâți cum doriți, iar de nu vă învoiți în niciun fel, împăratul vă înștiințează că va lăsa deoparte toate celelalte treburi ale sale și va veni el însuși asupra voastră și nu va pleca de aici până nu vă va nimici”.

„Don Garadan – a zis Cavalerul Spadei Verzi – ați rostit destule vorbe trufașe, atât din partea împăratului, cât și din partea voastră și, deseori, Dumnezeu înfrânge trufia, arătându-se puțin milostiv, iar regele vă va da răspunsul ce îi va plăcea, dar vreau să vă întreb, dacă va hotărî ce luptă să aleagă, cum va fi sigur că vă veți ține făgăduielile?” Don Garadan l-a privit și s-a mirat că îi răspunsese fără să țină seama de ce va spune regele; și i-a spus: „Domnule cavaler, nu știu cine sunteți, dar după vorbă păreți din țară străină, și să știți că vă socotesc lipsit de judecată că mi-ați răspuns fără să vă poruncească regele; dar dacă domnia sa încuviințează ce ați spus și se învoiește cu ceea ce i-am cerut, vă voi răspunde la întrebare”. „Don Garadan – a zis regele –, încuviințez și mă învoiesc cu tot ce va spune Cavalerul Spadei Verzi”. Când Garadan a auzit pomenindu-se de acest bărbat atât de prețuit pentru faptele sale de arme, a simțit două lucruri în suflet: pe de o parte, părerea de rău că un asemenea cavaler e în tabăra regelui, și, pe de altă parte, bucuria de a se lupta cu el, căci în mintea lui cugeta că îl va învinge ori îl va ucide și va

dobândi, astfel, toată faima și gloria cu care acesta se acoperise în Germania și în ținuturile unde nu se mai vorbea decât de vitejia lui; așa că a spus: „Dacă regele v-a împuternicit, spuneți-mi, atunci, dacă alegeți una din cele două înfruntări”. Cavalerul Spadei Verzi a răspuns: „Acest lucru îl va hotărî regele, cum va socoti mai bine, dar oricare înfruntare o va alege, să știți că, dacă va voi, îl voi sluji în acest război cât timp voi rămâne la curtea sa”. Regele și-a petrecut brațul pe după gâtul lui și a spus: „Bunul meu prieten, vorbele voastre mi-au dat atât de mult curaj, că nu voi șovăi să primesc oricare din înfruntările propuse, așa că, vă rog mult să o alegeți voi pe cea care vi se pare mai potrivită”. „Seniore, nu voi face aceasta – a spus el –, ci mai bine sfătuiți-vă cu nobilii voștri și luați ce hotărâre vi se pare mai bună, iar mie porunciți-mi cum să vă slujesc; căci altminteri, pe bună dreptate ar fi nemulțumiți de mine că iau asupra mea ceea ce nu-mi îngăduie judecata; dar, vă aduc aminte, domnule, să cercetați ce chezășii vă aduce don Garadan pentru a fi siguri de făgăduielile sale”.

Când don Garadan a auzit acestea, a spus: „Domnule cavaler, cu toate că voi, cu vorbele voastre, vreți să întârziați lupta, o să vă arăt ceea ce îmi cereți, ca să pun capăt acestor amânări”. Cavalerul cu Piticul i-a răspuns: „Nu vă mirați de asta, don Garadan, că e mai plăcut lucru pacea, decât bătăliile primejdioase; dar răzbunarea tocmai pe acestea le aduce cu sine, și dacă acum mă disprețuiți fiindcă nu mă cunoașteți, când regele vă va da răspunsul, mă încred în Dumnezeu că mă veți judeca altfel”.

Atunci, don Garadan l-a chemat pe un scutier ce ducea un sipet și a scos din el o scrisoare cu treizeci de peceți atârnate de fire de mătase, toate din argint fin, iar cea din mijloc, de aur; aceasta era a împăratului, iar celelalte ale marilor seniori din împărăție; apoi i-a înmânat regelui scrisoarea și acesta s-a îndepărtat cu nobilii săi și citind-o, a văzut că e adevărat ce spusese Garadan și că putea, într-adevăr, să aleagă în ce fel va lupta, așa că le-a cerut gentilomilor săi să-l sfătuiască. Unii au fost de părere că e mai bine să aleagă înfruntarea între o sută și o sută de cavaleri, alții cea de doisprezece contra doisprezece, spunând că fiind un număr mai mic, regele îi va putea alege mai ușor dintre cavalerii săi, iar alții spuneau că cel mai bine ar fi să poarte războiul ca până acum și să nu-și lege regatul de soarta unei lupte.

Așa că părerile erau foarte împărțite. Atunci, contele Galtines a

spus: „Seniore, ascultați părerea cavalerului Spadei Verzi, care va fi văzut multe și dorința lui de a vă sluji e mare”. Regele și toți ceilalți s-au învoit să facă așa și au trimis să fie chemat, pentru că el și Grasandor rămăseseră de vorbă cu don Garadan; Cavalerul Spadei Verzi îl tot privea pe acesta și, văzându-l atât de vânjos la trup, socotind, pe bună dreptate, că e și foarte puternic, gândea că e cam greu de înfruntat, dar, pe de altă parte, auzindu-l rostind atâtea vorbe goale și trufașe, trăgea nădejdea că Dumnezeu îi va da prilejul să-i înfrângă trufia; de cum a auzit, însă, că îl cheamă regele, s-a dus la el. Și regele i-a spus: „Cavalere cu Piticul, marele meu prieten, mult vă rog să nu vă feriți să ne sfătuiți și domnia voastră în legătură cu ceea ce am vorbit”. Și i-au istorisit feluritele păreri. După ce a ascultat totul, Amadis a spus: „Seniore, este foarte însemnat lucru o asemenea hotărâre, pentru că sfârșitul se află în mâinile Domnului și nu în judecata oamenilor, dar cu toate acestea, dacă eu aș fi în situația aceasta și ar fi să hotărăsc, vă spun, domnule, că dacă eu aș avea doar un castel și o sută de cavaleri, iar dușmanul meu, cu zece castele și o mie de cavaleri, ar vrea să mi-l ia și Dumnezeu ar găsi o cale ca acest lucru să se hotărască printr-o luptă între două părți egale ca număr de oameni, aș socoti că îmi face o mare favoare; dar nu din pricina asta, domniile voastre, domnilor cavaleri să nu-l sfătuiți pe rege cum socotiți că e mai bine, pentru că oricare va fi hotărârea ce o luați, eu voi fi gata de luptă”; și a vrut să plece; dar regele l-a apucat de poala mantiei și, poftindu-l să se așeze lângă el, i-a spus: „Bunul meu prieten, cu toții ne înclinăm în fața părerii voastre și aleg lupta celor doisprezece cavaleri, iar Dumnezeu, care știe nedreptatea ce ni se face, mă va ajuta. Așa cum a făcut și regele Perion al Gaulei, nu de multă vreme, când cotropindu-i țara regele Abies al Irlandei cu oaste numeroasă și fiind cât pe ce să-și piardă regatul, toate s-au sfârșit cu bine printr-o luptă purtată de un singur cavaler cu însuși regele Abies, care, la vremea aceea, era unul dintre cei mai viteji și mai vajnici cavaleri din lume, iar celălalt era un flăcăiandru, ce nu împlinise optsprezece ani; și regele Irlandei a fost ucis în luptă, iar regele Perion și-a redobândit întregul regat. Și, la puține zile după, printr-o întâmplare miraculoasă, a aflat că flăcăul este feciorul lui, vestit în toată lumea drept cel mai puternic și mai viteaz din câți se află acum pe pământ; nu știu dacă îl cunoașteți”. „Nu l-am văzut niciodată – a spus Cavalerul Spadei Verzi –, dar am stat o vreme pe meleagurile acelea și am auzit vorbindu-se mult de

acest Amadis de Gaula, ba i-am cunoscut și pe cei doi frați ai săi, care nu sunt mai prejos decât el în isprăvi cavalerești". Regele i-a spus: „Având deci încredere în Dumnezeu, așa cum a avut acel rege Perion, aleg lupta celor doisprezece cavaleri", „Dumnezeu să v-ajute – a spus Cavalerul Spadei Verzi –, că mie mi se pare cea mai bună hotărâre, pentru că deși împăratul este mai mare decât domnia voastră și are mai mulți oșteni, la curtea voastră se vor găsi doisprezece cavaleri la fel de viteji ca ai săi; iar dacă puteți hotărî cu Garadan ca lupta să fie între mai puțini, bine ar fi, ba chiar să fie numai între doi cavaleri, și dacă ar vrea să fie el unul, aș fi eu celălalt, căci mă încred în Dumnezeu că datorită marii voastre dreptăți și a nemăsuratei lui trufii, vă voi răzbuna împotriva lui și voi pune capăt războiului pe care îl purtați cu stăpânul său". Regele i-a mulțumit mult și s-au îndreptat spre locul unde se afla Garadan, ce se plângea că ceilalți întârzie atât de mult cu răspunsul. Și, de cum s-au apropiat de el, regele i-a spus:

„Don Garadan, nu știu dacă vă veți bucura, dar am ales lupta, celor doisprezece cavaleri și aș vrea să fie chiar mâine". „Așa să mă ajute Dumnezeu – a zis Garadan –, dacă nu mi-ați dat tocmai răspunsul dorit, care mult mă bucură". Cavalerul Spadei Verzi a spus: „De multe ori oamenii se bucură la început, iar sfârșitul li se arată cu totul altfel". Garadan i-a aruncat o cătătură urâtă și i-a spus: „Voi, domnule cavaler, vă băgați mereu în vorbă și, într-adevăr, păreți străin, căci tare străină și puțină vă e mintea; și de-aș ști că veți fi printre cei doisprezece, v-aș arunca mănușa". Cavalerul Spadei Verzi a luat-o și a spus: „Vă asigur că voi fi printre cei ce vor lupta și așa cum am luat, acum și aici, mănușa voastră, așa am de gând să vă iau și capul, pe care mi-l oferă prea marea voastră trufie și neobrăzare". Auzind acestea, Garadan s-a mâniat atât de tare, de parcă își ieșise din minți, și i-a strigat în gura mare: „Ah, nefericitul de mine! De ce nu e deja mâine ca să luptăm și să vadă toți, Cavalere cu Piticul, cum va fi pedepsită sminteala voastră". Cavalerul Spadei Verzi i-a răspuns: „Dacă vi se pare că de-acum până mâine e prea lung răstimpul, ziua este încă lungă ca cel mai norocos să-l poată omorî pe celălalt și, dacă doriți, să ne punem armurile și să începem lupta cu învoiala ca cel ce rămâne în viață să-și ajute mâine tovarășii". Don Garadan i-a spus: „De bună seamă, domnule cavaler, și dacă îndrăzniți cu fapta ceea ce ați îndrăznit cu vorba vă iert, acum, pentru cele spuse împotriva mea"; și a cerut să i se aducă armele în

mare grabă. Cavalerul Spadei Verzi i-a cerut lui Gandalin să i le aducă pe ale sale și acesta a făcut întocmai. Lui don Garadan i-au pus armura tovarășii săi, iar Cavalerului Spadei Verzi, regele și fiul său; apoi s-au dat deoparte, lăsându-i doar pe ei doi pe câmpul unde aveau să se înfrunte.

Don Garadan a încălecat un armăsar mândru și vânjos, l-a repezit năvalnic pe câmp și, întorcându-se spre însoțitorii săi, le-a spus: „Puteți nădăjdui fără teamă că, de data aceasta, regele se va supune împăratului, iar domniile voastre vă veți acoperi de multă cinste fără să dați o lovitură; și vă spun asta pentru că dușmanii voștri și-au pus întreaga speranță în acest cavaler care, dacă îndrăznește să-mi țină piept, va fi pe loc înfrânt; și o dată mort el, ceilalți nu vor mai îndrăzni să ni se împotrivească mie și vouă, mâine”. Cavalerul Spadei Verzi i-a spus: „Ce faci, Garadan, de ce nu ești mai cu băgare de seamă și lași să treacă ziua cu lăudăroșenia, căci, în curând, se va vedea ce poate fiecare, iar laudele nu înseamnă fapte”. Și, dând pinteni calului, s-a repezit asupra lui, iar celălalt a pornit spre el și s-au izbit cu lăncile în scuturi care, deși erau foarte tari, tot s-au îndoit, atât de puternice fuseseră loviturile; lăncile li s-au frânt, iar ei s-au ciocnit în scuturi și în coifuri cu atâta forță, încât calul Cavalerului Spadei Verzi s-a dat înapoi amețit, dar n-a căzut; Garadan a fost aruncat din șa și lovitura a fost atât de zdravănă, încât aproape că și-a pierdut simțirea; Cavalerul Spadei Verzi, văzându-l că se zvârcolește pe jos ca să se ridice, dar nu izbutește, a vrut să se repeadă spre el, dar calul nu s-a putut mișca de ostenit ce era; și Amadis era rănit la brațul stâng, căci lancea celuilalt îi străpunsese scutul; dar a descălecat pe dată, căci tare furios era, și, punând mâna pe spada lui arzândă, s-a îndreptat spre Garadan, ce era destul de zdrobit, dar își mai venise în fire, căci își rotea spada în mână, bine apărat de scut, dar nu mai era atât de brav ca înainte; și s-au pălit atât de sălbatic și cu asemenea lovituri nemaivăzute, că tare se mai minunau cei ce îi priveau; Cavalerul Spadei Verzi, văzându-l tare slăbit de pe urma căzăturii, cum era și foarte mânios, l-a copleșit cu atâtea lovituri grele, încât celălalt, nemaiputând îndura, s-a tras deoparte și a zis: „Acum, într-adevăr, Cavalere al Spadei Verzi, vă cunosc mai bine ca înainte și vă urăsc mai mult ca înainte, și, cu toate că ați dat dovadă de multă vitejie, nici a mea nu a pierit într-atât încât să se poată hotărî cine dintre noi va fi învingător; iar de socotiți că trebuie, să ne odihnim o bucată de vreme; de nu, veniți să

ne luptăm”. Cavalerul Spadei Verzi i-a răspuns: „De bună seamă, don Garadan, că oleacă de odihnă ar fi mai bine venită pentru mine decât lupta, ceea ce pentru voi, pe cât sunteți de viteaz și vestit pentru faptele voastre de arme, ar fi dimpotrivă, după vorbele pe care le-ați rostit azi; și pentru ca un bărbat atât de viteaz ca voi să nu rămână de rușine, nu vreau să oprim lupta, până nu se sfârșește”. Don Garadan tare s-a mai mâhnit, pentru că se vedea foarte zdrobit, cu armura și trupul sfârtecat în multe locuri, cu sângele șiroind și era lovit rău de pe urma căzăturii. Atunci și-a amintit de trufia lui, mai cu seamă, în fața celui aflat înaintea sa, dar dovedind mult curaj, s-a străduit să iasă la liman din acel necaz, adunându-și toată puterea; așa că s-au înfruntat iarăși, ca mai înainte, dar n-a trecut mult și Cavalerul cu Piticul a izbutit să facă ce voia din el, astfel că toți cei aflați acolo și-au dat seama că, deși erau amândoi la fel de viteji, tot curajul lui don Garadan n-o să-i fie de niciun folos; și pe când se zbăteau amândoi, Garadan a căzut la pământ fără simțire, izbit de o lovitură pe care i-o dăduse Cavalerul cu Piticul în coif, atât de năprasnică, că de-abia și-a mai putut scoate spada; apoi s-a repezit asupra lui cu curaj și, scoțându-i coiful din cap, a văzut că i-l crăpase așa de tare că i se risipiseră creierii; și mult s-a bucurat pentru supărarea împăratului și veselia regelui pe care dorea să-l slujească; apoi, și-a șters spada, a vârât-o în teacă și, îngenunchind, i-a adus mulțumiri Domnului pentru cinstea și bunăvoința cu care îl dăruise.

Regele, văzându-l, a descălecat și a îngenuncheat împreună cu alți doi cavaleri lângă Cavalerul Spadei Verzi, dar zărindu-i mâinile roșii de sângele lui și al potrivnicului său, i-a spus: „Bunul meu prieten, cum vă simțiți?” „Foarte bine – a răspuns el –, mulțumesc lui Dumnezeu, și mâine voi lupta împreună cu tovarășii mei”. Apoi l-au urcat pe cal și l-au dus în oraș cu multă și mare cinste, unde, în odaia sa i s-a scos armura, și i s-au oblojit rănile. Cavalerii romani au dus cadavrul lui Garadan la corturi și tare l-au mai jelit, căci mult îl iubeau și se gândeau că le va lipsi în înfruntarea de a doua zi, temându-se foarte că fără el nu vor fi nici cum în stare să-i stea împotrivă Cavalerului Spadei Verzi; așa că sfătuindu-se ce urmează să facă, s-au oprit la două lucruri foarte însemnate. Primul, de care ați auzit, și anume că murise acel viteaz tovarăș al lor, pe când potrivnicul lui putea să lupte. Al doilea, că dacă renunță la luptă, împăratul lor va fi făcut de rușine, iar ei amenințați cu moartea; dar au hotărât, totuși, să nu lupte și să se scuze în fața împăratului,

punând totul pe seama trufiei lui Garadan, ce vrusese să se lupte împotriva voinței lor și murise. Mai toți au fost de această părere, iar restul n-au spus nimic.

Printre ei se afla un cavaler tânăr de neam mare, Arquisil numit, coborâtor direct din neamul împărătesc, atât de apropiat ca rudă, încât dacă Patin ar fi murit fără urmași, acesta ar fi moștenit întreaga împărăție; din această pricină, Patin îl ura și îl ținea departe de el; acesta, văzând hotărârea greșită a tovarășilor săi, cu toate că, până atunci, având o vârstă fragedă, că nu trecuse de douăzeci de ani, nu îndrăznise să vorbească, le-a spus: „Domnilor, sunt, într-adevăr, uimit că niște bărbați atât de viteji ca domniile voastre cad într-o greșeală atât de mare, încât, dacă cineva v-ar sfătui să o faceți, ar trebui să-l socotiți dușman; pe când voi hotărâți de bunăvoie asemenea lucru; dacă vă temeți de moarte, mai mare este teama stârnită de slăbiciunea și nimicnicia voastră; vă temeți și șovăiți pentru că vă pare mare diferența între zece și unsprezece? Dacă o faceți din pricina morții lui Garadan, mai curând ar trebui să vă bucurați că un om atât de trufaș și necumpătat nu mai face parte dintre noi, pentru că, din vina lui, s-ar putea să avem mai mult de suferit. Dacă o faceți din pricina acelui cavaler de care vă temeți, de acela voi avea grijă eu și vă făgăduiesc că nu mă voi dezlipi de el până mor. Și dacă acesta va fi prins o bucată de vreme, vedeți că nu mai e nicio diferență între voi și dușmani. Așa că, domnii mei, nu dați motiv sufletelor voastre să se înfricoșeze atât de tare, căci gândul vostru vă va atrage moartea acoperită de rușine în veșnicie”. Aceste cuvinte ale lui Arquisil au avut atâta putere, încât tovarășii săi și-au schimbat gândul și, mulțumindu-i adânc și lăudându-i sfatul, s-au hotărât cu mult curaj să primească lupta.

Cavalerul Spadei Verzi, după ce i s-au oblojit rănile și i s-a adus de mâncare, i-a spus regelui: „Domnule, ar fi bine să-i înștiințați pe cavalerii ce vor lua parte mâine la luptă să se pregătească și să fie aici în zorii zilei, ca să ascultăm liturghia în paraclisul vostru și să ieșim pe câmp laolaltă”. „Așa voi face – a spus regele; fiul meu, Grasandor, este unul dintre ei, iar ceilalți vor fi astfel aleși încât, cu ajutorul lui Dumnezeu și al vostru, să câștigăm victoria”. „Deie Domnul ca atâta timp cât pot îmbrăca armura – a zis el – să nu o puneți nici voi, nici fiul vostru, pentru că ceilalți sunt atât de viteji că nu îl vor ierta nici pe el nici pe mine chiar”.

Grasandor i-a răspuns: „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, nu pot

să lipsesc acolo unde va lupta domnia voastră, atât de la această înfruntare cât și de la toate câte vor mai avea loc de față cu mine; și dacă mă socotiți destul de demn pentru ca un cavaler ca voi să-mi îndeplinească o rugăminte, vă cer încă de pe-acum să-mi îngăduiți să vă însoțesc. Așa că, în niciun chip nu voi lipsi mâine de la această luptă, măcar pentru a învăța ceva din marile minuni ce le săvârșiți". Cavalerul Spadei Verzi i-a mulțumit cu adânc respect, cum i se cuvenea, pentru cinstea pe care i-o face și i-a spus: „Domnul meu, dacă asta vă e dorința, așa să fie, cu ajutorul lui Dumnezeu". Regele i-a zis: „Bunul meu prieten, armura voastră e atât de distrusă, că nu vă mai este de niciun folos și vreau să vă dăruiesc alta, care n-a fost purtată niciodată și sper că vă va plăcea; și un armăsar cum n-ați aflat altul mai bun, deși știu că ați văzut mulți"; și pe dată a poruncit să fie adus calul, înșeuat și cu un harnașament nespus de bogat. Când Amadis l-a văzut atât de mândru și de arătos, a oftat, cugetând că dacă i l-ar putea trimite credinciosului său prieten, Angriote de Estravaus, ar face-o, căci acela l-ar folosi cum se cuvine; armura era foarte frumoasă, având drept herb pe scut și flamură un câmp de aur și doi lei vinețiii; dar spada era cea mai grozavă din câte văzuse, în afară de cea a regelui Lisuarte și a lui însuși, și, după ce a privit-o, i-a dat-o lui Grasandor ca să lupte cu ea.

A doua zi dis-de-dimineață au ascultat liturghia împreună cu regele și, după ce și-au îmbrăcat cu toții armurile, i-au sărutat mâna și au încălecat pe cai, însoțiți de mulți alți cavaleri, îndreptându-se spre locul unde avea să fie lupta; aici i-au văzut sosind pe romani, în armuri, călare, însoțiți de slujitorii lor ce sunau din multe trâmbițe cu veselie, ca să lea dea curaj. Arquisil, aflat printre ei, pe un cal alb și în armură verde, le-a spus tovarășilor săi: „Nu uitați ceea ce v-am spus, căci eu îmi voi ține făgăduiala". Și au pornit unii împotriva celorlalți; Arquisil l-a văzut în față pe Cavalerul Spadei Verzi și s-a năpustit spre el; s-au izbit în lănci și acestea s-au frânt pe dată, iar Arquisil a fost săltat din șa pe crupa calului, dar a izbutit să se prindă de șa și, cum era sprinten și viteaz, s-a proptit din nou în ea. Cavalerul Spadei Verzi trecuse de el și cu bucata de lance care îi rămăsese în mână l-a lovit în coif pe primul ce-i ieșise în cale, smulgându-i-l din cap și l-ar fi doborât de pe cal, dar l-au atacat alți doi cavaleri, unul lovindu-l în scut, iar celălalt în picior și vârful lăncii i-a trecut prin poalele loricii, făcându-i o rană tare adâncă, ceea ce l-a înfuriat mai mult decât înainte, așa că, punând mâna pe

spadă, l-a pălit pe un cavaler pieziș, astfel că spada s-a abătut spre gâtul calului și i l-a retezat de tot, iar calul a căzut la pământ prinzând sub el piciorul stăpânului și rupându-i-l.

Arquisil, care, acum, se îndrepta în șa, a strâns tare spada în mână și l-a pălit în coif pe Cavalerul cu Piticul cu toată forță, de-au ieșit scântei din coif și din spadă, făcându-l să-și aplece nițel capul; dar n-a trecut mult și și-a primit răsplata, căci celălalt l-a lovit în umăr și i-a sfârtecat armura și carnea, încât Arquisil și-a zis că își pierduse brațul.

Cavalerul Spadei Verzi, văzându-l astfel, a trecut mai departe și s-a repezit asupra celorlalți, pe care Grasandor și ai săi îi încolțiseră, Arquisil, însă, l-a urmărit și îl lovea unde nimerea, dar nu cu aceeași putere ca la început.

Cavalerul Spadei Verzi se întorcea spre el, și, apoi, pornea iute să lovească în ceilalți, pentru că nu voia să-l rănească pe Arquisil, prețuindu-l mai mult decât pe toți ai săi, fiindcă îl văzuse în fruntea lor, venind să se înfrunte eu el; Arquisil nu se sinchisea de loviturile primite, ci se vâra în vălmășagul celorlalți ca să-l izbească pe Cavalerul Spadei Verzi cum putea mai bine. La vremea aceasta, cei din tabăra lui erau nimiciți; unii morți, alții răniți și alții, sleiți, nu se mai apărau. Cavalerul Spadei Verzi, văzând că Arquisil îl urmărește fără să-i pese de loviturile sale, a strigat: „Nu-i nimeni să mă scape de acest cavaler?” Grasandor, care îl auzise, a pornit cu alți doi cavaleri și l-au atacat împreună și, cum acela era vlăguit și ostenit, l-au azvârlit din șa și l-au trântit la pământ, repezindu-se apoi spre el să îl ucidă; dar Cavalerul cu Piticul i-a sărit în ajutor și a spus: „Domnilor, dat fiind că acest cavaler mi-a făcut mai mult rău decât toți ceilalți, lăsați-mi-l mie să-mi iau răsplata”. Pe dată toți s-au dat deoparte și el s-a apropiat de Arquisil și i-a zis: „Cavalere, dați-vă prins și nu doriți să muriți de mâna celui care mult vă dorește moartea”.

Arquisil, care nu mai aștepta altceva decât moartea, tare s-a mai bucurat și a spus: „Domnule, de vreme ce soarta a vrut să nu pot mai mult, mă dau prinsul vostru și vă mulțumesc că îmi lăsați viața”. Celălalt i-a luat spada și, apoi, înmânându-i-o iarăși, l-a pus să jure că va face ce îi va porunci el; după asta a descălecat și a rămas cu el până i s-a adus un cal, l-a așezat în șa și, fiecare pe calul său, au plecat spre rege, care îi aștepta bucuros foarte că se sfârșise primejdiosul său război; apoi i-a luat cu el la palat și l-a condus în încăperea sa pe Cavalerul Spadei Verzi, care l-a poftit pe prinsul său

să rămână cu el acolo, ca să-i arate că îl cinstește după cum merită fiindcă era un cavaler viteaz și de neam mare, cum ați auzit; acesta i-a spus: „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, rogu-vă în numele cinstei voastre, deși prinsul vostru, gata să mă înfățișez vouă când mă chemați și să rămân în temnița ce mi-o veți alege, să-mi îngăduiți, acum, să plec ca să-mi ajut tovarășii care au mai rămas în viață și să-mi petrec morții".

Cavalerul Spadei Verzi a răspuns: „Vă îngădui, dar amintiți-vă de jurământul vostru". Celălalt, strângându-l la piept, și-a luat rămas bun de la el și a plecat la tovarășii săi, pe care vă puteți închipui cum i-a găsit; pe dată a poruncit să fie ridicați Garadan și ceilalți morți și au pornit la drum. Așa că, acum, nu vom mai povesti despre acest cavaler până la vremea potrivită, când vom istorisi spre ce fapte l-a călăuzit marea sa vitejie.

Cavalerul Spadei Verzi a rămas la curtea regelui Tafinor până i s-au lecuit rănile. Și, știind încheiat războiul regelui, a chibzuit că dorințele lui sfâșietoare și chinurile din pricina doamnei sale Oriana, ce, la vremea aceea, tare îl copleșiseră, le va îndura mai ușor ostenit de drumuri, decât în acea viață plină de plăceri și trândăvie de la curte. Așa că a stat de vorbă cu regele, spunându-i: „Seniore, cum războiul vostru a luat sfârșit și a venit vremea în care soarta nu mă mai lasă să stau tihnit, trebuie să-i urmez voința, înfrângând-o pe-a mea, așa că, mâine vreau să plec, și deie Domnul, în bunătatea lui, să ajung întotdeauna la vreme ca să vă slujesc măcar în parte pentru cinstirea și bunăvoința ce mi-ați arătat". „Ah, Cavalere al Spadei Verzi! Prietenul meu adevărat, primiți o parte din regatul meu, care vă e pe plac, împărțind cârmuirea și bogățiile sale cu mine, dar nu mă părăsiți". „Domnule – a răspuns el –, fiind convins că îmi cunoașteți dorința de a vă sluji, știu că mi-ați arătat toată prețuirea și dărnicia voastră; dar nu depinde de mine și sufletul meu nu-și va afla răgaz până nu va fi acolo unde mi-e veșnic gândul". Regele, văzând că hotărârea lui e neclintită și știindu-l atât de chibzuit și sigur în ceea ce face, că nu și-ar fi schimbat gândul, i-a spus cu o figură tristă: „Prietene credincios, dacă așa stau lucrurile, vă rog două lucruri: unul, ori de câte ori nevoile vă vor ajunge, amintiți-vă mereu de mine și de acest regat al meu; și celălalt, să veniți mâine să ascultăm utrenia împreună, căci vreau să vă vorbesc". „Seniore – a răspuns el –, primesc ceea ce îmi spuneți și voi ține minte vorbele voastre de mă voi afla la ananghie, iar mâine, gata de drum, voi fi împreună cu

domnia voastră la liturghie”.

În seara aceea, Cavalerul Spadei Verzi i-a poruncit lui Gandalin să îi pregătească toate cele de trebuință, căci a doua zi vrea să plece, și acesta i-a îndeplinit porunca întocmai.

În noaptea aceea n-a putut dormi, căci dacă oboseala trupului îi dispăruse, cea a sufletului își croise drum mai larg cu mari frământări și arzătoare dorinți de doamna sa, istovindu-l și mai tare.

Când s-a făcut dimineață, după ce plânsese îndelung, s-a sculat, și-a îmbrăcat armura și, încălecându-și armăsarul, cu Gandalin și piticul pe caii lor, purtând toate cele trebuincioase drumului, s-a dus la capela regelui, ce îl aștepta; și după ce au ascultat slujba, regele le-a poruncit tuturor să iasă și, rămânând singuri, i-a spus: „Marele meu prieten, vă cer să-mi îndepliniți o rugăminte, ce nu va fi o piedică în drumul vostru și nu vă va știrbi cu nimic onoarea”. „Așa gândesc și eu – a spus el –, pentru că voi, seniore, nu puteți cere decât ceva pe potriva marii voastre virtuți, și vă voi îndeplini rugămintea”. „Atunci, bunul meu prieten – a zis regele –, vă cer să îmi spuneți care e numele vostru și al cui fiu sunteți; și credeți-mă că voi păstra taina până o veți da la iveală domnia voastră”.

Cavalerul Spadei Verzi a rămas o vreme tăcut, părându-i rău de făgăduiala făcută, și apoi a spus: „Seniore, dacă măria voastră binevoiește, nu-mi puneți această întrebare, căci nu vă e de folos”. „Bunul meu prieten – a zis el –, nu vă temeți să-mi răspundeți, pentru că voi păstra taina la fel ca voi înșivă”. Atunci, el a răspuns: „Dacă asta vă e dorința, deși e împotriva voinței mele, aflați că eu sunt acel Amadis de Gaula, fiul regelui Perion, de care ați pomenit deunăzi când s-a hotărât lupta”. Regele a spus: „Ah, preafericitule cavaler de neam atât de mare, binecuvântat fie ceasul când ați fost zămislit, căci multă cinste și folos au avut de pe urma voastră tatăl, mama și întregul vostru neam, precum și cei ce nu vă suntem rude; m-ați făcut foarte fericit cu ceea ce mi-ați spus și mă încred în Dumnezeu că va fi spre binele vostru și că, astfel, îmi voi putea plăti o parte din marile datorii față de domnia voastră”. Și, cu toate că regele spusese aceasta mai mult din bunătate decât fiindcă ar fi știut de vreo nevoie a cavalerului, și-a ținut făgăduiala în două chipuri. În primul rând, a pus să fie așternute pe hârtie toate faptele de arme săvârșite de Amadis în țara sa. Și, în al doilea rând, i-a fost de foarte mare ajutor cu feciorul și cavalerii din regatul său, într-o împrejurare când multă trebuință avea de ajutor, așa cum vă vom istorisi mai la vale, în

cartea a patra.

După asta, Amadis și-a încălecat armăsarul și și-a luat rămas bun de la rege, lăsându-l la palat, deși acesta voia să-l conducă; dar l-au petrecut Grasandor, contele Galtines și mulți alți gentilomi, iar el a pornit la drum cu gândul să ajungă în insulele din Romania și să se încerce în aventurile ce îi vor ieși în cale pe acolo; la o jumătate de leghe de cetate, cavalerii s-au întors și l-au binecuvântat, iar el și-a văzut mai departe de drum.

• CAPITOLUL LXXI •

Cum regele Lisuarte, plecând la vânătoare cu regina și fiicele sale, însoțit de numeroși cavaleri, a ajuns în codrul unde își avea schitul acel sfânt bărbat Nasciano, și a întâlnit un prea chipeș flăcăiaș, a cărui istorie era foarte ciudată; și acesta era fiul Orianei și al lui Amadis, cu care regele s-a purtat foarte frumos, deși nu îl cunoștea.

Regele Lisuarte, pentru a se mai odihni și a le face plăcere cavalerilor săi, a hotărât să plece la vânătoare în pădure și să le ia cu el pe regină și pe fiicele sale, cu toate doamnele și domnișoarele; așa că a poruncit să se ridice corturile la Izvorul celor șapte fagi, ce era un loc tare îmbietor. Și aflați că acesta era codrul unde sălășluia schimnicul Nasciano și unde îl creștea, în preajma lui, pe Esplandian. Ajungând acolo regele și regina cu suita lor, regina a rămas la corturi, iar regele cu vânătorii săi au pătruns în inima codrului și, cum locul fusese înconjurat, au vânat din belșug; așa s-a făcut că, pe când regele era în mijlocul cetei sale, a zărit țâșnind un cerb foarte obosit și, cu gândul să-l ucidă, a alergat călare după el, până a ajuns în vale; și aici s-a petrecut un lucru ciudat: pe costișa din fața lui a văzut coborând un fecioraș de vreo cinci ori șase ani, cel mai frumos din câți văzuse vreodată, cu o leoaică în lesă; acesta, de cum a văzut cerbul, a slobozit leoaica, strigându-i să-l prindă.

Leoaica s-a repezit în goana cea mai mare și, ajungându-l, l-a doborât și a început să-i sugă sângele. Atunci s-a apropiat și

flăcăiașul, vesel foarte, și apoi un alt băiat, nițel mai mărișor, ce venea în urma lui, și, ajunși lângă cerb, s-au veselit foarte și, scoțându-și cuțitele, au tăiat hălci din el, ca să mănânce leoaica.

Regele a rămas în niște tufișuri, mirat de ceea ce vede, dar cum calul lui era speriat de leoaică, nu se putea apropia de ei; flăcăiașul cel frumos a sunat dintr-un corn mic ce-l avea agățat de gât și au sosit în goană doi copoi, unul năutiu și altul negru, ce au prins să sfâșie cerbul. După ce leoaica a mâncat, i-au legat zgarda și băiatul mai măricel a plecat cu ea prin pădure, împreună cu celălalt. Regele, care acum descălecase și își priponise calul de un copac, le-a ieșit în cale și i-a strigat băiatului cel chipeș, ce rămăsese mai în urmă, să îl aștepte. Băiatul a rămas pe loc și regele s-a apropiat de el și, văzându-l atât de frumos, tare s-a mai minunat și a zis: „Bunule fecior, Dumnezeu să vă binecuvânteze și să-l slujiți mereu, spuneți-mi unde v-ați născut și al cui fiu sunteți”. Feciorașul i-a răspuns astfel: „Domnule, un om sfânt, pustnicul Nasciano, m-a crescut și pe el îl socotesc a fi tatăl meu”. Regele s-a gândit o bună bucată de vreme cum de un bărbat atât de sfânt și de bătrân poate avea un băiat atât de mic și de chipeș și, în cele din urmă, nu l-a crezut; băiatul a vrut să plece, dar regele l-a întrebat unde se află casa pustnicului. „Acolo sus – a răspuns el – e casa unde locuim”; și arătându-i o cărare îngustă, nu prea bătută, i-a spus: „Pe aici ajungeți și Dumnezeu să vă aibă-n pază, fiindcă vreau să-l ajung pe flăcăul ce duce leoaica la un izvor unde vânăm noi”. Și așa a și făcut.

Regele s-a întors unde-și lăsase calul și, încălecând, a apucat-o pe cărare, dar n-a mers mult că a și văzut schitul, printre niște fagi și tufișuri dese. Ajungând acolo, n-a văzut pe nimeni cu cine să vorbească, așa că a descălecat, și-a priponit calul sub poartă și a intrat în casă; aici a văzut un bărbat în genunchi, citind rugăciuni dintr-o carte, îmbrăcat în rasă călugărească și cu părul coliliu, și a rostit și el o rugăciune. Bunul om, sfârșind de citit, s-a apropiat de rege, care a îngenuncheat în fața lui, rugându-l să-i dea binecuvântarea. Bunul om l-a binecuvântat, întrebându-l ce dorește.

Regele i-a spus: „Bunule prieten, am întâlnit în pădure un fecioraș foarte frumos ce vâna cu o leoaică și mi-a spus că domnia voastră l-ați crescut; și cum mi s-a părut deosebit de frumos și de chipeș și m-am mirat că umblă cu leoaica aceea, am venit să vă rog să-mi povestiți istoria lui și vă făgăduiesc ca rege ce mă aflu, că nu vi se va întâmpla nici vouă, nici lui, niciun rău”.

Bunul om, auzind aceste vorbe, l-a privit mai bine decât înainte și, recunoscându-l, căci îl mai văzuse și în alte dăți, a îngenuncheat să-i sărute mâinile; regele, însă, l-a ridicat de jos, l-a îmbrățișat și i-a spus: „Prietene Nasciano, doresc foarte mult să-mi răspundeți la întrebare și nu vă temeți să-mi vorbiți”. Bunul om l-a condus afară, până la poartă unde era priponit calul și, după ce s-au așezat pe o bancă, i-a zis: „Seniore, cred nesmintit tot ce mi-ați spus și că îl veți apăra pe acest copil cu puterea voastră regească, fiindcă Dumnezeu însuși a vrut să îl apere; și pentru că doriți atât de mult să-i cunoașteți istoria, să știți că l-am găsit și l-am crescut în împrejurări foarte ciudate”. Și i-a povestit cum îl scosese din botul leoaicei, înfășat în scutece bogate, cum îl hrănise cu laptele leoaicei și al unei oi, până ce îi găsise o doică adevărată, soția unui frate al său, pe numele lui Sargil, așa cum se numește și celălalt fecior ce se afla cu Esplandian. Apoi a spus: „Eu sunt sigur, stăpâne, că acest copil e de neam mare și vreau să știți că are ceva cu totul ciudat, cum nu s-a mai pomenit vreodată. Și anume, când l-am botezat, în partea dreaptă a pieptului avea niște slove albe, în latină veche, ce glăsuiau «Esplandian», și cu acest nume l-am botezat. Iar în partea stângă, în dreptul inimii, are șapte litere ca de foc, roșii ca un rubin șlefuit, dar pe acestea nu le-am putut desluși, că nu sunt în latină, nici în graiul nostru”.

Regele i-a răspuns: „Mari minuni îmi povestiți, părinte, de care n-am mai auzit niciodată, și cred că dacă leoaica l-a adus așa de mic cum spuneți, nu putea să-l fi găsit decât pe aici, prin apropiere”. „Asta nu mai știu – a spus pustnicul – și nici nu trebuie să vrem să știm mai multe decât ceea ce ne-a îngăduit Domnul”. „Atunci – a spus regele –, vă rog să veniți mâine la masa mea, aici, în pădurea asta, la Izvorul celor șapte fagi, și acolo o să le întâlniți pe regină, pe fiicele sale și pe mulți alții de la curtea noastră, dar luați-i cu voi și pe Esplandian cu leoaica, așa cum l-ați găsit, și pe celălalt băiat, nepotul vostru, căci drept este să îl răsplătesc pentru tatăl său, Sargil, ce a fost un cavaler viteaz și l-a slujit cu credință pe fratele meu, regele”.

Auzind acestea, sfântul bărbat Nasciano a spus: „Voi face așa cum ați poruncit, stăpâne, și deie Domnul, în bunăvoința lui, să fie totul întru slujirea sa”. Regele, încălecându-și calul, s-a întors pe cărăruia pe unde venise, și a tot mers până a ajuns la corturi la ceasurile două după amiază; aici, i-a găsit pe don Galaor, Norandel și Guilan

Gânditorul, ce tocmai sosiseră cu doi cerbi pe care îi omorâseră, și a petrecut și s-a veselit mult, dar nu le-a povestit nimic de aventura lui; pe când poruncea să se aștearnă masa, a sosit don Grumedan și i-a spus: „Domnule, regina nu a mâncat și vă roagă ca, înainte de-a vă așeza la masă, să binevoiți să stați de vorbă cu ea, căci trebuie neapărat să vă vorbească”. El s-a ridicat de-ndată și s-a dus la ea, iar regina i-a arătat o scrisoare pecetluită cu un smarald foarte frumos, prin care treceau două șnururi de aur, având săpate în jur niște slove ce grăiau astfel: „Aceasta este pecetea Urgandei Necunoscuta”; regina i-a spus: „Aflați, domnule, că pe când veneam încoace, s-a ivit o domnișoară în straie bogate foarte, călare pe un cal, însoțită de un pitic călărind un șarg mândru; și, cu toate că cei ce mergeau în fața mea s-au apropiat de ea, n-a vrut să le spună cine este nici lor, nici Orianei și domnițelor ce o însoțeau, dar de cum am sosit eu, mi-a ieșit înainte și mi-a zis: «Măria ta, luați această carte și citiți-o împreună cu regele astăzi, înainte de a vă așeza la masă»; și a plecat pe dată cu piticul în urma ei, îmboldindu-și calul și îndepărtându-se atât de iute, că n-am apucat s-o mai întreb nimic”. Regele a luat cartea, a deschis-o, și iată cum grăia:

„Preaînaltului și preacinstitului rege Lisuarte, Eu, Urganda Necunoscuta, care mult vă iubesc, vă sfătuiesc spre binele vostru ca, de cum vi se va înfățișa frumosul flăcăiaș crescut de trei doici felurite, să îl iubiți și să îl păziți cu grijă, căci multe bucurii vă va aduce și vă va scăpa de cea mai mare primejdie prin care ați trecut vreodată. Este de neam mare și să știți, maiestate, că de pe urma laptelui supt de la prima sa doică va fi atât de puternic și cu inima atât de viteză, încât îi va pune în umbră, prin faptele sale de arme, pe toți vitejii din vremea sa; de pe urma celei de a doua doici, va fi blând, cumpătat și respectuos, plin de voie bună și putând să îndure mai multe decât orice om din lume. Iar de pe urma celei de a treia, va fi peste poate de mintos, cu multă înțelepciune, un foarte bun creștin, cu vorbă aleasă și în tot ceea ce va face va fi mai presus de toți, iubit și prețuit de cei buni atât de mult, că niciun cavaler nu-i va sta alături; iar marile sale fapte de arme le va săvârși întru slujirea preaputernicului Dumnezeu, disprețuind ceea ce fac, în zilele noastre, cavalerii mai mult pentru a se făli cu gloria decât mânați de gânduri bune și veșnic va purta numele său în partea dreaptă, iar pe cel al doamnei sale în partea stângă; și îți mai spun ceva, viteazule rege, că

prin acest copil se va încheia pacea între tine și Amadis și neamul său, câte zile vei avea, ceea ce nimeni altul nu va izbândi”.

Regele, sfârșind de citit, și-a făcut cruce, văzând câte îi scrie și a zis: „Înțelepciunea acestei femei e de neînchipuit și de nepovestit”; apoi i-a spus reginei: „Aflați că l-am întâlnit chiar azi pe băiatul de care vorbește Urganda”. Și i-a povestit cum îl zărise cu leoaica, cum s-a dus la schimnic și ce-a aflat de la el, cum o să vină acesta a doua zi să ia masa cu ei și că o să-l aducă și -pe băiat. Tare bucuroasă a fost regina auzind că îl va avea pe acel copil ciudat și că va putea vorbi cu acel bărbat sfânt treburi de-ale sufletului; regele, despărțindu-se de ea și cerându-i să nu spună nimic despre toate acestea, s-a dus în cortul său să mănânce, unde a aflat mulți cavaleri care îl așteptau; și a rămas la taclale cu ei despre vânătoare, spunându-le să nu plece niciunul a doua zi să vâneze, fiindcă vrea să le citească o scrisoare primită de la Urganda Necunoscuta; apoi le-a poruncit vânătorilor să ducă toate animalele într-o vale îndepărtată și să le țină ascunse acolo toată ziua. Asta, ca să nu se sperie de leoaică.

Și, așa cum ați auzit, și-au petrecut acea zi în odihnă, pe pajiștea aceea smălțuită de flori și acoperită de iarbă proaspătă și verde.

A doua zi, toată lumea s-a strâns la cortul regelui, au ascultat liturghia și, apoi, regele i-a luat pe toți cu el și s-au dus la cortul reginei, ce se afla într-o poieniță lângă un izvor; și cum vremea era frumoasă, că era luna mai, pereții cortului erau ridicați și astfel, toate doamnele, domnițele și celelalte domnișoare puteau fi văzute stând pe jilțurile lor. Iar cavalerii cei mai de seamă se apropiau de ele să le vorbească. După ce s-au adunat toți, regele a poruncit să fie citită scrisoarea Urgandei, de care am pomenit, și auzind-o, mult s-au întrebat toți cine o fi acel fecioraș plin de noroc. Oriana, ce era mai atentă decât toți ceilalți, suspinând după fiul ei pe care îl pierduse, s-a gândit că acel băiat ar putea fi chiar el. Regele a întrebat: „Ce părere aveți de această scrisoare?” „Seniore – a spus don Galaor –, eu nu mă îndoiesc defel că lucrurile se vor petrece întocmai cum spune ea, datorită multor preziceri ale Urgandei ce s-au adeverit întru totul, și chiar dacă mulți se bucură, probabil, de sosirea acestui flăcăiaș, când Dumnezeu va binevoi să ni-l arate, pe bună dreptate, trebuie să mă bucur mai mult decât toți ceilalți, pentru că, astfel, se va împlini cea mai mare dorință a mea și anume, să văd că îi arătați dragoste lui Amadis, fratele meu și întregului meu neam și să vă slujim ca

înainte”. Regele i-a răspuns: „Toate sunt în puterea Domnului, facă-se voia sa și toți vom fi mulțumiți”.

Și, pe când vorbeau ei despre aceste lucruri, cum ați auzit, l-au zărit venind pe pustnic cu băieții lui. Esplandian mergea în față, iar Sargil, fratele său de lapte, în urma lui, ducând leoaica de o zgardă destul de subțire; în spatele lor, veneau cei doi arcași, ce îl ajutaseră pe pustnic să-l crească pe Esplandian, acolo, pe munte, purtând pe un cal de povară cerbul pe care regele îl văzuse ucis de leoaică, și pe alt cal, două căprioare și iepuri vânați de Esplandian și de ei cu arcurile; Esplandian îi ducea în lesă pe cei doi copoi, iar în urma tuturor, venea sfântul bărbat Nasciano. Când cei din corturi au văzut această ceată, cu leoaica așa de mare și înfricoșătoare, s-au sculat de-a valma și au dat să se așeze în fața regelui, dar el a întins schiptrul, făcându-i să se așeze la locurile lor, și a spus: „Cel ce are puterea să aducă leoaica aici, vă va apăra de ea”. Don Galaor a răspuns: „Așa o fi, dar mie îmi pare că slabă nădejde putem avea în acel vânător care o aduce, dacă fiara se înfurie și e o adevărată minune ce ne văd ochii”.

Copiii și arcașii au așteptat ca bunul om să treacă în față și, când a ajuns aproape de rege, acesta a spus: „Prieteni, aflați că acesta este sfântul bărbat Nasciano, ce sălășluiește pe acest munte. Să îi cerem să ne binecuvânteze”. Toți au îngenuncheat în fața lui și regele i-a spus: „Preafericite slujitor al lui Dumnezeu, dați-ne binecuvântarea”. El și-a ridicat mâna și a rostit: „Fiți binecuvântați în numele Domnului, de mâna unui păcătos”. Apoi, regele s-a dus cu el la regină, dar când femeile au văzut leoaica atât de fioroasă, rostogolindu-și ochii dintr-o parte în alta în timp ce le privea, lingându-și botul cu limba ei roșie și arătându-și colții puternici și ascuțiți, au fost cuprinse de o mare spaimă.

Regina, fiicele ei și toate celelalte l-au primit foarte bine pe Nasciano și toate erau tare uimite de nespusa frumusețe a băiatului; el a venit în fața reginei și a spus: „Stăpână, v-am adus în dar acest vânat”. Regele s-a apropiat de el și i-a spus: „Bunule flăcău, împărțiți-l voi cum socotiți de cuviință”. Spusese asta ca să vadă ce va face copilul. Acesta a răspuns: „Vânatul este al vostru, așa că dăruiți-l domnia voastră cui doriți”. „Și totuși – a spus regele –, aș vrea să-l împărțiți voi”. Flăcăiașul s-a rușinat și obrajii i s-au îmbujorat ca niște trandafiri, făcându-l mai frumos, și a spus: „Seniore, luați cerbul pentru voi și tovarășii voștri”; apoi s-a dus la regină, care vorbea cu tutorele său, Nasciano, și, punând genunchii în pământ, i-a sărutat

mâinile și i-a dat căpriorii; și privind în dreapta lui, i s-a părut că, în afară de regină, pe gustul lui, nu mai era altă doamnă demnă de a fi cinstită, decât mama lui, Oriana, care nu îl cunoștea; așa că s-a apropiat de ea, a îngenuncheat și i-a dat potârnichile și iepurii, spunându-i: „Doamnă, noi nu vânăm cu arcurile noastre decât asemenea vânat". Oriana i-a răspuns: „Frumosule flăcău, deie Domnul să vă meargă bine la vânătoare și în toate celelalte".

Regele l-a chemat la el, iar Galaor și Norandel, ce se aflau mai aproape de Esplandian l-au îmbrățișat de multe ori, căci îi atrăgea legătura de sânge dintre ei. Atunci, regele le-a poruncit tuturor să tacă și i-a spus bunului om: „Părinte, prieten al Domnului, istorisiți, acum, în fața tuturor, povestea acestui copil, așa cum mi-ați spus-o mie".

Bunul om le-a povestit cum, ieșind din schit, o văzuse pe Leoaica cea fioroasă purtând pruncul în bot, înfășat în scutece bogate, ca pradă pentru puii ei. Și cum, prin mila Domnului, îl lăsase la picioarele lui. Și cum l-a alăptat cu laptele leoaicei și al unei oi ce îi fătase, până l-a dat unei doici să îl crească; și le-a povestit toate câte i se întâmplaseră copilului în acești ani, fără să uite nimic, așa cum v-am istorisit în carte până acum. Când Oriana, Mabilia și domnișoara din Danemarca au auzit acestea, s-au privit una pe alta și s-au înfiorat de bucurie, dându-și seama că acel copil este, într-adevăr, fiul lui Amadis și al Orianei, pe care îl pierduse domnișoara din Danemarca, așa cum v-am mai spus. Iar când schimnicul le-a vorbit despre slovele albe și roșii ce le avea copilul pe piept, arătându-le tuturora, toate îndoielile li s-au spulberat și sufletele li s-au umplut de asemenea veselie, că nu se poate povesti. Și mai cu osebire se bucura preafrumoasa Oriana, când a înțeles cu adevărat că acela este fiul ei, pe care îl socotea pierdut.

Regele i-a cerut cu multă stăruință sfântului bărbat Nasciano să-i lase lui pe cei doi flăcăiași, să-i crească la curte, iar acesta, văzând că sunt făcuți mai mult pentru acea viață decât pentru viața pe care le-o oferea el, deși simțea că va rămâne foarte singur, s-a învoit, cu mare durere în inimă, pentru că tare îl iubea pe Esplandian.

Aflați la porunca regelui, acesta i l-a dat pe Esplandian reginei, să o slujească, iar ea, după scurtă vreme, i l-a dat Orianei, ce s-a bucurat tare mult, ca cea care îl născuse.

Și, așa cum ați auzit, copilul a ajuns în grija mamei sale ce îl socotea pierdut, după ce se ascunsese cu el de teamă și scăpase din

colții leoaicei sălbatice, ce îl alăptase. Acestea sunt minunile atotputernicului nostru Domn, apărătorul nostru al tuturor când aceasta îi este voința. Așa după cum alți feciori de regi și mari seniori, crescuți în mătăsuri bogate, în scutece nespus de albe și fine, cu deosebită dragoste din partea celor ce îi îngrijesc, cu alintări și nopți fără somn, fără pic de tihnă, printr-o mică întâmplare și un rău neînsemnat, părăsesc această lume, pentru că așa vrea Dumnezeu, drept în toate cele, iar mamele și tații trebuie să primească totul ca pentru un lucru drept, aducându-i mulțumiri pentru că s-a împlinit voia lui, fiindcă El nu poate greși, cum facem noi, muritorii.

Regina i s-a spovedit acelui sfânt părinte și Oriana de asemenea, trebuind să-i dezvăluie toată taina ei și a lui Amadis și că acel copil este fiul lor, precum și în ce împrejurări îl pierduse, ceea ce nu spusese până atunci nimănui pe lume, în afară de cei ce știau povestea; apoi l-a rugat să îl pomenească în rugăciunile sale. Bunul om a rămas tare uimit de o asemenea iubire la o persoană de rang atât de înalt, ce era cu atât mai mult obligată să fie pildă, și a dojenit-o aspru, spunându-i să nu mai săvârșească o greșeală atât de gravă, că altfel nu îi va da iertare, iar sufletul îi va fi în primejdie. Dar ea i-a răspuns plângând că, pe vremea când Amadis o scăpase de Arcalaus Vrăjitorul, când pentru prima oară s-au iubit, el i-a făgăduit că îi va fi soț de cum va fi cu putință și așa cum se cuvine. Pustnicul s-a bucurat mult auzind asta și datorită acestui lucru mult bine li s-a tras multor oameni ce au scăpat de moartea cruntă care îi aștepta, așa cum se va povesti mai pe îndelete în cartea a patra. Apoi, i-a dat iertarea și podvigul de cuviință, și s-a dus pe dată la rege unde, luându-l în brațe pe Esplandian și plângând, i-a spus: „Odraslă a Domnului, ce mi-ai fost încredințat de el să te cresc, Dumnezeu să te păzească și să te facă viteaz, întru sfânta lui slujire”. Și, sărutându-l, l-a binecuvântat și i l-a lăsat regelui; apoi, luându-și rămas bun de la acesta, de la regină și de la toți ceilalți, împreună cu leoaica și arcașii, s-au întors la schitul lui, unde adesea îl vom mai întâlni în istoria noastră de-acum înainte. Iar regele s-a întors cu suita lui în cetate.

• CAPITOLUL LXXII •

Cum Cavalerul Spadei Verzi, după
ce a plecat de la curtea regelui

Tafinor al Boemiei spre insulele din Romania, a văzut apropiindu-se o ceată numeroasă însoțind-o pe Grasinda și un cavaler al ei, pe numele său Brandasidel, care a vrut să-l silească pe Cavalerul Spadei Verzi să i se înfățișeze stăpânei sale, Grasinda, și cum acesta s-a luptat cu el și l-a învins

V-am povestit cum Cavalerul Spadei Verzi, când s-a despărțit de regele Tafinor al Boemiei avea de gând să pornească spre insulele din Romania, pentru că auzise că acolo trăiesc oameni viteji; și așa a și făcut, dar n-a apucat pe drumul drept, ci umblând de colo-colo, îndreptând multe fărădelegi și nedreptăți săvârșite împotriva unor oameni slabi, atât bărbați cât și femei, de cavaleri trufași, astfel că de multe ori fusese rănit ori suferind și, împotriva voinței lui, trebuia să se odihnească. Dar când a ajuns pe pământul României, a trecut prin primejdii de moarte, înfruntându-se cu cavaleri puternici și uriași cumpliți; dar cu toate că și-a pus viața în pericol, Dumnezeu a vrut să-i dăruiască numai victorii împotriva tuturor, făcându-l să cucerească atâta faimă și cinste, încât toți îl socoteau o adevărată minune. Dar nici aceste nemaipomenite înfruntări și munci n-au avut destulă forță să alunge din inima lui acea vâlvătaie pârjolitoare și chinurile și dorința ucigătoare pricinuite de doamna sa, Oriana. Și puteți fi siguri că de n-ar fi fost sfaturile lui Gandalin, care îl îmbărbăta tot timpul, n-ar fi avut atâta putere să reziste și inima lui tristă și mâhnită să nu i se sfâșie în lacrimi. Și străbătând el acele meleaguri și trăind așa cum ați auzit, ocolind peste tot unde era nevoie de el, fără să-și dea odihnă trupului și sufletului, a ajuns într-o cetate, port la mare aflat în fața Greciei, la capătul uscatului, într-un loc frumos, având multe turnuri înalte și grădini, ce se numea Sadiana; și cum mai avea o bună parte din zi înainte, n-a vrut să intre în cetate, ci se preumbla privind-o cât e de frumoasă și bucurându-se de priveliștea mării, pe care n-o mai văzuse de când plecase din Gaula, să fi trecut mai bine de doi ani de-atunci; și cum mergea el așa, a văzut apropiindu-se de cetate, pe țărmul mării, o ceată mare de cavaleri, doamne și domnișoare, iar printre ei, o doamnă înveșmântată în straie foarte bogate, sub un baldachin din pânză

frumoasă sprijinit pe patru bețe, ca să se apere de soare. Cavalerul Spadei Verzi, care nu voia să vadă pe nimeni, ci să umble de unul singur, cu gândul la doamna sa, s-a abătut din drum, ca să nu-i întâlnească. Dar n-a apucat să se îndepărteze mult de ei, că a văzut venind spre el un cavaler pe un cal vânjos, cu o armură strașnică, legănându-și lancea în mână de părea că vrea s-o frângă. Cavalerul era bine legat, vânjos și bun călăreț, părând să fie foarte puternic, și era însoțit de o domnișoară din suita doamnei, îmbrăcată în straie bogate; văzându-i că vin spre el, a rămas pe loc. Domnișoara s-a oprit în fața lui și i-a spus: „Domnule cavaler, acea doamnă, stăpâna mea, pe care o vedeți acolo, vă poruncește să vă înfățișați pe dată, spre binele vostru”. Cavalerul cu Piticul, deși domnișoara îi vorbise în nemțește, a înțeles-o pe loc foarte bine, pentru că se străduia întotdeauna să învețe limbile țărilor pe unde umbla, și i-a răspuns: „Domnișoară, Dumnezeu să vă dea multă cinste stăpânei voastre și vouă, dar, spuneți-mi, ce dorește acest cavaler?” „Nu vă e de folos să știți asta – a zis ea –, ci să faceți ceea ce v-am cerut”. „Nu voi merge cu domnia voastră în niciun chip, dacă nu îmi spuneți”. Atunci, ea i-a răspuns astfel: „Dacă e așa, o voi face, deși împotriva voinței mele; aflați, domnule cavaler, că stăpâna mea v-a văzut că umblați însoțit de acest pitic și, cum i se vorbise de un cavaler străin ce colindă aceste meleaguri săvârșind minuni de vitejie, cum nu s-a mai văzut vreodată, gândind că sunteți voi acela, dorește să vă arate toată prețuirea ei și să vă dezvăluie o taină a inimii sale, pe care, până acum, nimeni n-a aflat-o vreodată de la ea. Și cum acest cavaler i-a auzit dorința, a spus că vă va face să-i ascultați porunca, chiar de nu veți voi, ceea ce, într-adevăr poate face, căci este cel mai puternic în luptă dintre toți cavalerii de pe aici; de aceea vă sfătuiesc să-l lăsați în pace și să veniți cu mine”. „Domnișoară – a zis el –, mă simt foarte rușinat față de voi că nu îndeplinesc porunca stăpânei voastre, dar vreau să văd dacă acest cavaler va face ce a spus”. „Îmi pare rău – a răspuns ea –, fiindcă îmi plac foarte mult vorbele și purtarea voastră frumoasă”. Și s-a despărțit de el, iar Cavalerul Spadei Verzi și-a văzut mai departe de drum, ca mai înainte. Văzând aceasta, celălalt cavaler i-a strigat tare: „Hei, domnule cavaler ticălos care nu vreți să mergeți cu această domnișoară, descălecați pe dată de pe cal și încălecați pe dos, ținându-l de coadă în chip de frâu și cu scutul cu susu-n jos, și așa vă veți înfățișa acelei doamne; de nu vă învoiți, vă veți pierde capul; alegeți ce doriți”. „Să știți, cavalere – a răspuns el –, că n-am

chef să aleg niciuna din acele două propuneri, ci mai degrabă vi le las domniei voastre". „Veți vedea pe dată – a spus celălalt –, ce vi se va întâmpla". Și, dând pinteni calului, cu speranța că de la prima ciocnire îl va azvârli din șa, cum făcuse cu mulți alții, pentru că era cel mai bun luptător cu lancea din câți se aflau pe o mare întindere în jur. Cavalerul cu Piticul, care pusese mâna pe arme, bine apărat de scut, a pornit spre el și înfruntarea s-a încheiat de la primele ciocniri, pentru că lăncile s-au frânt, cavalerul gâlcevitor a fost aruncat din șa, iar Cavalerul Spadei Verzi a rămas cu scutul turtit și vârful lăncii potrivnice i-a trecut prin lorică și l-a rănit la gât, lovitură de pe urma căreia se simțea foarte rău; dar, trecând de celălalt, și-a smuls frântura de lance ce îi rămăsese înfiptă în scut, și s-a întors spre Brandasidel, căci așa se numea cavalerul acela, dar văzându-l zăcând pe jos, ca mort, i-a spus lui Gandalin: „Descalecă și scoate-i scutul și coiful acestui cavaler, să vezi dacă e mort". Gandalin a făcut întocmai și cavalerul a mai prins oleacă de putere și de viață, dar fără să-și vină în simțiri. Cavalerul Spadei Verzi i-a proptit vârful spadei în obraz, sângerându-l puțin, și i-a spus: „Domnule cavaler gâlcevitor, care îi disprețuiți pe oameni fără să-i cunoașteți, sau vă veți pierde capul, sau veți face ceea ce mi-ați poruncit mie". El, înfricoșat de moarte, și-a mai venit în fire și și-a înclinat capul, iar Cavalerul Spadei Verzi i-a spus: „Dacă nu vreți să vorbiți, o să vă retez capul". Atunci, celălalt a spus: „Ah, cavalere! Îndurare, pentru Dumnezeu, că mai degrabă vă voi împlini porunca decât să-mi pierd sufletul murind în starea în care mă aflu. Așa că voi face totul, fără zăbavă". Brandasidel și-a chemat scutierii și, la porunca lui, aceștia l-au așezat călare pe dos, dându-i să țină în mână coada calului, i-au agățat scutul de gât cu susu-n jos și așa l-au purtat prin fața frumoasei doamne și prin toată cetatea, ca să îl vadă toată lumea și să fie pildă pentru cei care, cu marea lor trufie îi înjosesc și îi disprețuiesc pe cei ce nu-i cunosc și chiar pe Dumnezeu, de ar izbuti, fără să cugete la nenorocirile ce îi așteaptă pe lumea asta și, mai apoi, pe cealaltă. Și cu cât se minunau mai mult doamna, suita ei și târgoveții din cetate de nenorocirea celui pe care îl socoteau atât de puternic, cu atât mai mult lăudau și slăveau forța celui ce îl învinsese, spunând că sunt adevărate mărețele sale isprăvi despre care auziseră.

După aceasta Cavalerul Spadei Verzi, văzând-o pe domnișoara ce îl chemase să vină cu ea, care privise lupta și auzise ce-și spuseseră cei doi mai înainte, s-a îndreptat spre ea și i-a zis: „Domnișoară, dacă

binevoiți, acum voi împlini porunca stăpânei voastre”. „Mă bucur foarte – a răspuns ea – și așa va face și Grasinda, stăpâna mea”, că acesta era numele doamnei.

Și au pornit împreună; și de cum au ajuns, Cavalerul Spadei Verzi a văzut că doamna este atât de frumoasă și de chipeșă că nu mai întâlnise altă femeie ca ea de când se despărțise de sora sa, Melicia; și tot astfel i s-a părut și el doamnei, ca fiind cel mai mândru, mai frumos și mai bine făcut din câți cavaleri văzuse în viața ei; doamna i-a spus: „Domnule, am auzit vorbindu-se despre multe fapte de arme nemaipomenite, săvârșite de voi de când ați sosit pe aceste meleaguri, și, după cum v-ați înfățișat, înțeleg că acele vorbe sunt întru totul adevărate; mi s-a mai spus și că ați fost la curtea regelui Tafinor al Boemiei, ce a dobândit multă cinste și foloase datorită domniei voastre; mai știu că vi se spune Cavalerul Spadei Verzi ori Cavalerul cu Piticul, pentru că acesta vă însoțește mereu, și așa vă voi numi și eu, dar, acum, rogu-vă mult, spre binele vostru, fiindcă sunteți rănit, primiți să fiți oaspetele acestei cetăți și să vi se oblojească rănile, căci nu veți afla loc mai potrivit în tot ținutul”. El i-a răspuns: „Doamna mea, ascultându-vă dorința și rugămintea, vi le-aș îndeplini și de-ar fi să-mi pun viața în primejdie ca să vă slujesc; așa că o voi face cu atât mai mult cu cât îmi veniți în ajutor”.

Doamna l-a luat cu ea și au pornit spre oraș; un cavaler bătrân ce ținea calul doamnei de dârlogi, i-a dat hățurile Cavalerului Spadei Verzi, iar el, care era majordomul doamnei, a plecat înainte în cetate, să facă pregătirile trebuincioase pentru adăpostirea cavalerului.

Cavalerul cu Piticul a tot mers în tovărășia doamnei vorbind cu ea despre diferite lucruri. Și dacă mai înainte doamna îl prețuia mult pentru faima sa, acum îl prețuia și mai mult pentru marea lui înțelepciune și vorba-i frumoasă; și tot astfel i s-a întâmplat și lui, căci era tare frumoasă și foarte plăcută la vorbă. Când au intrat în cetate, toată lumea a ieșit la porți și la ferestre să-și vadă stăpâna, căci toți o iubeau nespus, și pe cavalerul pe care îl prețuiau foarte pentru marile sale isprăvi, găsindu-l cel mai frumos și mai chipeș din câți văzuseră vreodată și cugetând că cea mai măreață faptă de arme a sa este că îl învinsese pe Brandasidel, care era foarte temut de toți.

Astfel, au ajuns la palatul doamnei, unde stăpâna l-a găzduit într-o încăpere foarte bogat împodobită, cum se cuvenea să fie casa unei asemenea doamne; aici i s-a scos armura, și-a spălat fața și mâinile de colb și slujitorii i-au adus o pelerină de stofă roșie în care să se

înfășoare.

Când l-a văzut astfel, Grasinda s-a minunat foarte de marea lui frumusețe, căci nu-și închipuia că o ființă omenească poate arăta astfel, și a poruncit, pe dată, să vină un doftor de-al ei, meșter în lecuirea rănilor, cel mai bun și mai învățat la o mare depărtare în jur; acesta i-a cercetat rana de la gât și i-a spus: „Cavalere, sunteți rănit într-un loc primejdios și aveți nevoie de odihnă; altminteri veți avea mult de suferit". „Meștere – a zis el –, rogu-vă, în numele credinței ce i-o datorați lui Dumnezeu și stăpânei voastre, aici de față, să-mi spuneți de îndată ce voi putea încăleca, pentru că eu nu trebuie să-mi aflu răgaz și odihnă de vreun fel, până ce Dumnezeu, în bunătatea lui, nu mă va călăuzi acolo unde dorește inima mea". Și, spunând aceasta, l-a cuprins o asemenea tristețe, că n-a putut să-și stăpânească lacrimile ce i-au umplut ochii, așa că, rușinându-se foarte, și le-a șters iute și s-a prefăcut vesel.

Doctorul i-a oblojit rana și i-a dat să mănânce lucruri potrivite; Grasinda i-a spus: „Domnule, odihniți-vă și dormiți cât timp vom merge și noi să mâncăm, și ne vom revedea la vremea potrivită; și spuneți-i scutierului vostru să ceară fără sfială tot ce vă face trebuință". Cu aceste vorbe, l-a lăsat singur, iar el a rămas în pat, gândindu-se cu înflăcărare la doamna sa, Oriana, căci ea era toată bucuria și veselia lui împletite cu chinuri și patimi ce se înfruntă veșnic în sufletul omului, până când, ostenit, a adormit.

Grasinda, de cum a mâncat, să știți că s-a retras în încăperea ei și, întinzându-se în pat, a prins să se gândească la frumusețea Cavalerului Spadei Verzi și la marile sale isprăvi de care i se vorbise; și, cu toate că era atât de frumoasă și bogată, de neam mare, căci era nepoata regelui Tafinor al Boemiei, căsătorită cu un cavaler de stirpe aleasă, cu care nu trăise decât un an fără să aibă copii, s-a hotărât să-l ia de bărbat pe Amadis, deși nu știa despre el nimic alta decât că e cavaler rătăcitor; dar chibzuind cum să-i spună asta, și-a amintit că îl văzuse plângând și și-a zis că nu poate fi decât din pricina vreunei femei pe care o iubește și nu o poate cuceri. Asta a făcut-o să mai aștepte, până avea să știe mai multe despre el; apoi, aflând că oaspetele ei s-a trezit, s-a dus în odaia lui însoțită de doamnele și domnișoarele sale de onoare, ca să îl vadă și să îi arate prețuirea ei, dar și pentru marea plăcere și desfătare ce o simțea când îl vedea și îi vorbea; aceeași plăcere o încerca și el, dar foarte departe cu gândul de ceea ce plănuise ea. Și așa, doamna îi ținea de urât, făcându-i

toate gusturile și plăcerile cu putință. Într-o zi, însă, nemaiputând răbda, l-a luat deoparte pe Gandalin și i-a spus: „Bunule scutier, Dumnezeu să vă ajute și să vă dea fericire. Spuneți-mi, dacă știți, un lucru pe care vreau să îl aflu și vă făgăduiesc că nu voi dezvălui niciodată ce-mi veți spune, și anume, după știința voastră, există vreo femeie pe care stăpânul vostru să o iubească nespus de mult, cu dragoste pătimașă?” „Doamnă – a răspuns Gandalin –, eu și acest pitic suntem de puțină vreme cu el și ne-am învoit să îl slujim datorită marilor isprăvi pe care am auzit că le-a săvârșit, dar el ne-a cerut să nu-l întrebăm nici cum îl cheamă, nici ce e cu el, ci să ne încredem în soartă; și de când suntem cu el am văzut atâtea fapte mărețe și vitejești săvârșite de el, că ne-am înspăimântat foarte; și puteți crede, doamnă, că este, neîndoios, cel mai viteaz cavaler de pe lume; dar altceva despre el nu știu”.

Doamna și-a lăsat capul și ochii în jos și a rămas pe gânduri. Gandalin, văzând-o așa, a cugetat că s-a îndrăgostit de stăpânul lui și a vrut să o scape de acel gând pe care nu și l-ar fi putut duce cu niciun chip la îndeplinire, așa că i-a spus: „Doamnă, îl văd deseori plângând, cu atâta zbucium în suflet, că mă minunez cum de mai e în viață și, după mintea mea, cunoscându-i marele curaj și faptul că nu pune preț pe nicio primejdie și încercare grea, pricina nu poate fi decât o prea mare și pătimașă iubire pentru o femeie, căci aceasta este o suferință ce nu se lecuiește nici cu înțelepciune, nici cu curaj. „Să n-am parte de Dumnezeu – a zis ea –, dacă nu cred ceea ce îmi spuneți și mult vă sunt recunoscătoare; mergeți la el și Domnul să-l lecuiască de chinurile lui”. Și a plecat la doamnele sale hotărâtă să nu se mai ostenească să-și ducă gândurile la îndeplinire, căci, văzându-l atât de cumpătat în vorbe și fapte, era sigură că nu-și va schimba intențiile.

Și, așa cum ați auzit, Cavalerul Spadei Verzi a rămas în casa acelei doamne de neam mare, frumoasa și bogata Grasinda, să i se vindece rănile, bucurându-se de asemenea cinstire și îngrijire de parcă doamna ar fi știut că nu este un biet cavaler rătăcitor, ci fiul unui rege atât de nobil cum era regele Perion al Gaulei, tatăl său. Iar când a fost în stare să-și îmbrace armura, Amadis i-a poruncit lui Gandalin să-i pregătească toate cele trebuincioase pentru drum. Acesta i-a spus că totul este pregătit. Și pe când vorbeau ei așa, a intrat în odaie Grasinda, cu patru dintre domnișoarele ei, iar el, venindu-i în întâmpinare, a luat-o de mână și a poftit-o să șadă pe un jilț acoperit

cu brocart cu fir de aur, spunându-i: „Doamna mea, sunt în putere să pot pleca la drum și cinstirea ce mi-ați arătat-o mă face să chibzuiesc adânc cum v-aș putea sluji; așa că, doamna mea, dacă în vreun fel pot face ceva pe placul vostru, o voi face din toată inima”. Ea i-a răspuns: „Cavalere al Spadei Verzi, cred întru totul ceea ce îmi spuneți și de va fi să vă plătiți vreodată pentru felul cum ați fost omenit și slujit aici, când vă voi cere ceva, o să vă dezvălui fără rușine și teamă ceea ce n-a aflat nimeni până acum despre mine; dar, până atunci, rogu-vă, spuneți-mi spre ce locuri vă mână mai tare dorința?” „Spre Grecia – a spus el –, cu voia lui Dumnezeu, pentru a vedea cum trăiesc grecii și a-l cunoaște pe împăratul lor, de care am auzit lucruri frumoase”. „Atunci – a zis ea –, vreau să vă ajut în această călătorie și vă voi da o corabie solidă, cu marinari la ordinele voastre și merinde pentru un an; și vi-l dau și pe doctorul ce v-a îngrijit, pe numele său Helisabad, căci cu greu se află cineva mai priceput în meșteșugul său, cu condiția ca, de vă va fi cu putință, peste un an, să vă întoarceți la mine, aici în această cetate”. Cavalerul s-a bucurat foarte de acest ajutor, că multă nevoie avea și mult se frământase chibzuind cum să se descurce, așa că i-a spus: „Doamna mea, dacă nu vă voi sluji pentru tot binele făcut, mă puteți socoti cel mai nenorocit cavaler din lume, și tot așa mă voi socoti și eu dacă aș afla că, din sfială ori rușine, nu-mi veți mai cere să vă slujesc”. „Domnul meu – i-a răspuns ea –, când Dumnezeu vă va aduce înapoi din această călătorie, vă voi cere ceea ce inima mea dorește de multă vreme, și va fi întru sporirea gloriei voastre, chiar de se vor ivi oarece primejdii”. „Așa va fi – a spus el –, pentru că eu mă încred că, în marea voastră înțelepciune, nu îmi veți cere decât ceea ce pot făptui cu dreptate”. „Atunci – a spus Grasinda –, mai odihniți-vă aici cinci zile, până vor fi gata toate pregătirile pentru călătorie”. El s-a învoit, cu toate că avusese de gând să plece de-acolo a doua zi. În acest răstimp, corabia a fost încărcată cu toate câte făceau trebuință. Cavalerul Spadei Verzi s-a urcat la bord cu maestrul Helisabad, în care, după Dumnezeu, avea cea mai mare încredere că se va îngriji de sănătatea lui, și, luându-și rămas bun de la frumoasa doamnă, au înălțat pânzele și, ajutându-se cu vâslele, au pornit la drum, nu direct spre Constantinopol, unde se afla împăratul, ci spre insulele României, pe care nu le cutreierase încă, și altele din împărăția Greciei, unde Cavalerul Spadei Verzi a rămas destulă vreme, făptuind mari vitejii și luptându-se cu străini, cu unii din

pricini grele, ce îl îndemnau să îndrepte fărădelegile lor trufașe, cu alții, fiindcă, auzind aceia de faima sa, veneau să-și măsoare puterile cu el.

Așa că a trecut prin multe înfruntări și primejdii și a fost de multe ori rănit, întru gloria sa, căci întotdeauna a ieșit învingător și a dobândit faimă; dar doctorul său îl lecuia de fiecare dată. Și în această zbuciumare, navigând de la o insulă la alta, marinarii, simțindu-se tare osteniți, i s-au plâns doctorului, iar acesta i-a spus Cavalerului cu Piticul; acesta a hotărât că, de vreme ce dorința lui este să vadă toate acele meleaguri și marinarii sunt obosiți, să îndrepte corabia direct spre Constantinopol, astfel ca, făcând acea călătorie dus și întors, să ajungă înapoi, dacă nu îi împiedica Domnul, la capătul unui an, așa cum îi făgăduise Grasindei. Această hotărâre i-a bucurat pe toți cei de pe navă și au pornit la drum spre Constantinopol cu vânt prielnic din pupa.

În cartea a doua v-am povestit cum Patin, pe când era un simplu cavaler fără stare, nădăjduind doar ca după moartea lui Siudan, fratele său, ce era împăratul Romei și nu avea urmași, să moștenească tronul acestuia, auzind de marea faimă a cavalerilor ce se aflau, în vremea aceea, în Marea Britanie, în slujba regelui Lisuarte, se hotărâse să plece acolo să-și măsoare puterile cu ei; și, cu toate că, pe atunci, era foarte îndrăgostit de regina Sardamira a Sardiniei și pornise în călătoria aceea pentru a o sluji pe ea, ajuns la curtea regelui Lisuarte, unde fusese primit cu deosebită cinstire potrivit rangului său înalt, văzând-o pe preafrumoasa Oriana, fiica regelui, ce nu avea pereche în lume de frumoasă ce era, s-a îndrăgostit de ea atât de tare, încât uitând de vechea iubire și urmând acel nou simțământ, a cerut-o în căsătorie; și, cu toate că răspunsul fusese cinstit și îi dădea doar o oarece speranță, căci voința regelui era foarte departe de o astfel de unire, el, socotind că dobândise ceea ce dorea, voind să-și arate puterea și crezând că în felul acesta va fi mai iubit de acea doamnă, a pornit să cutreiere acele ținuturi în căutarea cavalerilor rătăcitori, pentru a se lupta cu aceștia; dar l-a păscut ghinionul și pașii l-au purtat în pădurea unde se afla Amadis, ce-și plângea amarnic deznădejdea, la vremea aceea, din pricina doamnei sale; și aici, după ce, mai întâi, și-au vorbit, Patin lăudându-se cu dragostea lui și Amadis plângându-se de a sa, a avut loc lupta în care Patin a fost trântit la pământ după înfruntarea în lănci și apoi, după ce a încălecat iarăși, a fost rănit la cap atât de rău de o lovitură de

spadă, încât mult timp a zăcut între viață și moarte, pricină ce l-a făcut să amâne căsătoria cu Oriana și să se întoarcă la Roma unde, după puțin timp, murind împăratul, fratele său, a fost el uns împărat; dar neuitând de acea patimă pentru Oriana ce i se cuibărise în inimă, crezând că, datorită rangului și mai înalt la care ajunsese o va dobândi mai ușor, a hotărât să o ceară, din nou, în căsătorie regelui Lisuarte, trimițându-l ca sol pe un văr de-al său, numit Salustanquidio, principe al Calabriei, cavaler vestit în luptă, însoțit de Brondajel de Roca, mai marele majordomilor, și de arhiepiscopul de Talancia, împreună cu trei sute de cavaleri și cu frumoasa regină Sardamira și o numeroasă suită de doamne și domnișoare, pentru a-i ține companie Orianei când avea să fie adusă. Aceștia, văzând că voința regelui e neclintită, au început să pregătească toate cele trebuincioase pentru drum, ceea ce vă vom istorisi pe îndelete mai la vale.

• CAPITOLUL LXXIII •

Cum nobilul Cavaler al Spadei Verzi,
după ce s-a despărțit de Grasinda
luând drumul Constantinopolului, a
fost prins de o furtună și a acostat
pe Insula Diavolului, unde a întâlnit
un monstru sălbatic numit Endriago

Cavalerul Spadei Verzi, călătorind pe mare cu tovarășii săi în drum spre Constantinopol, așa cum ați auzit, a fost prins de o furtună, cum adesea se întâmplă, cu mare furioasă și vânt potrivnic ce a prins să bată din senin din direcție opusă, încât nici corabia, care era mare, nici iscusința marinarilor nu i-au putut ține piept fără a nu fi de mai multe ori în primejdie de a se scufunda. Ploaia era atât de deasă, vânturile atât de puternice și cerul atât de negru că toți își pierduseră nădejdea că vor mai scăpa cu viață în vreun fel; și nici Amadis, nici maestrul Helisabad, nici toți ceilalți nu puteau crede alta, de n-ar fi fost marea milosârdie a Domnului, căci deseori corabia se umplea de apă, ziua și noaptea, și nu puteau să-și tragă sufletul, să mănânce ori să doarmă fără să fie cuprinși de spaimă, căci singura rânduială era bunul plac al sorții. Și-au plutit așa vreme de opt zile fără să știe, nici să bănuiască în ce parte a mării se află și fără ca furtuna să slăbească

vreo clipă; la capătul acestor zile, datorită tăriei vânturilor, într-o noapte, înainte de a se lumina de zi, corabia a fost azvârlită cu atâta forță pe un țărm, că n-au mai izbutit în niciun chip să o miște de-acolo. Asta le-a fost marea mângâiere tuturor, de parcă s-ar fi întors de la moarte la viață, dar, când a venit dimineața și marinarii au recunoscut locurile, știind că aceea este Insula Diavolului, unde totul fusese pustiit de un monstru sălbatic, sufletele le-au fost cuprinse de îndoite frământări și chinuri, socotind că aici primejdia este mult mai mare decât pe ape și, lovindu-se cu palmele peste fețe și plângând în hohote, i s-au înfățișat Cavalerului Spadei Verzi fără să scoată o vorbă. El, foarte uimit că veselia li se preschimbase în tristețe, fără să cunoască pricina, i-a întrebat, oarecum încurcat, ce lucru atât de neașteptat le-a transformat așa de iute bucuria în plânset amarnic. „Oh, cavalere! Amărăciunea ne este atât de mare – au răspunsu ei –, că nu avem putere să vorbim. Dar să vă spună maestrul Helisabad, care știe prea bine de ce se numește locul acesta Insula Diavolului”. Doctorul, care nu era mai puțin tulburat decât ceilalți, tremurând tot, deși îmbărbătat de Cavalerul cu Piticul, cu glasul schimbat, foarte posomorât și înfricoșat i-a povestit cavalerului ceea ce voia să afle, glăsuind astfel: „Domnule Cavaler cu Piticul, aflați că stăpânul acestei insule, unde ne-a azvârlit marea, a fost un uriaș, numit Bandaguido, care, cu marea lui vitejie și cruzime, i-a supus pe mai toți uriașii ce se învecinau cu el. Acesta s-a însurat cu o urieșiță blândă, cu o fire bună și pe cât rău le făcea soțul ei creștinilor, cu ură și cruzime, ucigându-i și nimicindu-i, pe atât îndrepta ea răul, plină de milă, ori de câte ori putea. Bandaguido a avut cu femeia aceasta o fată care, când a ajuns o tânără fecioară, a fost dăruită de natură cu asemenea nuri și frumusețe, că pe o mare întindere de pământ nu puteai afla o alta din aceeași stirpe urieșească și același sânge să-i stea alături; dar cum marea frumusețe e repede însoțită de deșertăciune și deșertăciunea de păcat, văzându-se această duducă atât de nurlie și chipeșă și bine făcută, deși putea să se iubească în voie cu oricine, a ales drept ultimă cale să facă dragoste cu tatăl ei, iubire ticăloasă și păcătoasă foarte. La început, taică-său socotea aceasta ca o dovadă de dragoste datorată de o fiică părintelui ei, dar tot continuând așa, cum fata era nespus de frumoasă, iar tatăl lipsit de multă conștiință și virtute, s-a întâmplat că, simțind el care sunt gândurile fiicei sale, dorința ei mârșavă și urâtă s-a împlinit. De unde trebuie să tragem învățătură că niciun bărbat pe lumea asta nu

trebuie să aibă atâta încredere în sine însuși încât să nu se ferească și să nu ocolească vorbele și legăturile, nu numai cu femeile ce-i sunt rude ori surori, dar chiar și cu propriile fiice, pentru că această patimă ticăloasă, ajunsă la capătul mistuirii ei firești, nu poate fi înfrânată și întoarsă din drum decât rareori de judecată, conștiință și teamă. Și de pe urma acestui păcat josnic și a acestei mari greșeli s-a născut, pe dată, altul și mai mare. Așa cum se întâmplă cu cei care, uitând de mila Domnului și urmând voința dușmanului cel rău, vor să îndrepte printr-o ticăloșie o alta, neștiind că adevăratul leac al păcătosului este căința adevărată și ispășirea, căci astfel sunt iertați de Domnul. Astfel că, împătimindu-se tatăl în dragoste cu fiică-sa și ea cu el de asemenea, pentru a se bucura mai în voie de dorințele lor ticăloase, au chibzuit s-o omoare într-o noapte pe nevasta lui și mama ei, uriașul fiind înștiințat de idolii fățarnici cărora li se închina, că, de se va căsători cu fiica sa, aceasta va zămisli o creatură, cea mai puternică și mai sălbatică din câte se vor afla pe lume; așa că, schimbând gândul în faptă, nenorocita de fiică, pe care maică-sa o iubea mai mult decât pe sine înseși, pe când se plimbau împreună printr-o grădină, s-a prefăcut că vede ceva ciudat într-o fântână și, chemând-o și pe maică-sa să se uite, a îmbrâncit-a în fundul puțului și, în scurt timp, aceasta s-a înecat. Fata a prins să strige, zicând că maică-sa a căzut în fântână, și au venit toți de pe-acolo împreună cu uriașul, care știa șiretlicul, și văzând-o moartă pe stăpâna lor iubită de toți, au prins s-o jelească foarte, dar uriașul le-a spus «Nu mai jeliți, căci aceasta a fost dorința zeilor, și-mi voi lua femeia ce va zămisli o ființă datorită căreia vom fi temuți de toți și îi vom supune pe cei ce ne dușmănesc». Toți au tăcut de frica uriașului și n-au mai îndrăznit să facă nimic alta. Și chiar în aceeași zi, de față cu toată lumea, Bandaguido a luat-o de nevastă pe fiică-sa, și în acea noapte nefericită, a fost zămislit un monstru, din porunca diavolilor, în care ea și tatăl-soț al ei credeau nesmintit așa cum veți auzi. Monstrul avea trupul și chipul acoperite de păr, iar deasupra avea niște solzi așezați unii peste alții, atât de tari, că nicio armă nu-i putea străpunge; picioarele le avea foarte puternice și groase, iar din umeri îi creșteau niște aripi atât de mari că îi ajungeau până la călcâie; și nu erau din pene, ci dintr-o piele neagră ca smoala lucitoare, păroasă, și atât de tare că nicio armă nu le putea veni de hac, cu care se acoperea cum fac oamenii cu scutul; de sub aripi îi ieșeau niște brațe foarte vânjoase, ca niște labe de leu, acoperite cu

niște solzi mai mici decât cei de pe trup; mâinile erau ca ghearele unui vultur, cu cinci degete și unghii atât de tari și de lungi că nu se afla lucru pe lume să nu-l sfâșie pe loc de cum îi pica în gheare. Avea câte doi colți pe fiecare falcă, atât de puternici și de mari, că îi ieșeau din gură de un cot. Ochii erau mari și rotunzi, foarte roșii, ca de jăratec, astfel că, noaptea, se vedeau de la mare depărtare și toată lumea fugea de el. Sărea și alerga atât de repede că nu era vietate nezburătoare să-i scape; mânca și bea rareori și chiar deloc, din vreme în vreme, fără să sufere defel; singura lui plăcere era să ucidă oameni și animale vii și, când întâlnea lei și urși, care i se mai împotriveau, se înfuria foarte și arunca pe nări un fum atât de înspăimântător, că părea o vâlvătaie, și scotea răgete răgușite ce-ți băgau groaza în oase, așa că orice vietate fugea din fața lui ca de moarte. Putea atât de urât că otrăvea totul în jur și era așa de înfricoșător când își scutura solzii unii de alții și scrâșnea din dinți fluturându-și aripile, de părea că se cutremură pământul. Așa arată acest monstru, pe numele lui Endriago; și să mai știți – a spus maestrul Helisabad – că datorită marelui păcat al uriașului și al fiicei sale, în el sălășluiește necuratul, ce îi sporește mult forțele și cruzimea.

Tare s-a mai minunat Cavalerul Spadei Verzi de cele povestite de doftor despre acel diavol numit Endriago, născut dintr-un bărbat și o femeie, iar ceilalți erau foarte înspăimântați, dar cavalerul a spus: „Maestre, dar cum s-a putut naște dintr-un trup de femeie un asemenea monstru?” „Am să vă spun – a răspuns maestrul –, așa cum se află scris într-o carte a împăratului de la Constantinopol, ce a fost stăpânul acestei insule, dar a pierdut-o, pentru că nu are putere destulă ca să-l învingă pe acel diavol; și aflați – a zis maestrul – că uriețița, simțind că a rămas grea cu Bandaguido, i-a spus uriașului, iar el tare s-a bucurat, văzând că se adeverește ceea ce îi prevestiseră zeii și așa credea că se va adeveri și restul, așa că a zis că va fi nevoie de trei ori patru doici să-i dea să sugă, de vreme ce avea să fie cea mai puternică creatură de pe lume; monstrul cel rău, crescând în pântecele mamei sale, o făcea adesea să sufere, căci era făcătura și opera necuratului. Și culoarea feței și a ochilor ei era galben deschis, cum arată otrava, dar ea nu se temea de nimic, crezând că, așa cum spuseseră zeii, copilul ei va fi cel mai puternic și mai viteaz din câți se văzuseră vreodată, și că de va fi așa, o să caute un mijloc de a-și ucide tatăl și de a se căsători cu feciorul ei; căci aceasta este cea mai

mare primejdie pentru ticăloși, să se cufunde și să se desfete în păcate atât de mult, încât deși harul Domnului se pogoară asupra lor, nu numai că nu îl simt și nu își dau seama de asta, dar îl disprețuiesc și îl urăsc, socotindu-l o povară grea și străină, cu gândul și fapta doar să-și sporească ticăloșiile, subjugați și învinși de acestea. Când i-a venit, deci, sorocul, a născut un fecior, fără multe chinuri, pentru că, până la urmă, cele rele se dovedesc întotdeauna plăcute. Când doicile ce așteptau să se nască au văzut o ființă atât de groaznică, tare s-au mai speriat, dar fiindu-le foarte frică de uriaș, au tăcut, l-au înfășat în scutecele pregătite pentru prunc și, una dintre ele, mai curajoasă decât celelalte, i-a dat să sugă; el a luat țâța în gură cu atâta putere încât a făcut-o să țipe de durere și, când i-au luat creatura de la piept, doica a căzut moartă, căci îi pătrunsese multă otravă în trup. Pe dată a fost înștiințat uriașul și el, văzându-și feciorul, s-a minunat de acea arătare și s-a hotărât să-și întrebe zeii de ce îi dăruiseră un asemenea fiu; așa că s-a dus la templul unde se aflau idolii, care erau trei la număr: unul, cu înfățișare de om, celălalt de leu, și al treilea, de grifon; și, după ce le-a adus jertfele cuvenite, i-a întrebat de ce îi dăruiseră un asemenea fiu. Idolul cu înfățișare de om i-a spus: „Astfel se cuvine să fie, pentru că, așa cum faptele sale vor fi nemaipomenite și miraculoase, mai cu osebire atunci când îi va nimici pe creștini, ce încearcă să ne distrugă, tot așa trebuie să arate și el, și de aceea i-am dat din înfățișarea mea și din judecata oamenilor, de care sunt lipsite toate fiarele”.

Celălalt Idol i-a răspuns: „Eu am vrut să-l înzestrez cu curajul și forța noastră, a leilor”.

Al treilea a zis: „Eu i-am dat aripi și gheare și mai multă sprinteneală decât toate fiarele de pe pământ”. Auzind acestea, uriașul i-a întrebat: „Cum o să-l cresc, că doica a murit când i-a dat să sugă?” Ei i-au răspuns: „Pune-le pe încă două doici să-i dea să sugă și vor muri și acestea; dar cea care va mai rămâne în viață să îl hrănească doar cu lapte de la vitele tale vreme de un an; și, în acest răstimp, se va face mare și frumos ca noi, căci noi am fost pricina zămislirii sale; dar ai grijă, îți poruncim ca, în niciun chip, nici tu, nici femeia ta, nici vreo altă persoană, să nu îl vedeți în tot acest an, în afară de femeia care îl va îngriji, așa cum ți-am spus”.

Uriașul a poruncit să se facă totul așa cum spuseseră idolii și, așa cum ați auzit, a fost crescut acest monstru sălbatic. La capătul unui an, aflând uriașul de la doica fiului său că acesta crescuse bine și

auzindu-l scoțând niște strigăte răgușite și îngrozitoare, a hotărât să meargă cu fiică-sa, ce-i era nevastă, să îl vadă; și, cum au intrat în odaia unde se afla, l-au văzut țopăind și alergând. Endriago, de îndată ce a zărit-o pe maică-sa, s-a repezit la ea și, făcând un salt, a zgâriat-o pe față cu ghearele, i-a sfârtecat nasul și i-a crăpat ochii; și mai înainte de a scăpa din mâinile lui, maică-sa și-a dat duhul. Când a văzut asta, uriașul a pus mâna pe spadă ca să-l ucidă, dar s-a izbit cu ea în picior, și l-a retezat cu totul și s-a prăbușit la pământ; iar după scurtă vreme a murit și el.

Endriago a sărit peste trupul lui, a ieșit pe ușa odăii și, otrăvind toată lumea din castel, a fugit în munți; și nu după mult timp, cum unii locuitori fuseseră uciși de el, iar cei ce avuseseră corăbii și galere fugiseră pe mare, insula a rămas pustie și așa este de mai bine de patruzeci de ani. Asta este tot ce știu despre acest monstru ticălos și diavolesc", a spus maestrul.

Cavalerul Spadei Verzi a spus: „Doctore, mari minuni mi-ați povestit și multe îndură Domnul de la cei ce nu îl slujesc, dar, în cele din urmă, dacă nu se îndreaptă, le trimite pedeapsa pe potriva răutății lor; iar acum, maestre, vă rog ca mâine să ne citiți liturghia, fiindcă vreau să văd această insulă și, dacă Domnul mă călăuzește, să o aduc pe calea dreaptă, întru slujirea sa".

Noaptea aceea au petrecut-o în mare spaimă, atât datorită mării, ce era tare furioasă, cât și de teama lui Endriago, gândind că va ieși dintr-un castel pe care îl avea în apropiere, unde poposea adesea; când s-au ivit zorile, maestrul a citit liturghia, iar Cavalerul Spadei Verzi a ascultat-o cu multă pioșenie, rugându-se Domnului să-i ajute în acea încercare primejdioasă întru slujirea sa, și că de voiește să moară acolo, să aibă grijă, în marea lui milă, de sufletul său. Apoi și-a pus armura, a pus să-i fie coborât armăsarul pe uscat și, luându-l pe Gandalin cu el, le-a spus celor de pe corabie: „Prieteni, vreau să intru în castelul acela și, dacă îl aflu acolo pe Endriago, să mă lupt cu el; iar de nu-l găsesc, am să văd dacă vă puteți adăposti în castel până se va îmbuna marea, și, în răstimpul acesta, voi căuta monstrul prin munți; dacă scap, mă voi întoarce aici; de nu, faceți ce veți socoti mai bine".

Când au auzit aceste vorbe, cei de pe corabie s-au înfricoșat și mai mult decât înainte, pentru că, deși se aflau acolo, pe mare, curajul lor la un loc tot nu era de-ajuns ca să nu se teamă de Endriago, socotindu-l mai primejdios decât însăși marea înfuriată; pe când acel

cavaler avea curaj să plece nesilit de nimeni, să îl caute pe monstru și să se lupte cu el; și își ziceau că toate mărețele lui fapte de arme de care auziseră și cele pe care le văzuseră săvârșite de el, nu sunt nimic față de asta; maestrul Helisabad, ca om învățat și slujitor al bisericii, s-a mirat foarte de hotărârea lui, aducându-i aminte că asemenea lucruri, fiind mai presus de natura omenească, nu trebuie făcute, pentru a nu cădea în păcatul sinuciderii, dar Cavalerul Spadei Verzi i-a răspuns că, dacă ar fi ținut seama de asta, n-ar mai fi plecat din țara sa în căutarea celor mai primejdioase aventuri, și că, dacă trecuse prin unele, știind că aceasta le lasă în urmă pe celelalte, e ca și cum n-ar fi trecut prin niciuna, așa că trebuie să ucidă acel monstru crud și nemaiîntâlnit, ori să moară, așa cum trebuie să facă cei ce, primejduindu-și viața pentru cea a altora, vor să câștige faimă și cinste.

Apoi, s-a întors spre Gandalin, care, în vreme ce el vorbise cu maestrul și cu cei de pe corabie, se înarmase cu armele găsite la bord, ca să îl ajute, și l-a văzut călare pe calul său, plângând în hohote; atunci, i-a spus: „Cine ți-a spus să faci asta? Leapădă-ți armele, căci dacă vrei să mă slujești și să mă ajuți, știi că nu așa trebuie s-o faci, pierzându-ți viața, ci păstrându-ți-o, ca să poți povesti norocul morții mele celei ce este pricina cea dintâi, în numele căreia înfrunt moartea”. Și silindu-l să-și lepede armele, a plecat cu el spre cetatea unde se afla castelul; când au intrat în castel, au văzut că e părăsit și doar păsările se adăpostesc în el, dar înăuntru arăta bine, deși unele lucruri erau distruse; porțile principale erau foarte puternice și aveau zăvoare zdravene cu care puteau fi încuiate, ceea ce l-a bucurat mult pe Amadis și l-a trimis pe Gandalin să-i cheme pe toți de pe corabie, spunându-le că se pot adăposti foarte bine în castel; el a făcut întocmai. Așa că, pe dată, au coborât toți de pe corabie, deși temându-se foarte de Endriago; dar cum puternica furtună de pe mare nu se potolea, au intrat în castel, și Cavalerul Spadei Verzi le-a spus: „Bunii mei prieteni, eu vreau să plec să-l caut pe insulă pe Endriago și, dacă totul îmi va merge bine, Gandalin va suna din corn și atunci veți ști că monstrul a murit și eu trăiesc; dacă mi se va întâmpla o nenorocire, nu va mai fi nevoie să vă dau vreun semn; dar până atunci, zăvorâți porțile și aduceți merinde de pe corabie, căci puteți rămâne aici până se va îndrepta vremea ca să puteți naviga”.

Apoi Cavalerul Spadei Verzi s-a despărțit de ei, lăsându-i pe toți plângând, iar jalea și durerea lui Ardian, piticul, erau atât de mari, că

nu se pot povesti; își smulgea părul din cap și se lovea cu palmele peste față, se izbea cu capul de pereți, spunând că e un nenorocit pentru că soarta lui crudă îl făcuse să slujească un asemenea om, datorită căruia simțea cum își pierde viața de mii de ori privind faptele nemaivăzute pe care le săvârșește, ca acum să făptuiască o ispravă ce nici împăratul Constantinopolului, cu toată marea sa putere nu îndrăznește și nu poate s-o ducă la capăt; și văzând că stăpânul său se îndepărta deja peste câmp, s-a urcat pe o scară de piatră deasupra zidului, aproape nebun de durere pentru stăpânul său; maestrul Helisabad a poruncit să se ridice un altar cu sfinte moaște, pe care îl luase cu el pentru liturghie și, punându-i pe toți să țină în mâini lumânări aprinse, în genunchi, s-a rugat lui Dumnezeu să-l apere pe acest cavaler ce se îndrepta spre moarte de bunăvoie, întru slujirea sa și pentru a le salva lor viețile. Cavalerul Spadei Verzi mergea, așa cum ați auzit, plin de curaj și neînfricat pe cât îi era de vitează inima, urmat de Gandalin, ce plângea amarnic, fiind sigur că, în ziua aceea, se vor sfârși zilele stăpânului său. Cavalerul s-a întors spre el și i-a spus râzând: „Bunul meu frate, nu arăta atât de puțină speranță în mila lui Dumnezeu, nici în imaginea doamnei mele, Oriana, și nu mai fi atât de deznădăjduit, căci n-am în fața ochilor doar minunata ei amintire, ci însăși ființa ei; iar ochii mei îmi spun că trebuie să o apăr de această bestie ticăloasă. Și ce crezi tu, adevăratul meu prieten, că trebuie să fac? Nu știi că viața și moartea mea depind de viața și moartea ei? Mă sfătuiești să las să fie ucisă, să piară în fața ochilor mei, vreie Domnul să nu gândească astfel; și dacă tu nu o vezi, eu o văd în fața mea. Și dacă. Doar amintirea ei m-a făcut să săvârșesc, întru marea mea cinste, faptele pe care le cunoști, cu atât mai multă putere va avea prezența sa”. Și spunând aceste vorbe, s-a simțit cuprins de un asemenea curaj, că ardea de nerăbdare să îl întâlnească pe Endriago. Și, pe când pătrundea într-o vale străjuită de munți sălbatici și înalți, a spus: „Strigă, Gandalin, că poate ne va auzi Endriago și ne va ieși în cale, iar de o fi să mor pe aici, rogu-te mult, să încerci să-i duci doamnei mele, Oriana, ceea ce îi aparține în întregime, și anume, inima mea, și să-i spui că i-o trimit ca să nu dau socoteală în fața Domnului că plec cu ceea ce nu este al meu”. Auzind aceasta, Gandalin nu numai că a prins să strige, dar, smulgându-și părul și plângând, a început să urle în gura mare, dorind, mai curând, să moară, decât să-l vadă mort pe stăpânul său, pe care îl iubea atât de mult; și n-a trecut mult, că l-au văzut ivindu-

se dintre stânci pe Endriago, cu mult mai înfricoșător și mai puternic decât fusese vreodată, din pricină că dracii, văzând că acest cavaler își pune mai multă nădejde în iubita lui Oriana decât în Dumnezeu, izbutiseră să pătrundă mai tare în trupul lui Endriago, mâniindu-l mai mult, și spunându-și între ei: „Dacă îl scăpăm de ăsta, nu se mai află altul pe lume mai îndrăzneț și mai puternic, care să se încumete să-l înfrunte”.

Endriago venea atât de furios, scuipând fum amestecat cu flăcări, clănțănind din colți și curgându-i balele din belșug, scrâșnind din solzii săi și din aripi așa de groaznic, că te înspăimântai de moarte văzându-l. Așa s-a înspăimântat Cavalerul Spadei Verzi, mai cu seamă, auzind șuierăturile și răgetele înfricoșătoare pe care le scotea și, cu toate că îi fusese zugrăvit în vorbe, în comparație cu vederea lui, descrierea nu era nimic. Când i-a văzut, Endriago a prins să facă salturi mari și să urle, căci de multă vreme nu mai văzuse om, și, pe loc, s-a repezit spre ei. Când caii celor doi au văzut monstrul, au luat-o la goană atât de înspăimântați, gâfâind din greu, încât de-abia mai puteau fi struniți. Când Cavalerul Spadei Verzi a văzut că nu se poate apropia de monstru călare, a descălecat iute și i-a spus lui Gandalin: „Frate, ține-te departe cu armăsarii, să nu pierim amândoi și privește cum mă va ajuta Dumnezeu împotriva acestui împielițat înfricoșător și roagă-te ca, în marea lui milă să mă învețe cum să-l îndepărtez de-aici și acest ținut să fie iarăși în slujba Domnului; iar de-o fi să mor aici, să se milostivească de sufletul meu și tu să faci tot ce ți-am spus”. Gandalin nu i-a putut răspunde, atât de amarnic plângea, pentru că era sigur că va muri, dacă Dumnezeu nu avea să-l scape printr-o minune.

Cavalerul Spadei Verzi și-a luat lancea și s-a acoperit cu scutul, ca omul ce își vedea moartea cu ochii și, nemaisimțind nicio teamă, s-a îndreptat spre Endriago pe jos, adunându-și tot curajul.

Diavolul, cum l-a văzut, a venit spre el și a aruncat pe gură o pală de foc cu un fum atât de negru, că de-abia se mai puteau vedea unul pe celălalt. Cavalerul Spadei Verzi a pășit înainte prin fum și, ajungând aproape de monstru l-a lovit cu lancea și, din fericire, l-a nimerit în ochi și i l-a crăpat; Endriago a apucat lancea cu ghearele și, băgând-o în gură, a rupt-o în bucăți dar vârful și o bucată din lemn i s-a înfipt în limbă și în mandule, căci se repezise năprasnic, făcând un salt, s-o prindă, dar nimerise prost din pricina ochiului crăpat; la rândul său, cavalerul se ferise cu mult curaj și, cu inima

vitează, căci își vedea moartea aproape, a pus mâna pe spada lui minunată și s-a aruncat asupra monstrului, ce era parcă orbit, atât din cauza ochiului, cât și a sângelui ce îi țâșnea din gură; iar din pricina gâfâiturilor și a răgetelor pe care le scotea, aproape toată bucata de lance îi intrase în gât, încât mai că își pierduse răsuflarea și nu mai putea nici să închidă gura, nici să muște; cavalerul s-a apropiat de el dintr-o parte și i-a dat o lovitură cumplită în acei solzi, de parcă ar fi izbit într-o stâncă tare, fără să-l zgârie măcar. Endriago, văzându-l atât de aproape, s-a gândit să-l prindă în gheare, dar n-a izbutit să apuce decât scutul, pe care i l-a smuls cu asemenea forță, că l-a făcut pe cavaler să cadă pe jos în mâini; și câtă vreme diavolul a făcut fărâme scutul cu ghearele lui puternice, Cavalerul Spadei Verzi a avut răgaz să se ridice, dar, văzându-se fără scut și știind că spada nu străbate prin solzii monstrului, a priceput că n-are nicio scăpare dacă Dumnezeu nu îndreaptă astfel lucrurile încât să-i poată scoate și celălalt ochi, căci în alt loc s-ar fi ostenit de pomană să-l rănească; așa că, plin de furie, scuturându-se de orice teamă, a pornit spre Endriago, ce era tare vlăguit și ostenit, atât datorită sângelui mult pe care îl pierduse, cât și din pricina ochiului scos; și cum cele rele se prăbușesc și pier datorită propriei lor răutăți, Domnul, supărat că dușmanul cel rău, atât de puternic, le făcuse așa de mult rău celor ce, deși păcătoși, cred în sfânta religie catolică, a binevoit să-i dea cavalerului deosebit curaj și har, fără de care nimeni n-ar fi avut puterea să înfrunte și nici măcar să îndrăznească a înfrunta o primejdie așa de mare, pentru ca, împotriva oricărei legi a firii, să-i ia viața celui ce le-o luase multora, printre care nefericiții săi părinți; și cum cavalerul gândea să-l nimerească în celălalt ochi, soarta a vrut să-i călăuzească spada într-una din nările monstrului, ce erau foarte mari; și datorită forței loviturii, precum și greutății lui Endriago ce se năpustise asupra cavalerului, spada i-a pătruns până la creier. Endriago, însă, văzându-l pe cavaler atât de aproape, l-a strâns în brațe și, cu ghearele lui foarte puternice și ascuțite, i-a sfâșiat toată armura în spate, pătrunzându-l prin carne și oase până la măruntaie; dar, cum îl îneca sângele pe care îl înghițea, datorită loviturii de spadă ce îi străpunsese creierii, dar, mai cu osebire, datorită hotărârii Domnului, ce nu mai putea fi schimbată, lipsit de putere, și-a desfăcut brațele și s-a prăbușit într-o parte ca mort și fără urmă de viață. Cavalerul, văzându-l astfel, și-a tras spada și i-a înfipt-o de mai multe ori în gură, până la ucis cu adevărat; dar vreau să vă spun că,

mai înainte de a-și da sufletul, din gura lui a ieșit ucigă-l toaca și a țâșnit prin aer cu o bubuitură cumplită, de au auzit-o cei din castel de parcă ar fi tunat lângă ei, speriindu-se foarte și înțelegând astfel că se pornise lupta între cavaler și monstru; și, cu toate că erau închiși într-un loc atât de apărat, cu zăvoare și lacăte, n-au fost prea siguri de viețile lor, și numai pentru că marea era încă foarte furioasă, au avut curajul să aștepte acolo și să nu fugă pe corabie; dar au prins, iarăși, să înalțe multe rugăciuni Domnului, să-i scape din acea primejdie și să-l apere pe cavalerul care pornise la o asemenea faptă nemaivăzută întru slujirea sa.

De îndată ce a murit Endriago, cavalerul s-a dat deoparte și, pe când se îndrepta spre Gandalin, ce pornise spre el, nu s-a mai putut ține pe picioare și s-a prăbușit fără simțire lângă un pârâuaș ce curgea prin apropiere.

Gandalin, când s-a apropiat și a văzut ce răni groaznice are, și-a zis că e mort și, lăsându-se să cadă de pe cal, a prins să țipe ca din gură de șarpe, smulgându-și părul. Atunci, cavalerul și-a mai revenit nițel și i-a spus: „Ah, bunul meu frate și prieten adevărat! Vezi că sunt un om mort, așa că, te rog, în numele tatălui și mamei tale care m-au crescut și al marii dragoste ce ți-am purtat întotdeauna, fii bun cu mine în ceasul morții, cum ai fost pe când trăiam, și, de îndată ce voi muri, du-i inima mea doamnei mele, Oriana, și spune-i că, de vreme ce întotdeauna i-a aparținut și s-a aflat în puterea ei din prima zi când am văzut-o, deși a fost închisă în acest trup chinuit și nicio clipă n-a obosit să o slujească, să-i rămână ei ca amintire a celui în al cărui piept a bătut, deși îi era străină, pentru că, în felul acesta, sufletul meu își va găsi odihna, acolo unde se va afla”; și n-a mai putut scoate nicio vorbă.

Gandalin, văzându-l astfel, n-a mai stat să-i răspundă, ci a încălecat cât mai iute și, urcându-se pe un deal, a sunat din corn cât mai tare cu putință în semn că Endriago fusese ucis. Piticul Ardian, ce se afla în turn, l-a auzit și i-a strigat din răsputeri maestrului Helisabad să-i vină în ajutor stăpânului său, că Endriago este mort; acesta, cum era pregătit, a încălecat cu toate câte îi făceau trebuință și a pornit cât mai iute în direcția arătată de pitic; și a umblat el mult, până ce l-a văzut pe Gandalin în vârful dealului; acesta, de cum l-a zărit pe maestru, i-a ieșit în întâmpinare în goană și i-a spus: „Vai, domnule! Pentru Dumnezeu și mila sa, veniți-i în ajutor stăpânului meu, căci multă nevoie are; iar Endriago este mort”. Auzind aceasta,

maestrul s-a bucurat tare mult de spusele lui Gandalin, neștiind în ce primejdie e cavalerul și s-a grăbit cât mai mult; Gandalin l-a călăuzit la locul unde se afla Cavalerul Spadei Verzi, pe care l-au găsit fără simțire și tare zdrobit, gemând din greu; maestrul s-a apropiat de el și i-a spus: „Ce se întâmplă, domnule cavaler? Unde vă este marele vostru curaj, acum, când aveți mai multă nevoie de el? Nu vă temeți de moarte, căci aici se află bunul vostru prieten și credincios servitor, maestrul Helisabad. Ce vă vine în ajutor”.

Când Cavalerul Spadei Verzi l-a auzit pe maestrul Helisabad, cu toate că era foarte zdrobit, l-a recunoscut, a deschis ochii și a vrut să-și ridice capul, dar n-a putut și și-a înălțat brațele, ca și cum ar fi dorit să-l îmbrățișeze.

Maestrul Helisabad și-a scos de-ndată pelerina, a întins-o pe jos și, împreună cu Gandalin, l-au așezat pe ea pe cavaler și i-au scos armura cât mai cu grijă; când maestrul i-a văzut rănile, deși era unul dintre cei mai buni doftori din lume și văzuse multe și urâte răni, tare s-a mai înspăimântat și s-a temut pentru viața lui; dar, cum îl iubea și îl socotea cel mai viteaz cavaler din lume, s-a hotărât să-și dea toată osteneala ca să-l lecuiască, așa că, cercetându-i rănile, a văzut că doar carnea și oasele îi sunt vătămate, fără să-i fie atinse măruntaiele și i-au sporit speranțele că îl va pune pe picioare; apoi, i-a așezat oasele și coastele la locul lor, i-a cusut carnea sfârtecată, i-a pus leacuri și i-a înfășat atât de bine trupul peste tot, că i-a oprit sângele și viața ce i se scurgea prin răni. Pe dată, cavalerul și-a mai venit în fire și în putere și, putând vorbi, a deschis ochii și a spus: „Oh, Dumnezeule atotputernic! Tu care, în marea ta milă, ai binevoit să cobori pe lumea aceasta și ai luat înfățișare omenească în pântecele Fecioarei Maria și, ca să ne deschizi porțile raiului ce erau închise, ai vrut să înduri nenumărate ocări, și, în cele din urmă să mori, ucis de acei oameni nemernici și nenorociți, te rog, Doamne, ca unul dintre cei mai păcătoși, să ai milă de sufletul meu, căci trupul mi-a fost hărăzit țărânei”. Și a tăcut, fără să mai spună nimic. Maestrul i-a spus: „Domnule cavaler, mult mă bucur că vă aud vorbind astfel, căci cel căruia îi cereți milă, vă va da adevăratul leac și apoi eu, slujitorul său, îmi voi pune viața în joc pentru viața voastră și, cu ajutorul său, vă voi aduce vindecarea; așa că, nu vă temeți de moarte de astă dată și fiți curajos, iar inima voastră să nutrească speranța că va trăi, așa cum crede că va muri”. Apoi a luat un burete îmbibat cu leacuri contra otrăvii și i l-a pus la nas,

făcându-l să se simtă mult mai bine. Gandalin, în genunchi în fața maestrului, îi săruta acestuia mâinile, rugându-l să aibă milă de stăpânul lui. Maestrul i-a poruncit să încalece, să alerge la castel și să aducă vreo câțiva oameni să-l ia de-acolo pe cavaler cu o targă, înainte de căderea nopții. Gandalin a făcut întocmai și, când au sosit oamenii, au făcut cum s-au priceput mai bine un pat din crengile copacilor din pădure, l-au așezat pe Cavalerul Spadei Verzi pe ea și, purtându-l pe umeri, l-au dus la castel; aici, au pregătit cea mai bună odaie, aducând așternuturi bogate de pe corabie, pe care le poruncise Grasinda, și l-au așezat în pat, atât de pierit că nu știa ce-i cu el; și cavalerul a rămas așa toată noaptea, fără să vorbească, gemând din greu, ca omul rănit foarte, vrând să vorbească fără să poată.

Maestrul a poruncit să i se pregătească și lui patul tot acolo și a rămas cu el să-l îngrijească, dându-i asemenea leacuri bune și potrivite pentru a scoate din el otrava ucigașă primită de la Endriago, încât în zorii zilei, rănitul a căzut într-un somn foarte liniștit; apoi, le-a poruncit tuturor să iasă afară, ca să nu-l trezească, fiindcă știa că somnul acela îi va face foarte bine; după o bucată de vreme, trezindu-se din somn, cavalerul a prins să strige foarte zbuciumat: „Gandalin, Gandalin, ai grijă să nu te ucidă diavolul ăsta crud și nemernic!” Maestrul, auzindu-l a venit lângă el râzând și foarte vesel la chip, mai vesel decât era în sufletul său, pentru că încă se mai temea pentru viața lui, i-a spus: „Dacă domnia voastră s-ar feri așa ca el, faima voastră n-ar fi atât de cunoscută în toată lumea”. El a ridicat capul și, văzându-l pe maestru, l-a întrebat: „Maestre, unde ne aflăm?” Helisabad s-a apropiat de el, i-a luat mâinile și, văzând că e încă slăbit, a poruncit să se aducă de mâncare și i-a dat să mănânce ceea ce îi făcea trebuință ca să prindă puteri, iar el a mâncat fără să știe pe ce lume se află.

Maestrul a rămas cu el și i-a dat tot soiul de leacuri, căci era cel mai iscusit în meseria sa din câți se pot afla pe lume, și, mai înainte de lăsatul serii, cavalerul își venise pe de-a-ntregul în fire, îi recunoștea pe toți și vorbea; maestrul nu s-a dezlipit deloc de el, îngrijindu-l și dându-i toate leacurile trebuincioase bolii sale, astfel că, datorită acestora, dar, în primul rând, prin voința Domnului, și-a dat seama limpede, cercetându-i rănile, că se va înzdrăveni și le-a spus, pe dată, tuturor celor ce se aflau acolo, întru marea lor bucurie; toți i-au adus mulțumiri Atotputernicului Stăpân, pentru că îi salvase de furtuna de pe mare și de primejdia acelui necurat.

Dar mai mult decât toți se bucurau Gandalin, credinciosul său scutier, și piticul, căci îl iubeau din adâncul inimii lor, și parcă renăscuseră la viață; apoi, s-au așezat toți, cu mare bucurie, în jurul patului Cavalerului Spadei Verzi, îmbărbătându-l și spunându-i să nu pună nici un preț pe boala sa, de vreme ce Dumnezeu îi dăduse în asemenea măsură cinstea și fericirea de care nu mai avusese parte până atunci niciun muritor în privința faptelor de arme și de vitejie; și l-au rugat din suflet pe Gandalin să le povestească totul așa cum se petrecuse, căci văzuse totul cu ochii lui, ca să poată și ei, la rândul lor, istorisi această măreață ispravă cavalerească. El le-a răspuns că o va face cu foarte multă plăcere, cu condiția ca maestrul să-l pună să jure pe Sfânta Evanghelie, ca ei să îl creadă și să aștearnă totul pe hârtie întocmai, pentru ca o astfel de faptă însemnată să nu fie dată uitării de oameni.

Maestrul Helisabad a făcut întocmai, întru mai adânca adeverire a acestei fapte mărețe. Iar Gandalin le-a povestit totul de-a fir a păr, așa cum ați aflat din istoria noastră; și toți, pe când îl ascultau, se înspăimântau de cele auzite, ca de o faptă nemaipomenită vreodată, cu toate că niciunul dintre ei încă nu-l văzuse pe Endriago, ce zăcea în niște tufișuri, fiindcă se grăbiseră să-i vină în ajutor cavalerului. Dar acum, toți au spus că vor să-l vadă pe Endriago. Maestrul le-a îngăduit să se ducă și le-a dat multe leacuri contra otrăvii. Și când au văzut acea ființă atât de înfricoșătoare și deosebită de toate făpturile vii pe care le întâlniseră până atunci, tare s-au mai minunat și nu le venea să creadă că există pe lume o inimă atât de vitează încât să îndrăznească a înfrunta asemenea diavol cumplit și, cu toate că știau în mod sigur că fusese ucis de Cavalerul Spadei Verzi, li se părea tuturor că visează; după ce l-au privit o lungă bucată de vreme, s-au întors la castel, vorbind între ei despre cum izbutise Cavalerul Spadei Verzi să-l răpună. Ce să vă mai spun? Să știți că au rămas acolo mai bine de douăzeci de zile, deoarece Cavalerul Spadei Verzi nu se înzdrăvenea deloc într-atât încât ceilalți să îndrăznească să-l scoale din patul lui, dar cum Dumnezeu îngăduise lecuirea lui și marea iscusință a maestrului Helisabad îl ajuta din plin, în răstimpul acesta s-a întremat astfel încât să poată porni pe mare; maestrul, văzându-l în această stare, a stat de vorbă cu el, într-o zi, spunându-i: „Domnul meu, datorită bunătății Domnului care a vrut așa, căci altminteri nu s-ar fi putut, acum vă arătați astfel încât mă încumet, bizuindu-mă pe tăria voastră deosebită, să vă las să porniți pe mare unde vă e voia;

dar pentru că ne lipsesc unele lucruri ce ne sunt foarte trebuincioase, atât pentru sănătatea voastră, cât și pentru traiul celorlalți, trebuie să dați poruncă pentru aflarea lor, căci, cu cât vom mai rămâne aici, cu atât mai multe lucruri ne vor lipsi”.

Cavalerul cu Piticul a răspuns: „Domnule și adevărate prieten, aduc multe mulțumiri și prinos de recunoștință lui Dumnezeu pentru că m-a scăpat de primejdie, mai mult datorită milostiveniei sale decât datorită meritelor mele, căci nimic nu se poate compara cu marea lui putere, de vreme ce totul este îngăduit și călăuzit de voința sa și pe seama lui trebuie să punem toate lucrurile bune ce se petrec pe lumea asta; și, de asemenea, domnule, vă mulțumesc vouă pentru că mi-ați salvat viața, căci cred nesmintit că nimeni altul din câți trăiesc pe lume în ziua de azi, nu ar fi putut să mă lecuiască precum domnia voastră. Dar cum soarta îmi e foarte potrivnică, deși Dumnezeu a binevoit să-mi dea o răsplată atât de mare, nu vă pot plăti pentru ceea ce ați făcut decât ca un cavaler sărac, ce nu are altceva decât un cal și o armură, și aceasta ruptă, după cum vedeți”.

Maestrul i-a spus: „Domnule, eu nu am nevoie de altă răsplată decât gloria ce am dobândit-o pentru că, după Dumnezeu, i-am salvat viața celui mai viteaz cavaler ce a purtat vreodată armură, și îndrăznesc să vă spun asta ca răspuns la vorbele voastre dinainte; iar plata pe care o aștept de la domnia voastră este mult mai mare decât cea pe care mi-ar putea-o da vreun rege ori mare senior, și anume, ajutorul ce îl vor afla de la voi multe femei și mulți bărbați nefericiți ce vor avea nevoie de voi, și domnia voastră le veți întinde mâna; și acesta va fi pentru mine un câștig mai mare decât oricare altul, căci, după Dumnezeu, datorită mie vor fi ajutați”.

Cavalerul Spadei Verzi s-a rușinat auzind ce laude i se aduc și a zis: „Domnul meu, lăsând deoparte cele vorbite până acum, vreau să știți care este dorința mea cea mai însemnată. Voiam să străbat toate insulele României, dar fiindcă mi-ați spus că marinarii sunt obosiți, mi-am schimbat gândul și am pornit spre Constantinopol, unde n-am ajuns datorită timpului atât de potrivnic, cum ați văzut, dar acum, fiindcă s-a mai îndreptat, doresc să-l văd pe acest mare împărat, pentru ca, dacă Dumnezeu va voi să mă întorc unde-mi dorește inima, să pot povesti despre lucruri deosebite, ce rareori pot fi văzute altfel decât în asemenea călătorii. Și, domnule maestru, în numele dragostei ce-mi purtați, rogu-vă să nu vă fie asta cu supărare, căci, într-o bună zi, vă voi răsplăti pentru aceasta; iar de la

Constantinopol, cu voia Domnului, doresc să ne întoarcem la vremea hotărâtă de acea prea nobilă doamnă Grasinda, căci trebuie să-mi țin făgăduiala, cum bine știți, pentru ca, de-mi va sta în putință, după cum îmi e dorința, să o pot sluji pentru o parte din marea bunătate ce mi-a arătat fără s-o merit".

• CAPITOLUL LXXIV •

Cum i-a scris Cavalerul Spadei Verzi împăratului de la Constantinopol, stăpânul acelei insule, că ucisese monstrul fioros și că duc lipsă de merinde; și cum împăratul i-a îndestulat cu de toate, iar pe cavaler l-a răsplătit cu multă cinstire și dragoste pentru ajutorul său și pentru gloria pe care i-o adusese eliberând aceea insulă ce o socotea pierdută de atâta vreme

„Dacă asta vă e dorința, domnule – i-a răspuns maestrul Helisabad –, trebuie să scrieți împăratului despre cele petrecute, ca să ne trimită unele lucruri ce ne fac trebuință pentru drum." „Maestre – a zis el –, eu nu l-am văzut niciodată și nu-l cunosc pe împărat și, de aceea, las totul în seama voastră, să faceți cum credeți mai bine, și voi socoti că astfel mi-ați adus un însemnat serviciu."

Maestrul Helisabad, pentru a-i face pe plac cavalerului, i-a scris pe dată carte împăratului, istorisindu-i tot ce i se întâmplase cavalerului străin, numit Cavalerul Spadei Verzi, după ce plecase de la stăpâna sa, Grasinda, și cum, după ce făptuise foarte mari isprăvi de arme în insulele României, cum niciun alt cavaler n-ar fi fost în stare s-o facă, porniseră spre Constantinopol, dar o furtună cumplită îi azvârlise pe Insula Diavolului, unde sălășluia Endriago; și cum Cavalerul Spadei Verzi, de bunăvoie, în pofida voinței tuturor celorlalți, a pornit în căutarea monstrului, s-a luptat cu el și l-a ucis; și i-a scris pe larg cum se dusese lupta și cu ce răni se alesese Cavalerul Spadei Verzi. Astfel că nu mai rămăsese nimic să nu-i fi adus la cunoștință; iar în încheiere, i-a scris că, de vreme ce, acum, insula fusese eliberată de acel diavol, cum se afla sub stăpânirea lui, să poruncească să fie

iarăși locuită și să fie numită, la rugămintea Cavalerului Spadei Verzi, Insula Sfânta Maria.

Cartea, așa cum ați auzit că a scris-o, i-a dat-o unui scutier, rudă de-a sa ce se afla acolo, cu el, poruncindu-i să plece cu corabia lor și cu câți marinari are nevoie spre Constantinopol, să-i înmâneze împăratului scrisoarea și să aducă de acolo merindele ce le lipseau.

Scutierul a pornit pe dată cu însoțitorii săi, căci vremea se îndreptase bine, și, după trei zile, corabia a acostat în port; aici a coborât de pe punte și s-a dus la palatul împăratului, pe care l-a găsit cu mulți gentilomi, așa cum se cuvine unui mare senior, și, îngenunchind, i-a spus: „Servitorul vostru, maestrul Helisabad mi-a poruncit să vă sărut tălpile în numele său și vă trimite această scrisoare ce vă va face multă plăcere”. Împăratul a luat-o și, văzând ce spune, s-a mirat foarte și a glăsuit tare, astfel că toți l-au auzit: „Cavaleri, am primit vești atât de neobișnuite, cum nu s-au mai auzit până acum”. Atunci, s-au apropiat mai mult de el Gastiles, nepotul său, fiul sorii sale, ducesa de Gajaste, tânăr cavaler viteaz, și contele Saluder, fratele Grasindei, cea care îi arătase atâta cinstire Cavalerului Spadei Verzi, și încă mulți alții. Împăratul le-a spus: „Aflați că acel Cavaler al Spadei Verzi, despre care ni s-a spus că a săvârșit mari fapte de arme în insulele României, s-a luptat de bună voie cu Endriago și l-a ucis; și dacă nu se va minuna toată lumea de această faptă, ce altceva ar mai putea să ne uimească?” Și le-a arătat scrisoarea de la Helisabad. Apoi i-a poruncit solului să le povestească prin viu grai cum se petrecuseră lucrurile, iar acesta le-a istorisit totul ca și cum ar fi fost de față; atunci, Gastiles a spus: „Într-adevăr, seniore, este o mare minune, căci niciodată n-am mai auzit ca un muritor să se lupte cu diavolul, în afară de acei sfinți, cu armele spiritului, pentru că doar aceștia ar putea-o face, cu sfințenia lor; și dacă un astfel de om a sosit în țara voastră cu marea dorință de a vă sluji, ar fi o lipsă de judecată să nu îl primiți cu mare cinste”. „Nepoate – a zis regele –, ați grăit înțelepțește, așa că, pregătiți câteva corăbii și plecați domnia voastră și contele Saluder ca să-l aduceți aici, căci trebuie să-l privim ca pe cineva nemaivăzut vreodată; și luați cu voi și niște meșteri să mi-l zugrăvească pe Endriago așa cum arată, că vreau să poruncesc să fie turnat în metal; și tot astfel, pe cavalerul ce s-a luptat cu el, în mărime naturală și întocmai ca înfățișare, iar cele două statui voi porunci să fie așezate chiar în locul unde s-a dat lupta și voi pune să se sape pe o placă

mare de aramă cum s-a petrecut totul și numele cavalerului; de asemenea, voi porunci să se înalțe acolo o mănăstire de călugări care să aducă această insulă în slujba Domnului, căci mult au fost loviți oamenii de pe acele meleaguri de chipul diavolesc al acelui dușman al nostru.” Tare s-au mai bucurat toți de vorbele împăratului, dar mai mult decât toți, Gastiles și contele, fiindcă li se poruncise să facă acea călătorie, putând astfel să-l vadă pe Endriago și pe cavalerul care l-a ucis; așa că, pregătind corăbiile, au pornit la drum pe mare și au ajuns pe Insula Sfânta Maria, cum poruncise împăratul să fie numită de-acum înainte; de îndată ce Cavalerul Spadei Verzi a aflat de sosirea lor, a poruncit ca încăperea unde locuia să fie împodobită cât mai frumos și cu cele mai bogate lucruri pe care Grasinda le încărcase pe corabie, căci, acum, se simțea atât de bine, încât putea face câțiva pași prin odaie; trimișii împăratului au sosit la castel îmbrăcați în straie bogate, însoțiți de nobili, iar Cavalerul Spadei Verzi a ieșit din odaia sa să-i primească și acolo au schimbat câteva vorbe cu multă curtenie; apoi gazda i-a poftit să stea în jilțurile pe care le poruncise pentru ei, și, cum aflase de la maestrul Helisabad că acest conte este fratele doamnei Grasinda, i-a mulțumit acestuia pentru ceea ce făcuse sora lui pentru el, pentru cinstirea și ajutorul dat, precum și pentru că, după Dumnezeu, îi salvase viața, încredințându-l acelui doctor ce îl lecuise și îl scăpase de moarte. Grecii sosiți la castel îl tot priveau pe Cavalerul Spadei Verzi și, cu toate că slăbiciunea săpase urme pe chipul lui, își ziceau că niciodată nu văzuseră cavaler mai frumos și mai plăcut la vorbă; și, pe când stăteau ei așa, simțindu-se foarte bine, Gastiles i-a spus: „Viteazule domn, unchiul meu, împăratul, dorește să vă vadă și vă roagă, prin noi, să veniți la curtea sa ca să vă arate cinstea ce vi se cuvine pentru felul cum l-ați slujit, redobândind această insulă, pe care o socotea pierdută”. „Domnul meu – a răspuns Cavalerul cu Piticul – voi face ceea ce a poruncit împăratul, pentru că dorința mea este să-l cunosc și să-l slujesc atât cât poate un biet cavaler străin ca mine”. „Să-l vedem, acum, pe Endriago – a spus Gastiles – și să vină să-l vadă și meșterii trimiși de împărat, ca să-l zugrăvească întru totul așa cum arată”. Doctorul i-a spus: „Seniore, trebuie să fiți bine apărat împotriva otrăvii, căci altfel v-ar putea fi rău vătămată viața”. El i-a răspuns: „Bunule prieten, de asta o să aveți grijă domnia voastră”. „Așa voi face”, a zis celălalt. Și le-a dat niște șipuri să le miroase câtă vreme se vor uita la monstru; apoi au, pornit călare, călăuziți de

Gandalin, ce le-a istorisit, pe drum, ce li se întâmplase stăpânului său și lui în acele locuri pe care le străbăteau și cum se desfășurase lupta și cum se pornise el să strige, smulgându-și părul, când l-a văzut pe stăpânul său plecând să întâmpine moartea, cum s-a ivit acel diavol îndreptându-se spre ei și tot ce s-a mai petrecut după aceea, așa cum ați auzit.

În acest răstimp, au ajuns la pârâul unde se prăbușise leșinat stăpânul său, și, acolo, i-a condus prin hățișuri până la stânci, unde l-au găsit pe Endriago mort și tare s-au mai înfricoșat, neputând să creadă că există pe lume și în iad un monstru atât de groaznic și de înspăimântător; și dacă până atunci prețuiseră mult faptele acelui cavaler, acum le-au prețuit cu mult mai mult văzând acel diavol, de care nu îndrăzneau să se apropie și să-l atingă, deși îl știau mort; iar Gastiles a spus că acest curaj de a îndrăzni să înfrunți o asemenea fiară, nu trebuie prețuit prea mult deoarece, fiind atât de mare, nu trebuie atribuit nici unui muritor, ci lui Dumnezeu, că doar lui și nimănui altcuiva i se datorează. Meșterii au privit monstrul și l-au măsurat ca să-l facă întocmai cum era și au izbutit, pentru că erau neîntrecuți în meșteșugul lor. Apoi s-au întors la castel, unde Cavalerul cu Piticul îi așteptа la masă și au fost serviți după datina locului, cu multă plăcere și veselie.

Toți oaspeții s-au odihnit la castel trei zile, admirând acel ținut foarte frumos și grădina cu puțul în care nefericita fiică o azvârlise pe maică-sa, iar în ziua a patra au pornit cu toții pe mare, astfel că, în scurtă vreme, au intrat în port la Constantinopol, la poalele palatului împărătesc. Lumea a ieșit la ferestre să-l privească pe Cavalerul Spadei Verzi, căci tare mai doreau să îl vadă. Împăratul a poruncit să li se aducă niște cai pe care să vină la palat. Acum, Cavalerul Spadei Verzi își redobândise mult din sănătate și frumusețe și îmbrăcase niște straie frumoase și bogate, pe care i le dăruise regele Boemiei când plecase de la el. Pe după gât îi atârna acea ciudată și frumoasă spadă verde pe care o câștigase datorită nemăsuratei sale iubiri pentru doamna sa și, privind-o și amintindu-și de vremea când o câștigase, precum și de viața plină de desfătări dusă la Miraflores cu cea care îl iubea atât de mult și era așa de departe, îi șiroiau lacrimile, atât de durere cât și de bucurie, așa cum se întâmplă cu toți cei ce sunt înrobiți și chinuiți de o astfel de patimă. După ce au coborât de pe corabie, călare pe caii cei mândri și împodobiți ce li se aduseseră, în straie foarte bogate, au pornit spre împărat, care le

ieșise în întâmpinare. Atunci, toți s-au dat în lături și Cavalerul Spadei Verzi, după ce s-a apropiat de el, a vrut să descalece și să-i sărute mâinile, dar împăratul, văzând asta, nu i-a îngăduit, ci s-a apropiat mai mult, îmbrățișându-l și dându-i dovezi de mare dragoste; și, în vreme ce îl ținea lângă el, i-a spus: „Doamne, Dumnezeule! Cavalere al Spadei Verzi, bunul meu prieten, cu toate că atotputernicul mi-a dat atâta putere și sunt coborâtor din neamul celor ce au stăpânit această mare împărăție, mai multă cinste vi se cuvine domniei voastre decât mie, căci voi ați câștigat-o prin marele vostru curaj, trecând prin primejdii nemăsurate ca nimeni altul, pe când eu mă bucur de cea moștenită, dormind și fără niciun merit.” Cavalerul cu Piticul i-a răspuns: „Seniore, omul poate face doar ceea ce are măsură, dar cinstea pe care mi-o arătați lăudându-mă atât de mult e prea mare, și, de aceea, domnule, persoana mea vă va sta la dispoziție până la moarte, pentru a vă sluji după cum porunciți”. Și vorbind așa, împăratul s-a întors cu el la palat; Cavalerul Spadei Verzi privea acel oraș mare și lucrurile nemaivăzute și minunate de-acolo, și mulțimea ce ieșea pe străzi să îl vadă, și, în sufletul lui, îi mulțumea cu adâncă smerenie Domnului că îi purtase pașii aici, unde era atât de cinstit de către cel mai de seamă bărbat al creștinătății și unde tot ceea ce vedea i se părea mult mai presus decât cele văzute în alte locuri. Dar cu mult mai uimit a fost când a intrat în marele palat, căci i se părea că aici se adunaseră toate bogățiile lumii. Aici se afla o aripă unde împăratul poruncea să fie găzduiți marii seniori ce veneau să-l vadă, cu cele mai frumoase și mai fermecătoare încăperi din câte se pot afla în lume, cu lucruri de preț, fântâni și copaci nemaiîntâlniți. Și aici a poruncit să fie găzduiți Cavalerul Spadei Verzi și maestrul Helisabad, ca să îl îngrijească, precum și Gastiles și contele Saluder, ca să îi țină tovărășie; și lăsându-l să se odihnească, împăratul a plecat cu nobilii din suită spre încăperile sale. Toată lumea din oraș care îl văzuse pe Cavalerul Spadei Verzi vorbea despre marea lui frumusețe, dar mai mult despre marele său curaj ce îl întrecea pe al oricărui alt cavaler și muritor; și dacă el se minunase văzând un oraș ca acesta, cu atât de mulți locuitori, mai mult se minunau aceștia văzându-l pe el, așa că toți îl slăveau și îl cinsteau mai mult decât o făcuseră vreodată cu orice rege ori mare cavaler sosit aici de pe meleaguri străine.

Împăratul i-a spus soației sale, împărăteasa: „Doamnă, Cavalerul Spadei Verzi, cel despre care am auzit atâtea lucruri vestite, se află

aici. Și atât pentru marea sa vitejie, cât și pentru serviciul ce ne-a făcut, dobândind pentru noi acea insulă, aflată atâta vreme în puterea acelui blestemat dușman, deci pentru această faptă săvârșită de el, se cuvine să îl cinstim în mod deosebit; așa că, porunciți ca palatul să fie gătit foarte frumos, ca să ne poată lăuda cu dreptate pe oriunde va umbla și să povestească despre noi, așa cum vă povesteam și eu despre palatele pe care le-am văzut în anumite locuri; și vreau să le vadă pe doamnele și domnișoarele voastre cu straiele și podoabele pe care trebuie să le poarte persoanele ce slujesc o doamnă atât de mare ca voi". După ce a ascultat tot ce i-a spus, ea a răspuns: „Pe Sfântul Dumnezeu, totul va fi așa cum porunciți".

A doua zi de dimineață, Cavalerul Spadei Verzi s-a sculat, și-a îmbrăcat niște straie mândre și frumoase, cum obișnuia, și împreună cu Gastiles, contele și maestrul Helisabad s-au dus, toți să asculte liturghia cu împăratul, care îi aștepta în capela sa, iar apoi s-au dus să o vadă pe împărăteasă. Dar mai înainte de-a ajunge la ea, în cale le-au ieșit multe doamne și domnișoare în straie nespus de bogate, care se dădeau în lături ca să-i lase să treacă și îi primeau cu multă curtenie. Palatul era atât de frumos și de împodobit, că de n-ar fi fost bogata încăpere vrăjită de pe Insula Ferecată, ceva mai frumos nu se putea să mai fi văzut vreodată Cavalerul Spadei Verzi; și ochii îi obosiseră privind atât de multe femei frumoase, precum și toate câte vedea; ajungând la împărăteasă, ce stătea pe tronul ei, a îngenuncheat în fața ei cu multă smerenie și a spus: „Doamnă, mult îi mulțumesc lui Dumnezeu că m-a purtat aici ca să vă văd pe domnia voastră și nespusa voastră măreție și bogăție, mai presus de a celorlalte doamne din lume, precum și curtea voastră plină și împodobită de atâtea doamne și domnișoare de neam mare; și vă mulțumesc prea plecat, doamnă, că ați primit să mă vedeți. Deie Domnul, în marea lui bunătate, să vină vremea să vă pot sluji măcar în parte, pentru toată această cinste; și dacă, doamnă, nu izbutesc să spun cu vorbe ceea ce vor să grăiască gândul și inima mea, căci îmi e străină limba voastră, binevoiți a mă ierta, căci e puțină vreme de când am învățat-o de la maestrul Helisabad". Împărăteasa l-a apucat de mâini și i-a spus să nu mai stea în genunchi, poftindu-l să se așeze lângă ea și a rămas de vorbă cu el vreme mai lungă, despre lucruri pe care o doamnă de neam atât de mare le poate vorbi cu un cavaler străin, pe care nu îl cunoaște. El i-a răspuns cu atâta iscusință și farmec, încât împărăteasa, care era foarte înțeleaptă, îl tot privea și

își spunea în sinea ei că nu e cu putință ca vitejia sa să fie atât de mare încât să-i poată întrece înțelepciunea și istețimea.

În vremea aceasta, împăratul stătea pe tronul său, sporovăind și râzând cu doamnele și domnișoarele, căci era foarte iubit de toate, pentru că le făcea multe daruri și le căsătorea cu nobili de vază. Și numai ce le spune cu glas tare, că toate l-au auzit: „Preacinstite doamne și domnișoare, iată-l pe Cavalerul Spadei Verzi, slujitorul vostru credincios; cinstiți-l și iubiți-l, căci așa face și el cu toate femeile de pe lume, punându-și viața în mari primejdii pentru a vă face dreptate. Și de multe ori s-a aflat în pragul morții, din câte am auzit de la cei ce îi cunosc marile isprăvi". Ducesa, mama lui Gastiles, a spus: „Seniore, Dumnezeu să-l cinstească, să-l iubească și să-l răsplătească pentru că ne ocrotește". Împăratul le-a rugat pe două prințese, fiicele lui Barandel, care, pe atunci, era regele Ungariei, să se ridice și le-a spus: „Mergeți s-o aduceți pe fiica mea, Leonorina și întoarceți-vă doar voi două cu ea". Ele au făcut întocmai și, după scurt timp, s-au întors cu ea, ducând-o de braț, între ele; și, cu toate că fata era foarte împodobită, totul părea nimic în fața frumuseții ei din naștere, că nu era om pe lume să o vadă fără să se minuneze și să se bucure privind-o, deși era o copilă, că n-avea mai mult de nouă ani; fata a venit lângă maică-sa, împărăteasa, i-a sărutat mâinile cu o plecăciune smerită și s-a așezat pe un jilț mai jos decât cel al împărătesei.

Cavalerul Spadei Verzi o privea cu multă plăcere, minunându-se foarte de marea ei frumusețe, părându-i-se cea mai frumoasă ființă din câte văzuse prin locurile pe unde umblase și, în clipa aceea, și-a amintit de preafrumoasa Oriana, doamna și stăpâna sa, pe care o iubea mai mult decât pe sine, și de vremea când începuse să o iubească și ea avea cam aceeași vârstă. Și cum, dragostea ce înflorise atunci între ei crescuse tot mai mult și nu scăzuse defel, amintindu-și de vremurile fericite când avusese parte de mari desfătări cu ea, și de cele potrivnice, când, din pricina ei simțise atâta tristețe și durere în suflet. Astfel că a rămas multă vreme pe gânduri. Și cum nu nădăjduia să o vadă înainte de a se scurge multă vreme, această amintire l-a copleșit și, pierzându-și parcă simțirea, ochii i s-au umplut de lacrimi. Așa că toți l-au văzut plângând, pentru că, datorită marii lui vitejii, toți aveau privirile ațintite asupra lui; el, venindu-și în fire și rușinându-se foarte, și-a șters ochii și s-a arătat bine dispus. Împăratul, însă, care era mai aproape de el și îl văzuse

plângând, a așteptat să-și dea seama din ce pricină o făcuse, dar nemaivăzând alte semne la el, tare a mai dorit să știe de ce un cavaler atât de curajos și de înțelept a dat dovadă, în fața sa, a împărătesei și a atâtor alți oameni, de asemenea slăbiciune, ce n-ar fi fost privită cu ochi buni nici chiar din partea unei femei, în asemenea loc, și în mijlocul unei astfel de bucurii, dacă la mijloc, zic eu, nu se află vreo mare taină. Gastiles, ce se afla lângă împărat a spus: „Oare de ce plânge un bărbat ca acesta în asemenea loc?" „Eu nu l-aș întreba – a răspuns împăratul –, dar cred că puterea dragostei l-a silit să o facă". „Seniore, dacă doriți să aflați cauza, nu e altul s-o știe decât maestrul Helisabad, în care are multă încredere și, adesea, vorbește cu el între patru ochi". Atunci, împăratul l-a chemat la el, l-a poftit să se așeze în fața lui și, poruncind tuturor să se retragă, i-a spus: „Maestre, vreau să-mi spuneți un lucru, dacă îl știți, și vă făgăduiesc pe cinstea mea de împărat că nici vouă, nici altcuiva nu vi se va întâmpla nimic rău". Maestrul a zis: „Stăpâne, am atât de multă încredere că, în marea voastră noblețe și virtute, veți face precum ați spus și întotdeauna îmi veți arăta bunăvoință, chiar de nu o merit, încât dacă pot să vă spun ce doriți, o voi face din toată inima". „De ce a plâns, mai adineauri – a întrebat împăratul –, Cavalerul Spadei Verzi? Spuneți-mi, pentru că sunt îngrijorat și de are vreo supărare și îl pot ajuta, îi voi da tot sprijinul meu, astfel încât să fie cât se poate de mulțumit". Auzind acestea, maestrul a răspuns: „Seniore, n-aș putea să vă răspund la această întrebare, pentru că este omul care se pricepe cel mai bine din lume să ascundă ceea ce nu vrea să se știe, pentru că este cel mai cu judecată cavaler din câți s-au văzut vreodată; dar îl văd adesea plângând și frământându-se atât de cumplit, de parcă și-ar pierde mințile, și oftând cu atâta năduf, de parcă i s-ar rupe inima în piept. Și eu socotesc, stăpâne, că numai puterea dragostei îl chinuie și dorul de cea pe care o iubește, că de ar fi vorba de altă suferință, mai curând mi s-ar destăinui mie decât oricui altcuiva". „Într-adevăr – a spus regele –, așa gândesc și eu cum spuneți voi; și dacă iubește vreo femeie, deie Domnul să fie din împărăția mea, căci i-aș dărui atâtea averi și ranguri, că nu s-ar afla rege ori principe să nu-mi dea mâna fiicei sale pentru el. Și aș face asta din toată inima, ca să-l păstrez lângă mine și să-mi fie vasal, că nimic n-ar fi mai bine decât să mă slujească prin marea lui vitejie; și, de aceea, maestre, rogu-vă mult să-l convingeți să rămână la curtea mea și tot ce va cere i se va împlini"; apoi, după ce o vreme a rămas

pe gânduri, fără să vorbească, a zis: „Maestre, mergeți la împărătească și spuneți-i în taină să îl roage pe cavaler să rămână aici, și, de dragul meu, sfătuiți-l tot așa; iar între timp o să pun la cale ceva ce mi-a venit, acum, în minte”. Maestrul s-a dus la împărătească și la Cavalerul cu Piticul, iar împăratul le-a chemat pe frumoasa Leonorina, fiica sa, și pe cele două domnițe ce o însoțeau și a vorbit cu ele vreme îndelungată, cu multă înflăcărare, dar fără ca cineva să fi auzit ce le spune. Când au sfârșit de vorbit, Leonorina i-a sărutat mâinile și a plecat cu prințesele în odaia ei. Iar el a rămas la taifas cu nobilii săi. Împărăteasa i-a spus Cavalerului Spadei Verzi să rămână la curtea împăratului, iar maestrul l-a rugat și l-a sfătuit același lucru, și, cu toate că aceasta era cea mai bună și mai înaltă situație de care se putea bucura câtă vreme mai trăia regele Perion, tatăl său, n-a izbutit să-și înfrângă inima, ce nu-și afla alean și odihnă decât la gândul că se va întoarce pe meleagurile unde se afla prea iubita lui Oriana. Așa că nici rugămințile, nici sfaturile nu l-au putut atrage, nici abate de la dorința sa. Atunci, împărăteasa i-a făcut semn împăratului că oaspetele nu i-a ascultat rugămintea. Împăratul s-a sculat și, apropiindu-se de ei, a spus: „Cavalere al Spadei Verzi, există oare vreun mijloc de a vă hotărî să rămâneți aici? Nu e lucru care să-mi stea în putință și să nu-l îndeplinesc, dacă mi se cere în schimbul acestei hotărâri”. „Seniore – a răspuns el – virtutea și măreția voastră sunt atât de nemăsurate, încât n-aș îndrăzni și nici n-aș ști să cer atâta bunăvoință câtă mi-ați arăta; dar nu am atâta putere încât să-mi înfrâng inima și, vă rog, seniore, nu-mi faceți vină că nu vă împlinesc porunca, căci de aș face-o, moartea nu m-ar lăsa să vă slujesc vreme îndelungată”. Împăratul a crezut într-adevăr că înfocarea sa nu se datorează decât unei mari iubiri, și tot astfel au gândit cu toții; în vremea aceasta, în sală a intrat frumoasa Leonorina cu frumusețea ei strălucitoare ce o întrecea pe oricare alta, împreună cu cele două prințese. Pe cap purta o coroană foarte bogată și în mâini ținea alta și mai frumoasă; domnița s-a dus drept spre Cavalerul Spadei Verzi și i-a spus: „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, până acum nu mi-a venit vremea să cer altcuiva decât tatălui meu să-mi împlinească vreo rugăminte; dar, acum, v-o cer vouă și vreau să știu ce-mi răspundeți”. El a îngenuncheat în fața ei și i-a spus: „Buna mea stăpână, cine ar fi atât de lipsit de judecată încât să nu vă îndeplinească porunca, dacă poate s-o facă; și eu aș fi cu atât mai mult, dacă nu v-aș face voia, așa că, cereți-mi, doamnă, ce vă poftește inima și vi se va împlini, cât

timp sunt în viață". „Mult m-ați bucurat – a răspuns ea – și mult vă mulțumesc pentru asta; vreau să vă cer trei lucruri"; și scoțându-și frumoasa coroană de pe cap, a adăugat: „Primul, să dați această coroană celei mai frumoase domnițe pe care o cunoașteți și, salutând-o din partea mea, să-i spuneți să-mi trimită veste prin carte ori printr-un sol și că eu, deși nu o cunosc, îi trimit coroana ce reprezintă bogățiile acestei țări"; apoi, a luat cealaltă coroană, bătută în multe perle și nestemate de mare preț, printre care trei, ce ar fi luminat o încăpere întreagă, oricât de întunecoasă ar fi fost, și, dându-i-o cavalerului, i-a spus: „Pe aceasta, s-o dați celei mai frumoase doamne pe care o cunoașteți, spunându-i că i-o trimit ca să o cunosc și că o rog mult să-mi îngăduie s-o cunosc prin solia ce-mi va trimite; aceasta e a doua rugăminte. Dar mai înainte de a vă spune care este a treia, vreau să știu ce veți face cu aceste coroane". „Iată ce voi face – a răspuns cavalerul; vă voi îndeplini prima rugăminte". Și luând prima coroană, a așezat-o pe capul ei, spunând: „Pun această coroană pe capul celei mai frumoase domnițe din câte cunosc eu acum, și de se va afla cineva să susțină contrariul, îmi voi dovedi spusele cu arma în mână". Tuturor le-a plăcut foarte mult fapta lui, iar Leonorinei nu mai puțin, deși se simțea rușinată din pricina laudelor, și toți au zis că oaspetele i-a îndeplinit rugămintea cum nu se poate mai bine; împărăteasa a zis: „Cavalere al Spadei Verzi, credeți-mă că eu, mai curând, aș vrea pentru mine victoriile voastre în luptă, decât victoria câștigată de fiica mea prin frumusețe". El s-a rușinat că este astfel lăudat de o doamnă de rang atât de mare și, fără să răspundă nimic, s-a întors spre Leonorina și i-a spus: „Stăpâna mea, vreți să-mi spuneți care e cealaltă rugăminte?" „Da – a răspuns ea –, și vă cer să-mi spuneți de ce ați plâns și cine este cea care are o atât de mare putere asupra domniei voastre și a inimii voastre". Cavalerul a pălit și s-a schimbat la față, astfel că toți și-au dat seama că l-a tulburat întrebarea, și a spus: „Stăpână, fiți bună și nu-mi puneți această întrebare; cereți-mi altceva, mai spre folosul vostru". Ea a spus: „Asta vă cer, și nu vreau altceva". El și-a lăsat capul în jos și o vreme a rămas pe gânduri, astfel că toți au înțeles că ceea ce avea să spună e foarte însemnat, dar nu după mult timp, și-a ridicat privirea și, cu chipul vesel, a privit-o pe Leonorina, ce se afla în fața lui, și a spus: „Doamna mea, fiindcă în alt chip nu îmi pot ține făgăduiala, aflați că, atunci când ați intrat aici prima oară și v-am privit, mi-am amintit de vârsta și de vremea când eram ca domnia voastră și în inimă mi s-au

trezit amintirile altor timpuri la fel de frumoase și plăcute care, știindu-le trecute, m-au făcut să plâng, așa cum ați văzut". Ea i-a răspuns: „Acum, spuneți-mi cine este cea de care ascultă inima voastră". „Deosebita voastră înțelepciune – a răspuns el –, ce n-a dat greș niciodată, îmi este potrivnică, spre marea mea nefericire, și fiindcă nu-mi rămâne altceva de făcut, vă voi spune, deși nu îmi face plăcere. Aflați, doamnă, că cea pe care o iubesc cel mai mult, este chiar doamna căreia îi trimiteți coroana și, după mintea mea, este cea mai frumoasă doamnă din câte am cunoscut, ba cred chiar că din câte se află în lume; și-acum, pentru Dumnezeu, doamnă, nu-mi cereți să vă mai spun nimic, pentru că mi-am ținut făgăduiala". „V-ați ținut făgăduiala, într-adevăr – a spus împăratul –, dar în așa fel, încât nu știm mai mult ca înainte". „Iar mie mi se pare – a zis cavalerul – că am spus mai mult decât a rostit vreodată gura mea, și aceasta, din dorința de a o sluji pe această frumoasă domniță". „Pe Dumnezeul meu – a spus împăratul –, mult vă mai feriți și vă mai tăinuiți iubirea, de vreme ce socotiți că acum ați dezvăluit-o; și fiindcă pricina a fost fiica mea, se cuvine să vă ceară iertare". „Această greșeală – a răspuns el – au făcut-o mulți alții și niciodată n-au aflat atâtea de la mine, așa că, deși pe aceia m-am supărat, pentru ceea ce a făcut această atât de frumoasă domniță îi sunt recunoscător, căci fiind de neam așa de înalt și atât de vestită în lume, a vrut, totuși, cu multă înțelepciune, să afle câte ceva despre un cavaler rătăcitor ca mine, dar pe domnia voastră, seniore, nu vă voi ierta la fel de ușor, căci după lunga și tăinuita vorbă ce ați avut-o cu ea mai înainte, se pare că a făcut-o nu după mintea ei, ci după voia voastră".

Împăratul a râs îndelung și a zis: „În toate Dumnezeu v-a făcut desăvârșit; aflați că așa e cum spuneți și, prin urmare, vreau să îndrept greșeala ei și a mea". Cavalerul Spadei Verzi a îngenuncheat să-i sărute mâinile, dar el nu i-a îngăduit; atunci cavalerul a spus: „Seniore, primesc să vă reparați greșeala, pentru a vă cere să o faceți când nici nu vă veți mai gândi la ea". „Asta nu se va putea – a spus împăratul –, pentru că niciodată nu veți pieri din amintirea mea și nici îndreptarea greșelii mele, oricând veți voi". Vorbele acestea fuseseră schimbate între acel împărat și Cavalerul Spadei Verzi aproape în glumă, dar a venit o vreme când au dat roade însemnate, cum se va povesti în cartea a patra a acestei istorii.

Frumoasa Leonorina a spus: „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, cu toate că nu ați ridicat nicio plângere contra mea, nu mă simt spălată

de vina de a vă fi încolțit cu întrebări împotriva voinței voastre și, ca să mă iertați, vreau să primiți acest inel". El a spus: „Domniță, mâna ce îl poartă ar trebui să mi-o dați s-o sărut, ca unui slujitor ce vă sunt, căci acest inel nu poate sta pe altă mână fără să se mânie pe mine". „Și totuși – a spus ea – vreau să fie al vostru, ca să vă amintiți de capcana ascunsă pe care v-am întins-o și din care ați scăpat cu atâta iscusință". Și scoțându-și inelul, l-a aruncat la picioarele cavalerului, spunând: „Așa cum mie îmi va fi amintire această coroană, ce nu știu dacă mi-ați dat-o pe drept". „Martori drepți și adevărați – a spus el – sunt acești ochi frumoși și plete minunate, precum și toate celelalte cu care Dumnezeu, în deosebita lui bunătate, v-a dăruit". El a luat inelul și a văzut că este cel mai frumos și mai ciudat din câte văzuse vreodată, și nu-i stătea alături în lume decât cealaltă jumătate de nestemată, rămasă în coroană. Pe când Cavalerul Spadei Verzi privea acea piatră, împăratul a spus: „Vreau să știți de unde vine această nestemată, căci vedeți, jumătate din ea e cel mai prețios și mai strălucitor rubin din câte s-au văzut vreodată, iar cealaltă jumătate e un rubin alb, piatră pe care, poate, nu ați văzut-o niciodată, mult mai frumos și mai de preț decât cel roșu; iar inelul e făcut dintr-un smarald cum greu se mai află altul pe undeva. Și-acum, aflați că Apolidon, cel atât de pomenit în lume, a fost bunicul meu, nu știu de ați auzit de asta". „Știu foarte bine istoria lui – a spus Cavalerul Spadei Verzi –, pentru că, trăind multă vreme în Marea Britanie, am văzut Insula Ferecată, cum i se spune, unde mari minunății a lăsat Apolidon; și, după cum se povestește, a câștigat acest ținut spre marea sa cinste, când, răpind-o pe sora împăratului Romei, o mare furtună l-a azvârlit pe această insulă unde, potrivit obiceiului pământului, a fost nevoit să se lupte cu un uriaș, ce domnea acolo la acea vreme; și cum l-a ucis pe uriaș cu mare curaj, a rămas el stăpânul ținutului și a locuit acolo vreme îndelungată cu iubita lui, Grimanesa, lăsând multe lucruri legate cu vrăji. Dar au trecut o sută de ani fără ca vreun alt cavaler să-l întreacă în vitejie; eu am fost pe-acolo și să știți, seniore, că păreți, într-adevăr din stirpea lui, dacă vă privesc pe voi și statuile lor de sub Bolta iubiților credincioși, ce parcă au viață". „Multă bucurie mi-ați făcut – a spus împăratul –, amintindu-mi de faptele celui care n-a avut pereche în vitejie, în vremea lui; dar, rogu-vă, spuneți-mi numele cavalerului ce s-a dovedit mai viteaz și mai iscusit în faptele de arme decât cel ce a câștigat Insula Ferecată". Cavalerul i-a răspuns: „Se numește Amadis

de Gaula, fiul regelui Perion, despre care se povestesc multe fapte măreţe şi neobişnuite în întreaga lume, cel ce, când s-a născut, a fost aruncat în mare şi găsit pe valuri într-un cufăraş, şi care, pe când se numea Feciorul Mării l-a ucis în luptă dreaptă pe puternicul rege Abies al Irlandei şi, apoi, a fost recunoscut de tatăl său şi de mama sa". „Acum sunt încă mai bucuros ca înainte – a spus împăratul –, căci după marile sale isprăvi, nu socotesc o ruşine că l-a întrecut în vitejie pe bunicul meu, fiindcă îi întrece pe toţi cei născuţi în vremurile noastre; şi de-aş putea crede că, fiind feciorul unui asemenea rege şi senior atât de mare, se încumetă să plece atât de departe de meleagurile sale, aş zice, fără tăgadă, că voi sunteţi acela; dar chiar aceste vorbe mă fac să şovăi, fiindcă de ar fi aşa, nu mi-aţi aduce jignirea de-a nu mi-o spune".

Tare l-au mai durut pe Cavalerul Spadei Verzi aceste vorbe, dar tot n-a vrut să-şi dezvăluie taina şi, fără să răspundă nimic la asta, a spus: „Seniore, dacă nu vă e cu supărare, istorisiţi-mi povestea nestematei". „O voi face – a zis el –, cu multă plăcere, căci iată, acest Apolidon, bunicu-meu, de care v-am vorbit, pe când era stăpânul acestei împărăţii, a primit de la Felipanos, ce, în vremea aceea, era regele Iudeei, douăsprezece coroane foarte frumoase şi de mare preţ şi, cu toate că fiecare era bătută în perle mari şi nestemate, cea pe care i-aţi dat-o fiicei mele avea această piatră, care era întreagă; Apolidon, văzând că această coroană e cea mai frumoasă, datorită nestematei, i-a dăruit-o Grimanesei, bunica mea; ea, vrând ca şi Apolidon să aibă o parte din piatră, i-a poruncit unui meşter să o taie în două şi din jumătate să facă acest inel pe care i l-a dat lui Apolidon, în vreme ce a doua jumătate a rămas în coroană, cum vedeţi, aşa că această piatră a fost împărţită din dragoste şi din dragoste dăruită, şi cred că şi fiica mea vi l-a dăruit cu dragoste curată şi, cine ştie, poate şi domnia voastră îl veţi dărui, dintr-o şi mai mare dragoste". Şi s-a întâmplat întocmai cum a spus împăratul, până s-a întors pe mâna celei de la care plecase dăruit de acela care, vreme de trei ani, a făptuit multe isprăvi vitejeşti, suferind mari chinuri şi frământări din dragoste, fără să o revadă pe domniţă, aşa cum se povesteşte într-o continuare, vlăstar al acestei istorii, numită Isprăvile lui Esplandian, sau, cu alte cuvinte, faptele vitejeşti ale lui Esplandian. Şi, aşa cum aţi auzit, Cavalerul Spadei Verzi a petrecut şase zile la curtea împăratului, fiind atât de cinstit de acesta, de împărătească şi de acea frumoasă Leonorina, cum mai mult nu se

poate, dar, amintindu-și că îi făgăduise Grasindei să se întoarcă la ea peste un an, cum sorocul se apropia, i-a spus împăratului că e nevoit să plece curând și că îl roagă să binevoiască a-l chema să-l slujească oriunde s-ar afla, că niciunde nu se va bucura de atâta cinste și plăcere și nici nu va fi atâta nevoie de el, încât să nu lase totul pentru a-l sluji; și că de-i va ajunge la urechi că are nevoie de serviciile sale, nu-i va mai aștepta solia, ci va veni oricum. Împăratul i-a spus: „Bunul meu prieten, amânați-vă această plecare grabnică, dacă vreți să-mi faceți o bucurie și puteți fără să vă călcați cuvântul". „Seniore – a răspuns el – nu pot fără ca cinstea și cuvântul meu să nu sufere o grea știrbire, după cum știe și maestrul Helisabad că trebuie să fiu la vremea hotărâtă, acolo unde am făgăduit". „Dacă așa stau lucrurile – a zis el –, rogu-vă, mai rămâneți doar trei zile". El a răspuns că așa va face, dacă aceasta e porunca împăratului; cum, în clipa aceea, de față era și frumoasa Leonorina, aceasta l-a apucat de pelerină și i-a spus: „Bunul meu prieten, dacă la rugămintea tatălui meu rămâneți trei zile, vreau să mai rămâneți două la rugămintea mea, în care să fiți oaspetele meu și al domnișoarelor mele, în încăperile noastre, căci vreau să stăm de vorbă cu domnia voastră fără să ne stea nimeni în cale, în afară de doi cavaleri pe care îi veți alege voi, să vă fie tovarăși de masă și de somn; și vă cer să-mi îndepliniți această rugăminte de bună voie, căci altminteri voi porunci să fiți prins de domnișoarele mele și nu va mai trebui să vă mulțumesc". Și, pe dată, l-au înconjurat peste douăzeci de domnișoare foarte frumoase și bogat înveșmântate; iar Leonorina, cu multă voioșie și râzând, a spus: „Lăsați-l până vedem ce răspunde". El a fost foarte încântat de gestul acelei frumoase domnițe, socotindu-l drept cea mai mare cinstire ce i se adusese acolo, și i-a spus: „Preafericită și frumoasă domniță, cine ar îndrăzni să nu vă împlinească voia, sperând, că de n-o va face, va fi azvârlit într-o temniță atât de groaznică; așa că voi face ceea ce mi-ați poruncit, precum și tot ceea ce pot face întru slujirea tatălui, mamei și domniei voastre, și deie Domnul, în marea lui bunătate, blânda mea domniță, să vină vremea ca cinstea și bunăvoința ce mi-ați arătat să vă poată fi răsplătite de mine și de neamul meu".

Ceea ce s-a întâmplat întru totul, dar n-a făcut-o acest Cavaler al Spadei Verzi, ci fiul său, Esplandian, care i-a venit în ajutor acelui împărat, la vremea și la ceasul când mare nevoie avea, așa cum avea să profețească Urganda Necunoscuta și cum vă voi istorisi mai la vale, la timpul potrivit, în cartea a patra. Domnișoarele au spus:

„Înțeleaptă hotărâre ați luat, căci altminteri n-ați fi putut scăpa de o primejdie mai mare decât cea prin care ați trecut în lupta cu Endriago”. „Așa socotesc și eu, domniță – a spus el –, că mai mare năpastă m-ar fi lovit mâniindu-i pe îngeri decât pe ucigă-l toaca”. Mare plăcere le-au făcut aceste vorbe împăratului, împărătesei și tuturor gentilomilor aflați acolo și foarte înțelepte li se păreau răspunsurile pline de haz pe care Cavalerul Spadei Verzi le dădea de fiecare dată. Ceea ce îi făcea să creadă și mai mult că, pe lângă marele său curaj, era de obârșie aleasă, pentru că, deseori, curajul și vitejia se află la oamenii de jos, cu puțină judecată și puțini sunt cei înzestrați cu înțelepciune și purtări alese, pentru că aceste însușiri le găsim la cei cu sânge curat și nobil; nu spun că toți sunt astfel, dar afirm că așa ar trebui să fie, căci așa se cuvine și trebuie să fie, întocmai ca acest Cavaler al Spadei Verzi care, îngrădindu-și curajul vitezei sale inimi cu suferințe și tristețe din dragoste, făcea astfel, încât trufia și mânia să nu poată dăuna înaltei sale virtuți.

Și a petrecut, acolo, Cavalerul Spadei Verzi trei zile, împreună cu împăratul, care i-a pus pe nepotul său, Gastiles, și pe contele Saluder să îl plimbe prin oraș și să îi arate lucrurile cele mai deosebite, căci era cetatea cea mai însemnată a creștinătății; restul timpului, cât l-a petrecut la palat a stat cel mai mult în încăperile împărătesei, tăifăsuind cu aceasta și cu alte doamne de neam mare, ce o însoțeau cu multă grijă și atenție; apoi, s-a mutat în încăperile frumoasei Leonorina, unde se aflau multe fiice de regi și duci, de conți și alți nobili de rang înalt, cu care a petrecut cele mai curate și plăcute clipe trăite vreodată undeva, în afară de cele scurse împreună cu Oriana, doamna sa; domnițele l-au rugat fierbinte să le vorbească despre minunățiile de pe Insula Ferecată, căci fusese acolo, și, mai cu osebire, despre Bolta iubiților credincioși, despre încăperea fermecată și cine și câți sunt cei ce au izbutit să vadă chipurile lui Apolidon și Grimanesei, precum și despre felul de a fi al doamnelor și domnișoarelor de la curtea regelui Lisuarte și cum se numesc cele mai frumoase dintre ele. El le-a răspuns tuturor cu multă înțelepciune și smerenie ceea ce știa despre toate acestea, căci le văzuse și avusese de-a face cu ele de atâtea ori, așa cum v-am istorisit în poveste, și, așa s-a făcut că, privind grația și nemăsurata frumusețe a acelei domnițe și a domnișoarelor ei, a prins să se gândească la doamna sa, Oriana, zicându-și că, dacă ea s-ar afla acolo, s-ar aduna la un loc toată frumsețea din lume; și amintindu-și că se află atât de departe,

peste mări și țări, de el, fără nicio speranță de a o putea vedea, l-a cuprins o mare sfârșeală și aproape că și-a pierdut cunoștința. Doamnele și-au dat seama de asta, fiindcă nu mai auzea nimic din ceea ce îi spuneau; și a zăcut așa o lungă bucată de vreme, până ce regina Menoresa, ce stăpânea marea insulă Gadabasta și era cea mai frumoasă femeie din Grecia, după Leonorina, l-a luat de mână și l-a tras spre ea, făcându-l să se trezească din acele gânduri adânci, de care s-a despărțit gemând și oftând ca un om încercat de o mare durere; dar de cum și-a venit în fire, s-a simțit rușinat foarte, căci și-a dat seama prea bine că toate îl văzuseră, și a spus: „Doamnelor, să nu vi se pară ciudat și să nu vă mire ce mi s-a întâmplat, căci cine vede marea voastră frumusețe cu care v-a dăruit Dumnezeu, în bunătatea sa, își amintește numai de lucruri bune și, după ce a privit-o și a petrecut, bucurându-se de cinstea și bunăvoința voastră, fără să merite, gândul de-a le pierde fără să știe când le va putea redobândi oricât s-ar strădui și s-ar osteni, îl tulbură nespus”. Rostea aceste vorbe cu tristețea întipărită pe chip de inima-i chinuită, astfel că doamnele au încercat o adâncă milă pentru el, dar el, stăpânindu-și cu multă greutate lacrimile ce i se urcau dinspre inimă spre ochi, a izbutit să fie iarăși vesel și să readucă printre ele pierduta veselie. Cam în acest fel și-a petrecut, acolo, Cavalerul Spadei Verzi timpul făgăduit, iar când a fost să plece, toate acele doamne au vrut să-i dăruiască giuvaieruri și scule de mare preț, dar el n-a voit să primească nimic, în afară de șase spade, pe care i le-a dat regina Menoresa, printre cele mai frumoase și împodobite din câte se pot afla pe lume, spunându-i că i le dăruiește pentru ca, atunci când, la rându-i, le va da prietenilor săi, să-și amintească de ea și de acele doamne ce îl iubesc atât de mult.

Frumoasa Leonorina i-a spus: „Domnule Cavaler cu Piticul, rogu-vă să aveți bunătatea, de vă va fi cu putință, să veniți cât mai curând să ne vedeți și să stați la curtea tatălui meu, care vă iubește mult, căci știu că îi veți face o mare bucurie lui și tuturor nobililor de la curtea sa, și mai mare bucurie nouă, căci vom fi ocrotite și apărate de domnia voastră, dacă cineva ne va supăra; iar de nu vă va fi cu putință, rogu-vă, împreună cu toate aceste doamne, să ne trimiteți un cavaler din neamul vostru, pe care îl veți socoti mai potrivit, ca să ne slujească la nevoie și cu care să vorbim despre voi, ca astfel să mai alungăm aleanul după plecarea voastră, căci suntem sigure, cunoscându-vă pe domnia voastră, că aveți în neam cavaleri ce vor

putea să vă țină locul fără să vă facă de rușine”. „Domniță – a răspuns el – ați rostit un mare adevăr, căci în neamul meu există cavaleri în fața vitejiei cărora vitejia mea nu prețuiește mai nimic, și, printre ei, se află unul în care mă încred că, de va putea veni să vă slujească, cu voia lui Dumnezeu, va răsplăti toată marea cinste și bunăvoință ce mi-ați arătat tatăl vostru și voi, fără să le merit, cu asemenea servicii, încât oriunde mă voi afla, să mă pot socoti scăpat de această mare datorie”. Asta o spusese cu gândul la don Galaor, chibzuind să-l trimită aici, unde i s-ar fi arătat multă cinstire și marea sa vitejie ar fi fost prețuită cum se cuvine. Dar acest gând al Cavalerului Spadei Verzi n-a fost să se împlinească. Căci în locul lui don Galaor, fratele său, avea să vină alt cavaler din neamul său, ce, la vremea aceea, a făcut-o pe această frumoasă domniță să îndure atâtea chinuri și dorinți, că ar fi tare greu de povestit; acesta a săvârșit isprăvi ciudate și pline de primejdii, atât pe mare cât și pe uscat, ca nimeni altul în zilele sale și încă mult timp după aceea nu s-a aflat cineva să-i stea alături, așa cum se va vedea într-o continuare a acestor cărți, numită *Isprăvile lui Esplandian*, pe care vi le vom istorisi mai departe, cum v-am spus.

Deci, după ce domnița Leonorina l-a rugat cu multă căldură să se întoarcă, ori să-l trimită pe acel cavaler de care pomenise și el i-a făgăduit că așa va face, i-au îngăduit să plece și toate domnișoarele au ieșit la ferestrele palatului, petrecându-l cu privirea și n-au plecat de-acolo până nu s-a pierdut cu corabia sa în zare. V-am povestit, mai înainte, că Patin îl trimisese pe Salustanquidio, vărul său, cu o numeroasă suită de cavaleri, precum și pe regina Sardamira, cu multe doamne și domnișoare, să-i ceară regelui Lisuarte mâna fiicei sale, Oriana. Acum, trebuie să știți că acești soli, peste tot pe unde ajungeau, împărțeau principilor și marilor seniori întâlniți în cale scrisori din partea împăratului, în care erau rugați să o prea-cinstească și să o slujească pe împărăteasa Oriana, fiica regelui Lisuarte, căci o socotea ca și soția lui. Și, cu toate că aceștia, cu vorba, se arătau gata să facă tot ce li se cerea, în sinea lor se rugau lui Dumnezeu ca o doamnă atât de bună să nu se lege de un bărbat atât de disprețuit și de urât de toți cei ce îl cunoșteau; și asta, pe bună dreptate, fiindcă neobrăzarea și trufia lui erau atât de mari, că nu prețuia pe nimeni, oricât de nobil ar fi fost, din împărăția sa și din celelalte țări pe care le putea supune, ci, mai degrabă, îi disprețuia și îi batjocorea, crezându-se astfel mai însemnat și mai stăpân. Oh,

gând nebunesc! Niciun principe nu trebuie să creadă că, nefiind iubit de supușii săi, poate fi iubit de Dumnezeu! Iar dacă nu este iubit de Dumnezeu, ce mai poate nădăjdui în lumea aceasta și în cea veșnică? De bună seamă, nimic altceva, decât că va fi dezonorat și nimicit, iar sufletul îi va zace în iad pentru veșnicie.

Și acești soli au ajuns într-un port aflat în fața țărmurilor Marii Britanii, pe numele său Zamando, unde au așteptat să găsească niște corăbii; apoi, de cum au ajuns în Marea Britanie, i-au trimis veste regelui Lisuarte că vin la el, la porunca stăpânului lor, împăratul, și că mult se va bucura de veștile ce i le aduc.

• CAPITOLUL LXXV •

Cum a plecat Cavalerul Spadei Verzi de la Constantinopol pentru a-și ține făgăduiala făcută prea-frumoasei Grasinda, și cum, după ce hotărâse să plece cu această doamnă în Marea Britanie ca să-i îndeplinească porunca, pe când se aflau la vânătoare, l-au întâlnit pe don Bruneo de Bonamar, greu rănit. Și se mai povestește prin ce întâmplare Angriote de Estravaus s-a întâlnit cu ei și cum au venit cu toții acasă la frumoasa Grasinda

După ce Cavalerul Spadei Verzi a plecat din portul Constantinopol, vremea a fost frumoasă și prielnică pentru călătoria sa, pornită cu gândul de a ajunge pe meleagurile unde se afla doamna sa, Oriana. Din pricina asta era foarte vesel, deși, la vremea aceea, era tare mâhnit și frământat din cauza ei, cum nu mai fusese niciodată, pentru că stătuse trei ani în Germania și doi în Romania și Grecia, și, în acest răstimp, nu numai că nu primise vreo solie de la ea, dar nici măcar nu aflase vești despre ea. Și, după douăzeci de zile de călătorie, a ajuns în cetatea unde se afla Grasinda. Aflând de sosirea lui, aceasta s-a bucurat foarte, căci știa, de-acum, că îl ucisese pe Endriago și că îi învinsese și omorâse pe puternicii uriași din insulele României, așa că s-a gătit cât mai frumos, ca o doamnă bogată și de neam ce era, ca să îl primească, și a poruncit să li se trimită cai lui și maestrului Helisabad, cu care să vină de la corabie în cetate; Cavalerul Spadei Verzi s-a îmbrăcat în straie bogate și, călare pe un cal mândru, însoțit de maestru, tot călare, a intrat în cetate unde, cum se aflase de faptele sale nemaipomenite și vestite, toți îl priveau ca pe o minune și îl proslăveau și, o dată cu el și pe maestru, ce avea multe neamuri în acel ținut și era foarte bogat.

Grasinda le-a ieșit în întâmpinare la intrarea în palat, cu toate doamnele și domnișoarele ei, iar el, descălecând, i s-a închinat preaplecat și ea l-a salutat cu aceeași curtenie, căci se iubeau prietenește; Grasinda i-a spus: „Domnule Cavaler al Spadei Verzi, Dumnezeu v-a făcut desăvârșit în toate, căci, trecând prin atâtea primejdii și peripeții atât de neobișnuite, soarta voastră bună a vrut să vă aducă aici ca să vă țineți făgăduiala făcută, căci, iată, de azi în

cinci zile, se împlinește anul, așa cum mi-ați promis și deie Domnul să aveți inima de a-mi îndeplini la fel și cealaltă rugăminte, ce nu v-am făcut-o încă". „Doamnă – a răspuns el –, cu voia Domnului, niciodată nu îmi voi călca făgăduielile, mai cu seamă pe cele făcute unei doamne atât de bună ca voi, care mi-a făcut atâta bine; și chiar de-ar fi să-mi dau viața slujindu-vă, nu trebuie să-mi aduceți mulțumiri, căci datorită domniei voastre, ce mi l-ați dat pe maestrul Helisabad, trăiesc acum". „Bună faptă am făcut – a zis ea –, de vreme ce îmi este atât de bine răsplătită; dar, acum, mergeți să vă ospătați, că, oricum, nu vă pot cere un lucru atât de greu încât marele vostru curaj să nu-l ducă lă bun sfârșit".

Și cavalerul a fost condus în curtea cu copaci falnici, unde i se oblojiseră rănile, așa cum v-am povestit, și, acolo, au fost ospătați el și maestrul Helisabad, cum se cuvenea în casa unei doamne ce îi iubea atât de mult; Cavalerul Spadei Verzi a fost găzduit, în noaptea aceea, într-o încăpere ce dădea spre acea curte, și, înainte de a adormi, a stat de vorbă multă vreme cu Gandalin, spunându-i ce bucurie simte în inimă pentru că se îndreaptă spre locurile unde se află doamna sa, dacă nu îl va împiedica rugămintea acelei doamne; Gandalin i-a spus: „Domnule, bucurați-vă când aveți motiv s-o faceți și lăsați restul în seama Domnului Dumnezeul nostru, că s-ar putea ca rugămintea aceasta să vă ajute și să vă sporească bucuria".

Astfel că, în noaptea aceea, a dormit ceva mai liniștit și, a doua zi dimineața, s-a sculat și s-a dus să asculte slujba cu Grasinda, în capela ei; aceasta îl aștepta aici cu toate doamnele și domnișoarele ei și, de cum s-a sfârșit liturghia, poruncindu-le tuturor să se îndepărteze, luându-l de mână, s-a așezat cu el pe o bancă aflată acolo și i-a spus: „Cavalere al Spadei Verzi, vreau să știți că înainte cu un an de venirea voastră aici, toate doamnele cele mai frumoase dintre frumoase s-au adunat laolaltă la nunta ducelui de Basel, unde am fost poftită și eu, însoțită de contele Saluder, fratele meu, pe care l-ați cunoscut. Și, pe când eram toate împreună, au intrat în sală toți marii nobili poftiți la sărbătoare; contele, fratele meu, nu știu dacă din dragoste ori sminteală, a spus cu glas tare, astfel că toți l-au auzit, că frumusețea mea o întrece pe a tuturor celorlalte doamne de față și că dacă cineva se împotrivește vorbelor sale, i-o va dovedi cu arma în mână; și nu știu dacă din cauza curajului său, ori pentru că și ceilalți gândeau ca el, nimeni n-a spus nimic și eu am rămas să fiu cea mai frumoasă femeie din Romania, ținut foarte mare, după cum

știți. Din această pricină simt o mare bucurie în inimă și sunt tare veselă, dar aș fi și mai mult și m-aș socoti și mai presus, dacă, ajutată de domnia voastră, aș dobândi ceea ce îmi doresc cel mai mult; și nu mă voi teme de nicio încercare și de nicio cheltuială din averea mea, oricât de mare ar fi". „Doamna mea – a spus el –, cereți-mi ce doriți și dacă îmi stă în puteri, neîndoielnic, voi face pe dată ceea ce voiți". „Domnul meu – a răspuns ea –, iată, ce vă cer: știind fără sminteală că la curtea regelui Lisuarte, regele Marii Britanii, se află cele mai frumoase femei din lume, vă rog să aveți bunătatea de a mă duce acolo și să mă ajutați luptând cu arma în mână, dacă altfel nu se va putea, să dobândesc gloria frumuseții în fața tuturor domnișoarelor de acolo, de vreme ce, aici, am dobândit-o în fața doamnelor, cum v-am povestit; și veți spune că, acolo, la curte, nu se află nicio domniță atât de frumoasă ca doamna pe care o însoțiți și că, dacă cineva vă contrazice, i-o veți dovedi prin puterea armelor; eu voi lua cu mine o coroană de preț, pe care o veți așeza în dreptul meu și tot astfel va trebui să facă și cavalerul ce se va lupta cu voi, pentru ca învingătorul să le primească pe amândouă, ca semn că a luptat pentru cea mai frumoasă; și dacă Dumnezeu va voi să plecăm de-acolo acoperiți de cinste, vreau să mă duceți într-un loc căruia i se spune Insula Ferecată, unde mi s-a spus că se află o încăpere fermecată, în care nu poate intra nicio doamnă ori domnișoară, dacă frumusețea ei n-o întrece pe cea a preafrumoasei Grimanesa, ce n-a avut pereche în vremea ei; aceasta este rugămintea mea".

Când a auzit aceasta, Cavalerul Spadei Verzi s-a schimbat la față și a spus cu un chip foarte trist: „Vai, doamnă! M-ați ucis! Și dacă mai înainte mult bine mi-ați făcut, acum îmi faceți un rău mult mai mare!"; și și-a pierdut cunoștința pe de-a-ntregul. Asta fiindcă se gândise că dacă se va înfățișa cu această pricină la curtea regelui Lisuarte, o va pierde pe doamna sa, Oriana, de care se temea mai tare ca de moarte, și știa prea bine că la curte se află mulți cavaleri viteji ce ar fi primit să lupte cu el și că, având întru totul dreptatea de partea lor, după cât de mare era deosebirea dintre frumusețea Orianei și cea a tuturor femeilor din lume, nu putea ieși din această înfruntare decât dezonorat sau mort. Pe de altă parte, însă, cugeta că dacă nu-și va ține cuvântul față de acea doamnă, ce îi arătase atâta prețuire și bunăvoință fără să-l cunoască, faima și gloria sa vor fi foarte pătate. Astfel că trecea, acum, prin cea mai grea încercare din câte înfruntase de când plecase din Gaula și își blestema soarta, pe

sine, ceasul în care se născuse și călătoria prin acele meleaguri ale României, dar, mai apoi, și-a amintit dintr-o dată că există o ieșire, pentru că Oriana nu mai era domnișoară și cel ce s-ar lupta pentru ea, ar face-o fără dreptate. Și când, după aceea, o va putea vedea pe Oriana, îi va explica motivul purtării sale. Și, găsind această scăpare, a dat deoparte gândurile negre ce îl chinuiseră nespus și îl azvârliseră în cea mai mare încurcătură ce nici prin minte nu-i trecuse vreodată, și, pe dată a devenit foarte vesel, înseninându-se la chip de parcă nu i s-ar fi întâmplat nimic, și i-a spus Grasindei: „Buna mea doamnă, vă cer iertare pentru supărarea ce v-am pricinuit-o, căci vreau să îndeplinesc tot ceea ce îmi cereți, dacă asta e și voința Domnului; iar dacă am șovăit puțin, nu a fost din vina mea, ci din cea a inimii mele, căreia nu mă pot împotrivi, ce se pregătise să călătorească în altă parte; și tot din cauza ei am rostit acele vorbe, căci îi sunt rob în toate; dar marea cinstire pe care mi-ați arătat-o a avut atâta forță, încât, înfrângând forța inimii mele, mă lasă liber să pot împlini fără nicio piedică ceea ce vă doriți atât de mult”. Grasinda i-a răspuns: „Bunul meu domn, cred întru totul ceea ce îmi spuneți, dar să știți că am fost foarte tulburată văzându-vă în starea aceea”; și întinzându-și frumoasele-i brațe și punându-i-le pe umeri, l-a iertat pentru cele întâmplate, spunând: „Domnul meu, când voi vedea ziua în care marea voastră faimă în faptele de arme îmi va așeza pe cap coroana câștigată de voi de la cele mai frumoase domnișoare ale Marii Britanii și mă voi întoarce în țara mea acoperită de acea mare glorie, după ce am plecat din Romania triumfând asupra tuturor doamnelor sale!” El i-a spus: „Doamna mea, cine pleacă la un asemenea drum, nu trebuie să piardă din vedere că vom trece prin ținuturi foarte ciudate, cu limbi și oameni feluriți, unde vă pasc mari primejdii și peripeții; și de nu v-aș fi făgăduit și mi s-ar cere sfatul, n-aș spune altceva decât că o persoană de rang atât de mare și atât de avută cum sunteți domnia voastră, n-ar trebui să treacă prin asemenea înfruntări, pentru a câștiga un lucru de care se poate lipsi prea bine, fără să-și întunece întru nimic faima, de vreme ce se bucură de atâta frumusețe”. „Domnul meu – a răspuns ea –, îmi place mai mult bravul vostru curaj de a porni la drum, decât sfatul ce mi-l dați, căci având un astfel de ajutor ca domnia voastră, nădăjduiesc, fără nicio teamă, să-mi îndeplinesc dorința din pricina căreia am suferit atâta vreme, iar pământurile ciudate și oamenii pomeniți de voi se pot ocoli foarte bine, căci am putea călători mai bine pe mare decât pe

uscat, după cum mi-au spus mulți oameni care știu asta”. „Doamna mea – a zis el –, eu vă voi păzi și vă voi sluji; porunciți ce vă e pe plac și așa voi face”. „Vă mulțumesc din inimă – a răspuns ea –, și să știți că voi lua cu mine și scule și o suită, toate după cum i se cuvine unui mare senior ca domnia voastră”. „Așa să v-ajute Dumnezeu, cum doriți!”, a zis el și au încheiat sfatul pentru moment; și după ce Cavalerul Spadei Verzi s-a odihnit două zile, a avut chef să plece la vânătoare, căci neavând de luptat, nu-și petrecea timpul decât cu această îndeletnicire; așa că, luând cu el câțiva cavaleri și vânători iscusiți în acest meșteșug, a plecat spre un codru des aflat la două leghe de cetate, unde era vânat din belșug; el s-a așezat cu doi copoi frumoși în mijlocul unei cete de hăitași, între codrul cel des și un crâng, unde vânatul obișnuia să vină adesea, și, n-a trecut mult timp, că a și ucis doi cerbi foarte mari, iar ceilalți vânători încă unul; și, cum se înserase, vânătorii au sunat din corn de plecare, dar, pe când pornise spre ei, Cavalerul Spadei Verzi a zărit țâșnind dintr-un tufiș o minunăție de cerb și a slobozit câinii asupra lui; cerbul, văzându-se încolțit tare, a intrat într-o baltă, socotind că astfel va scăpa, dar copoii au intrat după el ațâțați foarte de vânat și l-au înșfăcat, iar Cavalerul Spadei Verzi, ajungând la locul cu pricina, l-a ucis. Gandalin, ce se afla cu el și mare bucurie îi făcuse, căci, astfel, îi putuse vorbi pe îndelete despre plecarea lor, spunându-i că nădăjduiește ca, în curând, să pornească spre meleagurile unde se află doamna sa, simțindu-se, de aceea, cuprins de o mare liniște, căci de multă vreme n-o mai văzuse, cum ați auzit, a descălecat și, priceput cum era în asemenea treburi, le-a dat câinilor, ce erau tare iscusiți la vânătoare, câte o halcă de carne. În acest răstimp, noaptea se lăsase de-a binelea, că aproape nu se mai vedea nimic, așa că, ascunzând cerbul într-un tufiș și acoperindu-l cu ramuri verzi, au pornit călare în grabă, dar au greșit drumul din pricina hățișurilor și nu mai știau pe unde s-o apuce; așa că, fără să știe încotro se îndreaptă, au mers prin pădure o vreme, gândind că vor da de vreun drum, ori de cineva din ceata lor, dar n-au întâlnit pe nimeni și au ajuns, din întâmplare, la un izvor, unde și-au adăpat caii; pierzând orice speranță de-a mai găsi un adăpost, au descălecat, le-au scos cailor șeile și frâiele și i-au lăsat să pască iarba verde din preajmă; Cavalerul Spadei Verzi, poruncindu-i lui Gandalin să aibă grijă de cai, s-a îndreptat spre un pâlc de copaci falnici, ca să fie singur și să chibzuiască mai în voie la ale sale și la doamna sa; dar, apropiindu-se

de copacii aceia, a văzut lângă ei un cavaler alb la față ca un mort, cu multe răni grele, și a auzit printre copaci un geamăt dureros, dar nu și-a dat seama cine e cavalerul, pentru că noaptea era neagră și copacii foarte deși; așa că, așezându-se la poalele unui pom, a stat să asculte cam ce poate fi și, nu după multă vreme, a auzit un glas ce rostea cu multă mâhnire și durere: „Ah, nenorocit și nefericit muritor fără de noroc, Bruneo de Bonamar, astăzi trebuie să moară și să piară o dată cu tine și dorințele tale pământești ce te-au chinuit pururea; nu-l vei mai vedea pe marele tău prieten Amadis de Gaula, pentru care ai trudit și ai trecut prin atâtea munci pe meleaguri străine, cel pe care l-ai prețuit și l-ai iubit mai mult decât pe oricine pe lume, căci fără el și fără vreo rudă ori prieten care să te jelească, îți este dat să treci din lumea asta spre moartea ce sosește”; apoi a mai spus: „Oh, Melicia, doamna și stăpâna mea, floare și oglindă a tuturor femeilor din lume! Nu vă va mai vedea și nu vă va mai sluji credinciosul vostru vasal Bruneo de Bonamar, cel ce, cu fapta și vorba, niciodată nu v-a greșit în iubirea ce v-o poartă, decât acum. Căci, doamna mea, pierdeți acum ceea ce nu veți putea dobândi niciodată, fiindcă niciodată nu se va mai afla cineva să vă iubească la fel de plin de credință ca mine. Datorită vouă și fermecătoarei voastre amintiri am rămas în viață și am fost vesel; datorită vouă am dat dovadă de curaj și vitejie, fără să vă pot sluji, și, acum, când pornisem în căutarea fratelui vostru, pe care îl iubiți atât de mult, faptă la care nu aș fi renunțat niciodată și, dacă ar fi fost să nu îl găsesc, n-aș fi îndrăznit să apar în fața voastră, soarta nu mi-a îngăduit să vă slujesc și m-a dus la moartea de care întotdeauna m-am temut că mi se va trage din pricina voastră”; apoi a spus iarăși: „Ah, bunul meu prieten, Angriote de Estravaus, unde sunteți, acum, voi, care mi-ați fost atâta vreme alături în această încercare, iar, acum, când îmi dau ultima suflare n-am parte de niciun sprijin și ajutor; crudă a fost soarta cu mine, când a vrut să ne despartă aseară, grea și dureroasă a fost această despărțire, căci cât va mai dăinui lumea, nu ne vom mai vedea; dar, primească-mi Dumnezeu sufletul, iar pe voi să vă apere, după cum meritați pentru marea voastră credință”. După asta, a tăcut și a prins să geamă și să ofteze cu multă durere.

Cavalerul Spadei Verzi, ce auzise totul, plângea în hohote, dar, de-ndată ce a văzut că celălalt s-a liniștit, s-a dus la el și i-a spus: „Ah, domnule și bunul meu prieten, don Bruneo de Bonamar, nu vă mai

plângeți și puneți-vă speranța în preamilostivul Dumnezeu, ce a vrut să vă găsesc la ceasul acesta, ca să vă vin în ajutor cu ceea ce aveți nevoie cel mai mult, cu leacul împotriva răului de care suferiți, și credeți-mă, don Bruneo, că dacă un om poate fi lecuit și înzdrăvenit prin știința unui muritor, voi veți fi acela, cu ajutorul Domnului nostru”.

Don Bruneo, văzându-l plângând atât de amarnic, și-a zis că Lasindo, scutierul său, trimisese după vreun călugăr să-l spovedească, și a spus: „Prietene Lasindo, mult ai mai zăbovit, că uite, moartea mi se apropie, și te rog, ca de-ndată ce mă vei lua de-aici, să te duci direct în Gaula, să-i săruți mâinile domniței pentru mine și să-i dai această bucată dintr-o mânecă a cămășii mele, pe care am scris șapte slove, cu un bețișor muiat în sângele meu, că nu mi-au ajuns puterile să-i scriu mai mult; mă încred în mintea ei atât de înțeleaptă, că așa cum s-a milostivit de mine să rămână în viață, văzându-le, o va încerca durerea pentru moartea mea, înțelegând că m-a lovit slujind-o pe ea, pe când îl căutăm, trecând prin atâtea încercări și munci, pe fratele ei atât de iubit”.

Cavalerul Spadei Verzi i-a spus: „Prietene don Bruneo, eu nu sunt Lasindo, ci acela pentru care ați suferit atâtea necazuri, sunt prietenul vostru, Amadis de Gaula, îndurerat ca și voi din pricina primejdiei prin care treceți; dar nu vă temeți, că Domnul vă va ajuta și eu, de asemenea, cu un maestru doctor ce vă va reda sănătatea câtă vreme sufletul nu v-a părăsit trupul”.

Don Bruneo, cu toate că era aproape fără simțire și slăbit, căci pierduse mult sânge, l-a recunoscut după glas și, întinzând brațele l-a strâns la piept, în vreme ce lacrimile îi curgeau șiroaie pe obraz. Cavalerul Spadei Verzi, ținându-l, de asemenea, în brațe și plângând, l-a strigat pe Gandalin să vină într-acolo și, când acesta s-a apropiat, i-a spus: „Vai, Gandalin, uite-l pe domnul și prietenul meu credincios, don Bruneo, ce a trecut prin mari încercări în căutarea mea și, acum, se află în pragul morții; ajută-mă să-i scot armura”. Așa că l-au apucat amândoi și l-au așezat pe o pelerină a lui Gandalin, i-au scos încetișor armura și l-au acoperit cu o mantie a Cavalerului Spadei Verzi; acesta i-a poruncit lui Gandalin să se urce pe-un deal cât mai iute și să aștepte acolo să se lumineze, să vadă drumul și să se ducă în cetate la maestrul Helisabad, rugându-l ca, în numele încrederii pe care o are în el, să-și ia toate cele trebuincioase și să vină de-ndată acolo, ca să-l îngrijească pe un cavaler foarte greu rănit, unul dintre

prietenii săi cei mai buni. Iar Grasindei să îi spună că o roagă mult să aibă bunătatea și să-i trimită ajutoare ca să-l aducă în cetate, așa cum i se cuvine unui cavaler de stirpe atât de aleasă și atât de viteaz în luptă ca acesta; el a rămas acolo cu don Bruneo, ținându-i capul pe genunchi și îmbărbătându-l, iar Gandalin a plecat, pe dată, cu acel mesaj și, din vârful unui deal înalt din pădure, de cum s-au ivit zorile, a zărit cetatea și, dând pinteni calului, a pornit într-acolo; și era atât de zorit, că nu răspundea nimic celor ce îl întrebau ce i s-a întâmplat, ca să nu zăbovească, așa că toți socoteau că se petrecuse ceva cu stăpânul său; ajuns acasă la maestrul Helisabad, acesta, auzind mesajul Cavalerului Spadei Verzi și văzând graba lui Gandalin, socotind că treaba e într-adevăr serioasă, și-a luat toate cele trebuincioase meșteșugului său și și-a încălecat calul, așteptând să-l călăuzească Gandalin, ce îi povestea Grasindei pățania stăpânului său și ce o roagă acesta; apoi, despărțindu-se de ea, au apucat-o pe drumul spre codru, și, în scurtă vreme, au ajuns la locul unde se aflau cavalerii. Când maestrul Helisabad l-a văzut pe Cavalerul Spadei Verzi, credinciosul său prieten, ținând în poală capul celuilalt cavaler și plângând amarnic, a gândit că, într-adevăr, își iubește mult prietenul și, apropiindu-se râzând, a spus: „Domnii mei, nu vă temeți, că Dumnezeu vă va da curând prilej să vă veseliți”. Apoi s-a apropiat de don Bruneo și i-a cercetat rănile, găsindu-le întărite și obrintite de frigul de peste noapte, dar i-a pus asemenea leacuri pe ele, că, pe dată, i-a pierit durerea și l-a cuprins somnul, ce i-a fost spre mult bine și odihnă. Cavalerul Spadei Verzi, văzând asta și dându-și seama că maestrul socotește că don Bruneo nu e în mare primejdie, s-a bucurat foarte și, îmbrățișându-l i-a spus: „Ah, maestre Helisabad, bunule domn și prieten al meu, binecuvântată fie ziua când v-am întâlnit, căci numai de bine și de foloase am avut parte. Și îl rog pe Dumnezeu, în bunătatea lui, să mă lase să vă răsplătesc, într-o bună zi, căci, deși acum mă vedeți a fi un cavaler sărac, s-ar putea ca, mai înainte de-a trece prea multă vreme, să mă judecați altfel”. „Așa să m-ajute Dumnezeu, Cavalere a Spadei Verzi – a răspuns el –, dacă eu nu sunt mai mulțumit și nu-mi place mai mult să vă slujesc și să vă ajut, decât ați fi domnia voastră răsplătindu-mă, căci sunt foarte sigur că niciodată nu veți da dovadă de nerecunoștință; și-acum, să nu mai vorbim despre asta și să mâncăm, că e vremea mesei”. Și asta au și făcut, căci Grasinda le trimisese bucate foarte alese, fiindcă, pe lângă faptul că era o mare doamnă, avea multă grijă să-i fie pe plac

Cavalerului Spadei Verzi în tot ceea ce dorea. Și, după ce au mâncat, pe când vorbeau despre frumusețea acelor fagi, ce, după părerea lor, erau cei mai înalți copaci din câți văzuseră și îi admirau, au văzut venind un călăreț care ducea agățate pe pieptarul hamului două capete de cavaleri, iar în mână ținea un baltag roșu de sânge; văzând grupul de lângă pâlcul de copaci, s-a oprit locului și a vrut să se retragă, dar Cavalerul Spadei Verzi și Gandalin și-au dat seama că e Lasindo, scutierul lui don Bruneo și atunci, Cavalerul Spadei Verzi, temându-se că, dacă se apropie, va dezvălui, fără voie, cine este, a spus: „Stați toți aici și eu o să văd cine e cel ce se teme de noi și de ce poartă acele capete cu el”. Și, încălecând pe un cal și luând o lance cu el, i-a spus lui Gandalin: „Vino după mine și, dacă omul acela vrea să fugă, pornește tu pe urmele lui”.

Scutierul, văzând că vin spre el, a dat să se piardă prin pădure, dar Cavalerul Spadei Verzi s-a ținut pe urmele lui și, când a ajuns într-o văiugă, unde ceilalți nu mai puteau să-i vadă și să-i audă, a început să-l strige, spunând: „Așteaptă-mă, Lasindo, nu te teme de mine!” Auzindu-l, Lasindo a întors capul și l-a recunoscut pe Amadis, așa că, foarte bucuros, a venit spre el și, sărutându-i mâinile, i-a spus: „Ah, domnule, nu știți nenorocirile și tristele întâmplări prin care a trecut don Bruneo, stăpânul meu, ce a înfruntat atâtea primejdii căutându-vă pe meleaguri străine”; și a început să plângă amarnic, zicând mai departe: „Domnule, acești doi cavaleri i-au spus lui Angriote că l-au lăsat pe don Bruneo mort, aici, în pădure, drept care, el le-a retezat capetele și mi-a poruncit ca, de e mort într-adevăr, să le așez alături de el, iar de este în viață să i le aduc din partea lui”. „Ah, Dumnezeule! – a spus Cavalerul Spadei Verzi: ce-nseamnă toate astea? Am dat de don Bruneo, dar era în asemenea stare că nu mi-a putut istorisi nimic; acum, însă, rămâi, aici, nițel, cu Gandalin, să pară că el te-a ajuns din urmă și ți-a dat vești despre stăpânul tău; iar când voi fi și eu de față, să nu-mi spui altfel decât Cavalerul Spadei Verzi și să ne povestești toate noutățile”. „Știam că nu trebuie să vă spun altfel”, a răspuns Lasindo; apoi, Amadis s-a întors la prietenii săi, spunând că Gandalin e pe urmele scutierului, și, după puțină vreme, i-au zărit apropiindu-se pe amândoi; Lasindo, de cum a ajuns lângă ei și l-a văzut pe Cavalerul Spadei Verzi, a descălecat iute și, îngenunchind în fața lui, a spus: „Binecuvântat fie Domnul ce ne-a adus în acest loc, ca să-l ajutați pe stăpânul meu, don Bruneo, pe care îl iubiți atât de mult”. El l-a ridicat de mână și i-a răspuns: „Prietene

Lasindo, fii bine venit și află că stăpânul tău e bine acum. Dar, povestește-ne de ce porți acele două capete atârnate de ham?" „Seniore – a spus el –, duceți-mă la don Bruneo și vă voi povesti totul, căci așa am primit poruncă". Și s-au dus îndată la don Bruneo, ce se afla într-un cort, pe care îl trimisese Grasinda cu celelalte lucruri; Lasindo, îngenunchind în fața lui, a spus: „Stăpâne, iată capetele cavalerilor ce v-au făcut atâta rău, pe care vi le trimite prietenul vostru credincios Angriote de Estravaus; el a aflat de mișelia lor și s-a luptat cu amândoi și i-a ucis, iar peste puțin timp va veni și el aici, fiindcă, acum, se află la o mănăstire de călugărițe, la capătul acestei păduri, unde își oblojește o rană la picior și, de cum i se oprește sângele, pornește încoace". „Doamne ajută! – a spus don Bruneo; dar cum va nimeri aici?" „El mi-a spus să mă duc la pâlcul cu cei mai înalți copaci din pădure, că aici vă voi găsi mort, după mintea lui și după câte aflase de la unul din acei trădători înainte de a-l ucide; și nu se poate povesti și spune cât de tare vă jelește". „Doamne apără-l de rele și de primejdii!", a spus Cavalerul Spadei Verzi și, apoi, l-a întrebat pe Lasindo: „Spune-mi, ai ști să mă duci până la mănăstirea aceea?" „Aș ști", a răspuns el. Atunci i-a spus maestrului Helisabad să-l ducă pe don Bruneo în cetate pe o targă, iar el, punându-și armura lui don Bruneo și luând calul acestuia, a pornit prin pădure cu Lasindo, care îi ducea scutul, lancea și coiful; și când au ajuns la tufișul unde ascunsese cerbul în seara dinainte, l-au văzut venind pe Angriote pe calul său, cu capul plecat, ca un om îndurerat; Cavalerul Spadei Verzi s-a bucurat foarte văzându-l, dar, după scurtă vreme, a văzut în urma lui patru cavaleri cu armuri foarte frumoase, care strigau din răsputeri: „Așteptați, domnule cavaler fățarnic, căci trebuie să vă luăm capul fiindcă le-ați tăiat pe ale unor oameni mult mai de preț ca voi".

Angriote și-a întors calul spre ei și și-a trecut scutul pe braț, vrând să se apere, fără să-l fi văzut pe Cavalerul Spadei Verzi. Acesta își și luase armele și, în cea mai mare goană a calului, a ajuns lângă Angriote, mai înainte ca acesta să-i întâlnească pe ceilalți, și i-a spus: „Bunule prieten, nu vă temeți, că Dumnezeu e de partea voastră". Angriote a gândit că e don Bruneo, după armură și s-a bucurat cum nu se poate mai tare; Cavalerul Spadei Verzi l-a izbit pe primul dintre cavaleri, ce venea mai în față, și acesta era chiar Brandasidel, cu care se mai înfruntase și îl pusese să călărească de-a-ndoaselea, cu coada calului în mână, cum ați auzit, deși era unul dintre cei mai viteji în

luptă din câți se aflau în tot acel ținut; și l-a lovit pe lângă scut, sub partea de jos a coifului, chiar în piept, atât de puternic, încât l-a azvârlit din șa și a rămas lat pe jos fără să mai miște defel; ceilalți l-au atacat pe Angriote, și el pe ei, căci tare curajos era, dar Cavalerul Spadei Verzi, apucând spada s-a repezit în ei cu atâta furie, dându-le lovituri atât de grele, că, pălindu-l pe unul dintre ei în umăr, i-a sfârtecat armura împreună cu carnea și osul, prăbușindu-l la picioarele lui Angriote, ce mult se minuna de aceste lovituri, neputând să creadă că don Bruneo e atât de viteaz încât să doboare doi cavaleri aproape deodată. Cel ce rămăsese singur, văzându-l venind spre el pe Cavalerul Spadei Verzi, n-a mai îndrăznit să-l aștepte și a rupt-o la fugă în cea mai mare goană a calului, cu Cavalerul Spadei Verzi pe urmele lui, gata să-l lovească; primul, din cauza spaimei mari, a greșit vadul unui râu și a intrat în apa adâncă, așa că, deși calul a ieșit din apă, cavalerul s-a înecat, din pricina armurii grele; atunci, dându-i scutul și coiful lui Lasindo, s-a întors spre Angriote, ce era uluit de vitejia sa, gândind, cum v-am mai spus, că e don Bruneo, dar, apropiindu-se de el, a văzut că e Amadis și a venit spre el cu brațele întinse, mulțumindu-i Domnului că îl găsise, iar Cavalerul Spadei Verzi s-a dus, de asemenea, să-l îmbrățișeze, amândoi cu ochii înotând în lacrimi, căci mult se iubeau; și Cavalerul Spadei Verzi a spus: „Acum, domnul meu, s-a dovedit dragostea adevărată și credincioasă pe care mi-o purtați, căutându-mă atâta vreme și cu prețul atâtor primejdii, pe meleaguri străine”. „Domnul meu – a răspuns celălalt –, nu voi putea face niciodată atât de mult, oricât m-aș strădui, întru cinstea și slujirea voastră, încât să nu vă mai rămân dator, pentru că, datorită vouă, am dobândit-o pe aceea fără de care n-aș fi putut trăi; dar să lăsăm asta, fiindcă datoria mea este atât de mare, încât cu greu aș putea-o plăti; spuneți-mi, mai bine, dacă ați aflat nefericitele vești despre marele vostru prieten, don Bruneo de Bonamar”. „Le-am aflat – a răspuns Cavalerul Spadei Verzi – și sunt îmbucurătoare, pentru că Dumnezeu, în marea-i milă, a vrut să-l găsesc la ceasul potrivit”. Și i-a povestit cum îl găsise și îl lăsase în grija celui mai bun doctor din câți se află în lume, fără primejdie de a-și pierde viața. Angriote a înălțat brațele spre cer, mulțumindu-i Domnului că îndreptase lucrurile în felul acesta. Apoi au dat să plece, dar, trecând pe lângă cavalerii învinși, au văzut că unul dintre ei trăiește și Cavalerul Spadei Verzi s-a oprit lângă el și i-a zis: „Cavalere ticălos, lovească-vă Domnul, spuneți-mi de ce vreți

să-i ucideți, fără pricină, pe cavalerii rătăcitori; răspundeți-mi, pe dată, că altminteri vă tai capul! Și mai spuneți-mi dacă și voi l-ați atacat pe cavalerul ale cărei arme le port". „Asta n-o poate nega – a zis Angriote –, pentru că l-am lăsat împreună cu alți doi în tovărășia lui don Bruneo și, apoi, i-am întâlnit pe cei doi, ce se lăudau că l-au ucis pe don Bruneo, care plecase cu ei să-i ajute, fiindcă îi spuseseră că o soră de-a lor urmează să fie arsă de vie. Așa că toți sunt trădători, pentru că don Bruneo plecase cu ei de bună credință să o salveze pe domnișoară de la moarte, iar eu l-am însoțit pe un cavaler bătrân, ce ne găzduise în noaptea trecută, pentru a-l elibera pe un fecior de-al său, aflat captiv într-un cort, aici, în susul râului; și am izbutit să-l eliberez și să-l pun în lanțuri pe cel ce îl ținea captiv; în felul acesta ne-am despărțit unul de altul. Și-acum să ne spună, de ce au pus la cale această trădare mârșavă". Cavalerul Spadei Verzi i-a spus lui Lasindo: „Descalecă și retează-i capul, că e un trădător". Cavalerul s-a înspăimântat foarte și a zis: „Domnule, fie-vă milă, pentru Dumnezeu, că vă voi spune adevărul despre cele petrecute. Să știți, domnule cavaler, că aflând că aceștia doi îl caută pe Cavalerul Spadei Verzi, pe care noi îl urâm de moarte, și că sunt prietenii lui, am hotărât să-i ucidem, dar, cugetând că nu-i vom putea omorî dacă sunt împreună, am născocit povestea pomenită de acest cavaler; și, pe când ne urmam drumul, chipurile, ca s-o salvăm pe acea domnișoară, fără coifuri în cap și mănuși în mâini, am ajuns la izvorul fagilor înalți și, în vreme ce cavalerul își adăpa calul, am pus mâna pe lănci, iar eu, care eram lângă el, i-am smuls spada din teacă, și, mai înainte ca el să se poată apăra, l-am doborât de pe cal și i-am dat atâtea lovituri, că l-am lăsat ca mort și cred că așa și este acum".

Cavalerul Spadei Verzi l-a întrebat: „De ce mă urâți într-atât încât să săvârșiți o asemenea trădare?" „Cum – a răspuns el –, voi sunteți Cavalerul Spadei Verzi?" „Da, eu sunt – a zis el – și iată spada mea". „Atunci o să vă răspund la întrebare: vă amintiți, probabil, că acum vreun an, când ați trecut prin aceste locuri, s-a luptat cu voi un cavaler ce zace mort acolo – și a întins mâna spre Brandasidel –, care era cel mai neînfricat și mai puternic, cavaler din tot acest ținut; lupta s-a dat în fața frumoasei Grasinda și Brandasidel, cu multă trufie, a hotărât ce urma să facă învinsul, și anume, să călărească de-a-ndoaselea, cu scutul la spate și cu coada calului în mână, în chip de frâu, și astfel să treacă prin fața frumoasei Grasinda și printr-o cetate a sa, ceea ce Brandasidel, fiind învins, a fost nevoit să facă, spre

marea sa dezonoare și batjocură. Și pentru că l-ați dezonorat astfel, vă ura de moarte, ca și noi toți, ce-i suntem rude și prieteni, și de-asta am căzut în această greșeală. Acum, porunciți să fiu ucis, ori lăsați-mi viața, pentru că v-am spus ceea ce doreați să știți". „Nu o să vă ucid, pentru că ticăloșii mor de mai multe ori trăind și plătind după merit pentru faptele lor rele și, după cum vă purtați cu alții, întocmai se vor purta și alții cu voi". Apoi i-a poruncit lui Lasindo să prindă unul din caii rămași liberi, ca să care cerbul vânat și, slobozind ceilalți cai, i-au mânat spre pădure și au pornit spre cetate, unde sperau să-l găsească pe don Bruneo, în frunte cu calul purtând cerbul. Cavalerul Spadei Verzi îl întreba cu mare plăcere pe Angriote noutăți despre Marea Britanie, iar el îi povestea tot ce știa, cu toate că trecuse un an și jumătate de când el și don Bruneo plecaseră de-acolo în căutarea lui; și printre alte lucruri i-a spus: „Aflați, domnul meu, că la curtea regelui Lisuarte trăiește un paj, cel mai deosebit și mai frumos din câți s-au văzut vreodată, despre care Urganda Necunoscuta i-a înștiințat, printr-o scrisoare, pe rege și pe regină, că va săvârși fapte mărețe dacă are zile"; și i-a povestit cum fusese crescut acesta de schimnic, după ce îl salvase din gura leoaicei, și cum îl găsise regele Lisuarte, pomenindu-i de slovele albe și roșii de pe pieptul lui, că regele îl crește în mare cinste datorită prezicerilor Urgandei, și că, pe lângă faptul că este atât de frumos și plin de grație, e și învățat și priceput în toate. „Doamne, ajută-mă! – a zis Cavalerul Spadei Verzi. Despre ce om deosebit îmi vorbiți! Spuneți-mi, cam ce vârstă are?" „În jur de doisprezece ani – a răspuns Angriote – și, împreună cu feciorul meu, Ambor de Gadel, o slujește pe Oriana, ce îi prețuiește foarte pentru buna lor purtare, astfel că, nu se află la curtea regatului alții mai cinstiți și mai răsfățați ca ei. Dar sunt foarte diferiți, fiindcă unul e frumos de n-are pereche și mult mai iscusit, pe când Ambor îmi seamănă mie și e foarte leneș". „Vai, Angriote! – a spus Cavalerul Spadei Verzi. Nu vă judecați copilul la vârsta la care încă nu poate ști ce e bine și ce e rău și, să știți, bunul meu prieten, că, de ar fi mai măricel și Oriana ar vrea să mi-l dea, l-aș lua cu mine și l-aș face cavaler pe Gandalin, care mă slujește de atâta vreme". „Așa să m-ajute Dumnezeu – a spus Angriote –, dacă n-o merită cu prisosință, și cred că ordinul cavaleresc va fi slujit foarte bine de el, căci este unul dintre cei mai viteji scutieri din lume, și, dacă va deveni cavaler și fiul meu vă va sluji în locul lui, n-aș mai avea îndoielile pe care le am și aș nutri

mari speranțe că, în tovărășia voastră, va ajunge să dobândească multă cinste pentru întregul său neam; dar să lăsăm asta pentru când o veni vremea, că Dumnezeu le rânduiește pe toate". Apoi, a adăugat: „Să știți, domnule, că don Bruneo și eu am străbătut în lung și-n lat toate aceste insule ale României, unde am aflat despre marile fapte de arme săvârșite de domnia voastră, atât împotriva cavalerilor prea trufași, cât și a acelor puternici și nemiloși uriași, și toată lumea care vă cunoaște isprăvile e uluită că un singur trup omenesc a putut îndura asemenea încercări și primejdii; și, tot acolo, am aflat de moartea înfricoșătorului și puternicului Endriago și mult ne-am mai minunat că ați îndrăznit să-l înfruntați chiar pe necuratul, că așa ni s-a spus că arată și că diavolii l-au zămislit și l-au crescut, cu toate că era feciorul acelui uriaș și al fiicei sale; așa că, vă rog, seniore, să-mi povestiți cum v-ați luptat cu el, ca să aud cea mai neobișnuită și vitejească ispravă săvârșită vreodată de un muritor". Cavalerul Spadei Verzi i-a răspuns: „Această rugăminte, mai bine v-o pot împlini Gandalin și maestrul ce-l îngrijește pe don Bruneo, căci au fost de față la întâmplare. Așa că vă vor povesti ei". Și, tăifăsuind ei, așa cum auziți, au ajuns în cetate, unde au fost primiți cu multă bucurie de Grasinda, după ce Angriote fusese prevenit să nu-i spună lui Amadis altfel decât Cavalerul Spadei Verzi; aici au găsit mai mulți cavaleri înarmați ce, la porunca Grasindei, voiau să plece în căutarea lor; Grasinda i-a condus în încăperea Cavalerului Spadei Verzi, unde, într-un pat, se afla don Bruneo de Bonamar. Și, când au intrat înăuntru și l-au văzut mai întremat, cine ar putea povesti ce bucurie le-a cuprins sufletele, văzându-se toți trei laolaltă; și la fel se bucura și acea preafrumoasă doamnă, socotindu-se foarte cinstită că îi găzduiește în casa ei și e însoțită de asemenea cavaleri, ce își aflaseră acolo adăpost și tihnă cum greu ar fi putut găsi în alt loc; pe dată lui Angriote i s-a oblojit rana de la picior, ce i se umflase foarte din pricina drumului și a efortului făcut în lupta cu acei cavaleri, și a fost culcat într-un pat alături de don Bruneo; și după ce răniții au mâncat ce le dăduse voie maestrul, toți au ieșit din încăpere, ca să îi lase să doarmă și să se odihnească; Cavalerului cu Piticul i s-a așternut masa în altă odaie și, aici, i-a vorbit Grasindei despre vitejia și marele curaj al acelor foarte credincioși prieteni ai săi; după ce a mâncat, Grasinda s-a dus la doamnele și domnișoarele sale, iar Cavalerul Spadei Verzi, la tovarășii săi, pe care mult îi iubea, și i-a găsit treji și sporovăind. Așa că a poruncit să i se pună patul lângă ale lor și au petrecut,

vorbind cu multă plăcere despre multele lucruri ce li se întâmplaseră; Cavalerul Spadei Verzi le-a povestit despre făgăduiala făcută doamnei și ce îi ceruse aceasta, precum și că se pregătea să pornească pe ape spre Marea Britanie, ceea ce mult i-a bucurat pe don Bruneo și pe Angriote, pentru că, acum, găsindu-l pe cel pe care îl căutau, doreau să se întoarcă pe acele meleaguri. Deci, așa cum spune povestea, Cavalerul Spadei Verzi, don Bruneo de Bonamar și Angriote de Estravaus au rămas în casa acelei frumoase doamne Grasinda, simțindu-se foarte bine, până ce n-a mai fost nicio primejdie pentru viețile lor acea călătorie pe mare, timp în care corăbiile fuseseră încărcate cu merinde pe un an și la bord se urcaseră marinarii și soldații de care aveau trebuință.

Și, într-o duminică dimineața, în luna lui Florar, s-au urcat pe corăbii și, cum vremea era prielnică, și-au început călătoria spre Marea Britanie.

• CAPITOLUL LXXVI •

Cum au sosit în Marea Britanie regina
Sardamira și ceilalți soli pe care împăratul
Romei îi trimisese să o aducă pe Oriana,
fiica regelui Lisuarte, și ce li s-a întâmplat
într-o pădure, unde ieșiseră să-și treacă vremea,
cu un cavaler rătăcitor pe care solii l-au
batjocorit cu vorba și cum le-a plătit
acesta obrăzniciile ce i le-au spus

Solii împăratului Patin, după ce au ajuns în Lombardia, au găsit corăbii și au plecat spre Marea Britanie, aruncând ancora la Fenusa, unde se afla regele Lisuarte, care i-a primit foarte bine și cu multă cinste, poruncind să fie bine găzduiți și să li se dea tot ce le face trebuință. În vremea aceasta, la curte se aflau mulți gentilomi și regele mai aștepta și alții, după care trimisese, ca să țină sfat cu ei despre căsătoria Orianei, așa că le-a spus solilor că vor primi răspunsul peste o lună, dându-le mari speranțe că va fi îmbucurător. Și a hotărât ca regina Sardamira, trimisă de împărat cu douăzeci de doamne și domnișoare să-i țină de urât Orianei și s-o slujească în timpul călătoriei pe mare, să plece la Miraflores, unde se afla Oriana, ca să-i vorbească despre mărețiile Romei și înaltul rang dobândit prin

acea căsătorie, când va deveni stăpâna atâtor regi, prinți și alți mari seniori. Regele Lisuarte hotărâse asta, fiindcă știa că fiica lui era foarte pornită împotriva acestei căsătorii și spera că regina, ce era foarte înțeleaptă, o va convinge; dar, la vremea aceea, Oriana era atât de necăjită și de frământată, că nu mai judeca și nu mai vorbea, la gândul că, împotriva voinței ei, taică-su o va da romanilor, ceea ce avea să le aducă moartea ei și iubitului ei, Amadis. Deci, regina Sardamira a pornit spre Miraflores cu don Grumedan, din porunca regelui, ca să o slujească, însoțită de cavaleri romani și de cavaleri din Sardinia, unde era regină. Și așa s-a întâmplat că, aflându-se pe malul unui râu, cu iarbă și flori, așteptând să se mai potolească vipia, cavalerii reginei, prețuiți pentru faptele lor de arme și-au pus scuturile, cinci la număr, în fața corturilor; atunci, don Grumedan le-a spus: „Domnilor, puneți-vă scuturile în cort, căci altminteri trebuie să vă supuneți obiceiului pământului, potrivit căruia orice cavaler ce își pune scutul în fața cortului, a casei, ori a sălașului unde locuiește, trebuie să primească să lupte cu toți cavalerii ce i-o cer”. „Am înțeles foarte bine acest obicei – au spus ei – și de-asta le vom lăsa afară. Și deie Domnul ca, mai înainte de-a pleca de-aici, să ne ceară vreun cavaler să luptăm cu el”. „Dumnezeu să v-ajute – a zis don Grumedan –, căci sunt cavaleri ce obișnuiesc să treacă pe-aici și, de vor veni, vom privi cum vă veți înfrunta”. Și, pe când stăteau ei acolo, cum auziți, nu după multă vreme, a trecut acel prețuit și viteaz don Florestan, ce cutreiera multe meleaguri în căutarea fratelui său, Amadis, fără să afle nicio veste despre el. Și mergea tare amărât și întristat și, pentru că auzise că la curtea regelui Lisuarte sosiseră oaspeți din Roma și din alte părți, veniți de peste mări, se îndrepta într-acolo ca să afle vești despre fratele său; iar când a văzut corturile în apropierea drumului pe unde trecea, s-a dus să vadă cine sunt drumeții aceia; ajuns la cortul reginei Sardamira, ce era una dintre cele mai frumoase femei din lume, a văzut-o stând pe un jilț și, cum cortul avea pereții laterali dați deoparte, le-a văzut și pe toate doamnele și domnișoarele ei; ca s-o vadă mai bine pe regină, ce i se arăta atât de frumoasă și de gătită, a intrat călare până între corzile cortului și a rămas s-o privească o bucată de vreme, până ce a venit la el o domnișoară și i-a spus: „Domnule cavaler, nu e foarte cuviincios să stați călare în apropierea unei regine atât de nobile și a altor doamne de neam ales ce se află aici; mai bine ați privi acele scuturi și pe stăpânii lor, ce vă cheamă la luptă”. „Așa este, buna mea

doamnă – a spus don Florestan. Ați grăit un mare adevăr, dar ochii mei, ce doreau să o vadă pe preafrumoasa regină, m-au silit să cad într-o greșeală atât de mare, și, cerându-i iertare bunei doamne și domniilor voastre, tuturora, îmi voi îndrepta greșeala, cum mi-a poruncit". „Ați vorbit înțelept – a spus domnișoara –, dar mai înainte de a primi iertarea, îndreptați-vă greșeala". „Bună domnișoară – a răspuns don Florestan –, asta o voi face după aceea, dacă aveți încredere în mine și, ca să nu mi se ceară să nu fac ceea ce trebuie împotriva acelor scuturi, voi porunci să fie puse înăuntru în cort". „Domnule cavaler – a spus ea –, să nu credeți că scuturile au fost puse acolo cu atâta ușurință și, mai înainte de-a fi mutate de-acolo, datorită curajului stăpânilor lor, aceștia îi vor înfrânge pe toți cei ce vor trece pe-aici și vor vrea să se înfrunte cu ei, căci vor să ia scuturile cu ei la Roma; pe marginea lor stau scrise numele cavalerilor învinși, pentru a se vedea vitejia romanilor în luptele cu feluriți cavaleri de pe alte meleaguri; așa că, dacă vreți să scăpați de rușinea de a fi înfrânt, întoarceți-vă pe unde ați venit și nu vă veți pierde scutul iar numele vostru nu va fi batjocorit întru știrbirea cinstei voastre". „Domnișoară – a zis el –, dacă Domnul va voi, nu mă voi păzi de această rușine de care îmi vorbiți și nici nu mă încred atât de mult în dragostea voastră, încât să țin seama de vreunul din sfaturile ce mi-ați dat, ci, mai curând, am de gând să duc aceste scuturi în Insula Ferecată".

Apoi i s-a adresat reginei: „Doamnă, Dumnezeu să vă aibă în pază și să vă dea multă bucurie și voie bună, după cum v-a făcut atât de frumoasă". Don Grumedan, care auzise bine tot ce vorbise cu domnișoara, l-a prețuit mult, mai cu seamă după ce a pomenit de Insula Ferecată și, pe dată, și-a zis că trebuie să fie din neamul acelui foarte curajos Amadis și că singur avea să facă întocmai ceea ce îi spusese domnișoarei, și anume, să ducă scuturile în Insula Ferecată; așa că s-a bucurat că va vedea înfruntarea dintre cavalerii romani, ce erau vestiți pentru faptele lor de arme, și don Florestan, pe care nu-l recunoscuse, dar i se părea că e o minune de bărbat, bine legat și chipeș călăreț, cum era de fapt, socotind că trebuie să fie foarte curajos de pornește la o asemenea faptă strașnică și dorindu-i numai bine; și ar fi făcut-o mai abitir încă, de-ar fi știut că e don Florestan, pe care tare îl mai iubea și îl mai prețuia; don Florestan, ce se vedea înaintea celui ce nu avea pereche în toată curtea în știința și meșteșugul luptelor cavalerești, simțea cum îi crește inima și curajul,

fără să-l mai încerce urmă de teamă. Și apropiindu-se de scuturi, le-a atins cu mânerul lăncii, în ordine, pe primul, al doilea, al treilea, al patrulea și al cincilea, pentru că așa urma să se înfrunte cu acei cavaleri, pe rând, după cum le atinsese scuturile. Apoi s-a îndepărtat cam la o aruncătură de săgeată, și-a petrecut scutul pe după gât, a luat o lance groasă și zdravănă și, proptindu-se bine în șa, a rămas în așteptare; don Florestan avea întotdeauna cu el doi sau trei scutieri, ca să fie mai bine slujit, să-i aducă lăncile și baltagele, cu care se ajuta foarte bine, și pe multe meleaguri nu se afla cavaler să se înfrunte cu lancea atât de bine ca el; și pe când stătea el așa, așteptând, romanii, care își puseseră armurile într-un cort, s-au bulucit toți călare spre el și, atunci, don Florestan, le-a strigat: „Ce înseamnă asta, domnilor? Tăbărâți toți pe unul? Să știți că încălcați obiceiul pământului acestuia”. Gradamor, un cavaler roman, ce era căpetenia celorlalți, l-a rugat pe don Grumedan să le spună cum trebuie să procedeze, pentru că știe aceste lucruri cel mai bine. Don Grumedan i-a răspuns: „În ordinea în care au fost atinse scuturile, unul după altul, trebuie să se înfățișeze stăpânii lor, cavalerii, pentru a se înfrunta; și dacă vreți sfatul meu, nu vă avântați nebunește, căci, după cum se pare, acel cavaler nu vrea să se facă de rușine”. „Don Grumedan – a spus Gradamor –, romanii nu sunt ca voi, care vă lăudați înainte de a face un lucru. Noi și după ce îl săvârșim, uităm și, de aceea, nu ne stă nimeni alături; și-acum, cu voia Domnului, după aceste vorbe, să începem lupta cu acel cavaler, deși cred că nu va fi nevoie ca tovarășii mei să se străduiască prea mult”. Don Grumedan i-a spus: „Domnule, înfruntați-vă, acum, cu acel cavaler, după cum va fi voia Domnului, și de va ieși teafăr din aceste încercări, îi voi cere să se lupte cu voi, pentru aceste vorbe pe care le-ați rostit; iar de n-o va putea face din cine știe ce pricină, mă voi înfrunta eu cu domnia voastră, în numele Domnului; și-acum, porniți la luptă și, de veți scăpa cu bine, ne vom întâlni în fața acestei nobile regine, căci nu mai putem da înapoi”. Gradamor a râs disprețuitor și a spus: „Ce bine-ar fi ca această luptă să fie la fel de curând ca înfruntarea la care îndrăznește să ne aștepte acel cavaler nătâng”; apoi l-a agrăit pe cavalerul al cărui scut fusese atins primul: „Porniți pe dată și faceți astfel încât să ne scăpați de puțina glorie ce am dobândi învingându-l”. „Domnia voastră odihniți-vă – i-a răspuns cavalerul –, că voi face așa cum voiți, iar cu scutul și numele lui faceți așa cum v-a poruncit împăratul, dar calul, ce mi se pare bun, îl

vreau pentru mine”. Apoi a trecut apa călare și și-a îndreptat lancea spre don Florestan; acesta, văzându-l că a trecut râul și vine spre el, a dat pinteni calului, romanul a făcut așijderea, și s-au izbit în cai și în scuturi, astfel că lăncile și-au greșit țintele, dar romanul, care era călăreț mai prost, a căzut la pământ pe dată și bușitura a fost atât de puternică, încât și-a rupt brațul drept și a rămas tare zdruncinat, astfel că cei ce priveau, au socotit că murise, văzându-l așa; don Florestan i-a poruncit unuia din scutierii săi să descalece, să-i ia scutul și să-l agațe într-un copac și, de asemenea, să îi ia calul, iar el s-a întors la locul unde stătuse mai înainte, făcând niște gesturi de parcă s-ar fi dojenit pe sine însuși că lancea îi dăduse greș, și a proptit-o cu mânerul în pământ; dar, de-ndată, a văzut venind spre el alt cavaler și a pornit în întâmpinarea acestuia în cea mai mare goană a calului, fără să-și greșească ținta de astă dată, căci l-a izbit atât de tare în scut, încât l-a azvârlit de pe cal cu șaua peste el, în mijlocul câmpului, și lancea i-a străpuns scutul și trupul, ieșindu-i prin spate; don Florestan a trecut mai departe, tare falnic și călărind frumos, dar s-a întors pe dată lângă el și i-a spus: „Domnule cavaler roman, șaua pe care ați luat-o cu voi să vă rămână vouă, dar calul va fi al meu; și dacă vreți să povestiți această pățanie la Roma, vă îngădui”. Și spusese aceste vorbe cu glas tare, astfel încât a fost bine auzit de regină, cu doamnele și domnișoarele ei. Și trebuie să vă spun ca don Grumedan tare s-a mai înveselit, auzind ce spune și văzând ce face cavalerul din Marea Britanie cu cel din Roma, și i-a spus lui Gradamor: „Domnule, dacă domnia voastră și tovarășii voștri nu vă veți arăta mai viteji, cu dreptate se vor prăbuși zidurile Romei asupra voastră, când le veți trece la întoarcere”. Gradamor i-a răspuns: „Puneți mare preț pe cele petrecute, dar după ce tovarășii mei vor sfârși înfruntarea, voi face astfel încât să-i spuneți acelui cavaler aceste vorbe și nu cu atâta trufie ca acum”. „Vom vedea asta peste puțină vreme – a spus don Grumedan –, căci, după cât se pare, acest cavaler din Insula Ferecată își apără bine pielea și am atâta încredere în el, încât sunt convins că nu va mai trebui să lupt cu domnia voastră”. Gradamor a prins să râdă galben și a spus: „Când mi-o veni rândul, voi face tot ce v-am făgăduit”. „Să v-ajute Dumnezeu! – a zis don Grumedan; iar eu îmi voi ține calul și armele pregătite, ca să-mi îndeplinesc vorba, căci, după socoteala voastră, acel cavaler nu vă va ține piept multă vreme, deși eu cred că el gândește cu totul altfel decât voi”. Regina era tare mâhnită, auzind vorbele smintite ale lui

Gradamor și ale celorlalți romani. Don Florestan a poruncit să i se ia scutul și calul cavalerului doborât, ce zăcea fără simțire, ca mort, pe pământ; și când i-au scos din trup frântura de lance, cavalerul a scos un țipăt dureros, cerând un duhovnic. Don Florestan, luând o lance, s-a întors în același loc unde stătuse mai înainte, și, nu peste mult timp, a văzut venind spre el un alt cavaler, pe un cal vânjos și mândru, dar cu mai puțin curaj ca primul; acesta s-a năpustit cât mai în goană spre don Florestan, dar pieziș, așa că lancea i s-a dus într-o parte și nu și-a nimerit ținta; don Florestan l-a lovit, însă, în coif și, rupându-i legăturile, i l-a smuls din cap și coiful s-a rostogolit pe jos, iar cavalerul a căzut peste grumazul calului, dar nu s-a prăbușit. Don Florestan a strâns lancea sub braț și a pornit spre el furios foarte, dar cavalerul, văzându-l, și-a ridicat scutul și don Florestan i-a dat o asemenea lovitură în el, încât i l-a lipit de față, astfel că, năucit fiind de izbitură, cavalerul a scăpat frâul din mână; don Florestan, văzându-l atât de zdruncinat, a aruncat lancea și l-a apucat de scut, trăgând tare până ce i l-a scos de după gât și i-a dat cu el două lovituri atât de puternice, că l-a doborât de pe cal, lăsându-l atât de zdrobit, că nu mai făcea alta decât să se zvârcolească pe jos; don Florestan a poruncit să i se ia calul, iar el, cerând să i se dea lancea, s-a dus la roman și i-a spus: „De azi înainte, de veți mai fi în stare, puteți să mergeți la Roma și să-i lăudați pe cavalerii din Marea Britanie”. Și, îndreptându-se în șa, a pornit spre cel de-al patrulea cavaler ce venea spre el, dar înfruntarea s-a sfârșit de la prima ciocnire, fiindcă don Florestan l-a izbit atât de tare, încât cal și călăreț s-au prăbușit, cavalerul și-a rupt piciorul aproape de gleznă și, cum calul s-a ridicat, el a rămas pe jos, fără să se poată mișca; don Florestan a poruncit să i se ia scutul și calul, ca și celorlalți, iar el a luat o lance solidă de la scutierii săi, tocmai când a văzut că pornește spre el Gradamor, într-o armură foarte frumoasă și nouă, pe un armăsar vânjos, mare și frumos, scuturându-și lancea de mai-mai s-o rupă; don Florestan s-a înfuriat foarte, pentru că îl amenința, strigându-i lui don Grumedan: „Don Grumedan, pregătiți-vă armura, că mai înainte de-a apuca să încălecați, cavalerul acesta ce mă așteaptă o să aibă nevoie de ajutorul vostru”. „O să vedem pe dată – a răspuns don Grumedan –, dar pentru lăudăroșenia asta nu vreau să mă ostenesc până nu sfârșiți înfruntarea”. Gradamor, care trecuse apa, l-a văzut venind spre el pe don Florestan în cea mai mare goană a calului, bine apărat de scut și cu lancea aplecată, gata să-l izbească.

Atunci, a pornit și el în goana mare spre celălalt și, cum amândoi cavalerii erau puternici și viteji, s-au lovit cu lăncile; Gradamor l-a lovit în scut și lancea a pătruns prin el mai bine de o palmă și s-a frânt; don Florestan i-a străpuns scutul în partea stângă, i-a spart armura datorită forței mari cu care îl izbise și l-a azvârlit din șa într-o groapă aflată în apropiere, plină cu apă și noroi, și a trecut mai departe, poruncindu-le scutierilor săi să ia calul celuilalt; don Grumedan, văzând aceasta, i-a spus reginei: „Doamnă, îmi pare că mă voi putea odihni încă o bucată de vreme, până ce Gradamor își usucă armura și găsește alt cal pe care să lupte”. Regina i-a răspuns: „Blestemate fie-le nebunia și trufia, căci pe toți îi stârnesc împotriva lor și apoi se fac de rușine”. Gradamor s-a bălăcit o vreme în apă și în noroi și, când a izbutit să iasă, tare supărat de ce i se întâmplase, și-a scos coiful din cap, s-a curățat cu palmele pe față și pe ochi de apă și de noroi, s-a șters cum a putut mai bine și și-a pus coiful la loc; don Florestan, văzându-l, s-a apropiat de el și i-a spus: „Domnule cavaler care umblați cu amenințări, să știți că dacă nu mânuiți mai bine spada decât lancea, n-o să-mi duceți scutul și nici numele meu înscris pe al vostru la Roma”. Gradamor i-a răspuns: „Îmi pare rău că am dat greș cu lancea, dar spada aceasta o port ca să mă răzbun și veți vedea asta pe dată, de îndrăzniți să respectați obiceiul acestei țări”. Don Florestan, care cunoștea acest obicei mult mai bine ca el, l-a întrebat: „Despre ce obicei vorbiți?” „Să-mi înapoiați calul – i-a răspuns el –, ori să descălecați și voi și să ne întrecem în spade pe jos, ca jocul să fie la fel pentru amândoi; și cine l-o juca mai prost, să n-aibă parte de respectul și mila celuilalt”. Don Florestan i-a spus: „Nu cred că voi ați fi respectat acest obicei, dacă ați fi învins, dar eu o să descalec, pentru că nu e drept ca un cavaler roman atât de chipeș ca domnia voastră să se urce pe un cal doborât de altul”. Și, descălecând, le-a dat calul scutierilor săi, a pus mâna pe spadă și, apărat bine de scut, a pornit cu pași mari spre el, furios foarte; și au prins să-și încrucișeze spadele cu multă vitejie, astfel că lupta era destul de crâncenă și tuturor li se părea tare primejdioasă, datorită dușmăniei ce-și purtau unul altuia, dar n-a durat, fiindcă don Florestan, ce era mai necruțător și mai puternic în luptă, văzând că e privit de regină, de femei și de don Grumedan, care se pricepea la asemenea lucruri mult mai bine ca ele, și-a adunat toate forțele și i-a dat asemenea lovituri grele și năprasnice, încât Gradamor, deși era viteaz foarte, n-a mai putut rezista și s-a dat înapoi, retrăgându-se spre cortul reginei,

chibzuind că don Florestan îl va lăsa în pace din respect pentru regină. Dar don Florestan, spre supărarea lui, i-a luat-o înainte și l-a silit să se întoarcă de unde venise, obosindu-l atât de tare, încât Gradamor a căzut lat la pământ, sleit cu totul de puteri și a scăpat spada din mână; don Florestan i-a luat scutul și l-a dat scutierilor și, apucându-l de coif, a tras atât de tare, că l-a târât după el o bucată, până i l-a smuls și l-a aruncat în groapa cu noroi de care v-am spus; apoi, întorcându-se la Gradamor, l-a apucat de un picior și a vrut să-l arunce și pe el în groapă, dar Gradamor a prins să strige în gura mare să aibă milă de el, în numele Domnului; regina, care vedea totul, a spus: „Proastă învoială a făcut acel nefericit când a spus că învingătorul nu-l va respecta și nu-l va cruța pe învins”. Don Florestan i-a spus lui Gradamor: „Învoiala hotărâtă de un cavaler atât de vestit ca voi nu trebuie călcată și veți avea parte de ea așa cum se cuvine și cum veți vedea pe dată”. Celălalt, când a auzit asta, a spus: „Ah, nenorocitul de mine, sunt mort”! „Așa e – a spus don Florestan –, dacă nu îmi îndepliniți două porunci”. „Spuneți care sunt – a zis el – și le voi îndeplini”. „Prima – a spus don Florestan – este să vă scrieți numele pe scuturi cu mâna și cu sângele vostru și al tovarășilor voștri și, după ce veți face asta, vă voi spune care este a doua poruncă”. Și pe când spunea asta, ținea spada ridicată deasupra lui, iar acesta, înspăimântat foarte, la pământ, a chemat un copist de-al său și i-a poruncit să-și golească de cerneală călimara, s-o umple cu sângele său și să-i scrie numele pe scut, că el nu poate; și să scrie, de asemenea, numele tovarășilor săi pe celelalte scuturi, cât mai iute, ca să nu-și piardă capul. Porunca a fost împlinită pe dată și don Florestan și-a curățat spada, a vârât-o în teacă și, încălecându-și calul, a poruncit foarte sprinten, de parcă n-ar fi făcut nimic în ziua aceea; scutul i l-a dat scutierului său, dar nu și-a scos coiful, ca să nu îl recunoască don Grumedan; armăsarul lui era vânjos și mândru și avea o culoare ciudată, iar cavalerul era atât de înalt și de bine făcut, că puțini s-ar fi găsit să-i stea alături ca înfățișare; apoi, luând în mână o lance cu o flamură bogată și frumoasă și oprindu-se în dreptul lui Gradamor, care se ridica de jos, aplecându-și lancea, i-a spus: „Veți rămâne în viață numai dacă don Grumedan îmi cere să nu vă ucid în fața lui”.

Gradamor a început să-l strige din răsputeri pe don Grumedan să-i vină în ajutor, în numele Domnului, că de el depinde viața sau moartea lui. Don Grumedan a venit la el pe jos, cum era, și i-a spus:

„Gradamor, e foarte drept să nu aveți parte de milă și îndurare, pentru că așa i-ați cerut acestui domn, în marea voastră trufie, dar eu îl rog să vă lase viața și pentru asta îi voi mulțumi și îl voi sluji din inimă”. „Iar eu voi face asta cu plăcere – a spus don Florestan –, pentru domnia voastră, precum și orice altceva întru cinstirea și placul vostru”. Apoi a spus: „Voi, domnule cavaler roman, puteți povesti în sfatul de la Roma, de veți ajunge acolo, ce vorbe trufașe și ce amenințări ați rostit împotriva cavalerilor din Marea Britanie. Și cum v-ați înfruntat cu ei, și câtă glorie și cinste ați dobândit într-un scurt răstimp de o zi; și același lucru să-l istorisiți împăratului vostru și marilor seniori, ca să le faceți o bucurie. Iar ei voi face cunoscut în Insula Ferecată că toți cavalerii Romei sunt atât de darnici și prietenoși, încât își dăruiesc cu ușurință și caii și armele unor necunoscuți. Eu, însă, nu trebuie să vă mulțumesc pentru acest dar pe care mi l-ați făcut, fără voia voastră, ci îi aduc mulțumiri Domnului”.

Gradamor, ce era tare prăbușit, mai-mai să-și dea duhul auzind aceste vorbe, ce îl dureau mai tare decât rănile; don Florestan a adăugat: „Domnule cavaler, să duceți la Roma toată trufia cu care ați venit de-acolo, pentru că vă place și o prețuiți, căci, în această țară, cavalerii nu doresc și nu cunosc decât ceea ce voi urâți, și anume, buna cuviință și purtările alese; și dacă domnia voastră sunteți la fel de îndrăgostit pe cât de viteaz și vreți să vă duc în Insula Ferecată, veți trece prin încercarea Bolții iubiților credincioși ce vin acolo să-și arate credința față de iubitele lor și, cu gloria și cinstea dobândite în Marea Britanie, veți fi și mai prețuit de iubita voastră ce, dacă are o minte înțeleaptă, vă va schimba cu altul”.

Trebuie să vă spun că don Grumedan se bucura grozav auzind aceste vorbe și râdea din toată inima, văzând înfrântă trufia romanilor. Dar nu același lucru se întâmpla cu Gradamor, ce asculta totul cu mare durere în suflet, spunându-i lui don Grumedan: „Bunule domn, pentru Dumnezeu, porunciți să fiu dus la corturi, că mă simt foarte rău”. „Se vede după cum arătați și după armura voastră – a răspuns el – și voi purtați vina”. Apoi a poruncit scutierilor săi să îl ducă și i-a zis lui don Florestan: „Domnule, spuneți-ne, dacă vă e pe plac, care vă e numele, că un bărbat atât de viteaz ca voi nu trebuie să și-l ascundă”. Iar el a răspuns: „Domnul meu, don Grumedan, rogu-vă să nu vă supărați că nu vi-l spun, căci datorită felului necuviincios în care m-am purtat cu acea frumoasă regină, cu niciun chip n-aș vrea să se știe cine sunt, simțindu-mă foarte vinovat, deși

mai mare e vina ei și a domnișoarelor sale, căci nespusa lor frumusețe m-a scos din minți și m-a făcut să greșesc, așa că, vă rog, don Grumedan, să vorbiți cu ele să-mi spună cum să îndrept greșeala ca să fiu iertat și să-mi trimiteți răspunsul la schitul rotund de aici, din apropiere, unde voi poposi astăzi”.

Don Grumedan i-a spus: „Voi face ceea ce doriți pe cât îmi stă în puteri și voi trimite un scutier cu răspunsul ce mi se va da, care, după voia mea, nădăjduiesc să fie bun, după cum meritați”. Cavalerul din Insula Ferecată i-a spus: „Rogu-vă, don Grumedan, dacă aveți vești despre Amadis, spuneți-mi-le”. Lui don Grumedan, ce îl iubea atât de mult pe cel despre care întrebase, i s-au umplut ochii de lacrimi din pricina dorului de el și a spus: „Așa să mă ajute Dumnezeu, viteazule cavaler, dacă din vremea când a plecat din Gaula, de la curtea tatălui său, regele Perion, am mai avut vești despre el; și mult m-aș bucura să am și să vi le pot spune domniei voastre și tuturor prietenilor săi”. „Vă cred întru totul – a răspuns don Florestan –, după purtarea voastră aleasă și marea credință ce sălășluiește în voi: și de-ar fi toți astfel, neobrăzarea și reaua-credință n-ar mai găsi niciun colț unde să se adăpostească și ar dispărea din lume; și-acum, Domnul să vă aibă-n pază, că eu mă duc la schitul de care v-am spus, să-l aștept pe scutierul vostru”. „Mergeți cu Dumnezeu”, a spus don Grumedan. Și s-a îndreptat spre corturi; don Florestan s-a dus la scutierii săi și le-a poruncit să ducă armăsarii pe care îi câștigase în luptă la corturi și să i-l dea pe cel gras lui don Grumedan din partea sa, căci i se părea un cal bun, iar pe ceilalți patru, domnișoarei cu care stătuse de vorbă, spunându-i că îi trimite don Florestan, să facă ce va voi cu ei.

Mult s-a mai bucurat don Grumedan de cal, pentru că fusese al romanilor, și mai mult încă, aflând că acel cavaler e don Florestan, pe care tare îl mai iubea și îl prețuia; scutierii i-au dat și domnișoarei ceilalți cai și i-au spus: „Domnișoară, cavalerul pe care l-ați disprețuit astăzi când ați vorbit cu el, lăudându-i pe romanii voștri, vă trimite acești cai, să-i dăruiți cui doriți, și vă roagă să-i primiți ca semn că vorbele sale au fost adevărate”. „Îi mulțumesc mult – a răspuns ea – și, într-adevăr, i-a câștigat cu mare cinste și deosebită vitejie, dar mai mult mi-ar fi plăcut să-și fi lăsat el calul aici, decât să îi primesc pe aceștia patru”. „Se prea poate – a zis unul dintre scutieri –, dar cine vrea să-i câștige armăsarul, va avea nevoie de cavaleri mai viteji decât cei ce îl voiau”. Domnișoara i-a răspuns: „Nu vă mirați că doresc mai mult gloria pentru aceștia, decât pentru cineva pe care nu

îl cunosc și nu știu cine este. Dar, oricum ar fi, mi-a trimis un dar frumos și îmi pare rău că i-am spus unui bărbat atât de viteaz vorbe ce i-au pricinuit supărarea și îmi voi îndrepta greșeala cum va porunci”.

Scutierii s-au întors la stăpânul lor, care îi aștepta, și i-au povestit ce făcuseră și vorbiseră, și el tare s-a bucurat. Apoi, poruncind scutierilor să ia scuturile romanilor, s-a dus la schitul rotund, să aștepte solia lui don Grumedan, dar și pentru că acesta era drumul cel mai drept spre Insula Ferecată, căci nu voia să treacă pe la curtea regelui Lisuarte, și, totuși, să stea de vorbă cu don Gandales, ce cârmuia Insula, să-l întrebe dacă are niscaiva vești despre fratele său și să lase acolo scuturile învinșilor.

Acum, să știți că don Grumedan s-a înfățișat pe dată reginei Sardamira și i-a spus prea plecat ceea ce îl rugase don Florestan, dezvăluindu-i și numele acestuia; regina l-a ascultat cu atenție și a spus: „Acesta trebuie să fie acel don Florestan, fiul regelui Perion și al contesei de Selandia”. „Este chiar cel despre care vorbiți, doamnă, și credeți-mă că este unul dintre cavalerii viteji și înțelepți”. „Nu știu ce fapte a săvârșit aici – a spus ea –, dar să știți, don Grumedan, că feciorii marchizului de Ancona vorbesc deosebit de frumos despre el, despre marea lui vitejie în luptă, despre isprăvile sale nemaipomenite și cât e de iscusit și înțelept; și trebuie să fie crezuți, fiindcă i-au fost tovarăși în marile războaie purtate la Roma, unde a viețuit trei ani, pe când era tânăr cavaler; dar nu îndrăznesc să vorbească despre vitejia lui în fața împăratului, care nu îl iubește și nu vrea să audă vorbe frumoase despre el”. „Știți de ce nu îl iubește împăratul?”, a întrebat-o don Grumedan. „Da – a răspuns regina. Din pricina fratelui său Amadis, pe care împăratul e foarte mânios că a dobândit Insula Ferecată, ce o voia pentru el, și că acesta a ajuns acolo înaintea lui; și mult îl urăște fiindcă l-a lipsit de gloria și cinstea ce le-ar fi dobândit, punând stăpânire pe Insula Ferecată”. Don Grumedan a zâmbit și a spus: „Aflați, doamnă, că mânia lui e neîntemeiată, ba, mai curând, socotesc că numai pentru asta și ar trebui să-l iubească, fiindcă l-a salvat de cea mai mare rușine ce ar fi pățit-o vreodată, așa cum li s-a întâmplat multor cavaleri ce au încercat același lucru, foarte viteji în luptă, dar n-a izbutit să dobândească acel ținut decât bărbatul pe care Dumnezeu l-a făcut să fie deasupra tuturor în privința curajului și în toate celelalte însușiri ce trebuie să le aibă un bun cavaler, și, credeți-mă, doamnă, alta e pățania pentru care îl urăște împăratul”. Regina a

zis: „În numele credinței ce i-o datorați lui Dumnezeu, don Grumedan, spuneți-mi despre ce e vorba”. „Doamnă – a răspuns el –, eu vă spun, dar să nu vă supărați din asta”. Ea, râzând, i-a spus: „Vreau s-o aud, orice-ar fi”. „Facă-se voia Domnului!”, a răspuns el. Și i-a istorisit tot ce se petrecuse cu împăratul și Amadis în noaptea aceea, în pădure, când el se lăuda cu iubirea sa, iar Amadis se plângea de a lui, ce vorbe au schimbat și cum s-a desfășurat lupta dintre ei, întocmai cum ați auzit în cartea a doua. Tare i-a mai plăcut reginei povestea și l-a pus pe don Grumedan să i-o istorisească de trei ori, spunând: „Așa să m-ajute Dumnezeu, don Grumedan, dar din câte mi-ați spus, înțeleg că acest cavaler poate sluji iubirea, când e mulțumit de ea, și îi poate face rău, când și iubirea îl prigonește, dar după părerea mea, nu e mică pricina urii pe care și-o poartă împăratul și Amadis”.

• CAPITOLUL LXXVII •

Cum regina Sardamira i-a trimis solie lui don Florestan, rugându-l ca, de vreme ce i-a înfrânt pe cavaleri, aducându-i în stare de neputință, să se învoiască a-i fi însoțitor până la castelul Miraflores, unde se ducea să o întâlnească pe Oriana, și ce s-a petrecut acolo

Regina Sardamira și don Grumedan stăteau de vorbă, așa cum ați auzit, și ea îl asculta bucuroasă, pentru că știa că acea călătorie în care pornise împăratul atunci, pe când se numea Patin, o făcuse din dragoste pentru ea, căci o iubea foarte mult, și venise în Marea Britanie cu gândul s-o cucerească, încercându-și puterile cu vitejii cavaleri de aici; dar despre cele întâmplate cu Amadis nu-i spusese niciodată nimic, așa că regina râdea în sinea ei că îi tăinuise acest lucru; don Grumedan i-a spus: „Doamnă, spuneți-mi ce solie doriți să-i trimit lui don Florestan”. Ea a rămas o vreme gânditoare și apoi a răspuns: „Don Grumedan, vedeți în ce stare sunt cavalerii mei, că nu pot avea grijă nici de mine, nici de ei, și trebuie să rămână aici să se însănătoșească; și de vreme ce cavalerii din această țară sunt atât de viteji, aș vrea ca don Florestan să mă însoțească la drum împreună cu voi”. El a spus: „Să știți, doamnă, că don Florestan este atât de cuviincios, că nu e rugăminte pe care să i-o facă o doamnă ori

domnișoară și să n-o îndeplinească, cu atât mai mult fiind vorba de voi, ce sunteți de neam așa de mare și față de care trebuie să-și îndrepte greșeala”. „Mă bucură spusele voastre – a zis ea –, așa că dați-mi pe cineva să o călăuzească pe domnișoara mea și o să-i trimit o solie”. El i-a dat patru scutieri și regina a trimis-o pe domnișoara ce îi lăudase pe cavalerii romani cu o scrisoare de împuternicire, spunându-i, în taină, ce să îi transmită; aceasta, încălecându-și calul, însoțită de scutieri, a pornit la drum cât mai pe ascuns, și, de cum a ajuns la schitul rotund, l-a aflat pe don Florestan, ce tăifăsuia cu sihastrul; ea a descălecat de pe cal și, cum avea fața descoperită, don Florestan a recunoscut-o pe dată și a primit-o foarte bine. Ea i-a spus: „Domnule, astăzi nu gândeam că o să vin să vă caut, pentru că socoteam că înfruntarea dintre domnia voastră și cavalerii noștri avea să se sfârșească altfel”. „Bună doamnă – a răspuns el –, eu sunt de vină că mi-au cerut ceea ce nu puteam refuza fără să mă acopăr de rușine; dar, spuneți-mi, mai bine, dacă regina, stăpâna voastră, va petrece noaptea acolo, unde am lăsat-o”. „Domnul meu, regina vă trimite salutări și această scrisoare adusă de mine”. El a citit-o și a zis: „Doamnă, spuneți-mi care e solia și eu îi voi împlini porunca”. „Drept este să faceți așa – a spus ea –, întru cinstea și aleasa voastră purtare de cavaler viteaz; și aflați că mi-a poruncit să vă transmit că, deoarece cavalerii ce o însoțeau sunt atât de zdrobiți din pricina voastră încât nu o mai pot sluji, și cum pricina acestui necaz sunteți voi, dorește să îi fiți însoțitor până la Miraflores, unde se duce să o întâlnească pe Oriana”. „Vă mulțumesc mult vouă și stăpânei voastre pentru această solie și socotesc că e o mare cinste și favoare să o slujesc; deci, să plecăm de-aici, în așa fel, încât să fim la corturile sale când s-o lumina de zi”. „Așa să dea Dumnezeu – a răspuns domnișoara –, și aflați că don Grumedan vă cunoaște foarte bine și i-a spus reginei că răspunsul vostru va fi întocmai acesta”. Tare i-au mai plăcut domnișoarei vorba și marea înțelepciune ale lui don Florestan, precum și frumusețea și grația sa, căci în toate părea un om de neam mare, cum era, de fapt. Și au cinat, acolo, la schit, rămânând să tăifăsuiască o mare parte a serii, și când a fost vremea de culcare, i-au pregătit un pat domnișoarei în schit, iar don Florestan și scutierii s-au culcat la poalele unor copaci; el a dormit neîntors după osteneala de peste zi, dar, la vremea hotărâtă, l-au trezit scutierii și, îmbrăcându-și armura, cu domnișoara și ceilalți însoțitori, a pornit spre corturile reginei, unde au ajuns dis-de-

dimineață. Domnișoara s-a dus la regină, iar don Florestan a intrat în cortul lui don Grumedan, care se trezise și vorbea cu gentilomii săi, în așteptarea liturghiei; și când l-a văzut pe don Florestan, mult s-a mai bucurat, și s-au îmbrățișat amândoi cu multă dragoste; apoi, s-au dus pe dată, la cortul reginei, în vreme ce don Grumedan îi spunea: „Domnule, regina vrea să îi fiți însoțitor și bine este să primiți, fiindcă e o doamnă de neam mare și chibzuiesc că nu face o afacere proastă câștigându-vă pe voi și pierzându-și cavalerii". Asta o spusese râzând. „Așa să m-ajute Dumnezeu – a răspuns don Florestan –, dacă nu vreau s-o slujesc și să-i fac pe plac, mai cu seamă aflându-mă în tovărășia voastră, căci de multă vreme nu v-am văzut". „Domnule – a zis celălalt –, cât de mult mă bucur că v-am întâlnit, numai Dumnezeu o știe, dar, spuneți-mi ce-ați făcut cu scuturile pe care le-ați luat de-aici". „Le-am trimis chiar în noaptea asta cu un scutier de-al meu în Insula Ferecată, prietenului vostru, don Gandales, să le pună undeva să fie văzute de toți cei ce vin acolo și să știe de ele cei din Roma, de vor vrea să vină să le ceară". „Dacă vor face asta – a spus don Grumedan –, ținutul va avea belșug de scuturi și arme romane". Vorbind ei așa, au ajuns la cortul reginei, ce aflase de venirea lor; don Florestan i s-a înfățișat și a vrut să-i sărute mâna, dar ea nu i-a îngăduit și punându-i mâna pe mâneca loricii sale, în semn de prietenească primire, i-a spus: „Don Florestan, vă mulțumesc mult că ați venit și că vă osteniți să mă slujiți; și pentru că, în felul acesta, ați îndreptat răul făcut cavalerilor mei, drept este să fiți iertat". „Buna mea doamnă – a spus el –, nu simt nicio osteneală ori trudă, slujindu-vă; dimpotrivă, mult mai rău mi-ar părea să vă știu supărată, iar pentru mine aceasta este o cinste și o mare favoare și vă rog, doamnă, să mă socotiți, în toate, cavalerul și slujitorul vostru, și eu vă voi îndeplini poruncile cu toată dragostea". Regina l-a întrebat pe don Grumedan dacă totul este pregătit pentru drum. La această întrebare, el i-a răspuns: „Doamnă, când doriți putem pleca, iar pe acești cavaleri răniți îi voi trimite într-o cetate aflată, aici, în apropiere, unde vor fi îngrijiți până se vor înzdrăveni, pentru că așa, răniți, nu vor putea merge cu noi până nu li se lecuiesc rănile". „Faceți, atunci, așa", a spus ea. Apoi reginei i s-a adus un cal alb ca neaua, cu o șa împodobită cu aur, o minune de lucrătură, la fel cu frâul; ea era îmbrăcată în straie foarte bogate și la gât avea perle și nestemate de mare preț ce sporeau marea ei frumusețe; pe dată, au încălecat și doamnele și domnișoarele ei, în veșminte bogate; don

Florestan a apucat calul reginei de dârlogi și au pornit pe drumul spre Miraflores. Acum, trebuie să vă spun că Oriana aflase de venirea lor și era tare mâhnită, că nu era lucru pe lume mai groaznic pentru ea decât să audă de împăratul Romei și știa că regina nu venea decât pentru asta; dar s-a înveselit tare aflând de sosirea lui don Florestan, căci voia să-l întrebe ce vești are despre Amadis și să i se plângă de tatăl ei. Dar cu toate că era foarte tulburată, a socotit că e bine să poruncească să fie aduse mobile bogate și frumoase pentru primirea oaspeților, iar ea s-a îmbrăcat cu cele mai mândre straie pe care le avea; și la fel au făcut Mabilia și celelalte domnișoare ale sale; regina Sardamira a intrat în sala unde o aștepta Oriana purtată la braț de don Florestan și don Grumedan, și, când a văzut-o, Oriana a plăcut-o foarte mult și și-a zis că, dacă n-ar veni cu asemenea cerere, tare bine s-ar mai simți cu ea; apropiindu-se, regina i-a făcut o plecăciune Orianei și a vrut să-i sărute mâinile, dar Oriana n-a lăsat-o, spunându-i că ea este doamnă și regină, pe când biata Oriana o domnișoară năpăstuită de păcate. Apoi, regina a fost salutată de Mabilia și de celelalte domnișoare, acestea arătându-se foarte bucuroase ca să o bucure pe regină, dar nu același lucru îl făcea Oriana, ce nu mai avusese parte de bucurii de când romanii veniseră la curtea tatălui ei. Dar trebuie să știți că multă plăcere încerca văzându-i pe don Florestan și don Grumedan, de parcă inima ei și-ar fi găsit tihna cu venirea lor. Toți s-au așezat în jilțuri și Oriana i-a poftit pe don Florestan și pe don Grumedan să stea în fața ei; iar după ce i-a spus câteva vorbe reginei, s-a întors spre don Florestan și i-a zis: „Bunul meu prieten, e multă vreme de când nu v-am văzut și mult m-a mâhnit acest lucru, fiindcă țin mult la domnia voastră, ca toți cei ce vă cunosc; mare pierdere este pentru Marea Britanie că voi, Amadis și prietenii voștri ați plecat de-aici, căci multe nedreptăți și jigniri ați îndreptat și cadă blestemul asupra celor ce v-au făcut să vă îndepărtați de tatăl meu, că de ați fi acum laolaltă, cum obișnuiați, o nefericită ce își așteaptă nenorocirea de a fi dezmoștenită și de a-și pierde viața ar mai putea nutri vreo speranță, căci ați vorbi în numele ei și ați apăra-o, cum ați făcut întotdeauna, nelipsindu-i de sprijin pe cei necăjiți ce au nevoie de voi; dar aceasta a fost soarta celei despre care vorbesc, să nu îi reușească nimic alta decât moartea”. Și pe când spunea asta, plângea amarnic, din două pricini: prima, pentru că dacă tatăl ei o dădea romanilor, avea de gând să se arunce în mare, și, a doua, fiindcă avându-l în fața ochilor

pe don Florestan, ce semăna foarte mult cu fratele său, o copleșise dorul de Amadis. Don Florestan, care era tare isteț, a înțeles prea bine că Oriana vorbește despre ea însăși, și a spus: „Buna mea doamnă, în marile nenorociri, Dumnezeu ne vine în ajutor cu mila lui, așa că, puneți-vă nădejdea în El, doamnă, că va rândui lucrurile; iar cât despre Amadis, domnul și fratele meu, pe care doresc mult să îl văd, așa după cum, în unele locuri, lipsește ajutorul său, în altele, au parte de el cei cărora multă trebuință le face; și credeți-mă, buna mea doamnă, că Amadis este sănătos și liber și cutreieră meleagurile străine săvârșind minuni de vitejie și ajutându-i pe cei nedreptățiți, căci Dumnezeu l-a făcut să fie mai presus decât toți câți s-au născut pe pământ”. Regina Sardamira, care stătea aproape de ei și auzise tot ce vorbiseră, a spus: „Ah! Dumnezeu să-l păzească pe Amadis să nu cadă în mâinile împăratului, care îl urăște de moarte, iar eu aș fi tare mâhnită de i s-ar întâmpla ceva, pentru el, că este atât de prețuit, și pentru domnia voastră, don Florestan, fiindcă vă este frate”. „Doamnă – a răspuns el –, sunt mulți alții, care îl iubesc și îi doresc binele și slava”. „Eu vă spun – a zis regina – că, din câte am auzit, nu e om pe care împăratul să-l urască mai mult decât pe el și pe un cavaler ce a trăit o vreme la curtea regelui Tafinor al Boemiei, pe vremea când oamenii împăratului se războiau cu acesta; cavalerul acela de care vă vorbesc l-a ucis în luptă pe don Garadan, cel mai viteaz cavaler din toată stirpea împăratului și din toată împărăția Romei, după Salustanquidio, acel principe prea slăvit ce a venit cu solie de la împărat la tatăl vostru ca să vă ceară în căsătorie; și cavalerul de care vă spun, a doua zi după ce l-a ucis pe don Garadan, l-a învins, prin marea sa vitejie în luptă, pe încă un cavaler al împăratului, unul dintre cei mai viteji din câți se aflau la Roma, și, în urma acestor două lupte, cavalerul cu pricina a pus capăt războiului dus de regele Boemiei cu împăratul, când regele nu mai avea altă speranță decât să-și piardă tot regatul. Așa că, binecuvântat a fost ceasul când acel cavaler i-a intrat în casă ca să îl scape de necazuri”. Și, atunci, regina Sardamira le-a istorisit cu multe amănunte pricina și rostul celor două lupte și cum s-a încheiat războiul întru marea cinste și spre folosul regelui Tafinor, așa cum v-am povestit în această carte; când regina a tăcut, don Florestan a spus: „Buna mea doamnă, știți cum se numește cavalerul ce a săvârșit toate aceste isprăvi întru cinstea lui?” „Da – a răspuns regina; i se spune Cavalerul Spadei Verzi, ori Cavalerul cu Piticul și răspunde la oricare dintre aceste

nume când e chemat, dar toată lumea e convinsă că nu acestea sunt adevăratele lui nume, ci i se spune așa fiindcă poartă o spadă mare cu o teacă verde și e însoțit de un pitic. Și, cu toate că are și un scutier, piticul nu se desparte niciodată de el”.

Când don Florestan a auzit asta, tare s-a mai bucurat și a fost sigur că e vorba de fratele lui, Amadis, după descrierea făcută, și tot așa au fost sigure Oriana și Mabilia; don Florestan a rămas o vreme pe gânduri, chibzuind că, de cum se va sfârși sfatul ținut de regele Lisuarte, o să pornească în căutarea lui. Oriana, care murea să-i vorbească Mabiliei, i-a spus reginei: „Buna mea doamnă, veniți de departe și aveți nevoie să vă odihniți, așa că bine ar fi să o faceți în încăperile frumoase ce vi s-au pregătit”. „Așa voi face – a răspuns ea –, dacă asta vă e porunca, doamnă”. Și au plecat toate spre casa pregătită pentru regină, nespus de plăcută, cu copaci și fântâni și odăi foarte bogate, și au lăsat-o acolo pe regină cu doamnele și domnișoarele ei de onoare și cu don Grumedan, care le slujea.

Oriana s-a întors în odaia ei și, luându-le deoparte pe Mabilia și pe domnișoara din Danemarca, le-a spus că e sigură că acel cavaler de care vorbise regina Sardamira este Amadis, iar ele i-au răspuns că tot așa gândesc și cred și ele; și Mabilia a spus: „Stăpână, acum s-a dezlegat visul ce l-am avut azi noapte, că se făcea că ne aflam într-o încăpere închisă și auzeam de-afară larmă mare și eram foarte înspăimântate; iar cavalerul vostru spărgea ușa și întreba cu glas tare de voi; eu îi arătam că stați într-un jilț și el, luându-vă de mână, ne scotea pe toate de-acolo și ne ducea într-un turn atât de înalt de să te minunezi, nu alta, spunându-ne: «Rămâneți aici în turn și nu vă temeți de nimeni»; și-atunci m-am trezit; de-asta, doamnă, inima mi-e plină de curaj, că el vă va veni în ajutor”. Oriana, auzind aceste vorbe, tare s-a înveselit și a îmbrățișat-o plângând, cu lacrimile curgându-i șiroaie pe frumoșii săi obraji, și spunând: „Ah, Mabilia, buna mea doamnă și adevărată prietenă, cât mă îmbărbătați cu vorbele voastre bune și curajul vostru, și deie Domnul, în marea-i bunătate, să se întâmple totul cum ați spus că a fost în vis, iar dacă nu voiește asta, să facă astfel încât să mi-l aducă pe Amadis și să murim amândoi, să nu mai rămână niciunul în viață”. „Nu vă mai gândiți la asta – a spus Mabilia – că așa cum Dumnezeu i-a dat noroc pentru alții, nu-l va lipsi de sprijin fiind vorba de el însuși; mai bine vorbiți cu don Florestan, arătându-i multă dragoste, și rugați-l ca el și prietenii săi să se zbată cât mai mult ca să nu fiți dusă din țară, și să-i

spună același lucru lui don Galaor, din partea voastră și a sa”. Dar trebuie să vă spun că don Galaor, fără să fi vorbit cu nimeni, tot la asta se gândise, hotărât să-l sfătuiască tot astfel pe rege și o să vă povestesc în ce chip a făcut-o. Aflați că regele Lisuarte plecase la vânătoare împreună cu don Galaor și, după ce s-a sfârșit vânătoarea, pe când regele străbătea o vale, și-a îmboldit calul și, luând-o înaintea tuturor, l-a chemat la el pe don Galaor și i-a spus: „Bunul meu prieten și credincios slujitor, niciodată nu mi-ați dat vreun sfat de pe urma căruia să nu am de câștigat. Ați aflat, desigur, că împăratul Romei, a cărui mare putere și noblețe o cunoașteți a cerut-o pe fiica mea de soție și eu gândesc că din asta voi avea două câștiguri. Unul, că o voi mărita pe fiica mea cu mare cinste, căci va fi stăpâna unui mare imperiu și acel împărat îmi va veni în ajutor ori de câte ori voi avea nevoie. Celălalt, că, în felul acesta, fata mea mai mică, Leonoreta, va rămâne stăpâna și moștenitoarea Marii Britanii; despre aceste lucruri vreau să mă sfătuiesc cu gentilomii mei după care am trimis, să văd ce părere au și ei despre această căsătorie; dar, până atunci, acum că suntem singuri, spuneți-mi, dacă doriți, care e părerea voastră, fiindcă știu prea bine că mă veți sfătui numai spre marea mea cinste”. Don Galaor, auzind acestea, a rămas un timp gânditor, apoi a spus: „Seniore, eu n-am un cap atât de luminat și n-am trecut prin multe împrejurări ca aceasta, ca să pot alege calea cea mai bună de urmat într-o chestiune atât de însemnată, așa că, seniore, nu-mi cereți sfatul, de binevoiți, fiindcă cei cu care vă veți sfătui, cum ați zis, vă vor spune mult mai bine ce trebuie făcut întru folosul și cinstea voastră, pentru că se pricep mult mai bine ca mine la asemenea treburi”. „Don Galaor – a zis regele –, aș vrea, totuși, să vă aud părerea; altminteri mi-ați pricinui cea mai mare supărare din lume, mai cu seamă că, până azi, de la domnia voastră n-am avut parte decât de bucurii și foloase”. „Ferească-mă Dumnezeu să vă supăr – a spus don Galaor – și, dacă totuși vreți să-mi puneți la încercare mintea proastă, o voi face: să știți că e o mare greșeală să spuneți că vă veți mărita fata cu mare cinste și că va fi stăpâna unei mari împărății, căci fiind ea urmașa voastră, moștenitoarea acestor regate după ce nu veți mai fi în viață, nu îi faceți decât un mare rău lăsând-o fără ele și supusă unui bărbat străin, într-o țară unde nu va avea putere și nu va putea porunci; iar de va fi să ajungă, așa cum se întâmplă tuturor acestor doamne, să aibă feciori și să îi vadă însurați, pe dată se va vedea încă mai înrobită și mai săracă decât înainte, căci

o altă împărătească va fi cea care poruncește. Cât despre aceea că vă veți ajuta cu împăratul, în mod sigur, seniore, ținând seama de valoarea domniei voastre, a cavalerilor și a prietenilor voștri cu ajutorul cărora v-ați lărgit hotarele regatului și ați dobândit o mare faimă în lume, mai curând veți avea de pierdut de socotiți și credeți că acela vă va ajuta la nevoie, căci după purtările lui pline de trufie, cum spun toți, va face tocmai pe dos și veșnic veți avea ciocniri și cheltuieli fără rost din pricina lor; și cel mai rău lucru din toate ar fi că, de cum i-ați face un serviciu, i-ați deveni supus și așa ați rămâne în vecii vecilor în hrisoavele și cronicile sale, așa că, seniore, ceea ce voi socotiți o mare cinste, eu gândesc că e cea mai mare dezonoare ce v-ar putea acoperi; în ceea ce privește faptul că fata voastră, Leonoreta, va rămâne moștenitoarea Marii Britanii, faceți o foarte mare greșeală, căci așa se întâmplă, o greșeală dă naștere mai multora, dacă înțelepciunea nu le pune frâu. Căci a lua unei fiice atât de cunoscută în lume un regat ce îi revine de drept, pentru a-l da cuiva căruia nu i se cuvine, de-ar fi vrut Domnul să nu vă dau niciodată sfatul acesta, și nu vorbesc de fiica voastră, ci de cea mai săracă femeie din lume, nu e drept și nimeni nu s-ar învoi să i se ia ceea ce este al său. Spun asta datorită credinței ce o port Domnului, vouă, sufletului meu și fiicei voastre căci fiind vasalul vostru, eu o socotesc stăpână mea; eu plec mâine, cu voia lui Dumnezeu, spre Gaula, căci nu știu din ce pricină regele, tatăl meu, m-a chemat acolo, și, dacă doriți, voi lăsa scris cu mâna mea tot ce v-am spus, să le arătați gentilomilor voștri; și dacă vreun cavaler va susține contrariul, socotind părerea sa mai bună, eu mă voi lupta cu el și îi voi dovedi că tot ceea ce am spus este adevărat”. Regele, auzind aceste vorbe, tare s-a mai necăjit, dar nu și-a arătat supărarea, și a spus: „Don Galaor, prietene, dacă vreți să plecați, lăsați-mi această scrisoare”. Dar nu i-o ceruse ca să o arate nobililor săi decât dacă ar fi fost mare nevoie. Și, așa cum ați auzit, regele s-a întors la palat cu don Galaor; în noaptea aceea au petrecut cu multă voie bună, vorbind toți despre căsătorie și, mai cu osebire regele, ce tare dorea să se facă. A doua zi dimineața, don Galaor i-a lăsat scrisoarea, și-a luat rămas bun de la el și de la nobilii săi și a plecat spre Gaula. Și să știți că intenția lui don Galaor era să împiedice această căsătorie pentru că simțea că nu e în folosul regelui și fiindcă bănuia că Amadis și Oriana, fiica regelui Lisuarte, se iubesc, deși niciunul din ei nu-i spusese nimic; așa că voia să plece de-acolo, să nu mai vorbească

despre asta, dându-și seama că regele e hotărât definitiv să încheie căsătoria. Oriana nu știa nimic despre toate acestea și, de aceea, îl rugase pe don Florestan, cum ați auzit, să vorbească în numele ei cu don Galaor. Și așa au petrecut ziua aceea la Miraflores, cum ați auzit, regina Sardamira fiind foarte uimită de marea frumusețe a Orianei, neputând crede că o muritoare poate fi atât de frumoasă, cu toate că marile frământări și dureri din inima Orianei, ce le simțea foarte tare, îi răpiseră mult din obișnuita-i frumusețe; asta fiindcă se temea de căsătoria cu acel împărat și fiindcă nu avea nicio veste despre iubitul ei, Amadis de Gaula; în ziua aceea, regina n-a vrut să-i vorbească despre împărat, ci doar despre alte lucruri plăcute.

Dar, a doua zi, când i-a vorbit despre asta, a primit un asemenea răspuns din partea Orianei, încât, cu toate că fusese sincer și cuviincios, n-a mai îndrăznit niciodată să-i vorbească ori să-i spună ceva despre căsătorie; Oriana, aflând că don Florestan vrea să plece, l-a luat cu ea și, conducându-l la umbra unor copaci din curte, unde se aflau jilțuri bogate, l-a poftit să se așeze în fața ei și i-a spus deschis tot ce gândește și ce mare nedreptate îi face tatăl ei vrând să o dezmoștenească și să o trimită pe meleaguri străine, rugându-l să aibă milă de ea, că nu mai așteaptă altceva decât moartea; și i-a mai spus că vrea să se plângă nu numai lui, pe care îl iubește atât de mult și în care își pune atâtea speranțe, plină de încredere, ci tuturor marilor seniori ai regatului și tuturor cavalerilor rătăcitori, ca să se milostivească și să se îndure de ea și toți să îl roage pe tatăl ei să-și schimbe gândul. „Iar voi, don Florestan, bunule domn și prieten – a spus ea –, rugați-l și sfătuiți-l tot așa, făcându-l să înțeleagă ce mare păcat săvârșește prin această crudă nedreptate ce vrea să mi-o facă”. Don Florestan i-a răspuns: „Buna mea doamnă, să nu aveți nicio îndoială că vreau să vă slujesc în tot ceea ce îmi porunciți, cu aceeași plăcere și smerenie cu care l-aș sluji pe stăpânul și tatăl meu, regele Perion, dar nu pot, cu niciun chip, să îl rog pe tatăl vostru ceea ce îmi cereți, pentru că nu îi sunt vasal și nici el nu-mi va cere sfatul, știind că nu îl iubesc pentru răul ce mi l-a făcut mie și neamului meu; iar dacă l-am slujit în vreun fel, nu trebuie să-mi fie recunoscător, fiindcă am făcut-o din porunca fratelui și domnului meu, Amadis, pe care nu puteam și nu se cuvenea să nu îl ascult; iar el, nu de dragul tatălui vostru, ci pentru că dacă s-ar fi pierdut această țară, domnia voastră ați fi pierdut-o, a hotărât să ia parte la bătălia contra celor șapte regi și ne-a luat cu el pe regele Perion și pe mine, așa cum știți,

căci el vă socotește una dintre cele mai bune domnițe din lume și, de ar ști, acum, ce nedreptate vi se face și cum sunteți dezmoștenită împotriva voinței voastre, credeți-mă, doamnă, că ar porni cu toată puterea lui și cu toți prietenii săi să vă facă dreptate; și ar face asta nu numai pentru voi, care sunteți o doamnă de neam atât de ales, ci și pentru cea mai săracă femeie de pe lume; așa că, buna mea doamnă, nu vă pierdeți nădejdea, că mai este încă vreme să vă vină în ajutor, dacă vrea Domnul, iar eu nu mă voi opri din drum până nu ajung în Insula Ferecată, unde se află cavalerul Agrajes, ce mult dorește să vă slujească din toată inima, fiindcă ați fost crescută de tatăl și mama lui și pentru marea dragoste ce i-o purtați sorei sale, Mabilia; și acolo vom ține sfat despre ceea ce putem face". „Știți sigur – a întrebat Oriana – că Agrajes e acolo?" „Da – a răspuns el –, de la don Grumedan, ce a aflat asta de la un scutier al său pe care i l-a trimis cu solie". „Mulțumescu-ți ție, Doamne – a spus ea –, și călăuzește-i faptele; salutați-l, rogu-vă, și spuneți-i că în el îmi pun adevărata speranță, cum, pe bună dreptate trebuie să o fac, și, dacă în acest răstimp, primiți vreo veste despre fratele vostru Amadis, înștiințați-mă, ca să afle și Mabilia, vara sa, care moare de dorul lui; acum, Dumnezeu să vă călăuzească pe voi și pe Agrajes să luați o hotărâre înțeleaptă în legătură cu mine". Don Florestan și-a luat rămas bun de la Oriana, sărutându-i mâinile, și, apoi, luându-l cu el pe don Grumedan, s-a dus la regina Sardamira și i-a spus: „Doamnă, vreau să plec, dar pe oriunde aș umbla, rămân cavalerul și slujitorul vostru și vă rog să mă socotiți astfel și să-mi porunciți cum să vă slujesc". Regina i-a răspuns: „Foarte nerecunoscătoare ar fi femeia ce nu și-ar dori serviciile și gloria unui bărbat atât de viteaz cum sunteți domnia voastră, don Florestan, și Dumnezeu a vrut să nu cad în asemenea greșeală, ci dimpotrivă, primesc curtenitoarea voastră rugăminte și vă mulțumesc cât mai călduros cu putință, fără să uit vreodată să vă rog ceea ce ați putea face pentru mine". Don Florestan, care o privise îndelung, a spus: „Dumnezeu, ce v-a făcut atât de frumoasă, să vă mulțumească în numele meu pentru acest răspuns, căci eu, deocamdată, nu pot să o fac decât cu gândul și cu vorba". Apoi, și-a luat rămas bun de la ea, de la Mabilia și de la toate celelalte doamne aflate acolo, rugându-l pe don Grumedan ca, dacă primește vești despre Amadis, să le dea de știre cavalerilor, în Insula Ferecată; după asta, s-a dus în odaia sa, și-a îmbrăcat armura și, călare pe armăsarul său, însoțit de scutieri, a pornit pe drumul cel

mai drept spre Insula Ferecată, unde voia să ajungă pentru a se sfătui cu Agrajes, ca acesta să le poruncească prietenilor lor să vină în ajutorul Orianei, dacă tatăl ei o va da romanilor.

• CAPITOLUL LXXVIII •

Cum Cavalerul Spadei Verzi, căruia, mai apoi, i s-a spus Cavalerul Grec, don Bruneo de Bonamar și Angriote de Estravaus au călătorit împreună pe mare, însoțind-o pe preafrumoasa Grasinda, ce pornise spre curtea regelui Lisuarte, care ținea sfat ca să i-o dea de soție pe fiica sa, Oriana, împăratului Romei și despre cele petrecute după ce Grasinda a spus ce dorește

Cavalerul Spadei Verzi, don Bruneo de Bonamar și Angriote de Estravaus au călătorit pe mare cu Grasinda, având parte de vreme când bună, când potrivnică, după cum voia Domnul, până au ajuns la Marea Ocean, ce se întinde în dreptul coastei Spaniei; când Cavalerul Spadei Verzi s-a văzut atât de aproape de Marea Britanie, i-a adus multe mulțumiri Domnului pentru că, scăpându-l de atâtea primejdii și furtuni prin câte trecuse pe mare, îl purtase aici, de unde putea vedea pământul unde se afla doamna și stăpâna sa. Așa că o mare bucurie i-a cuprins inima. Apoi, vesel foarte, a poruncit să se adune laolaltă toate corăbiile și i-a rugat pe toți cei aflați pe ele să nu îl numească altfel decât Cavalerul Grec, și să se zorească să ajungă în Marea Britanie. Apoi s-a așezat lângă Grasinda și i-a spus: „Frumoasă doamnă, se apropie clipa atât de dorită de voi, când, cu voia Domnului, se va împlini ceea ce inima voastră a dorit și dorește; și, credeți-mă, doamnă, că oricare ar fi încercările și primejdiile ce mă așteaptă, nu voi lăsa neplătită o parte din bunăvoința ce mi-ați arătat”. „Cavalere Grec, prietene al meu – i-a răspuns ea – am mare încredere în Dumnezeu că așa vă va călăuzi, căci, dacă voința lui ar fi fost alta, nu mi-ar fi dat drept apărător un cavaler atât de viteaz ca voi; și vă mulțumesc mult pentru vorbele voastre, căci, cu cât se apropie înfruntarea, cu atât se pare că inima vă este de două ori mai vitează”. Cavalerul Grec i-a poruncit lui Gandalin să aducă cele șase spade pe care i le dăruise regina Menoresa la Constantinopol; Gandalin i le-a adus și le-a așezat în fața lui, iar el a dăruit două dintre ele lui don Bruneo și lui Angriote, care au fost uimiți văzând

bogăția lucrăturii lor; Cavalerul Grec a luat una pentru el și i-a poruncit lui Gandalin să păstreze spada sa verde într-un loc unde să nu fie văzută, iar pe cealaltă să o pună împreună cu armele sale; asta, pentru ca la curtea regelui Lisuarte, unde mergeau, voia să rămână necunoscut și să nu se dea de gol datorită spadei verzi; și, pe când se petreceau toate acestea, cum ați auzit, fiind cam pe înserat, Grasinda, ce se simțea tare rău din pricina călătoriei, i-a rugat pe Cavalerul Grec, pe don Bruneo și pe Angriote să o scoată pe punte cu gândul că, privind uscatul, se va simți mai bine. Și, pe când stăteau așa toți patru, tăifăsuind despre felurite lucruri plăcute și urmându-și călătoria, la ceasul când soarele stătea să apună, au zărit o corabie pe mare; Cavalerul Grec le-a poruncit marinarilor să se îndrepte spre ea și, apropiindu-se atât cât să se poată auzi bine, Cavalerul Grec i-a spus lui Angriote să-i întrebe pe cei de pe cealaltă corabie cine sunt; Angriote i-a salutat cu multă curtenie și i-a întrebat: „A cui este corabia aceasta și cine călătorește cu ea?” Ceilalți, auzind întrebarea, au răspuns: „Corabia este a Insulei Ferecate și cu ea călătoresc doi cavaleri ce vă vor spune tot ce doriți să știți”. Când Cavalerul Grec a auzit pomenindu-se de Insula Ferecată, inima i s-a înveselit ca și tovarășilor săi, căci tocmai despre aceasta voiau să afle vești, așa că Angriote a zis; „Prieteni, rogu-vă să aveți bunătatea să le spuneți acelor cavaleri să se arate, căci vrem să aflăm de la ei mai multe, și, dacă doriți, spuneți-ne cine sunt”. „Asta n-o putem face, dar le vom transmite mesajul vostru”. Și, cum i-au chemat, cei doi cavaleri s-au arătat alături de oamenii lor. Atunci, Angriote a spus: „Domnilor, vrem să aflăm de la voi unde este, acum, regele Lisuarte, dacă știți cumva”. „Vă vom spune tot ce știm – au răspuns ei –, dar, mai înainte, am vrea să aflăm un lucru pentru care mult am mai trudit, să-l aflăm”. „Și vom mai trudi încă, până îl vom afla”. „Spuneți ce doriți – a zis Angriote – și, dacă știm despre ce e vorba, veți ști și domniile voastre”. Ei au spus: „Prietene, ceea ce dorim este să aflăm vești despre un cavaler ce se numește Amadis de Gaula, în căutarea căruia toți prietenii săi cutreieră meleaguri străine, pierind și sângerând”. Când Cavalerul Grec a auzit aceste vorbe, ochii i s-au umplut de lacrimi pe dată, căci o mare bucurie îl încerca văzând că toate neamurile și toți prietenii îi sunt credincioși, dar a rămas tăcut, și Angriote a grăit astfel: „Acum, spuneți-mi cine sunteți, iar eu vă voi spune tot ce știu despre acel cavaler”. Unul dintre ei a spus: „Aflați că numele meu este Dragonis și acesta este tovarășul meu,

Enil, și vrem să cutreierăm Marea Mediterană și fiecare port al ei, peste tot, sperând să auzim ceva despre cavalerul de care am întrebat". „Domnilor – a răspuns Angriote – Dumnezeu să vă dea veşti bune despre el; pe aceste corăbii ale noastre călătoresc oameni din multe locuri și îi voi întreba de el, iar dacă aflu ceva, vă voi spune cu mare plăcere". Spusese asta fiindcă așa îi poruncise Cavalerul Grec; apoi a adăugat: „Acum, însă, vă rog să-mi spuneți unde se află regele Lisuarte și ce veşti aveți despre el, despre regina Brisena, soția lui, și despre curte". „O să vă răspund eu – a zis Dragonis. Aflați că regele este la Tagades, cetate și port însemnat la mare, în fața coastelor Normandiei, și a adunat sfatul cu toți gentilomii săi, ca să hotărască împreună dacă să i-o dea pe Oriana, fiica sa, împăratului Romei, care a cerut-o de soție; tot acolo se află mulți romani veniți să o ia, printre care, cel mai de seamă, este Salustanquidio, principele Calabriei și mulți alții sub porunca sa, toți cavaleri vestiți; cu ei a sosit și o regină, ce i se spune Sardamira, ca să îi țină tovărășie Orianei, pe care împăratul o și numește împărăteasa Romei. Când a auzit acestea, Cavalerului Grec i-a trecut un fier prin inimă și, o vreme, a rămas fără simțire. Dar când Dragonis a prins să povestească despre marea amărăciune și jale a Orianei și cum aceasta trimisese jalbe tuturor seniorilor de vază din Marea Britanie, inima i s-a potolit și i s-a umplut de curaj, la gândul că dacă e amărâtă din pricina acestei căsătorii, romanii nu vor fi fiind nici atât de mulți, nici atât de puternici, încât el să nu o poată lua de-acolo; căci asta ar fi făcut și pentru cea mai sărmană fată din lume, darămite pentru aceea fără a cărei speranță în suflet n-ar mai fi putut trăi nicio clipă; și îi aducea multe mulțumiri Domnului că îl călăuzise, la vremea potrivită, spre acele locuri, ca să o poată sluji pe doamna sa, plătind astfel o parte din marea bunăvoință pe care i-o arătase, și ca să o poată răpi, păstrând-o pentru el așa cum își dorea, fără ca ea să aibă vreo vină; și la gândul acesta devenise atât de vesel și voios, de parcă totul se și împlinise; apoi i-a spus încet lui Angriote să îl întrebe pe Dragonis de unde are aceste noutăți și, după ce a auzit întrebarea, Dragonis a răspuns: „Astăzi se împlinesc patru zile de când au sosit în Insula Ferecată, de unde am plecat noi, don Cuadragante și nepotul lui, Landin, Gavarte de la Valea Temătoare, Madancil de la Puntea de Argint și Elian cel Chipeș. Aceștia cinci au venit să țină sfat cu Florestan și Agrajes, ce se află acolo, să hotărască dacă n-ar trebui să pornească și ei în căutarea lui Amadis, cel pe care îl căutăm și noi,

iar don Cuadragante voiește să trimită pe cineva la curtea regelui Lisuarte, ca să afle de la străinii de-acolo câte ceva despre viteazul Amadis. Dar don Florestan i-a spus să nu facă asta, că el de-acolo vine și străinii nu știu nimic despre Amadis; iar scutierii lui don Florestan ne-au povestit că acesta s-a luptat cu romanii și că marea glorie ce a dobândit-o în această luptă va fi proslăvită până la sfârșitul lumii". Auzind aceste vorbe, Angriote a zis: „Domnule cavaler, spuneți-ne cine este acest bărbat și ce isprăvi a săvârșit de este atât de lăudat?" „Este – a răspuns Dragonis – fiul regelui Perion al Gaulei și seamănă în marea-i vitejie cu frații săi". Și le-a istorisit toată întâmplarea petrecută sub ochii reginei Sardamira cu acei cavaleri romani și cum adusese în Insula Ferecată scuturile acelor seniori cu numele lor scrise cu sânge. „Și chiar don Florestan ne-a povestit ceea ce v-am spus; fiindcă acei cavaleri ai reginei Sardamira fiind foarte zdrobiți, la rugămintea ei, don Florestan a însoțit-o tot drumul până la Miraflores, unde se ducea să o vadă pe Oriana, fiica regelui Lisuarte", a încheiat el.

Tare s-a mai bucurat Cavalerul Grec și tovarășii săi de acea ispravă strălucită a lui don Florestan. Iar când Cavalerul Grec a auzit pomenindu-se de Miraflores, inima a prins să-i bată de să-i spargă pieptul, amintindu-și de minunatele clipe petrecute acolo cu cea care îi era doamnă și stăpână; și, îndepărtându-se cu Gandalin de Grasinda și de ceilalți cavaleri, i-a spus acestuia: „Prietene adevărat, ai auzit veștile despre Oriana și, dacă se va întâmpla asta, știi că și ea și eu vom muri. Așa că te rog mult să ai multă grijă și să faci ceea ce îți poruncesc acum; și anume, să vă luați rămas bun de la mine și de la Grasinda tu și Ardian, piticul, spunând că vreți să plecați cu cei de pe corabie în căutarea lui Amadis, și să le istorisești lui Dragonis, vărul meu, și lui Enil toate câte mi s-au întâmplat și ce e cu mine, cerându-le să se întoarcă de îndată în Insula Ferecată; iar când veți ajunge acolo, să-i spuneți lui don Cuadragante și lui Agrajes că mult îi rog să nu plece niciunde, că, până în cincisprezece zile, voi fi și eu acolo; totodată, să-i oprească cu ei pe toți cavalerii ce ne sunt prieteni și se află acolo și să trimită și după alții dacă știu pe unde sunt; lui don Florestan și tatălui tău, don Gandales, spune-le să pregătească toate corăbiile pe care le au cu merinde și arme, pentru că trebuie să plec cu ei într-un loc, cum am făgăduit, și vor afla de la mine unde, când ne vom vedea; și să ai multă grijă cum vei îndeplini toate acestea, căci știi ce-nseamnă pentru mine". Apoi l-a chemat la el pe pitic și i-a

spus: „Ardian, pleacă cu Gandalin și fă ceea ce îți va porunci”. Gandalin, care dorea din inimă să îndeplinească porunca stăpânului său, s-a dus la Grasinda și i-a spus: „Doamnă, noi, Ardian și cu mine, vrem să ne despărțim de Cavalerul Grec, pentru a pleca împreună cu acești cavaleri de pe corabie în căutarea lui Amadis; Dumnezeu să vă răsplătească, doamnă, pentru tot binele ce ne-ați făcut”. Tot la fel și-au luat rămas bun de la Cavalerul Grec, don Bruneo și Angriote; aceștia i-au binecuvântat și, când s-au urcat pe cealaltă corabie, Angriote le-a spus: „Domnilor, iată un scutier și un pitic dornici să facă ceea ce vreți să faceți domniile voastre”. Ceilalți, văzându-i pe Gandalin și pe pitic, tare s-au mai bucurat și, de cum au aflat veștile de la ei, s-au despărțit de flota Grasindei și au pornit spre Insula Ferecată, în vreme ce Cavalerul Grec cu Grasinda și însoțitorii săi s-au îndreptat pe mare spre Tagades, unde se afla regele Lisuarte.

Regele Lisuarte se afla la Tagades, una din cetățile sale, înconjurat de mulți seniori de vază și alți gentilomi ai regatului pe care îi chemase să țină sfat cu ei despre căsătoria Orianei, fiica sa, a cărei mână o cerea cu multă stăruință împăratul Romei; toți îi spuseseră să nu încheie această căsătorie, căci mare greșeală ar săvârși împotriva lui Dumnezeu, luându-i fiicei sale acel regat al cărei moștenitoare trebuia să fie și lăsând-o în voia unui străin, ușuratic și foarte schimbător, ce, așa cum dorea acum această căsătorie atât de mult, peste puțină vreme ar putea să aibă chef de altceva, căci e lucru știut că acesta e felul de a fi al oamenilor ușuratici. Regele însă, deși îl mâhnise acest sfat, rămăsese neclintit în gândul lui, Dumnezeu îngăduind ca acel Amadis ce, de atâtea ori îi apărase regatul și viața, făcându-i multe și însemnate servicii, încununându-l cu cea mai mare faimă, dobândind pentru el cea mai mare glorie de care se bucurase cineva în vremea sa, și fusese atât de prost răsplătit de rege pentru toate acestea, fără să o fi meritat, să-i vestejească măreția și slăvita sa glorie, așa cum vă vom povesti mai pe larg în cartea a patra. Dar, cu toate că regele Lisuarte nu părea să-și schimbe gândul, ca să arate tuturor cât mai limpede cât este de neînduplecat și de aspru, a socotit că e bine să-l cheme la acest sfat și pe contele Argamon, unchiul său, ce era tare bătrân și bolnav de gută. Acesta nu voia să iasă din casă cu bună știință, căci cunoscând hotărârea greșită în care regele stăruia cu privire la acea căsătorie, i-ar fi fost cu totul potrivnic; totuși, de cum a aflat porunca regelui, a plecat de-acasă și, când a ajuns la porțile palatului, a fost întâmpinat de rege, care, luându-l de

braț, l-a condus spre tronul său și, poftindu-l să stea alături, i-a spus: „Bunul meu unchi, am trimis să fiți chemat împreună cu acești gentilomi aici de față, ca să ne sfătuim ce trebuie să fac în legătură cu căsătoria fiicei mele cu împăratul Romei, și vă rog mult, pe domnia voastră și pe ceilalți, să-mi spuneți care vă e părerea”. „Seniore – a răspuns el – greu mi se pare să vă sfătuim așa cum ne cereți, și asta pentru că, pe de o parte ar fi să vă urmăm voința, iar pe de altă parte, să ne împotrivim ei. Dacă ne împotrivim voiei voastre, vă veți mânia, așa cum fac cele mai multe capete încoronate, care, datorită marii lor puteri, vor să-și împlinească și să-și urmeze gândurile, fără să fie dojeniți ori stânjeniți de cei cărora le pot porunci. Dacă ne învoim cu ceea ce doriți să faceți, toți vom fi foarte vinovați în fața lui Dumnezeu și a judecății sale și socotiți de lume cei mai necredincioși și mai trădători slujitori, căci datorită nouă s-ar hotărî ca fiica voastră, moștenitoarea acestui regat, după ce nu veți mai fi în viață, să îl piardă, or ea are același drept la acest regat, ba chiar mai mult decât voi, ce l-ați primit de la regele fratele vostru. Așa că, seniore, gândiți-vă bine ce-ați fi simțit atunci când a murit fratele vostru, dacă înstrăinând ceea ce cu dreptate ar fi trebuit să fie al vostru, l-ar fi dat altuia, căruia nu i se cuvenea; și dacă ați chibzuit cumva că, ajungând Oriana împărătească și Leonoreta stăpână regatelor voastre, amândouă vor avea un rang înalt și vor fi foarte cinstite, de stați să judecați drept, s-ar putea ca totul să iasă pe dos, căci nu puteți, cu dreptate, să schimbați rânduiala hotărâtă de strămoșii voștri, care au fost stăpânitorii acestor regate fără să le împuțineze ori să le înmulțească. Împăratul, luând-o de soție pe fiica voastră, Oriana, va avea dreptul de la sine să le moștenească împreună cu ea; și cum este puternic, dacă domnia voastră va pieri, va putea pune stăpânire pe ele fără multă trudă, astfel că, rămânând amândouă fetele voastre dezmoștenite, această țară atât de slăvită și vestită în lume va fi supusă de împăratul Romei, fără ca Oriana să mai aibă putere asupra ei decât atât cât îi va îngădui împăratul, de vreme ce i-ați dat-o de soție. Și, de aceea, seniore, cu voia Domnului, eu mă feresc să-i dau vreun sfat celui ce știe mult mai bine decât mine ce are de făcut”. „Unchiule – a răspuns regele –, înțeleg prea bine ce spuneți, dar mai mult mi-ar plăcea ca voi și ceilalți, aici de față, să mă lăudați pentru ceea ce am spus și am făgăduit romanilor, căci nu mai pot, în niciun chip, să dau înapoi”. „Făgăduiala făcută nu trebuie să vă împiedice – a zis contele –, pentru că totul este să știi

cum trebuie făcut și întărit un lucru, așa că, păstrându-vă nepătată cinstea și respectându-vă cuvântul, puteți hotărî ceea ce vă convine mai bine". „Ați grăit înțelepțește – a spus regele –, dar, deocamdată, să nu mai vorbim despre asta". Și astfel s-a încheiat sfatul acela și toți s-au dus pe la casele lor.

Marinarii de pe corăbiile frumoasei Grasinda, ce, însoțită de Cavalerul Grec, don Bruneo de Bonamar și Angriote de Estravaus, își urma călătoria pe mare, cum ați auzit, au zărit, într-o dimineață, muntele numit Tagades, de unde se trage și numele cetății unde se afla regele Lisuarte, căci se întindea la poalele lui, și, ducându-se la stăpâna lor, care stătea de vorbă cu acel Cavaler Grec și cu tovarășii săi, i-au spus: „Domnilor, urați-ne vreme bună, că, dacă nu se schimbă vântul, în mai puțin de o oră vom arunca ancora în portul Tagades, unde voiți să ajungeți". Grasinda s-a bucurat foarte și, de asemenea, Cavalerul Grec, și s-au dus cu toții la marginea corăbiei ca să privească plini de încântare acel pământ pe care doreau atât de mult să îl vadă; iar Grasinda îi aducea multe mulțumiri Domnului că o călăuzise până aici și, cu multă smerenie, îl ruga să rânduiască astfel lucrurile, încât să plece de aici cu gloria dorită. Dar trebuie să vă spun despre Cavalerul Grec, că ochii i se desfătau privind acel meleag unde se afla doamna sa, de care fusese departe atâta timp, și ochii i s-au umplut de lacrimi, fără să se poată stăpâni; așa că și-a întors capul ca să nu îl vadă Grasinda, și și-a șters ochii mai pe ascuns; apoi, arătându-se vesel, a privit spre ea și i-a spus: „Doamna mea, păstrați-vă speranța că veți pleca din această țară cu gloria dorită, căci eu mă simt plin de curaj văzând marea voastră frumusețe și, astfel, sunt sigur că dreptatea este de partea mea; și cum judecător este Dumnezeu, va voi să fie și gloria tot de partea mea". Grasinda, care se temea, căci se apropiase marea încercare, i-a spus mult îmbărbătată: „Cavalere Grec, domnul meu, mult mai multă încredere am în soarta și norocul vostru decât în frumusețea de care vorbiți și, de veți avea în minte acest lucru, gloria voastră va fi mai presus decât a celorlalți, ca în toate marile isprăvi ce ați săvârșit, iar eu voi fi cea mai bucuroasă dintre toate femeile de pe lume". „Să lăsăm asta în grija lui Dumnezeu – a spus el – și să hotărâm ce avem de făcut acum".

Atunci, au chemat-o pe Grinfesa, o tânără domnișoară, fiica majordomului, care știa franceza, limbă pe care o vorbea și regele Lisuarte, și i-au dat o carte în latină, scrisă mai dinainte, ca să le-o

înmâneze regelui Lisuarte și reginei Brisena, poruncindu-i să nu vorbească și să nu răspundă decât în limba franceză cât timp va sta cu ei, și, după ce va primi răspunsul, să se întoarcă la corăbii. Domnișoara, luând scrisoarea, s-a dus în odaia stăpânei sale, s-a îmbrăcat în straie foarte bogate și frumoase și, cum era în floare ca ani și destul de frumoasă, cei ce o priveau o găseau foarte nurlie și chipeșă. Tatăl ei, majordomul, a poruncit să fie coborâți de pe o corabie mai mulți cai și armăsari cu harnașamente frumoase, iar marinarii, coborând o barcă la apă, i-au urcat în ea pe domnișoară și doi frați ai săi, cavaleri viteji, cu doi scutieri ce le purtau armele, și i-au dus iute pe țărm, în fața cetății; Cavalerul Grec a poruncit să fie dus la țărm, într-o altă barcă, și Lasindo, scutierul lui don Bruneo, spunându-i să intre în cetate pe alt drum și să întrebe dacă se știe ceva despre stăpânul său, zicând că el rămăsese bolnav în ținutul său în vreme ce don Bruneo plecase în căutarea lui Amadis; și, cu acest pretext, să încerce să afle cât mai multe despre doamna sa și, oricum, să se întoarcă a doua zi dimineața, că el va porunci să fie așteptat de o barcă la mal. Lasindo s-a despărțit de el și a plecat să-i împlinească porunca. Acum, aflați despre domnișoară că, de cum a intrat în cetate, însoțită de acei doi cavaleri, toți au început să se uite la ea cu plăcere, zicând că e foarte chipeșă și arătoasă, iar ea mergea, întrebând unde este palatul regelui. Și, așa s-a făcut că frumosul fecior Esplandian și Ambor de Gadel, fiul lui Angriote, ce se aflau acolo din porunca reginei, ca să o slujească pe timpul cât aveau să rămână în cetate oaspeții străini, tocmai plecau amândoi la o vânătoare cu șoimi când au întâlnit-o pe domnișoară; și auzind-o că întreabă de palatul regelui, Esplandian i-a dat șoimul său lui Sargil și s-a apropiat de ea, vorbindu-i în limba franceză, căci o văzuse în veșminte străinești: „Buna mea doamnă, vă voi conduce eu, dacă îngăduiți, și vă voi arăta cine este regele, de nu îl cunoașteți”. Domnișoara l-a privit și a rămas tare uimită de marea lui frumusețe și grație părându-i-se că, în viața ei, nu mai văzuse bărbat ori femeie atât de frumoși; apoi i-a spus: „Curtenitorule paj, Dumnezeu să vă dea tot atâta noroc pe câtă frumusețe v-a dăruit; vă mulțumesc mult pentru vorbele voastre și îi mulțumesc Domnului că m-a ajutat să găsesc un asemenea însoțitor”. Atunci, unul din frații domnișoarei i-a dat pajului frâul, iar el, purtând calul domnișoarei de dârlogi, a mers cu ei până la palat. La ceasul acela, regele se afla în curte, sub o colonadă cu frumoase cioplituri, însoțit de mulți gentilomi și de toți

solii de la Roma, și tocmai le făgăduise acestora că le-o va da pe fiica sa, Oriana, să o ducă împăratului, iar ei o recunoscuseră drept stăpână.

Domnișoara, după ce a descălecat, a intrat pe poartă dusă de mână de Esplandian, împreună cu frații săi. Ajungând în fața regelui, a îngenuncheat și a vrut să-i sărute mâinile, dar el n-a lăsat-o pentru că nu obișnuia să îngăduie asemenea gest decât atunci când îi făcea vreun dar deosebit unei domnișoare; domnișoara i-a înmânat scrisoarea și i-a spus: „Seniore, trebuie să audă ce scrie în această carte regina și toate domnișoarele ei de onoare, iar de cumva domnișoarele se vor supăra auzind ce e scris, să-și găsească un cavaler viteaz, așa cum are stăpâna mea, din a cărei poruncă m-am înfățișat vouă".

Regele le-a poruncit regelui Arban de Norgales și unchiului său, contele Argamon, să se ducă după regină și să le cheme pe toate domnițele și domnișoarele aflate la palat. Ceea ce s-a și întâmplat, căci regina a sosit cu o suită numeroasă de domnișoare, pe cât de frumoase, pe atât de bogat împodobite, cum cu greu s-ar fi putut afla în întreaga lume, și s-a așezat în apropierea regelui și a domnițelor ei, cu toate celelalte domnișoare în juru-i. Domnișoara ce adusese solia i-a sărutat mâinile reginei și a spus: „Doamnă, dacă solia mea vi se va părea ciudată, să nu vă mirați, căci pentru asta a făcut Dumnezeu curtea voastră mai presus decât toate celelalte din lume și din această pricină regele și voi, doamnă, vă bucurați de o mare faimă; și fiindcă aici se află ceea ce nu se găsește în alte părți, ascultați ce glăsuiește această carte și încuviințați ce vi se cere în ea; și se vor înfățișa, atunci, la curtea voastră o frumoasă doamnă și Cavalerul Grec care o ocrotește". Regele a poruncit să se citească scrisoarea, care glăsuia astfel:

> „*Preaînaltului și cinstitului Lisuarte, rege al Marii Britanii, Eu, Grasinda, aleasă cea mai frumoasă doamnă dintre toate femeile României, vă sărut mâinile și vă aduc la cunoștință, domnul meu, că am sosit în țara voastră sub ocrotirea Cavalerului Grec și motivul este următorul*: *deoarece am fost aleasă cea mai frumoasă femeie din Romania, dorind să-mi sporesc gloria ce mi-a bucurat atât de mult inima, vreau să fiu socotită mai frumoasă decât toate domnișoarele de la curtea voastră, pentru ca astfel, învingându-le pe primele și pe acestea*

din urmă, să dobândesc acea fericire pe care mi-o doresc atât de mult; și, de se află vreun cavaler ce, în numele vreuneia din domnișoarele de la curte, se împotrivește vrerii mele, să se pregătească pentru două lucruri: primul, să lupte cu acel Cavaler Grec; și al doilea, să depună pe câmpul de luptă o coroană bogată, cum și eu voi aduce, pentru ca învingătorul, ca semn că a câștigat victoria, să i-o poată dărui celei pentru care a luptat. Și, mărite rege, dacă vă învoiți la toate acestea, chezășuiți că nu ni se va întâmpla niciun rău mie și tuturor oamenilor mei, precum și Cavalerului Grec, în afară de luptele ce le va purta, bineînțeles; iar dacă primul cavaler ce va lupta pentru o domnișoară va fi înfrânt, să se înfățișeze al doilea și, apoi, al treilea, căci ocrotitorul meu, cu deosebita-i vitejie, le va ține piept tuturor".

După ce a citit scrisoarea, regele a spus: „Așa să m-ajute Dumnezeu, de nu cred că doamna este foarte frumoasă și cavalerul nu e mai prejos în vitejie, dar, cu toate acestea, au pornit într-o mare aventură, din care nu vor ieși nepăgubiți; dar, dorințele oamenilor sunt dintre cele mai felurite, își riscă viața pentru ele și nu se tem de nenorocirile ce s-ar putea abate asupra lor; voi, domnișoară, puteți pleca, iar eu voi vesti ce chezășuiesc pentru stăpâna voastră, așa cum îmi cere, și, deci, va putea veni aici când dorește; iar de nu se va găsi nimeni să se împotrivească spuselor ei, își va împlini dorința". „Domnul meu – a spus ea –, ne-ați dat răspunsul pe care îl așteptam, și de la curtea voastră, pe bună dreptate, nimeni nu poate pleca supărat; dar, cum Cavalerul Grec e însoțit de doi tovarăși dornici să-și încerce lăncile, ar trebui să chezășuiți și pentru aceștia". „Așa să fie", a spus regele. „Dumnezeu să v-ajute – a zis domnișoara –, și mâine îi veți vedea la curte. Iar voi, doamnă – i-a spus reginei –, porunciți domnișoarelor voastre să fie de față când gloria lor va crește ori va scădea mulțumită cavalerilor lor, cum va face și stăpâna mea. Și-acum, Dumnezeu să vă aibă-n pază".

Apoi, s-a despărțit de ei și s-a întors la corăbii, unde, primită cu plăcere, le-a istorisit cum și-a îndeplinit solia; pe dată, s-a dat poruncă să fie coborâți de pe corăbii caii și descărcate armele, și să se înalțe un cort bogat și alte două mai mici chiar pe țărmul mării; în noaptea aceea, însă, n-au coborât pe uscat decât majordomul cu câțiva servitori, ca să păzească lucrurile. Aflați acum că, în vreme ce

domnișoara purtând solia Grasindei pleca de la regele Lisuarte și de la regină cu răspunsul pe care l-ați auzit, Salustanquidio, vărul împăratului Romei, ce era de față, s-a ridicat în picioare și, o dată cu el, încă o sută de cavaleri romani, și i-a spus regelui cu glas tare, astfel că toți l-au auzit: „Maiestate, eu și acești nobili din Roma, ce ne aflăm în fața voastră, vrem să vă facem o rugăminte, întru folosul vostru și cinstea noastră". „Cu multă plăcere vă îndeplinesc orice rugăminte mi-ați face – a răspuns regele –, și, mai cu osebire dacă e așa cum spuneți". „Îngăduiți-ne, atunci – a zis Salustanquidio –, să fim noi apărătorii domnișoarelor, căci le vom fi mult mai de folos decât cavalerii din țara voastră, fiindcă îi cunoaștem bine pe greci și se vor teme mai mult de numele nostru de romani, decât de faptele și isprăvile celor de aici".

Don Grumedan, care era de față, s-a ridicat în picioare și, venind în fața regelui, i-a spus: „Stăpâne, cu toate că este o mare cinste pentru principi ca la curțile lor să se săvârșească isprăvi neobișnuite, ce fac să le sporească mult faima și regeștile avuții, iute acestea se pot preschimba în rușine și pagubă, dacă nu sunt făcute și rânduite cu mare înțelepciune. Și spun asta, seniore, pentru acest Cavaler Grec, ce a venit aici pentru prima oară, căci dacă marea lui trufie îl va face să-i înfrângă pe cei de la curtea voastră ce vor să-i stea împotrivă, deși primejdia și greul vor fi ale lui, rușinea și pierderea vor fi ale voastre, așa că, domnule, socot că ar fi bine ca, mai înainte de a hotărî ceva, să îi așteptați pe don Galaor și pe Norandel, fiul vostru, ce, după câte știu, vor fi aici peste cinci zile, și în acest răstimp se va întrema și don Guilan Gânditorul, putând să îmbrace armura, iar aceștia trei vor putea face astfel încât onoarea voastră și a lor să fie la adăpost". „Nu se poate – a răspuns regele –, pentru că am făgăduit romanilor să le îndeplinesc rugămintea și sunt destul de viteji ca să ducă la capăt cu bine fapte mai mari ca acestea". „Așa o fi – a spus don Grumedan –, dar eu aș face astfel încât domnișoarele în cauză să nu primească". „Lăsați – a spus regele –, că tot ceea ce fac pentru domnișoarele de la curtea mea e bun făcut și, cu atât mai mult, ce mi s-a cerut acum".

Salustanquidio s-a dus să sărute mâna regelui și i-a spus lui don Grumedan: „Voi purta această luptă întru cinstea mea și a acestor domnișoare, dar fiindcă domnia voastră, don Grumedan, îi prețuiți atât de mult pe cavalerii amintiți, socotind că ar putea lupta mai bine decât noi, dacă înfruntarea se va încheia astfel încât să mai pot

îmbrăca armura, mă voi lupta, împreună cu doi tovarăși de-ai mei, cu ei și cu voi; și de n-o voi putea face, va lupta altcineva în numele meu, care mă va putea înlocui cu ușurință". „În numele lui Dumnezeu – a răspuns don Grumedan –, primesc lupta, eu și cei ce vor să-mi stea alături"; și scoțându-și un inel din deget, i l-a dat regelui, spunând: „Seniore, iată aici gajul meu pentru mine și cei ce vor lupta de partea mea, și fiindcă lupta a fost cerută de romani, nu îl puteți refuza, decât dacă se declară învinși". Salustanquidio a spus: „Mai curând seacă marea, decât Roma să-și ia vorba înapoi altfel decât întru gloria sa; și dacă, acum, la bătrânețe, v-ați pierdut mințile, veți plăti cu trupul, dacă veți lua parte la luptă". „Într-adevăr – a răspuns don Grumedan –, nu sunt atât de tânăr încât să nu fi trăit destule zile, dar tocmai ceea ce gândiți că-mi va fi dăunător, socotesc eu drept cel mai mare bine, căci multe am învățat și, printre altele, știu că trufia niciodată n-a sfârșit bine; și așa nădăjduiesc că se va întâmplă și cu voi, căci după cât vă lăudați, sunteți căpetenia și mai marele trufașilor".

Regele Arban din Norgales s-a ridicat să răspundă romanilor; și încă vreo treizeci de cavaleri ce voiau să-și împartă soarta cu a lui; și încă alți o sută; dar regele, văzând asta, a întins sceptrul și le-a poruncit să nu mai vorbească despre asta; și tot astfel i-a poruncit lui don Grumedan.

Contele Argamon i-a spus regelui: „Seniore, porunciți-le și unora și celorlalți să plece la casele lor, căci nu se cuvine să se rostească asemenea vorbe în fața voastră". Regele a făcut întocmai, și contele l-a întrebat: „Ce părere aveți, maiestate, de sminteala acestor romani ce îi jignesc astfel pe cavalerii de la curtea voastră? Dacă acum nu vă arată niciun respect, ce vor face în țara lor, unde se va afla fiica voastră? Căci mi s-a spus, seniore, că așa le-ați făgăduit. Nu știu cum v-ați lăsat înșelat, voi un bărbat atât de înțelept, ce a săvârșit atâtea isprăvi vitejești datorită credinței în Dumnezeu și a minții voastre sănătoase, ca, acum, în loc să-i aduceți mulțumiri, să-l ațâțați și să-l mâniați. Aveți grijă, că foarte repede ar putea face ca soarta să-și învârtă roata și, când se înfurie pe cei cărora le-a făcut mult bine, îi pedepsește nu cu unul, ci cu multe și nemiloase bice. Și cum cele de pe lumea asta sunt vremelnice și pieritoare, gloria și faima lor nu dăinuie decât atât cât le avem în fața ochilor și fiecare este judecat așa cum e văzut în viață; așa că toate acele fapte vitejești și măreția voastră nemăsurată de care vă bucurați acum, vor fi date uitării și

îngropate sub pământ, dacă soarta vă e potrivnică; iar dacă se va mai pomeni de ele, va fi numai pentru ea, învinovățindu-vă pentru trecut, să vă terfelească în prezent. Amintiți-vă, seniore, de marea greșeală pe care ați săvârșit-o, îndepărtând, fără motiv, de la curtea voastră, niște cavaleri atât de vestiți ca Amadis de Gaula, frații și toți cei din neamul său, precum și pe mulți alții, ce v-au părăsit pentru el, datorită cărora erați atât de slăvit și de temut în toată lumea; și când nici n-ați reparat încă această greșeală, vreți să căderi în alta mai mare; și asta, în bună parte din pricina trufiei, că de n-ar fi așa, v-ați teme de Dumnezeu și ați asculta sfatul celor ce vă slujesc cu credință; iar eu, domnule, socot, de aceea, că nu vă mai datorez credința și supunerea ce vi se cuvin și vreau să plec în comitatul meu, să nu văd, cu voia Domnului, lacrimile și jalea fiicei voastre Oriana când o veți da romanilor, căci mi s-a spus că ați poruncit să vină de la Miraflores pentru asta". „Unchiule – a spus regele –, nu îmi mai vorbiți despre asta, căci ce e făcut nu se poate desface, dar vă rog să mai rămâneți trei zile, să vedem cum se vor sfârși aceste înfruntări hotărâte aici și să fiți judecător pe câmpul de luptă împreună cu ce cavaleri veți alege. Faceți asta, rogu-vă, pentru că știți mai bine decât oricare altul din țara asta limba grecească, după cât ați viețuit în Grecia". Argamon i-a răspuns: „Dacă asta vă e voia, mă supun; dar când se vor sfârși luptele, nu voi mai zăbovi, că n-aș putea suporta". Și, încheindu-și sfatul astfel, contele a plecat acasă la el, iar regele a rămas în palat.

Lasindo, scutierul lui don Bruneo, ce venise acolo trimis de Cavalerul Grec, a ascultat cu atenție tot ce se petrecuse în fața regelui după plecarea domnișoarei și s-a întors de îndată la corăbii, povestind că romanii ceruseră să lupte ei cu Amadis și că regele încuviințase, ce vorbe își spuseseră don Grumedan cu Salustanquidio și cum hotărâseră să se lupte amândoi și toate câte ați auzit că s-au petrecut. Și le-a mai spus, de asemenea, că regele trimisese după fiica sa, Oriana, ca să o dea romanilor, după ce vor sfârși lupta.

Auzind Cavalerul Grec că romanii aveau să lupte pentru domnișoarele de la curte, tare s-a mai veselit, căci cel mai mult se temea în înfruntarea aceea, ca nu cumva fratele său, don Galaor, să vrea să lupte pentru domnișoare, și o astfel de luptă ar fi fost mai grea decât oricare alta, fiindcă don Galaor fusese cavalerul ce îl pusese în cea mai mare primejdie dintre toți cu câți luptase, chiar și uriași, așa cum v-am povestit în prima carte a acestei istorii. Și

credea, pe bună dreptate, că, dacă se află la curte, fiind cel mai prețuit pentru faptele sale de arme dintre toți câți erau acolo, va vrea să primească el lupta, ce nu se putea sfârși decât în două feluri: ori să moară el, ori să-l ucidă pe fratele său, don Galaor, ce, mai curând, ar fi îndurat moartea decât să încuviințeze un lucru ce l-ar fi acoperit de rușine; de aceea a fost foarte vesel că nu se află la curte și, pe deasupra, că nu era nevoit să lupte cu niciunul dintre prietenii săi ce trăiau acolo. Și i-a spus Grasindei: „Doamnă, mâine să ascultăm slujba în cort, să vă gătiți cât mai frumos, să luați cu voi ce domnișoare vă sunt mai pe plac, în straie frumoase, și să mergem să sfârșim ceea ce am început, căci mă încred în Dumnezeu că veți dobândi gloria atât de dorită de voi, pentru care am venit pe aceste meleaguri”. Apoi, Grasinda s-a retras în cămara ei, iar Cavalerul Grec și tovarășii săi pe corabia lor.

• CAPITOLUL LXXIX •

Cum Cavalerul Grec și tovarășii săi au
coborât pe uscat cu Grasinda și au condus-o,
cu suita ei, pe câmpul de luptă, unde cavalerul ei
avea să îi apere numele, împlinindu-i
astfel rugămintea

Grasinda a coborât pe uscat cu patru domnișoare de onoare și s-au dus să asculte liturghia în cort, iar cei trei cavaleri, cu armura pusă, și-au încălecat caii; Grasinda se acoperise cu giuvaieruri, iar calul avea valtrapuri de mătase și fir de aur, cu perle și pietre atât de prețioase, cum nici cea mai mare împărătească a lumii n-ar fi putut avea, pentru că, așteptând ea mereu această zi, se îngrijise cu mult timp înainte să aibă cele mai frumoase și mai bogate lucruri ce le putea găsi, ca o doamnă de neam mare ce se afla, căci, neavând nici soț, nici copii, și bucurându-se de întinse pământuri și averi, nu se gândea să le cheltuiască decât pentru aceste lucruri, de care ați auzit; domnișoarele ei de onoare erau, de asemenea, îmbrăcate în straie de preț și, cum Grasinda era de felul ei frumoasă, acele scule făcute de mâna omului îi sporeau atât de mult mândrețea, încât toți câți o priveau o socoteau o minune și înfățișarea ei îl umplu de curaj pe cel ce avea să lupte pentru ea; pe cap purta doar coroana ce o câștigase ca semn că e cea mai frumoasă dintre femeile României, cum ați

auzit; Cavalerul Grec îi ducea calul de dârlogi și avea o armură lucrată la porunca Grasindei, cu lorica albă ca neaua, iar flamura avea aceleași culori și desene ca veșmântul Grasindei; platoșa îi era strânsă de-o parte și de alta cu șnururi aurite, iar scutul și coiful erau zugrăvite cu aceleași însemne ca viziera; don Bruneo avea o armură verde, iar pe scut era înfățișată o domniță și în fața ei un cavaler în armură, ce parcă îi cerea îndurare, pe un câmp cu valuri aurii și vinețiii; Angriote de Estravaus călărea un armăsar puternic și sprinten, purta o armură argintie împestrițată cu auriu și ducea de dârlogi calul domnișoarei de care ați auzit că fusese la rege cu solia; don Bruneo ținea calul altei domnișoare, sora primei, și toți trei aveau coifurile puse; majordomul și feciorii săi îi însoțeau, de asemenea; și, astfel, au ajuns pe un câmp, la capătul cetății, unde aveau loc, de obicei, asemenea lupte, în mijlocul acestuia se afla o coloană de marmură, înaltă cât un stat de om, și cei ce veneau să lupte acolo sau să se întreacă în lănci, își puneau acolo scutul, ori coiful, ori un buchet de flori, ori o mănușă ca semn că vor lupta. Ajunși aici, Cavalerul Grec și însoțitorii săi l-au văzut pe rege la un capăt al câmpului, iar la celălalt capăt, pe romani și, printre ei, pe Salustanquidio, într-o armură neagră cu șerpi de aur și argint; și era atât de voinic, că părea un uriaș, călare pe un cal atât de mare, de să te minunezi. Regina stătea la ferestrele încăperilor ei, cu domnițele alături și cu frumoasa Olinda care, pe lângă bogatele-i giuvaieruri, purta pe pletele ei mândre o coroană de preț. Când Cavalerul Grec a ajuns pe câmpul de luptă și le-a văzut pe regină, pe domnițe și pe alte doamne și domnișoare de neam mare, fără să o zărească pe doamna sa, Oriana, a simțit un fior în inimă de dorul ei; apoi, văzându-l pe Salustanquidio atât de puternic și viteaz, s-a întors spre Grasinda și, dându-și seama că e pe jumătate moartă, i-a spus: „Doamna mea, nu vă înspăimântați văzând un cavaler atât de voinic la trup, căci Dumnezeu va fi cu voi și, prin mine, veți dobândi ceea ce vă va aduce bucuria în suflet”. „Așa să dea Dumnezeu, în mila sa”, a răspuns ea. Atunci, el i-a luat de pe cap coroana cea de preț și, călare, s-a dus și a așezat-o pe coloana de marmură, apoi s-a întors la scutierii săi, care țineau în mână trei lănci foarte puternice, cu flamuri de diferite culori și, luând-o pe cea care i s-a părut cea mai bună, petrecându-și scutul pe după gât, s-a îndreptat spre locul unde se afla regele și i s-a închinat prea plecat, spunând pe grecește: „Dumnezeu să te mântuiască, măria ta! Eu sunt un cavaler străin,

venit din împărăția Greciei cu gândul să-mi încerc puterile cu acești cavaleri ai tăi, ce sunt atât de viteji, nu pentru că asta mi-e voia, ci supunându-mă celei ce, de astă dată, îmi poate porunci; dar, norocul mi-a surâs și văd că lupta se va da între mine și romani; deci, porunciți-le să pună pe coloana de marmură coroana domnișoarelor voastre, așa cum am pus-o pe cea a doamnei mele". Și, aplecându-și lancea dintr-o dată, s-a năpustit în cea mai mare goană a calului spre un capăt al câmpului și s-a oprit acolo; regele nu înțelesese ce i-a spus, că nu știa limba grecească, dar i-a zis lui Argamon, aflat lângă el: „Îmi pare, unchiule, că acest cavaler nu vrea să se facă de rușine". „Așa e, seniore – a spus contele; și, chiar dacă ați suferi o oarece rușine, pentru că acești cavaleri din Roma sunt oaspeții curții voastre, tare bucuros aș fi să li se mai reteze din nas". „Nu știu cum va fi – a spus regele –, dar cred că se pregătește o frumoasă înfruntare".

Cavalerii și ceilalți de la curtea regelui, văzându-l pe Cavalerul Grec ce face, s-au minunat foarte, zicând că niciodată nu mai văzuseră un alt cavaler în armură atât de mândru și frumos, în afară de Amadis. Salustanquidio, ce se afla în apropiere și văzuse că toată lumea avea ochii ațintiți asupra Cavalerului Grec și îl lăuda, a spus cu multă furie: „Ce înseamnă asta, locuitori ai Marii Britanii? De ce vă minunați privind un cavaler grec nebun, care nu știe face alta decât să se zbenguie pe câmpul de luptă? Se vede bine că nu îi cunoașteți ca noi, că se sperie de bărbații romani ca de foc; ăsta e semn că n-ați văzut și n-ați săvârșit voi înșivă fapte de arme mărețe, de vreme ce vă minunați de un fleac; veți vedea, pe dată, cât de țeapăn și copleșit de rușine vă va părea zăcând pe pământ cel ce, acum, vi se pare un cavaler atât de frumos, în armură și călare". Apoi, s-a dus spre locul unde se afla regina și i-a spus Olindei: „Doamna mea, dați-mi coroana voastră, căci pe voi vă iubesc și vă prețuiesc mai mult decât pe toate celelalte; dați-mi-o, doamna mea, și nu vă temeți, că mă voi întoarce iute și cu cealaltă, de pe coloană, ca să intrați în Roma cu ea pe cap; iar regele și regina vor fi mulțumiți să vă iau împreună cu Oriana și să vă fac stăpâna mea și a țării mele". Olinda, auzind aceste vorbe, n-a pus niciun preț pe nebuniile lui, dar a simțit un fior în inimă și în trup, și obrajii i s-au îmbujorat tare, dar nu i-a dat coroana. Salustanquidio, văzând asta, a spus: „Nu vă temeți, doamna mea, că voi face astfel încât voi să vă acoperiți de glorie, iar femeia asta smintită, ce și-a dat cinstea pe mâna acelui grec laș, să plece de aici rușinată". Olinda n-a vrut să i-o dea defel,

până ce nu i-a luat-o de pe cap regina și i-a trimis-o romanului; acesta, luând-o în mână, a pus-o alături de cealaltă pe coloană și a cerut să i se dea armele degrabă; trei cavaleri din Roma i le-au adus iute, iar el și-a luat scutul, și l-a petrecut pe după gât, și-a așezat coiful în cap și a ales o lance, cea mai groasă dintre toate, cu un vârf lung și ascuțit; apoi s-a așezat bine în șa și, văzându-se atât de voinic și bine înarmat, că toți se uitau la el, s-a simțit mai plin de curaj și de trufie, și i-a spus regelui: „Acum vreau să vadă cavalerii voștri deosebirea dintre ei și romani, căci îl voi învinge pe grec și, dacă el a zis că, după ce mă va învinge pe mine se va lupta cu alți doi cavaleri, eu mă voi înfrunta tot cu doi, cei mai viteji din câți vin cu el, și dacă le va lipsi curajul, chiar și cu trei”.

Don Grumedan, care fierbea de mânie auzind aceste vorbe și văzând răbdarea regelui, i-a spus: „Salustanquidio, ați uitat de lupta pe care o aveți de purtat cu mine, dacă veți scăpa teafăr din asta, de mai vreți o altă înfruntare?” „E lesne de înțeles”, a spus Salustanquidio. Cavalerul Grec a strigat, atunci, tare: „Fiară netrebnică și scârbavnică, ce tot stai de vorbă și lași să se scurgă ziua? Fă ceea ce ai de făcut!” Când Salustanquidio a auzit asta, și-a îmboldit calul spre el și s-au năpustit unul contra celuilalt, în goană mare, cu lăncile aplecate și apărându-se cu scuturile; caii erau sprinteni și iuți, iar cavalerii puternici și furioși; și s-au întâlnit în mijlocul câmpului, dar niciunul nu și-a greșit lovitura; Cavalerul Grec și-a lovit potrivnicul sub marginea scutului și i l-a străpuns, dar lancea i s-a oprit în foile groase ale armurii; lovitura a fost, însă, atât de puternică, încât l-a azvârlit din șa și toți s-au minunat, iar el a trecut mai departe, foarte mândru, cu lancea lui Salustanquidio înfiptă în scut și în mâneca loricii, astfel că toți au crezut că e rănit; dar nu era așa și, smulgând lancea din scut, a strâns-o sub braț și s-a îndreptat spre Salustanquidio; acesta nu mai mișca și zăcea ca mort, și nu era de mirare, fiind el mare și greu, calul înalt, armura grea și pământul tare, ca din căzătură să-și piardă aproape viața, cum se întâmplase; dar, mai cu seamă, avea brațul stâng, pe care căzuse, rupt și mai multe coaste frânte. Cavalerul Grec, gândind că nu e chiar așa de zdrobit, s-a oprit lângă el călare, i-a proptit vârful lăncii în obraz, căci coiful îi zburase din cap din pricina căzăturii, și i-a spus: „Cavalere, nu vă purtați necuviincios și înmânați coroana domnișoarelor acelei frumoase doamne, căci o merită”. Salustanquidio n-a răspuns și, atunci, Cavalerul Grec s-a apropiat de

rege și i-a spus în limba sa: „Bunule rege, cavalerul acela, deși și-a pierdut trufia, nu vrea să înmâneze coroanele doamnei care le așteaptă și nici nu vrea să mai lupte pentru ele ori să-mi răspundă; înmânați-le domnia voastră, prin dreaptă judecată, iar de nu, îi voi reteza capul și le voi înmâna eu”. Apoi s-a întors unde zăcea cavalerul, iar regele l-a întrebat pe conte ce a spus și acesta i-a explicat și i-a zis: „Vina va fi a voastră dacă lăsați să piară acel cavaler sub ochii voștri, căci nu se mai poate apăra; și, cu dreptate, îi puteți da Cavalerului Grec coroanele”. „Seniore – a spus don Grumedan – lăsați-l pe Cavalerul Grec să facă ce voiește, că romanii sunt mai șireți decât vulpea și de va rămâne în viață, o să spună că mai era în stare să lupte, dacă nu v-ați fi grăbit cu judecata”.

Toți au râs de vorbele lui don Grumedan, iar romanilor le plesnea fierea în ei. Regele, văzându-l pe Cavalerul Grec că descalecă și vrea să-i taie capul lui Salustanquidio, i-a spus lui Argamon: „Unchiule, alergați iute și spuneți-i să nu îl ucidă și să ia coroanele pe care i le înmânez, să le dea cui i se cuvin”. Argamon a pornit spre Cavalerul Grec, strigându-i să asculte porunca regelui. Cavalerul Grec s-a dat înapoi, sprijinindu-și spada pe umăr; în acest timp, a sosit contele și i-a spus: „Cavalere, regele vă roagă ca, de dragul lui, să nu-l ucideți pe acest cavaler și vă poruncește să luați coroanele”. „Mă învoiesc – a răspuns el – și să știți că, dacă m-aș lupta cu un vasal al regelui, nu l-aș ucide, de aș putea sfârși în alt chip ceea ce am început; dar pe romani i-aș ucide și i-aș dezonora, pentru că sunt ticăloși și urmează purtările fățarnice ale acelui împărat trufaș, stăpânul lor, de la care învață toți să fie trufași și, în cele din urmă, lași”. Contele s-a întors la rege și i-a transmis tot ce îi spusese cavalerul. Cavalerul Grec și-a încălecat calul și, luând de pe coloană cele două coroane, i le-a dus Grasindei, așezându-i-o pe cap pe cea a domnișoarelor și dându-i-o pe cealaltă unei domnișoare de onoare a Grasindei, să o păstreze; apoi i-a spus Grasindei: „Doamna mea, lucrurile s-au petrecut întocmai cum doreați, iar eu, mulțumită lui Dumnezeu, mi-am împlinit făgăduiala; mergeți, de doriți, la corturi să vă odihniți, că eu îi voi aștepta pe romani, să văd dacă vor mai vrea să lupte după necazul pe care l-au avut”. „Domnul meu – a răspuns ea –, nu mă voi despărți de voi cu niciun chip, că nu-mi pot afla odihnă și mai mare plăcere decât rămânând să privesc isprăvile voastre cavalerești”. „Fie cum doriți”, a spus el. Apoi și-a îmboldit calul și, simțindu-l în putere și odihnit, că trudise puțin în acea zi, și-a petrecut scutul pe după gât și, luând o

lance cu o flamură frumoasă, a chemat-o pe domnișoara ce îi adusese regelui solia și i-a zis: „Prietenă, mergeți la rege și spuneți-i că, de vreme ce știe ce am hotărât, cum că, dacă după prima înfruntare voi mai fi în stare să lupt, vor veni să se înfrunte, alături de mine, încă doi cavaleri, acum trebuie să-mi țin această smintită vorbă, dar îl rog să aibă bunăvoința de a nu porunci să se lupte cu mine niciunul dintre cavalerii săi, pentru că sunt atât de viteji, încât n-ar dobândi nicio cinste învingându-mă, ci să mă lase să mă înfrunt cu romanii, care au început lupta, și va vedea dacă mă tem de ei fiind eu grec". Domnișoara s-a dus la rege și i-a spus în limba franceză ceea ce îi ceruse să spună Cavalerul Grec. „Domnișoară – a răspuns regele –, nu vreau să se lupte cu el nimeni de la curte și din regatul meu; astăzi a sfârșit lupta spre cinstea lui și îl prețuiesc mult; iar de vrea să rămână la curtea mea, îi voi face mult bine; supușilor mei de la curte și din regat le poruncesc să nu îi facă niciun rău, căci am alte gânduri cu el, dar romanii, ce au pornit lupta împotriva lui, facă ce-or vrea". Regele spusese asta pentru că avea multe treburi de împlinit pentru plecarea fiicei sale, Oriana, și pentru că, la vremea aceea, la curte nu se afla niciunul din cavalerii săi viteji, ce plecaseră ca să nu fie de față la nedreptatea crudă ce o săvârșea împotriva fiicei sale, în afară de don Guilan Gânditorul, ce era bolnav, și Cendil de Ganota, cu piciorul străpuns de o săgeată, rănit de Brondajel de Roca, romanul, pe când străbăteau o pădure, pe urmele unui cerb, însoțindu-l pe rege la vânătoare. Domnișoara, auzind răspunsul regelui, i-a spus: „Seniore, cerul să vă răsplătească pentru binele și favorurile pe care vreți să i le faceți Cavalerului Grec, dar fiți sigur că, de ar fi vrut să rămână în Grecia, la curtea împăratului, acesta i-ar fi îndeplinit orice dorință; dar singura lui dorință este să cutreiere lumea slobod, venind în ajutorul doamnelor și domnișoarelor nedreptățite și al tuturor celorlalți ce îi cer sprijinul cu dreptate, și a săvârșit atâtea fapte de felul acesta și altele, de fiecare dată când îi ies în cale, încât nu vor zăbovi să vă ajungă la urechi și îl veți prețui cu mult mai mult, seniore, iar cei ce nu îl cunosc, îl vor ține în mare cinste și îl vor prețui". „Dumnezeu să vă ajute, domnișoară! Dar, spuneți-mi, în numele cui săvârșește toate aceste isprăvi?" „Asta, seniore, într-adevăr, nu știu, dar cred că nu poate fi decât o doamnă pe care o iubește nespus și sub a cărei putere se află; și-acum, rămâneți cu Dumnezeu, că trebuie să mă întorc la el cu răspunsul vostru; și cine va voi, îl va găsi, aici, în mijlocul câmpului de luptă, până la

amiază”.

După ce a auzit răspunsul regelui, Cavalerul Grec s-a îndreptat spre locul unde se afla Grasinda și le-a dat feciorilor majordomului, unuia, scutul și celuilalt, lancea, dar nu și-a scos coiful, ca să nu fie recunoscut; celui căruia îi dăduse scutul i-a cerut să se ducă să-l pună pe coloana de marmură și să spună că el, Cavalerul Grec, îi poruncise astfel, ca semn că îi așteaptă pe cavalerii romani, așa cum făgăduise; apoi a rămas să stea de vorbă cu Grasinda. Printre romani, se afla un cavaler care, după Salustanquidio era socotit cel mai viteaz în faptele de arme, pe numele său, Maganil, și toți gândeau că acestuia nu îi pot ține piept nici doi cavaleri de aici; cu el veniseră și doi frați de-ai săi, cavaleri la fel de viteji; când scutul a fost așezat pe coloană, romanii s-au uitat spre acest Maganil, ca și cum ar fi așteptat de la el gloria și răzbunarea; el, însă, le-a spus: „Prieteni, nu mă priviți așa, fiindcă nu pot face nimic, deoarece i-am făgăduit principelui Salustanquidio că, de înfruntarea sa se va sfârși astfel încât să nu mai poată lupta, voi lua asupra mea lupta cu don Grumedan, împreună cu cei doi frați ai mei; așa că, numai dacă acesta și tovarășii ce-i vor fi alături nu vor îndrăzni să lupte cu noi, vă voi putea răzbuna împotriva acelui cavaler”. Și, pe când vorbeau ei așa, s-au înfățișat doi cavaleri dintre romani, îmbrăcați în armuri bogate și pe cai frumoși, unul numit Gradamor, și celălalt, Lasanor, frați și nepoți ai lui Brondajel de Roca, fiii sorei lui, ce era curajoasă și trufașă, cum erau și soțul și feciorii ei, pricină pentru care erau foarte temuți de ai lor, dar și fiindcă erau nepoții lui Brondajel, mai marele peste majordomii împăratului; aceștia, cum au ajuns pe câmpul de luptă, fără să spună o vorbă ori să i se închine regelui, s-au dus la coloana de marmură și unul a luat scutul Cavalerului Grec și, trântindu-l cu putere de pământ încât l-a spart în bucăți, a spus cu glas tare: „Blestemat să fie cine îngăduie ca în fața romanilor să fie așezat un scut grecesc care îi cheamă la luptă!”

Cavalerul Grec, văzându-și scutul spart, s-a mâniat atât de tare, încât îi clocotea inima de furie și, lăsând-o pe Grasinda s-a dus să-și ia lancea de la scutierul său, fără să-i mai pese de scut, deși Angriote i-a spus să-l ia pe al lui, și s-a repezit spre cavalerii din Roma; aceștia au pornit, de asemenea, spre el, iar el l-a izbit cu lancea pe cel ce îi spărsese scutul atât de zdravăn, încât l-a azvârlit din șa și, cum în cădere își pierduse coiful, a rămas fără simțire și fără să se mai poată ridica, încât toți și-au zis că murise; din această lovitură, Cavalerul

Grec și-a pierdut lancea, dar, punând mâna pe spadă, s-a întors spre Lasanor ca să îi dea lovituri grele, și l-a pălit în umăr, sfârtecându-i armura și carnea până la os și făcându-l să dea drumul lăncii din mână; apoi i-a mai dat o lovitură în coif, încât acesta, pierzându-și scările, a îmbrățișat grumazul calului. Văzându-l astfel, Cavalerul Grec și-a trecut iute spada în mâna stângă și, apucându-l de scut, i l-a smuls de după gât, iar cavalerul a căzut pe jos; dar s-a ridicat pe dată, de teama morții, și, văzându-l pe fratele său, care se sculase de jos, cu spada în mână, i s-a alăturat acestuia; Cavalerul Grec, temându-se să nu îi omoare armăsarul, a descălecat, și-a trecut pe braț scutul pe care îl luase de la celălalt și, cu spada în mână, s-a apropiat de ei și a prins să-i pălească atât de năprasnic, încât cei doi frați n-au putut îndura și nu i-au mai ținut piept, astfel că, cei ce îi priveau erau înfricoșați de vitejia lui și de cât de puțin se temea de ei. Acum le arăta Cavalerul Grec romanilor vitejia sa și nimicnicia lor; și, pe dată, l-a lovit pe Lasanor în piciorul stâng, de nu s-a mai putut ține drept și i-a cerut îndurare, dar el, făcându-se că nu înțelege, l-a împins cu piciorul în piept și l-a lăsat lat pe câmpul de luptă; apoi s-a întors spre celălalt, cel ce îi spărsese scutul, dar acesta n-a mai îndrăznit să-l aștepte, căci tare se temea de moartea ce i se apropia, și alergând spre locul unde stătea regele, i-a cerut, strigând, să aibă milă și să nu îngăduie să fie omorât. Cavalerul Grec, care îl urmărea, i-a tăiat, însă, calea și cu lovituri grele de spadă l-a făcut să se întoarcă la coloană, unde a început să-i dea ocol ca să se ferească de lovituri. Cavalerul Grec, care era tare mâniat, voia să îl rănească și, uneori, loviturile sale nimereau în coloana ce era din piatră foarte tare și spada îi scotea scântei; dar când a văzut că a ostenit și nu se mai mișcă din loc, l-a apucat în brațe și l-a strâns așa de tare, că a stors toată vlaga din el, lăsându-l că cadă pe câmp. Apoi i-a luat scutul și i-a dat cu el o asemenea lovitură în cap, că s-a făcut bucăți, iar romanul a rămas ca mort; și i-a proptit vârful spadei în obraz, apăsând puțin, încât Gradamor s-a cutremurat și și-a ascuns fața, înfricoșat foarte, apărându-și capul cu mâinile de teama spadei și spunând: „Ah, viteazule grec, domnule, nu mă ucideți și porunciți ce trebuie să fac!” Cavalerul Grec, însă, se făcea că nu înțelege și, văzând că și-a venit în simțiri, l-a apucat de mână și, lovindu-l cu latul spadei în cap, l-a făcut să se scoale în picioare, împotriva voinței lui; apoi, i-a cerut prin semne, să se urce pe coloană, dar era atât de vlăguit că nu era în stare, așa că l-a ajutat grecul; și, cum stătea așa

în picioare, neclintit pe columnă, celălalt i-a dat un brânci zdravăn și l-a prăbușit pe spate; și cum era voinic și greu și căzuse de sus, a fost atât de zdrobit, că n-a mai mișcat; grecul i-a așezat bucățile de scut pe piept, și, ducându-se la Lasanor, l-a apucat de picioare și l-a târât lângă frate-su; toți gândeau că vrea să-l descăpățâneze, și don Grumedan, care privea totul bucuros, a spus: „Am impresia că grecul și-a răzbunat bine scutul”.

Pajul Esplandian, care privea lupta, socotind că acel Cavaler Grec vrea să-i ucidă pe cavalerii învinși și fiindu-i milă de aceștia, a dat pinteni calului, strigându-le celor doi că le este prieten, și a sosit în locul unde zăceau cavalerii.

Cavalerul Grec, zărindu-l venind, l-a așteptat să vadă ce dorește; și, când s-a apropiat, i s-a părut că este cel mai frumos cocon din câți văzuse în viața lui; Esplandian a ajuns lângă el și i-a spus: „Domnule, dat fiind că acești cavaleri nu se mai pot apăra și vitejia voastră este binecunoscută, îndurați-vă și dați-mi-i mie, căci vouă vă rămâne întreaga glorie”. Cavalerul, însă, se făcea că nu înțelege.

Esplandian l-a strigat pe contele Argamon, chemându-l acolo, deoarece Cavalerul Grec nu înțelegea ce spune. Contele s-a apropiat și grecul l-a întrebat ce vrea pajul, iar acesta i-a spus: „Domnule, vă cere să îi dați lui cavalerii”. „Multă plăcere mi-ar fi făcut să-i ucid – a răspuns el –, dar i-i dau”; apoi l-a întrebat pe conte: „Domnule, cine este acest frumos cocon și al cui fecior este?” Contele i-a spus: „Asta, domnule, într-adevăr, nu vă pot spune, pentru că nu știu, și nimeni din țara asta nu o știe”; și i-a povestit felul cum crescuse. „Am auzit vorbindu-se despre acest cocon în Romania – a spus el – și îmi pare că se numește Esplandian și că pe piept are niște slove”. „E-adevărat – a spus contele – și, de vreți, le puteți vedea”. „V-aș fi foarte recunoscător și vouă și lui, dacă mi le arată, căci deosebit lucru este ceea ce am auzit și încă mai deosebit dacă o voi vedea cu ochii mei”.

Contele l-a rugat pe Esplandian să-i arate slovele și acesta s-a apropiat mai mult; Esplandian purta zale și pălărie franțuzești, împodobite cu lei de aur, un brâu îngust de aur îi încingea mijlocul, iar pieptarul și pălăria aveau bumbi de aur; pajul s-a desfăcut de unul din bumbi și i-a arătat Cavalerului Grec slovele, iar acesta tare s-a minunat, socotindu-l cel mai ciudat lucru din câte văzuse vreodată; slovele albe formau cuvântul „Esplandian”, dar pe cele purpurii nu le-a putut înțelege, deși erau bine și limpede desenate; și-atunci i-a spus: „Frumosule paj, Dumnezeu să vă dea noroc!” Apoi, s-a despărțit

de conte și, încălecându-și armăsarul ținut de scutierul său, s-a dus la Grasinda și i-a spus: „Doamnă, trebuie că v-am supărat făcându-vă să așteptați nebuniile mele, dar de vină este trufia romanilor”. „Doamne ferește – a spus ea –, dimpotrivă, isprăvile voastre vitejești m-au înveselit foarte mult”. Apoi au plecat de-acolo spre corăbiile lor, Grasinda, acoperită de glorie și cu sufletul plin de bucurie, iar Cavalerul Grec nu mai puțin, pentru că îi înfrânsese atât de strașnic pe romani, lucru pentru care multe mulțumiri îi aducea Domnului. Ajunși, deci, la corăbii, au poruncit să fie desfăcute corturile și urcate la bord și au pornit, pe dată, spre Insula Ferecată. Dar, trebuie să vă spunem că Angriote de Estravaus și don Bruneo au rămas pe altă corabie, cum le poruncise Cavalerul Grec ca să-l ajute, pe ascuns, pe don Grumedan în lupta hotărâtă cu romanii; totodată, Amadis îi rugase ca, după ce se va sfârși lupta cum va vrea Domnul, să încerce să afle vești despre Oriana și, apoi, să se întoarcă în Insula Ferecată. Iar bunului paj Esplandian i-a fost foarte recunoscător pentru că îi salvase de la moarte pe cavalerii romani, ce se aflau la un pas de ea.

• CAPITOLUL LXXX •

Cum regele Lisuarte a trimis după Oriana,
ca să le-o dea romanilor, și despre ce s-a întâmplat
cu un cavaler din Insula Ferecată, precum și despre
lupta dintre don Grumedan și tovarășii Cavalerului Grec
împotriva a trei romani ce îi chemaseră să se înfrunte
cu ei, și cum, după ce romanii au fost învinși, tovarășii
Cavalerului Grec au plecat spre Insula Ferecată
și ce au mai făcut acolo

Ați auzit că Oriana se afla la Miraflores împreună cu regina Sardamira, care, la porunca regelui Lisuarte, se dusese acolo ca să îi povestească despre mărețiile Romei și ce înalt rang va avea în urma acelei căsătorii cu împăratul, ce se pregătea.

Acum, aflați că regele, cum o făgăduise pe Oriana romanilor, a hotărât să trimită după ea, ca să îi pregătească plecarea, și i-a poruncit lui Giontes, nepotul său, să ia cu el doi cavaleri și câțiva slujitori și să o aducă, fără să îngăduie nici unui cavaler să stea de vorbă cu ea.

Giontes i-a luat cu el pe Gansel de Sadoca și pe Lasamor, precum și

câțiva servitori și a plecat după Oriana; aceasta a fost urcată într-o lectică, că altfel nu putea merge, atât de sleită era de câte lacrimi vărsase, și împreună cu domnișoarele ei și cu regina Sardamira cu suita sa au plecat de la Miraflores, pornind pe drumul spre Tagades, unde se afla regele; și în a doua zi de drum, s-a întâmplat ceea ce veți auzi acum, și anume: în apropiere de drum, sub niște copaci, lângă o fântână, stătea un cavaler călare pe un cal sur, foarte bine făcut, purtând peste cămașa de zale un pieptar verde, ce se încheia pe părți cu șnururi verzi și butoniere de aur, cavaler ce li s-a părut tuturor nespus de frumos; cavalerul și-a petrecut un scut pe după gât, a luat o lance cu o flamură verde și, cântărind-o puțin în mână, i-a spus scutierului său: „Du-te și spune-le acelor însoțitori ai Orianei, să-mi îngăduie să-i vorbesc, că nu va fi spre răul ei ori al lor, și că de se învoiesc, le voi fi recunoscător, iar de nu, deși îmi pare rău, voi fi silit să-mi măsor puterile cu ei”.

Scutierul s-a apropiat de ceilalți și le-a transmis mesajul, dar când le-a spus că stăpânul său își va măsura puterile cu ei ca să-i vorbească Orianei, ceilalți au început să râdă și i-au răspuns: „Spuneți-i stăpânului vostru că nu îi îngăduim să-i vorbească și, chiar de-și va arăta puterea, tot nimic nu va izbândi”. Oriana, însă, care auzise tot, a spus: „Ce vă pasă domniilor voastre dacă îmi vorbește acel cavaler? Poate îmi aduce vești plăcute”. „Doamnă – i-a spus Giontes –, regele, tatăl vostru, ne-a poruncit să nu îngăduim nimănui să se apropie de voi și să vă vorbească”.

Scutierul a plecat cu acest răspuns, iar Giontes s-a pregătit pentru luptă; Cavalerul cu Armura Verde, de cum a auzit răspunsul, s-a năpustit spre el și s-au izbit cu putere în scuturi, încât lăncile li s-au făcut bucăți, iar calul lui Giontes, din pricina ciocnirii atât de năprasnice, și-a scrântit un picior și a căzut cu stăpân cu tot, prinzându-i acestuia piciorul cu scara sub el, astfel că Giontes nu s-a mai putut ridica.

Cavalerul cu Armură Verde a trecut mai departe de frumosul călăreț prăbușit și, întorcându-se, pe dată, i-a spus: „Cavalere, rogu-vă, lăsați-mă să vorbesc cu Oriana”. Acesta i-a răspuns: „Eu nu vă mai pot împiedica, acum, deși vina o poartă calul meu”. Atunci, Gansel de Sadoca i-a strigat să se apere și să nu se atingă de cavaler, că altminteri va muri pentru asta. „În curând, veți fi și domnia voastră la fel”, a răspuns celălalt și s-a repezit spre el cât mai iute îl putea purta calul, cu altă lance, pe care i-o dăduse scutierul, dar și-a

greșit lovitura, pe când Gangei de Sadoca l-a izbit în scut și și-a frânt lancea, dar nu i-a făcut niciun alt rău; cavalerul s-a întors și, văzându-l că vine spre el cu spada în mână, l-a lovit atât de tare, că lancea i-a zburat în bucăți, iar Gangei a fost aruncat din șa și a căzut rău; pe dată, a intrat în luptă Lasamor. Dar celălalt era foarte iscusit în acest meșteșug, și s-a ferit atât de bine, încât potrivnicul nu l-a nimerit și Lasamor a scăpat lancea din mână; cei doi s-au ciocnit atât de năprasnic unul de celălalt, încât scuturile li s-au sfărâmat, iar Lasamor și-a rupt brațul pe care ținea scutul; Cavalerul cu Armură Verde, ce se întorsese spre el cu spada în mână, l-a văzut fără vlagă și n-a vrut să-l rănească, dar i-a scos calului căpăstrul și lovindu-l cu latul spadei în cap, l-a gonit peste câmp, cu stăpân cu tot; văzându-l cum aleargă așa, nu s-a putut stăpâni să nu râdă. Apoi a scos o scrisoare și s-a apropiat de lectica unde stătea Oriana; ea, văzând cum îi învinsese pe cei trei cavaleri atât de viteji în luptă, a gândit că e Amadis și un fior i-a săgetat inima; dar cavalerul a venit lângă ea cu multă smerenie și, întinzându-i scrisoarea, i-a spus: „Doamnă, Agrajes și don Florestan vă trimit această scrisoare, din care veți afla vești ce vă vor bucura; și-acum, rămâneți cu Dumnezeu, doamnă, că eu mă întorc la cei ce m-au trimis, știind sigur că vor avea nevoie de mine, deși nu prețuiesc mult”. „Dimpotrivă, aș zice, după câte am văzut – a răspuns Oriana –, și vă rog să-mi spuneți cum vă numiți, acum că v-ați muncit atâta ca să îmi faceți plăcere”. „Doamnă – a răspuns el –, eu sunt Gavarte de la Valea Temătoare, care este foarte mâhnit de ceea ce săvârșește regele, tatăl vostru, împotriva voastră, dar mă încred în Dumnezeu că greu îi va fi să ducă această faptă la bun sfârșit, căci, mai curând vor muri mulțime dintre supușii voștri și alții, căci toată lumea va afla ce s-a întâmplat”. „Ah, don Gavarte, bunul meu prieten, deie Domnul, în marea-i bunătate, să vină vremea să vă pot răsplăti pentru marea voastră credință!” „Doamnă – a spus el –, întotdeauna dorința mea a fost să vă slujesc în toate ca pe stăpână mea de drept, și, acum, mai mult ca niciodată, știind ce mare nedreptate vi se face; și vă voi veni în ajutor împreună cu cei ce vor să vă slujească”. „Prietene – a răspuns ea – mult vă rog să le cereți asta, oriunde îi aflați”. „Așa voi face – a spus el –, căci îmi e cu putință fără să-mi calc credința”. Apoi, și-a luat rămas bun de la ea, și Oriana s-a dus la Mabilia, ce stătea cu regina Sardamira; regina i-a spus: „Mi se pare, doamnă, că am pățit același lucru cu însoțitorii noștri, și nu știu dacă e din pricina neputinței lor ori e blestemat

drumul acesta, căci, aici, au fost înfrânți și zdrobiți și păzitorii mei”.

Toate au râs mult de aceste vorbe ale reginei, doar cavalerii erau rușinați și umiliți și nu îndrăzneau să se arate în fața lor. Oriana a rămas acolo o vreme, cât să-și vină în fire cavalerii și să izbutească Lasamor să se întoarcă cu armăsarul său, după o bucată bună de timp, și, retrăgându-se cu Mabilia, au citit scrisoarea, în care Agrajes, don Florestan și don Gandales le înștiințau că în Insula Ferecată sosiseră Gandalin și Ardian Piticul și că, peste opt zile, va fi împreună cu ei și Amadis care, prin cei doi le trimisese vorbă să pregătească o flotă puternică, fiindcă aveau a merge într-un loc foarte însemnat; că ei făcuseră întocmai și o îndeamnă să fie veselă și să nu-și piardă speranța, că Dumnezeu nu o va părăsi.

Tare s-au mai bucurat de aceste vești nemaipomenite, de parcă le-ar fi dat speranțe că vor trăi după ce gândiseră că vor muri, dacă avea să se încheie acea căsătorie; și Mabilia o încuraja pe Oriana și o îndemna să mănânce, dar așa cum nu putuse s-o facă din pricina marii amărăciuni, nu putea nici de prea multă bucurie. Apoi și-a urmat drumul până la cetatea unde se afla regele, dar, mai înainte de-a ajunge acolo, regele și romanii, cu multă lume, le-au ieșit în întâmpinare.

Când Oriana i-a văzut, a început să plângă amarnic și a cerut să fie coborâtă din lectică, iar toate domnișoarele au descălecat și, văzând că plânge atât de îndurerată, plângeau și ele și își smulgeau părul din cap, sărutându-i mâinile și veșmintele de parcă ar fi fost moartă în fața lor, făcându-i pe toți să fie copleșiți de o mare durere.

Regele, văzându-le astfel, tare s-a mai mâhnit și i-a zis regelui Arban de Norgales: „Duceți-vă la Oriana și spuneți-i că ceea ce face îmi aduce cea mai mare mâhnire de pe lume și că îi poruncesc să urce în lectică și să-și cheme domnișoarele, să se arate mai veselă și să se ducă la maică-sa, că îi va da vești ce o vor bucura”.

Regele Arban i-a spus ceea ce i se poruncise, dar Oriana i-a răspuns: „Oh, rege din Norgales, bunul meu văr, dacă marea mea nenorocire este atât de cumplită, iar domnia voastră și cei ce ați trecut prin multe primejdii ca să le ajutați pe domnișoarele întristate și îndurerate nu-mi puteți fi de ajutor cu arma în mână, ajutați-mă măcar cu vorba, sfătuindu-l pe tatăl meu să nu îmi facă un rău atât de mare și să nu-l atâțe pe Dumnezeu, ce i-a dat numai fericire până acum, să-i fie potrivnic; și spuneți-i să vină la mine cu contele Argamon și don Grumedan, că altminteri, cu niciun chip nu voi pleca

de aici”.

În toată vremea asta, regele Arban nu făcea alta decât să plângă în hohote și, neputându-i răspunde, s-a întors la rege și i-a spus ce îl roagă Oriana; dar lui îi venea greu să se întâlnească acolo cu ea, deoarece cu cât erau mai cunoscute tuturora durerea și chinul ei, cu atât sporea vina lui. Contele Argamon, văzându-l că șovăie, l-a rugat mult să facă voia Orianei și a stăruit atât de tare că, după ce a venit și don Grumedan, regele s-a dus cu toți trei la fiica sa; văzându-l venind, ea a pornit spre el în genunchi, cum stătuse, cu toate domnișoarele ei, dar regele a descălecat iute și, luând-o de mână, a ridicat-o de jos și a îmbrățișat-o; ea i-a spus: „Tată și domn al meu, aveți milă de această fiică a voastră, ce în trist ceas a fost zămislită, și ascultați-mă în fața acestor gentilomi”. „Fata mea – a zis regele –, spuneți ce doriți, căci cu dragostea cuvenită de părinte vă voi asculta”. Ea s-a întins pe jos ca să-i sărute picioarele, dar el s-a tras înapoi și a ridicat-o. Oriana a spus: „Domnul meu, voința voastră este să mă trimiteți împăratului Romei și să mă despart de voi, de mama mea, regina, și de această țară unde Dumnezeu a vrut să mă nasc; de pe urma acestei plecări eu nu aștept decât moartea, fie că va veni să mă ia, fie că îmi voi lua eu însămi viața, așa că, oricum ar fi, voia voastră nu se poate împlini și de mare păcat vă faceți vinovat, de două ori. Întâi, fiindcă nu vă voi da ascultare. Și în al doilea rând, fiindcă voi muri din cauza voastră; și pentru a scăpa de toate acestea și a-l sluji pe Dumnezeu, vreau să mă călugăresc și să trăiesc la o mănăstire, lăsându-vă liber să dispuneți după voia voastră de regatele și pământurile voastre, căci eu voi renunța la toate drepturile date de Cel de Sus, în favoarea sorei mele, Leonoreta, pe care o iubiți, și a voastră, după cum veți voi; și seniore, astfel veți fi mai bine slujit decât prin căsătoria mea, căci romanii, avându-mă în puterea lor, iute vă vor deveni dușmani. Astfel că, tocmai datorită acestei vieți a mele, prin care socotiți să-i câștigați de partea voastră, nu numai că îi veți pierde, dar, cum se spune, vă vor deveni dușmani de moarte, căci niciodată nu le va sta gândul la alta decât cum să pună stăpânire pe acest pământ”. „Fiica mea – a răspuns regele –, am înțeles prea bine ce mi-ați spus și vă voi răspunde în fața mamei voastre. Urcați-vă în lectică și mergeți la ea”.

Atunci, gentilomii aceia au urcat-o în lectică și au dus-o la mama sa, regina, care a primit-o cu multă dragoste, dar plângând, căci acea căsătorie se făcea cu totul împotriva voinței sale. Dar nici ea, nici

marii seniori ai regatului și nici alții mai mici n-au izbutit cu niciun chip să-l facă pe rege să-și schimbe gândul; și, din pricina asta, soarta, supărată și obosită să îi dea veșnic atâta măreție și zile fericite, datorită cărora începuse să se lase înrobit de trufie și de mânie mult mai mult decât obișnuia, a vrut, mai mult pentru a-i lecui sufletul decât cinstea, să-i întoarcă spatele, așa cum se va povesti în cartea a patra a acestei mari istorii, pentru că acolo i se va arăta mai pe larg potrivnică. Regina, însă, fiind foarte miloasă, o mângâia pe fiică-sa, iar aceasta, cu multe lacrimi și multă smerenie, în genunchi, îi cerșea mila, spunând că, dacă ea, ce fusese aleasă dintre toate în lume să le mângâie pe femeile întristate și să le alunge aleanul celor îndurerate, cine alta e mai întristată și mai îndurerată decât ea în toată lumea asta? Așa au stat îmbrățișate mama și fiica vorbind despre aceste lucruri și despre altele, spre marea durere a celor ce le vedeau, întrețesând nespusele plăceri trecute cu frământările și marile dureri ce, adesea, îi lovea pe oameni, fără ca nimeni, oricât de mare, ori de înțelept ar fi, să poată fugi de ele.

Contele Argamon, regele Arban de Norgales și don Grumedan l-au luat pe rege deoparte, la umbra unor copaci, și contele i-a spus: „Seniore, mă hotărâsem să nu vă mai vorbesc despre acest lucru, căci fiind înțelepciunea voastră mai presus decât a tuturora și știind mai bine decât toți ce e bine și ce e rău, puteam s-o fac prea bine și în mod cinstit, dar cum sunt din neamul vostru și vă sunt vasal, nu sunt mulțumit și satisfăcut de ceea ce s-a spus, pentru că văd, seniore, că, așa cum înțelepții de multe ori nimeresc bine, când greșesc o dată, greșeala lor e mai mare decât a oricărui nebun, deoarece se încred în știința lor, nu cer sfatul nimănui și, orbiți de dragoste, ură, lăcomie ori trufie cad astfel, încât cu greu se mai pot scula. Aveți grijă, seniore, că săvârșiți o mare nedreptate și un mare păcat și, foarte curând, s-ar putea ca biciul Celui de Sus să se abată asupra voastră și marea voastră strălucire și glorie să se cufunde în întuneric; ascultați de sfaturi, de astă dată, gândindu-vă câți înțelepți, renunțând și înfrângându-și voința, au urmat vrerea și sfaturile voastre, pentru că, dacă vi se va întâmpla vreun rău din pricina asta, vă veți putea plânge mai degrabă de sfetnici decât de voi înșivă și acest lucru este bun leac și liniștire pentru cei ce greșesc”. „Bunule unchi – a răspuns regele –, îmi amintesc foarte bine tot ce mi-ați spus mai înainte, dar nu pot face alta decât să-mi țin făgăduiala făcută romanilor”. „Atunci, seniore – a spus contele –, vă cer îngăduința să plec în

ținuturile mele”. „Mergeți cu Dumnezeu”, a spus regele.

Astfel s-a încheiat sfatul acesta și regele s-a dus să mănânce; după ce s-a strâns masa, a poruncit să fie chemat Brondajel de Roca și i-a spus: „Prietene, vedeți bine că această căsătorie se face întru totul împotriva voinței fiicei mele și a tuturor vasalilor mei, care o iubesc foarte; eu, însă, știind că o încredințez unui bărbat atât de cinstit și că va trăi printre voi, nu-mi voi călca făgăduiala; așa că, pregătiți corăbiile, căci, de acum în trei zile, Oriana, cu toate doamnele și domnișoarele ei, va fi a voastră; și aveți grijă să nu iasă din cămara ei, ca nu cumva să se întâmple vreo nenorocire”. Brondajel i-a spus: „Totul se va face cum ați poruncit, seniore; și chiar dacă împărătesei, stăpâna mea, îi e greu să plece din țara unde îi cunoaște pe toți, când va vedea mărețiile Romei și marea ei împărăție, regii și principii ce i se vor închina ca să o slujească, nu va trece multă vreme și se va simți foarte mulțumită și, nu peste mult timp, veți primi carte de la ea cu vești îmbucurătoare”. Regele l-a îmbrățișat râzând și i-a spus: „Așa să mă ajute Dumnezeu, Brondajel, prietene, dacă nu cred că sunteți dintre cei ce vor ști foarte bine să îi redați veselia”. Salustanquidio, care se pusese pe picioare, l-a rugat pe rege ca, în marea-i bunătate, să-i poruncească Olindei să plece cu fiica sa, că el îi făgăduiește că, de-ndată ce va fi încoronat rege, când se va întoarce cu Oriana, așa cum îi promisese împăratul, o va lua de soție. Regelui i-a plăcut gândul acesta și i-a lăudat-o mult pe Olinda, spunând că, dată fiind înțelepciunea, cinstea și marea ei frumusețe, merită cu prisosință să fie stăpâna unei țări însemnate.

Și, așa cum ați auzit, au petrecut noaptea aceea, și, a doua zi, au încărcat pe corăbii tot ce aveau de dus; Maganil și frații săi i s-au înfățișat regelui și, cu multă înfumurare, i-au spus lui don Grumedan: „Aveți grijă că se apropie ziua rușinii voastre, căci mâine se împlinește sorocul când se va da lupta pe care ați vrut-o atât de nebunește. Să nu vă închipuiți că plecarea ori altceva ne va împiedica să luptăm, căci, de nu vă declarați învins, trebuie să plătiți pentru prostiile ce le-ați spus, ca un moșneag fără minte și judecată”.

Don Grumedan, aproape pierzându-și simțirea, auzind acele vorbe, s-a ridicat să-i răspundă. Dar regele, știindu-l cât este de simțitor în chestiunile legate de onoare, s-a temut de el și i-a spus: „Don Grumedan, rogu-vă, de dragul meu, nu luați seama la vorbe și pregătiți-vă de luptă, căci domnia voastră știți mai bine ca oricine că în asemenea împrejurări au mai multă importanță faptele decât

vorbele”. „Domnule – a spus el –, de dragul vostru voi face ceea ce porunciți și mâine voi fi pe câmpul de luptă cu tovarășii mei și se va vedea, atunci, bunătatea și răutatea fiecăruia”.

Romanii au plecat la casele lor, iar regele l-a luat deoparte pe don Grumedan și i-a spus: „Cine vă va ajuta împotriva acestor cavaleri ce îmi par puternici și viteji?” „Seniore – a răspuns el –, eu și Dumnezeu, și trupul acesta, cu inima și mâinile pe care mi le-a dat; și de sosește mâine don Galaor până după amiază, mă va ajuta și el, căci sunt sigur că va fi de partea mea și nu se va plânge că ceilalți sunt trei; iar de nu sosește, mă voi lupta singur cu ei, dacă rânduielile o îngăduie”. „Dar știți bine – a zis regele – că s-a hotărât ca lupta să fie purtată de trei contra trei, așa cum v-ați învoit și domnia voastră, și romanii nu vor voi să schimbe nimic, pentru că așa i-au făgăduit și i-au jurat lui Salustanquidio. Don Grumedan, așa să m-ajute Dumnezeu dacă nu simt o mare mâhnire în inimă auzindu-vă lipsit de niște tovarăși pe potriva unei asemenea înfruntări și tare mă tem de felul cum se va sfârși povestea aceasta”. „Domnule – a răspuns el –, nu vă temeți, căci Dumnezeu, în câteva clipe, își revarsă bunăvoința și îi ajută pe cei ce îi sunt pe plac, iar eu lupt împotriva trufiei cu cumpătare și voie bună, cum îi place Domnului, și aceea mă va ajuta; și dacă n-o să vină don Galaor, nici vreun alt cavaler viteaz de la curtea voastră, voi alege doi dintre cavalerii mei, care îmi vor părea mai potriviți, să lupte alături de mine”. „Nu e bine – a spus regele –, căci aveți de-a face cu bărbați puternici și pricepuți în meșteșugul armelor și nu vi se potrivesc asemenea tovarăși; dar, don Grumedan, vă dau o idee mai bună: vreau să lupt eu însumi alături de voi, pe ascuns, căci, de multe ori ați făcut-o și voi pentru mine și în slujba mea; așa că, prietene credincios, tare aș fi nerecunoscător, dacă, în această împrejurare, nu mi-aș pune în joc viața și onoarea, ca răsplată pentru nenumăratele dăți când v-ați pus domnia voastră viața în primejdie pentru a mă sluji”; și în tot acest timp, regele îl ținea îmbrățișat, curgându-i lacrimi din ochi. Don Grumedan i-a sărutat mâinile și i-a spus: „Deie Domnul ca un rege atât de drept ca voi să nu cadă în asemenea greșeală pentru cel ce întotdeauna va face totul întru sporirea faimei și cinstei voastre; oricum, seniore, socotesc spusele voastre drept una dintre cele mai însemnate dovezi de bunăvoință primite din partea voastră, căci ceea ce fac eu nu este îndeajuns pentru a vă sluji, dar nu pot primi, pentru că sunteți rege și stăpân și judecător, și, tocmai în asemenea împrejurări, trebuie să

judecați cu dreptate atât pe străini, cât și pe supușii voștri". Fericiți vasalii cărora Dumnezeu le dă asemenea regi ce, prețuind mai mult dragostea ce le-o datorează decât serviciile pe care aceștia le aduc, neținând seama de viețile și măreția lor, vor să-și riște viața pentru ei, așa cum voia acest rege pentru un cavaler sărac, dar bogat în virtute. „Dacă asta vă e voia – a spus regele –, nu-mi rămâne alta decât să mă rog lui Dumnezeu pentru voi".

Don Grumedan a plecat la el acasă și a poruncit ca doi dintre cavalerii săi să se pregătească să lupte alături de el, a doua zi, dar să știți că, deși era tare curajos, puternic și trecut prin multe fapte de arme, era îndoit în inima lui, pentru că aceia care aveau să lupte lângă el nu erau pe potriva unei înfruntări atât de grele, iar el era atât de nobil și cu inima atât de vitează, încât ar fi preferat moartea decât să facă ori să spună ceva spre rușinea sa, dar nu-și arăta simțămintele, ci dimpotrivă, și le ascundea.

Noaptea aceea a petrecut-o în capela Sfintei Maria, iar dimineața au ascultat liturghia cu multă cuviință, don Grumedan rugându-se Domnului să-i îngăduie să sfârșească lupta întru cinstea sa, iar de voia sa va fi să-și sfârșească zilele, să se milostivească de sufletul lui. Apoi, cu mult curaj, a cerut să i se aducă armele, și-a îmbrăcat lorica de zale groase și albe și deasupra un pieptar cu însemnele sale, lebede albe pe fond vinețiu; și nu sfârșise încă să se îmbrace, când pe ușă a intrat frumoasa domnișoară ce venise la curte cu solia Grasindei și a Cavalerului Grec, însoțită de alte două domnișoare și de doi scutieri, ducând în mână o foarte frumoasă spadă, bogat împodobită, și a întrebat de don Grumedan. Când a fost condusă la el, i-a spus în limba franceză: „Domnule, don Grumedan, Cavalerul Grec, care vă iubește mult pentru cele auzite de la voi după ce a sosit pe aceste meleaguri, știind că ați hotărât să vă înfruntați cu romanii, v-a trimis doi cavaleri foarte viteji, pe care i-ați văzut cu el, și vă transmite să nu mai căutați alții pentru această luptă, căci puteți conta pe ei cu toată încrederea; și vă trimite și această frumoasă spadă, ce s-a dovedit a fi foarte bună, după cum ați văzut pe când izbea cu ea în columna de marmură, urmărindu-l pe cavalerul ce fugea de el".

Tare s-a mai bucurat don Grumedan auzind acestea, dată fiind nevoia în care se afla și socotind că tovarășii unui bărbat ca acel Cavaler Grec nu pot fi decât oameni de mare preț, așa că a răspuns: „Domnișoară, aibă parte de noroc viteazul Cavaler Grec ce se arată

atât de îndatoritor cu un om pe care nu îl cunoaște și asta mulțumită marii sale înțelepciuni; deie Domnul să vină vremea când voi putea să-l slujesc, la rândul meu". „Domnule – a spus ea –, mult l-ați prețui dacă l-ați cunoaște, și tot astfel îi veți prețui pe tovarășii săi, după ce îi veți fi pus la încercare; dar, acum, încălecați-vă calul, căci ei vă așteaptă la intrarea pe câmpul de luptă".

Don Grumedan a scos spada din teacă și a văzut că e foarte curată și fără nicio urmă de la loviturile date în coloană, și, făcând o cruce asupra ei, și-a încins-o și a încălecat pe calul dăruit de don Florestan, pe care îl câștigase de la romani, cum ați auzit; și călare, arătând ca un bătrân chipeș și viteaz, s-a dus la cavalerii ce îl așteptau și toți trei s-au bucurat de această întâlnire; don Grumedan, însă, nu i-a putut recunoaște defel; și așa au intrat pe câmpul de luptă, atât de arătoși, că cei ce îl iubeau pe don Grumedan mare plăcere au încercat. Regele, care deja sosise, a fost mirat că acei cavaleri, ce nu îl cunoșteau pe don Grumedan, fără niciun motiv, voiau să înfrunte o primejdie atât de mare, și, văzând-o pe domnișoara aceea, a poruncit să fie chemată la el; ea i s-a înfățișat și regele a întrebat-o: „Domnișoară, care e pricina pentru care acești doi cavaleri din suita voastră vor să ia parte la o luptă atât de primejdioasă, fără să-l cunoască pe cel pentru care o fac?" „Seniore – a răspuns ea –, cei buni, ca și cei răi se fac cunoscuți prin faptele lor. Și Cavalerul Grec, auzind despre bunătatea lui don Grumedan și despre această luptă, știind că, la vremea aceasta aici se află puțini dintre vitejii voștri cavaleri, a socotit că e bine să-i lase pe acești doi tovarăși ai săi să îl ajute, căci sunt atât de viteji și vestiți pentru faptele lor de arme, că, mai înainte de amiază, marea trufie a romanilor va fi încă mai zdrobită, iar vitejia cavalerilor voștri mai vestită; dar Cavalerul Grec n-a vrut ca don Grumedan să afle acest lucru, până nu îi întâlnește pe câmpul de luptă, cum ați văzut și domnia voastră, seniore". Tare s-a mai înveselit regele cu acest ajutor, căci îl durea inima la gândul că lui don Grumedan i s-ar putea întâmplă o nenorocire, fiindcă n-avea niciun ajutor în lupta aceea, și mult i-a fost recunoscător Cavalerului Grec, deși nu se arăta atât pe cât gândea.

Cei trei cavaleri, don Grumedan fiind la mijloc, s-au oprit la un capăt al câmpului, așteptându-și potrivnicii, ce au intrat curând pe câmp, cu regele Arban de Norgales și contele de Clara drept judecători din partea primilor, și Salustanquidio și Brondajel de Roca, din partea romanilor, așa cum poruncise regele; romanii ce aveau să

lupte s-au arătat pe cai mândri, cu armuri noi și bogate și, cum erau vânjoși și înalți, păreau plini de putere și de vitejie; erau însoțiți de slujitori ce sunau din trâmbițe și cimpoaie și alte instrumente ce făceau larmă mare, precum și de toți cavalerii din Roma aflați la curte; așa s-au apropiat de rege și i-au spus: „Domnule, vrem să ducem la Roma capetele cavalerilor greci și, cu toată părerea noastră de rău, așa vom face și cu capul lui don Grumedan, deși ne mâhnește că vă întristăm; dar, de voiți, porunciți-i să se dezică de vorbele sale și să recunoască faptul că noi, cavalerii romani, suntem cei mai viteji de pe tot pământul”. Regele nu le-a răspuns nimic la asta, dar a spus: „Plecați la luptă și cei ce vor câștiga capetele celorlalți să facă ce vor socoti de cuviință cu ele”.

Cavalerii au intrat pe câmpul de luptă și Salustanquidio cu Brondajel i-au condus la un capăt al câmpului, iar regele Arban și contele de Clara, pe don Grumedan și tovarășii săi la celălalt capăt. Atunci s-a arătat la ferestre regina, cu doamnele și domnișoarele ei, ca să privească lupta, și a poruncit să stea cu ele și don Guilan Gânditorul, slăbit de boala sa, și Cendil de Ganota, căruia încă nu i se lecuise rana; regina i-a spus lui don Guilan: „Bunul meu prieten, ce credeți că se va întâmpla cu tatăl meu, don Grumedan – căci regina îl numea întotdeauna tatăl ei, fiindcă el o crescuse –, căci diavolii aceia par atât de voinici și de viteji că tare mă înspăimântă?” „Doamna mea – a răspuns el –, soarta oricărei lupte o hotărăște Dumnezeu, așa cum El voiește, și cauza pentru care oamenii poartă lupta, nu marea vitejie a celor ce se înfruntă; și, știindu-l eu pe don Grumedan drept un cavaler foarte înțelept, cu frica lui Dumnezeu și apărător al dreptății, iar pe romani, atât de neobrăzați și de trufași, vrând ca totul să fie după voia lor, vă spun că, dacă aș fi în locul lui don Grumedan, cu acei doi tovarăși ai săi, nu m-aș teme de trei romani și nici dacă ar veni și un patrulea”. Vorbele lui don Guilan au mângâiat-o și au încurajat-o mult pe regină, care se ruga din inimă lui Dumnezeu să îl ajute pe tutorele ei și să îl scape din acea primejdie acoperit de glorie.

Cavalerii aflați pe câmp și-au îmboldit caii și s-au repezit unii spre ceilalți, în cea mai mare goană; și cum erau foarte iscusiți în luptă și se țineau tare țepeni în șei și unii și alții, s-au izbit năprasnic în scuturi și niciunul nu și-a greșit lovitura, așa că și-au frânt lăncile și s-a petrecut un lucru nemaivăzut până atunci în vreo luptă dată la curtea regelui între mai mulți cavaleri, căci toți trei romanii au fost

azvârliți din șei pe jos, iar don Grumedan și tovarășii săi au trecut pe lângă ei foarte țanțoși și fără să se fi clintit din șa; și, pe dată, și-au întors iar caii spre ei și i-au văzut că se trudesc să se scoale și să se înfrunte cu ei. Don Bruneo fusese, însă, rănit, nu prea grav, în partea stângă a pieptului, de lancea celui cu care se înfruntase.

Mare a fost supărarea romanilor și mare bucuria celorlalți, care îi dușmăneau și îl iubeau pe don Grumedan.

Cavalerul cu Armura Verde i-a spus lui don Grumedan: „Acum, că le-ați arătat cum știu să se înfrunte cu lancea, n-are rost să îi atacăm călare, dacă ei sunt pe jos". Don Grumedan și celălalt cavaler i-au răspuns că are dreptate, și toți trei au descălecat și au pornit împotriva romanilor, care nu mai erau așa de viteji ca înainte; Cavalerul cu Armura Verde a spus: „Domnilor cavaleri din Roma, văd că ați descălecat de pe caii voștri și asta, probabil, pentru că nu puneți mare preț pe noi; dar, deși nu suntem atât de vestiți ca voi, nu vrem să ne răpiți și această cinste și de aceea am descălecat și noi".

Romanii, care, mai înainte, erau tare înfumurați, acum se înspăimântaseră foarte, văzându-se doborâți la pământ cu atâta ușurință, și n-au răspuns nimic, așteptând cu spadele în mână și apărându-se cu scuturile; și, pe dată, au pornit să se înfrunte cu mare înverșunare, dându-și lovituri foarte grele, astfel că toți cei ce îi priveau se minunau; și, în scurtă vreme, vitejia și furia lor s-a făcut văzută, căci armurile le erau sfârtecate în multe locuri, pe unde țâșnea sângele, iar coifurile și scuturile li se îndoiseră; don Grumedan, cu multă dușmănie și furie, se îndârjea tare și o luase înaintea tovarășilor săi, astfel că, primind mai multe lovituri, era rănit greu; tovarășii lui, cei pe care-i știți, ce se temeau mai mult de rușine decât de moarte, văzând că romanii se apără, și-au arătat toată puterea și au prins să-i pălească, dându-le lovituri grele, căci, până atunci se înfrânaseră, așa că romanii s-au speriat, părându-li-se că celorlalți li s-au dublat puterile, și s-au văzut atât de copleșiți și încolțiți, că nu se mai gândeau decât să se apere, retrăgându-se atât de năuciți, că nu izbuteau să se adune laolaltă; ceilalți, văzându-i aproape învinși, nu i-au lăsat, însă, să-și tragă sufletul și făceau minuni de vitejie, de parcă n-ar fi dat nicio lovitură de spadă în ziua aceea.

Maganil, cel mai mare dintre frați și cel mai viteaz, ce se arătase toată ziua mai presus decât ceilalți, văzându-se cu scutul făcut bucăți, cu coiful sfârtecat și înfundat în multe locuri și că armura nu îl mai

apără, s-a tras cât a putut mai mult spre ferestrele reginei, dar cavalerul cu armura de aur și argint l-a urmărit și nu l-a slăbit o clipă, așa că celălalt a început să strige: „Doamnă, pentru numele lui Dumnezeu, nu mă lăsați să mor, că recunosc că tot ce a spus don Grumedan este adevărat”. „Fiți blestemat – a spus cel cu armura de aur și argint –, căci acestea sunt adevăruri cunoscute”. Și apucându-l de coif, i l-a smuls din cap și s-a făcut că vrea să-l descăpățâneze, iar regina, văzându-l, s-a tras de la fereastră.

Don Guilan, ce stătea la fereastră, cum ați auzit, a spus: „Domnule cavaler din Grecia, nu jinduiți să duceți în țara voastră o căpățână atât de trufașă ca aceasta; lăsați-o, de binevoiți, să se întoarcă la Roma, unde purtarea sa e prețuită, pe când în țara voastră ar fi urâtă”. „Așa voi face – a spus celălalt –, pentru că i-a cerut îndurare reginei și pentru că asta e voia voastră, deși nu vă cunosc; vi-l las vouă; porunciți să-i fie oblojite rănile, că de scrânteală s-a vindecat”. Și, întorcându-se spre tovarășii săi, l-a văzut pe don Grumedan în genunchi pe pieptul unui roman întins pe jos, dându-i lovituri strașnice în obraz cu mânerul spadei, în vreme ce romanul striga în gura mare: „Ah, domnule Grumedan, nu mă ucideți, că recunosc a fi întru totul adevărate laudele ce le-ați adus cavalerilor din Marea Britanie și că vorbele mele sunt mincinoase”.

Cavalerul cu armura de aur și argint, care tare se mai bucura de ceea ce făcea don Grumedan, i-a chemat pe judecători, să audă ce spune cavalerul și să vadă cum Cavalerul cu Armură Verde îl scosese de pe câmpul de luptă pe potrivnicul său, ce o rupsese la fugă; dar Salustanquidio și Brondajel de Roca erau atât de întristați și îndurerați de această înfrângere așa de rușinoasă, încât, fără să mai stea de vorbă cu regele, au părăsit câmpul de luptă și, ducându-se la casele lor, au poruncit să fie aduși acei cavaleri ce-și luaseră vorbele înapoi fiindcă soarta le fusese atât de potrivnică; don Grumedan, văzând că nu mai are nimic de făcut, cu îngăduința judecătorilor, a încălecat împreună cu tovarășii săi și s-au dus toți să sărute mâna regelui; și Cavalerul cu Armură Verde i-a spus: „Seniore, Dumnezeu să vă aibă-n pază, căci noi ne ducem la Cavalerul Grec, în a cărui tovărășie suntem slăviți și ajutați de soartă”. „Domnul să vă călăuzească – a răspuns regele –, căci ne-ați dovedit, într-adevăr, și el și domniile voastre că sunteți nespus de viteji în luptă”. Astfel și-au luat rămas bun de la rege; domnișoara ce venise cu ei s-a apropiat de rege și i-a zis: „Maiestate, binevoiți a mă asculta înainte de a pleca,

pentru că vreau să vă spun ceva în taină”. Regele le-a cerut tuturor să se retragă și a grăit așa: „Spuneți, acum, ce doriți”. „Seniore – a spus ea –, până acum ați fost cel mai prețuit rege al creștinătății și faima voastră a sporit mereu; și printre faptele voastre bune, întotdeauna ați avut grijă de domnișoare, făcându-le favoruri și împărțindu-le dreptatea, arătându-vă nemilos cu cei ce le nedreptățeau; acum, însă, pierzându-și marea nădejde pe care și-o puneau în voi, toate se socotesc lipsite de ocrotirea domniei voastre, văzând ceea ce faceți împotriva fiicei voastre, Oriana, și cum vreți să o dezmoșteniți pe nedrept, luându-i ceea ce Dumnezeu i-a lăsat moștenire; și sunt tare înfricoșate și înspăimântate văzând că nobila voastră purtare, de data aceasta, s-a schimbat cu totul și mică le este încrederea în soarta lor, văzând de câtă cruzime dați dovadă împotriva lui Dumnezeu, a fiicei voastre și a tuturor supușilor voștri, când sunteți obligat, nu ca rege, care trebuie să păzească dreptatea tuturor, ci ca părinte, chiar de ar fi ca Oriana să nu fie ocrotită de nimeni, ca voi să îi arătați toată dragostea și să o mângâiați; fapta voastră nu e o pildă proastă dată doar lumii, căci lacrimile și plânsetele ei vă vor învinovăți în fața lui Dumnezeu. Chibzuiți bine, maiestate, și faceți ca sfârșitul vieții voastre să fie pe potriva începutului ei, când ați dobândit mai multă glorie și faimă decât oricare muritor; și-acum, rămâneți cu Dumnezeu, seniore, căci eu mă duc la acei cavaleri ce mă așteaptă”. „Mergeți cu Dumnezeu – a răspuns regele – și să n-am parte de mântuirea lui dacă nu gândesc că sunteți bună și cu minte înțeleaptă”. Ea s-a dus la însoțitorii săi și au plecat împreună spre corabie, căci timpul le era prielnic și, pe dată, au ieșit din port; și cum știau în ce zi regele Lisuarte avea să o dea pe Oriana romanilor, s-au zorit la drum, ca să îl înștiințeze pe Cavalerul Grec. Așa că, după două zile și două nopți l-au ajuns din urmă, fiindcă el rămăsese pe loc să-i aștepte.

Cu multă bucurie și plăcere s-au reîntâlnit, pentru că sfârșiseră acele isprăvi întru marea lor cinste. Domnișoara le-a povestit tuturor cum se desfășurase lupta, cum fusese ajutat don Grumedan, căruia mare trebuință îi făcea acest ajutor, căci nu avea tovarăși de luptă, bucuria sa aflând de acel sprijin și că îi trimite mulțumiri Cavalerului Grec pentru fapta sa, fără să lase deoparte nimic.

Grasinda a întrebat: „Ați aflat ce a poruncit regele în legătură cu fiica sa?” „Da, doamnă – a răspuns domnișoara; la patru zile după plecarea voastră urmează să pornească și ea pe mare, în tovărășia

romanilor; dar de-ați fi văzut, doamnă, cum mai jelesc ea și domnișoarele ei și toți din regat, că nu se poate povesti". Grasindei i s-au umplut ochii de lacrimi și l-a rugat pe Dumnezeu să-și arate marea-i milosârdie față de această nespusă nedreptate și să o salveze în vreun fel. Cavalerul Grec, însă, era foarte bucuros de aceste vești, căci, în sufletul lui, se hotărâse să o răpească pe Oriana și nu mai avea răbdare să dea ochi cu romanii; și, în felul acesta, avea să se bucure de doamna sa și să-și afle tihnă pentru inima lui, căci altminteri n-avea cum; iar cât despre regele Lisuarte și împărat nu îi prea păsa, chibzuind că o să le dea destul de furcă; și ceea ce îi bucura cel mai tare sufletul era gândul că toate acestea aveau să se săvârșească fără ca doamna sa să aibă vreo vină.

Și, tăifăsuind și petrecând ei așa cum auziți, într-o zi, către prânz, au sosit în marele port al Insulei Ferecate; cei din insulă, ce aflaseră de la Gandalin cam când aveau să sosească, au zărit de departe corăbiile și le-au recunoscut după descrierea lui; așa că mare a fost veselia tuturor, fiindcă toți îl iubeau nespus, și s-au grăbit să vină pe țărm, împreună cu toți marii seniori din neamul lui Amadis și cu prietenii săi, ce îl așteptau; când Grasinda a văzut în port atâta lume și veselia ce îi cuprinsese pe toți, mult s-a mai minunat, dar și mai mult încă, auzindu-i pe toți spunând: „Bun venit stăpânului nostru, ce a fost atâta vreme departe de noi!" Și i-a spus Cavalerului Grec: „Domnule, de ce vă arată acești oameni atâta dragoste și cinstire, spunând «bun venit stăpânului nostru»?" El i-a răspuns: „Doamnă, vă cer iertare pentru că m-am ascuns de voi vreme atât de îndelungată, dar nu puteam face altfel fără primejdia de a mă face de rușine și la fel am făcut în toate ținuturile străinești pe unde am umblat, fără ca nimeni să-mi poată afla numele; dar, acum, vreau să știți că eu sunt stăpânul acestei insule și sunt acel Amadis de Gaula, de care, uneori, ați auzit vorbindu-se; iar cavalerii pe care îi vedeți sunt din familia mea, ori îmi sunt prieteni, și ceilalți îmi sunt vasali și cu greu s-ar putea afla pe lume alți cavaleri ca ei, care să le stea alături în vitejia lor nemăsurată". „Domnule – a spus Grasinda –, dacă mă bucur că v-am aflat numele, tot pe-atât mă întristez în inima mea că nu v-am cinstit așa cum i se cuvine unui bărbat atât de nobil și de neam așa de mare, și mă simt tare nefericită că v-am tratat ca pe un sărman cavaler rătăcitor; iar de mă mângâie ceva e doar faptul că cinstirea de care v-ați bucurat în ținutul meu, dacă se poate numi cinstire, v-a fost pe plac și s-a datorat numai vitejiei voastre, fără să țin seama

defel de marile voastre avuții, de stirpea voastră aleasă și nici de acești cavaleri pe care mi-i lăudați atât de mult”. Amadis i-a spus: „Doamnă, să nu mai vorbim despre asta, fiindcă cinstirea și bunăvoința ce mi-ați arătat au fost atât de mari și la vreme atât de potrivită, încât nici eu, nici toți acești cavaleri pe care-i vedeți aici, mai prețuiți decât mine, nu le-am putea răsplăti”.

Și au intrat în port, unde îi aștepta toată lumea, iar don Gandales adusese douăzeci de cai, pe care doamnele să urce până la castel; pentru Grasinda, însă, a fost coborât de pe corabie un cal mândru, cu harnașament bătut în aur și argint emailat, iar ea s-a îmbrăcat cu veșminte minunat de bogate; între barca în care veneau ea și Amadis, și plajă au fost aruncate scânduri groase, ca să poată coborî; pe mal îi așteptau Agrajes, don Cuadragante, don Florestan și Gavarte de la Valea Temătoare, cu bunul Dragonis, Orlandin, Ganjes de Sadoca, Argamon Viteazul, Sardanan, fratele lui Angriote de Estravaus, și nepoții săi, Pinores și Sarquiles, Madancil de la Puntea de Argint și mulți alți bărbați viteji, dornici de luptă, peste treizeci; Enil, bunul și înțeleptul, trecuse în barcă și vorbea cu Amadis, iar Ardian Piticul și Gandalin stăteau de vorbă cu domnișoarele de onoare ale Grasindei. Apoi Amadis a luat-o de braț pe Grasinda și a condus-o de la barcă până la mal, unde a fost primită cu multă dragoste și curtenie de toți acei seniori, iar Agrajes și Florestan au urcat-o pe cal. Tare le-a mai plăcut tuturor marea ei frumusețe și straiele-i bogate, și au condus-o, așa cum auziți, cu doamnele și domnișoarele ei, prin insulă, la frumoasele palate unde locuiseră Amadis și frații săi, când acesta cucerise insula; și acolo, pentru a le sărbători cu ighemonicon, au rămas să se ospăteze cu ea cei mai mulți dintre cavaleri, la masa pregătită cu mare grijă de don Gandales; mai mare peste cei ce slujeau la masă a fost Ardian Piticul, care nu-și mai încăpea în piele de bucurie, spunând multe bazaconii ce stârneau râsul; Amadis, însă, tot timpul petrecerii nu s-a despărțit de maestrul Helisabad și, ținându-l de mână, le spunea tuturor că mulțumită lui Dumnezeu și lui e acum în viață; iar la masă, l-a așezat între el și Gavarte de la Valea Temătoare; dar, toate aceste plăceri și vederea acelor cavaleri atât de iubiți de Amadis nu-i puteau îndepărta acestuia marea frământare din suflet, la gândul că romanii ar putea trece cu Oriana mai înainte de a le ieși el în cale, și nu se putea liniști și nu-și afla odihnă cu niciun chip, pentru că, în comparație cu marea lui iubire, toate celelalte erau pentru el pricină de mare întristare.

După ce au mâncat cu toții cu mare plăcere și s-a strâns masa, Amadis i-a rugat să nu plece niciunul, căci voiește să le vorbească, iar ei au făcut întocmai.

Văzând, deci, Amadis că toți acei cavaleri s-au liniștit și așteaptă la mese să audă ce le va spune, le-a grăit astfel: „De când nu m-ați văzut, vitejii mei domni, am străbătut multe meleaguri străine și prin multe aventuri am trecut, ce lung ar fi să le povestesc; dar cele mai multe și cele mai primejdioase pentru mine au fost acelea când le-am venit în ajutor doamnelor și domnițelor ce deseori erau nedreptățite și batjocorite, pentru că, așa cum acestea s-au născut să se supună cu sufletele lor slabe, și cele mai puternice arme ale lor sunt lacrimile și suspinele, cei cu inimile viteze, mai cu osebire între celelalte, trebuie să aibă grijă de ele, să le ocrotească și să le apere împotriva celor care, lipsiți de virtute, le chinuie și le dezonorează, cum făceau, în vremuri străvechi, grecii și romanii, trecând mările, distrugând pământurile, purtând bătălii, ucigând regii și azvârlindu-i din regatele lor, doar pentru a răzbuna silniciile și jignirile săvârșite contra femeilor; și de aceea marea lor faimă și slavă dăinuie în istorie și va dăinui cât lumea; și cine știe mai bine decât voi, bunii mei domni, ce se întâmplă și în zilele noastre? Căci stați mărturie acelor ce trec, în fiecare zi, prin multe încercări și primejdii din această cauză, așa că nu vă voi spune mai multe; v-am dat această pildă adevărată a celor din vechime, socotind că astfel vă voi îmbărbăta inimile, fiindcă aceia au fost atât de viteji, încât, dacă s-ar putea împărți în lume ceea ce le-a prisosit lor, n-ar mai exista niciun laș. Și fiindcă isprăvile din trecut, de care ne aducem aminte, ne fac să le căutăm și să le dorim pe cele de azi cu mai multă ardoare. Și, întorcându-mă la ceea ce ne interesează, de când am sosit în această țară, am aflat despre marea nedreptate și jignire pe care regele Lisuarte vrea să le săvârșească împotriva fiicei sale, Oriana, căci fiind ea urmașă de drept la coroana regatului, el, împotriva dreptății, vrea să o lipsească de moștenire și o trimite să-i fie soție împăratului Romei; și din câte mi s-a spus, cu totul împotriva voinței ei și a tuturor supușilor săi, dar, mai cu seamă a ei, căci se jeluiește amarnic și se plânge Domnului și omenirii împotriva acestei mari silnicii. Și dacă e adevărat că regele Lisuarte, fără teamă de Dumnezeu și de oameni, săvârșește această cruzime, vă spun că în blestemat ceas ne-am născut, dacă nu vom îndrepta noi această fărădelege; căci îngăduind să fie săvârșită, se pierd și se dau uitării marile primejdii și

încercări prin care am trecut până acum, ca să dobândim cinste și slavă. Acum să-și spună fiecare părerea, dacă binevoiți, căci pe-a mea o cunoașteți”. Agrajes a răspuns, pe dată, la rugămintea tuturor acelor cavaleri, și a spus: „Deși prezența voastră, domnule și bunule văr, ne-a dublat forțele și ceea ce mai înainte ne speria foarte, acum ni se pare ușor și neînsemnat, noi, fără să sperăm în sosirea voastră, aflând ce vrea să facă regele Lisuarte, eram, oricum, hotărâți să îndreptăm lucrurile și să-i venim în ajutor Orianei, neîngăduind o silnicie atât de mare, și mai degrabă să ne sfârșim zilele ori să-i ucidem pe ceilalți; și de vreme ce gândim ca unul, ca unul să pornim la treabă cât mai iute și să dobândim acea glorie pe care o dorim, fără să mai stăm în cumpănă”. Auzind cavalerii răspunsul lui Agrajes, au spus toți într-un glas că a grăit bine și că trebuie să îi vină în ajutor Orianei fără zăbavă, căci, dacă e adevărat că își riscă viața pentru multe lucruri ușuratice, cu atât mai mult trebuie să o facă pentru această atât de însemnată pricină, ce îi va acoperi de glorie pentru veșnicie.

Grasinda, văzând ce hotărâre au luat, l-a îmbrățișat pe Amadis și i-a spus: „Ah, Amadis, stăpânul meu! Cât de bine se vede, acum, marea voastră vitejie și cea a prietenilor și rudelor voastre, căci săvârșiți ceea ce niciodată n-a fost săvârșit de vreun cavaler, nu numai pentru această preabună doamnă, ci pentru toate doamnele și domnișoarele din lume, fiindcă vitejii și curajoșii cavaleri de pe alte meleaguri, urmându-vă pilda, vor face cu mai multă hotărâre și îndrăzneală ceea ce, cu dreptate, trebuie să facă pentru noi, femeile, iar ticăloșii lipsiți de virtute, temându-se că vor fi aspru pedepsiți, se vor stăpâni de a mai săvârși nedreptăți și silnicii; așa că, domnul meu, mergeți cu Dumnezeu și El să vă călăuzească și să vă lumineze, iar eu voi rămâne aici să văd cum se sfârșește totul și, apoi, voi face ceea ce îmi porunciți”. Amadis i-a mulțumit mult și a lăsat-o în grija lui Ysanjo, guvernatorul insulei, ca acesta să o slujească și să îi arate toate lucrurile minunate de pe insulă; totodată, i-a cerut lui Ysanjo să îi arate multă prețuire și cinstire marelui său prieten, maestrul Helisabad; dar maestrul i-a spus: „Bunule domn, dacă vă pot fi de folos cu ceva, e numai în treburi de felul celei pe care o veți săvârși acolo unde plecați acum, căci sunt obișnuit cu luptele, așa că nu voi rămâne, cu niciun chip, aici, ci, mai curând aș vrea să vă fiu de ajutor cu darul pe care mi l-a dat Dumnezeu, dacă îmi îngăduiți, seniore, căci știu prea bine, cunoscând marea nebunie a romanilor și mânia

voastră, că vă pot sluji și ajuta mult”. Amadis l-a îmbrățișat și i-a spus: „Ah, maestre, adevărate prieten! Deie Domnul, în marea-i bunătate, să vă pot răsplăti pentru ceea ce ați făcut și faceți pentru mise; și dacă vreți să mergeți cu noi, să pornim pe dată, pe mare, cu ajutorul lui Dumnezeu!”

Cum flota era pregătită cu toate cele de trebuință pentru călătorie și oamenii înștiințați, după ce Amadis a poruncit să fie păzite toate drumurile, ca să nu se afle nimic despre ei, în prima noapte, s-au urcat toți pe corăbii și, fără zarvă și vânzoleală, au pornit la drum spre locul unde aveau să ajungă romanii, urmând calea potrivită ca să le-o poată lua înainte.

• CAPITOLUL LXXXI •

Cum regele Lisuarte a dat-o pe fiica sa romanilor,
cu totul împotriva voinței ei, și despre felul cum
Amadis cu toți ceilalți cavaleri de pe Insula Ferecată
i-au venit în ajutor preafrumoasei Oriana

Cum regele Lisuarte era hotărât să o dea pe fiica sa, Oriana, romanilor și gândul acesta era atât de neclintit, încât nimic din toate câte ați auzit nu i l-a putut schimba, când a sosit sorocul după făgăduială, a stat de vorbă cu ea, încercând în fel și chip să o hotărască să plece de bună voie la acel drum ce lui îi aducea atâta bucurie; dar n-a izbutit în niciun fel să-i potolească plânsul și durerea. Astfel că, furios foarte, a plecat de la ea și s-a dus la regină, cerându-i s-o liniștească pe fiică-sa, că nu-i folosește la nimic ceea ce face, fiindcă nu-și poate călca făgăduiala. Regina, care vorbise adesea cu el despre aceasta cu gândul că l-ar putea împiedica, dar veșnic îl găsise neînduplecat în hotărârea lui, fără să-l poată abate în vreun fel, n-a vrut să mai spună nimic, ci doar să-i îndeplinească porunca, deși simțea o frământare în suflet cum nu se poate mai mare, și le-a cerut tuturor prințeselor și celorlalte domnișoare ce urmau să plece cu Oriana să se urce pe corăbii, nelăsându-le să rămână cu fiica ei decât pe Mabilia, Olinda și domnița din Danemarca; apoi, a poruncit să fie duse la corăbii toate straiele și bogatele scule pe care i le dăruia. Oriana, văzând-o pe maică-sa și pe soră-sa, s-a apropiat de ele și, jelindu-se amarnic, a apucat mâna mamei sale și a prins s-o sărute; regina i-a spus: „Fata mea, rogu-vă să fiți veselă, acum, când

îndepliniți porunca regelui, căci eu mă încred în mila Domnului că totul va fi spre binele vostru și că nu va voi să-și ia mâna de pe voi și de pe mine”. Oriana i-a spus: „Doamnă, eu cred că despărțirea mea de voi va fi pentru totdeauna, fiindcă îmi simt moartea foarte aproape”. Și, spunând asta, a căzut leșinată și tot așa și regina, nemaiștiind de ele. Regele, care sosise tocmai atunci, a poruncit ca Oriana să fie dusă pe corabie așa, leșinată, împreună cu Olinda, care, în genunchi, îi cerea cu multe lacrimi să aibă milă de ea și să o lase să plece acasă la tatăl ei, să n-o trimită la Roma; el, însă, era atât de mâniat, că n-a vrut s-o asculte și a poruncit să fie condusă la corabie în urma Orianei, cerându-le Mabiliei și domnișoarei din Danemarca să urce și ele pe corabie cât mai iute.

După ce toate s-au strâns pe corăbii, împreună cu romanii, cum ați auzit, regele a încălecat și s-a dus în locul unde se afla ancorată flota. Aici a mângâiat-o pe fiica sa cu dragoste de părinte, dar nu astfel încât să-i dea speranțe că și-ar schimba hotărârea. Dar văzând că Oriana nu are putere să-și stăpânească suferința, l-a cuprins, oarecum, mila și i s-au umplut ochii de lacrimi; așa că a plecat de lângă ea și s-a dus să stea de vorbă cu Salustanquidio, Brondajel de Roca și arhiepiscopul de Talancia, rugându-i să aibă grijă de ea, să o păzească și să o slujească, căci el le-o încredințează, așa cum făgăduise; apoi s-a întors la palat, lăsându-le pe doamne și domnișoare pe corăbii, plângând de le săreau cămășile în spate și atât de îndurerate văzându-l că pleacă, de nu se poate povesti ori descrie.

După ce regele a plecat, Salustanquidio și Brondajel de Roca, acum că Oriana și toate domnișoarele erau în puterea lor, pe corăbii, au hotărât să o instaleze pe Oriana într-o cămară bogat împodobită pentru ea, împreună cu Mabilia, căci știau că aceasta e domnișoara pe care Oriana o iubește cel mai mult pe lume; apoi au încuiat ușa cămării cu lacăte grele și au lăsat-o pe corăbii pe regina Sardamira cu suita ei și multe doamne și domnișoare din suita Orianei. Salustanquidio, care murea de dragul Olindei, a dus-o pe aceasta, cu o parte din domnișoare, pe corabia lui, nu fără multe plânsete din pricină că erau astfel despărțite de stăpâna lor, Oriana, care, auzind ce se întâmplă din cămara ei și cum domnișoarele se apropiau și îmbrățișau ușa ei, strigând-o de mai multe ori să le vină în ajutor, a căzut leșinată în brațele Mabiliei.

Făcute, deci, toate acestea, au ridicat pânzele și au pornit la drum, bucuroși foarte că sfârșiseră ceea ce își dorise atât de mult împăratul,

stăpânul lor; apoi au înălțat o flamură mare cu însemnele împăratului pe catargul corăbiei unde se afla Oriana și toate celelalte corăbii navigau în jurul ei, păzind-o. Și, pe când mergeau ei așa voioși foarte și veseli, s-au uitat în dreapta și au zărit flota lui Amadis, care se apropia iute de ei venind din față și tăindu-le calea spre țărm, unde voiau să ajungă ei; Agrajes, don Cuadragante, Dragonis și Listoran de la Turnul Alb hotărâseră între ei ca, mai înainte de a-i ajunge Amadis pe romani, să se hărțuiască ei cu aceștia și să încerce să-i vină în ajutor Orianei, și de aceea își conduseseră corăbiile între flota romană și uscat. Dar și don Florestan cu viteazul don Gavarte de la Valea Temătoare, Orlandin și Imosil de Burgundia, împreună cu prietenii și vasalii lor, hotărâseră să fie primii care să-i vină în ajutor Orianei și înaintau cât mai iute cu putință între flota romanilor și corabia lui Agrajes; Amadis, la rândul lui, cu corăbiile sale, însoțit de oameni mulți, prieteni și alții din Insula Ferecată, zorea, de asemenea, ca să-i vină el primul în ajutor Orianei. Acum, să știți că romanii, când au văzut flota de departe, au gândit că trebuie să fie niște oameni pașnici ce călătoreau pe mare dintr-un loc în altul; dar, văzând că flota se împarte în trei și că două grupuri de corăbii le taie calea înspre pământ și al treilea grup îi urmărește, tare s-au mai înspăimântat și, pe dată, s-a iscat mare zarvă între ei, toți strigând din răsputeri: „La arme, la arme, că ne atacă străinii!” Și, pe dată, s-au și înarmat. Arbaletierii, ce erau foarte viteji, au fost puși să-și ocupe posturile, iar ceilalți oameni, cu Brondajel de Roca și mulți cavaleri viteji de la curtea împăratului au rămas pe nava unde se afla Oriana, cea cu flamura cu însemnele împăratului, cum ați auzit. În acest răstimp, corăbiile au ajuns unele lângă altele; Agrajes și don Cuadragante și-au lipit corabia de cea a lui Salustanquidio, unde se afla frumoasa Olinda, și au început să lupte cu mare înverșunare; don Florestan și Gavarte de la Valea Temătoare, ce pătrunseseră în mijlocul flotei, au atacat navele ducelui de Ancona și ale arhiepiscopului de Talancia, ce aveau oameni mulți de-ai vasalilor lor, bine înarmați și puternici, așa că bătălia a fost grea. Amadis și-a condus navele spre corabia cu însemnele împăratului, poruncindu-le alor săi să n-o scape din ochi; apoi, punându-i mâna pe umăr lui Angriote, i-a spus: „Domnule Angriote, bunul meu prieten, amintiți-vă de marea voastră credință pe care întotdeauna ați arătat-o și o arătați prietenilor voștri; străduiți-vă să mă ajutați cât mai mult de astă dată, căci de vrea Domnul să sfârșesc cu bine această faptă,

aceasta va fi încununarea gloriei și fericirii mele, așa cum se cuvine; și nu vă depărtați de mine, pe cât vă stă în puteri”. El i-a răspuns: „Stăpâne, nu pot face mai mult decât să-mi dau viața pentru voi și în ajutorul vostru, pentru a vă apăra cinstea; așa că Dumnezeu cu voi”. Apoi au ieșit împreună pe punte și aici lupta era în toi, cu săgeți, lănci și pietre azvârlite dintr-o parte în alta, atât de multe, de parcă ploua, nu alta; Amadis și oamenii săi nu voiau decât să-și lipească nava de cea a dușmanilor, dar nu izbuteau, pentru că aceștia, deși erau mulți, nu îndrăzneau să se apropie, văzând cu câtă furie sunt atacați, și se apărau cu cângi lungi de fier și mulțime de alte arme felurite. Atunci, Tantales de Sobradisa, majordomul reginei Briolanja, ce se afla pe teugă, văzând că Amadis nu-și poate pune în aplicare planul, a poruncit să se aducă o ancoră foarte mare și grea, legată de un lanț gros, pe care au aruncat-o de pe teugă pe corabia vrăjmașă; apoi, el și mulți alții ce îl ajutau, au tras de lanț cu putere și, sforțându-se zdravăn, au izbutit să alipească navele una de alta, încât nu se mai puteau desprinde decât dacă se rupea lanțul. Amadis, văzând asta, și-a făcut loc cu mare trudă printre oameni, ce tare îngrămădiți erau, urmat pe drumul deschis de el, de Angriote și don Bruneo; și când a ajuns în față, a pus un picior pe marginea corăbiei sale și a sărit pe cealaltă, fără ca vrăjmașii să îi poată împiedica ori opri cumva; cum săritura fusese mare și el era furios foc, a căzut în genunchi și a primit multe lovituri, dar în ciuda celor ce îl atacau mișelește, s-a ridicat și și-a apucat spada vitează și arzătoare, pe când Angriote și don Bruneo sosiseră și ei pe corabie, rănindu-și dușmanii cu lovituri puternice și necruțătoare și strigând în gura mare „Gaula, Gaula! Aici! Amadis!”, cum îi rugase el să facă dacă izbuteau să ajungă pe nava potrivnică. Mabilia, care era încuiată în cămară cu Oriana, auzind zarva și strigătele și apoi acel nume, a strâns-o de mâini pe Oriana, ce era mai mult moartă decât vie, și i-a spus: „Curaj, stăpână, căci v-a venit în ajutor acel binecuvântat cavaler, vasalul și iubitul vostru credincios”. Ea s-a ridicat în picioare, întrebând ce se întâmplă, căci, de atâta plâns își pierduse simțirile și nu auzea nimic, iar ochii ei priveau în gol aproape fără să vadă.

După ce Amadis s-a ridicat de jos și a văzut ce minuni săvârșise Angriote și don Bruneo și cum ceilalți de pe corabia lor se năpustiseră dând iureș în dușmani, s-a îndreptat cu spada în mână spre Brondajel de Roca, ce era în fața lui, și i-a dat o asemenea lovitură în coif, încât l-a culcat la picioarele lui și, de n-ar fi fost

coiful zdravăn, i-ar fi crăpat capul în două; dar nu l-a mai lovit, pentru că dușmanii se predaseră și cereau îndurare; văzând, însă, armura foarte bogată a lui Brondajel, a chibzuit că acesta e căpetenia celorlalți și, scoțându-i coiful din cap, a prins să-l izbească în obraz cu mânerul spadei, întrebându-l unde este Oriana; Brondajel i-a arătat încăperea cu lacăte, spunând că acolo o va găsi. Amadis s-a dus iute acolo, chemându-i pe Angriote și pe don Bruneo, și unindu-și toți trei forțele, au spart ușa și au intrat înăuntru, dând cu ochii de Oriana și Mabilia; Amadis a îngenuncheat în fața Orianei ca să-i sărute mâinile, dar ea l-a îmbrățișat și l-a luat de braț, deși toată lorica lui era roșie de sângele vrăjmașilor. „Ah, Amadis! – a spus ea. Lumina tuturor gândurilor negre! Acum v-ați arătat marea voastră vitejie, venind în ajutorul meu și al acestor domnițe, copleșite de amărăciune și de tristețe, și în toate colțurile lumii va fi cunoscută și slăvită faima voastră”. Mabilia stătea în genunchi în fața lui și îl ținea de poala loricii, dar el, cum avea ochii ațintiți asupra doamnei sale, n-o văzuse; însă, de cum a zărit-o, a ridicat-o de jos și, îmbrățișând-o cu multă dragoste, i-a spus: „Doamnă și vară a mea, ce dor mi-a fost de voi!” Și a dat să plece, să vadă ce se mai întâmplă, dar Oriana l-a luat de mână și a spus: „În numele Domnului, seniore, nu mă părăsiți!” „Doamnă – a răspuns el –, nu vă temeți, căci pe corabie se află Angriote de Estravaus, don Bruneo și Gandales cu treizeci de cavaleri care vă vor apăra; eu alerg la ai noștri, ce au de dus o luptă aprigă”.

Apoi Amadis a ieșit din încăpere și, văzându-l pe Landin de Fajarque, ce se luptase cu cei de pe teugă și aceștia i se predaseră, a poruncit să nu fie uciși niciunul, de vreme ce se dăduseră prinși; de aici a trecut la bordul unei frumoase galere, unde se aflau Enil și Gandalin cu aproape patruzeci de cavaleri din Insula Ferecată, și le-a poruncit să se îndrepte spre locul unde se auzea numele lui Agrajes, care se lupta cu cei de pe corabia lui Salustanquidio; când s-au apropiat, a văzut că oamenii lui Agrajes trecuseră pe cealaltă navă, așa că au lipit galera de bordul corăbiei vrăjmașe, ca să sară pe punte; don Cuadragante, aflat deja acolo, l-a ajutat pe Amadis să treacă și el; încleștarea și larma erau foarte mari, căci Agrajes și tovarășii săi îi asaltau și îi ucideau pe dușmani fără milă; și în clipa când romanii l-au văzut pe Amadis, au sărit, unii în bărci, alții în apă, înecându-se unii dintre ei, iar alții au fugit pe celelalte corăbii, ce nu fuseseră cucerite. Amadis continua să înainteze printre oameni,

întrebând de Agrajes, vărul lui, până l-a găsit, cu Salustanquidio la picioarele sale, având o rană mare la un braț și cerându-i îndurare; Agrajes, însă, care aflase mai dinainte că Salustanquidio o iubește pe Olinda, nu înceta să-l lovească și să-i grăbească moartea, căci mult îl mai dușmănea. Don Cuadragante i-a spus să nu îl omoare, că e un prizonier valoros, dar Amadis a zis, râzând: „Don Cuadragante, lăsați-l pe Agrajes să-și facă voia, căci acesta ar fi omorât pe toți câți ar fi aflat și n-ar fi lăsat pe nimeni în viață". Și cu aceste vorbe, Salustanquidio a fost scurtat de cap, corabia curățată de dușmani și flamurile lui Agrajes și don Cuadragante înălțate pe teugă, amândouă păzite de cavaleri foarte viteji și puternici.

După aceasta, Agrajes s-a dus de-ndată spre cămara unde i se spusese că se află Olinda, doamna sa, care întreba de el, iar Amadis, don Cuadragante, Landin și Listoran de la Turnul Alb au plecat împreună să vadă cum se descurcă don Florestan și tovarășii lui; așa că s-au urcat pe galera cu care venise Amadis, dar, în scurt timp, au întâlnit o altă galeră, a lui don Florestan, cu un cavaler, rudă a sa dinspre mamă, pe numele lui, Ysanes, care le-a spus: „Domnilor, don Florestan și Gavarte de la Valea Temătoare vă trimit vorbă că i-au ucis ori i-au luat captivi pe toți de pe corăbii și că, printre prinși, se află ducele de Ancona și arhiepiscopul de Talancia". Amadis, care mult s-a bucurat de această veste, le-a trimis vorbă să se apropie cu corabia de nava cucerită de el, unde se află Oriana, ca să țină sfat ce să facă mai departe. Apoi, au aruncat o privire în jur și au văzut că flota romanilor e nimicită și că niciunul nu scăpase, deși unii încercaseră să fugă în niște bărci. Fuseseră, însă, iute ajunși din urmă și prinși, astfel că nu era nimeni să poată da de știre despre cele petrecute; așa că s-au dus, pe dată, cu toții, pe corabia Orianei, unde se afla prins Brondajel de Roca. Au intrat în corabie, și-au scos coifurile și mănușile și, după ce s-au spălat de sânge și sudoare, Amadis a întrebat unde e don Florestan, că nu îl vede acolo. Landin de Fajarque i-a răspuns: „E în cămara reginei Sardamira, care a întrebat de el, strigând din răsputeri să fie chemat iute, căci el este ocrotitorul ei; iar regina se află, acum, la picioarele Orianei, rugând-o să se milostivească și să nu lase să fie ucisă ori dezonorată". Amadis s-a dus acolo și a întrebat de regina Sardamira, iar Mabilia i-a arătat-o, căci o ținea îmbrățișată, în vreme ce don Florestan îi luase mâna; Amadis i s-a înfățișat cu multă smerenie și a vrut să-i sărute mâinile, dar ea nu i-a îngăduit și, atunci, el i-a spus: „Bună doamnă, nu vă

temeți de nimic, căci, avându-l în slujba și la porunca voastră pe don Florestan, pe care toți îl ascultăm și îl urmăm, totul se va face după voia voastră, lăsând deoparte dorința noastră de a le sluji și cinsti pe toate femeile, după meritele fiecăreia; și cum voi, bună doamnă, printre toate sunteți foarte însemnată și mai presus decât celelalte, tot astfel, cu deosebită dreptate trebuie să avem grijă să fiți mulțumită". Regina l-a întrebat pe don Florestan: „Spuneți-mi, viteazule domn, cine este acest cavaler atât de cuviincios și atât de prieten cu voi?" „Doamnă – a răspuns el –, este stăpânul și fratele meu, Amadis, cu care am venit toți în ajutorul Orianei". Auzind aceasta, regina s-a ridicat cu multă bucurie și a spus: „Viteazule domn Amadis, să nu mă învinovățiți că nu v-am primit cum se cuvine, pricina fiind că n-am știut cine sunteți; și îi mulțumesc mult lui Dumnezeu că în această mare durere am avut parte de curtenia voastră și de grija și ocrotirea lui don Florestan". Amadis a luat-o de cealaltă mână și au condus-o amândoi în fața Orianei, unde au așezat-o pe un jilț, iar el s-a așezat alături de verișoara lui, Mabilia, căci mult dorea să stea de vorbă cu ea; în toată această vreme, regina Sardamira, deși aflase că flota romanilor fusese învinsă și nimicită și mulți romani muriseră ori fuseseră luați prizonieri, încă nu aflase și mult timp n-a știut de moartea prințului Salustanquidio, pe care îl iubea mult cu dragoste curată și plină de credință, socotindu-l cel mai de seamă și cel mai mare dintre toți bărbații împărăției Romei. Și pe când stăteau ei așa, cum auziți, Oriana i-a spus reginei Sardamira: „Maiestate, până acum am fost eu supărată, din pricina celor ce mi-ați spus la început despre un lucru ce îmi era tare nesuferit; dar văzându-vă înțelepciunea și curtenia în toate câte faceți precum și pentru că ați renunțat să-mi mai vorbiți despre acel lucru, să știți că vă voi iubi, vă voi cinsti și vă voi respecta din toată inima, fiindcă ați fost silită să faceți ceea ce pe mine mă mâhnea, fără să aveți altă cale de urmat, pe când ceea ce mă bucura, izvorăște și pornește din ființa voastră nobilă și virtutea domniei voastre". „Doamnă – a răspuns ea –, dacă acestea vă sunt gândurile, nu va mai fi nevoie să mă rog pentru salvarea mea". Pe când vorbeau ele așa, a sosit Agrajes cu Olinda și domnișoarele ce fuseseră duse cu ea. Văzând-o, Oriana s-a sculat în picioare și a îmbrățișat-o, de parcă ar fi trecut multă vreme fără să o fi văzut, iar Olinda îi săruta mâinile; apoi, întorcându-se spre Agrajes, Oriana l-a îmbrățișat cu multă dragoste și tot astfel i-a primit pe toți cavalerii ce îl însoțeau, spunându-i lui Gavarte de la

Valea Temătoare: „Prietene Gavarte, bine v-ați ținut făgăduiala pe care mi-ați făcut-o și numai Dumnezeu știe cât de recunoscătoare vă sunt pentru asta și cât de mult doresc să vă răsplătesc”. „Doamnă – a răspuns el –, am făcut ceea ce se cuvenea să fac, căci vă sunt vasal, iar voi, doamnă, îmi sunteți stăpână de drept; și când veți avea trebuință, amintiți-vă de mine, că întotdeauna voi fi gata să vă slujesc”.

La vremea aceasta, se adunaseră acolo toți cavalerii cei mai de seamă dintre cei aflați pe corăbii, care s-au strâns laolaltă la un capăt al navei, să se sfătuiască ce urmează să facă; Oriana l-a chemat pe Amadis într-un colț și i-a spus foarte încet: „Prietenul meu adevărat, vă rog și vă poruncesc, în numele acelei iubiri adevărate dintre noi, să păstrați taina dragostei noastre, acum mai mult ca niciodată; să nu stați de vorbă cu mine în taină, ci doar de față cu toți, iar ceea ce veți voi să-mi spuneți pe ascuns, spuneți-i Mabiliei; și încercați să ne duceți în Insula Ferecată unde, fiind la adăpost sigur, Dumnezeu va avea grijă de mine, căci El știe că dreptatea e de partea mea”. „Doamnă – a spus Amadis –, eu nu trăiesc decât cu speranța de a vă sluji și dacă aceasta m-ar părăsi, mi-aș pierde viața; așa că voi face ceea ce porunciți; cât despre plecarea spre insulă, bine ar fi să o trimiteți pe Mabilia să le spună cavalerilor acest lucru, ca să pară că se datorează, mai degrabă, gândului și dorinței voastre decât mie”. „Așa voi face – a spus ea – și mi se pare bine. Și-acum, duceți-vă la cavalerii voștri”. Amadis a făcut întocmai și cu toții au stat de vorbă despre ce aveau de făcut de acum înainte; dar, cum erau mulți, părerile erau împărțite, căci unii ziceau că trebuie să o ducă pe Oriana în Insula Ferecată, alții în Gaula și alții în Scoția, în țara lui Agrajes, așa că nu cădeau la înțelegere. În acest răstimp a venit la ei domnița Mabilia însoțită de patru domnișoare. Toți au primit-o foarte bine și au așezat-o în mijlocul lor, iar ea le-a spus: „Domnilor, Oriana vă roagă ca, în bunătatea voastră și în numele dragostei ce i-ați arătat ajutând-o, să o duceți pe Insula Ferecată, căci vrea să rămână acolo până va recâștiga iubirea tatălui și mamei sale; și vă roagă, domnilor, să sfârșiți ceea ce ați început atât de bine împotriva nedreptății și silniciei săvârșite contra ei, făcând pentru ea ceea ce obișnuiți să faceți pentru celelalte domnițe, ce nu sunt de neam atât de mare ca ea”. „Buna mea doamnă – a spus don Cuadragante –, viteazul și prea curajosul Amadis și noi, toți cavalerii care i-am venit în ajutor, suntem gata să o slujim până la moarte, cu viețile noastre și ale

rudelor și prietenilor noștri, ce pot face multe și sunt numeroși; și toți împreună o vom apăra împotriva tatălui ei și a împăratului Romei, dacă nu se vor împăca în numele dreptății și la vremea potrivită; și spuneți-i Orianei că, de va vrea Domnul, totul se va împlini fără sminteală, așa cum am zis, căci gândul meu este neclintit, și, dacă ne va ajuta Dumnezeu, noi nu o vom părăsi, căci, o dată hotărâți să o slujim cu curaj, cu mai multă hotărâre și mai mult curaj o vom ajuta, până va fi la adăpost de orice primejdie, iar onoarea noastră va fi satisfăcută". Toți cavalerii au găsit bun răspunsul lui don Cuadragante și s-au învoit cu mult curaj să nu o părăsească defel, până ce Oriana nu-și va redobândi libertatea și regatul, fiind sigură că va moșteni coroana, dacă va trăi după moartea tatălui și mamei ei. Domnița Mabilia s-a despărțit de cavaleri și s-a dus la Oriana care, aflând răspunsul cavalerilor și mesajul acestora, s-a simțit foarte încurajată, zicându-și că, prin voia dreptului judecător, lucrurile se vor sfârși după dorința ei.

După ce au luat această hotărâre, cavalerii au plecat la corăbiile lor, unde au poruncit să fie oblojiți prinșii și să li se ia prada de război, căci mulți erau, lăsând-o pe Oriana cu toate domnișoarele ei, cu regina Sardamira, don Bruneo de Bonamar, Landin de Fajarque, don Gardan, fratele lui Angriote de Estravaus, Sarquiles, nepotul lui, Orlandin, fiul contelui de Irlanda și Enil, ce avea trei răni pe care și le ascundea, ca un bărbat curajos ce era, în stare să îndure orice încercări. Acești domni au fost însărcinați cu paza Orianei și a acelor doamne de neam mare ce o însoțeau, și să nu le părăsească o clipă, până nu vor fi ajuns pe Insula Ferecată, unde hotărâseră să le ducă.

SE SFÂRȘEȘTE A TREIA CARTE A NOBILULUI ȘI NEÎNFRICATULUI CAVALER AMADIS DE GAULA.

AICI ÎNCEPE A PATRA CARTE

A NOBILULUI ȘI NEÎNFRICATULUI
CAVALER AMADIS DE GAULA,
FIUL REGELUI PERION ȘI AL REGINEI ELISENA

În care se povestesc isprăvile și
mărețele fapte de arme săvârșite de el
și de alți cavaleri din neamul său

• CAPITOLUL LXXXII •

Despre marea jale a reginei Sardamira, când a aflat de moartea principelui Salustanquidio

Partea a treia a acestei mari istorii v-a povestit de la început până la sfârșit cum regele Lisuarte, împotriva vrerii tuturor, mari și mici din regatele sale și a multor altora ce doreau să îl slujească, le-a dat-o romanilor pe fiica sa, Oriana, să-i fie soață lui Patin, împăratul Romei, și cum a fost răpită pe mare de Amadis și tovarășii săi, ce se aflau laolaltă pe Insula Ferecată, după ce l-au ucis pe principele Salustanquidio și i-au luat captivi pe Brondajel de Roca, mai marele majordomilor împăratului, pe ducele de Ancona și arhiepiscopul de Talancia, și au omorât și prins pe mulți alții dintre ai lor, nimicindu-le întreaga flotă ce o însoțea pe Oriana; acum, o să vă istorisim ce s-a întâmplat mai departe. Aflați că, după ce s-a sfârșit lupta, Amadis cu mai mulți cavaleri, lăsându-le pe Oriana și pe regina Sardamira cu toate doamnele și domnișoarele ce se aflau cu ele pe corabia lui, în paza mai multor cavaleri, s-au urcat pe altă corabie și s-au ocupat de flota romană, de prada de război, ce era foarte mare, și de captivi, care, pe lângă faptul că erau mulți, în cea mai mare parte erau de neam mare, căci așa se cuvenea să fie o asemenea solie; și când au ajuns la corabia unde zăcea mort prințul Salustanquidio, au auzit vaiete și plânsete, căci supușii săi, atât cavalerii cât și ceilalți îl înconjuraseră pe mort și îl jeleau cu cea mai mare durere din lume, amintind vitejia și măreția lui, astfel că oamenii lui Agrajes, care ocupaseră corabia, nu îi puteau izgoni ori îndepărta de acolo. Amadis a poruncit să fie duși pe altă corabie, ca să înceteze cu bocetul, și trupul lui Salustanquidio să fie pus într-un cosciug și să fie îngropat cum se cuvine unui nobil ca el, cu toate că îi fusese dușman, fiindcă murise ca un viteaz, slujindu-și stăpânul. Din pricina aceasta s-a arătat milos cu el și cu cei ce nu muriseră, poruncind cu strășnicie să fie lăsați în viață. Așa cum trebuie să facă toți cavalerii virtuoși și, îndepărtând ura și mânia, judecata lor să rămână limpede și să urmeze calea virtuții.

Bocetul fusese însă atât de mare, încât vestea că supușii săi jelesc moartea prințului a ajuns până la corabia Orianei și la urechile

reginei Sardamira, care, cu toate că aflase și văzuse cu ochii ei că întreaga lor flotă fusese distrusă și mulți romani erau morți ori captivi, până atunci nu știuse de moartea acelui cavaler; și cum a auzit vestea, și-a ieșit din minți de durere și, uitând de frică și de marea spaimă ce o stăpâniseră, dorindu-și mai mult moartea decât viața, copleșită de suferință și tulburată foarte, frângându-și mâinile și plângând în hohote, s-a lăsat să cadă pe jos, spunând aceste vorbe: „Oh, prinț mărinimos de stirpe prea aleasă, lumină și pildă a întregii împărății romane, ce durere și mâhnire va fi moartea ta pentru mulți bărbați și multe femei care te iubeau și te slujeau, așteptând daruri și favoruri mari; oh, ce veste dureroasă pentru ei, pierderea ta nefericită și groaznică! Oh, mare împărat al Romei, cât de chinuit și îndurerat vei fi aflând de moartea acestui principe, vărul tău, pe care îl iubeai atât de mult și îl socoteai o pavăză neclintită a împărăției tale, precum și de nimicirea flotei tale și moartea rușinoasă a nobililor tăi cavaleri! Și, mai ales, când vei afla că, prin puterea armelor, spre marea ta dezonoare, ți-a fost răpită cea pe care o iubeai și o doreai cel mai mult pe lume. Ai dreptate să spui că dacă soarta te-a înălțat pe culmi atât de înalte, făcând din tine, dintr-un cavaler rătăcitor sărac, în căutarea aventurilor, stăpânul tronului, sceptrului și coroanei împărătești, cu o nemiloasă lovitură te-a prăbușit, prăvălindu-ți gloria în genuni și în fundul pământului, încât să nu ai de ales decât două căi: ori să te prefaci că nu știi nimic și să rămâi cel mai dezonorat stăpânitor din lume, ori să te răzbuni, punându-ți viața și averile la mari încercări, trecând prin multe chinuri sufletești, sfârșitul fiind foarte îndoielnic, căci, din câte am văzut după ce soarta mea nenorocită m-a adus în Marea Britanie, nu se află pe lume împărat ori rege, oricât de mare, cu care acești cavaleri și cei din neamurile lor, mulți și puternici, să nu se poată război și lupta; și sunt convinsă, cu toate că mi-au pricinuit atâta rău și durere, că sunt floarea cavalerilor din lumea întreagă. Și inima mea îndurerată îi plânge mai mult pe cei vii și nenorocirile ce sunt de așteptat de-acum înainte, decât pe cei morți, ce și-au plătit datoriile”. Văzând-o așa, Orianei i s-a făcut milă de ea, pentru că o socotea foarte înțeleaptă și bună din fire; și, în afară de clipa când îi vorbise prima dată despre împărat, când ea se supărase foarte și o rugase să nu-i mai pomenească despre asta, întotdeauna o văzuse foarte măsurată și dând dovadă de multă înțelepciune, căci nu o mai supărase niciodată, ci, dimpotrivă, îi spusese numai lucruri ce îi făceau plăcere; așa că a

chemat-o pe Mabilia și i-a zis: „Prietenă, rugați-o pe regină să nu mai plângă și mângâiați-o așa cum bine știți s-o faceți, fără să țineți seama de ce va spune ori va face, căci, după cum vedeți, aproape și-a ieșit din minți; și mai multă dreptate are să plângă pentru ceea ce am fost eu obligată să fac și pentru ceea ce trebuie să facă învingătorul cu învinsul, când se află în puterea lui”.

Mabilia, care era plină de drăgălășenie, s-a apropiat de regină și, îngenunchind în fața ei, i-a apucat mâinile și i-a spus: „Nobilă regină și doamnă, nu se cade ca o ființă de stirpe atât de aleasă să se lase învinsă și doborâtă de soartă, deși toate femeile suntem, prin natura noastră, slabe de virtute și de inimă, așa cum bine ne arată vechile pilde ale acelor femei ce, cu suflete curajoase, au vrut să plătească datoriile strămoșilor, dovedindu-și, în nenorocire, noblețea stirpei și a sângelui lor. Și, cu toate că acum ați fost lovită de soarta potrivnică, amintiți-vă că tot ea v-a dat multă cinste și slavă, ca să vă bucurați de ele atâta vreme cât vă va îngădui vrerea ei schimbătoare; și e mai mare vina ei decât o voastră, pentru că întotdeauna i-a plăcut și îi place să răstoarne lucrurile și să se joace; de aceea, trebuie să țineți seama că vă aflați în puterea acestei nobile prințese, care, purtându-vă multă dragoste, e îndurerată de suferința voastră și dorește să vă fie alături și să se poarte cu voi așa cum cere virtutea și regeasca voastră persoană”. Regina i-a răspuns: „Oh, nobilă și blândă domniță, deși înțelepciunea vorbelor voastre e atât de mare încât ar putea mângâia orice durere, oricât de mare ar fi ea, soarta mea este atât de nenorocită, încât mintea mea slabă și tulburată nu mai poate îndura; și dacă în această atât de mare deznădejde, în mintea mea licărește vreo speranță, e doar, așa cum spuneți, faptul că mă știu în puterea acestei înalte și nobile doamne, care, în marea-i virtute, nu va îngădui ca cinstea și faima mea să fie știrbite, pentru că acestea sunt cea mai mare comoară ce trebuie păzită de orice femeie, cu teama de a nu o pierde”.

Atunci domnița Mabilia i-a făgăduit că poate fi sigură și fără teamă că Oriana va porunci să se facă totul așa cum va voi ea; apoi, regina a ridicat-o de jos și a poftit-o să stea într-un jilț și mai multe doamne aflate acolo au venit să le țină tovărășie.

• CAPITOLUL LXXXIII •

Cum, cu voia și din porunca prințesei Oriana,

După ce Amadis și ceilalți cavaleri au plecat de pe corabia lui Salustanquidio și au văzut că toată flota romanilor se află în mâinile lor, fără nicio împotrivire, s-au strâns toți pe nava lui don Florestan și au hotărât că, de vreme ce dorința Orianei și părerea lor este să se ducă în Insula Ferecată, ar fi bine să facă pe dată aceasta, așa că au poruncit ca toți captivii să fie urcați într-o corabie, în grija și sub paza lui Gavarte de la Valea Temătoare și a lui Landin, nepotul lui don Cuadragante, iar pe altă corabie să fie încărcată prada de război, ce era multă, sub paza lui don Gandales, tutorele lui Amadis, și a lui Saramon, doi dintre cei mai înțelepți și credincioși cavaleri; apoi au împărțit soldații și marinarii pe celelalte corăbii, iar ei au rămas fiecare pe nava lui, așa cum plecaseră din Insula Ferecată.

Încheiate aceste pregătiri, i-au rugat pe don Bruneo de Bonamar și pe Angriote de Estravaus să o înștiințeze de toate pe Oriana și să afle care îi este porunca, pentru a o duce la îndeplinire.

Cei doi cavaleri au coborât într-o barcă și s-au dus la corabia unde era Oriana; aici, au intrat în odaia ei și, îngenunchind în fața ei, i-au spus: „Bună doamnă, toți cavalerii ce s-au adunat aici în ajutorul vostru, pentru a vă sluji, vă înștiințează că flota este pregătită și gata de a porni la drum, și vor să știe care este voia voastră, pentru a v-o împlini cu toată dragostea”. Oriana le-a răspuns: „Marii mei prieteni, dacă aș ști că nu voi putea să răsplătesc vreodată această dragoste pe care mi-o arătați toți și ceea ce ați făcut pentru mine, aș fi toată viața deznădăjduită, dar am încredere în Domnul nostru Dumnezeu că, în bunătatea lui, va vrea să pot împlini ceea ce gândesc; spuneți-le cavalerilor să facă așa cum s-a hotărât, și anume, să pornim spre Insula Ferecată și, o dată ajunși acolo, ne vom sfătui ce avem de făcut, căci eu îmi pun nădejdea în Dumnezeu, ce, ca un drept judecător, atoatecunoscător, va cârmui astfel lucrurile încât ceea ce acum este o mare nenorocire se va preschimba în glorie și bucurie, pentru că faptele drepte și curate ca aceasta, deși își au începutul anevoios și trudnic, așa ca acum, până la urmă dau roade bune, pe când faptele rele, rodesc ceea ce zămislesc fățărnicia și lipsa de credință”.

Cavalerii s-au întors cu acest răspuns: după ce l-au auzit cei ce îl așteptau, au poruncit să sune trâmbițașii, în număr mare pe corăbii, și, cu multă veselie, în uralele oamenilor simpli, au pornit la drum.

Toți acei mari seniori și cavaleri erau foarte veseli și plini de curaj, hotărâți să nu se despartă unii de alții și de acea prințesă, până nu vor duce cu bine la capăt ceea ce începuseră și, cum toți erau de neam mare și vestiți foarte pentru faptele lor de arme, le creșteau inimile și curajul știind că toată dreptatea e de partea lor și că se împotrivesc unor capete încoronate atât de însemnate, ceea ce nu avea să le aducă decât multă glorie, indiferent de le va merge bine ori rău, hotărâți ca, de va fi să se războiască, să săvârșească isprăvi mărețe, încât să fie slăviți veșnic și amintirea lor să nu se șteargă din mințile oamenilor în vecii vecilor. Și cum toți erau îmbrăcați în armuri bogate și erau mulți, chiar și celor ce nu auziseră despre măreția și glorioasele lor isprăvi, le apăreau ca niște cavaleri ai unui mare împărat și, într-adevăr, cu greu s-ar fi putut afla la curtea vreunui cap încoronat, oricât de mare ar fi fost, atâția cavaleri de neam așa ales și atât de viteji, strânși laolaltă.

Deci, ce ar fi de spus alta, decât că tu, rege Lisuarte, ar fi trebuit să cugeți că soarta a făcut din tine un prinț, dezmoștenit, stăpân pe regate și pământuri întinse, dăruindu-ți judecată, curaj, virtute, cumpătare și prețioasa dărnicie mai mult decât oricărui alt muritor din vremea ta, și pentru a te încununa cu o prețioasă diademă, te-a făcut stăpânul unor cavaleri datorită cărora ai fost prețuit și ținut la mare cinste în toate colțurile pământului; și nu se știe dacă pentru că aceeași soartă ți-a întors spatele, ori datorită nerecunoștinței tale le-ai pierdut pe toate, marea ta glorie și slava ta preacinstită primind o cumplită lovitură, căci în mâna lui Dumnezeu este să dea ori să ia, dar după mintea mea, ai avut parte de toate acestea ca să înveți să trăiești cu credință în Dumnezeu, lovit și vătămat în măreția ta, suferind cu atât mai mult cu cât ai trăit multă vreme fericit, fără nicio supărare prea mare care să te amărască. Și dacă te vei plânge de ceea ce ți s-a întâmplat, plânge-te de tine însuți, căci ți-ai plecat urechea la vorbele unor oameni necinstiți și mincinoși, crezând mai degrabă ce-ți spuneau ei decât ce vedeai cu proprii-ți ochi și, pe lângă asta, fără milă și recunoștință, ai dat frâu liber propriei tale voințe și, fără ca inima-ți să asculte dojenile pe care mulți ți le-au făcut, nici bocetele îndurerate ale fiicei tale, ai vrut să o izgonești din țară și să o cufunzi în amărăciune, deși Dumnezeu a dăruit-o cu frumusețe, noblețe și virtute mai mult decât pe toate femeile din vremea ei; căci, dacă se poate spune ceva rău despre cinstea ei și despre urmările faptelor sale, ținând seama de bunătatea și mintea ei

sănătoasă, acestea trebuie puse, mai curând, pe seama Celui de Sus și a voinței sale, decât pe seama greșelilor și păcatelor ei. Așa că dacă soarta, învârtindu-și roata, ți-a devenit potrivnică, tu ai scos piedica ce o ținea în loc.

Deci, întorcându-ne la povestea noastră, flota a plutit pe mare, cum auziți, și după șapte zile, în zori, au ajuns în portul Insulei Ferecate, unde, în semn de bucurie, s-au tras multe salve de bombardă.

Când cei din Insula Ferecată au văzut sosind atâtea corăbii, s-au minunat foarte și toți au pus mâna pe arme și au venit în port, dar, aici, au recunoscut corăbiile stăpânului lor, Amadis, după flamurile și însemnele fluturând pe gabii, aceleași cu care plecaseră; cei de pe corăbii au coborât, pe dată, bărcile cu mai mulți oameni în frunte cu don Gandales, ca să pregătească primirea celorlalți și să facă un pod de bărci de la corăbii până la țărm, pe care să poată coborî Oriana și toți seniorii.

• CAPITOLUL LXXXIV •

Cum domnița Grasinda, aflând de victoria lui Amadis, s-a gătit cu straie frumoase și a ieșit să o întâmpine pe Oriana, însoțită de multe doamne și cavaleri

Preafrumoasa Grasinda, ce rămăsese pe insulă, a aflat de toate câte v-am povestit, adică de sosirea corăbiilor și câte se petrecuseră, așa că, de-ndată, s-a pregătit cu mult sârg să o întâmpine pe Oriana, căci datorită faimei sale nemăsurate, ce i se dusese în tot locul, dorea s-o vadă mai mult decât pe oricine altcineva pe lume. Și a vrut să i se înfățișeze ca o doamnă de neam mare și foarte bogată, cum era; așa că s-a îmbrăcat într-o fustă și o tunică presărate cu trandafiri de aur, lucrați cu deosebit meșteșug, tiviți cu perle și nestemate de mare preț, veșmânt pe care nu-l mai îmbrăcase până atunci și nici nu-l arătase cuiva, pentru că îl păstrase pentru încercarea camerei vrăjite, prin care a și trecut, după asta, iar pe cap n-a vrut să-și pună altceva decât prețioasa coroană ce o câștigase datorită frumuseții ei și marii vitejii a Cavalerului Grec de la toate domnișoarele aflate, la vremea aceea, la curtea regelui Lisuarte, spre marea glorie a amândurora; și a încălecat pe un cal alb cu șaua, frâul și restul harnașamentului bătute

toate în aur emailat, într-o lucrătură făcută cu mare artă, pe care le păstra pentru ca, dacă soarta avea să-i îngăduie să sfârșească bine încercarea încăperii vrăjite, să se întoarcă la curtea regelui Lisuarte cu toate aceste scule de preț și, după ce le va fi cunoscut pe regina Brisena, pe Oriana, fiica ei, și pe celelalte domnițe, doamne și domnișoare, să plece în țara sa acoperită de nemăsurată glorie; dar lucrurile aveau să fie foarte diferite de gândul ei, deoarece, deși, după părerea multora, și, mai cu seamă, după părerea ei înseși, era foarte frumoasă și bogat înveșmântată, nu-i stătea alături, nici pe departe, preafrumoasei regine Briolanja, ce trecuse prin acea încercare fără să o ducă la capăt. Deci, cu tot acest ighemonicon, cum ați auzit, doamna Grasinda a plecat de la ea de-acasă, cu doamnele și domnișoarele ei, în straie bogate, și zece cavaleri de-ai săi, pe jos, ce îi duceau calul de căpăstru, nelăsând pe nimeni să se apropie de ea, și așa au ajuns pe țărmul mării, unde, cu mare grabă, tocmai se terminase de făcut podul de care ați auzit, până la corabia unde era Oriana; ajunsă aici, Grasinda s-a oprit la capătul podului, așteptând să apară Oriana, care era gata să coboare, îmbrăcată pe potriva stării ei de-atunci și cumințeniei sale, cu straie ce îi sporeau frumusețea; toți cavalerii veniseră pe corabia ei ca să o însoțească și, cum Oriana a văzut-o pe Grasinda, l-a întrebat pe don Bruneo dacă ea este doamna ce se înfățișase la curtea tatălui ei, regele, și câștigase coroana domnișoarelor.

Don Bruneo i-a răspuns că ea este și a rugat-o să o cinstească și să-i arate prietenie, căci este una dintre cele mai bune femei din lume, povestindu-i multe despre ea și despre marea bunăvoință ce le-a arătat-o Grasinda lui Amadis, Angriote și lui. Oriana i-a spus: „Aveți toată dreptatea ca voi și prietenii voștri să o cinstiți și să o iubiți mult, și așa voi face și eu”. Apoi, don Cuadragante și Agrajes au luat-o de braț pe Oriana, don Florestan și Angriote, pe regina Sardamira, Amadis, pe Mabilia, don Bruneo și Dragonis, pe Olinda, iar ceilalți cavaleri, restul domnițelor și doamnelor; toți își îmbrăcaseră armurile și erau foarte voioși, râzând și glumind, ca să le dea curaj și să le distreze.

De cum s-a apropiat Oriana de țărm, Grasinda a descălecat, și a îngenuncheat la capătul podului și i-a apucat mâinile să i le sărute; dar Oriana nu i-a îngăduit s-o facă, ci dimpotrivă, a îmbrățișat-o cu multă dragoste, căci obișnuia să fie foarte smerită și blândă cu cine se cuvenea să fie astfel. Grasinda, văzând-o atât de aproape, a privit

marea ei frumusețe și s-a înfricoșat foarte, căci deși îi fusese foarte lăudată, ceea ce vedea era mult mai presus de vorbe, și nu putea crede că o ființă muritoare poate atinge o asemenea frumusețe; și, așa cum era, în genunchi, fiindcă Oriana nu izbutise s-o facă să se ridice, i-a spus: „Acum, buna mea doamnă, cu multă dreptate trebuie să-i mulțumesc Domnului și să-l slujesc pentru bunătatea ce mi-a arătat făcând să nu fiți la curtea regelui, tatăl vostru, când am sosit eu acolo, pentru că, în mod sigur, deși mă însoțea și mă ocrotea cel mai viteaz cavaler din lume, cum pricina era frumusețea, sunt convinsă că s-ar fi putut vedea în mare primejdie, dacă Dumnezeu îi ajută în luptă pe cei ce au dreptatea cu ei, cum se zice, iar eu am avut noroc că am dobândit acea cinste, căci pe cât e de nemăsurată frumusețea voastră, cu mult mai presus de a mea, n-aș fi fost prea sigură că încercarea mea s-ar fi sfârșit așa cum s-a sfârșit, chiar dacă pentru domnia voastră s-ar fi luptat cel mai bicisnic cavaler”. Apoi, privind spre Amadis, a spus: „Domnule, iertați-mă de v-am jignit cu aceste vorbe, dar ochii mei n-au văzut niciodată ceva asemănător cu ce se află în fața lor”. Amadis, care era foarte fericit că doamna sa este astfel lăudată, i-a răspuns: „Doamna mea, mare nedreptate ar fi să iau în nume de rău ceea ce i-ați spus acestei nobile doamne, căci, de m-aș plânge de asta, ar fi să o fac împotriva celui mai mare adevăr ce s-a rostit vreodată”.

Oriana, nițel rușinată auzindu-se lăudată astfel, și cu gândul mai mult la soarta ei de atunci decât la frumusețe, i-a răspuns: „Doamna mea, nu vreau să răspund vorbelor voastre, pentru că, de v-aș contrazice, aș greși împotriva unei persoane atât de înțelepte ca domnia voastră, iar de v-aș da dreptate, mare rușine și ocară ar fi pentru mine; vreau doar să știți că, așa cum sunt, voi fi foarte mulțumită să mă bucur cât mai mult de prețuirea voastră, atât cât poate o domniță dezmoștenită ca mine”.

Apoi, l-a rugat pe Agrajes să o ia pe Grasinda și să o însoțească împreună cu Olinda, iar ea a rămas cu don Cuadragante; Agrajes a făcut întocmai.

După ce toată lumea a trecut podul, Oriana a fost urcată pe un cal, cel mai bogat împodobit din câți s-au văzut vreodată, dăruit de mama ei, regina Brisena, pentru când avea să intre în Roma, regina Sardamira și celelalte doamne și domnișoare au încălecat, de asemenea, iar Grasinda s-a urcat pe calul său; și cu toate stăruințele Orianei, n-a izbutit să-i facă pe acei seniori și cavaleri să nu meargă

pe jos lângă ea, ceea ce a făcut-o pe Oriana să se simtă tare stingherită; ei, însă, socoteau că orice curtenie și cinste arătate Orianei sunt întru gloria lor; și, așa cum auziți, au intrat în insulă trecând prin fortăreață, și doamnele, împreună cu Oriana, au fost conduse la turnul din grădină, unde don Gandales le pregătise încăperile; aceasta era cea mai însemnată clădire din toată insula, căci, deși în multe locuri erau case bogate și meșteșugit construite, acest turn, unde Apolidon făcuse vrăjile ce vi le-am povestit mai pe îndelete în cartea a doua, fusese locul unde viețuise cel mai mult și casa lui cea mai însemnată; de aceea, făcuse aici atâtea minunății și adunase atâtea bogății, cum nici cel mai mare împărat al lumii n-ar cuteza și n-ar purcede să facă ceva asemănător.

În turn se aflau nouă încăperi, trei câte trei, unele deasupra celorlalte, fiecare diferită de celelalte, și, cu toate că unele dintre ele fuseseră născocite de oameni cu multă minte, toate celelalte se datorau artei și marii științe ale lui Apolidon, cu atât de ciudate lucrături, că nu se află om pe lume să poată ști face așa ceva, prețui și nici măcar pricepe marea lor finețe. Și pentru că grea muncă ar fi să povestim totul cu de-amănuntul, o să vă spunem doar că turnul acesta se afla în mijlocul unei grădini și era înconjurat de un zid înalt din lespezi frumoase de piatră legate cu mortar, iar grădina, dintre cele mai frumoase, avea copaci, tot soiul de plante de toate felurile și fântâni cu apă atât de dulce, cum nu s-a mai pomenit vreodată. Mulți copaci făceau fructe tot anul, iar alții aveau flori foarte frumoase; înăuntrul grădinii, lângă zid, se aflau un soi de porticuri bogate cu gratii aurite, în spatele cărora creștea toată această verdeață, întinzându-se de jur împrejur, fără să poată trece de gratii decât din loc în loc, unde se deschideau niște porți. Pe jos erau dale de piatră albe ca cristalul, purpurii și limpezi ca rubinul și altele de felurite feluri, pe care Apolidon le poruncise din niște insule de prin părțile Răsăritului, unde se găsesc pietre prețioase, aur mult și multe alte lucruri ciudate și diferite, din cele ce se află și pe alte meleaguri; toate acestea se nasc datorită marii călduri a soarelui ce face pământul să clocotească veșnic, dar pe insulele acestea nu viețuiau decât fiare sălbatice; astfel că, din vremea marelui înțelept Apolidon, care, cu mintea lui a născocit felurite vicleșuguri pentru ca oamenii săi să poată pătrunde în insule fără primejdie, învățate și de vecinii din jur, căci, mai înainte, nimeni nu pusese piciorul acolo, s-a umplut lumea de multe lucruri ce nu se mai văzuseră până atunci; și de aici

dobândise Apolidon mari bogății. În cele patru laturi ale turnului se vărsau patru izvoare ce coborau din vârful unui munte înalt, ale căror ape erau aduse prin țevi de metal și apoi țâșneau din niște columne de aramă aurite și niște bărci pline cu animale, în jeturi atât de înalte încât de la ferestrele primului cat puteai lua din apa ce se strângea în niște bazine rotunde și aurite, încastrate chiar în coloane. Și toate aceste patru fântâni udau toată grădina.

În acest turn, de care ați auzit, a fost găzduită prințesa Oriana și doamnele amintite, fiecare în câte o încăpere, așa cum se cuvenea, și împărțirea a făcut-o domnița Mabilia. Aici erau slujite de doamne și domnișoare cu toate cele trebuincioase din belșug, după cum poruncise Amadis, și nici unui cavaler nu îi era îngăduit să intre în grădină, ori în încăperile lor, căci așa voise Oriana și așa îi rugase pe toți acei seniori să facă, fără supărare, fiindcă dorea să ducă o viață de călugăriță până va găsi o cale de înțelegere și pace cu tatăl ei, regele.

Toți au socotit aceasta drept semn de mare virtute și i-au lăudat gândul cel bun, trimițându-i vorbă că atât în această privință, cât și în toate celelalte întru slujirea ei, nu vor face altminteri decât e voia ei.

Amadis, cu toate că inima lui întristată nu-și găsea tihnă și leac niciunde, decât atunci când se afla în prezența doamnei sale, pentru că aceasta era singura lui odihnă, fără de care marile sale dureri și dorințele-i ucigătoare îl chinuiau veșnic, așa cum ați auzit de multe ori în această lungă istorie, dorind mai mult să fie mulțumită Oriana și temându-se mai tare de-o sută de mii de ori de știrbirea cinstei ei decât de moartea lui, s-a arătat mai mulțumit și mai bucuros decât oricare altul de ceea ce doamna sa socotea a fi bine și cinstit, lecuindu-și patima și suferința cu gândul că se află în puterea lui, într-un loc unde nu se teme de restul lumii și unde, mai curând decât s-o piardă pe ea, și-ar fi pierdut viața și, astfel, s-ar fi stins și ar fi înghețat acele vâlvătăi uriașe ce îi pârjoleau inima neîncetat.

Toți seniorii și cavalerii sosiți, precum și oamenii mai de jos au fost găzduiți în acele locuri de pe insulă ce erau cât mai pe potriva rangului și felului fiecăruia, unde primeau din belșug toate cele trebuincioase unui trai îndestulat și plăcut, pentru că, deși Amadis trăise mereu ca un cavaler sărac, găsise pe această insulă mari bogății și primise multe giuvaieruri de mare preț de la mama sa, regina și de la alte mari doamne, ce le trimiseseră aici fiindcă nu le făceau

trebuință; și, pe lângă toate acestea, toți vecinii și locuitorii insulei, oameni foarte bogați și foarte cinstiți, cu multă plăcere îi dăruiau mari provizii de pâine, carne, vinuri și altele multe, ce i le puteau da.

Și, așa cum ați auzit, a fost adusă prințesa Oriana în Insula Ferecată și găzduită aici cu acele doamne, avându-i pe toți cavalerii în slujba și în sprijinul ei.

• CAPITOLUL LXXXV •

Cum i-a adunat Amadis pe toți
acei domni, despre ce le-a vorbit
și ce hotărâre au luat aceia

Amadis, cu toate că se arăta foarte curajos, așa cum era, de fapt, mult se mai gândea la cele ce se puteau întâmpla de pe urma acestei însemnate întâmplări, căci el purta toată răspunderea, deși cu el se aflau mulți prinți și mari seniori și cavaleri de rang mare; și era hotărât fie să-și dea viața, fie să pună capăt cu bine acestei mari fapte, ce îi amenința cinstea și îl îngrijora foarte, încât, atunci când toți dormeau, el veghea, chibzuind la calea de urmat; și frământat de aceste griji, cu încuviințarea și la sfatul lui don Cuadragante și a vărului său, Agrajes, i-a chemat pe toți acei domni acasă la don Cuadragante să țină sfat într-o sală mare din acel palat, unul dintre cele mai mândre din insulă. Și după ce s-au strâns toți, fără să lipsească niciunul, Amadis s-a ridicat în picioare și, ținându-l de mână pe maestrul Helisabad, căruia îi arăta întotdeauna multă cinstire, le-a vorbit în acest fel: „Nobili prinți și cavaleri, v-am adunat aici pentru a vă aduce aminte că în toate colțurile lumii vi s-a dus vestea, sunt cunoscute familiile voastre de stirpe aleasă și averile ce le aveți în țările voastre, și fiecare dintre voi ar putea trăi pe pământul său în desfătări și plăceri nenumărate, cu mulți slujitori și alte multe și felurite lucruri pe care, de obicei, le căutăm și le dobândim pentru a duce un trai plin de plăceri, tihnă și distracții, sporindu-vă, totodată, avuția cu alte avuții. Domniile voastre, însă, socotind că deosebirea între calea armelor și cea a plăcerilor și a dobândirii unor bunuri vremelnice e la fel de mare ca cea dintre judecata omenească și mintea fiarelor sălbatice, ați renunțat la ceea ce mulți râvnesc și pentru care mulți își pierd sufletul, voind să treceți prin mari încercări pentru a dobândi faimă și slavă, urmând

meseria armelor, ce, de la începutul lumii până în zilele noastre, nu a putut și nu poate fi egalată în biruință și glorie de nicio altă fericită soartă pământească; până azi, n-ați câștigat nici averi, nici regate de pe urma ei, ci doar v-ați pus trupurile acoperite de multe răni la mari și primejdioase încercări, aflându-vă de mii de ori în pragul și în ghearele morții, așteptând și dorind mai mult gloria și faima decât orice alt câștig ce l-ați fi putut dobândi; și răsplata pentru toate acestea, de vreți să o aflați, este faptul că soarta noastră, înfloritoare și favorabilă, a vrut să ne dea o mare victorie ca cea de acum. Și nu mă gândesc la înfrângerea romanilor, ce trebuie prețuită cum se cuvine, ținând seama de virtutea voastră și a lor, ci la faptul că i-ați venit în ajutor și ați găsit calea ca o prințesă de rang atât de înalt și plină de bunătate să nu sufere cea mai mare înjosire și nedreptate, cum de mult nu i s-a mai întâmplat unei persoane de neam așa mare; și, astfel, pe lângă faptul că faima voastră a sporit nespus, i-ați adus un mare serviciu Domnului, făcând ceea ce v-a fost dat de la naștere să faceți, și anume, să-i ajutați pe cei nedreptățiți, înlăturând jignirile și silniciile la care sunt supuși; dar ceea ce trebuie să socotim cel mai însemnat lucru, care trebuie să ne bucure cel mai mult este că am nemulțumit și supărat două înalte și puternice capete încoronate, cum sunt împăratul Romei și regele Lisuarte, cu care va trebui să purtăm mari bătălii și războaie, de nu vor vrea să aleagă calea dreptății și a judecății. Și, din toate acestea, ce ne așteaptă? Desigur, nimic alta decât că luptând împotriva celor ce, întru rușinea și ocara lor, desconsideră și disprețuiesc dreptatea și adevărul, vom câștiga mari victorii, ce se vor afla în toată lumea; iar dacă e vorba de măreția lor, nici noi nu suntem lipsiți de mulți și mari seniori, neamuri și prieteni, astfel că, ușor putem să umplem aceste câmpuri cu războinici și cavaleri, atât de mulți la număr, încât niciun dușman, oricâtă oaste ar avea, nu va putea cuceri, prin luptă, Insula Ferecată. Și-acum, vitejii mei domni, fiecare să-și spună părerea despre aceste lucruri, nu ceea ce vrea, căci domniile voastre, mult mai mult decât mine sunteți plini de virtute și vreți să faceți ce vă obligă aceasta, ci ceea ce trebuie făcut pentru a duce totul la capăt cu curaj și înțelepciune”.

Aceste vorbe frumoase și curajoase rostite de Amadis, au fost ascultate cu multă plăcere de toți acei domni, care, chibzuind că printre ei sunt destui ce pot răspunde, datorită marii înțelepciuni și curajului lor, o bucată de vreme au rămas tăcuți, poftindu-se unii pe

alții să vorbească. Atunci, don Cuadragante a spus: „Domnii mei, dacă nu aveți nimic împotrivă și tăceți cu toții, voi spune eu ce răspuns a aflat mintea mea”. Agrajes a spus: „Domnule, don Cuadragante, vă rugăm cu toții să vorbiți, pentru că fiind cine sunteți și trecând prin mari isprăvi sfârșite întru marea voastră cinste, vouă, mai mult decât oricui altcuiva i se cuvine să răspundă”. Don Cuadragante i-a mulțumit pentru această cinste și i s-a adresat lui Amadis: „Nobile cavaler, marea voastră înțelepciune și cumpătare ne-au mulțumit sufletele și ați vorbit atât de bine despre datoria noastră, încât a răspunde la toate ar fi prea lung și plictisitor pentru cei ce ascultă; așa că voi spune doar ceea ce trebuie să facem acum, și anume: de vreme ce gândul vostru, în trecut, nu a fost să urmați calea urii și a dușmăniei, ci doar să-l slujiți pe Dumnezeu și să vă respectați jurământul de cavaler, de a lupta contra silniciilor, mai cu seamă a celor săvârșite împotriva doamnelor și domnișoarelor ce nu au putere și alți apărători decât pe Dumnezeu și pe domnia voastră, să-l înștiințați de toate acestea pe regele Lisuarte, trimițându-i o solie și cerându-i, totodată, să-și recunoască greșeala și să-i facă dreptate fiicei sale, prințesa, îndreptând fărădelegea săvârșită de el însuși împotriva ei și dându-i astfel de chezășii, încât să putem și să fim obligați să i-o înapoiem, având convingerea și siguranța că onoarea noastră nu va fi știrbită; și să nu îi pomeniți nimic despre purtarea lui față de noi, căci, o dată sfârșită această poveste, de se va putea sfârși, am încredere în Cel de Sus că el însuși, cunoscându-vă virtutea și marele curaj, ne va cere să facem pace și va fi foarte mulțumit dacă vă veți învoi la asta; și cât timp va dura această solie, cum nu știm ce va fi să se mai întâmple, iar cine va fi să aibă nevoie de noi să ne găsească nu ca pe niște cavaleri rătăcitori, ci ca pe niște principi și mari seniori, ar fi bine să ne înștiințăm prietenii și rudele, care mulți sunt, astfel ca, atunci când vom avea nevoie de ei, să poată sosi la vreme și strădania lor să fie cu folos”.

• CAPITOLUL LXXXVI •

Cum toți cavalerii au fost
foarte mulțumiți de tot ce a spus
don Cuadragante

Cavalerii au fost foarte mulțumiți de răspunsul lui don

Cuadragante, fiindcă, după părerea lor, nu mai rămânea nimic altceva de spus. Și, pe dată, au hotărât ca Amadis să îi trimită veste regelui Perion, tatăl său, cerându-i tot ajutorul și sprijinul, atât din partea lui și a vasalilor săi, precum și a altora, ce îi sunt prieteni și slujitori, pentru când va fi să aibă nevoie. De asemenea, să trimită solii tuturor celorlalți despre care știe că pot și vor să îl ajute, mulți la număr, întru a căror glorie și folos săvârșise multe fapte mărețe, punându-și viața în mare primejdie. Iar Agrajes să trimită o solie asemănătoare regelui Scoției, tatăl lui, ori să se ducă în persoană la el, don Bruneo să-i trimită solie marchizului, tatăl său, și lui Branfil, fratele său, să strângă în mare grabă câți mai mulți oameni cu putință și să nu se miște de-acolo până nu le va da el de știre; și tot așa să facă și ceilalți cavaleri aflați acolo, ce au prieteni și stăpânesc ținuturi.

Don Cuadragante a spus că îi va trimite solie lui Landin, nepotul său, și reginei Irlandei, și că el crede că, dacă regele Cildadan, soțul acesteia, îl va ajuta pe regele Lisuarte cu numărul de oameni ce i-l datorează, regina va face astfel încât toți cei din regatul ei ce vor vrea, să vină și să îi ajute pe ei, și aceștia, cu vasalii și prietenii lor vor fi în număr destul de mare. Hotărâte toate acestea, cavalerii i-au rugat pe Agrajes și pe don Florestan să o înștiințeze pe prințesa Oriana, pentru ca ea să poruncească ce crede că e mai bine pentru ea și, după aceea, adunarea s-a risipit și toți au plecat plini de curaj, mai cu seamă cei de rang mai mic ce socoteau această poveste, într-un fel, foarte gravă, temându-se mai mult decât o arătau de felul cum avea să se sfârșească; dar, acum, văzând marea grijă și pregătirile făcute de cei mari, de pe urma cărora era de așteptat un ajutor însemnat, simțeau cum le crește curajul și le piere orice urmă de teamă. Și, când au ajuns la poarta cea mare a castelului, pe unde se pătrundea în insulă, au văzut urcând costișa un cavaler în armură, călare pe calul său, cu cinci scutieri ce îi duceau armele și alte straie și podoabe de-ale lui. Toți au rămas pe loc să vadă cine o fi și, când s-a apropiat mai mult, l-au recunoscut pe don Brian de Monjaste, ceea ce mare bucurie le-a făcut, pentru că toți îl iubeau și îl socoteau un cavaler viteaz, cum într-adevăr era, căci, lăsând deoparte faptul că era de stirpe foarte aleasă, fecior al lui Ladasan, regele Spaniei, se bucura de mare faimă peste tot pe unde era cunoscut, datorită înțelepciunii și curajului său; și, pe lângă asta, era cavalerul ce-și iubea cel mai mult din lume prietenii și întotdeauna glumea și râdea

cu ei, căci era tare isteț și cu creștere aleasă, astfel că tuturor le era pe plac și se simțeau bine cu el; așa că toți cavalerii au coborât costișa pe jos, așa cum se aflau, iar don Brian, văzându-i, tare s-a mai minunat, neizbutind să înțeleagă ce întâmplare îi adunase laolaltă, deși auzise câte ceva de când coborâse de pe corabie și păsise pe acel pământ; așa că a descălecat și s-a îndreptat spre ei cu brațele întinse, spunând: „Vreau să vă îmbrățișez pe toți, căci pe toți vă socotesc unul singur”. Atunci au ajuns lângă el cei ce mergeau în frunte, urmați de Amadis.

Bucuria lui don Brian a fost atât de mare când l-a văzut pe Amadis, că nu se poate povesti, pentru că, pe lângă faptul că erau rude, veri de frați, căci mama acestui don Brian, soția regelui Spaniei, era soră cu regele Perion, Amadis era cavalerul pe care don Brian îl iubea cel mai mult pe lume; așa că i-a spus, râzând: „Aici sunteți? Și eu care umblu în căutarea voastră, de parcă ne-ar lipsi toate celelalte primejdii și n-am avea alta de făcut decât să vă tot căutăm pe unde vă ascundeți”. Amadis l-a îmbrățișat și i-a răspuns: „Spuneți ce vreți, că ați sosit într-un loc unde îmi voi lua iute revanșa, căci, iată, acești seniori vă poruncesc să încălecați pe cal și să intrați pe insulă, unde avem pregătită o temniță pentru cei ca voi”. Apoi au venit toți să-l îmbrățișeze și, împotriva voinței lui, l-au urcat pe cal, iar ei l-au însoțit pe jos și au pornit împreună în susul costișei, până au ajuns la palatul lui Amadis, unde a descălecat, iar Agrajes și don Florestan i-au scos armura și au poruncit să i se aducă o mantie stacojie în care să se înfășoare; după ce și-a scos armura, văzându-se înconjurat de cavaleri atât de nobili, ale căror vitejii și isprăvi le cunoștea, le-a spus: „Atâția viteji nu se puteau aduna laolaltă fără o pricină însemnată și de mare taină; spuneți-mi, domnilor, despre ce e vorba, căci tare vreau să știu și eu, mai ales că am auzit anumite lucruri de când am ajuns în această țară”.

Toți l-au rugat pe Agrajes să-i înfățișeze toată istoria, ca unul ce fusese de față la toate întâmplările trecute și dorea din toată inima să ia parte și mai abitir, dând tot ajutorul, la cele viitoare; acesta i-a povestit totul, așa cum v-am istorisit mai înainte, învinovățindu-l pe regele Lisuarte și lăudând cu multă căldură ceea ce făcuseră acei cavaleri și ce voiau să facă mai departe.

Când Brian de Monjaste a auzit aceasta, a socotit a fi o treabă foarte serioasă, ca un om înțelept ce se gândește mai întâi cum se sfârșește decât cum începe un lucru, când e să te apuci de el și,

neștiind de iubirea lui Amadis, părerea lui ar fi putut fi diferită de a celorlalți, sau, ar fi înclinat, cel puțin, pentru o altă cale de a potoli lucrurile, fără să se ajungă la încordarea de acum, fiindcă îl cunoștea pe regele Lisuarte că este neîncrezător și că ține foarte mult la cinstea lui, și cum jignirea era foarte mare, don Brian chibzuia că va căuta o răzbunare pe potrivă; dar, văzând că lucrurile ajunseseră aici, când era mai mult nevoie de ajutor decât de sfaturi, și, mai cu osebire, răspunzător de toate fiind Amadis, a încuviințat cu multă căldură faptele cavalerilor, lăudându-le marea virtute dovedită Orianei și asigurându-i că este alături de ei cu cât mai mulți dintre oamenii tatălui său ca să îi ajute; apoi le-a spus că vrea să o vadă pe domnița Oriana, pentru a ști în amănunt în ce fel să o slujească.

Amadis i-a spus: „Domnule și vere, voi ați venit de pe drum, iar acești domni încă nu au mâncat, așa că până le vom înștiința pe doamne de sosirea voastră, odihniți-vă și ospătați-vă, și după-masă va fi mai potrivit să facem restul”. Don Brian a încuviințat și, atunci, toți acei domni l-au salutat și au plecat la casele lor; după-masă, Agrajes și don Florestan, aleși de cavaleri să stea de vorbă cu Oriana, cum v-am spus, l-au luat cu ei pe don Brian și, toți trei, îmbrăcați în straie bogate, s-au dus să o vadă pe Oriana; aceasta îi aștepta în încăperea reginei Sardamira, în tovărășia tuturor doamnelor de care ați auzit, cum v-am mai povestit. Când au ajuns aici, don Brian s-a apropiat și, îngenunchind, a vrut să-i sărute mâinile, dar ea nu l-a lăsat și l-a îmbrățișat, primindu-l cu multă curtenie, căci întreaga noblețe a lumii era întruchipată în această doamnă; apoi, i-a spus: „Domnul meu, don Brian, fiți bine venit, căci, meritați să fiți bine primit în orice clipă, pentru noblețea și virtutea voastră, dar mai cu seamă acum; și pentru că bănuiesc că acești nobili cavaleri, prietenii voștri v-au povestit toate cele întâmplate, mă încred în ei, nemaifiind nevoie să vă mai spun nimic, nici să vă amintesc ce aveți de făcut, căci după cum v-a fost întotdeauna obiceiul și puterea, mai mult dând, decât primind sfaturi, înțelepciunea voastră vă este de ajuns pentru a lua o hotărâre”. Don Brian i-a răspuns: „Doamna mea, cauza sosirii mele aici este că, trecând multă vreme de când, după bătălia purtată de regele tatăl vostru cu cei șapte regi din insule, am plecat în Spania, unde tatăl meu avea o neînțelegere cu africanii, am aflat, acolo, că vărul și seniorul meu, Amadis, pornise pe meleaguri străine și nu se mai știa nimic despre el; și cum el este floarea și oglinda întregului meu neam, cel pe care îl prețuiesc și îl iubesc cel mai mult,

am fost atât de întristat în sufletul meu de această plecare, încât m-am frământat să găsesc o cale de a mă liniști și de a porni în căutarea lui. Și, chibzuind că în această insulă a lui voi putea afla vești despre vărul meu mai degrabă decât în alte locuri, am venit aici, unde m-au călăuzit soarta mea bună și norocul, pentru că l-am găsit și am sosit la timp pentru a-mi dovedi prin fapte dorința dintotdeauna de a vă sluji; și, așa cum spuneați, doamnă, știu ce s-a întâmplat și chiar cuget la ce-ar putea să mai urmeze, știind cât de neînduplecat e regele, tatăl vostru; dar orice s-ar întâmpla și oricum va voi soarta, vă ofer din tot sufletul viața mea spre a vă fi de ajutor în îndreptarea lucrurilor". Oriana i-a mulțumit din inimă pentru aceste vorbe.

• CAPITOLUL LXXXVII •

Cum toți cavalerii voiau foarte mult
să o slujească și să o cinstească
pe domnița Oriana

Ni se pare foarte drept să se știe și să nu se uite din ce cauză acești cavaleri și mulți alții, pe care îi vom pomeni mai la vale, doreau, cu atâta dragoste și ardoare, să o slujească pe această doamnă, hotărâți să lupte cu stăpânitori de țară atât de însemnați. Să fie o întâmplare? Să fie datorită bunăvoinței pe care le-o arătase ea? Ori pentru că știau taina și începutul iubirii dintre ea și Amadis și erau gata de orice pentru el? Eu vă spun în mod sigur că niciunul din aceste motive nu i-a îndemnat să o facă, pentru că, deși Oriana era de rang atât de înalt, nu avusese vreme să-și arate bunăvoința și să împartă favoruri nici unuia dintre ei, căci nu era mai bogată decât orice altă domnișoară; cât despre iubirea ei cu Amadis, dacă ați citit această mare istorie, aveți dovada că era învăluită în taină. Și, totuși, o cauză există. Și știți care? Să vă spun: această domniță a fost întotdeauna foarte blândă, cu cele mai alese purtări și plină de curtenie, dar, mai ales, a dat dovadă de modestie și smerenie când era la curte, având grijă să cinstească și să se poarte frumos cu fiecare, după meritele sale; și această purtare e un laț și un năvod cu care cei mari, ce așa fac, prind pe mulți ce nu au vreun interes deosebit să-i slujească, așa cum vedem în fiecare zi că, fără vreun interes, oamenii aduc laude cuiva, își arată dragostea pentru el și se simt obligați să îl slujească, așa cum făceau și acești domni cu acea nobilă prințesă.

Ce să spunem, dară, despre marile doamne ce se arată neîndurătoare și pline de trufie cu cei față de care n-ar trebui să se poarte așa? Aflați că, răspunzându-le celor mai mici în rang cu plictis și chipuri încruntate, disprețuindu-le curtenia și vorbele, nu fac decât să fie puțin prețuite, mai puțin respectate și bârfite de aceștia, care doresc să se abată o nenorocire peste ele, ca să aibă parte de necazuri și supărări. Oh, ce mare greșeală! Și ce puțină minte să nu vrei să fii iubit, prețuit și slujit de cei cărora nu le-ai făcut niciodată vreun alt bine și nici nu i-ai răsplătit în alt fel decât cu un lucru atât de mărunt ca un cuvânt bun ori un gest drăgăstos, care nu costă nimic. Vreți să știți ce li se întâmplă, adesea, acestor oameni trufași și disprețuitori? O să vă spun: așa cum cei ce își irosesc și își cheltuiesc averile, fără să țină seama de loc și de timp, când n-ar trebui să o facă, sunt socotiți prostănaci și fără minte în loc să fie considerați inimi deschise și darnice, tot astfel, cei ce, nearătând cinstirea cuvenită celor ce le-ar răspunde cu virtute, se umilesc și se pleacă înaintea altor mai mari, ori poate deopotrivă cu ei, săvârșesc o faptă socotită mai degrabă lipsită de curaj și slugărnicie, decât virtute.

Și, întorcându-ne la povestea noastră, după ce Brian de Monjaste și-a sfârșit vorba și i s-a închinat reginei Sardamira, celorlalte domnițe și Grasindei, Agrajes și don Florestan s-au apropiat de Oriana și, cu mult respect, i-au transmis tot ce îi însărcinase ceilalți cavaleri; ea a încuviințat totul pe deplin și a lăsat pe seama lor să facă tot ce trebuie, căci acestea erau treburi mai mult de cavaleri decât de domnișoare, trimițându-le vorbă că îi roagă mult să aibă mereu în minte că voia ei este ca, fără să aducă vreo știrbire cinstei lor, să se împace cu tatăl ei, regele, întru binele și strălucirea faimei ei. După aceasta, lăsându-i pe don Florestan și pe Brian de Monjaste cu regina Sardamira și celelalte doamne, Oriana l-a luat de mână pe Agrajes și, ducându-l spre un capăt al încăperii, s-a așezat și i-a spus: „Bunul meu domn și adevărat frate, Agrajes, deși încrederea și speranța pe care le am în vărul vostru Amadis și în acei nobili cavaleri sunt mari și știu că vor face totul pentru mine, cu multă grijă și sârguință, ținând seama și de onoarea lor, am mai multă încredere în domnia voastră, pentru că am trăit multă vreme la curtea regelui tatăl vostru, unde atât el cât și regina, mama voastră, mi-au arătat multă cinstire și mi-au făcut multe bucurii, printre care, cea mai mare este că mi-au dat-o pe domnița Mabilia, sora voastră; și pot spune că dacă Dumnezeu mi-a dat viață pentru prima oară, după El,

ea mi-a redat-o deseori, căci marea ei înțelepciune și mângâierile ei au fost pe potriva suferințelor mele, mai cu seamă când soarta potrivnică m-a chinuit, după sosirea romanilor la curtea tatălui meu. Dacă mi-ar fi lipsit ajutorul ei, mi-ar fi fost cu neputință să-mi mai duc viața, așa că din această pricină și multe altele pentru care îi sunt îndatorată foarte, ce vi le-aș putea spune, dacă Dumnezeu îmi va da prilejul să o răsplătesc, iubind-o și voi așa cum o iubesc eu cu toată ființa mea, știți că voi face ceea ce am spus când va veni vremea; și tot această pricină mă îndeamnă să vă dezvălui tainele inimii mele chinuite, vouă mai curând decât oricui altcuiva, și așa voi face, spunându-vă vouă tot ceea ce ascund celorlalți; pentru moment, însă, vă rog cu toată dragostea de care mă simt în stare ca, lăsând deoparte mânia și dușmănia împotriva tatălui meu, să aduceți pacea deplină, înțelegerea și învoiala între el și vărul vostru, Amadis, pentru că știindu-i inima atât de vitează și dușmănia tot mai mare dintre ei de o vreme încoace, mă tem că nicio vorbă de dragoste ce i s-ar adresa nu îl va putea mulțumi; dar dacă voi, adevărat frate și prieten, ați putea găsi o cale de împăcare, nu numai că am fi scutiți de multe și cumplite morți, dar și cinstea și faima mea, pentru care, din nefericire, se luptă atâția, ar fi spălate în felul cel mai potrivit cu cinstea lui". După ce a ascultat aceste vorbe, Agrajes, plin de curtenie și de respect, a răspuns astfel: „Pe bună dreptate poate și trebuie să fie încuviințat tot ce ați spus, doamnă, și, după cât îi cunoașteți pe tatăl meu, regele, și pe mama mea, știți că dorința lor este să facă tot ce le stă în putință întru sporirea gloriei și a înaltului vostru rang, așa cum se va vedea din faptele lor; iar cât despre mine și sora mea, Mabilia, nu e nevoie să mai spun nimic, pentru că faptele noastre stau mărturie că dorim și vrem să vă slujim din toată inima; acum, însă, în legătură cu ce mi-ați cerut, adevărul, doamnă, este că eu sunt mai nemulțumit decât oricine altcineva de tatăl vostru, regele, căci, așa cum am fost martorul marilor și însemnatelor servicii pe care i l-au adus Amadis, vărul meu, și tot neamul lui, cum știe prea bine toată lumea, tot astfel sunt martorul marii sale nerecunoștințe, pentru că noi nu i-am cerut niciodată nicio răsplată, în afară de Insula Mongaza pentru unchiul meu, don Galvanes, pe care am cucerit-o spre cea mai mare cinste a curții sale și spre cea mai mare primejdie pentru viața celui ce a câștigat-o, cum nici nu se poate închipui ori povesti, așa cum ați văzut cu propriii voștri ochi, buna mea doamnă; și n-am fost de ajuns nici noi, nici marea vitejie și marile merite ale

unchiului meu pentru a dobândi un lucru atât de neînsemnat, rămânându-i vasal și supus, ci, dimpotrivă, s-a lepădat de noi fără să țină seama de rugămintea noastră cu atâta lipsă de curtenie, de parcă nu i-am fi fost slujitori, ci dușmani. Și de aceea nu pot nega că, în ceea ce mă privește, nu-mi face mare plăcere să îl ajut, acum, când se află la mare ananghie și nevoie, să se căiască de faptele lui și să facă întregii lumi cunoscută marea pierdere pe care a suferit-o pierzându-ne pe noi, știut fiind câtă cinste i-au adus faptele noastre; dar cum oamenii, înfrângându-și și stăpânindu-și voința, dobândesc mai multe merite în ceruri, săvârșind aceasta întru slujirea lui Dumnezeu, eu, doamnă, împlinind voința voastră, vreau să-mi înfrâng și să-mi stăpânesc ura, pentru ca, știind cât îmi e de greu să o fac, să vă puteți da seama cât de obligat mă simt să vă slujesc în toate celelalte împrejurări; dar o voi face cu multă grijă, pentru că, fiind socotit printre acești seniori unul dintre cei mai de seamă apărători al cinstei voastre, dacă aș da semne de slăbiciune, cu mulți dintre ei se va întâmpla la fel". „Asta vă cer și eu, bunul meu prieten – a spus Oriana –, căci din întâmplările trecute și știind cu cine veți avea de dus această mare luptă, îmi dau seama prea bine că nu e nevoie doar ca cel curajos și puternic să se arate mai slab, ci și cel foarte slab să se arate, cu multă grijă, puternic; și domnia voastră veți ști mult mai bine ca mine cum să faceți asta, ce trebuie și când e bine ori rău să se facă; de aceea las totul în grija voastră, cu acea dragoste adevărată ce există între noi".

Așa și-au sfârșit sfatul și s-au întors unde se aflau doamnele și cavalerii. Agrajes nu-și putea dezlipi ochii de la doamna sa, Olinda, căci mult o mai iubea din tot sufletul, ceea ce e de crezut de vreme ce pentru ea trecuse pe sub Bolta iubiților credincioși, așa cum v-am istorisit în cartea a doua a acestei istorii, dar cum era de sânge nobil și creștere aleasă, și cei ca el sunt nevoiți să fie cumpătați, renunțând la patimă și iubire pentru a urma calea virtuții, și știind că Oriana vrea să trăiască în cinste, era hotărât să-și înfrângă dorințele, deși îi era tare greu, până va vedea cum se vor aranja lucrurile. Și-au stat ei așa o vreme, sporovăind despre felurite lucruri, acei cavaleri foarte viteji îmbărbătându-le pe doamne și risipindu-le teama pe care femeile o încearcă, de obicei, în împrejurări deosebite; apoi, luându-și rămas bun de la ele și având răspunsul Orianei pentru cei ce îi trimiseseră la ea, au pornit, cu multă sârguință, să ducă la îndeplinire cele hotărâte și să trimită solie regelui Lisuarte, pentru care au fost

aleși don Cuadragante și don Brian de Monjaste, căci erau cei mai potriviți pentru asemenea solie.

• CAPITOLUL LXXXVIII •

Cum a stat de vorbă Amadis cu Grasinda
și ce i-a răspuns aceasta

Amadis s-a dus acasă la Grasinda, pe care o iubea și o prețuia mult, atât pentru ea însăși, cât și pentru multa cinstire ce i-o arătase aceasta, ce nu socotea că a plătit-o, deși făcuse pentru ea ceea ce v-a povestit istoria noastră, considerând că e o mare deosebire între cei ce fac o faptă bună din virtute, fără să-i cunoască prea bine pe aceia care se bucură de această faptă, și cei ce mulțumesc și răsplătesc faptele bune după ce au fost săvârșite, pentru că primii o fac fiindcă au o inimă mărinimoasă, iar ceilalți, deși o fac în semn de mulțumire și recunoștință, își plătesc, de fapt, o datorie; și, stând amândoi în jilțuri, Amadis i-a spus: „Doamna mea, dacă nu sunteți slujită și nu vi se îndeplinesc plăcerile după cum o meritați, așa cum doresc eu și aș vrea să se întâmple, vă rog să mă iertați, dar vremurile pe care vedeți că le trăim sunt de vină; și pentru că nobila voastră fire va judeca, desigur, lucrurile așa cum sunt, lăsând deoparte acestea, m-am hotărât să vă vorbesc și să vă întreb care vă este dorința și voia până la urmă, fiindcă ați plecat de mult timp din țara voastră și nu știu dacă din această pricină simțiți vreo mâhnire în suflet; dar, aflându-vă porunca, vreau să vă fie îndeplinită”. Grasinda i-a răspuns: „Domnul meu, dacă n-aș crede că tovărășia și prietenia voastră nu-mi aduc cea mai mare cinstire de care m-aș putea bucura și n-ar fi răsplătit, astfel, toată bunăvoința și cinstea ce vi s-au arătat în casa mea, dacă, într-adevăr, acestea v-au mulțumit în vreun fel, aș putea fi judecată drept cea mai nerecunoscătoare persoană din lume; și pentru că acesta este un adevăr știut de toți, vreau, domnule, să vă dezvălui toate gândurile mele. Eu văd, viteazul meu domn, că, deși aici sunt adunați atâția principi și cavaleri foarte viteji în ajutorul acestei prințese, voi sunteți cel de care toți ascultă. Și în mintea și curajul vostru își pun întreaga speranță și norocul lor, iar voi, datorită inimii voastre mari și a rangului vostru, nu puteți face altfel decât să luați asupră-vă toată această greutate, pentru că nimănui nu i se cuvine mai pe drept; de aceea, prietenii și apărătorii voștri vor

trebui să vă vină în ajutor și să lupte pentru gloria și numele vostru, și cum eu mă socotesc, în gândul meu, în primul rând, unul dintre acești prieteni, vreau ca acest gând să se vadă în faptele mele. Așa că am hotărât ca maestrul Helisabad să plece în țara mea și, cu multă grijă, să pregătească o flotă însemnată, cu toți vasalii și prietenii mei, care să fie gata să sosească aici, domnule, când vă va fi de trebuință, și să vă slujească după cum veți porunci; iar, până atunci, eu voi rămâne în suita și în slujba acestei doamne și a nevoilor ei, și nu mă voi despărți nici de ea, nici de domnia voastră până ce nu-mi veți spune ce am de făcut, când se vor sfârși toate acestea".

Când Amadis a auzit acestea, a îmbrățișat-o râzând și a spus: „Cred că dacă toată virtutea și noblețea de pe lume s-ar pierde, prin voi, buna mea doamnă, s-ar putea redobândi; și dacă asta vă este dorința, așa vom face; dar, în slujba voastră și la rugămintea mea, maestrul Helisabad trebuie să se ducă la împăratul de la Constantinopol cu o solie a mea, căci, după binevoitoarea lui făgăduială și marea sa nemulțumire împotriva împăratului Romei, cum mi-au spus mulți când am fost acolo, aflând că sfada cea mare cu el o vom avea, sunt convins că, dovedindu-și obișnuita-i mare virtute, îmi va trimite ajutoare, ca și cum i-aș fi slujit vreme îndelungată". Grasinda a spus că i se pare o hotărâre foarte bună și că, după cât de mult ține la el maestrul, nu e nevoie să-i poruncească ea nimic dacă e vorba să-i facă lui Amadis un serviciu, și că maestrul Helisabad va socoti o asemenea călătorie, ca sol al unui bărbat ca el, mai degrabă o cinste și odihnă decât o oboseală în plus. Amadis a spus: „Doamna mea, dacă dorința voastră este să rămâneți cu această prințesă, drept ar fi ca, așa cum celelalte domnițe și mari doamne ca voi locuiesc în încăperile și în preajma ei, să vă aflați și voi acolo, ca să vă bucurați de cinstea și curtenia meritate de marea voastră virtute". Și, pe dată, a poruncit să fie chemat tutorele său, don Gandales, și l-a rugat să se ducă la Oriana și s-o înștiințeze de marea dorință a acelei doamne de a o sluji și cum voiește să-și împlinească această dorință, și să o roage din partea lui să o primească lângă ea, cinstind-o așa cum face cu cele mai de seamă dintre doamnele ei; ceea ce așa s-a și întâmplat, căci Oriana a primit-o cu obișnuita-i dragoste și bunăvoință cu care primea persoanele atât de nobile, dar nu atât pentru serviciile prezente, cât pentru cele din trecut, când îi dăruise lui Amadis cele trebuincioase pentru călătoria în Grecia, și, mai cu seamă, pe maestrul Helisabad care, după Dumnezeu, le-a redat viața și lui și ei,

cum v-am povestit în a treia parte a acestei istorii, căci ea n-ar fi trăit nicio zi după moartea lui Amadis, și maestrul Helisabad îi lecuise rănile grele primite atunci când îl ucisese pe Endriago.

Săvârșite toate acestea, după ce Grasinda i-a spus toate câte trebuie maestrului Helisabad pentru a face cele hotărâte mai înainte, l-a rugat și i-a poruncit, știind ce dorește Amadis să facă pentru el, să nu precupețească nimic pentru a duce la bun sfârșit o faptă atât de însemnată. Maestrul i-a răspuns că și de-ar fi să treacă prin cele mai mari primejdii și munci tot le va îndeplini porunca. Amadis i-a mulțumit mult și apoi s-a hotărât să-i scrie o carte împăratului, care glăsuia așa:

Carte de la Amadis către
împăratul de la Constantinopol

„Preaînălțate împărate, acel Cavaler al Spaniei Verzi, pe numele său adevărat Amadis de Gaula, vă sărută mâinile și vă amintește acea făgăduială ce ați binevoit a-mi face mai mult datorită marii virtuți și nobleței voastre, decât datorită meritelor mele, și pentru că acum a sosit vremea când am nevoie mai cu osebire de marea voastră putere și de toți prietenii și ocrotitorii ce vor să urmeze calea dreptății și a înțelepciunii, așa cum vă va istorisi mai pe larg maestrul Helisabad, vă rog din suflet să îi dați crezare și să răspundeți soliei mele așa cum eu însumi și toți cei ce mă păzesc și mă urmează am face-o întru slujirea domniei voastre”.

După ce cartea a fost scrisă și maestrului i s-au dat toate împuternicirile, așa cum se va vedea mai la vale, luându-și acesta rămas bun de la Amadis și de la stăpâna sa, Grasinda, a pornit la drum pe mare, sfârșindu-și călătoria cu bine, așa cum vă vom povesti la vremea cuvenită.

• CAPITOLUL LXXXIX •

Cum a trimis Amadis alt sol
reginei Briolanja

Istoria ne spune că, după ce Amadis l-a trimis la drum pe maestrul

Helisabad și a instalat-o pe Grasinda în încăperile domniței Oriana, a poruncit să fie chemat Tantiles, majordomul frumoasei regine Briolanja, și i-a spus: „Bunul meu prieten, aș vrea să faceți pentru mine un lucru anevoios și obositor, așa cum aș face și eu pentru voi, și iată anume ce: ținând seama, în această împrejurare, de numele și cinstea mea, ce poate spori dacă mă îngrijesc și mă pregătesc cum se cuvine, dar poate fi știrbită de nu fac aceasta, mergeți la stăpâna voastră și, cum ați fost martor la toate, spuneți-i ce se cuvine, străduindu-vă din răsputeri să o convingeți să poruncească tuturor supușilor și prietenilor ei să fie gata de luptă pentru când va fi nevoie; și mai spuneți-i că, în ceea ce mă privește, totul îi aparține, deci ceea ce pierd eu va fi întru pierderea ei”. Tantiles i-a răspuns: „Domnule, voi face de îndată tot ce porunciți, și puteți fi sigur că nu există lucru care să o bucure mai mult pe regină, stăpâna mea, decât că a venit vremea când veți vedea marea ei dragoste și dorința de a face tot ceea ce îi porunciți ei și întregului său regat; și în privința aceasta, nu duceți nicio grijă, căci eu voi sosi, atunci când va fi nevoie, cu solia și toate câte o doamnă de neam atât de mare ca ea le datorează celui ce, după Dumnezeu, i-a dăruit regatul”.

Amadis i-a mulțumit și i-a dat o carte de împuternicire ce era de ajuns pentru o persoană ca el, ce cârmuia întreg acel regat. Tantiles a pornit pe dată pe mare cu o corabie ce sosise în insulă și a făcut ceea ce vă vom povesti mai departe.

O dată împlinite toate acestea, Amadis s-a retras cu Gandalin și i-a spus: „Prietene Gandalin, vezi bine că am nevoie de prieteni și neamuri în această împrejurare anevoioasă în care mă aflu fără să fi putut face altminteri, și, cu toate că mă apasă greu să te știu departe de mine, judecata mă silește să o fac; ai văzut că toți acești cavaleri au hotărât să îi chemăm pe toți prietenii noștri și să le cerem să fie pregătiți, pentru a putea veni din vreme să ne apere cinstea; și, cu toate că îmi pun mari speranțe că mulți, pentru care, așa cum știi, am făcut și eu multe, vor vrea să-și plătească datoriile față de mine, am mult mai mare speranță că regele Perion, tatăl meu, cu sau fără dreptate, îmi va veni în ajutor; și pentru că tu poți să-i spui cel mai bine și fără ocolișuri cât de însemnat este acest lucru pentru mine și că în sufletul și în mintea tuturor, deși aici se află mulți cavaleri vestiți și de stirpe aleasă, aceasta mă privește numai pe mine, pentru că sunt cel mai mare peste toți, ar fi bine să pornești pe dată spre el și să spui ce ai văzut și știi că e potrivit cu împrejurarea în care mă

lași; și printre alte lucruri, să-i spui că nu mă tem că aș avea de suferit de pe urma întregii lumi, oricare ar fi suferințele, dar pentru el ar fi nespusă suferința dacă eu, fiul lui cel mai mare, n-aș putea ține piept acestor doi principi, de se vor ridica împotriva mea, în felul și modul cum vor cere ei; și pentru că înțeleg că ai priceput totul, nu mai e nevoie să-ți spun nimic alta decât că, înainte de plecare, să treci să vorbești cu verișoara mea, Mabilia, să vezi dacă are ceva pentru mătușa ei și pentru sora mea, Melicia; de asemenea, să treci să o vezi pe doamna și stăpâna mea, Oriana, să afli cum se simte, pentru că, deși se ascunde de toți, ție îți va spune ce dorește și ce gândește; și după ce vei face toate astea, să pleci de-ndată cu această scrisoare de împuternicire, ce glăsuiește astfel: «Îi vei spune regelui, stăpânul meu, că înălțimea sa știe că după ce voința Domnului a fost să fiu făcut cavaler de mâna sa, niciodată n-am avut alt gând decât acela de a fi cavaler rătăcitor și să îndrept, cu toate puterile mele, nedreptățile și silniciile îndurate de mulți, mai cu osebire, de doamne și domnișoare, care trebuie ajutate mai înaintea celorlalți; pentru asta am trecut prin multe munci și primejdii, fără să doresc altă răsplată decât să îl slujesc pe Dumnezeu și să dobândesc glorie și faimă în rândul lumii; și cu această dorință, am vrut să plec din regatul său, ca să cutreier meleaguri străine, căutându-i pe cei ce aveau nevoie de ajutorul și sprijinul meu, și să văd câte nu văzusem încă; și am trecut prin multe aventuri, pe care i le poți povesti prea bine, de va dori să le afle, pentru ca, după multă vreme, ajungând în această insulă, să aflu că regele Lisuarte, fără să țină seamă de Dumnezeu, nici de sfatul supușilor săi și al altora ce nu îi sunt supuși, care doreau să îl slujească întru cinstea sa, dând dovadă de mare cruzime și știrbindu-și greu marea slavă, a vrut să o dezmoștenească pe fiica sa, Oriana, ce, după ce regele se va petrece din această viață, trebuie să-i stăpânească regatele, dând-o de soție împăratului Romei și făcând-o moștenitoare pe fiica lui mai mică, ce nu are niciun drept la coroană. Domnița s-a plâns tuturor celor pe care i-a întâlnit, precum și altora, prin solii săi, rugându-i cu multă jale și durere să aibă milă de ea și să nu încuviințeze să fie dezmoștenită în chip atât de nedrept. Și acel drept judecător și ocrotitor al tuturor i-a auzit ruga și, cu voia și îngăduința lui, s-au adunat pe această insulă mulți principi și cavaleri de seamă întru ajutorarea ei, pe care i-am găsit aici la sosirea mea și de la ei am aflat această mare silnicie ce i se face; astfel, cu încuviințarea și la sfatul ei, socotind că la îndreptarea unor asemenea

lucruri sunt obligați cavalerii mai mult decât la oricare altele, s-a hotărât să o ajutăm în această atât de însemnată împrejurare, pentru a nu pierde printr-o singură faptă necugetată ceea ce am dobândit cu prețul multor primejdii și osteneli, căci o asemenea faptă, nefiind poruncită de judecată, trebuie pusă mai curând pe seama lașității și a lipsei de curaj, decât pe seama altor pricini; și am făcut întocmai, spulberând flota romanilor, ucigând și luând prinși pe mulți dintre ei și venindu-i în ajutor și eliberând-o pe această prințesă cu toate doamnele și domnișoarele ei; apoi, am hotărât să îi trimitem cu solie pe don Cuadragante de Irlanda și pe vărul meu, don Brian de Monjaste, la regele Lisuarte, pentru a-i cere, în numele nostru, să se poarte cu dreptate; iar de nu va vrea, în fața primejdiei vom avea nevoie, în primul rând, de ajutorul său și apoi de cel al tuturor acelora ce ne sunt prieteni; așa că îl implor să fie pregătit cu cât mai mulți oameni cu putință pentru când îi voi cere ajutorul; iar reginei, stăpâna mea, să-i săruți mâinile pentru mine și să o rogi fierbinte să poruncească să vină aici sora mea, Melicia, ca să îi țină tovărășie Orianei și ca noblețea și marea ei frumusețe să fie cunoscute de cât mai mulți cu propriii lor ochi nu numai din vorbele ce i-au adus marea faimă»”. După aceasta, Amadis i-a spus lui Gandalin: „Ai grijă de pleci cu una dintre galerele cele mai bune, ia pe cineva să te călăuzească și vorbește, mai înainte, cu verișoara mea, Mabilia, așa cum ți-am spus”. Gandalin i-a răspuns că va face totul întocmai.

Agrajes s-a sfătuit cu don Gandales, tutorele lui Amadis, ca acesta să plece în Scoția la tatăl lui Agrajes, regele, și n-a mai fost nevoie să scrie nicio scrisoare, pentru că don Gandales îi era atât de credincios regelui, de atâta vreme vasalul său și regele avea o asemenea încredere în el în toate cele, încât îl socotea mai mult rudă și sfetnic decât supus, așa că e de crezut că acest cavaler avea să pună toată dragostea și strădania pentru ca această călătorie să dea roade, căci era vorba de Amadis, pe care îl crescuse și îl iubea ca pe nimeni altul pe lumea asta; și mai departe vă vom povesti cum și-a îndeplinit solia.

• CAPITOLUL XC •

Cum s-a sfătuit don Cuadragante cu nepotul lui, Landin, și i-a spus să plece în Irlanda și să îi ceară reginei,

nepoata lui, să îngăduie ca o parte
dintre vasalii ei să îi vină în ajutor

Don Cuadragante a stat de vorbă cu Landin, nepotu-su, ce era un cavaler foarte viteaz, și i-a spus: „Dragă nepoate, e nevoie să vă străduiți și să plecați pe dată în Irlanda, ca să vorbiți cu nepoata mea, regina, fără știrea regelui Cildadan, pentru că datorită jurământului și făgăduielii făcute de el regelui Lisuarte, n-avem niciun motiv să-i spunem nimic din toate astea; reginei să-i povestiți în ce situație mă aflu și să-i spuneți că, deși aici se găsesc mulți cavaleri de neam ales, toți își pun mari speranțe și contează foarte pe mine, datorită rangului și obârșiei mele, așa cum ați văzut și domnia voastră, nepoate, așa că o rog stăruitor ca, în bunătatea ei, să îngăduie acelora dintre vasalii săi ce vor vrea să mă ajute, să vină să mă slujească; și să fie convinsă că cele ce se petrec acum sunt foarte însemnate și de multe ori, de pe urma unor asemenea întâmplări se răstoarnă state și regate în așa chip și fel, că stăpânii ajung vasali și vasalii stăpâni; de aceea, să nu șovăie să poruncească tot ce am rugat-o, și cu toți câți îi vei putea strânge dintre aceștia și cu vasalii și prietenii mei, pregătiți o flotă, cât mai mare cu putință, pentru a fi gata la chemarea mea”. Landin i-a răspuns că, ajutat de Dumnezeu, își va îndeplini misiunea astfel ca don Cuadragante să fie mulțumit și să-și dovedească măreția și curajul.

Cu aceste vorbe s-a despărțit de el și a pornit pe mare cu o corabie din cele capturate de la romani, iar ceea ce a săvârșit în urma acestei călătorii vă vom povesti mai departe.

Don Bruneo de Bonamar a stat de vorbă cu Lasindo, scutierul său, cerându-i să plece pe dată la tatăl lui, marchizul, și la Branfil, fratele lui, cu o scrisoare, să îi povestească totul și să îl roage stăruitor din partea sa să lase orice altceva deoparte și să se ostenească să adune cât mai mulți oameni va putea și corăbii pentru aceștia și să nu plece de-acolo până nu îi va da el de veste; apoi a adăugat: „Lasindo, bunul meu prieten, cu toate că, așa cum vezi, aici s-au strâns mulți cavaleri foarte însemnați, trebuie să fii convins că, în cea mai mare parte, această înfruntare îl privește pe Amadis și am toate motivele să îl ajut, căci, lăsând la o parte marea dragoste pe care mi-o poartă, ceea ce mult mă îndatorează, știi bine că el e fratele doamnei și stăpânei mele, Melicia; pe el îl iubește și îl prețuiește mai mult decât pe oricine altcineva din neamul lor și chiar de mi-ar fi dușman, n-aș

putea face altceva decât să îndeplinesc voia și poruncile lui și ale ei; așa că, mai cu osebire când lucrurile stau altfel, căci este omul pe care îl iubesc cel mai mult pe lume, cu mai multă dragoste și dorință trebuie să mă pregătesc să-i apăr cinstea și avuția, mai ales în această împrejurare în care nimeni nu e atât de legat de el ca mine și pe nimeni nu privește asta atât de direct; toate acestea, bunule prieten, în afară de povestea cu doamna mea, le poți povesti tatălui și fratelui meu, pentru că îi vor îndemna să facă pe bună dreptate ceea ce trebuie pentru cinstea mea, cu toate că sunt sigur că Branfil mai curând ar vrea să fie aici și să fi fost și mai înainte decât să cucerească un mare regat, fiindcă de felul lui e mai înclinat să dobândească faimă și glorie cavalerească decât alte lucruri pe care și le doresc alții, ce prețuiesc mai mult plăcerile decât virtutea". Lasindo i-a răspuns: „Stăpâne, nu e nevoie să-mi spuneți mai multe decât știu că sunt de trebuință și mă încred în Dumnezeu că vom aduce asemenea ajutoare, încât doamna voastră să fie slujită cum se cuvine, iar numele vostru să fie încă mai slăvit".

Și cu aceste vorbe s-a urcat pe o corabie și istoria noastră vă va povesti la vremea potrivită ce a făcut, căci acest Lasindo era un scutier foarte viteaz, de neam mare, și pornise la drum cu toată dragostea și hotărârea de a face această călătorie pentru a-l sluji pe stăpânul său care, spre marea sa cinste, a adus un ajutor de preț în această împrejurare.

• CAPITOLUL XCI •

Cum i-a trimis Amadis solie
regelui Boemiei

Amadis, cum pe umerii săi purta o mare răspundere, mai cu seamă în privința doamnei sale, era tot timpul cu gândul la ce trebuie să mai facă și a hotărât să îl trimită cu o solie pe Ysanjo, cavaler foarte cinstit și cu multă înțelepciune, cel pe care îl găsise ca guvernator al Insulei Ferecate pe vremea când dobândise acest ținut, slujbă moștenită de la strămoșii săi, cum v-am istorisit mai pe larg în cartea a doua a acestei istorii; așa că, luându-l deoparte, i-a spus: „Bunul meu domn și mare prieten, cunoscându-vă virtutea și mintea voastră înțeleaptă, precum și dorința dintotdeauna, de când m-ați cunoscut, de a-mi apăra cinstea, lucru pentru care vă voi răsplăti la vremea

potrivită, am hotărât să nu vă scutesc de o oarecare osteneală, pentru că acolo unde vă trimit nu poate pleca decât un sol ca voi; și anume, vreau să plecați pe dată la regele Tafinor al Boemiei cu carte de la mine și o scrisoare de împuternicire pe care o veți primi, și să îi spuneți de-a fir a păr toată povestea noastră, precum și că am mare încredere și speranțe în mărinimia lui; și am credința că solia domniei voastre ne va fi de mare folos, pentru că acesta este un rege foarte nobil și mi-a oferit cu multă dragoste și prietenie ajutorul său, când am plecat de la curtea lui". Ysanjo i-a răspuns astfel: „Seniore, sunt gata să fac mult mai mult întru slujirea voastră și această călătorie o socotesc mai curând o cinste decât o trudă ori o osteneală; și pe cât stă în puterile mele, domnule, puteți fi sigur că atât acum cât și în toate celelalte menite să vă sporească gloria, voi face totul, chiar cu prețul vieții mele; așa că, domnule, trebuie doar să porunciți și voi pleca când veți hotărî domnia voastră".

Amadis i-a mulțumit cu multă dragoste, dându-și seama după felul cum îi răspunsese că bunăvoința nu trebuie mai puțin prețuită decât fapta bună, pentru că aceasta se naște din prima și aceea îi este temelie. Hotărâte astfel lucrurile, Amadis i-a scris o carte regelui, ce glăsuia astfel:

> *„Nobile rege Tafinor al Boemiei, dacă în vremea cât m-am aflat la curtea voastră, pe când eram cavaler rătăcitor, v-am slujit în vreun fel, mă socotesc pe deplin răsplătit cu cinstirea și faptele bune de care m-am bucurat din partea domniei voastre și a tuturor supușilor voștri, și dacă acum mă adresez mărinimiei voastre, cerându-vă ajutor când mă aflu în nevoie, o fac având în minte doar nobila voastră dorință și marea virtute ce, în acea scurtă vreme cât m-am aflat la curtea voastră, am văzut că le arătați în a săvârși numai lucruri drepte și potrivite cu virtutea și conștiința curată; și pentru că acest cavaler vă va povesti totul mai pe larg, vă rog ca, după ce îl veți fi ascultat, să răspundeți soliei sale așa cum aș face eu primind o solie asemănătoare din partea voastră".*

După ce scrisoarea a fost scrisă și i s-a înmânat cartea de împuternicire, Ysanjo a poruncit să se pregătească o corabie și a plecat pe dată; și putem spune că această călătorie a fost cu mult folos, după câți oameni i-a trimis lui Amadis acel viteaz rege, cum vă

vom istorisi mai la vale.

• CAPITOLUL XCII •

Cum a stat de vorbă Gandalin cu Mabilia și Oriana, și ce i-au poruncit acestea să îi spună lui Amadis

Istoria ne povestește că după plecarea acestor soli, cum ați auzit, Gandalin se zorea tare să plece unde îi poruncise stăpânul său, dar pentru că acesta îi spusese să nu plece fără să o vadă pe verișoara sa, Mabilia, Gandalin s-a dus la încăperile Orianei, unde nu putea intra niciun bărbat fără încuviințarea ei specială, ce se aflau în turnul acela de care ați auzit, ce nu era păzit decât de doamne și domnișoare și nu era încuiat; și când a ajuns la poarta grădinii, a cerut să i se spună Mabiliei că o caută Gandalin, care pleacă în Gaula și vrea să o vadă mai înainte de plecare.

Aflând aceasta, Mabilia i-a spus Orianei, iar ea tare s-a bucurat și a poruncit să fie lăsat să intre Gandalin; acesta, ajungând în fața Orianei, a îngenuncheat și i-a sărutat mâinile și apoi s-a dus la Mabilia și i-a spus ce îi poruncise stăpânul său. Mabilia i-a spus Orianei cu glas tare, astfel încât toți au auzit-o: „Stăpână, Gandalin pleacă în Gaula; poate îi porunciți să ducă vreun mesaj reginei și verișoarei mele, Melicia". Oriana a răspuns că îi face plăcere să le trimită vești prin el și, apropiindu-se de ei, căci se trăseseră departe de toți ceilalți, a spus: „Ah, prietene Gandalin! Ce părere ai de soarta mea potrivnică? Căci ceea ce doream cel mai mult pe lume era să trăiesc într-un loc unde niciodată să nu-mi pot dezlipi ochii de pe stăpânul tău și acum, când spre fericirea mea mă aflu în stăpânirea lui, din pricina împrejurărilor, nu îndrăznesc să îl văd de teamă ca cinstea lui și a mea să nu fie pângărite; și să știi că inima mea îndurerată este atât de chinuită din această pricină, că dacă ai putea simți ce simt eu, mare milă ți-ar fi de mine; și ca să își dea seama de asta, precum și întru mângâierea și dezvinovățirea mea, spune-i să afle calea de a veni să mă vadă el și toți cavalerii și vom găsi mijlocul ca, de față cu toți, dar fără ca nimeni să ne audă, să îi pot vorbi; și pretextul să fie plecarea ta". Gandalin a răspuns: „Oh, doamnă, câtă dreptate aveți să vă amintiți de leacul care îi trebuie acestui cavaler, căci multe am fost nevoit să fac în timpul călătoriei noastre ca să îl

țin în viață! Și dacă vi le-aș povesti, sufletul vostru ar fi cuprins de dureri și chinuri încă și mai mari decât cele ce îl încearcă; căci, doamnă, e sigur că marile fapte de arme și aventurile prin care a trecut pe acele meleaguri străine, ce au fost atât de mărețe și de multe că nu numai că n-ar fi putut fi săvârșite, dar nici gândite, de un altul, nu l-au pus de mii de ori în primejdie de moarte cum au făcut-o amintirea voastră și depărtarea de voi; și pentru că e cât se poate de prisos să vorbesc despre asta, fiindcă n-aș mai sfârși, nu vă rămâne, doamnă, decât să aveți milă de el și să îl mângâiați; că, așa după cum văd și cred eu, cu adevărat viața voastră depinde de a lui". Oriana i-a spus: „Bunul meu prieten, ai rostit un mare adevăr, căci fără el n-aș putea trăi și nici n-aș vrea, fiindcă viața mi-ar fi mai amară decât moartea; dar să nu mai vorbim despre asta, ci du-te de-ndată la el și spune-i ce ți-am poruncit". „Așa voi face, doamnă, și totul se va împlini." Apoi s-a despărți de ele și a plecat la stăpânul său; dar, mai înainte, Oriana i-a poruncit în fața tuturor să nu pornească la drum până nu îi va da o scrisoare pentru regina Elisena și o alta pentru fiica acesteia, Melicia; el a răspuns că așa va face și că o roagă să i le dea iute, pentru că toți ceilalți soli plecaseră și nu mai rămăsese decât el să pornească. Și cu aceste vorbe a ieșit și s-a dus la Amadis, căruia i-a spus tot ce vorbise cu Oriana, ce îi răspunsese el, și că Oriana îi trimite poruncă să vină să o vadă cu toți acei domni cavaleri sub vreun pretext oarecare, pentru că vrea să îi vorbească.

Amadis, auzind acestea, a rămas o vreme pe gânduri și apoi a spus: „Știi cum am putea face cel mai bine? Vorbește cu văru-meu Agrajes și spune-i că, ducându-te la Mabilia să vezi dacă îți dă vreun mesaj pentru Gaula, ți-a spus că ar fi bine să găsească el un mijloc ca toți cavalerii ce se află aici să vină să o vadă și să o îmbărbăteze pe Oriana, căci îi va face bine această vizită și i-ar da curaj, dată fiind gravitatea situației în care se află, atât de neobișnuită pentru ea; și mai spune-i tot ce mai crezi că e nevoie, căci în felul acesta îi vom îndeplini mult mai bine porunca"; apoi a adăugat: „Spune-mi, cum ți s-a părut doamna mea? E tristă?" Gandalin i-a răspuns: „Stăpâne, știți cât de înțeleaptă e și că din această pricină nu-și arată decât virtutea nobilului ei suflet, dar, drept să spun, chipul ei mi s-a părut mai mult trist decât vesel". Amadis a înălțat mâinile spre cer și a exclamat: „Oh, Stăpâne atotputernic! Binevoiește a-mi îngădui să o pot sluji pe această doamnă întru cinstea ei, așa cum se cuvine, și dă-mi viața ori moartea, așa cum o vrea soarta". Gandalin i-a spus: „Stăpâne, nu vă

amărâți, că așa cum în celelalte Dumnezeu v-a ajutat întotdeauna și a făcut ca gloria voastră să fie mai presus decât a tuturor celorlalți cavaleri, tot astfel va face și de astă dată, când luptați pentru o cauză atât de dreaptă".

Gandalin s-a despărțit, apoi, de Amadis și s-a dus la Agrajes, căruia i-a spus tot ce îi poruncise stăpânul său și ce a mai crezut el de cuviință. Agrajes i-a răspuns: „Prietene Gandalin, e foarte bine să facem cum a spus sora mea și vom îndeplini totul de-ndată, căci dacă n-am făcut-o până acum, a fost doar din pricină că acești cavaleri știau că voia Orianei este să ducă o viață cât mai curată cu putință; și bine ar fi să-i spunem toate acestea și vărului meu, Amadis". Și, luându-l cu el pe Gandalin, s-a dus acasă la Amadis și i-a spus tot ce îi transmisese sora sa prin acesta. Amadis a răspuns, ca și cum n-ar fi știut nimic, că îl lasă pe el să hotărască.

Atunci Agrajes a stat de vorbă cu cavalerii și, fără ca ei să știe că Oriana voia să vină la ea să o vadă și să o îmbărbăteze, le-a spus că în asemenea împrejurări chiar și oamenii cei mai curajoși simt nevoia să fie îmbărbătați, și cu atât mai mult trebuie să o facă fiind vorba de femei, mai slabe de înger. Toți au fost de acord și s-au bucurat tare de aceste vorbe, hotărând să se ducă să o vadă a doua zi după-masă; și așa au și făcut, sosind la încăperile Orianei îmbrăcați în straie bogate de luptă, călare pe caii frumos împodobiți, cu spade toate lucrate în aur; și cum erau toți tineri și frumoși, era o minune să-i privești; Agrajes îi trimisese vorbă Orianei că vor veni să o vadă, iar ea poruncise să vină regina Sardamira, Grasinda și toate prințesele, doamnele și domnișoarele de neam mare ce o însoțeau, să fie alături de ea când îi va primi pe cavaleri.

• CAPITOLUL XCIII •

Cum s-au dus Amadis, Agrajes și toți
acei cavaleri de neam mare ce se aflau
cu el să le vadă și să le încurajeze pe
Oriana și pe doamnele ce o însoțeau

Când acei cavaleri au ajuns în încăperea unde se afla Oriana, au salutat-o cu multă smerenie și respect pe ea și pe toate celelalte doamne, iar ea i-a primit cu foarte multă bunăvoință, căci era de viță foarte nobilă și avea purtări alese. Amadis le-a spus lui don

Cuadragante și lui Brian de Monjaste să se ducă la Oriana; el s-a dus la Mabilia, Agrajes, la Olinda și celelalte doamne, don Florestan la regina Sardamira, don Bruneo și Angriote, la Grasinda, căci o iubeau și o prețuiau mult, iar ceilalți cavaleri la celelalte doamne și domnișoare, fiecare la cea pe care o plăcea mai mult și de la care aștepta mai multă cinstire și bunăvoință. Și așa au tăifăsuit cu toții cu multă bucurie despre lucrurile ce le erau mai pe plac.

Atunci, Mabilia l-a luat de mână pe vărul ei, Amadis, și s-a retras cu el într-un capăt al sălii, spunându-i, astfel încât să audă toți: „Domnule, porunciți să fie chemat Gandalin, ca să îi spun de față cu domnia voastră ce să îi transmită reginei, mătușa mea, și Meliciei, verișoara mea, căci din porunca și cu solia voastră se duce la regele Perion al Gaulei”.

Oriana, când a auzit aceasta, a spus: „Vreau și eu să-i ducă un mesaj din partea mea reginei și fiicei sale, o dată cu al vostru”.

Amadis a poruncit să fie chemat Gandalin, ce se afla în grădină cu alți scutieri, fiindcă el știa foarte bine că avea să fie chemat; și, de cum a intrat, s-a dus spre capătul sălii unde se aflau Amadis cu Mabilia și au stat de vorbă împreună o bucată de vreme; apoi Mabilia i-a spus Orianei: „Doamnă, eu am terminat cu Gandalin; spuneți-i ce doriți domnia voastră”. Oriana s-a întors spre regina Sardamira și i-a spus: „Doamnă, rămâneți cu don Cuadragante până voi vorbi cu acest scutier”. Și, luându-l de mână pe don Brian de Monjaste, s-a îndreptat spre Mabilia, iar când a ajuns lângă ea, don Brian de Monjaste, cum era foarte delicat și cumpănit în toate câte trebuie să le știe un cavaler, i-a spus Orianei: „Cum am fost ales să fiu ambasador pe lângă tatăl vostru, nu vreau să fiu de față la solia unor domnițe, căci mă tem că, plină de farmec și de încântare cum sunteți în toate cele, o să doriți să mă faceți să fiu mai curtenitor decât se potrivește cu ceea ce mi-au poruncit acești cavaleri să spun”. Oriana i-a răspuns, râzând cu mult farmec: „Domnul meu, don Brian, de-asta v-am luat cu mine, ca, văzându-ne pe noi, să vă mai potoliți mânia contra tatălui meu; dar teamă mi-e că inima voastră nu este atât de subjugată și aplecată spre cele femeiești încât să puteți fi clintit ori împiedicat în vreun fel din hotărârile voastre”.

Preafrumoasa prințesă spusese asta în zeflemea, cu atâta farmec, de era o minune, fiindcă don Brian, cu toate că era tânăr și frumos, era mai înclinat spre cariera armelor și treburile cavalerești de la palat decât spre supunere și dragoste pentru vreo femeie, deși, când

acestea aveau nevoie de apărarea și ocrotirea lui, trecea prin orice încercare și primejdie pentru a le ajuta să-și dobândească dreptatea și le iubea pe toate, după cum toate îl iubeau foarte, dar nu era îndrăgostit în mod deosebit de niciuna. Don Brian i-a răspuns: „Doamna mea, tocmai de aceea vreau să mă îndepărtez de voi și de măgulelile voastre, pentru a nu pierde în scurt timp ceea ce am câștigat în vreme așa de îndelungată”; și astfel, pe când toți se porniseră pe râs, s-a despărțit de Oriana și s-a întors lângă Grasinda, ce tare mult dorea să știe ce i se spusese despre ea.

Când Amadis s-a găsit în fața doamnei sale, pe care o iubea atât de mult și n-o văzuse de atâta vreme, căci întâlnirea de pe mare nu conta, fiindcă avusese loc în zarva aceea nespusă și de față cu atâta lume, așa cum v-am istorisit în cartea a treia, tot trupul și inima i-au fost cuprinse de un fior de plăcere privind marea-i frumusețe și, după cât i se părea, bucuria de a-l revedea era mai mare decât se așteptase el; și era așa de pierdut, că nu putea să vorbească și să scoată nicio vorbă, astfel că Oriana, care nu-și lua ochii de la el, și-a dat seama pe dată ce se întâmplă și, apropiindu-se de el, i-a apucat mâinile pe sub pelerină și i le-a strâns ca semn că îi arată multă iubire, ca și cum l-ar fi îmbrățișat, spunându-i: „Adevăratul meu prieten, mai iubit decât toți ceilalți din lumea asta, deși soarta mi-a împlinit ceea ce doream cel mai mult pe lume, căci mă aflu în stăpânirea voastră, într-un loc unde să nu-mi pot dezlipi ochii și nici inima o clipă de voi, marele meu nenoroc a vrut să se întâmple astfel încât acum mai mult ca altădată să fiu nevoită să mă lipsesc de a sta de vorbă cu domnia voastră, pentru ca această faptă ce va fi atât de vestită și de cunoscută în toată lumea, să se înfățișeze tuturor cu acea slavă ce se cuvine măreției numelui meu și virtuții la care aceasta mă obligă și să se creadă că domnia voastră, iubitul meu prieten, ați pornit în această mare și însemnată aventură împins mai mult de acea noblețe de care ați dat întotdeauna dovadă, străduindu-vă să îi ajutați pe cei amărâți și nevoiași ce au nevoie de sprijin, apărând întotdeauna dreptatea și justiția, decât de altă pricină; pentru că dacă s-ar cunoaște cauza principală, iubirea noastră, atât prietenii cât și dușmanii v-ar judeca în fel și chip. De aceea e nevoie ca ceea ce am ținut ascuns până acum cu multă durere și mari chinuri să rămână astfel pe mai departe, cu aceleași chinuri, ba chiar mai mari; și leacul să ne fie că avem libertatea de a ne alege calea cea mai pe potrivă cu împlinirea dorințelor noastre în orice clipă ne va plăcea, atâta vreme

cât nu vom găsi alt mijloc; și să ne ducem astfel viața până ce Dumnezeu va binevoi să pună capăt acestor nenorociri așa cum dorim". Amadis i-a răspuns: „Ah, doamnă, pentru Dumnezeu! Să nu mi se ceară să dau seamă ori să mă dezvinovățesc pentru cele făcute întru slujirea voastră, căci eu nu m-am născut pe lumea asta decât pentru a fi al vostru și a vă sluji atâta vreme cât îmi va bate inima în piept; și în mine nu există altă dorință și n-am altă soartă decât să împlinesc vrerea voastră, iar drept răsplată, doamnă, pentru suferințele și dorințele mele pământești nu cer decât ca nicicând să nu uitați să-mi porunciți cum să vă slujesc, căci aceasta va fi, în mare parte, leacul și tihna potrivite pentru inima mea chinuită". Și în timp ce spunea aceste vorbe și Oriana îl privea, lui Amadis îi curgeau lacrimi din ochi, scăldându-i toată fața; ea i-a răspuns: „Bunul meu prieten, eu gândesc întocmai cum ați spus și nu e o noutate pentru mine să știu că îmi veți îndeplini întru totul voința; și Dumnezeu, căruia nu i se poate nimic tăinui, știe că și eu aș vrea să vă îndeplinesc și să vă satisfac voile voastre; dar, așa cum am spus, acum trebuie să răbdăm și până ce El va îndrepta lucrurile; și dacă îmi doriți dragostea cu aceeași ardoare dintotdeauna, vă cer să îndepărtați din sufletul domniei voastre frământările și chinurile, căci nu poate să mai treacă multă vreme fără ca, într-un fel sau altul, să nu se afle taina iubirii noastre și, prin pace ori prin luptă, să nu fim împreună în chipul pe care ni l-am dorit atât de mult; și acum, fiindcă am stat de vorbă mult, vreau să mă întorc la acești domni cavaleri, ca să nu le trezesc bănuielile; iar voi, domnule, ștergeți-vă lacrimile cât mai pe ascuns puteți și rămâneți cu Mabilia, căci vă va spune unele lucruri pe care domnia voastră, stăpânul meu, nu le știți și nu am avut cum să vi de spun, ce vă vor aduce multă veselie și bucurie în suflet".

Apoi a poruncit să fie chemați don Cuadragante și don Brian de Monjaste și s-a întors cu ei la locul de mai înainte. Amadis a rămas cu Mabilia și aceasta i-a povestit întreaga istorie a lui Esplandian, fiul lui și al Orianei, și toate câte se petrecuseră cu el de când se născuse, cum domnișoara din Danemarca și Durin, fratele ei, pe când îl duceau să fie crescut la Miraflores, îl pierduseră și fusese găsit de leoaică și cum fusese crescut de sihastru; și i-a istorisit totul pe îndelete, fără să uite nimic, așa cum v-am povestit în partea a treia a acestei însemnate istorii.

Când a auzit totul, Amadis a fost atât de bucuros, cum nu se mai

poate, și o vreme a rămas fără să scoată o vorbă; apoi, după ce i-a trecut tulburarea din suflet pricinuită de bucurie, a spus: „Doamnă și bună verișoară, aflați că, pe când eram aici cu acea prea nobilă Grasinda, în timpul când au sosit în insulă cavalerii Angriote de Estravaus și don Bruneo, Angriote mi-a istorisit, între altele, toată povestea lui Esplandian, dar n-a știut să-mi spună al cui fiu este; și atunci mi-am amintit pe dată de scrisoarea ce mi-ați trimis-o aici, în insulă, prin tutorele meu, Gandales, prin care mă înștiințați că neamul meu se înmulțise și mi-am zis, după vremea când fusese scrisă scrisoarea și cea când am aflat povestea acelui cocon despre care nu se știa al cui fiu este, că ar putea fi fiul meu și al Orianei, dar asta a fost doar o bănuială, fără să am nicio siguranță; acum, însă, când știu sigur că e așa, credeți-mă, doamnă și iubită verișoară, că sunt mai bucuros decât dacă mi s-ar da jumătate din lume ca împărăție; și nu spun asta pentru că băiatul este așa cum este și pentru că e fiul unei mame pe care Dumnezeu a însemnat-o și a ridicat-o deasupra tuturor celor născute pe lumea asta, atât întru frumusețe cât și întru toate celelalte însușiri ce se cuvine a le avea o bună doamnă, după cum a vrut ca toate câte ne vin de la ea, dulci ori amare, să fie deosebite de cele ale celorlalte femei; și asta pot s-o spun foarte bine, căci o știu din proprie experiență. Oh, doamnă și verișoară a mea, dacă aș putea să vă povestesc frământările și marile dureri prin care a trecut nenorocita mea inimă în tot acest timp cât nu m-ați văzut, ați fi convinsă, fără îndoială, că, în comparație cu acestea, toate primejdiile și încercările prin care am trecut pe acele meleaguri străine nu trebuie socotite decât ca spaimele și groaza din vise față de cele prin care trecem cu adevărat; dar Dumnezeu s-a milostivit de mine și m-a adus la vreme să pot purta această însemnată luptă pentru ea și să scap de cea mai dureroasă moarte ce l-a lovit vreodată pe un cavaler, căci acum, sufletul meu, ce nu-și găsea cu niciun chip tihnă și pace, e sigur că o voi dobândi cu adevărat pe doamna și stăpână mea, întru împlinirea dorințelor ei și a dorințelor mele, ori îmi voi pierde viața și o dată cu ea toate cele trecătoare. Și fiindcă buna mea soartă a vrut să-mi vină în ajutor și să-mi lecuiască suferința, drept este ca toți să le lecuim pe ale ei căci, așa cum nimeni nu s-a mai aflat vreodată în asemenea necaz, nici ei nu îi este dat să știe ce o așteaptă, dar socotesc că are parte de multe suferințe; iar voi, doamnă, care în vremuri trecute i-ați fost cel mai mare sprijin în viață, sfătuiți-o și îmbărbătați-o și acum, arătându-i că

nici în fața lui Dumnezeu, nici în fața tatălui ei nu este vinovată de cele întâmplate și nicio ființă de pe lume nu o poate învinovăți pe drept; și dacă se teme de marea putere a tatălui ei și a împăratului Romei, puteți să-i spuneți, doamna mea, că suntem în slujba ei atât de mulți viteji încât, dacă nu m-aș teme că o supăr, aș porni să-i caut chiar în țările lor și va vedea asta prea bine de îndată ce don Cuadragante și don Brian de Monjaste se vor întoarce din călătoria la tatăl ei, când vom ști dacă acesta dorește pacea sau vom avea război; iar până atunci, înștiințați-mă de tot ceea ce pot face întru plăcerea și slujirea ei, pentru a-i împlini dorințele". Mabilia i-a spus: „Domnul meu, de ar fi să vă povestesc toate prin câte am trecut eu după ce ați plecat de la ea, pentru a o mângâia și a-i alina durerile și chinurile, mai cu seamă după sosirea romanilor la curtea tatălui ei, n-aș mai sfârși niciodată; de aceea, și pentru că știți foarte bine cât de mult vă iubește, n-o să vă mai vorbesc despre asta; iar ceea ce mi-ați poruncit, seniore, fac tot timpul, deși înțelepciunea ei este așa de mare încât, atât în cele cu care a fost obișnuită, potrivite cu firea și slăbiciunea femeilor, cât și în toate celelalte, noi și neobișnuite pentru noi, dă dovadă de înțelegere și simțire în suflet așa cum se cuvine persoanei sale de sânge regesc; și în afară de cele privitoare la domnia voastră, ce o fac să se piardă cu firea cu totul, în toate celelalte ea singură poate îmbărbăta pe toată lumea; iar cât despre lucrurile ce îi fac plăcere, vă voi înștiința întotdeauna". Cu aceste vorbe și-au încheiat sfatul și s-au întors la Oriana.

Gandalin și-a luat rămas bun de la ei și a pornit pe mare spre Gaula; despre el vă vom povesti la vremea potrivită.

După ce acei cavaleri au rămas cu prințesa Oriana și cu doamnele ei o lungă bucată de vreme, vorbind despre lucruri plăcute foarte și încurajându-le cât mai mult, s-au despărțit de ele și s-au întors la casele lor, unde își duceau toți traiul cu multă plăcere și bucurie, având tot ce le trebuie din belșug și admirând minunile din acea insulă, cum altele asemănătoare n-ar fi putut vedea în nicio altă parte a lumii, meșteșugite și poruncite de acel mare înțelept Apolidon, pe vremea când fusese stăpân aici.

Acum însă, povestea nu va mai vorbi despre ei, pentru a vă istorisi despre regele Lisuarte, ce nu știa nimic din cele petrecute.

• CAPITOLUL XCIV •

Cum a ajuns la regele Lisuarte vestea nimicirii romanilor și a eliberării Orianei și ce a făcut acesta când a aflat totul

În ziua când regele le-a dat-o pe fiica sa romanilor, a însoțit-o o bucată de drum afară din cetate, mângâind-o uneori plin de milă, căci tată îi era, iar alteori, dojenind-o cu multă asprime, pentru a-i răpi orice speranță că și-ar putea schimba gândul cumva, dar niciuna nici alta nu-i erau de mare folos și mângâiere Orianei, iar plânsul și jalea ei erau așa de mari, că nu era om pe lume să nu fie cuprins de milă; și cu toate că regele, tatăl ei, fusese foarte aspru și neînduplecat în această împrejurare, nu s-a putut lepăda de dragostea de tată datorată unei fiice atât de desăvârșite și ochii i s-au umplut de lacrimi fără voia lui; așa că, fără să-i mai spună nimic, s-a întors în cetate plin de tristețe, după cum îl arăta chipul; dar, mai înainte, a stat de vorbă cu Salustanquidio și Brondajel de Roca, cerându-le stăruitor să aibă grijă de ea; apoi s-a întors la palat, unde bărbați și femei jeleau amarnic plecarea Orianei și porunca lui foarte aspră de a înceta cu bocetele n-a fost de ajuns, fiindcă această domniță era cea mai iubită și mai prețuită de toți, așa cum nimeni nu mai fusese vreodată în Marea Britanie.

Regele a privit în jurul său prin palat și n-a văzut niciun cavaler, cum vedea de obicei, în afară de Brandoibas, care i-a spus că regina se află în cămara ei și plânge foarte îndurerată. Regele s-a dus la ea și n-a găsit în încăperi pe niciuna dintre doamnele, prințesele și domnișoarele celelalte ce o însoțeau tot timpul, și, văzând totul atât de pustiu și altfel decât de obicei, palatul fără cavaleri și doamne, iar cei aflați acolo așa de triști, a fost cuprins de o asemenea amărăciune, încât pe suflet i s-a așezat un nor negru și o vreme a rămas ca mut; apoi a intrat în odaia unde se afla regina care, văzându-l, s-a prăbușit într-un jilț, leșinată și fără simțire. Regele a ridicat-o și a ținut-o în brațe până și-a venit în fire și, când a văzut că se simte mai bine și s-a mai liniștit, i-a spus: „Doamnă, nu e potrivit cu înțelepciunea și virtutea voastră să arătați atâta slăbiciune în fața nici unei nenorociri, darmite în această împrejurare ce ne aduce atâta cinste și folos; și dacă vreți să-mi păstrați dragostea și prietenia, încetați, și asta să fie ultima dată când vă purtați astfel, că fiica voastră nu a fost jefuită astfel încât să nu se mai poată socoti cea mai mare prințesă din câte au existat vreodată în neamul ei”. Regina n-a fost în stare să

răspundă nimic și, așa cum se afla, s-a lăsat să cadă pe un pat cu fața-n jos, suspinând cu mare durere în inimă. Regele a lăsat-o singură și s-a întors în odăile sale, unde n-a găsit cu cine să stea de vorbă, așa că s-a dus la regele Arban din Norgales și la don Grumedan, ce își arătau prin gesturi și pe chipuri tristețea din suflete; și, cu toate că regele era foarte cumpătat și răbdător și știa să ascundă tot ce simte mai bine ca oricine altcineva, nu s-a putut stăpâni să nu-și arate pe chip și prin vorbă durerea ce și-o tăinuia; și, pe dată, și-a zis că ar fi bine să plece să cutreiere codrii cu vânătorii lui; și i-a poruncit regelui Arban să îi pregătească corturi și toate cele trebuincioase pentru o vânătoare în codru, că vrea să plece să vâneze chiar a doua zi de dimineață, ceea ce s-a făcut întocmai; în noaptea aceea n-a vrut să doarmă în odaia reginei, pentru a nu-i spori amărăciunea, și a doua zi, după ce a ascultat liturghia, a plecat la vânătoare, unde, cum era singur, tristețea și gândurile l-au năpădit și mai tare, așa încât nu-și afla tihna niciunde; și cum fusese un rege atât de nobil, de mărinimos și de dornic să se înconjoare de cei mai mari viteji cavaleri dintre câți există, cum și făcuse de altfel, și cu ajutorul lor dobândise toată gloria, fericirea și bogăția pe măsura dorințelor sale, acum, văzând schimbându-se totul în timp așa de scurt și atât de mult față de felul în care fusese obișnuit și dorea să trăiască, n-a avut atâta putere în înțelepciunea și inima sa tare, încât să nu fie cuprins de multe ori de mari suferințe. Dar, așa cum se întâmplă adesea când soarta începe să-și facă mendrele și nu se mulțumește numai cu necazurile pe care și le fac oamenii cu mâna lor, ci, cu multă cruzime dorește să le sporească, urmând ordinea felului ei de a fi, care este acela de a nu fi în nimic ordonată, a vrut să dovedească acest lucru și regelui Lisuarte, făcându-l să uite de acest necaz ce, după mintea ei, îl lovise dintr-o pricină măruntă și cu voia lui, pentru a-l lovi cu un gârbaci mai necruțător, de care încă nu știa; căci, sosind câțiva romani ce fugiseră din Insula Ferecată și aflând că regele e la vânătoare, i s-au înfățișat și i-au istorisit tot ce se petrecuse, așa cum v-a spus și povestea noastră, fără să uite nimic, căci fuseseră de față la toate întâmplările.

Când regele a auzit aceasta, cu toate că mare i-a fost durerea și tare se simțea lovit, fără să arate urmă de supărare, cu chipul vesel, de parcă era vorba de ceva ce nu-l privește, cum obișnuise să facă regii, le-a spus: „Prieteni, mă întristează mult moartea lui Salustanquidio și pierderea voastră, dar în ceea ce mă privește, sunt

obișnuit să fiu lovit și să-i lovesc pe alții; nu plecați de la curtea mea, căci voi porunci să vi se dea tot ce vă face trebuință". Ei i-au sărutat mâinile și l-au rugat să binevoiască a nu-i uita pe ceilalți tovarăși ai lor și pe domnii ce fuseseră făcuți captivi o dată cu ei. Regele le-a răspuns: „Prieteni, de asta nu duceți grijă, că totul se va face pe potriva cinstei stăpânului vostru ba încă și mai și". Și le-a poruncit să se întoarcă în cetate, unde se afla regina, și să nu spună nimic până nu va veni și el, iar ei au făcut întocmai. Regele a rămas trei zile la vânătoare, copleșit de gânduri, cum vă puteți închipui, și apoi s-a întors în cetate, unde era regina, vesel la chip, după părerea tuturor, deși în inimă simțea ceea ce trebuie să simți în asemenea împrejurări; după ce a descălecat, s-a dus în odaia reginei care, cum era una dintre cele mai nobile și mai cuminți femei din lume, pentru a nu-l necăji mai tare, dându-și seama că astfel avea puține șanse să-și vadă dorința împlinită, s-a arătat mult mai împăcată cu soarta.

Regele, cum a sosit, le-a poruncit tuturor să iasă din încăpere și, așezându-se lângă ea într-un jilț, i-a grăit astfel: „Când e vorba de lucruri însemnate, ce se petrec din întâmplare, oamenii au o oarecare putință și libertate de a-și arăta supărarea ori tristețea, pentru că fiind vorba de cauze mărunte, ușor putem scăpa de ele, cu mici eforturi; dar în cazul lucrurilor foarte grave, care dor mult, mai ales când e vorba de onoare, e cu totul altfel, căci nu trebuie să arătăm că ar fi prea însemnate, dar răzbunarea și neîndurarea trebuie să fie mari; și ca să ne întoarcem la ale noastre, maiestate, domnia voastră ați plâns mult plecarea fiicei voastre, cum obișnuiesc toate mamele, și v-ați arătat tare întristată din această pricină, așa cum fac mulți oameni, de obicei, când e vorba de astfel de căsătorii, dar îmi spusesem că în scurt timp veți da totul uitării; însă ceea ce s-a întâmplat după asta este așa de important, încât pentru a căuta calea de a îndrepta lucrurile nu trebuie să ne arătăm prea necăjiți și să dovedim multă străduință și inimi viteze. Aflați că romanii ce au plecat cu fiica voastră au fost nimiciți cu toată flota lor, făcuți prizonieri sau uciși mulți dintre ei, printre care principele Salustanquidio, iar Oriana cu toate doamnele și domnișoarele ei au fost luate de Amadis și cavalerii din Insula Ferecată, unde le țin mândri și bucuroși foarte de victoria lor; așa că se poate spune pe bună dreptate că de o întâmplare atât de însemnată nimeni nu-și amintește să se fi petrecut în lume și de aceea trebuie ca domnia voastră, cu multă înțelepciune, ca femeie, și eu, cu deosebit curaj, ca

rege și cavaler, să punem capăt acestei întâmplări, mai mult prin fapte decât arătându-ne prea loviți, voi în cinstea voastră și eu în onoarea mea”. Când a auzit aceasta, regina a rămas o vreme tăcută, și, cum era una dintre femeile puține din lume ce își iubea cel mai mult soțul, a cugetat că într-o asemenea împrejurare și fiind vorba de astfel de bărbați, e mai multă nevoie să îi împace decât să pună paie pe foc, așa că a spus: „Domnule, deși dați mare importanță celor întâmplate fiicei voastre, dacă judecați lucrurile gândindu-vă la vremea când erați cavaler rătăcitor și la plânsetele și jelaniile Orianei și ale tuturor domnișoarelor ei, ce multă vreme s-au făcut auzite, toți socotind că săvârșiți o foarte mare nedreptate împotriva ei, chiar de nu era așa, nu trebuie nimeni să se mire că acești cavaleri, al căror fel de a fi nu e altul decât să vină în ajutorul doamnelor și domnișoarelor când sunt nedreptățite și umilite, au îndrăznit să facă ceea ce au făcut; și, cu toate că e vorba de fiica voastră, seniore, cum se afla în grija celor ce veniseră să o ia din partea împăratului, lovitura ori jignirea îl privesc mai mult pe el decât pe domnia voastră, și acum, la început, trebuie să primim totul cu calm și cumpătare, să nu pară că domnia voastră este ținta acestei jigniri, căci făcând altminteri, foarte greu vom putea să ascundem aceasta”. Regele i-a răspuns: „Acum, doamnă, gândiți-vă doar la cinstea voastră, cum am spus, că în ceea ce mă privește, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom îndrepta lucrurile potrivit cu rangul vostru și al meu”. Și cu aceste vorbe s-a despărțit de ea și s-a dus în încăperile lui, poruncind să fie chemați regele Arban de Norgales, don Grumedan și Guilan Gânditorul, căci suferința i se mai potolise; și, retrăgându-se cu aceștia trei, le-a povestit toată istoria cu fiica sa precum și ce vorbise cu regina, fiindcă din tot regatul lui în acești trei cavaleri avea cea mai mare încredere, rugându-i și poruncindu-le să chibzuiască adânc la toate acestea și să-și spună părerea, ca să aleagă calea cea mai potrivită cu onoarea sa, iar deocamdată, până nu cugetă la toate, să nu-i răspundă nimic.

Așa a petrecut regele câteva zile, chibzuind la ce are de făcut.

Regina a rămas foarte mâhnită și îndurerată văzând neînduplecarea regelui, soțul ei, față de cei despre care știa că mai degrabă și-ar fi pierdut viața decât o fărâmă din onoarea lor, așa cum se aștepta să facă și regele, ce socotea că nicio jignire, din câte i se aduseseră, oricât de mare ar fi fost, așa cum v-am povestit în această istorie însemnată, nu se compară cu aceasta.

Și pe când stătea în cămara ei frământându-și mintea în fel și chip pentru a găsi o cale de a repara această ruptură, a intrat o domnișoară, care i-a spus că Durin, fratele domnișoarei din Danemarca, sosise din Insula Ferecată și voia să îi vorbească. Regina a poruncit să intre, iar el a îngenuncheat în fața ei și, sărutându-i mâinile, i-a înmânat o carte din partea Orianei; se pare că aceasta, văzând hotărârea cavalerilor din Insula Ferecată de a-i trimite la tatăl ei, regele, pe don Cuadragante și pe Brian de Monjaste cu solia de care ați auzit, s-a gândit că, pentru a le ușura misiunea, ar fi bine ca mai înainte de a ajunge ei la curtea regelui, tatăl ei, să îi scrie cartea reginei, mamei sale, și să i-o trimită prin Durin, și a făcut întocmai.

Când a primit cartea, reginei i s-au umplut ochii de lacrimi de dorul fiicei sale și pentru că știa că nu va putea să o aibă iarăși lângă ea, dacă Dumnezeu, în marea-i milosârdie, nu avea să îndrepte lucrurile, fără mari primejdii și încercări pentru stăpânul ei, regele; și a rămas o vreme tăcută, fără să-i poată spune o vorbă lui Durin, și mai înainte de a-l mai întreba alte lucruri, a deschis cartea s-o citească; aceasta glăsuia după cum urmează.

• CAPITOLUL XCV •

Scrisoarea pe care domnița Oriana i-a trimis-o reginei Brisena, mama sa, din Insula Ferecată, unde se afla

„Preaputernică regină Brisena, doamnă și mamă a mea, eu, trista și nefericita Oriana, fiica voastră, cu multă umilință vă sărut mâinile și picioarele.

Buna mea doamnă, știți că soarta mea nefericită, vrând să-mi fie foarte potrivnică și dușmănoasă, cum nu s-a arătat cu nicio femeie din câte au trăit și vor trăi, fără ca eu să o merit, a făcut ca eu să fiu izgonită de lângă domnia voastră și din regat, cu toată cruzimea, de către rege, stăpânul și tatăl meu, cu atâta durere și chin în trista mea inimă, încât eu însămi mă minunez cum de am mai putut trăi măcar o zi. Dar nemulțumită de această primă mare nenorocire a mea, căci preferând mai curând moartea crudă decât nesupunerea față de rege, tatăl meu, căruia îi datorez ascultare fie că are ori nu dreptate, mă hotărâsem să îi împlinesc porunca, soarta a vrut să-mi dea un

leac mult mai cumplit decât amărăciunea și viața tristă ce gândeam că mă așteaptă, pentru că de aș fi pierit eu singură, ar fi pierit o biată domniță căreia, date fiind marile ei nenorociri, i-ar fi fost mult mai binevenită și mai liniștitoare moartea decât viața. Dar de pe urma celor ce se așteaptă acum, dacă după Dumnezeu, voi, doamnă, milostivindu-vă de mine, nu veți găsi o cale de salvare, nu numai eu, ci mulți alți oameni ce n-au nicio vină își vor pierde viața loviți de o moarte nespus de crudă și dureroasă. Și pricina este că, fie cu îngăduința Domnului, care știe ce mare nedreptate mi se face și cum am fost jignită, fie pentru că așa a vrut soarta mea, cum am spus, cavalerii din Insula Ferecată au nimicit flota romanilor, ucigând și luând captivi pe mulți ce voiseră să se apere, iar pe mine m-au luat cu toate doamnele și domnișoarele mele și m-au dus în această insulă, unde se poartă cu mine cu atâta respect și credință de parcă m-aș afla la regeasca voastră curte. Și pentru că au trimis la rege, stăpânul și tatăl meu, câțiva cavaleri cu gânduri de pace, de se va găsi o cale în ceea ce mă privește, am hotărât ca, mai înainte ca ei să ajungă la curtea voastră, să scriu această scrisoare prin care, o dată cu multele lacrimi ce le-am vărsat scriind-o și le vărs și acum, după ce v-am trimis-o, vă implor să-l rugați pe rege, tatăl meu, cu marea voastră noblețe și virtute, să aibă milă și îndurare, slujindu-l mai mult pe Dumnezeu decât gloria și cinstea trecătoare în această lume, și să nu-și pună în primejdie marele său regat pe care i l-a dăruit, până acum, cu multă bunăvoință, schimbătoarea soartă. Căci el știe mai bine ca oricare altul marea silnicie și nedreptate ce mi-a făcut, fără să o merit".

După ce-a citit cartea, regina i-a poruncit lui Durin să nu plece fără răspuns de la ea, fiindcă mai înainte trebuie să vorbească cu regele; el i-a spus că va face așa cum i-a poruncit și i-a mai spus că toate prințesele, doamnele și domnișoarele ce se află cu stăpâna lui îi sărută mâinile.

Regina i-a trimis vorbă regelui, rugându-l să vină în odaia ei neînsoțit de nimeni, pentru că vrea să-i vorbească; el a făcut întocmai și, când au rămas singuri în cameră, regina a îngenuncheat în fața lui plângând și i-a spus: „Seniore, citiți această scrisoare pe care mi-a trimis-o fiica voastră, Oriana, și fie-vă milă de ea și de mine". Regele

a luat-o de mână, a ridicat-o de jos, a citit scrisoarea și, ca să îi facă oarecum pe plac, a spus: „Maiestate, dacă Oriana scrie că acei cavaleri îmi trimit emisari, s-ar putea ca solia lor să șteargă jignirea adusă, iar de nu va fi așa, fiți sigură că e mai bine să-mi apăr onoarea cu prețul primejdiei, decât să-mi fie știrbită faima fără primejdie”. Și a rugat-o stăruitor să lase totul pe seama Domnului, de a cărui putere și voie depind toate, și să nu se mai chinuie atâta; apoi s-a despărțit de ea și a plecat în încăperile sale. Regina a poruncit să fie chemat Durin și i-a zis: „Prietene Durin, du-te și spune-i fiicei mele că până nu vor sosi cavalerii, cum îmi scrie, și nu vom ști ce solie aduc, nu am ce să-i răspund, fiindcă nici regele, tatăl ei, nu știe ce hotărâre să ia; și, o dată primită solia, de se va putea găsi o cale de împăcare, mă voi strădui cu toate puterile mele să cădem la o învoială; și să-i transmiți multe salutări ei și tuturor doamnelor și domnișoarelor ei. Mai spune-i, de asemenea, că acum e momentul să arate cine este cu adevărat, mai cu seamă să-și dovedească faima câștigată, căci fără asta nu-i rămâne nimic ce poate fi prețuit și respectat, și să îndure chinurile și necazurile ca o doamnă de neam prea-ales, pentru că așa cum Dumnezeu le dă unor oameni regate și întinse ținuturi în stăpânire, tot astfel suferințele și grijile acestora sunt mult diferite și mai mari decât cele ale oamenilor de rând; eu o binecuvântez și Dumnezeu să o apere și să o aducă lângă mine cu multă cinste”. Durin i-a sărutat mâinile și a pornit pe drumul de întoarcere, despre care nu vom mai vorbi, pentru că această călătorie a sa n-a dus la nicio înțelegere, nici Oriana n-a primit de la mama sa, regina, răspunsul care să-i aducă speranța împlinirii dorințelor ei.

Povestea spune că, într-o zi, pe când regele se afla în încăperile sale cu gentilomii lui, după ce ascultase slujba, tocmai când voia să se așeze la masă, a intrat pe ușă un scutier și i-a înmânat regelui o scrisoare, ce era de împuternicire; regele a luat-o și, după ce a citit-o, a spus: „Prietene, ce doriți și din partea cui veniți?” „Seniore – a răspuns el –, sunt slujitor al lui don Cuadragante de Irlanda și m-am înfățișat vouă cu un mesaj din partea sa”. „Atunci, spuneți ce doriți – a zis regele – și vă voi asculta cu plăcere”. Scutierul a spus: „Seniore, don Cuadragante și Brian de Monjaste au sosit din Insula Ferecată în regatul vostru cu solie de la Amadis de Gaula și de la principii și cavalerii ce se află cu el și, mai înainte de a veni la curte, au vrut să vă anunțe, pentru că, dacă se pot înfățișa aici nestingheriți, vă vor transmite solia lor, iar de nu, o vor face cunoscută în mai multe

locuri și se vor întoarce de unde au venit. Așa că, seniore, răspundeți-mi care vă e voia, să nu zăbovească". Auzind aceasta, regele a tăcut un moment, cum trebuie să facă orice mare senior, ca să aibă timp să chibzuiască, socotind că de pe urma soliei dușmanilor întotdeauna ai mai mult foloase decât neplăceri, fiindcă dacă ceea ce spun e întru binele tău, primești, iar dacă e invers, oricum afli multe lucruri. Dar și fiindcă pare o lipsă de bunăvoință să refuzi să-ți asculți semenii. Și i-a spus scutierului: „Prietene, transmiteți-le acestor cavaleri că atâta vreme cât se află în regatul meu, pot veni la curte nestânjeniți de nimeni și în deplină siguranță și că voi asculta tot ce doresc să-mi spună". Mesagerul s-a întors și, de cum au aflat răspunsul regelui, don Cuadragante și Brian de Monjaste au coborât de pe corabie, îmbrăcați în armuri foarte bogate, și după trei zile au sosit în cetate, la ceasul când regele își sfârșise masa. Și pe când treceau pe străzi toți îi priveau îndelung căci îi cunoșteau foarte bine și își spuneau unii altora: „Blestemați să fie trădătorii care cu sforăriile lor fățarnice l-au făcut pe rege, stăpânul nostru, să piardă asemenea cavaleri și pe mulți alții foarte viteji". Dar alții, care știau mai bine cum fusese toată tărășenia, îl învinovățeau pe rege că se lăsase înșelat, cu toată înțelepciunea lui, de oameni zavistnici și pizmași. Și au trecut ei așa prin cetate, până au ajuns la palat unde, după ce au intrat în curte, au descălecat și s-au dus în sala unde se afla regele, pe care l-au salutat cu multă bună cuviință, iar el i-a primit cu bunăvoință. Don Cuadragante i-a spus: „Marii principi trebuie să-i asculte pe mesagerii ce vin la ei, îndepărtând și alungând orice patimă, pentru că dacă solia ce o aduc îi mulțumește mult, trebuie să fie bucuroși că i-au primit cu respect, iar dacă nu se întâmplă așa; mai degrabă trebuie să găsească o cale de a îndrepta lucrurile cu sufletul tare și inima vitează decât cu răspunsuri necuviincioase: iar solii trebuie să spună deschis ce li s-a poruncit, fără cea mai mică teamă că li s-ar putea întâmplă vreun rău din pricina aceasta. Motivul pentru care am venit la domnia voastră, rege Lisuarte, este porunca și rugămintea lui Amadis de Gaula, și a altor mulți cavaleri însemnați aflați în Insula Ferecată, ce vă aduc la cunoștință că umblând pe meleaguri străine în căutarea aventurilor primejdioase, apărând cauzele drepte și pedepsindu-le pe cele strâmbe, așa cum cer măreția virtuții și vitejia inimilor lor, au aflat de la multă lume că domnia voastră, urmând mai mult vrerea voastră decât judecata și dreptatea, nesocotind asprele dojeni ale marilor nobili din regatul vostru și multele lacrimi

ale oamenilor mai de jos, fără să țineți seama de buna purtare datorată Domnului, ați vrut să o dezmoșteniți pe fiica voastră, Oriana, urmașa la tron după moartea voastră, pentru a o lăsa moștenitoare pe fiica voastră mai mică, și, în ciuda bocetelor și marii ei dureri, fără nicio milă, le-ați dat-o pe Oriana romanilor, drept soție împăratului din Roma, împotriva oricărei dreptăți și a voinței ei și a tuturor supușilor voștri. Și cum toate aceste fapte sunt foarte însemnate în fața lui Dumnezeu, El, care este lecuitorul tuturor, a îngăduit ca, aflând noi acestea, să punem capăt unei asemenea mari lovituri împotriva slujirii sale și astfel, am săvârșit totul nu cu dorința ori intenția de a jigni, ci de a îndrepta o silnicie atât de mare și o astfel de strâmbătate, peste care nu puteam trece fără a ne acoperi de o mare rușine; și, o dată învinși romanii, ce o duceau cu ei pe Oriana, am luat-o cu noi și am adus-o cu mult respect și venerație (așa cum se cuvine nobleței și regeștii sale obârșii) în Insula Ferecată, unde am lăsat-o în tovărășia multor doamne nobile și a unor vestiți cavaleri. Și fiindcă intenția noastră a fost doar să îl slujim pe Dumnezeu și să apărăm dreptatea, acei seniori și însemnați cavaleri au hotărât să vă ceară să binevoiți a găsi o cale de a îndrepta cele săvârșite cu acea nobilă prințesă, punând capăt marii jigniri și binecunoscutei nedreptăți și dăruindu-i iarăși dragostea voastră cu acea neclintire datorată adevărului și conștiinței curate; și dacă voi, maiestate, aveți ceva împotriva noastră, lăsați asta pentru când va veni vremea potrivită, pentru că nu ar fi drept ca lucrurile limpezi ce o privesc pe domniță să se amestece cu cele tulburi legate de noi”.

După ce don Cuadragante și-a sfârșit vorba, regele a răspuns după cum urmează: „Domnilor cavaleri, fiindcă vorbele multe și răspunsurile aspre nu nasc virtute și nu preschimbă inimile slabe în viteze, răspunsul meu va fi scurt și mai plin de răbdare decât merită cererea voastră. Domniile voastre ați făptuit ceea ce, după mintea voastră, se potrivește cel mai bine cu onoarea voastră mai curând cu nemăsurată trufie decât cu mult curaj, pentru că faptul de a ataca și a înfrânge pe cei ce călătoresc fără nicio bănuială și în deplină siguranță, nu trebuie socotit o mare glorie, fără să țineți seama că eu, fiind cel ce îi țin locul lui Dumnezeu, lui și nimănui altcuiva sunt obligat să dau seamă de faptele mele; și doar când va fi îndreptată această greșeală vom putea vorbi despre cererea voastră; așa că, restul fiind fără niciun folos, nu mai e nevoie de alt răspuns”. Don Brian de Mojaste i-a spus: „Nici noi nu dorim decât ca acum, după ce

am aflat care vă e voia și cunoscând că trebuie să dăm socoteală în fața lui Dumnezeu de cele petrecute, fiecare dintre noi să facă ceea ce chibzuiește a fi mai potrivit cu cinstea sa". Și luându-și rămas bun de la rege, și-au încălecat caii și au ieșit din palat însoțiți de don Grumedan, căruia regele îi poruncise să le țină tovărășie până la ieșirea din cetate.

Când don Grumedan s-a văzut împreună cu ei fără ca regele Lisuarte să fie de față, le-a spus: „Bunii mei domni, tare mă întristează ceea ce văd, fiindcă eu, cunoscând marea înțelepciune a regelui și noblețea lui Amadis și a tuturor domniilor voastre, precum și pe marii voștri prieteni de aici, nutream mari speranțe că acest necaz se va sfârși cu bine și mi se pare că lucrurile stând cu totul altfel, acum e și mai rău ca înainte, până ce Domnul nostru nu va binevoi să ne trimită împăcarea de care atâta nevoie este; dar, până atunci, vă rog să-mi spuneți cum de s-a găsit Amadis la vremea potrivită în Insula Ferecată, pentru că de multă vreme n-am mai aflat nicio veste despre el, deși mulți dintre prietenii lui l-au căutat cu multă osteneală pe meleaguri străine". Don Brian de Mojaste i-a răspuns: „Domnul meu, don Grumedan, în legătură cu ce-ați spus despre rege și noi, vouă nu trebuie să vă mai povestim totul cu amănunte, fiindcă știți povestea foarte bine, ci doar atât că, fiind cunoscută marea nedreptate pe care regele a făcut-o fiicei sale și motivele ce ne obligă pe noi să o ajutăm, și, de bună seamă, lăsând deoparte supărarea lui și plăcerea noastră, am fi vrut să găsim o cale de împăcare între el și domnița Oriana, dar cum dorește să se arate neîndurător cu noi fără o pricină dreaptă, va vedea că sfârșitul va fi mult mai anevoios decât începutul. Iar cât despre ceea ce ați întrebat în legătură cu Amadis, bunul meu domn, aflați că, până a venit la această curte, spunându-și Cavalerul Grec, și a adus-o cu el pe acea doamnă pentru care au fost înfrânți romanii și câștigată coroana domnișoarelor, niciunul dintre noi n-a știut nimic despre el". „Apără-mă, Maică Precistă! – a exclamat don Grumedan. Ce-mi spuneți? E-adevărat că acel Cavaler Grec care a venit aici era Amadis?" „Adevărat, adevărat, fără nicio îndoială", a spus don Brian. „Acum să știți – a spus don Grumedan –, că mă socotesc un nepriceput, pentru că ar fi trebuit să-mi închipui că un cavaler ce săvârșește asemenea fapte de arme nemaipomenite la alții nu putea fi decât el. Dar vă întreb: cei doi cavaleri pe care i-a lăsat aici să mă ajute în înfruntarea hotărâtă cu romanii cine erau?" Don Brian i-a răspuns, râzând:

„Prietenii voștri Angriote și Estravaus și don Bruneo de Bonamar”. „Mulțumesc lui Dumnezeu – a zis el –, dar dacă i-aș fi recunoscut, nu m-aș fi temut atât de tare de acea luptă cum m-am temut, și acum îmi dau seama că am dobândit puțină glorie, pentru că, având asemenea ajutoare, nu era mare lucru să învinge de două ori atâția potrivnici”. „Ba așa să mă ajute Dumnezeu – a zis don Cuadragante –, dacă nu cred, judecând după ce inimă vă bate în piept, că ați fi fost de-ajuns voi singur pentru a-i învinge”. „Domnule – a spus don Grumedan –, oricum aș fi, vă iubesc mult pe toți și tare m-aș bucura dacă Cel de Sus va binevoi să sfârșiți cu bine treaba pentru care ați venit”. Și au stat ei așa de vorbă până au ieșit din cetate și încă o bucată de drum; și pe când don Grumedan voia să-și ia rămas bun de la ei, l-au văzut întorcându-se de la vânătoare pe Esplandian, coconul cel frumos, însoțit de Ambor, feciorul lui Angriote de Estravaus; pe mână purta un șoim, călărea un cal foarte mândru și cu harnașament bogat, dăruit de regina Brisena, și era îmbrăcat în straie strălucitoare, pentru că, atât datorită deosebitei sale frumuseți, cât și celor scrise despre el regelui Lisuarte de către Urganda Necunoscuta, așa cum v-am povestit mai pe îndelete în partea a treia a acestei istorii, regele și regina îl dăruiau din belșug cu tot ce îi făcea trebuință; când Esplandian a ajuns în dreptul lor, le-a dat binețe, iar ei i-au răspuns. Brian de Monjaste l-a întrebat pe don Grumedan cine este acel frumos cocon, și el i-a răspuns: „Domnul meu, se numește Esplandian și a crescut printr-un noroc nemaipomenit și pentru a făptui lucruri însemnate; despre el și ce va făptui i-a scris Urganda regelui”. „Doamne – a spus don Cuadragante –, mult am auzit vorbindu-se despre acest flăcău în Insula Ferecată și bine ar fi să-l chemați să stăm de vorbă cu el”. Atunci don Grumedan l-a strigat, că trecuse deja de ei, și i-a spus: „Bunule paj, întorceți-vă și trimiteți-i salutări Cavalerului Grec, ce s-a purtat atât de frumos cu voi, dăruindu-vi-i pe romanii pe care trebuia să-i ucidă”. Atunci Esplandian s-a întors și a spus: „Domnul meu, tare bucuros aș fi să aflu unde aș putea să-i trimit salutări acestui cavaler atât de nobil, așa cum mi-ați cerut și cum merită”. „Acești cavaleri pleacă spre el”, a spus don Grumedan. „V-a spus adevărul – a zis don Cuadragante – și vom duce mesajul vostru celui ce se numea Cavalerul Grec și acum se numește Amadis”. Când Esplandian a auzit aceasta, a întrebat: „Cum, domnilor, acela este Amadis, pe care toți îl proslăvesc pentru mărețele sale isprăvi cavalerești și care este atât de deosebit între toți?” „Da, el este – a

spus don Cuadragante –, fără îndoială". „Să știți – a zis Esplandian – că într-adevăr marea sa vitejie trebuie prețuită mult, pentru că este nespus de vestit între atâția viteji, și pentru că invidia ce o încearcă mulți le dă îndrăzneala de a vrea să-i stea alături; dar nu mai puțin trebuie lăudat pentru marea sa cumpătare și bună cuviință, fiindcă, deși eu i-am arătat multă furie și dușmănie, nu din pricina asta nu mi-a arătat deosebită cinste, dăruindu-mi-i pe cavalerii învinși, ce mult necaz îi pricinuiseră, faptă pentru care îi mulțumesc mult; și deie Domnul să vină vremea să-i pot plăti cinstea ce mi-a făcut-o cu tot atâta cinste".

Tare mulțumiți au fost acei cavaleri auzindu-l spunând aceste vorbe și ciudat lucru li se părea marea lui frumusețe și ce le istorisise don Grumedan despre el, dar mai cu osebire îi mira înțelepciunea și istețimea cu care vorbea cu ei și don Brian de Monjaste i-a spus: „Bunule paj, Dumnezeu să vă facă un bărbat viteaz, pe cât v-a făcut de frumos". „Vă mulțumesc din inimă – a răspuns el – pentru vorbele voastre, dar dacă Cel de Sus păstrează vreun dar pentru mine, l-aș dori acum, ca să îl pot sluji pe stăpânul meu, regele, ce are atâta nevoie de ajutorul supușilor săi; și-acum, domnilor, rămâneți cu Dumnezeu, că am plecat de multă vreme din cetate". Don Grumedan și-a luat rămas bun de la ei și a plecat cu Esplandian, iar cavalerii s-au îndreptat spre corabia lor, ca să se întoarcă în Insula Ferecată. Dar acum istoria nu vă mai povestește despre ei și se întoarce la regele Lisuarte.

• CAPITOLUL XCVI •

Cum regele Lisuarte le-a cerut sfatul regelui Arban de Norgales, lui don Grumedan și lui Guilan Gânditorul și ce i-au spus aceștia

După plecarea cavalerilor, regele Lisuarte a poruncit să fie chemați regele Arban de Norgales, don Grumedan și Guilan Gânditorul și le-a spus: „Prieteni, știți în ce situație mă aflu datorită acestor cavaleri din Insula Ferecată și marea jignire pe care mi-au adus-o; și dacă nu voi găsi calea de a îndrepta lucrurile, frângându-le marea trufie, nu mă voi mai socoti rege și nici n-aș gândi ca altcineva s-o facă; dar pentru a mă purta așa cum trebuie să se poarte oamenii cu minte,

adică să înfăptuiască un lucru după ce se sfătuiesc și chibzuiesc îndelung, vreau să-mi spuneți părerile voastre, așa cum v-am cerut, pentru ca eu să aleg ce mi se pare mai de folos din cele auzite”.

Regele Arban, care era un cavaler viteaz și mintos și ținea mult la cinstea regelui, i-a spus: „Domnule, acești cavaleri și cu mine am cugetat mult și am stat de vorbă cum ne-ați poruncit, ca să vă dăm cel mai bun sfat de care sunt în stare mințile noastre, și socotim că, de vreme ce voința voastră este să nu cădeți la nicio înțelegere cu acei cavaleri, trebuie să căutăm cu multă sârguință și judecată mijloacele de a-i încolți și de a pune frâu smintelii lor, pentru că, seniore, pe de o parte, cavalerii aflați în Insula Ferecată sunt mulți și puternici în luptă, cum bine știți, căci, prin bunăvoința lui Dumnezeu, toți s-au aflat multă vreme în slujba voastră și, pe lângă ceea ce pot ei făptui cu vitejia lor, știm sigur că au trimis soli în multe locuri cerând mari ajutoare, pe care credem că le vor primi, pentru că toți acei cavaleri sunt de obârșie aleasă, fii și frați ai unor regi și a altor bărbați însemnați, și pentru că și-au făcut mulți prieteni; și când sosesc oameni din multe colțuri, iute se strânge o oaste mare; pe de altă parte, seniore, casa și curtea voastră e tare lipsită de cavaleri, mai mult decât oricând, din câte ne amintim noi, și măreția coroanei voastre a făcut să aveți mulți dușmani, care, acum, își vor arăta ura ce o nutresc împotriva voastră, că multe necazuri ca acesta dau la iveală nevoi uitate și trecute sub tăcere în vremurile bune; așa că, din aceste pricini, precum și din multe altele ce s-ar mai putea înșira, ar fi bine să-i înștiințați pe vasalii și prietenii domniei voastre, să afle ce așteptați de la ei, mai cu seamă împăratul Romei, pe care îl privește mai mult decât pe voi toată această poveste, cum v-a spus regina, și după ce veți ști pe ce forțe puteți conta îi veți putea pedepsi sau lua hotărârea cea mai potrivită”.

Regele a socotit că sfatul e bun și a răspuns că așa va face, poruncindu-i lui don Guilan să-și ia însărcinarea de a fi mesagerul său la împăratul Romei, pentru că o astfel de solie e potrivită pentru un cavaler ca el. Acesta a răspuns: „Domnule, voința mea este să vă slujesc nu numai astfel, ci în toate câte îmi cereți, și deie Domnul, în bunătatea lui, să se împlinească toate așa cum doresc eu, întru sporirea slavei și a marelui vostru regat; așa că de cum va fi gata cartea, porunca vă va fi îndeplinită pe loc”. Regele i-a zis: „Pentru domnia voastră nu va fi nevoie decât de o împuternicire și îi veți spune împăratului cum, prin voia sa, i-a trimis aici pe Salustanquidio

și Brondajel de Roca, majordomul său, cu încă alți numeroși cavaleri ce îi însoțeau, ca să o ceară de soție pe fiica mea, Oriana, pentru domnia sa; iar eu, pentru a-i fi pe plac și a mă înrudi cu el, împotriva vrerii tuturor supușilor mei, ce o socoteau pe Oriana stăpâna lor, după trecerea mea din viața aceasta, m-am hotărât să i-o dau, cu multă înduioșare din parte-mi și mari dureri și chinuri ale mamei sale, știind-o departe de noi, pe meleaguri străine; și, după ce a fost luată de oamenii săi cu doamnele și domnișoarele ei și au pornit pe mare, în afara hotarelor regatelor mele, Amadis de Gaula, împreună cu alți cavaleri, prieteni de-ai săi, ce porniseră cu o altă flotă din Insula Ferecată, i-au nimicit pe toți oamenii săi, l-au ucis pe Salustanquidio și au dus-o pe fiica mea și pe câți mai rămăseseră în viață chiar pe insulă, unde se află și acum; mai spuneți-i că Amadis mi-a trimis solie, cu felurite propuneri, dar eu, știind că această afacere îl privește mai mult pe el decât pe mine, nu am vrut să duc niciun fel de negocieri cu solii, până nu îl înștiințez; și să știe că ceea ce mi-ar plăcea cel mai mult ar fi să asediem chiar cetatea unde o țin pe Oriana, astfel încât să facem cunoscut lumii întregi că ei s-au purtat ca niște hoți și tâlhari de drumul mare, și că noi, ca niște mari principi, i-am pedepsit pentru această mare jignire ce ne lovește atât de adânc. Și pe lângă asta, mai spuneți-i tot ce mai socotiți de cuviință; și de este de acord cu dorința mea, să trecem pe dată la fapte, pentru că jignirile devin întotdeauna mai mari când răzbunarea lor zăbovește". Don Guilan i-a răspuns: „Seniore, totul se va îndeplini așa cum porunciți și deie Domnul ca această călătorie să dea roade după cum doresc eu a vă sluji". Și luând cu el o scrisoare de împuternicire, a plecat să se îmbrace, iar ceea ce a mai făcut, vă va povesti istoria noastră mai departe.

După aceasta, regele l-a chemat la el pe Brandoibas și i-a poruncit să plece în Insula Mongaza, la don Galvanes, și să-i ceară să vină la el pe dată cu toți oamenii din insulă; de acolo i-a poruncit să plece în Irlanda la regele Cildadan și să-i spună același lucru, să pregătească o armată cât mai mare cu putință și să pornească spre locul unde știe că se află el; de asemenea, i-a poruncit lui Filispinel să plece la Gasquilan, regele Suediei, și să-l înștiințeze despre toate acestea, spunându-i că, fiind el un cavaler atât de vestit și dornic foarte de a trece prin isprăvi felurite, acum are prilejul să-și arate virtutea și vitejia inimii sale; și tot așa a trimis solii multor altor prieteni, aliați și vasali în tot regatul său, să fie gata de luptă pentru când se vor

întoarce solii săi; și a poruncit să se caute cai și armuri peste tot, pentru a avea cât mai mulți oameni călare.

Acum însă, ne oprim cu această poveste aici și nu vom mai vorbi despre asta până la vremea potrivită, pentru a vă spune ce a mai făcut Arcalaus Vrăjitorul. Istoria spune că, aflându-se Arcalaus Vrăjitorul în castelele sale, așteptând tot timpul să făptuiască un rău, așa cum obișnuiesc el și toți răufăcătorii, a aflat vestea cea mare a neînțelegerilor și a marii rupturi dintre regele Lisuarte și Amadis și nu se poate povesti cât s-a bucurat, pentru că aceștia erau cei doi oameni pe care îi dușmănea cel mai tare din lume și nicio clipă nu încetase să gândească, în mintea lui, cum să îi distrugă; așa că a chibzuit că în această împrejurare le-ar putea face rău amândurora, că în sufletul lui nu se putea hotărî să-i vină în ajutor vreunuia dintre ei; și cum în toate fărădelegile sale era foarte viclean și iscusit, a hotărât să adune o a treia oaste, formată din dușmanii regelui Lisuarte și cei ai lui Amadis, pe care să o țină la îndemână, astfel încât, dacă avea să fie război, oamenii săi să îi poată învinge și nimici cu ușurință pe cei ce aveau să rămână în viață; și cu gândul și dorința aceasta, și-a încălecat armăsarul, luându-și cu el slujitorii ce îi făceau trebuință, și a pornit într-o călătorie pe mare și pe uscat la regele Arabigo, ce fusese atât de zdrobit în lupta pe care o dusese împreună cu ceilalți șase regi, tovarășii săi, împotriva regelui Lisuarte, cum v-am povestit în partea a treia a acestei istorii, și care suferise mari pierderi și mare rușine în această bătălie din partea lui Amadis și a celor din neamul său; și de cum a ajuns la el, i-a spus: „Oh, rege Arabigo! Dacă ai curajul și inima vitează cerute de măreția regeștii tale persoane, și înțelepciunea cu care să le cârmuiești, soarta ce ți-a fost potrivnică și dușmancă în trecut, cu multă căință pentru fapta sa, vrea să-și îndrepte greșeala astfel ca, printr-o îndoită victorie să ștergi marea rușine adusă onoarei tale; și dacă ești înțelept, îți vei da seama că acest lucru îți stă în putere. Află, măria ta, că eu, pe când stăteam în castelul meu, cugetând cu multă îngrijorare la înfrângerea ta și căutând calea de a îndrepta lucrurile, pentru că de pe urma sporirii regeștilor tale avuții, eu, ca slujitor al tău, mă bucur de foarte mari foloase, am primit veste neîndoioasă cum că marii tăi dușmani și ai mei, regele Lisuarte și Amadis de Gaula, au ajuns să se sfădească dintr-o asemenea pricină, încât nu se mai așteaptă nicio cale de împăcare și sfârșitul nu poate fi decât o mare bătălie cu nimicirea unuia dintre ei, ori poate a amândurora; și dacă vrei să-mi asculți

sfatul, sunt sigur nu numai că vei recâștiga ceea ce ai pierdut în trecut, ci și că regatul tău va spori cu mult mai multe ținuturi, și vom avea de câștigat toți cei ce dorim să te slujim”. Regele Arabigo, auzind aceste vorbe și văzând că Arcalaus a sosit de pe meleaguri atât de îndepărtate cu mare grabă, a răspuns: „Prietene Arcalaus, lunga călătorie pe care ați făcut-o și osteneala voastră mă îndeamnă să prețuiesc mult venirea voastră aici și să cred tot ce mi-ați spus; și vreau să-mi arătați mai pe larg cum stau lucrurile, pentru că, nicicând, chiar și în vremuri de izbeliște, voia mea nu va înceta să urmeze calea cerută de măreția persoanei mele”. Atunci Arcalaus i-a spus: „Află, măria ta, că împăratul Romei, vrând să se căsătorească, a trimis solie regelui Lisuarte să i-o dea de nevastă pe fiica sa, Oriana; acesta, cunoscându-i măreția, deși această prințesă este moștenitoarea sa de drept la coroana Marii Britanii, s-a hotărât să i-o dea de soție și i-a încredințat-o unui văr primar al împăratului, pe numele lui Salustanquidio, principe foarte puternic, care a plecat cu ea pe mare, cu o numeroasă suită de romani; dar le-a ieșit în drum Amadis de Gaula cu mulți cavaleri și prieteni și, după ce acest principe a fost ucis, toată flota lui nimicită și luați prizonieri sau omorâți mulți alții ce îl însoțeau, cavalerii au răpit-o pe Oriana și au dus-o pe Insula Ferecată, unde se află și acum. Îți poți da seama ce jignire înseamnă asta pentru regele Lisuarte și împărat. Și vreau să mai știi că acest Amadis de care îți vorbesc este unul dintre cavalerii cu herbul cu balauri ce au luptat împotriva ta și a celorlalți șase regi ce te-au însoțit în marea bătălie pe care ai purtat-o cu regele Lisuarte; el era cel cu coiful aurit și datorită marii sale vitejii și a nemăsuratului său curaj ți-a fost răpită victoria. Așa că, din pricina ce ți-am arătat-o, regele Lisuarte, pe de o parte, și Amadis, pe de alta, adună cât mai mulți oameni cu putință, și, pe bună dreptate trebuie și putem să ne închipuim că însuși împăratul în persoană va veni să-și răzbune marea rană din suflet și știrbirea onoarei sale, așa că poți socoti ce pierderi vor suferi dacă se vor război; și dacă măria ta vrei să-ți strângi oastea, eu ți-l voi da ca ajutor pe Barsinan, seniorul de Sansueña, fiul celuilalt Barsinan, pe care l-a ucis regele Lisuarte la Londra, precum și întregul mare neam al viteazului cavaler Dardan Trufașul, omorât de Amadis la Vindilisora, ce vor alcătui o numeroasă ceată de viteji cavaleri; de asemenea, îl voi aduce pe regele Insulei Adânci, ce a scăpat cu tine din bătălie, și cu toți aceștia ne vom găsi un loc unde vă voi călăuzi eu, astfel ca, după ce se va

sfârși bătălia dintre ei, oamenii tăi să poată pune mâna atât pe învinși cât și pe învingători fără nicio primejdie; și urmarea va fi că, pe lângă faptul că vei câștiga o victorie atât de însemnată, ți se va supune toată Marea Britanie, iar persoana ta regească va ajunge pe cele mai înalte culmi atinse vreodată de un împărat al lumii. Și-acum cugetă, rege prea puternic, dacă pentru atât de puțină osteneală și primejdie vrei să pierzi o glorie și un regat atât de mare". Când regele Arabigo a auzit aceasta, tare s-a mai bucurat și i-a răspuns: „Prietene Arcalaus, mi-ați spus un lucru însemnat și, cu toate că aveam de gând să nu-mi mai pun norocul la încercare, ar fi o mare nebunie să dau cu piciorul unei împrejurări ce îmi oferă, cu multă dreptate, o mare cinste și deosebit câștig, pentru că dacă lucrurile ies așa cum sperăm și le călăuzește însăși rațiunea, oamenii culeg roadele meritate pentru osteneala lor, iar dacă ies pe dos, fac ceea ce îi obligă virtutea, dând seamă cum se cuvine de cinstea lor și, neținând cont prea mult de nenorocirile trecute, ci mai curând de posibilitatea de a le îndrepta, nu încetează să-și încerce norocul fără să se lase înfrânți, doborâți și dezonorați până la sfârșitul zilelor lor. Și fiindcă așa stau lucrurile, nu vă faceți griji pentru mine, oamenii și prietenii mei și ocupați-vă de celelalte cu înflăcărarea și sârguința ce se cuvin pentru o asemenea faptă".

Arcalaus, după ce s-a asigurat astfel de cuvântul regelui, a plecat la Sansueña și a stat de vorbă cu Barsinan, aducându-i aminte de moartea tatălui său și a fratelui său, Gandalot, cel învins de Guilan Gânditorul, pe care acesta i-l dusese prins regelui Lisuarte, ce poruncise să fie azvârlit dintr-un turn, la picioarele căruia fusese ars de viu tatăl lui; de asemenea, i-a mai spus cum rânduise totul, la vremea aceea, pentru ca tatăl lui să devină rege al Marii Britanii, căci îi luase captivi pe regele Lisuarte și pe fiica lui, dar cum totul se năruise din pricina trădătorului de Amadis; și că acum venise vremea nu numai să se răzbune pe dușmanii săi după voie, dar și să dobândească acel mare regat unde dăduse greș tatăl său, și să fie curajos, căci fără curaj rareori poți câștiga lucruri de seamă, iar soarta, căindu-se că îi fusese potrivnică tatălui său, va vrea să-l răsplătească pentru pierderea suferită. Și i-a mai spus, de asemenea, că regele Arabigo își pregătește întreaga sa oaste, fiindcă socotește lucrurile atât de ușoare că nu pot da greș cu niciun chip, vorbindu-i și despre toate celelalte ajutoare ce le vor primi în mod sigur, precum și despre multe altele, căci era tare priceput în meșteșugul acesta și

era foarte mare meșter în viclenii. Cum Barsinan era un tânăr foarte orgolios și semăna cu taică-su în răutate, Arcalaus l-a convins, în scurtă vreme și fără multă osteneală, să facă tot ceea ce voia, așa că Barsinan i-a răspuns cu inima foarte vitează și cu nemăsurată trufie că va porni la drum cu toată dragostea și din toată inima, aducând cu el cât mai mulți oameni din ținutul lui și pe toți câți vor vrea să-l urmeze din afara hotarelor sale. Auzind aceste vorbe, Arcalaus tare s-a mai veselit, căci vedea cum totul se pregătește întru împlinirea dorințelor sale, și i-a spus să fie pregătit cu toate cele trebuincioase pentru când îl va înștiința, pentru că treaba trebuie făcută cu grijă.

De aici a plecat pe dată, cu inima cântând de veselie, la regele Insulei Adânci și a stat de vorbă cu el o foarte lungă bucată de vreme; și atâtea i-a spus, aducându-i atâtea argumente, încât l-a convins ca și pe ceilalți doi să-și pregătească cât mai bine toată oastea, căci pentru asemenea nevoi o are. După aceasta, s-a întors în ținutul său și s-a sfătuit cu neamurile lui Dardan Trufașul, socotind că toți aveau să se aleagă cu mari foloase de pe urma uneltirilor sale și s-a înțeles cu ei în cea mai mare taină, dezvăluindu-le marile pregătiri rânduite de el. Și apoi a început să aștepte momentul de a-și duce la îndeplinire planurile de care v-am povestit.

Acum însă, istoria nu ne mai vorbește despre el până la vremea cuvenită și ne întoarcem să aflăm ce s-a întâmplat cu don Cuadragante și don Brian de Monjaste după ce au plecat de la curtea regelui Lisuarte.

• CAPITOLUL XCVII •

Cum întâmplarea a făcut ca don Cuadragante
și Brian de Monjaste să se rătăcească pe mare,
și cum a vrut soarta să se întâlnească cu regina
Briolanja, precum și ce li s-a întâmplat cu ea

După ce s-au despărțit de don Grumedan, cum povestește istoria noastră, don Cuadragante și don Brian de Monjaste și-au văzut de drumul lor, până au ajuns în portul unde se afla corabia lor, pe care s-au îmbarcat ca să plece spre Insula Ferecată cu răspunsul regelui Lisuarte; toată ziua aceea marea a fost blândă, cu vânt prielnic călătoriei lor; dar când s-a lăsat noaptea, marea a început să se înfurie cu atâta sălbăticie, că toți și-au zis că se vor îneca și vor pieri;

furtuna a fost atât de puternică, încât marinarii și-au pierdut cumpătul și n-au mai putut stăpâni corabia, care plutea pe mare fără cârmaci; și au rătăcit așa pe ape toată noaptea, cuprinși de mare spaimă, pentru că în asemenea împrejurări nu folosesc armele și vitejia. Când s-au ivit zorii zilei, marinarii au putut să-și dea seama mai bine unde sunt și au văzut că se apropiaseră mult de regatul Sobradisei, unde domnea preafrumoasa Briolanja; și chiar atunci marea a prins să se potolească și, cum voiau să îndrepte corabia spre drumul lor, deși aveau de străbătut o distanță mare, au zărit apropiindu-se din dreapta lor o corabie nemaipomenit de mare, dar cum nava lor era foarte iute, astfel că cealaltă nu le-ar fi putut face niciun rău, chiar de ar fi fost a unor dușmani, au hotărât să o aștepte; și când s-a apropiat mai mult și au privit-o mai bine, li s-a părut cea mai frumoasă corabie din câte văzuseră vreodată, atât ca dimensiuni, cât și ca bogăție, căci avea pânzele și parâmele toate de mătase și toată, cât puteai vedea cu ochii, era împodobită cu covoare bogate foarte; iar la bordul ei au văzut cavaleri și domnișoare îmbrăcați foarte frumos, ce stăteau de vorbă.

Tare s-au mai minunat don Cuadragante și Brian de Monjaste văzând toate acestea și nu-și puteai închipui cine călătorea cu ea; așa că au poruncit pe dată unui scutier de-al lor să plece cu o barcă și să afle a cui este corabia și cine se află la bordul ei.

Scutierul a îndeplinit porunca și, rugându-i pe acei cavaleri să aibă bunăvoința de a-i spune cine sunt, aceștia i-au răspuns că pe corabie se află regina Briolanja, ce se îndreaptă spre Insula Ferecată. „Mulțumesc lui Dumnezeu pentru această veste atât de bună – a spus scutierul –, că mare plăcere le va face celor ce m-au trimis.” „Bunule scutier – au zis domnișoarele –, spuneți-ne, dacă voiți, cine sunt cei despre care vorbiți?” „Doamnelor – a răspuns el –, sunt doi cavaleri ce fac aceeași călătorie ca domniile voastre, dar furtuna i-a azvârlit în aceste locuri, unde află mare bucurie după truda lor întâlnindu-vă pe voi, și pentru că vi se vor înfățișa după ce mă voi întoarce, nu e nevoie să vă mai spun nimic”.

Și, așa cum ați auzit, s-a întors și a spus: „Domnilor, mare bucurie vă va face vestea ce v-o aduc și trebuie să socotim că ne-a prins bine furtuna și ocolul făcut, pentru că aveți o companie aleasă în călătoria voastră. Aflați că pe corabie se află regina Briolanja, care se îndreaptă spre Insula Ferecată”. Tare s-au mai bucurat cei doi cavaleri de spusele scutierului și, pe dată, au poruncit să fie

îndreptată corabia lor spre cealaltă; și când s-au apropiat mai mult, domnișoarele i-au recunoscut pe cavaleri, căci îi mai văzuseră la curtea regelui Lisuarte, când stătuse acolo o vreme regina, stăpâna lor, și s-au dus foarte vesele să o vestească pe aceasta că sosesc doi cavaleri, prieteni buni ai lui Amadis, unul don Cuadragante, și celălalt, don Brian de Monjaste.

Regina, auzind aceasta, s-a bucurat foarte și a ieșit din încăperea ei cu doamnele ce o însoțeau, ca să-i primească, fiindcă Tantiles, majordomul ei, îi spusese că îi lăsase în Insula Ferecată pregătindu-se pentru călătoria la regele Lisuarte. Când a ieșit regina, ei urcaseră deja de corabie și au venit să-i sărute mâinile; dar ea nu i-a lăsat, ci i-a cuprins în brațe pe amândoi, rămânând o clipă îmbrățișați așa, tare bucuroși; iar când s-au ridicat din genunchi, i-a îmbrățișat din nou și le-a spus: „Vitejii mei domni și prieteni, adânc îi mulțumesc Domnului că v-am întâlnit și nimic n-ar putea să mă bucure mai mult decât întâlnirea cu Amadis de Gaula, pe care cu atâta dreptate și temei trebuie să îl iubesc, așa cum bine știți”. „Buna mea doamnă – a răspuns Cuadragante –, mare nedreptate ar fi să nu fie așa cum spuneți și Dumnezeu să vă răsplătească pentru bucuria ce o arătați văzându-ne, căci noi vă vom sluji așa cum ne porunciți”. „Vă mulțumesc mult – a spus ea. Dar, acum, povestiți-mi cum ați ajuns în aceste locuri”. Ei i-au istorisit cum plecaseră din Insula Ferecată cu solia seniorilor de acolo pentru regele Lisuarte, tot ce vorbiseră cu el, cum nu ajunseseră la nicio înțelegere, ci la o ruptură totală, fără să uite nimic, și cum, pe când voiau să se întoarcă, puternica furtună de peste noapte îi azvârlise în locul acela, socotind că au fost cu folos încercările și truda prin care trecuseră, de vreme ce pot să o slujească și să o ocrotească până va ajunge unde dorește. Regina le-a spus: „Nici eu n-am fost foarte liniștită și am trecut printr-o mare spaimă din pricina furtunii de care vorbiți și n-am crezut o clipă că vom scăpa teferi, dar cum corabia aceasta a mea e foarte mare și solidă, cu ancore și parâme rezistente, Domnul a binevoit ca furtuna să nu le poată smulge ori rupe; iar cât despre povestea cu regele Lisuarte, am aflat de la majordomul meu, Tantiles, că aveați să vă duceți cu solie la el și pe dată mi-am zis că fiind el un rege atât de neînduplecat, pe care soarta l-a ajutat așa de mult în toate și l-a ridicat în slăvi, socotind foarte însemnată întâmplarea cu Oriana, mai curând va voi să-și încerce și să-și arate puterea decât să caute o cale de împăcare; și, de aceea, am hotărât să-mi adun toți supușii din regat și toți

prietenii din afară și să-i rog cu toată căldura și să le poruncesc să fie gata pregătiți de luptă când vor primi carte de la mine; și i-am lăsat acolo pe toți, dornici foarte să mă slujească, împreună cu majordomul meu, care să le fie călăuză și să-i aducă, chibzuind că între timp ar fi bine să mă duc eu însămi în Insula Ferecată și să rămân lângă prințesa Oriana, împărtășind cu ea soarta ce ne-o va da Domnul; aceasta e pricina pentru care m-ați întâlnit aici și sunt foarte bucuroasă că vom călători împreună". „Doamna mea – a spus don Brian de Monjaste –, de la o persoană de neam și atât de frumoasă ca voi nu sunt de așteptat decât fapte nobile și pline de virtute, cum o dovediți".

Regina i-a rugat să poruncească navei lor să navigheze alături de a ei, iar ei să vină cu ea, ceea ce s-a făcut întocmai; cavalerii au fost găzduiți într-o odaie foarte bogată și tot timpul îl petreceau cu ea, mâncau la masă cu ea și vorbeau despre tot ce le era pe plac.

Și așa cum vă spun, și-au continuat călătoria pe mare spre Insula Ferecată. Acum, trebuie să știți că atunci când Abiseos, unchiul acestei regine, fusese ucis împreună cu cei doi fii ai săi de către Amadis și Agrajes, ca răzbunare că îl ucisese pe fratele lui, regele, tatăl Briolanjei, așa cum v-am povestit mai pe larg în prima carte a acestei istorii, a rămas în urma lui un fecior mezin, pe care îl crescuse un cavaler ce îi fusese foarte credincios lui Abiseos. Copilul ajunsese acum un cavaler foarte puternic și curajos, după câte se arătase în marile înfruntări la care luase parte, și, cum la început, fiind foarte tânăr și cu minte puțină, nu se gândise decât să urmeze calea faptelor de arme, fără să caute vreun câștig pentru sine, când a mai crescut în ani, unii dintre slujitorii tatălui său aflați în pribegie i-au amintit de moartea tatălui și fraților săi, spunându-i că regatul Sobradisa îi aparține de drept și că regina de-acolo îl dobândise cu forța; și dacă el este destul de viteaz pentru a repara această nedreptate, cum era dator, precum și pentru a săvârși fapte menite să-l răsplătească fără multă trudă pentru marea pierdere suferită și astfel să devină un mare senior, acum trebuie să se întoarcă în regat și să tragă foloasele, căci o poate face cu multă cinste, fiind feciorul tatălui său. Și acest cavaler, pe numele lui, Trion, cum era dornic să cârmuiască, mereu cugeta la vorbele spuse de acei slujitori ai tatălui său și, pândind timpul prielnic pentru a-și potoli dorințele, aflând acum de marea discordie dintre regele Lisuarte și Amadis de Gaula, și-a zis că Amadis va fi atât de prins cu războiul, că nu-și va mai aminti de altele, și

chiar de și-ar aduce aminte, marea lui putere nu va fi de ajuns să vină în ajutor tuturor, având de luptat cu bărbați atât de însemnați, pentru că el era cea mai mare piedică ce-i stătea în cale lui Trion. Și aflând despre plecarea Briolanjei, ce nu avea pe corabie nici douăzeci de cavaleri și niciunul din ei prea vestiți în luptă, a plecat de-ndată din castelul său foarte puternic ce, datorită unor prieteni, îi rămăsese moștenire de la tatăl lui, Abiseos, singurul lucru pe care acesta îl stăpânea când l-a ucis pe rege, fratele său; și fără să spună nimănui ce are de gând, a ales cam cincizeci de oameni bine înarmați și mai mulți arbaletieri și arcași și, pregătind două corăbii, a pornit cu ei pe mare, cu gândul s-o ia captivă pe regină și astfel să tragă mari foloase, iar cu vremea să îi ia întreg regatul. Și știind pe ce drum pornise regina, într-o după-masă le-a apărut în față, fără ca nimeni să bănuiască ceva în legătură cu el; și când cei de pe corabia reginei au zărit în depărtare cele două nave, au înștiințat-o pe regină și don Cuadragante și Brian de Monjaste au urcat de-ndată pe punte și-au văzut că navele se îndreaptă chiar spre ei și se pregătesc de luptă; ei s-au înarmat, de asemenea, dar și-au văzut mai departe de drum, încât ceilalți s-au apropiat atât de mult că se putea auzi foarte bine ce spun. Atunci Trion le-a strigat: „Cavaleri ce vă aflați pe corabie, vestiți-o pe regina Briolanja că eu sunt Trion, vărul ei, care vrea să îi vorbească; și să poruncească oamenilor ei să nu îmi stea împotrivă, căci altminteri niciunul nu va scăpa cu viață”. Când regina a auzit aceste vorbe, tare s-a speriat și s-a înfricoșat și a spus „Domnilor, acesta e cel mai mare dușman al meu și dacă a îndrăznit acum să facă asta, nu e fără pricină însemnată și fără a fi însoțit de mulți slujitori”. Don Cuadragante i-a răspuns: „Buna mea doamnă, nu vă temeți de nimic, căci, cu voia Domnului, foarte curând va fi pedepsit pentru sminteala lui”. Și i-a poruncit unui slujitor să-i spună lui Trion că dacă vrea să vină singur la regină, va fi primit cu multă plăcere. Trion a răspuns: „Dacă așa stau lucrurile, o voi vedea pe regină împotriva voinței ei și a voastră a tuturor”. Și i-a poruncit unui cavaler, slujitor al tatălui său, să atace corabia reginei din partea opusă și să încerce să o abordeze, ceea ce acela a și făcut. Don Brian de Monjaste, văzându-i că se depărtează, i-a spus lui don Cuadragante să ia o parte din oameni, câți voiește, și să păzească un bord, iar el cu restul oamenilor îl va păzi pe celălalt; și chiar așa au și făcut: don Cuadragante a rămas în partea unde voia să atace Trion, iar Brian de Monjaste, pe partea de unde venea celălalt cavaler. Don

Cuadragante le-a poruncit oamenilor săi să i se așeze în față, iar el a rămas cât mai ascuns în spatele lor, spunându-le că dacă Trion vrea să treacă pe corabia lor, să nu îl împiedice.

Așa stând lucrurile, corabia a fost asaltată din ambele părți cu multă forță, pentru că cei ce atacau știau că nu are cine să o apere și n-au de întâmpinat nicio primejdie, căci nu aveau habar de cavalerii din Insula Ferecată; și de cum s-au apropiat, Trion, cu marea lui trufie și dorința de a sfârși ce își propusese, a sărit pe punte fără teamă, iar oamenii reginei au prins să se retragă, cum li se poruncise. Don Cuadragante, când l-a văzut pe corabie, a trecut în fața oamenilor săi și, cum era tare voinic, așa cum v-am povestit în a doua parte a acestei istorii, și a dat ochi cu Trion, acesta a priceput pe dată că nu este dintre cei pe care îi cunoaște, dar nu și-a pierdut curajul, ci s-a îndreptat spre el cu multă cutezanță și au prins să-și dea lovituri grele în coifuri, de săreau scântei din ele și din spadele lor; dar cum don Cuadragante era mai puternic și îl lovea fără milă, Trion a fost atât de copleșit de lovituri, încât spada i-a căzut din mână, iar el s-a prăbușit în genunchi; don Cuadragante a privit în jur și, văzând că ceilalți dușmani năvăleau în mare grabă pe punte, le-a spus oamenilor săi: „Aveți grijă de acest cavaler”; și s-a îndreptat spre ceilalți, dându-i o asemenea lovitură în cap primului ce i-a ieșit în cale, încât n-a mai avut nevoie de duhovnic. Ceilalți, văzându-și stăpânul captiv, pe cavalerul acela ucis și pe don Cuadragante ce împărțea lovituri năprasnice în dreapta și-n stânga, s-au zorit cât mai tare să se întoarcă pe corabia lor și; încolțiți de don Cuadragante și ai săi, unii s-au salvat, alții au pierit în valuri și astfel, în scurtă vreme, toți au fost învinși și izgoniți de pe corabia pe care o socoteau ca și a lor; atunci, don Cuadragante a privit în cealaltă parte, unde se lupta don Brian, și a văzut că era încleștat cu dușmanii pe punte și că aceștia îi pricinuiseră pierderi mari; așa că a trimis o parte din oamenii săi să îl apere, iar el a rămas cu restul așteptând să vadă dacă dușmanii vor mai ataca; cu ajutorul primit și cu oamenii săi, don Brian i-a învins foarte repede pe toți, iar cavalerul ce îi conducea a fost ucis; corabia lui Trion se îndepărta învinsă și, atunci, cei ce rămăseseră în viață au cerut îndurare; don Brian a poruncit să nu fie omorât nimeni, fiindcă se predaseră, așa că au fost luați prizonieri toți și cavalerii au pus stăpânire pe corabia vrăjmașă.

Cât a durat lupta, regina Briolanja a rămas în odaia ei cu toate doamnele și domnișoarele, rugându-se în genunchi să le apere de

această primejdie pe ele și pe cavalerii care le ajută și le apără. Și pe când stăteau ele așa, a sosit unul dintre slujitorii ei și a spus: „Doamnă, ieșiți afară să vedeți că Trion e prizonier și toți oamenii săi zdrobiți și nimiciți, căci acei cavaleri din Insula Ferecată au săvârșit mari minuni de vitejie, cum nimeni n-ar fi putut”.

Când regina a auzit aceasta, tare s-a mai bucurat, cum vă puteți închipui și, înălțând brațele, a spus: „Doamne Dumnezeule atotputernic, fii binecuvântat că i-ai adus la vremea potrivită și la asemenea necaz pe acești cavaleri, căci de pe urma lui Amadis și a prietenilor săi nu pot avea decât noroc”. Și, ieșind din odaia ei, a văzut că oamenii săi îl păzeau pe Trion, că don Cuadragante stătea de strajă ca vrăjmașii să nu reînceapă lupta și că oamenii lui don Brian de Monjaste puseseră stăpânire pe corabia cucerită de acesta; și apropiindu-se de don Cuadragante, i-a spus: „Domnul meu, mult îi mulțumesc lui Dumnezeu și domniei voastre pentru ceea ce ați făcut pentru mine, căci, într-adevăr, viața și regatul meu erau în mare primejdie”. El i-a răspuns: „Buna mea doamnă, iată-l aici pe dușmanul vostru; porunciți să fie judecat”. Când Trion a auzit aceste vorbe, n-a mai fost sigur pe viața lui și, îngenunchind în fața reginei, a spus: „Doamnă, fie-vă milă și nu-mi luați viața; țineți seamă de marea voastră cumpătare și de faptul că sunt din neamul vostru; și dacă acum v-am supărat, va veni o vreme când vă voi putea sluji”. Cum regina era foarte nobilă, s-a milostivit de el și a spus: „Trion, nu pentru meritele voastre, ci pentru că am motivele mele, vă las în viață până vă voi hotărî soarta împreună cu acești cavaleri”. Și a poruncit să fie dus în odaia ei și păzit.

După aceasta, don Brian de Monjaste s-a apropiat de regină și ea l-a îmbrățișat și l-a întrebat: „Viteazul meu domn, cum vă simțiți?” El a răspuns: „Doamnă, foarte bine și foarte bucuros că am avut fericirea să vă slujesc cât de cât; am o rană, dar, slavă Domnului, nu e gravă”. Și le-a arătat scutul și au văzut că o săgeată îl străpunsese, pătrunzându-i prin braț. Regina, cu frumoasele ei mâini, i-a scos-o cât de încet a putut și l-a ajutat să-și lepede armura; apoi i-au oblojit rana așa cum făcuseră de multe ori cu răni mai grave, căci scutierii săi, ca și ceilalți scutieri, ai tuturor cavalerilor rătăcitori, aveau întotdeauna la îndemână cele numaidecât trebuincioase pentru îngrijirea rănilor.

Toți s-au veselit foarte de norocul ce-l avuseseră și când au vrut să pornească în urmărirea corăbiei lui Trion, au văzut că se îndepărtase

mult și s-au lăsat păgubași. Și, înălțând pânzele, au pornit iarăși la drum, drept spre Insula Ferecată, fără să mai întâlnească vreo piedică în cale. Și întâmplarea a făcut că la ceasul când ei intrau în port, Amadis și toți ceilalți seniori din insulă se plimbau călare printr-o luncă întinsă ce se afla sub costișa fortărețeî, cum făceau adesea; și de cum au văzut corăbiile intrând în port, au pornit într-acolo să afle ale cui sunt; iar când au ajuns la țărm, s-au întâlnit cu scutierii lui don Cuadragante și don Brian de Monjaste, ce tocmai coborâseră dintr-o barcă și veneau să le vestească sosirea lor și a reginei Briolanja, pentru ca acei cavaleri să îi iasă în întâmpinare; și, de cum l-au văzut pe Amadis și pe cavalerii săi, i-au spus mesajul stăpânilor lor, ce tare mult i-a bucurat; și s-au apropiat toți de malul mării, salutându-se cu cei de pe corăbii, cu râsete și multă veselie; don Brian de Monjaste le-a spus: „Ce ziceți că ne-am întors mai bogați decât am plecat? Voi n-ați fost în stare de așa ceva și ați stat închiși aici ca niște oameni de nimic”. Toți au început să râdă și i-au spus că, de vreme ce se împăunează atâta, să le arate ce bogății câștigase; atunci, cei de pe corabie au coborât o barcă destul de mare, în care s-au urcat regina, cei doi cavaleri și mai mulți oameni, ce i-au dus pe uscat; toți cavalerii au descălecat de pe cai și au venit să-i sărute mâinile reginei, dar ea nu le-a îngăduit și i-a îmbrățișat cu multă dragoste. Amadis a venit la ea și a vrut să-i sărute mâinile, dar ea, când l-a văzut, l-a cuprins cu preafrumoasele ei brațe și l-a ținut așa o vreme, fără să-i dea drumul, și ochii i s-au umplut de lacrimi ce îi curgeau șiroaie pe frumoșii ei obraji, de bucurie că îl vede, pentru că de la bătălia purtată de regele Lisuarte cu regele Cildadan, când îl întâlnise la Fenusa, cetatea unde trăsese regele, nu îl mai văzuse, cu toate că își luase gândul că s-ar mai putea mărita cu el și nu mai avea nicio speranță în privința asta. Dar acesta era cavalerul pe care ea îl iubea cel mai mult pe lume, și pentru el și-ar fi pus viața și regatul în primejdie și ar fi fost gata să le piardă; și când i-a dat drumul din îmbrățișare, nu i-a putut vorbi, atât de tulburată era de prea multă fericire.

Amadis i-a spus: „Doamnă, multe mulțumiri aduc Domnului că mă aflu aici, unde vă pot vedea, căci tare o mai doream, acum mai mult ca altă dată, pentru că venirea voastră îi va bucura mult pe acești cavaleri și mai mult încă pe prietena voastră, domnița Oriana, căci cred că nimeni nu i-ar putea pricinui bucurie mai mare decât cea pe care i-o faceți voi, buna mea doamnă”. Ea i-a răspuns astfel: „Bunul

meu domn, de aceea am plecat din regatul meu: în primul rând pentru a vă vedea, căci acesta era lucrul ce mi-l doream cel mai mult pe lume și numai Dumnezeu știe cât am suferit până acum, văzând că trece atâta vreme fără să pot afla nicio veste despre voi, domnul meu, deși am încercat în fel și chip; și acum, când majordomul meu mi-a povestit necazul vostru și mi-a dat scrisoarea de la voi, m-am gândit pe dată să las pregătit cum se cuvine tot ce mi-ați cerut și să vin aici, la doamna de care ați vorbit, pentru că acum e timpul ca prietenii și slujitorii ei să-i arate dragostea ce i-o poartă și dorința de a o sluji; dar fără ajutorul Domnului și al acestor cavaleri pe care mi i-a adus o mare întâmplare, mari necazuri și primejdii aș fi îndurat în această călătorie, cum vă vor istorisi ei, căci ei m-au ajutat cu marele lor curaj; însă despre asta o să vorbim mai pe îndelete”.

După ce regina a ajuns pe uscat, au coborât din corabie toate doamnele, domnișoarele și cavalerii și au fost aduse la mal animalele ce le aveau cu ei și un cal pentru regină, împodobit pe potriva unei doamne atât de mari; apoi, doamne și cavaleri au încălecat cu toții și au pornit spre castelul unde locuia Oriana, care s-a bucurat deosebit de tare aflând de sosirea Briolanjei și le-a rugat pe Mabilia, Grasinda și celelalte prințese să îi iasă în întâmpinare la intrarea în grădină, în vreme ce ea a rămas în turn cu regina Sardamira. Când regina Sardamira a văzut ce bucuroase sunt toate de veștile aduse, a întrebat-o pe Oriana: „Doamna mea, cine este cea care vine, de pricinuiește tuturor asemenea bucurie?” Oriana i-a răspuns: „O regină, cea mai frumoasă din câte cunosc eu în lume, atât la chip cât și la suflet, așa cum veți vedea de-ndată”. Când regina Briolanja a ajuns la intrarea în grădină și a văzut atâtea doamne așa de frumos gătite, tare s-a mai minunat și a încercat cea mai mare bucurie cu putință că venise acolo; și, întorcându-se spre cavaleri, le-a spus: „Vitejii mei seniori, rămâneți cu Domnul, că aceste doamne mă fac să nu vă mai doresc tovărășia”; și râzând plină de farmec, a poruncit să fie coborâtă de pe cal și a intrat cu ele în grădină, iar poarta s-a închis pe dată în urma lor.

Toate i s-au înfățișat și au salutat-o cu multă curtenie, iar Grasinda s-a minunat foarte de frumusețea și înfățișarea ei deosebit de plăcută; și dacă n-ar fi văzut-o pe Oriana, ce nu avea pereche, ar fi crezut că nu se află femeie pe lume să arate atât de bine ca aceasta. Apoi, doamnele au condus-o pe regină la turnul unde locuia Oriana și când cele două prietene s-au văzut, s-au îndreptat una spre cealaltă cu

brațele întinse și s-au îmbrățișat cu multă dragoste; Oriana a luat-o de mână pe Briolanja și, ducând-o la regina Sardamira, a spus: „Maiestate și stăpână, iată, stați de vorbă cu regina Sardamira și arătați-i multă cinstire, căci mult o merită”. Ea a făcut întocmai și s-au salutat cu multă curtenie, fiecare dintre ele după ighemoniconul regeștilor lor persoane; apoi, luând-o pe Oriana între ele, s-au așezat pe o canapea, cu toate celelalte doamne în jur. Oriana i-a spus reginei Briolanja: „Buna mea doamnă, multă curtenie dovediți venind de pe meleaguri atât de îndepărtate ca să mă vedeți și mult vă sunt recunoscătoare, pentru că o astfel de călătorie nu se poate face decât din prea multă dragoste”. „Doamna mea – a răspuns regina –, de multă nerecunoștință și de foarte urâtă purtare aș fi dat dovadă, dacă în aceste vremuri de restriște în care vă aflați n-aș fi arătat întregii lumi dorința mea de a vă cinsti și de a vă spori slava, mai cu osebire când aceasta apasă în primul rând pe umerii lui Amadis de Gaula, pe care îl iubesc și căruia îi datorez atât de mult, așa cum știți, doamna mea. Și când am aflat totul de la Tantiles, ce a fost aici, am poruncit pe dată tuturor celor din regatul meu să fie pregătiți să facă ceea ce le va porunci el și am socotit că, până atunci, trebuie să pornesc la drum ca să fiu alături de voi, să îl văd pe cel ce doream să-l văd mai mult decât pe oricine altcineva pe lume și să rămân cu voi, doamna mea, până se va încheia toată povestea voastră, al cărei sfârșit deie Domnul să fie așa cum doriți”. „Așa să dea Dumnezeu – a spus Oriana – și sper că, în sfânta lui milosârdie, va face ca don Cuadragante și don Brian de Monjaste să ajungă la o înțelegere cu tatăl meu”. Briolanja, care știa că cei doi nu aduseseră nicio veste bună, n-a vrut să-i spună adevărul. Și-au stat ele de vorbă vreme îndelungată despre lucrurile ce le erau mai pe plac, până s-a făcut ora cinei, când domnișoara din Danemarca i-a spus Orianei: „Amintiți-vă, doamnă, că regina vine de pe drum și va fi vrând să mănânce și să se odihnească; și e vremea să mergeți în odaia voastră și să o luați cu voi și domnișoarele voastre, căci vă e oaspete”. Oriana a întrebat-o dacă este totul pregătit și ea i-a răspuns că da. Atunci a luat-o de mână pe regina Briolanja și, despărțindu-se de regina Sardamira și de Grasinda, ce s-au retras în odăile lor, s-a dus cu ea în odaia ei, arătându-i multă dragoste.

Cum au ajuns acolo, Briolanja a întrebat cine este acea mândră și frumoasă doamnă ce stătea lângă regina Sardamira. Mabilia i-a spus că se numește Grasinda și că este o doamnă foarte nobilă și bogată,

povestindu-i de ce venise la curtea regelui Lisuarte și marea glorie ce o dobândise acolo datorită lui Amadis, precum și cinstirea pe care ea i-o arătase lui Amadis, fără să știe cine e; și i-a mai istorisit cu multe amănunte tot ce se petrecuse cu ea și Amadis, pe care această doamnă îl iubise foarte pe când se numea Cavalerul Spadei Verzi și cum, aflat în pragul morții, când l-a ucis pe Endriago, l-a vindecat un doctor pe care această doamnă i-l dăduse lui Amadis să îl însoțească, cel mai bun din câți se pot afla într-o bună parte a pământului. Și i-a povestit totul, fără să uite nimic. Când regina a auzit această istorie, a spus: „Ce nefericită sunt că n-am știut asta înainte, căci a venit să vorbească cu mine și nu i-am dat multă atenție, dar va fi existând un mijloc de a-mi îndrepta greșeala, căci și de n-ar avea atâtea merite, doar pentru faptul că l-a cinstit atât de mult pe Amadis și i-a fost de folos, sunt obligată să-i arăt cinstire și să-i fac pe plac câte zile voi trăi, fiindcă după Dumnezeu, nu am alt ocrotitor în necazurile mele, nici altă mulțumire în suflet, decât pe acest cavaler; așa că, după ce vom cina, porunciți să fie chemată, pentru că vreau să mă cunoască”. Oriana a spus: „Maiestate, prietena mea, nu numai voi trebuie să o cinstiți pentru asta, ci și eu, căci dacă nu ar fi fost acest cavaler de care vorbiți, acum aș fi cea mai nefericită și nenorocită femeie din câte s-au născut vreodată, fiindcă m-aș afla pe pământ străin, atât de doborâtă de dor că n-aș aștepta decât moartea, și dezmoștenită de ce mi-a lăsat Domnul în stăpânire; și așa cum bine știți, acest nobil cavaler ocrotitor și păzitor al celor făcuți de ocară fără a-l îndemna la aceasta decât nobila sa virtute, a ajuns în situația pe care o știți doar pentru a-mi apăra dreptatea”. „Doamnă și prietenă – a spus regina –, să nu mai vorbim despre Amadis, căci el s-a născut pentru asemenea fapte și așa cum Dumnezeu l-a înălțat și l-a pus mai presus de toți oamenii din lume prin marele său curaj, tot astfel a vrut să îl dăruiască și cu celelalte virtuți și lucruri bune”. După ce s-au așezat la masă, li s-au adus multe și felurite bucate, așa cum se cuvine unor prințese de rang atât de înalt, în vreme ce tăifăsuiau despre tot soiul de lucruri plăcute; și după ce au sfârșit masa, au trimis-o pe domnișoara din Danemarca să o aducă pe Grasinda și să-i spună că regina vrea să îi vorbească. Domnișoara a îndeplinit porunca și Grasinda a venit pe dată cu ea, iar când a intrat în încăpere, regina Briolanja s-a dus s-o îmbrățișeze și i-a spus: „Buna mea prietenă, iertați-mă, dar nu am știut cine sunteți când am venit, căci de-aș fi știut, v-aș fi primit cu mai multă dragoste și căldură, pentru virtutea

voastră, iar pentru marea cinste arătată și faptele bune pe care le-ați făcut pentru Amadis, noi prietenii lui vă suntem foarte obligați și recunoscători; și în ceea ce mă privește, să știți că niciodată nu se va întâmpla să vă pot răsplăti pentru asta și să n-o fac, pentru că deși aș plăti din averile mele, pentru el aș da tot ce am". „Buna mea doamnă – a răspuns Grasinda –, dacă i-am arătat în vreun fel cinstire acestui cavaler de care vorbiți, mă simt atât de răsplătită și mulțumită, cum n-a mai fost răsplătit niciodată cineva de o ființă căreia i-a făcut pe plac; vă sunt recunoscătoare pentru vorbele voastre și mai mult pentru virtutea voastră decât pentru datoria ce ar avea-o față de mine, să deie Domnul ca felul în care m-a răsplătit pentru ce am făcut pentru el să îi fie de folos". Atunci Mabilia a spus: „Buna mea doamnă, povestiți-ne dacă vă e pe plac, cum ați făcut cunoștință cu Amadis și de ce l-ați primit atât de bine, necunoscându-l și neștiindu-i nici numele". Ea le-a povestit totul, cum v-am istorisit mai pe larg în a treia parte a acestei istorii. Și tare au mai râs doamnele de Brandasidel, pe care Amadis îl pusese să călărească de-a-ndoaselea, cu coada calului în mână; apoi le-a spus cum l-a ținut acasă la ea greu rănit câteva zile și cum, mai înainte de a ajunge în acel ținut, auzise povestindu-se despre nemaipomenitele isprăvi cavalerești făptuite de el în toate insulele României și în Germania, unde toți cei ce le știau se minunau că un singur cavaler poate duce la capăt atâtea isprăvi așa de primejdioase, și despre nedreptățile și marile silnicii de care le scăpase pe multe doamne și domnișoare și pe alții ce aveau nevoie de ajutorul și ocrotirea lui; de asemenea le-a povestit cum îl recunoscuse după pitic și spada verde ce o purta și de la care își luase numele, cum fusese lupta cu don Garadan și apoi cealaltă, cu cei unsprezece cavaleri pe care i-a învins, scăpându-l astfel pe regele Boemiei de un foarte crunt război cu împăratul Romei, și multe alte întâmplări ce le aflase despre Amadis în acele locuri, prea lungi de pus pe hârtie, după care le-a spus: „Datorită acestor lucruri auzite despre el, precum și a celor văzute de mine, vreau să aflați, doamnelor, ce am pățit eu însămi. M-am îndrăgostit atât de tare de el și de mărețele sale isprăvi încât, cu toate că eu eram în ținutul meu o doamnă destul de bogată și de neam mare, iar el se înfățișa ca un biet cavaler rătăcitor, fără să știu nimic alta despre el decât ceea ce v-am spus, m-am gândit să mă căsătoresc cu el, zicându-mi că având-l pe el, nicio regină din lume nu-mi va sta alături. Dar văzându-l atât de rezervat, frământat de mari suferințe și griji și cunoscându-i inima

vitează, am bănuit că se chinuie așa din pricina unei femei pe care o iubește; și ca să fiu mai sigură, am vorbit cu Gandalin, ce mi s-a părut un scutier foarte isteț, și l-am întrebat, iar el, dându-și seama unde băteau gândurile mele, pe de o parte mi-a spus că nu iubește pe nimeni, iar pe de alta, mi-a dat de înțeles că suferința lui se datorează unei femei pe care o iubește. Și îmi dau seama prea bine că mi-a răspuns așa ca să-mi îndepărteze acele gânduri și să nu merg mai departe, pentru că n-aș fi avut niciun câștig; i-am mulțumit mult și de-atunci încolo nu m-am mai gândit la asta". Auzind această istorie, Briolanja s-a uitat la Oriana și i-a spus râzând: „Doamna mea, se pare că acest cavaler seamănă boala asta în urma lui prin mai multe locuri decât îmi închipuiam; amintiți-vă de ce v-am povestit eu la castelul Miraflores". „Mi-aduc aminte foarte bine", a răspuns Oriana. Și anume își amintea că atunci când regina Briolanja venise să o vadă pe Oriana la castelul Miraflores, cum povestește cartea a doua, i-a spus Orianei că i se întâmplase aproape același lucru cu Amadis.

Și așa au tăifăsuit ele despre asta și alte lucruri, până s-a făcut ceasul de culcare și Grasinda s-a despărțit de ele și s-a întors în odaia ei, iar ele au rămas unde se aflau; reginei Briolanja i s-a pregătit un pat în odaia Orianei, lângă patul acesteia, fiindcă ea și Mabilia dormeau împreună; și așa s-au culcat în noaptea aceea și s-au odihnit în tihnă.

• CAPITOLUL XCVIII •

Despre răspunsul adus de don Cuadragante
și Brian de Monjaste de la regele Lisuarte
și ce au hotărât în legătură cu aceasta
toți cavalerii și seniorii aflați acolo

A doua zi dimineață, toți acei seniori și cavaleri s-au adunat să asculte liturghia și răspunsul regelui Lisuarte adus de don Cuadragante și don Brian de Monjaste. După ce s-a sfârșit slujba, fiind cu toții strânși laolaltă, don Cuadragante a grăit așa: „Viteji seniori, mesajul nostru și răspunsul regelui au fost atât de scurte, încât nu vă putem spune decât că trebuie să aduceți multe mulțumiri Domnului pentru că, pe drept și foarte cu temei, dobândind glorie și faimă, vă veți putea încerca virtutea nobilelor voastre inimi, căci regele Lisuarte nu vrea să urmeze decât calea războiului". Și apoi le-a

povestit cum se petrecuse totul și că, știau în mod neîndoios că avea să trimită solii împăratului Romei și altor prieteni ai săi. Agrajes, pe care nimic din toate acestea nu îl mâhnea, deși până atunci, la cererea și la rugămintea Orianei se înfrânase foarte, a spus: „Viteji domni, eu cred că așa cum stau lucrurile acum, mult mai greu ar fi să căutăm în ce fel să o apărăm pe această prințesă și faima onoarei noastre, decât să purtăm acest război. Până acum, fiindcă ea m-a rugat cu multă căldură și mi-a cerut ca, pe cât pot, să potolesc mânia voastră și pe a mea, m-am ferit să vorbesc așa cum îmi spunea inima. Dar acum, când știm că nu mai are nicio speranță, căci ea gândea că se va găsi o cale de împăcare cu tatăl ei, regele, dar n-am aflat-o, sunt liber să nu-mi mai țin făgăduiala pe care i-am făcut-o, mai mult ca să îi fiu pe plac decât fiindcă așa voiam, și vă declar, domnilor, că în ceea ce privește vrerea și dorința mea, sunt mult mai bucuros de răspunsul adus, decât dacă regele Lisuarte ar fi încuviințat ce i-ați cerut, pentru ca sub pretextul păcii și înțelegerii să fi început cu noi negocieri viclene, de pe urma cărora am fi putut pierde, fiindcă regele Lisuarte și împăratul, fiind puternici, și-ar fi putut strânge foarte iute și cu mică osteneală oamenii, ceea ce noi n-am fi putut face, fiindcă ai noștri sosesc din multe locuri și din ținuturi foarte îndepărtate; și chiar dacă viețile noastre nu sunt în primejdie și nu avem nimic de suferit aflându-ne în această fortăreață mai puternică chiar decât ne face trebuință, nu același lucru s-ar întâmpla cu onoarea noastră. De aceea, domnilor, socotesc că e mai bun un război pe față, decât negocieri și înțelegeri prefăcute, fiindcă, așa cum am mai spus, de pe urma acestora noi nu avem mai mult de pierdut decât ceilalți”. Toți au spus că grăise un mare adevăr și că trebuie să se îngrijească pe dată de sosirea oamenilor, pentru a purta războiul pe pământul vrăjmașilor.

Amadis era tare îndoit și se temea foarte că s-ar putea ajunge în vreun fel la o înțelegere și că ar trebui să o lase să plece pe doamna sa, chiar dacă cinstea ei și a lor, a tuturora, ar fi fost păstrată neștirbită, iar dorințele inimii lui chinuite erau atât de înecate de tristețe, încât gândul că ar trebui să o ducă undeva unde n-ar mai putea-o vedea, îl făcea să moară cu zile. Și când a auzit răspunsul solilor și vorbelor vărului său, Agrajes, nici dacă ar fi devenit stăpânul întregii lumi nu s-ar fi bucurat mai mult, pentru că nicio înfruntare, război ori trudă nu contau, dacă putea să o aibă aproape pe doamna sa, așa cum o avea; și a spus: „Domnule și vere,

întotdeauna faptele voastre au fost cele ale unui cavaler și așa le socotesc toți cei ce vă cunosc, iar noi, cei din neamul nostru și din același sânge cu noi, trebuie să-i fim adânc recunoscători Domnului că a lăsat printre noi cavaleri ce își apără cu atâta grijă cinstea în înfruntări și o sporesc cu multă înțelepciune când iau parte la sfaturi; și fiindcă atât domnia voastră cât și acești seniori ați hotărât cum e mai bine, eu nu pot face alta decât voia voastră și a lor". Angriote de Estravaus, cum era un cavaler isteț și foarte curajos, ce mult îl iubea pe Amadis, și-a dat seama că, deși acesta nu se aventurează să-și spună părerea și se supune voinței tuturor, e bucuros de neînțelegere, dar punea asta mai mult pe seama marelui său curaj, ce avea nevoie de asemenea înfruntări ca aceasta, decât pe seama altor lucruri pe care le-ar fi știut despre el; și a spus: „Domnilor, toți ar trebui să fim bucuroși de răspunsul adus de solii noștri și de vorbele lui Agrajes, pentru că acestea sunt un lucru sigur, dar lăsând deoparte și una și alta, să știți, domnilor, că războiul nu e cu mult mai aducător de cinste decât pacea. Dar fiindcă despre asta ar fi atâtea de spus, încât dacă le-aș înșira v-aș supăra foarte, vreau doar să vă amintesc că de când sunteți cavaleri și până acum, dorința voastră dintotdeauna a fost să căutați primejdia și cele mai mari înfruntări, pentru ca vitejia voastră să fie pusă la cele mai grele încercări și astfel să dobândiți acea glorie dorită de atât de mulți și atinsă de foarte puțini; și dacă inimile voastre au căutat aceste lucruri cu multă patimă și osteneală, când, în trecut, ați izbutit să le atingeți în chip atât de desăvârșit ca acum? Pentru că, deși ați venit în ajutorul multor doamne și domnițe, nimeni nu-și amintește ca domniile voastre ori străbunii voștri să fi trecut printr-o asemenea întâmplare și să fi apărat o prințesă de neam atât de mare; și va mai trece multă vreme până să se mai întâmple așa ceva. Și pentru că soarta ne-a îndeplinit atât de bine dorința, făcând ca așa cum sufletele noastre sunt nemuritoare pe lumea cealaltă, faima noastră să fie tot astfel în lumea aceasta în care trăim, să avem multă grijă să nu pierdem din vina și neatenția noastră ceea ce ea ne oferă spre câștig".

Socotindu-se că tot ce au spus acești cavaleri este bine și că trebuie să treacă de la vorbe la fapte, s-a hotărât să se trimită de îndată soli care să îi cheme pe toți ai lor, și apoi s-au dus cu toții să se ospăteze.

Și, acum, istoria noastră nu mai povestește despre ei și se întoarce la mesagerii trimiși de cavaleri cum am spus și cum v-am povestit în istoria noastră.

• CAPITOLUL XCIX •

Cum a sosit maestrul Helisabad
în ținutul Grasindei și de aici s-a dus
la împăratul de la Constantinopol cu
solia lui Amadis și ce a hotărât cu acesta

Zice istoria că maestrul Helisabad a tot călătorit pe mare, până a ajuns în ținutul Grasindei, stăpână sa; aici a poruncit să fie chemați toți nobilii mai de seamă ai pământului și, arătându-le însemnele puterii primite de la Grasinda, i-a rugat stăruitor să-i împlinească pe dată voia; ei au răspuns din toată inima că sunt gata să-i împlinească porunca chiar mai bine decât dacă ar fi fost ea de față, și, pe loc, au dat porunci să se adune călărașii, arbaletierii și arcașii, precum și alți soldați, să fie pregătite multe corăbii și să se mai construiască altele noi. Maestrul, văzând că pregătirile merg bine, le-a lăsat în grija unui cavaler tânăr, nepotul lui, ce se numea Libeo și, rugându-l să se ocupe de toate cu multă sârguință, a pornit pe mare spre împăratul de la Constantinopol. Și de cum a ajuns acolo, s-a dus la palatul acestuia, unde i s-a spus că împăratul stă de vorbă cu gentilomii săi.

Maestrul a intrat în sală și s-a dus la el să-i sărute mâinile, căzând în genunchi; împăratul l-a primit cu bunăvoință, fiindcă îl cunoștea de mai înainte și îl socotea un om de treabă. Maestrul i-a dat cartea de la Amadis și când împăratul a citit-o, tare s-a mai mirat că acel Cavaler al Spadei Verzi este Amadis de Gaula, pe care multă vreme tare a dorit să-l cunoască, datorită isprăvilor nemaipomenite povestite de mulți oameni ce îl văzuseră, și i-a spus: „Maestre, sunt foarte supărat pe domnia voastră, că ați știut numele acestui cavaler și nu mi l-ați spus, căci mă simt rușinat că un bărbat de neam atât de ales și rang așa de mare, vestit foarte în toată lumea, mi-a pășit pragul și nu a fost cinstit așa cum merita, ci primit doar ca un cavaler rătăcitor”. Maestrul i-a răspuns: „Stăpâne, vă jur pe credința mea că până a încetat a-și zice Cavalerul Grec și i-a spus stăpânei mele și nouă tuturor cine este, n-am avut habar că e Amadis”. „Cum – a întrebat împăratul –, după ce a plecat de-aici și-a zis Cavalerul Grec?” Maestrul i-a răspuns: „Înseamnă, domnule, că la curtea voastră nu ați auzit vești despre isprăvile sale când își spunea Cavalerul Grec”. „De bună seamă că n-am auzit nimic – a zis împăratul –, dacă nu le voi auzi acum”. „Atunci, veți afla lucruri deosebite – a spus maestrul –,

dacă înălțimea voastră dorește să vi le povestesc.” „Mă bucur mult – a spus împăratul – să vă ascult”. Atunci, maestrul i-a povestit cum, după ce plecaseră de acolo, au sosit în ținutul unde se afla stăpâna sa, Grasinda, și cum, datorită făgăduielii pe care Cavalerul Spadei Verzi i-o făcuse acesteia, au călătorit pe apă până în Marea Britanie, care a fost pricina acestei călătorii și cum, mai înainte de a ajunge acolo, Amadis poruncise să nu i se spună altfel decât Cavalerul Grec; apoi a povestit despre lupta de la curtea regelui Lisuarte dintre el și Salustanquidio cu alți doi cavaleri romani ce hotărâseră să se înfrunte cu el în numele domnișoarelor de la curte, și cât de ușor îi învinsese, precum și despre vorbele nespus de trufașe rostite de romani înainte de luptă, cum i-au cerut regelui Lisuarte să le îngăduie lor să lupte contra Cavalerului Grec, căci aflând aceasta, acel cavaler nici nu va mai îndrăzni să le țină piept, fiindcă grecii se tem de romani ca de foc; de asemenea, i-a vorbit despre lupta lui don Grumedan, căruia Cavalerul Grec îi lăsase în ajutor doi cavaleri, prieteni de-ai săi, și cum îi învinseseră pe cei trei romani. Și i-a povestit totul, fără să lipsească nimic, ca unul ce fusese de față la toate aceste întâmplări.

Toți câți se aflau acolo s-au minunat foarte de o asemenea vitejie și mult s-au mai bucurat că frânsese marea trufie a romanilor, făcându-i de râs așa de tare. Împăratul i-a adus multe laude lui Amadis și a spus: „Maestre, acum, spuneți ce solie îmi aduceți și vă voi asculta”. Maestrul i-a povestit toată istoria cu regele Lisuarte și fiica acestuia, din ce pricină o răpise Amadis și cavalerii în timpul călătoriei pe mare, ce se petrecuse între regele Lisuarte și supușii acestuia și cum trimisese Oriana vorbă peste tot, plângându-se de marea nedreptate săvârșită de rege, tatăl ei, împotriva sa, căci o dezmoștenea fără nicio pricină, luându-i un regat atât de mare și de vestit, al cărei moștenitoare era prin voia Domnului, și, neținând seama de dreptate, fără nicio milă, vrând să o lase moștenitoare a regatelor sale pe o altă fată a lui, mai mică, o dăduse pe Oriana romanilor, spre marea jale și durere a ei și a tuturor celor ce o cunoșteau; cum, în urma acestor jelanii și sfâșietoare tânguiri ale acelei prințese, s-au adunat laolaltă mulți cavaleri rătăcitori de stirpe aleasă și foarte vestiți pentru faptele lor de arme, înșirând numele celor mai nobili dintre ei, și cum i-a găsit acolo, în Insula Ferecată, Amadis, care nu știa nimic de toate acestea. Și acolo Amadis a ținut sfat cu cavalerii și au hotărât să îi vină în ajutor domniței Oriana și să nu îngăduie o silnicie atât de mare, căci dacă e adevărat că ei sunt

obligați să îndrepte faptele strâmbe săvârșite împotriva doamnelor și domnișoarelor și pentru asta au trecut prin multe munci și primejdii, această nedreptate atât de mare și de cunoscută în întreaga lume îi obligă și mai mult, fiindcă de nu i-ar veni în ajutor Orianei, nu numai că s-ar șterge din mintea oamenilor sprijinul și ocrotirea date altora, dar ar rămâne cu cinstea pătată pentru veșnicie și nu ar mai putea apărea în fața unor nobili. Și le-a istorisit cum au plecat cu corăbiile pe mare, marea bătălie purtată cu romanii, la capătul căreia fusese învins și ucis Salustanquidio, vărul împăratului, și luați captivi Brondajel de Roca, ducele de Ancona și arhiepiscopul de Talancia, iar ceilalți făcuți prizonieri ori omorâți, cum au dus-o pe prințesă cu toate doamnele și domnișoarele ei și cu regina Sardamira în Insula Ferecată și cum, de aici, trimiseseră solie regelui Lisuarte, cerându-i să nu se mai arate atât de crud și nedrept cu fiica lui, să-i înapoieze regatul fără să o pedepsească defel și că, după ce va chezășui pentru asta așa cum se cuvine în asemenea împrejurări, în fața altor regi, i-o vor trimite pe dată, cu toată prada de război și toți prinșii. Și l-a rugat pe împărat, din partea lui Amadis, că de se va întâmpla ca regele Lisuarte să nu vrea să facă dreptate, stăruind și încăpățânându-se în hotărârea lui greșită, iar împăratul Romei îi va veni în ajutor cu oaste mare împotriva cavalerilor, înălțimea sa, ca unul dintre cei mai de seamă slujitori lăsați de Dumnezeu pe pământ pentru a apăra dreptatea, fiind cunoscută această mare ocară ce i se face unei prințese atât de virtuoase, să îi vină în ajutor, căci cu multă dreptate ar face-o, și, pe lângă asta, îl va ajuta și pe acest nobil cavaler Amadis să îi pedepsească pe cei ce nu iubesc dreptatea și să nu le îngăduie să săvârșească o silnicie atât de mare și o strâmbătate ca aceasta, fiindcă astfel îl slujește pe Dumnezeu și face ceea ce se cuvine să facă, iar Amadis cu tot neamul lui și toți prietenii lor îi vor rămâne îndatorați și îl vor sluji câte zile vor mai avea de trăit.

Auzind toate acestea, împăratul și-a dat seama lesne că povestea e serioasă și de mare însemnătate, atât prin faptele înseși, cât și fiindcă îi era cunoscută marea vitejie a regelui Lisuarte, cinstea și faima de care se bucurase întotdeauna, și știa cât de trufaș e împăratul Romei, ce mai curând asculta de pornirile sale decât de dreapta judecată; așa că era convins că singura cale va fi o mare bătălie, socotind că aceasta va fi foarte grea; dar chibzuind că acei cavaleri au multă dreptate și că Amadis venise din ținuturi atât de îndepărtate să i se închine, iar el își dăduse cuvântul că îl va ajuta, deși cu ușurință și

fără să-și închipuie că celălalt îl va lua în serios, amintindu-și și de unele fapte neobrăzate săvârșite împotriva lui de împăratul Romei în trecut, i-a răspuns maestrului Helisabad, spunând: „Maestre, mi-ați istorisit lucruri foarte însemnate și venind din partea unui om atât de cumsecade ca voi, totul poate și trebuie să fie crezut. Și fiindcă neînfricatul Amadis are nevoie de ajutorul meu, i-l voi da după cum se cuvine, căci, deși poate părea că mi-am dat cuvântul cu ușurință în fața lui, socotesc că am făcut ceea ce trebuie și mi-l voi respecta, căci este cuvântul unui om atât de mare ca mine dat unui cavaler atât de cinstit și vestit ca el, pentru că niciodată n-am făgăduit ceva fără-mi duc la bun sfârșit promisiunea”. Toți câți se aflau acolo s-au bucurat foarte de răspunsul împăratului, și mai cu osebire Gastiles, nepotu-su, de care ați auzit, cel ce se dusese după Amadis, când acesta își spunea Cavalerul Spadei Verzi și l-a ucis pe Endriago; și pe loc a îngenuncheat în fața împăratului, unchiul lui, și i-a spus: „Dacă înălțimea voastră binevoiește și faptele mele o merită, faceți-mi deosebita favoare de a mă trimite pe mine în ajutorul acestui nobil și virtuos cavaler, ce a adus atâta cinste coroanei împărăției voastre”. Împăratul, auzind aceasta, i-a răspuns: „Viteze nepoate, vă îngădui și așa doresc să faceți; și chiar din clipa asta vă poruncesc domniei voastre și marchizului Saluder să vă îngrijiți să pregătiți o flotă pe potriva măreției rangului meu, căci altminteri nu m-aș bucura de cinste, și de va fi nevoie, voi și marchizul veți pleca cu această flotă și vă veți putea război cu împăratul Romei, așa cum se cuvine”. Gastiles i-a sărutat mâinile și și-a arătat adânca recunoștință, și împreună cu marchizul au făcut ce li se poruncise.

Vă puteți închipui ce bucurie l-a încercat pe maestrul Helisabad văzând toate acestea; și i-a spus împăratului: „Înălțimea voastră, pentru vorbele ce le-ați rostit vă sărut mâinile în numele acelui cavaler ce m-a trimis aici și fiindcă eu sunt solul lui, vă sărut tălpile; iar acum, pentru că mai am multe de făcut, binevoiți a-mi îngădui să plec; iar dacă împăratul Romei își va aduna oastea, căci e dintre cei ce se înfurie nespus în asemenea împrejurări și va porni spre noi, porunciți să se adune și oastea voastră ca să ajungă amândouă în același timp la cei ce le așteaptă”. Împăratul i-a răspuns: „Mergeți cu Dumnezeu, maestre, și lăsați asta în seama mea, căci de va fi nevoie, veți vedea cine sunt și cât îl prețuiesc pe Amadis”.

Și astfel, maestrul și-a luat rămas bun de la împărat și s-a întors în ținutul stăpânei sale, Grasinda.

• CAPITOLUL C •

Cum a sosit Gandalin în Gaula și i-a spus regelui Perion ce îi poruncise stăpânul său, și ce răspuns a primit

Gandalin a sosit în Gaula, unde a fost primit cu multă bucurie datorită veștilor bune ce le aducea despre Amadis, căci multă vreme nu se știuse nimic de el; și de îndată l-a chemat deoparte pe rege și i-a spus tot ce îi poruncise stăpânul lui, așa cum ați auzit. Și cum acest rege era foarte curajos și nu se temea de nicio înfruntare, oricât de primejdioasă ar fi fost, mai ales fiind vorba de acest fecior al său, ce era o pildă strălucitoare în toată lumea și pe care îl iubea atât de mult, a spus: „Gandalin, tot ce mi-ai transmis din partea stăpânului tău se va face pe dată și dacă îl vei vedea înaintea mea, spune-i că nu l-aș socoti cavaler dacă ar lăsa nereparată această nedreptate, pentru că numai cei cu suflete mari pot săvârși asemenea fapte; și să știi de la mine că dacă regele Lisuarte nu va vrea să-și îndrepte greșeala, va avea de pierdut; dar fii atent, că îți poruncesc să nu îi spui nimic despre asta fiului meu, Galaor, ce se află aici suferind, încât de multe ori l-am crezut mai mult mort decât viu, și încă se mai află în mare primejdie, nici tovarășului său, Norandel, ce a venit aici ca să-l vadă, fiindcă acestuia îi voi istorisi eu totul”. Gandalin a răspuns: „Stăpâne, voi face cum porunciți și mă bucur că mi-ați atras atenția, fiindcă nu m-aș fi gândit la asta și aș fi putut greși”. „Atunci, du-te să îl vezi – a spus regele – și dă-i vești despre fratele lui, dar ai grijă să nu simtă pentru ce-ai venit”.

Gandalin s-a dus în cămara unde zăcea Galaor, atât de slăbit și de suferind, că s-a minunat când a văzut cum arată; și de cum a intrat, a îngenuncheat ca să-i sărute mâinile; Galaor s-a uitat la el și l-a recunoscut; și-atunci ochii i s-au umplut de lacrimi de bucurie și a spus: „Prietene Gandalin, fii bine venit! Ce vești îmi aduci despre stăpânul și fratele meu, Amadis?” Gandalin i-a răspuns: „Domnule, Amadis e în Insula Ferecată, bine și sănătos, și dorește mult să vă vadă, dar nu știe de suferința voastră, domnule, și nici eu n-am știut până nu mi-a spus stăpânul meu, regele, că eu am venit aici cu solie de la Amadis, să îi înștiințez pe rege și pe regină de sosirea lui; dar când va afla că stați prost cu sănătatea, tare se va mâhni, pentru că vă iubește și vă prețuiește mai mult decât pe oricine din neamul lui”.

Norandel, care era de față, l-a îmbrățișat și l-a întrebat cum îi merge lui Amadis, iar el i-a răspuns la fel ca lui don Galaor și i-a povestit câteva din întâmplările prin care trecuseră în insulele din Romania și pe acele meleaguri străine. Norandel i-a spus lui Galaor: „Domnule, cu asemenea vești aveți toate motivele să vă întremați și să lepădați suferința, ca să mergem să-l vedem pe acest cavaler; și așa să mă ajute Dumnezeu de n-ar trebui, dacă nu din alte pricini, măcar pentru a-l vedea, ca toți cei viteji să nu se gândească la osteneala acestui drum, oricât de lung ar fi". Și pe când stăteau ei așa de vorbă și Galaor îl întreba o mulțime de lucruri pe Gandalin, a intrat regele și luându-l de braț pe Norandel și vorbind cu el despre una și alta, l-a scos din încăpere, iar când au ajuns într-un loc de unde nu puteau fi auziți de don Galaor, regele i-a spus: „Bunul meu prieten, trebuie să plecați de-ndată la tatăl vostru, regele, pentru că, din câte am aflat, va avea nevoie de domnia voastră și de toți ai săi; dar nu-mi mai puneți alte întrebări, fiindcă știu sigur că sosirea voastră îi va fi de mare folos, și nu-i spuneți nimic despre asta prietenului vostru, don Galaor, deoarece ar însemna să-l tulburați foarte și, pe cât e de slab, asta i-ar putea face foarte rău". Norandel i-a răspuns: „Domnul meu, de la un om atât de bun ca voi nu trebuie decât să primești sfatul, fără să întrebi de ce ți-l dă; și fiindcă sunt sigur că lucrurile stau așa cum spuneți, în seara asta îmi voi lua rămas bun de la don Galaor și mâine voi porni spre mare, căci corabia mea mă așteaptă acolo în fiecare zi". Regele făcuse aceasta pentru ca Norandel să-și împlinească datoria față de tatăl său, dar și ca să nu vadă că poruncește oamenilor și prietenilor săi să se pregătească de luptă.

Și-așa au petrecut ziua aceea împreună cu don Galaor, ceva mai bine dispuși, pentru că și el era ceva mai vesel datorită veștilor de la fratele său. Gandalin i-a spus reginei ce o roagă din suflet Amadis, iar ea a răspuns că va face totul așa cum îi trimisese vorbă. „Dar sunt foarte tulburată din pricina acestor vești, Gandalin – a spus regina –, pentru că înțeleg că fiul meu va avea multe supărări și apoi se va afla în mare primejdie". „Doamnă – a răspuns Gandalin –, nu vă temeți, fiindcă va avea de partea lui atâția oameni, încât nici regele Lisuarte, nici împăratul Romei nu vor îndrăzni să-l atace". „Așa să dea Dumnezeu", a zis regina.

Când s-a făcut seară, Norandel i-a spus lui don Galaor: „Domnul meu, eu m-am hotărât să plec, fiindcă văd că boala voastră durează și cum nu vă pot fi de folos, cred că ar fi mai bine să fac alte lucruri,

căci, așa cum știți, sunt cavaler de puțin timp și nu am dobândit atâta cinste încât să fiu socotit printre cei viteji de oamenii curajoși; când am aflat de suferința voastră, m-am abătut de la un drum la care pornisem când am plecat de la curtea tatălui meu, dar acum trebuie să plec în altă parte unde e nevoie de mine și numai Dumnezeu știe ce mâhnire simt în inimă că nu pot rămâne să vă țin tovărășie. Dar, cu voia Domnului, în acest răstimp cât eu voi săvârși ceea ce nu pot să nu împlinesc, veți fi mai înzdrăvenit și eu voi veni să vă întâlnesc și vom pleca împreună în căutarea aventurilor". Auzind aceste vorbe, don Galaor a suspinat plin de tristețe și a spus: „Durerea pe care o simt eu, viteazul meu domn, că nu pot să vă însoțesc, nu știu s-o descriu, dar, dacă aceasta e voia Domnului, nu putem face alta și trebuie să-i împlinim vrerea; așa că mergeți cu Dumnezeu. Și de ajungeți cumva la tatăl vostru și stăpânul meu, sărutați-i mâinile din parte-mi și spuneți-i că rămân în continuare slujitorul său, deși sunt mai mult mort decât viu, cum bine vedeți, domnule".

Norandel s-a dus în odaia sa, foarte trist din pricina suferinței lui don Galaor, prietenul său credincios, și, a doua zi de dimineață, a ascultat liturghia cu regele Perion și apoi și-a luat rămas bun de la regină, de la fiica sa și de la toate doamnele și domnișoarele de la curte, iar regina cu fiica sa și toate celelalte doamne și domnișoare i-au urat să meargă cu Dumnezeu, căci mult îl iubeau; și astfel, în scurtă vreme, a pornit la drum pe mare.

Povestea nu ne spune ce i s-a întâmplat pe drum, ci doar că a ajuns în Marea Britanie având vreme foarte bună, și s-a dus în cetatea unde se afla tatăl său, regele, fiind primit foarte bine de acesta și de toți ceilalți, ca un cavaler viteaz ce se afla.

• CAPITOLUL CI •

Cum Lasindo, scutierul lui don Bruneo de Bonamar,
a ajuns cu solia stăpânului său la marchiz
și la Branfil și ce au făcut aceștia

Lasindo, scutierul lui don Bruneo de Bonamar, a ajuns în locul unde se afla marchizul și le-a transmis acestuia și lui Branfil mesajul stăpânului său. Branfil s-a necăjit foarte și se dădea de ceasul morții că nu se aflase cu ceilalți cavaleri și nu luase parte la salvarea Orianei; și a îngenuncheat în fața tatălui său, cerându-i cu multă

stăruință să binevoiască a face ceea ce îi cere fratele lui. Marchizul, cum era un cavaler viteaz și știa ce mare prietenie îi leagă pe feciorii săi de Amadis și de întregul său neam, ceea ce multă cinste și prețuire le aducea, a spus: „Fiule, nu te amărî, fiindcă voi face totul cum se cuvine și, de va fi nevoie, te voi trimite cu o oaste bună, ce nu va fi socotită mai prejos decât ale celorlalți". Branfil i-a sărutat mâinile drept mulțumire și, pe dată, s-a dat poruncă să se pregătească o flotă și oameni de trebuință pentru corăbii, fiindcă acest marchiz era un foarte mare senior și foarte bogat, iar în ținutul său întins avea cavaleri foarte viteji și multă oaste bine înarmată.

• CAPITOLUL CII •

Cum a ajuns Ysanjo cu solia lui Amadis
la viteazul rege al Boemiei și cât de
îndatoritor s-a arătat acesta

Ysanjo, guvernatorul Insulei Ferecate, a ajuns în regatul Boemiei și i-a înmânat regelui Tafinor scrisoarea lui Amadis și scrisoarea de împuternicire. Și nu e om să poată povesti cât s-a bucurat regele văzându-l; și i-a spus: „Cavalere, fiți bine venit și mult îi sunt recunoscător lui Dumnezeu pentru acest mesaj ce mi-l aduceți și vă puteți da seama după bucuria cu care este primit și după ce voi face, dacă a fost cu folos călătoria voastră"; și, chemându-l pe fiul său, Grasandor, i-a spus: „Fiule Grasandor, știi foarte bine cât sunt de obligat să îi fiu recunoscător Cavalerului Spadei Verzi pentru ajutorul și binele ce mi l-a făcut pe când se afla în regatul meu, căci pe lângă faptul că a apărat și a sporit cinstea regeștii mele coroane, m-a scăpat de cel mai cumplit și mai primejdios război purtat vreodată de un rege, atât fiindcă îl duceam cu un bărbat atât de puternic cum e împăratul Romei, cât și fiindcă acesta este atât de trufaș și smintit, încât sfârșitul nu putea fi altul decât pierderea și nimicirea ta și a mea și, în cele din urmă, moartea noastră; dar acel nobil cavaler adus de Dumnezeu la curtea mea, spre binele meu, a îndreptat totul spre cinstea mea și a regatului, cum ai văzut. Și ca martor al tuturor acestor întâmplări, îți poruncesc să citești această carte trimisă de el, să asculți ce mi-a spus acest cavaler din partea lui, și să te pregătești cu toată silința ca să ne plătim de marele bine pe care ni l-a făcut acest cavaler; și află că se numește Amadis de Gaula, cel despre care

se povestesc lucruri atât de nemaipomenite în toată lumea, dar și-a spus Cavalerul Spadei Verzi, ca să nu fie recunoscut". Grasandor a citit scrisoarea, l-a ascultat pe Ysanjo și i-a răspuns astfel tatălui său: „Oh, seniore! Ce mare bucurie îmi cuprinde inima știind că acest nobil cavaler are nevoie de bunăvoința și ajutorul regeștii voastre persoane și văzând recunoștința și simțămintele ce i le păstrați pentru faptele săvârșite de el, în trecut, în folosul domniei voastre. Mai rămâne doar, pentru a-mi îndeplini dorința, ca maiestatea voastră să îngăduiți să rămână aici contele Galtines să conducă armata, de va fi nevoie, iar eu să plec de-ndată spre Insula Ferecată cu douăzeci de cavaleri, căci deși trebuie să ne zorim oricum, pentru mine ar fi o mare cinste să mă aflu în tovărășia unor asemenea cavaleri ca cei adunați acolo". Regele i-a răspuns: „Fiule, eu gândeam că e bine să aștepți să vezi cum se vor desfășura lucrurile și să pleci cu o oaste pe potriva rangului meu și al tău, dar dacă asta îți e dorința, să fie așa cum dorești și alege-ți cavalerii ce-ți sunt mai pe plac, iar eu voi porunci să se pregătească pe dată o corabie cu care să pleci; deie Domnul să ai o călătorie bună și întru marea slavă a acestui nobil cavaler, plătindu-ne cu toată avuția noastră datoria la care ne-a obligat cu viața sa". Așa s-a și făcut pe dată și Grasandor, prințul moștenitor al regelui Tafinor al Boemiei, a luat cu el douăzeci de cavaleri, cei care i-au fost mai pe plac, și a pornit pe mare spre Insula Ferecată.

• CAPITOLUL CIII •

Cum Landin, nepotul lui don Cuadragante,
a sosit în Irlanda și ce a vorbit cu regina

Landin, nepotul lui don Cuadragante, a sosit în Irlanda la porunca stăpânului său, și a stat de vorbă în taină cu regina, spunându-i mesajul stăpânului său; când regina a auzit despre o încăierare atât de mare și de primejdioasă, cu toate că știa că tatăl ei, regele Abies de Irlanda murise de mâna lui Amadis, cum v-am povestit în prima carte a acestei istorii, și păstra în suflet supărare și dușmănie împotriva lui Amadis, cum se întâmplă în astfel de situații, a socotit că e mult mai bine să îi vină în ajutor și să îndrepte relele de-acum decât cele din trecut, aproape uitate, așa că a vorbit cu câțiva cavaleri în care avea încredere și a hotărât cu ei prin ce mijloace să îl

ajute cât mai mult pe unchiul ei, fără știrea regelui, soțul ei, cu gândul că dacă oastea lui Amadis va fi mai puternică, regele Lisuarte va fi nimicit, iar regele Cildadan și regatul lui nu-i vor mai fi vasali și nu-i vor mai plăti tribut.

Și așa cum v-am povestit, toată lumea se pregătea de luptă cu acea voință și dorință ce trebuie să le aibă învingătorii.

Dar acum istoria noastră nu vă mai povestește despre aceasta, pentru a vă spune ce au făcut solii regelui Lisuarte.

• CAPITOLUL CIV •

Cum a ajuns don Guilan Gânditorul
la Roma cu mesajul regelui Lisuarte,
stăpânul său, și cum s-a desfășurat
solia lui la împăratul Patin

Don Guilan Gânditorul a tot umblat pe drumul său, până ce, după douăzeci de zile de la plecarea din Marea Britanie, a ajuns la Roma, la împăratul Patin, pe care l-a aflat înconjurat de lume multă și în mari pregătiri pentru primirea Orianei, ce era așteptată de la o zi la alta, fiindcă Salustanquidio, vărul lui, și Brondajel de Roca îi scriseseră că totul se încheiase cu bine și că, în curând, vor sosi la curtea lui, cu tot ighemoniconul, iar împăratul era foarte mirat de întârziere; don Guilan a intrat în palat în armură, așa cum venise de pe drum, dar cu capul și mâinile descoperite, și, înfățișându-se împăratului, a îngenuncheat înaintea sa, i-a sărutat mâinile și i-a înmânat scrisoarea pe care o adusese; împăratul l-a recunoscut prea bine, căci îl văzuse adesea la curtea regelui Lisuarte, pe vremea când stătuse acolo, după ce se întorsese foarte greu rănit de lovitura primită în noaptea aceea de la Amadis, cum v-am povestit în cartea a doua acestei istorii, și i-a spus: „Don Guilan, fiți binevenit; presupun că ați sosit cu Oriana, stăpâna voastră, așa că spuneți-mi unde a rămas, ca să fie adusă de supușii mei”. „Seniore – a răspuns el –, Oriana și oamenii voștri se află într-un loc ce nici vouă nici lor nu le este pe plac.” „Cum adică?”, a întrebat împăratul. El i-a spus: „Seniore, citiți această scrisoare și, când binevoiți, vă voi spune pricina sosirii mele, căci e mai presus decât se poate închipui”. Împăratul a citit scrisoarea și, văzând că este de împuternicire, cum în tot ce făcea era foarte ușuratic și fără minte, fără să mai asculte

sfatul cuiva, a zis: „Acum, spuneți ce ați fost împuternicit să-mi transmiteți, aici, de față cu toți cei prezenți, că nu mai am răbdare”. Don Guilan a spus: „Maiestate, dacă asta vă e voia, așa voi face. Regele Lisuarte, stăpânul meu, vă înștiințează că Salustanquidio și Brondajel de Roca, cu alți mulți cavaleri, au sosit în regatul său și i-au cerut-o de soție pe Oriana pentru domnia voastră; el, cunoscându-vă virtutea și măreția, deși această prințesă este moștenitoarea lui de drept și o iubesc cel mai mult pe lume atât el cât și regina, pentru a vă avea drept fiu și a vă câștiga dragostea, le-a dat-o supușilor voștri pe Oriana, cu suita și bogățiile ce se cuvin rangului vostru și al lui, împotriva voinței întregului său regat. Și după ce au pornit pe mare și au trecut hotarele regatului său, Amadis de Gaula cu mulți alți cavaleri le-au ieșit în întâmpinare cu o flotă și i-au nimicit pe oamenii voștri, au ucis mulți, printre care și pe prințul Salustanquidio, și i-au luat captivi pe Brondajel de Roca, arhiepiscopul de Talancia, ducele de Ancona și pe mulți alții, iar pe Oriana cu toate doamnele și domnișoarele ei și pe regina Sardamira cu toți captivii și toate bogățiile i-au dus în Insula Ferecată, unde se află acum. De aici, acești cavaleri i-au trimis soli regelui Lisuarte cu propuneri de înțelegere, dar el nu a vrut să-i asculte, seniore, mai înainte de a vă înștiința pe voi, căci fapta vă privește îndeaproape, și de a afla ce aveți de gând, și dacă socotiți la fel ca el că trebuie pedepsiți, vrea să știe dacă chibzuiți s-o faceți cât mai curând, pentru ca trecerea timpului să nu sporească jignirea”. Când împăratul a auzit toate acestea, tare s-a mai îngrozit și a spus cu multă durere în suflet: „Oh, nefericite împărate al Romei! Dacă nu vei pedepsi această faptă, să nu mai trăiești nici măcar un ceas pe lumea asta”; apoi a întrebat: „E sigur că Oriana e în mâinile lor și vărul meu, mort?” „Fără urmă de îndoială – a răspuns don Guilan –, totul s-a petrecut cum v-am spus.” „Atunci, cavalere – a zis împăratul –, întorceți-vă acasă și spuneți-i regelui, stăpânul vostru, că această jignire și răzbunarea ei le iau în seama mea, iar el să nu facă alta decât să privească ce voi face eu, căci dacă vreau să mă înrudesc cu el, nu doresc asta pentru a-i pricinui griji și munci, ci pentru a-l răzbuna împotriva celor ce îl supără.” „Maiestate – a spus don Guilan – ați răspuns ca un mare senior și un cavaler foarte curajos, așa cum sunteți, dar cuget că veți avea de-a face cu asemenea viteji, încât va fi nevoie și de ai noștri și de ai voștri. Iar regele, stăpânul meu, i-a pedepsit cum se cuvine, până acum, pe cei ce l-au supărat și așa va face și de acum înainte. Și

cum vă văd atât de îndatoritor, seniore, eu plec acum, iar domnia voastră porunciți să se facă pregătirile de trebuință cât mai iute, așa cum se cuvine, pentru a vă răzbuna fără ca dușmanul să vi se împotrivească.” După aceasta, don Guilan și-a luat rămas bun de la împărat, nu prea mulțumit, căci, fiind el un foarte nobil cavaler, foarte înțelept și curajos, și auzindu-l pe împărat vorbind cu atâta lipsă de seriozitate și ușurință, tare necăjit era în sufletul lui văzând că regele, stăpânul lui, se va afla în tovărășia unui om atât de fără minte, ceea ce, fără un mare noroc, nu-i putea aduce decât pagubă și dezonoare. Și astfel a făcut cale întoarsă, plângând adesea marea pierdere suferită de stăpânul său, regele, din propria-i vină, prin izgonirea lui Amadis și a întregului său neam, precum și a multor alți cavaleri viteji ce se aflaseră în slujba lui datorită lui Amadis, iar acum îi erau vrăjmași de temut.

Și a ajuns tare frământat în Marea Britanie, unde a fost bine primit de rege și de toți cei de la curte. De îndată a stat de vorbă cu regele și i-a spus tot ce făcuse la curtea împăratului și că acesta se pregătește să sosească în mare grabă; și apoi a zis: „Deie Domnul, stăpâne, ca rudenia cu acest om să vă aducă cinste, că așa să mă ajute Dumnezeu dacă sunt mulțumit de seriozitatea lui; și nu pot crede că cei ce au o asemenea căpetenie pot face un lucru bun”. Regele i-a spus: „Don Guilan, mă bucur mult că v-ați întors și că sunteți bine și sănătos, căci avându-vă pe domnia voastră și pe alții ca voi care să mă slujească, nu ne face trebuință decât oastea împăratului, căci, chiar de nu o va conduce și călăuzi el, voi sunteți de ajuns ca să cârmuiți totul, pe el și pe mine; și pentru că el vede lucrurile cum mi-ați spus, trebuie să ne găsească bine pregătiți, ca să-și dea seama că nu stă totul în puterea lui, cum socotește acum”.

Și regele a pregătit totul cum se cuvine, cu multă grijă, fiindcă știa că potrivnicii lui nu încetau să cheme în ajutor cât mai multă lume cu putință și aflase că împăratul de la Constantinopol, regele Boemiei, regele Perion și mulți alții își strângeau oamenii ca să-i trimită în Insula Ferecată; și mai știa sigur, cunoscând vitejia lui Amadis și a tuturor cavalerilor din jurul lui, că, văzându-se aceștia cu o oaste atât de puternică, nu se vor stăpâni să nu-i calce hotarele. Și din această pricină nu înceta o clipă să caute ajutoare, dându-și seama că are nevoie de ele; regele Lisuarte mai aflase, de asemenea, că regele Arabigo și Barsinan, seniorul de Sansueña și mulți alții pregătesc o mare armată și nu-și putea imagina cu ce scop. În vremea

asta, a sosit Brandoibas și i-a spus că regele Cildadan se pregătește să-i împlinească porunca și că don Galvanes îl imploră să nu îi poruncească să lupte împotriva lui Amadis și Agrajes, nepotul lui, și că dacă asta îl nemulțumește, îi înapoiază Insula Mongaza fără nicio obligație, așa cum se înțeleseseră când o primise și anume, că atâta timp cât o va stăpâni, îi va fi vasal, iar când nu va mai vrea să-i fie și îl va părăsi, îi va da înapoi insula. Regele, cum era foarte înțelept, deși era la mare ananghie, și-a dat seama foarte bine că don Galvanes are dreptate și i-a trimis vorbă să rămână în insulă, căci, chiar dacă nu îl slujea de data aceasta, va veni o vreme când o va putea face. După puține zile s-a întors și Filispinel de la regele Gasquilan al Suediei și i-a spus regelui că acela l-a primit foarte bine și că va veni foarte bucuros să îl ajute și să lupte cu Amadis, ca să făptuiască ceea ce dorește atât de mult. Văzând regele că se bizuie pe o oaste numeroasă, a hotărât să nu mai zăbovească și a poruncit să fie chemat nepotul său, Giontes, căruia i-a zis: „Nepoate, trebuie să plecați cât mai iute cu putință la Patin, împăratul Romei, și să-i spuneți că sunt foarte mulțumit de mesajul adus din partea sa de don Guilan, și că plec la cetatea mea Vindilisora, pentru că aceasta e aproape de portul unde va debarca el, și că aici se vor aduna toate oștile mele, iar eu îi voi aștepta sosirea în tabără; și îl rog stăruitor să fie gata cât mai repede cu putință, fiindcă, dată fiind marea lui putere și a mea, dacă de la început îi copleșim pe vrăjmași cu oastea noastră, vor fi lipsiți de multe ajutoare ce le-ar mai putea sosi dacă zăbovim; iar voi, nepoate, să nu plecați de la curtea lui decât o dată cu el, căci astfel se va zori și-și va da mai multă silință să pornească la drum”. Giontes i-a răspuns: „Seniore, dinspre mine voi face tot ce mi-ați poruncit”.

Regele a plecat pe dată spre Vindilisora și a poruncit să se adune acolo toți oamenii săi. Iar Giontes a pornit pe mare cu o corabie pregătită și înzestrată așa cum se cuvine pentru asemenea călătorie, cu marinari și merinde, pentru a ajunge la Roma.

• CAPITOLUL CV •

Cum Grasandor, fiul regelui Boemiei, s-a întâlnit cu Giontes și ce i s-a întâmplat cu acesta

V-am povestit că Grasandor a plecat de la curtea tatălui său, regele Boemiei, cu o corabie cu douăzeci de cavaleri, ca să se ducă în Insula Ferecată. Și, pe când naviga el pe mare, soarta l-a călăuzit astfel, încât, într-o noapte, s-a întâlnit cu Giontes, nepotul regelui Lisuarte, ce se ducea cu solie de la acesta la împăratul Romei, cum ați auzit; și văzându-se aproape unii de alții, Grasandor le-a poruncit marinarilor săi să îndrepte corabia spre cealaltă, ca să o captureze; Giontes, cum nu avea alți oameni decât cei trebuincioși pentru corabie și câțiva servitori și călătorea cu o misiune foarte însemnată pentru stăpânul său, regele, nu s-a gândit decât să se ferească de orice înfruntare și să-și sfârșească acea călătorie, cum i se poruncise; dar nu s-a putut retrage îndeajuns și corabia sa a fost capturată, iar el adus în fața lui Grasandor, în armură, așa cum se afla; Grasandor l-a întrebat cine este și el i-a răspuns că e un cavaler al regelui Lisuarte și că îi duce o solie împăratului Romei; și că dacă va avea bunăvoința să poruncească a i se da drumul, ca să-și poată continua călătoria, i-ar fi foarte recunoscător, pentru că nu are, de fapt, niciun motiv să îl oprească. Grasandor i-a răspuns așa: „Cavalere, cu toate că nădăjduiesc ca, foarte curând, să lupt împotriva acestui rege de care vorbiți, alături de Amadis de Gaula, și de aceea nu sunt obligat să mă port bine cu nimeni dintre oamenii săi, vă voi arăta tot respectul meu și vă voi lăsa să plecați, cu condiția să-mi spuneți cum vă numiți și ce solie îi duceți împăratului”. Giontes a zis: „Dacă ascunzându-vă numele și țelul călătoriei mele aș dobândi mai multă cinste și l-aș sluji mai bine pe stăpânul meu, întrebarea ar fi de prisos și zadarnică; dar cum solia mea este cunoscută și spunându-vă cine sunt îmi fac și mai bine datoria, primesc ceea ce îmi cereți, așa că aflați că mă numesc Giontes și sunt nepotul regelui Lisuarte; iar solia este ca împăratul să vină cât mai iute cu toată oastea lui, ca să se alăture regelui, unchiul meu, și să pornească împotriva celor ce au răpit-o pe mare pe domnita Oriana, cum înțeleg că ați aflat, pentru că o faptă atât de însemnată e cu neputință să nu se facă auzită în multe locuri. Acum, că v-am spus ce doreați să știți, lăsați-mă să plec în drumul

meu, dacă binevoiți”. Grasandor i-a răspuns: „Mi-ați spus, într-adevăr, totul ca un cavaler, iar eu vă las slobod să plecați unde vreți; și întorceți-vă iute cu cel de care vorbeați, căci îi veți găsi așteptându-vă pe cei ce îi căutați”. Și astfel, Giontes și-a văzut mai departe de drum, iar Grasandor i-a poruncit unuia dintre cavalerii ce îl însoțeau să se întoarcă la tatăl lui într-o barcă aflată pe corabie, să îi ducă aceste vești și să îi spună că, stând astfel lucrurile, îi cere să fie bun și să afle când va porni împăratul sau oastea lui spre regele Lisuarte și, fără să mai aștepte alt semn, să-și trimită toată armata sub comanda contelui Galtines în Insula Ferecată, pentru că fiind primii sosiți, vor fi prețuiți mai mult. Și așa s-au și petrecut lucrurile, căci regele Boemiei, aflând aceste vești, a poruncit pe dată să pornească la drum flota sa cu multă oaste bine înarmată, fiindcă era dintre cei ce doreau cu multă prietenie și dragoste sporirea faimei și avuției lui Amadis. Grasandor a călătorit mai departe pe mare și fără niciun necaz a intrat în portul Insulei Ferecate; și văzându-l câțiva locuitori din Insula Ferecată, l-au înștiințat pe Amadis, iar acesta a poruncit, să afle cine se află pe corabie; porunca i-a fost îndeplinită și, când i s-a spus că e Grasandor, fiul regelui Boemiei, mult s-a mai bucurat; apoi și-a încălecat calul, s-a dus acasă la don Cuadragante și, luându-l cu ei și pe Agrajes, au pornit în întâmpinarea lui Grasandor; când au ajuns în port, Grasandor și cavalerii săi coborâseră deja de pe corabie și erau toți călări; iar când Grasandor l-a văzut venind pe Amadis, le-a luat-o înainte cavalerilor săi și l-a îmbrățișat, după cum la fel a făcut și Amadis, care i-a spus: „Domnul meu, Grasandor, fii bine venit, și mult mă bucur de sosirea voastră”. „Bunul meu senior – a răspuns el –, deie Domnul, în marea-i bunătate, ca întotdeauna să vă bucurați când mă vedeți și bucuria voastră să fie la fel de mare ca cea pe care o încerc eu știind că tatăl meu, regele, și eu putem plăti o parte din marea datorie ce o avem față de voi; dar bine ar fi să vă spun niște noutăți pe care le-am aflat în drum spre voi, ca să aveți timp să faceți cele de cuviință”. Și i-a povestit tot ce aflase de la Giontes, așa cum ați auzit că îi spusese acesta, și cum i-a trimis un sol tatălui său, ca acesta, când va afla că oastea împăratului pornește la drum, să-și trimită pe dată toți oamenii, fără să aștepte alt semn, și să nu șovăie, ca aceștia să sosească înaintea armatei dușmane, fără să mai țină seama de vreo chemare; atunci don Cuadragante a spus: „Dacă toți prietenii noștri ne vor ajuta cu aceeași bunăvoință ca acest domn, n-avem a ne teme prea mult de această bătălie”. Și au plecat

cu toții spre castel, iar Amadis l-a condus acasă la el pe Grasandor și a poruncit să fie găzduiți cavalerii săi și să li se dea tot ce le face trebuință; apoi a trimis vorbă tuturor cavalerilor săi să vină să îl vadă pe acest prinț atât de slăvit ce sosise în ținutul lor, ceea ce ei au făcut întocmai și au sosit pe dată acasă la Amadis, îmbrăcați în foarte frumoase straie de războinici, așa cum se obișnuiseră să poarte ori de câte ori se aflau într-un loc unde se bucurau de odihnă; și când i-a văzut Grasandor pe toți acei cavaleri, a căror faimă era trâmbițată în toate colțurile lumii, tare s-a mai minunat și s-a simțit mândru foarte că se află în tovărășia unor asemenea bărbați. Toți au venit să-l îmbrățișeze cu multă curtenie, arătându-i deosebită dragoste, iar el i-a îmbrățișat pe ei. Amadis le-a spus: „Vitejii mei domni, e bine să știți ce ne-a povestit acest cavaler că a aflat despre regele Lisuarte”. Și le-a istorisit totul, așa cum ați auzit, și toți au fost de părere că trebuie trimiși alți soli, ca să-i vestească să vină pe cei ce așteptau pregătiți de luptă; și s-a făcut întocmai, dar cum ar fi prea lung să povestim amănunțit ce s-a petrecut în timpul acestor călătorii ale solilor, vă vom spune doar că, de cum a sosit fiecare sol unde trebuia, ostile au fost chemate de conducătorii lor și urcate pe corăbii, și cu toții s-au îndreptat spre Insula Ferecată, aducând mulți războinici, după cum veți vedea mai departe.

Viteazul rege Perion a venit cu trei mii de cavaleri, ai lui și ai prietenilor săi. Regele Tafinor al Boemiei a trimis o mie cinci sute cu contele Galtines. Tantiles, majordomul reginei Briolanja, a adus o mie două sute de cavaleri. Granfil, fratele lui don Bruneo, șase sute. Landin, nepotul lui don Cuadragante, a adus din Irlanda șase sute de cavaleri. Regele Ladasan al Spaniei i-a trimis fiului său, don Brian de Monjaste, două mii de cavaleri. Don Gandales a sosit cu o mie cinci sute de cavaleri ai regelui Languines al Scoției, tatăl lui Agrajes. Iar cavalerii împăratului de la Constantinopol, aduși de Gastiles, nepotul acestuia, erau opt mii la număr.

Toți acești cavaleri de care vorbește istoria noastră au sosit în Insula Ferecată, dar primul a ajuns regele Perion al Gaulei, atât fiindcă se zorise, cât și fiindcă țara sa era mai aproape decât celelalte, și nu mai trebuie să vă spunem cât de bine a fost primit de fiii săi și de toți acei cavaleri, și nici cât de bucuros a fost el întâlnindu-i; regele a hotărât ca toți cei sosiți în Insula Ferecată să-și ridice corturile și să se instaleze într-o luncă aflată sub coasta fortăreței, întinsă și foarte frumoasă, înconjurată de păduri și cu multe izvoare;

și așa au și făcut și toți s-au strâns în această tabără, în câmp, iar pe măsură ce soseau alții, erau pe dată instalați și ei tot acolo. Și când s-au strâns laolaltă, cine ar putea povesti ce cavaleri, ce cai și ce armuri se aflau acolo. Puteți să mă credeți fără sminteală că nimeni nu-și amintea să fi văzut vreodată atât de mulți cavaleri de stirpe aleasă adunați la un loc pentru a-l ajuta pe un principe.

Oriana, care era tare mâhnită din pricina acestei învrăjbiri, nu făcea decât să plângă și să își blesteme soarta ce o adusese în acea stare, încât din pricina ei aveau să piardă mulți oameni (dacă Dumnezeu nu avea să îndrepte lucrurile), dar doamnele ce o însoțeau o mângâiau cu multă milă și dragoste, spunându-i că nici ea nici cei ce o slujesc nu au nicio vină în fața lui Dumnezeu și a lumii; și cu toate că ea nu voia, au dus-o în vârful turnului, de unde se vedea toată lunca și oamenii de-acolo; și când a văzut Oriana tot acel câmp acoperit de corturi și negru de oameni strălucind în armuri, și-a zis că întreaga lume se adunase acolo; și pe când stăteau toate acolo și priveau în jos, căci altă treabă nu aveau, Mabilia s-a apropiat de Oriana și i-a șoptit: „Ce ziceți, doamnă? Mai există pe lume cineva să aibă un asemenea slujitor și iubit ca voi?” Oriana i-a răspuns: „Ah, doamnă și prietenă adevărată! Ce mă fac, că inima mea nu poate îndura cu niciun chip ce văd, fiindcă din toată povestea asta n-or să mi se tragă decât nenorociri, căci de o parte se află cel de care vorbiți, lumina ochilor mei și mângâierea tristei mele inimi, și fără el mi-ar fi cu neputință să trăiesc, dar de cealaltă parte se află tatăl meu, căruia, deși s-a purtat foarte crud, nu îi pot refuza dragostea adevărată ce i-o datorez ca fiică; și-atunci, sărmana de mine, ce să mă fac? Fiindcă dacă piere oricare dintre ei voi fi veșnic cea mai tristă și mai nenorocită femeie din câte s-au aflat vreodată toate zilele vieții mele”. Și a prins să plângă, frângându-și mâinile. Mabilia a strâns-o de mâini și i-a spus: „Doamnă, pentru Dumnezeu, lăsați deoparte amărăciunea și puneți-vă speranța în Cel de Sus, care, adesea, pentru a-și arăta marea-i putere face să se întâmple lucruri îngrozitoare, fără speranță de îndreptare, și apoi le pune capăt cu multă înțelepciune, cu totul altfel decât cugetă oamenii; și tot așa se poate întâmpla și acum. Doamnă, dacă El va voi asta; dar, dat fiind că această vrajbă s-a născut cu îngăduința sa, trebuie să vă dați seama că o nedreptate atât de mare ca aceasta ce vi s-a făcut vouă nu se putea repara decât printr-o faptă și mai mare. Așa că mulțumiți-i Domnului că nu aveți nicio vină în asta, așa cum v-au spus și acei

seniori”. Oriana, cum era foarte înțeleaptă, a priceput prea bine că Mabilia are dreptate și s-a simțit ceva mai mângâiată. Așa au stat ele vreme îndelungată privind tabăra, și apoi s-au retras în încăperile lor.

Regele Perion, după ce i-a văzut pe toți instalați, i-a luat cu el pe Grasandor, fiul regelui Boemiei, și pe Agrajes, și a spus că vrea să o vadă pe Oriana, așa că a plecat cu ei spre castel, lăsându-i pe Amadis și pe don Florestan să se ocupe de oameni.

Oriana s-a bucurat foarte când a aflat de venirea regelui, pentru că, de când îl făcuse cavaler pe Amadis de Gaula, pe vremea când se numea Feciorul Mării și se afla la curtea regelui Languines al Scoției, tatăl lui Agrajes, așa cum v-am povestit în prima carte a acestei istorii, nu-l mai văzuse defel; așa că le-a chemat pe toate doamnele sale pentru a-l primi pe rege.

Ajunși regele și acei cavaleri la încăperile Orianei, au intrat, și regele a salutat-o cu multă curtenie, iar ea i-a răspuns cu multă smerenie; apoi, regele le-a salutat pe regina Briolanja, regina Sardamira și pe toate celelalte domnițe și doamne; Mabilia s-a apropiat de el și a îngenuncheat în fața lui, vrând să-i sărute mâinile, dar el nu i-a îngăduit, ci, îmbrățișând-o cu multă dragoste, i-a spus: „Buna mea nepoată, vă aduc multe binecuvântări de la regină, mătușa voastră, și de la verișoara voastră, Melicia, căci tare vă iubesc și vă prețuiesc; Gandalin vă va aduce solia lor, căci a rămas să vină cu Melicia, ce va sosi aici să fie împreună cu voi și să-i țină tovărășie acestei doamne, după cum merită”. Mabilia i-a răspuns: „Dumnezeu să vă răsplătească în numele meu, domnule, pentru cele ce mi-ați spus, iar eu vă voi sluji cu ceea ce îmi stă în putință; sunt foarte bucuroasă de sosirea verișoarei mele și tot astfel va fi și această prințesă, ce de mult timp dorește s-o cunoască, datorită frumoaselor lucruri auzite despre ea”. Regele s-a întors spre Oriana și a spus: „Buna mea doamnă, aceeași pricină pentru care m-am întristat și m-am mâhnit aflând necazurile voastre, mă îndeamnă să încerc din toată inima să îndrept lucrurile; de aceea am venit aici, unde mă rog Celui de Sus să îmi îngăduie ca cinstea și cele ce se săvârșesc întru slujirea voastră să sporească așa cum doresc eu și doriți și voi, buna mea doamnă; și mă mir foarte de tatăl vostru, regele, ce, fiind atât de înțelept și de desăvârșit în toate purtările frumoase de care trebuie să dea dovadă un rege, de astă dată, când e vorba de cinstea și toată slava sa, s-a purtat atât de crud și mărginit la minte; și dacă prima dată a greșit atât de tare, ar fi trebuit să-și îndrepte greșeala a doua

oară, căci, așa cum mi-au spus acești domni, cu multă curtenie i-au dat putința s-o facă, dar nici n-a vrut să-i asculte, și dacă are vreo scuză întru dezvinovățirea sa, aceasta nu e alta decât că cei ce săvârșesc mari greșeli suferă de această boală, și anume, nu știu să întoarcă spatele și să se îndrepte spre calea cea bună, ci dimpotrivă, stăruind cu asprime în încăpățânarea lor, socotesc că prin alte greșeli și jigniri mai mari le pot îndrepta pe primele; iar folosul și cinstea ce ar dobândi-o, Cel de Sus doar le știe, fiind adevăratul cunoscător și judecător al marii nedreptăți ce vi se face; și în această împrejurare atât de însemnată, El își va arăta puterea și mai abitir, iar voi, doamnă, trebuie să nutriți speranța că vă va ajuta și vă va reda acea măreție pe care o merită dreptatea și marea voastră virtute”. Oriana, cum era foarte deșteaptă și mai pricepută în toate decât orice altă femeie, îl privea pe rege stăruitor și i s-a părut atât de deosebit la înfățișare și la vorbă, cum nu mai văzuse vreodată pe cineva la fel, și și-a zis că acest rege merită să aibă asemenea feciori, că pe bună dreptate e atât de lăudat și i se dusese vestea în toate colțurile lumii că este unul dintre cei mai viteji cavaleri de pe pământ; și s-a simțit atât de mângâiată, încât, dacă n-ar fi fost marea dragostea pentru tatăl ei, ce o făcea să sufere și să se chinuie nespus, n-ar fi avut nimic împotrivă să-i fie toată lumea vrăjmașă, știind că are de partea ei o asemenea căpetenie și oastea pe care acesta urma să o conducă; așa că a răspuns: „Domnul meu, cum vă poate mulțumi pentru vorbele voastre o biată nefericită domniță dezmoștenită ca mine? Desigur, în niciun alt chip decât așa cum au făcut-o toate doamnele pe care le-ați ajutat până acum, cu prețul multor primejdii, adică dându-vă prilejul să îl slujiți astfel pe Dumnezeu și să dobândiți acea mare faimă și glorie de care vă bucurați printre oameni. Un singur lucru vă cer să mai faceți pentru mine, pe lângă multa bunăvoință ce îmi arătați, bunule domn, și anume, să încercați tot ce se poate încerca pentru a ajunge la împăcare cu tatăl meu, regele, pentru că astfel îl vom sluji pe Domnul nostru, scăpând de la moarte nenumărați oameni, iar eu m-aș socoti cea mai fericită femeie din lume, dacă lucrurile s-ar sfârși așa”. Regele i-a spus: „Lucrurile au mers atât de departe, încât cu greu s-ar putea ajunge la împăcare. Dar deseori se întâmplă ca cea mai mare vrajbă să se încheie printr-o împăcare, la care, cu oricât de multă osteneală, nu s-a putut ajunge până atunci, așa cum se poate întâmplă și acum; și de se va ajunge aici, puteți fi sigură, buna mea doamnă, că atât pentru a-l sluji pe Dumnezeu cât și pe voi, voi

încuviința împăcarea cu toată dragostea, fiindcă doresc din inimă să vă fiu de folos”. Oriana i-a mulțumit cu multă smerenie, căci în ea domnea virtutea mai mult decât în orice altă femeie.

În vreme ce regele Perion vorbea cu Oriana, Agrajes și Grasandor stăteau de vorbă cu regina Briolanja, regina Sardamira, Olinda și celelalte doamne; când Grasandor le-a văzut pe Oriana și pe acele doamne întrecând în frumusețe și gingășie toate femeile văzute de el ori de care auzise, a rămas atât de uluit că nu știa ce să mai spună și nu-și putea închipui decât că fuseseră plămădite chiar de mâna Domnului; și cu toate că nimeni nu le putea sta alături în frumusețe Orianei, reginei Briolanja și Olindei, decât poate doar Melicia, ce urma să sosească, i-au plăcut înfățișarea, gingășia și drăgălășenia domniței Mabilia, și în marea lui curățenie sufletească, din ceasul acela, inima i-a fost înrobită și n-a mai dorit să slujească și să iubească o altă femeie, aprinzându-se tot mai mult pe măsură ce o privea, așa cum se întâmplă de obicei în asemenea momente și împrejurări.

Și stând așa, aproape pierdut, căci era cavaler tânăr și niciodată până atunci nu părăsise regatul tatălui său, l-a rugat pe Agrajes să aibă bunătatea să-i spună numele doamnelor ce o însoțeau pe Oriana. Agrajes i-a spus cine este fiecare și ce rang și titlu poartă; și cum Mabilia stătea încă de vorbă cu regele Perion și cu Oriana, l-a întrebat și despre ea, iar Agrajes i-a răspuns că e sora lui și să fie convins că nu se află pe lume femeie mai plăcută la chip și mai iubită de toți câți o cunosc. Grasandor a tăcut și n-a scos o vorbă, dar a gândit că, după cum îi spune și lui inima, Agrajes are dreptate; și așa era, căci toți câți o cunoșteau pe domnița Mabilia o iubeau pentru marea ei modestie și istețime.

Și pe când stăteau ei acolo plini de voie bună pentru a o înveseli pe Oriana, ce nu-și putea alunga tristețea, regina Briolanja i-a spus lui Agrajes: „Viteazul meu domn și mare prieten, trebuie să stau de vorbă cu don Cuadragante și Brian de Monjaste despre un anume lucru, de față cu domnia voastră, așa că, rogu-vă mult, mai înainte de a pleca, spuneți-le să vină aici”. Agrajes i-a răspuns: „Doamnă, o voi face pe dată”. Și a poruncit unui slujitor al său să îi cheme, iar ei au venit pe dată; regina i-a luat deoparte împreună cu Agrajes și le-a spus: „Domnii mei, știți din ce primejdie am scăpat datorită bunului Dumnezeu și vitejiei voastre și cum, datorită vouă, în puterea mea se află captiv vărul meu, Trion; gândindu-mă eu mult ce să hotărăsc în

legătură cu el, mi-am zis că, pe de o parte, este feciorul lui Abiseos, unchiul meu, ce mi-a ucis tatăl, săvârșind o mare nedreptate și trădare, și că sămânța unui om atât de rău ar trebui să piară, fiindcă semănată în alte locuri, ar putea da naștere unor trădări asemănătoare; pe de altă parte, silită de strânsa legătură de rudenie cu el și de faptul că, deseori, se întâmplă ca fiii să fie foarte deosebiți de părinți și că doar tinerețea sa și niște sfătuitori răuvoitori l-au îndemnat să mă atace, nu știu ce hotărâre să iau și de aceea v-am chemat, căci, fiind domniile voastre foarte înțelepți și știind ce se cuvine a face în această chestiune și în toate, vreau să vă cunosc părerea". Don Brian de Monjaste i-a răspuns astfel: „Buna mea doamnă, mintea voastră înțeleaptă a ajuns singură la ceea ce s-ar putea spune despre această chestiune, așa că nu mai avem ce sfat să vă dăm, ci doar să vă amintim că unul dintre motivele pentru care sunt lăudați principii și mai marii lumii, iar rangul și viața lor sunt ferite de primejdii, este îndurarea, fiindcă astfel urmează învățătura celui ce îi sunt slujitori, de care depind toate celelalte atunci când oamenii fac ceea ce sunt datori să facă; și bine ar fi, pentru a vă risipi și mai mult îndoiala și a hotărî ce cale să alegeți dintre cele două amintite de voi, doamnă, să porunciți să fie adus Trion aici, căci, stând de vorbă cu el am putea judeca mai bine decât în lipsa lui ce s-ar putea face".

Toți au zis că sfatul e bun și s-a făcut întocmai; regina l-a rugat pe regele Perion să mai rămână o vreme, până ce acei cavaleri vor lua o hotărâre în legătură cu o chestiune însemnată pentru ea.

Când a sosit, Trion i s-a înfățișat reginei cu multă umilință, dar cu o înfățișare ce lăsa să se vadă bine neamul ales din care se trage. Regina i-a spus: „Trion, voi știți mai bine dacă am motive să vă iert, ori să poruncesc să fiu răzbunată pentru marea voastră greșeală față de mine, pentru că vă este cunoscută și greșeala tatălui vostru față de al meu. Dar cum aceste lucruri au trecut și știind că cea mai apropiată rudă a mea pe lumea asta sunteți voi, mă simt îndemnată nu numai la milă pentru tinerețea voastră, știind că îmi veți arăta recunoștință pe drept datorată, ci și să vă arăt bunăvoință și cinstire așa cum aș face dacă în loc de a-mi fi dușman, mi-ați fi prieten și slujitor. Și vreau ca, de față cu acești cavaleri, să-mi spuneți, fără ascunzișuri, ce gânduri aveți, bune ori dimpotrivă, dar gura voastră să nu rostească decât adevărul, așa cum trebuie să facă o persoană de neam atât de mare". Trion, care aștepta vești mai proaste, a răspuns:

„Doamnă, despre tatăl meu nu știu ce să vă spun, pentru că eram la o vârstă fragedă; despre mine, e adevărat că vrerea și gândul meu, precum și ale multor altora ce m-au sfătuit, au fost să vă văd la mare ananghie, iar pe mine liber să dobândească rangul cerut de măreția obârșiei mele, dar cum soarta a vrut să ne fie potrivnică, atât prima oară, tatălui și fraților mei, cât și acum, a doua oară, mie însumi, nu-mi rămâne decât ca, recunoscând că domnia voastră sunteți urmașă de drept a acelui regat moștenit de la bunicii noștri și marea îndurare și bunăvoință ce îmi arătați, să dobândesc prin faptele mele și voia voastră ceea ce inima mea a dorit să stăpânească prin forță”. „Dacă domnia voastră, Trion – a spus regina –, veți face asta și îmi veți fi un vasal credincios, eu vă voi fi nu numai verișoară, ci adevărată soră, și vă veți bucura de daruri și favoruri pe potriva cinstei și rangului vostru”. Trion a îngenuncheat și i-a sărutat mâinile și, de atunci, acest Trion i-a rămas atât de credincios reginei în toate, încât a ajuns să poruncească asemeni ei în întreg regatul. De unde cei mari trebuie să ia exemplu și să se aplece spre iertare și milă în multe împrejurări și față de toți și mai cu osebire față de rude, mulțumindu-i lui Dumnezeu că, deși le curge același sânge în vine și sunt din aceeași stirpe, i-a făcut pe ei stăpâni și pe ceilalți vasalii lor; și chiar dacă aceștia greșesc uneori, să-și înfrâneze mânia, ținând seama de marea putere ce o au asupra lor. Regina i-a spus: „Dând deoparte orice supărare și lăsându-vă liber, vreau să luați asupra voastră conducerea armatei mele și să faceți ce vă va porunci Amadis”.

Mult au lăudat-o acei cavaleri pe această preafrumoasă și chipeșă regină pentru fapta sa. Și de atunci înainte acest cavaler a fost foarte iubit și cinstit de ei, cum vă vom povesti mai pe-ndelete ceva mai la vale, precum și de toți ceilalți ce i-au cunoscut vitejia și marele curaj.

Regele Perion s-a despărțit de Oriana și de celelalte doamne și s-a întors cu cavalerii în tabără. Regina Briolanja l-a rugat mult pe Agrajes să i-l prezinte pe Trion, vărul ei, lui Amadis și să-i spună tot ce se întâmplase cu el, ceea ce acesta a făcut întocmai, povestindu-i totul, cu multe amănunte.

Când regele Perion a ajuns în tabără, a văzut că tocmai atunci sosise și Balais de Carsante cu douăzeci de cavaleri din neamul său, foarte viteji și bine înarmați și gata să-l ajute pe Amadis; și vreau să știți că acest cavaler era unul dintre cei pe care îi eliberase Amadis din cumplita temniță a lui Arcalaus Vrăjitorul împreună cu mulți alții și că el îi tăiase capul acelei domnișoare ce îi ațâțase pe Amadis și pe

fratele său, don Galaor, să se ucidă, și e sigur că dacă n-ar fi fost el, unul dintre frați ori chiar amândoi ar fi trebuit să moară, așa cum povestește prima carte a acestei istorii. Acest Balais i-a spus regelui și cavalerilor că regele Lisuarte își instalase tabăra în apropiere de Vindilisora și că, din câte auzise, nu avea mai mult de șase mii de oameni călări și alți luptători pedestrași, iar că împăratul Romei intrase în portul din apropiere cu o flotă mare și oamenii săi coborâseră de pe corăbii și își ridicaseră tabăra lângă cea a regelui Lisuarte; le-a mai spus, de asemenea, că sosise și regele Gasquilan al Suediei, cu opt sute de cavaleri foarte viteji și regele Cildadan cu două sute de cavaleri, și că, după părerea lui, nu se vor mișca de-acolo în următoarele cincisprezece zile, pentru că oamenii erau tare obosiți după călătoria pe mare. Toate acestea Balais de Carsante le aflase cu ușurință, fiindcă avea un castel pe pământurile regelui Lisuarte, într-un ținut de unde putea auzi, fără multă trudă, vești despre armata regelui.

Ziua aceea au petrecut-o în tabără, odihnindu-se și pregătindu-și armele și caii pentru bătălie, deși toate armele și armurile erau noi, foarte frumoase și strălucitoare, cum vă voi povesti mai departe.

A doua zi, foarte de dimineață, a intrat în port maestrul Helisabad cu oastea Grasindei, alcătuită din cinci sute de cavaleri și arcași. Amadis, aflând aceasta, i-a luat cu el pe Angriote și don Bruneo și s-a dus să-i întâmpine cu bunăvoința și dragostea datorate pe bună dreptate acelor oameni; apoi au poruncit ca toți să coboare de pe corăbii și i-au instalat în tabără, alături de ceilalți, în frunte cu Libeo, nepotul maestrului, care îi conducea. Iar ei l-au luat pe maestru și s-au dus împreună, bucuroși foarte, la regele Perion, căruia Amadis i-a istorisit cine este și ce făcuse pentru el când îl ucisese pe Endriago, așa cum se povestește în a treia parte a acestei istorii, spunându-i că nu se putea să sosească om mai de folos ca acesta în acele clipe. Regele l-a primit pe maestru foarte bine și cu bucurie, spunându-i: „Bunul meu prieten, să rămână pentru după bătălie, de vom mai fi în viață, să ne sfădim cui trebuie să-i mulțumească mai mult Amadis, fiul meu, mie, care, după Dumnezeu, l-am făcut din nimic, sau vouă care, dintr-un om mort l-ați adus la viață”. Maestrul i-a sărutat mâinile cu multă bucurie și i-a răspuns: „Seniore, facă-se voia voastră, căci până vom mai vedea cum stau lucrurile, nu vreau să vă acord avantajul de a vă fi vouă mai îndatorat”. Toți s-au veselit la vorbele regelui și la răspunsul maestrului Helisabad, iar maestrul a

adăugat: „Domnul meu, aduc două veşti ce trebuie să le aflaţi, şi anume, că împăratul Romei a pornit la drum cu flota sa, având, din câte mi-a spus trimisul meu acolo, zece mii de cavaleri, şi că am primit solie de la Gastiles, nepotul împăratului de la Constantinopol că se află pe mare cu opt mii de cavaleri trimişi de unchiul său în ajutorul lui Amadis şi, după cum crede, va intra în port peste trei zile”.

Toţi câţi au auzit aceasta s-au bucurat foarte şi s-au simţit plini de curaj, mai ales oamenii mai de rând, căci, aşa cum aţi auzit, regele Perion se afla acolo cu toată oastea, având grijă de cei ce soseau şi pregătind toate cele de trebuinţă pentru bătălie.

• CAPITOLUL CVI •

Cum a sosit împăratul de la Roma cu flota sa
în Marea Britanie, şi ce au făcut acesta
şi regele Lisuarte

Istoria povesteşte că Giontes, nepotul regelui Lisuarte, după ce s-a despărţit de Grasandor, cum aţi auzit, a ajuns direct la Roma şi datorită grabei sale, precum şi a zorului împăratului, a fost foarte iute pregătită de drum o mare flotă cu zece mii de cavaleri de care v-am povestit, şi împăratul a pornit pe dată pe mare, aşa că, fără să întâmpine nicio piedică pe drum, a sosit în Marea Britanie, în portul ţinutului Vindilisora, unde ştia că se află regele Lisuarte; acesta, de cum a aflat, a pornit călare împreună cu cei doi regi, Gasquilan şi Cildadan, şi mulţi gentilomi, ca să îi iasă în întâmpinare; când a ajuns acolo, mai toată oastea coborâse de pe corăbii împreună cu împăratul; şi, de cum s-au văzut, s-au îmbrăţişat şi s-au salutat cu mare bucurie. Împăratul i-a spus: „Dacă din pricina mea, maiestate, aţi avut de suferit vreo pagubă ori vreun necaz, iată-mă aici, pentru ca, printr-o îndoită victorie, onoarea voastră să fie spălată; şi aşa cum singur eu am fost pricina acestui necaz, tot astfel aş vrea să mi se îngăduie ca eu singur, cu oamenii mei, să răzbun această faptă, pentru a fi tuturor pildă şi pedeapsă şi nimeni să nu mai cuteze să mânie pe un om atât de însemnat ca mine”. Regele i-a răspuns: „Bunul meu prieten şi domn, voi şi oamenii voştri sunteţi osteniţi după lunga călătorie pe mare; porunciţi să-şi rânduiască tabăra şi să-şi împrospăteze forţele după această oboseală şi, între timp, vom

primi vești despre vrăjmașii noștri și așa veți putea hotărî cum socotiți că e mai bine să facem”.

Împăratul ar fi vrut ca plecarea să fie pe dată, dar regele, care știa mai bine decât el ce trebuie să facă și cu cine aveau de-a face, l-a oprit până avea să vină vremea potrivită, căci își dădea seama foarte bine că de această bătălie depinde pe de-a-ntregul soarta sa.

Așa au rămas în tabără opt zile pline, primindu-i pe cei ce soseau în fiecare zi în ajutorul regelui.

Și, s-a întâmplat că, într-o zi, pe când împăratul, regii și mulți alți cavaleri călăreau prin luncile și pajiștile din jurul taberei, cei din tabără au zărit apropiindu-se un cavaler în armură, călare pe calul său, cu un scutier ce îi purta armele, și dacă cineva mă va întreba cine era acest cavaler, îi voi spune că era Enil, viteazul cavaler, nepotul lui don Gandales; și cum a ajuns în tabără, Enil a întrebat dacă se află acolo Arquisil, o rudă a împăratului Patin, și i s-a răspuns că Arquisil îl însoțește într-o plimbare călare pe împărat; auzind aceasta, Enil s-a înveselit foarte și a pornit spre locul unde văzuse mai mulți cavaleri călare, chibzuind că acolo trebuie să se afle și Arquisil; și când s-a apropiat de ei, a văzut că împăratul și regii stăteau de vorbă pe o pajiște, la malul unui râu, unde se aflau felurite lucruri trebuincioase unei bătălii; Enil și-a dat seama că printre ei se află și Arquisil și, ducându-se la ei, i-a salutat cu mult respect, iar ei i-au urat bun venit și l-au întrebat ce dorește; atunci Enil a spus: „Domnilor, vin din Insula Ferecată cu solie din partea nobilului cavaler Amadis de Gaula, stăpânul meu, fiul regelui Perion, pentru un cavaler ce se numește Arquisil”. Arquisil, auzind că pe el îl caută, a zis: „Cavalere, eu sunt cel pe care îl căutați; spuneți-mi ce doriți, că vă vom asculta”. Enil a spus: „Arquisil, Amadis de Gaula vă înștiințează că, pe când se numea Cavalerul Spadei Verzi și se afla la curtea regelui Tafinor al Boemiei, a sosit acolo un cavaler, pe numele său Garadan, însoțit de alți unsprezece cavaleri, printre care vă numărați și voi, și că el s-a înfruntat cu acel don Garadan, ce a fost învins și ucis în luptă, cum ați văzut. Apoi, a doua zi, s-a luptat cu domnia voastră și tovarășii voștri, însoțit de unsprezece cavaleri, așa cum se hotărâse, și învingându-vă, v-a luat captivi pe voi și pe tovarășii voștri. Dar, la rugămintea voastră, v-a redat libertatea și i-ați făgăduit, ca un cavaler credincios ce vă aflați, că oricând vă va cere, veți veni la porunca lui, iar acum vă trimite vorbă să vă țineți făgăduiala așa cum trebuie să facă un om de stirpe atât de aleasă și

un cavaler așa de viteaz ca voi". Arquisil a răspuns: „Într-adevăr, cavalere, tot ce ați spus este adevărul adevărat, căci așa s-au petrecut lucrurile; rămâne de știut doar dacă acel cavaler ce își zicea al Spadei Verzi este Amadis de Gaula". Câțiva cavaleri ce se aflau în preajmă i-au spus că așa este, fără nicio îndoială. Atunci Arquisil i-a spus împăratului: „Ați auzit, seniore, ce îmi cere acest cavaler, și nu pot să dau înapoi, ci doar să-mi îndeplinesc datoria, pentru că mă puteți crede că el mi-a redat viața și m-a salvat să nu fiu ucis de cei ce tare mai doreau asta; de aceea, domnule, vă rog să nu vă mâhnească plecarea mea, căci de n-aș face asta, n-ar fi drept ca un bărbat atât de puternic și de neam atât de ales ca voi să mă socotească rudă cu el și să mă țină în tovărășia sa".

Împăratul, cum era foarte repezit și de cele mai multe ori dădea mai mare însemnătate satisfacerii simțămintelor sale decât cinstirii măreției rangului său, a răspuns: „Cavalere, voi care ați venit din partea lui Amadis, spuneți-i să se potolească și să nu-mi mai pricinuiască supărări așa cum obișnuiesc să facă cei mici cu cei mari, iar de nu, să se țină cât mai departe de mine, că a sosit vremea să afle cine sunt și ce sunt în stare, și nu-mi va scăpa niciunde, nici chiar în bârlogul acela de tâlhari unde se ascunde, fără să-mi plătească înșeptit câte mi-a făcut, așa cum îmi este voia; iar voi, Arquisil, faceți ce vi se cere, că nu va trece multă vreme și îl voi lăsa în puterea voastră pe cel al cărui prizonier sunteți, ca să faceți cu el ce veți voi". Enil, auzind aceste vorbe, tare s-a mâniat și, învingându-și orice teamă, a spus: „Seniore, cred că Amadis vă cunoaște, fiindcă v-a mai întâlnit o dată, în chip de cavaler rătăcitor, nu de mare stăpân, și socotesc că și domnia voastră îl cunoașteți, căci nu v-ați despărțit de el prea ușor. Iar acum, așa cum voi ați venit sub altă înfățișare, tot astfel vine și el să vă caute; și trecutul să îl judece cine îl cunoaște, iar viitorul, Dumnezeu, căci numai lui și nimănui altcuiva îi e dat s-o facă".

Când regele Lisuarte a auzit aceasta, s-a temut să nu i se facă vreun rău acelui cavaler din porunca împăratului, ceea ce mult l-ar fi întristat, așa cum îl mâhnise tot ce spusese împăratul, pentru că tare nu se potrivea cu felul de a fi al unui rege, cinstit în vorbă și neînduplecat în fapte; și mai înainte ca împăratul să răspundă ceva, l-a luat de braț și a spus: „Să mergem la corturi, că e vremea cinei, iar acest cavaler să se bucure de libertatea ce se obișnuiește și trebuie să li se lase solilor".

Împăratul a plecat atât de furios, de parcă s-ar fi sfădit cu altcineva, la fel de însemnat ca el. Arquisil l-a condus pe Enil în cortul său și i-a arătat multă cinstire; apoi și-a îmbrăcat armura și, încălecându-și calul, a plecat cu el. Istoria nu povestește cum că li s-ar fi întâmplat ceva pe drum, ci doar că au ajuns în Insula Ferecată în pace și bună înțelegere și, când s-au apropiat de tabără și Arquisil a văzut atâta oaste, căci sosiseră și oamenii împăratului de la Constantinopol, tare s-a mai minunat. Dar a tăcut și n-a spus nimic, ba chiar s-a prefăcut că nu-l interesează. Enil l-a dus în cortul lui Amadis, unde acesta și alți mulți cavaleri nobili l-au primit foarte bine. Și a petrecut Arquisil așa patru zile, în care Amadis îl lua peste tot cu el, îi arăta pe toți luptătorii și pe cei mai de seamă cavaleri, spunându-i numele lor, ce erau cunoscute foarte în cele patru vânturi datorită vitejiei și marilor fapte de arme săvârșite de ei. Mult se mai minuna Arquisil văzând atâta oaste și mai cu seamă pe acei chipeși cavaleri, socotind că dacă împăratul avea să sufere vreo înfrângere, numai acestora li se va datora, căci de restul armatei nu se temea mult și nu îl îngrijora, de n-ar fi avut asemenea căpetenii ce le dădeau curaj oamenilor lor; și a înțeles că stăpânul său, împăratul, are nevoie de o armată serioasă ca să se poată război cu ei, socotindu-se nefericit că este captiv tocmai acum, că și de s-ar fi aflat la mari depărtări și ar fi auzit vorbindu-se de o bătălie atât de mare și însemnată ca aceasta, tot ar fi venit să ia parte la ea, pe când acum, aflându-se de față, nu putea lupta, gândind, din pricina asta, că e cel mai fără de noroc cavaler din lume; și l-au copleșit asemenea gânduri, încât, fără să simtă și să vrea, lacrimile au început să i se prelingă pe obraji; și cuprins de această tristețe, a hotărât să pună la încercare virtutea și noblețea lui Amadis. Și așa s-a făcut că, aflându-se neînfricatul Amadis cu alți mulți seniori de rang mare și cavaleri curajoși în cortul regelui Perion, fiind și Arquisil de față, căci încă nu se hotărâse unde își va petrece captivitatea, acesta s-a ridicat de pe locul său și i-a spus regelui: „Seniore, aveți bunătatea de a mă asculta în fața acestor cavaleri și a lui Amadis de Gaula”. Regele i-a răspuns că va asculta cu plăcere tot ce dorește să îi spună. Atunci Arquisil a povestit tot ce i se întâmplase în timpul luptei purtate de don Garadan, de el și de ceilalți tovarăși ai lor cu Amadis și cavalerii regelui Boemiei și cum fuseseră învinși și zdrobiți și ucis don Garadan; cum Amadis, cu marea lui cumpătare, îl salvase din mâinile celor care cu multă plăcere aveau de gând să-l ucidă, și cum, la

rugămintea lui, Amadis l-a eliberat și l-a lăsat să plece, ca să-și ajute cumva tovarășii, ce erau răniți, cerându-i chezășie credința și cuvântul lui că se socotește prinsul lui Amadis și va veni la porunca sa ori de câte ori îl va chema, așa cum se povestește mai pe larg în partea a treia a acestei istorii; acum, fiindcă Amadis îl chemase, sosise aici, după cum văd cu toții, pentru a-și ține cuvântul și a fi acolo unde i se va porunci și i se va arăta; dar dacă Amadis, arătându-i acea generozitate cu care marea-i cumpătare și virtute îi obișnuiseră pe toți cei ce aveau nevoie de bunătatea și ajutorul său, îi îngăduie să îl poată sluji pe stăpânul său, împăratul, în această bătălie atât de însemnată în toată lumea, ce urmează să se dea, el făgăduiește, ca un cavaler cinstit și viteaz, în fața lui Amadis și a tuturor celor de față, că de va rămâne în viață, va veni să fie întemnițat, unde i se va porunci. Amadis, care în timpul acesta stătea în picioare pentru a-i arăta cinstire, i-a răspuns: „Arquisil, viteazul meu domn, dacă aș ține seama de trufia și cuvintele neobrăzate ale stăpânului vostru, împăratul, m-aș purta cu multă asprime și mare cruzime în toate cele legate de el, fără să mă tem că aș întrece cumva măsura: dar cum voi nu aveți nicio vină și vremurile sunt astfel încât fiecare dintre noi trebuie să-și arate virtutea, socotesc că e bine să fac ce îmi cereți și vă îngădui să luați parte la bătălie, pentru ca, de veți scăpa teafăr, în răstimp de zece zile, să vă întoarceți aici, în insulă și să faceți ce vă vom porunci eu și oamenii mei”. Arquisil i-a mulțumit mult și a făgăduit că așa va face.

Unii s-ar putea întreba din ce motive îl pomenim atât de mult pe un cavaler ca acesta, atât de puțin amintit în această măreață istorie. Să știți că pricina este că, arătând el mai înainte mult curaj în toate înfruntările prin care a trecut, așa cum veți auzi mai departe, datorită obârșiei sale și rangului de mare nobil, a ajuns împăratul Romei și întotdeauna l-a socotit pe Amadis, care l-a ajutat cel mai mult să dobândească această mare împărăție, un adevărat frate, așa cum vă voi povesti mai pe îndelete la vremea și locul cuvenite.

După ce acei domni au plecat de-acolo și s-au dus la corturile și adăposturile lor, Arquisil și-a pus armura și, încălecându-și calul, și-a luat rămas bun de la Amadis și de la toți ce se aflau cu el și a pornit pe drumul pe unde venise; istoria nu povestește cum că i s-ar fi întâmplat ceva, ci doar că a ajuns la oastea împăratului, unde toți s-au bucurat foarte de venirea sa; și cu toate că i s-au pus multe întrebări, n-a vrut să vorbească decât despre marea curtenie pe care

i-o arătase acel nobil cavaler Amadis și puteți să mă credeți că purtarea sa era atât de aleasă încât cu greu puteai afla la vremea aceea un alt cavaler ca el. Acum vreau să știți că pricina pentru care toți acești cavaleri străbăteau drumuri atât de lungi fără să aibă nicio aventură, cum se întâmplă mai înainte, este că toți nu se gândeau decât să se pregătească și să-și rânduiască lucrurile de trebuință pentru bătălie, socotind că, dată fiind însemnătatea acelei înfruntări, e prea puțin important să se încurce în alte lupte, ce ar fi putut-o zădărnici pe aceasta.

Când Arquisil a ajuns în tabără, a stat de vorbă cu împăratul între patru ochi și i-a spus tot adevărul, atât despre marea armată a vrăjmașilor, cât și despre vestiții cavaleri ce se aflau acolo, numindu-i pe mai toți dintre ei; i-a mai spus, de asemenea, că Amadis îi îngăduise să ia partea la bătălie fără mari păreri de rău, că aflase cum că Amadis, când va ști că împăratul a pornit cu oaste spre el, pe dată va porni și el în întâmpinarea sa, fără nicio teamă, și că i-a adus la cunoștință toate aceste lucruri, pentru ca împăratul să facă ce socotește mai bine pentru folosul său.

Aflând toate acestea, împăratul, deși era foarte trufaș și fără minte, cum ați auzit, și într-adevăr așa era în tot ce făcea, cunoscând vitejia lui Arquisil, pentru care îl iubea foarte mult, și că acest cavaler nu îi spunea decât adevărul, și-a pierdut simțirea, așa cum se întâmplă cu toți cei ce sunt mai curajoși în vorbe decât în fapte, și tare n-ar fi vrut să aibă de purtat această bătălie, fiindcă și-a dat seama de deosebirea dintre o oaste și cealaltă și, ținând seama de purtarea lui unită cu cea a regelui Lisuarte, niciodată nu-și închipuise că Amadis va avea posibilitatea și mijloacele de a părăsi Insula Ferecată, gândind că îl vor asedia acolo dinspre uscat și dinspre mare în așa fel încât, prin înfometare ori prin altă pedeapsă, să o poată dobândi pe Oriana și să-și spele pata ce îi știrbea onoarea; așa că de-acum înainte, arătând mai multă încredere și curaj decât avea cu adevărat, s-a străduit să asculte voia regelui Lisuarte și a gentilomilor săi.

Așa au rămas în tabăra aceea cincisprezece zile, cercetând oastea și primindu-i pe cavalerii ce soseau în fiecare zi, până s-au strâns toți, după cum urmează: împăratul cu zece mii de cavaleri, regele Lisuarte cu o mie cinci sute, Gasquilan, regele Suediei, cu opt sute și regele Cildadan cu două sute de cavaleri.

Când toate pregătirile au fost încheiate, împăratul și regii au dat poruncă să fie ridicată tabăra și oastea să se oprească în lunca aceea

mare, de unde aveau să poruncească; și s-a făcut întocmai, iar după ce oamenii s-au rânduit pentru luptă, împăratul și-a împărțit armata în trei grupuri. Primul sub comanda lui Floyan, fratele prințului Salustanquidio, alcătuit din două mii cinci sute de cavaleri. Al doilea, tot atâția, i l-a încredințat lui Arquisil, iar el a rămas cu cinci mii, în spatele lor, rugându-l pe regele Lisuarte să se învoiască să meargă oastea sa în frunte, ceea ce s-a și făcut, deși regele ar fi vrut să deschidă el drumul, pentru că nu punea mare preț pe oamenii aceia și se temea că din pricina smintelii lor ar putea suferi o înfrângere. Ceea ce nu e privit cu ochi buni în asemenea împrejurări, când, lăsând deoparte orice simțăminte, trebuie să urmezi calea rațiunii.

Regele Lisuarte și-a împărțit oamenii în două grupuri: unul, de trei mii de cavaleri, sub comanda lui Arban, regele din Norgales, din care făceau parte, printre alții, Norandel, fiul său, don Guilan Gânditorul, don Candil de Ganota și Brandoibas; tot din oamenii lui le-a dat o mie regelui Cildadan și regelui Gasquilan, pentru a alcătui împreună cu cei trei mii de cavaleri ai lor un alt grup; iar el a rămas cu restul oastei, încredințându-i stindardul viteazului don Grumedan, ce privea cu multă mâhnire și îngrijorare în suflet acel schimb atât de păgubos făcut de regele Lisuarte, care îi lăsase să plece pe cei ce îi erau vrăjmași, pentru oamenii pe care îi avea acum.

După ce s-au rânduit astfel și s-au alcătuit grupurile, au pornit la drum, în urma convoiului cu bagaje și al slujitorilor însărcinați cu ridicarea taberei. Cine ar putea zugrăvi acea mulțime de cai și de armuri, atât de strălucitoare și de felurite, ce se afla acolo? De bună seamă că ar fi tare greu de istorisit, așa că nu vă vom povesti decât despre armurile purtate de împărat, regi și alți câțiva cavaleri mai de seamă; dar asta, în ziua când se va desfășura bătălia și se vor îmbrăca în ele, pentru a lua parte la luptă. Acum, însă, n-o să mai vorbim despre asta până la vremea cuvenită, și vă vom povesti ce au mai făcut regele Perion și acei seniori aflați cu el în tabăra din Insula Ferecată.

• CAPITOLUL CVII •

Cum regele Perion a ridicat tabăra
pentru a porni împotriva dușmanilor
și cum a împărțit oastea pentru bătălie

Istoria spune că acest rege Perion, cum era un cavaler foarte înțelept și cu mult curaj, pe care, până atunci, soarta îl acoperise de slavă, păzindu-i și apărându-i cinstea, văzându-se în fața unei bătălii atât de însemnate, fiind în joc viața lui, a fiilor săi și a mai tuturor celor din neamul său și știind că regele Lisuarte era tare curajos și războinător când era jignit, căci pe împărat și oamenii săi nu punea prea mare preț, cunoscându-le felul de a fi, chibzuia tot timpul ce are de făcut, zicându-și, pe bună dreptate, că dacă soarta îi va fi potrivnică, regele Lisuarte, ca un câine turbat, nu se va mulțumi doar cu o primă victorie, ci, fără să țină seamă de greutăți, va porni să-i caute cu perseverență și înverșunare oriunde se vor afla, așa cum chibzuia el însuși să facă, dacă avea să învingă; și, de aceea, pe lângă celelalte lucruri de care se îngrijise, trimisese tot timpul oameni de-ai săi peste tot, care să-l înștiințeze ce face dușmanul; și aceștia i-au dat de știre pe dată că oastea inamică pornise spre ei, precum și în ce fel e rânduită.

Aflând aceste lucruri, a doua zi de dimineață, regele Perion s-a sculat și a poruncit să fie chemați toți căpitanii și cavalerii de stirpe aleasă și le-a spus că, după părerea lui, ar trebui să ridice tabăra și să adune oamenii pe câmp, pentru a-i împărți în cete, astfel ca fiecare să știe cine îi este căpitan și sub ce stindard luptă; și după aceasta să pornească în întâmpinarea dușmanilor cu mult curaj și cu speranța că îi vor învinge, căci cauza lor este dreaptă. Toți au încuviințat vorbele lui și l-au rugat cu multă stăruință ca, datorită rangului său regesc, marii sale înțelepciuni și deosebitului său curaj, să rânduiască și să cârmuiască el toate acestea, căci toți i se vor supune; el a încuviințat, fiindcă știa prea bine că cererea lor este dreaptă și nu există motiv temeinic să nu primească.

Așa că a poruncit să se făptuiască ce hotărâseră, tabăra a fost ridicată și toată oastea înarmată și călare s-a adunat în acea luncă întinsă. Viteazul rege s-a așezat în mijlocul tuturor, călare pe un armăsar foarte mândru și voinic, cu o armură foarte bogată, însoțit de trei scutieri ce îi purtau armele și de zece paji, toți călare și cu tunici la fel, meniți să cutreiere câmpul de luptă și să le vină în ajutor cavalerilor aflați în nevoie; și cum regele era destul de în vârstă și aproape tot părul și barba îi erau cărunte, aprins la față, căci se încălzise din pricina armurii și a inimii sale înfocate, cum toți îl știau cât este de curajos, li se înfățișa oamenilor săi atât de chipeș, încât aceștia s-au simțit plini de curaj și orice urmă de teamă le dispăruse,

socotind că, după Dumnezeu, datorită acestei căpetenii vor dobândi gloria în luptă; și pe când stătea regele așa, s-a uitat spre don Cuadragante și i-a spus: „Curajosule cavaler, vouă vă încredințez avangarda, iar tu, fiul meu Amadis, cu Angriote de Estravaus, don Gavarte de la Valea Temătoare, Enil, Balais de Carsante și Landin, să îl întovărășiți cu cinci sute de cavaleri din Irlanda și o mie cinci sute din cei aduși de mine. Voi, viteazule nepot Agrajes, veți fi căpetenia celui de-al doilea grup, și vă vor însoți don Bruneo de Bonamar și Branfil, fratele său, cu oamenii lor; și astfel, împreună cu ai voștri, veți fi o mie șase sute de cavaleri. Domnia voastră, cinstite cavaler Grasandor, veți comanda al treilea grup. Iar tu, fiul meu Florestan, însoțit de Dragonis, Landin de Fajarque și Elian cel Chipeș, cu oamenii tatălui tău, regele, și cu Trion și oștea reginei Briolanja, veți merge împreună cu ei”. Apoi i-a spus lui Brian de Monjaste: „Voi, cinstite cavaler, nepotul meu, veți fi căpetenia celui de-al patrulea grup, alcătuit din oamenii voștri și trei mii dintre cavalerii împăratului de la Constantinopol, și astfel veți avea cinci mii de cavaleri; și să vă însoțească Madancil de la Puntea de Argint, Sadamon și Orlandin, fiul contelui de Orlandia”. Lui don Gandales i-a poruncit să ia o mie de cavaleri dintre ai săi, ca să le fie de ajutor acolo unde va fi încleștarea mai mare. Regele l-a luat cu sine pe Gastiles cu restul cavalerilor trimiși de împăratul de la Constantinopol, urmând să lupte el însuși sub stindardul acestuia, și i-a rugat pe toți să privească însemnele împărătești ca și cum s-ar fi aflat acolo împăratul în persoană.

Rânduite grupurile, cum ați auzit, au pornit toți la drum, sunând din trâmbițe și din alte multe instrumente de luptă. Oriana și reginele, cu prințesele, doamnele și domnișoarele îi priveau și se rugau lui Dumnezeu din toată inima să îi ajute și să facă astfel încât să se ajungă la împăcare.

Acum, însă, istoria nu vă mai povestește despre ei, lăsându-i să se îndrepte spre vrăjmașii lor, cum ați auzit, și se întoarce la Arcalaus Vrăjitorul.

• CAPITOLUL CVIII •

Cum, aflând Arcalaus Vrăjitorul că toți acești cavaleri se pregătesc pentru bătălie, a trimis, în cea mai mare grabă, să fie chemat

regele Arabigo și oastea sa

Arcalaus Vrăjitorul, așa cum ați auzit, le spusese să fie pregătiți regelui Arabigo, lui Barsinan, seniorul de Sansueña, regelui din Insula Adâncă, ce scăpase cu viață din bătălia celor șapte regi, și tuturor rudelor lui Dardan Trufașul; și de cum a aflat că se strânseseră oștile chemate de regele Lisuarte și de Amadis, l-a trimis la aceștia în graba mare pe un cavaler, rudă de-a sa, pe numele său Garin, feciorul lui Grumen, cel ucis de Amadis când a eliberat-o pe Oriana din mâinile lui Arcalaus Vrăjitorul, ale sale și ale celorlalți trei cavaleri, așa cum se povestește în cartea întâi a acestei istorii, poruncindu-i să nu-și afle odihnă nici ziua nici noaptea, până nu îi va înștiința pe toți acești regi și cavaleri, zorindu-i să pornească la drum; Arcalaus a rămas în castelul său și a trimis după prietenii săi și după cei din neamul lui Dardan, strângând și el cât mai mulți oameni cu putință. Și Garin acesta a ajuns la regele Arabigo, pe care l-a aflat în marea sa cetate Arabiga, cea mai însemnată din tot regatul, după numele căreia toți regii de acolo se numeau Arabigo, dar și fiindcă stăpâneau o mare parte din pământul Arabiei; Garin le-a adus la cunoștință lui și tuturor celorlalți ce își pregătiseră armatele tot ce îi spusese Arcalaus; și de cum au aflat veștile, pe dată, fără să mai zăbovească, și-au chemat oamenii și s-au strâns cu toții laolaltă în apropierea unei cetăți foarte mândre din ținutul Sansueñei, pe numele ei, Califan; aici și-au ridicat corturile pe un câmp, și să fi fost până la vreo douăsprezece mii de cavaleri; apoi și-au strâns întreaga flotă, ce era destul de mare și cu marinari destoinici, au încărcat cât mai multe merinde cu putință, ca cei ce pleacă într-o țară străină, și, cu multă voie bună, având vreme prielnică, au pornit la drum pe mare și, după opt zile, au ajuns în Marea Britanie, într-un loc unde Arcalaus avea o fortăreață foarte puternică, port la mare; Arcalaus strânsese acolo însă șase sute de cavaleri foarte viteji, care, mai toți îi urau pe regele Lisuarte și pe Amadis, fiindcă aceștia îi urmăriseră tot timpul, ca pe niște răufăcători ce erau, ucigându-le multe neamuri, și mai toți erau niște fugari.

Când corăbiile au intrat în port, nu vă pot spune ce bucurie a fost pe unii și pe alții, dar cum Arcalaus aflase de la iscoadele sale că oștile regelui Lisuarte și cele ale lui Amadis porniseră unele în întâmpinarea celorlalte, precum și ce drum urmau, au plecat și ei pe dată, cu toții. În fruntea lor mergea Barsinan, cavaler tânăr și

neîndurător, foarte dornic să răzbune moartea tatălui și fratelui său, Gandalod, și să-și arate curajul și vitejia inimii sale, cu două mii de cavaleri și câțiva arcași și arbaletieri. Arcalaus conducea al doilea grup, și puteți să mă credeți că nu era cu nimic mai prejos decât primul în privința curajului și a vitejiei fără margini, căci, deși își pierduse jumătate din mâna dreaptă, la mare depărtare în jur n-ai fi aflat cavaler mai iscusit decât el în mânuirea armelor, nici mai viteaz; dar mârșăviile și vicleniile lui îi întunecau toată gloria pe care o dobândea prin curaj; Arcalaus îi avea sub ordinele sale pe cei șase sute de cavaleri, iar regele Arabigo i-a mai dat două mii patru sute dintre ai săi. Regele Arabigo împreună cu celălalt rege, al Insulei Adânci, conduceau al treilea grup, alcătuit din restul oamenilor, și erau însoțiți de șase cavaleri, rude ale lui Brontajar Danfania, cel ucis de Amadis în timpul bătăliei cu cei șapte regi, când purta coiful auriu, așa cum se povestește în cartea a treia a acestei istorii; acest Brontajar Danfania era atât de vânjos la trup și de puternic, încât cei din tabăra sa speraseră să învingă cu ajutorul lui, și cu siguranță că așa s-ar fi întâmplat, dacă Amadis, văzând ce mult rău le pricinuiește oamenilor regelui Lisuarte și chibzuind că dacă va fi continuat să lupte ar fi ajuns el singur pentru ca cei din tabăra sa să câștige bătălia, nu s-ar fi îndreptat spre el și nu i-ar fi dat acea lovitură ce l-a amețit, făcându-l să se prăbușească la pământ și să-și dea sufletul. Acești șase cavaleri de care am pomenit sosiseră din Insula Săgetătorilor, unde se spune că își aveau sălașul dintru început săgetătorii, oameni foarte mari la trup și foarte puternici, coborâtori în linie dreaptă din cei mai mari și mai viteji uriași din câți trăiseră în lume. Aflând aceștia, deci, de această mare bătălie ce se pregătește, și-au pus în minte să ia parte la ea, atât pentru a răzbuna moartea lui Brontajar, ce fusese cel mai de seamă bărbat din neamul lor, dar și pentru a-și încerca puterile cu acei cavaleri a căror mare faimă le ajunsese la urechi; din această pricină se alăturaseră regelui Arabigo, ce tare s-a bucurat de venirea lor și i-a rugat să rămână lângă el, ceea ce ei au primit, dar împotriva voinței lor, căci ar fi vrut mai mult să se afle printre cei din frunte. În acest răstimp a sosit acolo și ducele de Bristoya, care deși fusese chemat de Arcalaus, nu cutezase să vină, socotind vorbele acestuia ușuratice și rostite ca să se afle în treabă; dar văzând ce oaste mare adunase acesta, a chibzuit că e bine să i se alăture, ca să răzbune, de avea să poată, moartea tatălui său, ucis de don Galvanes, Agrajes și Olivas, cum se povestește în

prima carte a acestei istorii, și să-și redobândească pământurile pe care i le luase regele Lisuarte spunând că tatăl său murise ca un trădător; ducele cugeta că dacă îi va merge rău regelui Lisuarte, și-ar putea recâștiga drepturile, iar dacă va fi învins Amadis, ar putea să se răzbune pe cei ce îi făcuseră atât rău; și de cum a sosit și l-au văzut regele Arabigo și ceilalți domni și au aflat cine este, tare s-au mai bucurat și s-au simțit încurajați foarte de venirea sa acolo, căci îl prețuiau mai mult pe un senior pământean al acelei țări, ce stăpânea acolo câteva castele și cetăți și li se alătură cu oamenii săi, decât pe un altul străin. Acest duce a luat comanda oamenilor săi și a încă cinci sute de cavaleri dintre cei ai regelui Arabigo; și cu toată această oaste, cum ați auzit, rânduiți cum v-am spus, au pornit la drum, ferindu-se cât mai mult cu putință, hotărâți să se așeze într-un loc unde să fie în siguranță și să se arate în clipa când vor trebui să-și lovească dușmanii.

• CAPITOLUL CIX •

Cum împăratul Romei și regele Lisuarte se îndreptau cu toată oastea spre Insula Ferecată, în căutarea dușmanilor lor

Istoria povestește că împăratul Romei și regele Lisuarte au părăsit tabăra ce o ridicaseră în apropiere de Vindilisora, cu toate oștile de care v-am vorbit, și au hotărât să facă acel drum foarte încet, pentru ca oamenii și caii să nu fie obosiți; așa că, în ziua aceea n-au umblat mai mult de trei leghe și și-au instalat tabăra în apropierea unei păduri, pe o câmpie întinsă, unde s-au odihnit în noaptea aceea; a doua zi în zori, au pornit iarăși, în aceeași ordine, cum v-am istorisit, și și-au văzut mai departe de drum, până au aflat de la niște localnici că regele Perion și oastea sa se îndreaptă spre ei și că se află la două zile de drum. Pe dată regele Lisuarte i-a poruncit lui Ladasin Spadasinul, cum i se zicea, vărul primar al lui don Guilan, să meargă cu cincizeci de cavaleri în recunoaștere, la trei leghe înaintea oastei; în a treia zi, aceștia s-au întâlnit cu avangarda rânduită de regele Perion cu același țel, alcătuită din patruzeci de cavaleri conduși de Enil; și pe dată au trimis și unii și alții curieri să ducă vestea. Dar n-au cutezat să se înfrunte, fiindcă așa era porunca; oștile au sosit dintr-o parte și din cealaltă și s-au oprit la o leghe depărtare una de

alta, pe o câmpie întinsă și netedă. În fiecare tabără se aflau mulți cavaleri foarte iscusiți în purtarea războaielor, și cu greu se puteau întrece unii pe alții în pricepere, așa că amândouă oștirile au hotărât să-și întărească taberele cu multe șanțuri și alte mijloace de apărare, pentru a se putea retrage acolo, dacă lucrurile ar fi mers prost.

Și pe când oștile se aflau așa cum ați auzit, a sosit Gandalin, scutierul lui Amadis, ce venise cu Melicia din Gaula în Insula Ferecată și se grăbise tare să ajungă înainte de a se da bătălia; și iată din ce pricină: știți că Gandalin era feciorul acelui viteaz cavaler don Gandales, care îl crescuse pe Amadis. Și era frate de lapte cu acesta; și în ziua când Amadis a devenit cavaler, pe când se numea Feciorul Mării, a aflat că nu sunt frați adevărați cum crezuseră până atunci, iar Gandalin a rămas tot timpul scutierul său. Și cu toate că de multe ori îl bătuse la cap să îl facă și pe el cavaler, Amadis nu s-a încumetat să o facă, fiindcă acesta era cel mai bun lecuitor al suferințelor lui de îndrăgostit, cel ce de multe ori îi salvase viața, căci dacă atunci când își simțea inima chinuită și sfâșiată veșnic de dorul și dorințele sale pământești pentru doamna sa Oriana, n-ar fi găsit la el mângâiere, așa cum a găsit întotdeauna, de o mie de ori ar fi fost mort; și cum el îi cunoștea taina și nu putea cu nimeni altul sta de vorbă, dacă l-ar fi îndepărtat în vreun fel, ar fi însemnat să-și îndepărteze propria viață de sine; așa că, știind că dacă îl face cavaler nu mai puteau rămâne împreună, fiindcă Gandalin ar fi trebuit să pornească în căutarea unor aventuri ca să se acopere de slavă, deși judecata îl obliga să o facă, așa cum v-a istorisit această măreață istorie, atât pentru tatăl lui, ce îl salvase din valurile mării și îl crescuse, cât și pentru Gandalin însuși, care l-a slujit cum n-a mai fost slujit vreodată un cavaler de un scutier, nu îndrăznea să-l îndepărteze de lângă el; Gandalin știind aceasta, căci era tare înțelept la minte și îl iubea mult, cu toate că dorea foarte să devină cavaler, pentru a arăta că este feciorul viteazului cavaler Gandales, crescut de acest bărbat, nu cuteza să stăruie prea mult în rugămintea lui, văzându-l pe Amadis atât de chinuit; acum însă, știind că doamna sa Oriana este în puterea lui și că, de voie ori de nevoie, nu o va lăsa să plece de lângă el decât o dată cu propria lui viață, a socotit că poate să îi ceară, pe bună dreptate, să fie făcut cavaler, mai cu seamă cu un prilej atât de însemnat și vestit ca această bătălie; și, cu gândul acesta, după ce i-a transmis binecuvântările reginei, mama sa, și i-a povestit despre sosirea sorei sale, Melicia, bucuria Orianei, Mabiliei și a tuturor

acelor doamne la vederea ei, și că cel mai minunat lucru de pe lume este să le privești pe Oriana, regina Briolanja și Melicia, toate laolaltă, căci ele la un loc închipuie întreaga frumusețe a lumii, că don Galaor, fratele său, e nițel mai întremat și îi trimite salutări, într-o zi, l-a luat deoparte pe câmpul acela, să nu-i poată auzi nimeni, și i-a spus: „Domnule, cunoașteți pricina pentru care am încetat să vă cer cu aceeași stăruință și dorință ce se cuveneau să mă faceți cavaler, ca să-mi pot plăti cu cinste marea datorie față de tatăl și stirpea mea; dorința mea veșnică de a vă sluji și nevoia pe care ați avut-o întotdeauna de mine și de serviciile mele au făcut ca, în ciuda faptului că onoarea mea s-a aflat știrbită până acum, să vă vin în ajutor mai curând vouă decât mie, deși viața mea are o mare însemnătate pentru mine; acum, când pot fi scutit de aceasta, pentru că o știu în puterea voastră pe cea care vă făcea să suferiți atât de mult, n-aș mai putea găsi nici față de mine însumi și cu-atât mai puțin față de alții o scuză cinstită de a nu intra în ordinul cavalerilor. Și de aceea vă implor, seniore, să-mi arătați dragostea voastră și să aveți bunăvoința de a mă face cavaler, fiindcă știți ce dezonoare mă va acoperi de acum înainte dacă nu se va întâmplă asta, căci oricum și oriunde m-aș afla, voi rămâne supusul vostru, pentru a vă sluji cu dragostea și dorința ce le-ați cunoscut întotdeauna din parte-mi”. Când Amadis a auzit aceste vorbe, a fost atât de tulburat, încât o vreme n-a putut vorbi, iar apoi i-a spus: „Oh, adevăratul meu prieten și frate, ce greu îmi e să îndeplinesc ce îmi cereți! Credeți-mă că nu simt durere mai mică decât dacă inima mi-ar părăsi trupul și de aș găsi o cale dreaptă de a nu vă împlini voia, aș face-o din toate puterile mele; dar cererea voastră e atât de îndreptățită, încât nu poate fi respinsă cu niciun chip, și urmând mai mult datoria față de voi decât voia și dorința mea, m-am hotărât să fac ce îmi cereți; mă mâhnește doar că nu mi-ați spus-o mai din vreme, pentru a vă face cinstea ce o doriți, dăruindu-vă, o dată cu numele de cavaler, armele și calul pe care le meritați”. Gandalin a îngenuncheat vrând să-i sărute mâinile, dar Amadis l-a ridicat de jos și l-a îmbrățișat, cu ochii înotând în lacrimi datorită marii iubiri pentru el, căci se și vedea cuprins de o mare singurătate și tristețe când acesta nu va mai fi lângă el; Gandalin i-a spus: „Seniore, nu duceți grija asta, pentru că don Galaor, când a aflat de mine că vreau să devin cavaler, în marea lui bunătate și chibzuință, a poruncit să mi se dea calul și toate armele lui, căci lui, cu boala aceea, nu prea îi mai erau de folos; eu i-

am mulțumit și i-am spus că voi lua calul, fiindcă e foarte bun, precum și lorica și coiful, dar că restul armurii trebuie să fie albe așa cum se cere unui cavaler neofit; a vrut să-mi dăruiască și spada lui, dar eu, domnule, i-am spus că îmi veți da domnia voastră o spadă dintre cele primite în dar de la regina Menoresa, în Grecia, și cât am stat acolo am pus să mi se facă toate celelalte arme cuvenite, armura și tunica, așa că am totul la mine". „Dacă așa stau lucrurile – a răspuns Amadis –, ar fi bine ca în noaptea dinaintea bătăliei pe care o vom purta, să veghezi înarmat în paraclisul din cortul regelui, tatăl meu, și a doua zi să umbli îmbrăcat în armură, iar când va fi să pornim împotriva vrăjmașilor, regele te va face cavaler, căci știi prea bine că nu s-ar putea găsi în toată lumea bărbat mai viteaz, nici care să-ți facă mai multă cinste într-o asemenea împrejurare". Gandalin a zis: „Stăpâne, tot ce ați spus e adevărat și anevoie ar găsi cineva un alt cavaler așa cum e regele; dar eu nu voi primi însemnele de cavaler decât din mâna voastră". „Dacă asta ți-e voia – a răspuns Amadis –, așa să fie și să faci ce ți-am spus". „Totul se va face cum ați poruncit – a zis el –, căci Lasindo, scutierul lui don Bruneo, mi-a spus chiar acum, când am venit, că stăpânul lui a încuviințat să îl facă și pe el cavaler, și vom veghea împreună armele; iar Dumnezeu, în mila lui, îmi va arăta cum voi putea să-mi îndeplinesc datoriile întru slujirea sa și a cinstei mele, așa cum poruncește ordinul cavaleresc, astfel încât să se vadă ce am învățat de la domnia voastră". Amadis nu i-a mai spus nimic, căci simțea o mare tristețe auzind acele vorbe și mai mare încă la gândul că ele se vor împlini.

Apoi, Amadis s-a dus la rege, tatăl său, care se îngrijea de fortificațiile taberei și de pregătirea celor trebuincioase pentru bătălie, cum făceau și dușmanii săi; așa au petrecut oștile două zile, fără să facă alta decât să-și pregătească fiecare căpetenie oamenii aflați sub comandă, ca să fie gata de luptă. A doua zi pe înserat au ajuns și iscoadele regelui Arabigo în vârful unui munte ce se afla prin apropiere, dar n-au vrut să se arate, căci așa li se poruncise; iscoadele au privit taberele, foarte apropiate una de alta, cum v-am spus, și l-au înștiințat pe dată pe regele Arabigo; acesta, cu toți acei cavaleri, au hotărât ca iscoadele să se întoarcă acolo de unde pot vedea ce se întâmplă, iar ei să rămână ascunși cât mai mult cu putință și într-un asemenea loc, încât, chiar dacă ceilalți vor afla de ei și vor porni împotriva lor, să nu îi pască primejdia și să se poată retrage prin munți spre corăbii, de se vor afla la mare strâmtoare și se vor vedea

siliți să o facă; iar de va începe bătălia între ei, să poată ieși din ascunzătoare fără să bănuiască nimeni nimic și să-i lovească pe ceilalți, după cum le va fi voia. Și așa au și făcut: s-au așezat într-un loc sălbatic și greu de atins, au pus stăpânire pe toate trecătorile și povârnișurile muntelui și au ridicat întărituri, astfel încât erau apărați ca de o fortăreață; și aici au așteptat veștile de la iscoade; însă, n-au izbutit să se ascundă atât de bine încât regele Lisuarte să nu afle că debarcaseră în regatul lui și câtă oaste au; așa că a poruncit să fie strânse și aduse acolo, în ținut, toate bucatele, vitele și toate celelalte provizii, iar oamenii de prin sate și alte locuri mai puțin apărate să se refugieze în cetăți și orașe, care să fie păzite și apărate, și să nu le părăsească până nu se va sfârși bătălia; și a lăsat în fiecare dintre ele câțiva cavaleri, ce mare trebuință îi făceau în acele clipe. Dar n-a putut afla ce mai făcuseră ceilalți și unde se ascunseseră.

Regele Perion a aflat și el de sosirea acestora și se temea de ei, dar nu știa unde sunt. Așa că amândouă taberele erau înfricoșate de ei. Și stând lucrurile așa cum ați auzit, după trei zile de când se instalaseră taberele, împăratul Patin a prins să se zorească să dea bătălia, căci învins sau învingător, de-abia aștepta să se întoarcă în țara lui, fiindcă așa se întâmplă adesea cu oamenii flușturatici, care fac lucrurile în grabă și tot atât de iute se plictisesc de ele, cum făcea și acesta cu felul său ușuratic de a fi.

Amadis, Agrajes, don Cuadragante și toți ceilalți cavaleri tare îl zoreau, de asemenea, pe regele Perion să pornească bătălia, pentru ca Dumnezeu să fie judecătorul adevărului. Regele nu dorea mai puțin decât ceilalți acest lucru, dar zăbovise pentru a pregăti totul așa cum se cuvine, așa că au poruncit să se dea de veste ca a doua zi toți să asculte liturghia, să se înarmeze și fiecare să se înfățișeze căpeteniei sale, pentru că bătălia avea să se dea îndată după aceea; potrivnicii lor, de cum au aflat aceasta, au făcut la fel.

Și când s-au ivit zorii și au bătut clopotele, s-au auzit atât de bine dintr-o parte și alta, de parcă ar fi fost la un loc. Oamenii au prins să se înarmeze și să-și înșeueze caii, apoi au ascultat slujba și au pornit călare spre steagurile lor. Cine ar fi în stare și ar avea atâta ținere de minte încât, privind totul și fiind foarte atent, să poată povesti ori zugrăvi armurile și armăsarii, cu însemnele lor și pe cavalerii adunați acolo? De bună seamă că ar fi nebun de legat și lipsit cu totul de minte omul ce și-ar pune așa ceva în gând; de aceea, lăsând deoparte

tabloul general, vă vom spune câte ceva despre unii dintre ei; și vom începe cu împăratul Romei, care era vânjos la trup, puternic și cavaler destul de viteaz, dacă nu l-ar fi stricat marea lui trufie și puțina-i minte. Acesta îmbrăcase o armură neagră, cu coiful, scutul și tunica negre, dar pe scut era înfățișat chipul unei domnițe ce semăna cu Oriana, făcut din aur, foarte frumos lucrat și bătut cu multe nestemate și perle de mare preț, prins de scut în ținte de aur; pe viziera neagră a coifului avea niște fireturi frumos împletite, ca niște lanțuri, pe care le purta ca însemne, căci jurase să nu le lepede până ce nu-i va pune în lanțuri pe Amadis și pe toți cei ce o răpiseră pe Oriana. Călărea un armăsar chipeș și voinic și, cu lancea în mână, a ieșit din tabără și s-a dus la locul unde se hotărâse să se adune oamenii săi. În urma lui a ieșit de-ndată Floyan, fratele prințului Salustanquidio, în armură și având drept herb un desen în romburi galbene și negre, fără nimic altceva, dar părea foarte chipeș și deosebit printre oamenii săi. După el a ieșit Arquisil. Acesta avea un blazon albastru cu alb, cu o linie argintie la mijloc și tot câmpul semănat cu trandafiri de aur, așa că era foarte ușor de recunoscut. Regele Lisuarte avea un blazon negru cu acvile albe și o acvilă pe scut, fără nicio altă podoabă. Dar, în cele din urmă, herbul său s-a dovedit de mare preț, după faptele săvârșite de stăpân în acea bătălie. Regele Cildadan purta o armură neagră toată, căci după ce fusese învins în lupta celor o sută de cavaleri cu regele Lisuarte și rămăsese vasalul acestuia, nu mai purtase alt herb; despre regele Gasquilan al Suediei nu vă voi spune ce blazon avea, până la vremea potrivită, așa cum veți auzi mai departe. Regele Arban de Norgales, don Guilan Gânditorul și don Grumedan au vrut să îmbrace armuri mai mult folositoare decât arătoase, arătându-și astfel mâhnirea că îl văd pe stăpânul lor, regele, înfruntându-se cu cei ce trăiseră la curtea lui și îl slujiseră, aducându-i atâta cinste.

Acum o să povestesc cum erau îmbrăcați regele Perion, Amadis și câțiva dintre acei mari seniori din tabăra lor. Regele Perion și-a pus o armură cu coiful și scutul strălucitoare și foarte deschise la culoare, din oțel foarte bun, iar tunica era de mătase, în culori foarte aprinse; călărea un cal vânjos, dăruit de nepotul său, don Brian de Monjaste, căci tatăl acestuia îi trimisese douăzeci de armăsari mândri foc, pe care el îi dăruise mai multor cavaleri; așa a ieșit din tabără regele Perion, purtând însemnele împăratului de la Constantinopol. Amadis purta o armură verde, cea avută când îi ucisese pe Famongomadan și

Basagante, fiul lui, cei doi uriași cei mai puternici din lume; câmpul scutului era semănat cu mulți lei de aur și Amadis ținea mult la această armură, fiindcă o îmbrăcase când a plecat de pe Stâncă Săracului și se dusese să o întâlnească pe doamna sa la castelul Miraflores, așa cum se povestește în cartea a doua a acestei istorii. Don Cuadragante și-a luat blazonul său cânepiu cu flori de argint și călărea unul din armăsarii din Spania. Don Bruneo de Bonamar n-a vrut să-și schimbe herbul, ce înfățișa o domniță și un cavaler în genunchi, în fața ei, părând că îi cere îndurare. Don Florestan, viteazul și marele luptător cu lancea, avea drept blazon un câmp roșu presărat cu flori de aur și călărea un cal vânjos din cei primiți din Spania. Armura lui Agrajes era de culoare trandafirie pală, iar pe scut avea zugrăvită o mână de domnișoară ce ține strâns o inimă. Viteazul Angriote n-a vrut să-și schimbe blazonul, cu clopoței azurii și argintii; toți ceilalți, pe care nu îi mai pomenesc, ca să nu plictisesc cititorii, aveau armuri foarte bogate, fiecare pe gustul său; și așa au ieșit toți pe câmpul de luptă, în bună rânduială.

După ce s-au strâns toți oștenii, fiecare cu căpetenia sa, așa cum ați auzit, au pornit foarte încet pe câmp, la ceasul când se ivise soarele, ce își răsfrângea razele în armele lor; și cum toate erau noi, curate și strălucitoare, scânteiau de era o adevărată minune. La vremea asta au sosit și Gandalin și Lasindo, scutierul lui don Bruneo, cu armuri albe, așa cum trebuie să aibă cavalerii neofiți. Gandalin s-a dus la stăpânul său, Amadis, iar Lasindo, la don Bruneo. Când i-a văzut venind, Amadis a ieșit din rânduri și l-a rugat pe don Cuadragante să oprească oamenii, până îl va face cavaler pe scutierul său; și luându-l cu sine pe Gandalin, au pornit spre locul unde se afla regele Perion; pe drum, Amadis i-a spus lui Gandalin: „Adevăratul meu prieten, te rog mult ca astăzi, în această bătălie, să fii cu multă grijă și să nu te desparți de mine, ca să te pot ajuta la nevoie, fiindcă deși ai văzut multe bătălii și înfruntări însemnate și, după mintea ta, gândești că știi ce trebuie să faci și că trebuie doar să nu-ți lipsească curajul, să nu crezi că e așa, că e mare deosebirea între a privi și a făptui; și să știi că fiecare când privește lucrurile, socotește că le-ar face mult mai bine decât celălalt, dacă ar fi în locul lui, dar când se vede într-o asemenea situație, i se ridică multe piedici în cale, și nefiind învățat cu ele, greșește și vede că totul e altfel decât gândise înainte; și asta pentru că totul este să făptuiești, chiar dacă poți învăța privind; și cum tu îți începi viața de cavaler cu o luptă atât de

însemnată ca cea de acum și trebuie să te păzești de foarte mulți dușmani, e nevoie, pentru a-ți apăra atât viața cât și cinstea, care este mai prețuită și trebuie socotită mai de preț, să te porți cu multă înțelepciune și judecată, neîngăduindu-i curajului să-ți tulbure mintea, când te vei înfrunta cu vrăjmașii noștri; iar eu voi avea grijă să te urmăresc cât mai mult cu putință, și tot așa să faci și tu oricând vei vedea că e nevoie". Gandalin, auzind aceste vorbe, i-a răspuns: „Domnul meu, voi face întocmai cum porunciți, pe cât îmi va sta în putință și mă voi pricepe, și deie Domnul așa să fie, căci greu mi-ar cădea să mă aflu acolo unde aș avea nevoie de ajutorul vostru". Așa au ajuns la regele Perion și Amadis i-a spus: „Seniore, Gandalin vrea să devină cavaler și mult mi-ar fi plăcut să fie făcut de domnia voastră; dar cum el dorește să fac eu aceasta, am venit să vă rog să îi înmânați voi spada, pentru ca, atunci când se va afla la nevoie, să-și amintească de această mare cinste și de cel ce i-a arătat-o". Regele l-a primit pe Gandalin și a recunoscut calul lui don Galaor, fiul său, și, cu ochii plini de lacrimi, i-a spus: „Gandalin, prietene, cum se simțea don Galaor când te-ai despărțit de el?" Gandalin i-a răspuns: „Cu sănătatea mult mai bine, stăpâne, dar cu inima îndurerată și mâhnită, fiindcă, deși i s-a ascuns cât mai mult plecarea voastră, tot a aflat, fără să știe însă și pricina, și m-a implorat să-i spun adevărul, dacă îl știu; eu i-am răspuns, stăpâne, că ceea ce aflasem e că porniserăți în ajutorul regelui Scoției, tatăl lui Agrajes, ce avea o sfadă cu niște vecini de-ai săi; și n-am vrut să îi spun adevărul, chibzuind că așa e mai bine pentru starea lui și bătălia aceasta". Regele a oftat din greu, căci îl iubea pe Galaor din adâncul ființei sale și socotea că, după Amadis, nu se află pe lume cavaler mai desăvârșit ca el, atât în privința curajului, cât și a tuturor celorlalte însușiri ce se cuvine a le avea un cavaler; și a spus: „Oh, bunul meu fiu! Deie Domnul să nu-ți văd moartea și să scapi cu cinste de această mare dragoste ce i-o porți regelui Lisuarte, pentru ca, liber fiind, să-ți poți ajuta frații și neamul".

După aceasta, Amadis a luat o spadă adusă de Durin, fratele domnișoarei din Danemarca, căruia îi poruncise să-i fie de ajutor, i-a dat-o regelui și l-a făcut cavaler pe Gandalin, sărutându-l și legându-i pintenul drept; regele l-a încins cu spada, și astfel a primit însemnele de cavaler din mâna celor mai viteji cavaleri ce au purtat vreodată armură; Amadis l-a luat cu el pe Gandalin și s-au întors la don Cuadragante; acesta i-a ieșit înainte lui Gandalin și l-a îmbrățișat în

semn de cinstire, spunându-i: „Prietene, deie Domnul să slujiți la fel de bine ordinul cavaleresc, cum au fost slujite virtutea și însușirile alese ce trebuie să le aibă un bun scutier; și cred că așa va fi, pentru că, de cele mai multe ori, un început bun are un sfârșit bun”. Gandalin i-a mulțumit preaplecat pentru cinstea arătată.

Lasindo a fost făcut cavaler de stăpânul său, iar Agrajes i-a încins spada. Și puteți să mă credeți că acești doi cavaleri neofiți au săvârșit atâtea fapte de arme în această primă bătălie la care luau parte, trecând prin atâtea primejdii și munci, încât și-au câștigat cinste și multă slavă pentru tot restul zilelor lor, așa cum vă va spune mai pe îndelete istoria noastră, ceva mai departe. Și înaintând oastea cum v-am spus, n-au mers mult și i-au văzut pe vrăjmași îndreptându-se spre ei, rânduiți așa cum v-am povestit mai înainte; și când au fost aproape unii de alții, Amadis și-a dat seama după însemne că împăratul Romei e în frunte și tare s-a bucurat că prima ciocnire va fi cu acesta, pentru că, deși nu îl iubea pe regele Lisuarte, tot timpul își amintea că trăise la curtea sa și că acesta îi arătase multă cinstire, dar cel mai tare îl speria faptul că este tatăl doamnei sale, căci mult se temea să nu o supere, și își pusese în minte, de avea să poată fără prea mari primejdii, să stea cât mai departe de regele Lisuarte, ca să nu se întâlnească cu el să nu-i dea motiv de supărare. Cu toate că știa foarte bine, din cele petrecute mai înainte, că regele nu îi va arăta aceeași bunăvoință, ci va căuta să-l ucidă ca pe un dușman de moarte. Gândurile lui Agrajes, însă, trebuie să vă spun că erau tare deosebite de ale lui Amadis, căci nu-l ruga pe Dumnezeu decât să îl călăuzească astfel încât să îl lovească de moarte pe rege și să-i spulbere pe toți ai săi, căci veșnic îi răsuna în urechi neobrăzarea acestuia și nerecunoștința ce le-o arătase atunci, cu Insula Mongaza, precum și ce îi făcuse lui don Galvanes, unchiul său, și celor de lângă el, care deși primise acea insulă, îi rămăsese vasal mai mult întru rușinea decât întru cinstea sa. Și dacă atunci ar fi fost după el, nu l-ar fi lăsat pe unchiu-su să primească insula, ci mai degrabă i-ar fi dăruit el un alt ținut în regatul tatălui său; și stăpânit fiind de o furie atât de mare, de mai multe ori a fost cât pe ce să piară în timpul bătăliei, pentru că se arunca în cele mai mari încleștări, ca să-l ucidă ori să-l ia captiv pe regele Lisuarte; dar cum acesta era curajos și tare priceput în meșteșugul războaielor, nu se temea prea mult de Agrajes și nu înceta să fie peste tot unde trebuia să lupte, așa cum o să vă spun mai la vale.

Pe când oștile erau gata să se năpustească una împotriva alteia, așteptând doar sunetul trâmbițelor și surlelor, Amadis, care se afla în frunte, a văzut venind dinspre vrăjmași un scutier în goana calului, întrebând cu glas tare dacă se află acolo Amadis de Gaula. Amadis i-a făcut semn cu mâna să se apropie de el. Scutierul a făcut întocmai și când a ajuns lângă el, Amadis l-a întrebat: „Scutiere, ce doriți? Eu sunt cel de care întrebați”. Scutierul s-a uitat la el și i s-a părut că în toată viața lui nu mai văzuse un cavaler atât de bine făcut și mândru în șa, și i-a spus: „Viteazule domn, cred că voi sunteți, pentru că înfățișarea voastră adevărește marea voastră faimă”. „Atunci, spuneți ce doriți”, a zis Amadis. Scutierul i-a spus: „Domnule, Gasquilan, regele Suediei, stăpânul meu, vă trimite vorbă că mai de demult, pe când regele Lisuarte purta război cu voi, cu don Galvanes și cu mulți alți cavaleri aflați de partea voastră, însoțit și el, la rându-i, de mulți cavaleri, pentru cucerirea Insulei Mongaza, el a sosit aici cu gândul și dorința de a se lupta cu voi, nu pentru că v-ar fi purtat dușmănie, ci datorită marii voastre faime și a marilor voastre isprăvi cavalerești; stăpânul meu a luat parte la acel război până ce, greu rănit, s-a întors în țara sa, aflând că domnia voastră nu erați acolo și nu-și putea împlini dorința; acum, când regele Lisuarte l-a înștiințat de această bătălie la care luați parte, ce, datorită pricinilor însemnate ce au dus la ea nu va putea fi împiedicată, a sosit aici cu aceeași dorință și vă cere, domnule, ca mai înainte de a se ciocni oștile, să frângeți cu el vreo două-trei lănci, ceea ce el cu plăcere ar face; căci după ce oștile se vor încleșta, nu se va putea întâlni cu domnia voastră în voie, fiind împiedicat de mulți alți cavaleri”. Amadis a răspuns: „Bunule scutier, spuneți-i regelui, stăpânul vostru, că tot ce mi-a transmis prin voi, am aflat încă din timpul acelui război la care n-am luat parte; și că socotesc dorința lui mai curând o dovadă de mare curaj decât semn de dușmănie ori de ură, simțindu-mă foarte măgulit, deși faptele mele nu sunt pe măsura faimei lor, că un bărbat atât de ales și atât de vestit mă prețuiește așa de mult; dar fiindcă ceea ce îmi cere e mai mult o toană decât o nevoie, aș vrea, dacă îi este pe plac, să-mi pună la încercare vitejia într-o încercare mai spre cinstea și folosul său; dacă, însă, îi face mai multă plăcere ce mi-ați spus din partea sa, voi îndeplini ce îmi cere”. Scutierul i-a spus: „Domnule, regele, stăpânul meu, știe foarte bine cum v-ați luptat cu Madarque, uriașul din Insula Tristă, tatăl lui, și cum l-ați învins, ca să-i salvați pe regele Cildadan și pe don Galaor, fratele vostru, și, cu toate că acest lucru îl privește

direct, căci are o datorie față de tatăl său, știind cu câtă curtenie v-ați purtat cu el, socotește că meritați mai degrabă mulțumiri decât o pedeapsă; și dorința lui de a-și măsura puterile cu domnia voastră se datorează doar faptului că vă pizmuiește vitejia, cugetând că, de vă va învinge, va fi cel mai slăvit și mai vestit dintre toți cavalerii din lume, iar de va fi învins, nu va fi o mare rușine să fie înfrânt de mâna celui ce a doborât atâția cavaleri, uriași și alte ființe și monștri ce n-au nimic comun cu natura omenească". „Dacă așa stau lucrurile – a răspuns Amadis –, transmiteți-i ce v-am spus, cum că sunt gata să fac ceea ce îmi cere, dacă asta e plăcerea sa".

• CAPITOLUL CX •

Care arată din ce pricină acest Gasquilan, regele Suediei, l-a trimis pe scutierul său la Amadis, să-i ceară ce ați auzit mai înainte

Istoria povestește pricina pentru care acest cavaler a venit de două ori ca să îl caute pe Amadis și să se lupte cu el, căci ar fi o sminteală ca atunci când un domnitor atât de mare ca acesta vine de pe meleaguri așa de îndepărtate ca regatul său, cu asemenea gânduri, să nu-i fie cunoscute și știute bunele dorințe. În cartea a treia v-am povestit că acest Gasquilan era fiul lui Madarque, uriașul de pe Insula Tristă și al unei surori a lui Lancino, regele Suediei, și astfel a ajuns rege, căci unchiul său a murit fără urmași; și cum era voinic foarte, ca orice fecior de uriaș, și foarte puternic, multe isprăvi de arme a săvârșit întru cinstea sa, în chip atât de desăvârșit, încât peste tot în ținuturile acelea nu se vorbea atât de mult de vitejia vreunui cavaler, cum se vorbea despre el, deși era tânăr. Acest Gasquilan s-a îndrăgostit nespus de o prințesă frumoasă coz, numită Frumoasa Pinela, care, după moartea tatălui ei, regele, a rămas stăpânitoarea Insulei Întărite, ce se învecinează cu regatul Suediei; și de dragul ei a săvârșit mărețe isprăvi și a trecut prin multe încercări și primejdii pentru a o face pe prințesă să-l iubească; ea, însă, știind că Gasquilan se trage din stirpea urieșească și că e tare șiret și trufaș, nu i-a dat nicio clipă vreo speranță că îi va împlini dorințele, dar câțiva dintre marii nobili ai regatului ei, temându-se de puterea și trufia acestui Gasquilan, care, văzând că nu izbândește în iubirea lui, ar fi putut să-

și schimbe marea dragoste în ură și dușmănie, așa cum se întâmplă uneori, și vecinătatea lor pașnică să se sfârșească printr-un crud război, s-au gândit să o sfătuiască să nu-i mai respingă cu atâta neîndurare soliile și să-l amâne la nesfârșit, cât mai mult cu putință, dându-i o oarecare speranță; și o dată această hotărâre luată, când doamna s-a văzut foarte asaltată de regele Gasquilan, i-a trimis vorbă că, deoarece Dumnezeu o făcuse stăpână unui ținut atât de întins, gândul ei este, și așa îi făgăduise și tatălui ei când acesta își dăduse ultima suflare, să se mărite doar cu cel mai viteaz cavaler din câți se pot afla în lume, chiar de nu va fi de rang prea mare; prin urmare, ea se străduise în fel și chip să afle cine ar fi acesta și trimisese soli pe multe meleaguri străine, care i-au adus vești despre un cavaler, pe numele său Amadis de Gaula, mai presus decât toți ceilalți cavaleri din lume în privința curajului și vitejiei, căci săvârșise și dusese la bun sfârșit isprăvi pe care alții nici cu gândul nu îndrăzneau să le făptuiască; iar dacă el, regele, este atât de viteaz și de curajos, să se înfrunte cu acest Amadis și să îl învingă, și-atunci ea va împlini dorințele sale și făgăduiala făcută tatălui ei, îi va dărui iubirea și îl va face stăpânul ei și al regatului ei, convinsă fiind că după Amadis nu se mai afla altul să-i stea alături în vitejie. Acesta a fost răspunsul dat de frumoasa prințesă, ca să scape de stăruințele lui Gasquilan și pentru că din spusele supușilor săi, care îl cunoscuseră pe Amadis și auziseră despre marile sale isprăvi, aflase că Gasquilan nu îi stătea nici pe departe alături în vitejie. De cum a auzit aceasta, Gasquilan, atât datorită marii lui iubiri pentru această prințesă, cât și îngâmfării și trufiei sale, a prins să caute calea de a îndeplini ce i se ceruse și din pricina asta, cum ați auzit, a plecat de două ori din regatul său, în căutarea lui Amadis. Prima dată, când cu războiul pentru Insula Mongaza, de unde s-a întors rănit în urma unei lovituri grele date de don Florestan în bătălia purtată de acesta cu regele Arban de Norgales și cu el; și a doua oară, acum, chemat de regele Lisuarte, fiindcă până atunci nu mai aflase defel vești despre Amadis, deoarece acesta cutreierase pe ascuns, sub numele de Cavalerul Spadei Verzi, Insulele României, Germania și împărăția Constantinopolului, unde săvârșise nemaipomenite isprăvi cavalerești povestite în partea a treia a acestei istorii.

Scutierul s-a întors la Gasquilan cu răspunsul lui Amadis, așa cum l-ați auzit și, de cum l-a aflat, Gasquilan i-a spus: „Prietene, mi-ai adus răspunsul mult dorit și totul e acum pe voia mea, căci vreau să

câștig dragostea doamnei mele, dacă sunt acel Gasquilan pe care îl cunoști”. Și a cerut să i se aducă armura, care era după cum urmează: tunica și năframa legată de vizieră erau cenușii cu grifoni aurii, coiful și scutul erau strălucitoare ca o oglindă, iar în mijlocul scutului, era prins în ținte de aur un grifon bătut cu multe pietre prețioase și perle de mare valoare. Grifonul străpungea cu ghearele sale o inimă, vrând să întruchipeze, cu marea lui sălbăticie, neîndurarea și marea cruzime a doamnei sale, căci așa cum inima aceea era străpunsă de ghearele grifonului, așa era inima lui Gasquilan chinuită de mari suferințe și dorințe din pricina ei; și regele avea de gând să poarte acest herb până o va cuceri pe doamna sa, dar și pentru că purtându-le în amintirea ei, se simțea îmbărbătat și alinat foarte în suferința lui.

Și îmbrăcat așa cum ați auzit, a pus mâna pe o lance groasă, cu vârful mare și lucitor și i s-a înfățișat împăratului, cerându-i să binevoiască a porunci oamenilor săi să nu pornească la atac până nu se va înfrunta în lănci cu Amadis, cum se înțeleseseră, și să nu-l mai socotească adevărat cavaler, dacă de la prima înfruntare nu îl va înlătura din calea sa. Împăratul, care îl cunoștea pe Amadis mai bine decât celălalt, și încă pe pielea lui, deși nu și-a arătat gândul, a fost convins că-i va fi mai greu decât își închipuie să ducă la bun sfârșit înfruntarea. Astfel, Gasquilan, a ieșit din mijlocul oastei și toți au rămas pe loc să privească lupta dintre acești doi cavaleri atât de vestiți și de însemnați. Gasquilan a ajuns în partea unde se afla Amadis pregătit să-l întâmpine; și cu toate că Amadis știa că are de-a face cu un cavaler neînfricat, îl socotea atât de îngâmfat și de trufaș, că nu punea mult preț pe forța lui, pentru că celor ca el, atunci când cugetă că vor făptui lucruri deosebite și au mai multă nevoie de ajutor, Dumnezeu le frângea marea trufie, pentru a le da o pildă celorlalți; așa că, văzându-l venind, și-a îndreptat calul spre el, s-a acoperit cât mai bine cu putință cu scutul și, dând pinteni calului, a pornit cât mai vijelios împotriva lui; Gasquilan a pornit și el cât mai năprasnic îl putea purta armăsarul său, și s-au izbit în scuturi atât de tare, că lăncile le-au zburat în aer făcute țăndări și când s-au ciocnit unul de celălalt, lovitura a fost atât de puternică de toți și-au zis că amândoi s-au făcut fărâme; Gasquilan a fost azvârlit din șa și cum era voinic și izbitura zdravănă, a căzut atât de rău pe pământul tare, că și-a pierdut simțirea și nu s-a mai putut ridica, rămânând întins ca mort pe câmpul de luptă, cu mâna dreaptă pe care căzuse, ruptă;

calul lui Amadis și-a frânt spata și nu s-a mai putut ține pe picioare, iar Amadis a fost și el cam năucit de izbitură, dar nu atât de tare încât să nu sară din șa iute, mai înainte de a se prăbuși calul, și s-a dus pe jos spre locul unde zăcea Gasquilan, să vadă dacă a murit.

Împăratul Romei, care privea înfruntarea, văzându-l mort pe Gasquilan, căci așa au crezut și el și toți ceilalți, și pe Amadis pe jos, i-a strigat lui Floyan, ce se afla în frunte, să pornească lupta cu oamenii săi; don Cuadragante, văzând asta, a dat pinteni calului și le-a strigat alor săi: „Loviți-i, domnilor, și nu lăsați pe nimeni în viață". Și s-au năpustit unii contra celorlalți; Gandalin, văzând că stăpânul său Amadis a rămas fără cal și că oștile au pornit lupta, s-a temut foarte pentru viața lui și a luat-o înaintea tuturor, să-i vină în ajutor; și cum l-a văzut pe Floyan în fața oamenilor săi, a pornit spre el și s-au lovit atât de strașnic amândoi, încât Floyan a căzut de pe cal, iar lui Gandalin i-au scăpat picioarele din scări, dar nu s-a prăbușit. Atunci au sosit mulți romani să-l ajute pe Floyan, și don Cuadragante pe Amadis și fiecare l-a urcat pe calul său pe cel aflat pe jos, că altceva nu aveau ce face; dar romanii sosiseră în număr mare și l-au ridicat iute pe Gasquilan, ce își mai venise în simțiri, scoțându-l cu multă trudă din vâltoare. Don Cuadragante, în iureșul său, mai înainte de a-și pierde lancea, doborâse la pământ patru cavaleri și Angriote de Estravaus a luat calul primului doborât și i l-a adus lui Amadis; Gavarte de la Valea Temătoare și Landin l-au urmat pe don Cuadragante și multă pagubă le-au făcut dușmanilor, căci erau pricepuți în acest meșteșug. Aceștia de care vă zic au ajuns în fruntea cetei lor, dar când oștile s-au împreunat, larma și strigătele erau atât de mari, că nu se mai auzeau unii pe alții; și să fi văzut atunci cai fără stăpâni și stăpânii lor morți ori răniți, peste care treceau cei ce izbuteau să înainteze; Floyan, cum era puternic și dornic să câștige glorie și să răzbune moartea lui Salustanquidio, fratele său, de cum s-a văzut iarăși călare, a luat o lance și s-a năpustit asupra lui Angriote, căci îl văzuse săvârșind fapte de arme deosebite; și l-a izbit pieziș atât de puternic, de cât pe ce să-l doboare de pe cal; apoi, cum își frânsese lancea, a pus mâna pe spadă, și l-a pălit pe Enil, ce se afla în fața lui, dându-i o lovitură atât de zdravănă în coif, de au scăpărat scântei din el, trecând atât de vijelios printre amândoi și croindu-și drum prin mulțime, că niciunul dintre ei nu l-a putut lovi și tare s-au mai minunat de vitejia și marele său curaj; iar înainte de a ajunge la ai săi, i-a ieșit în cale un cavaler din Irlanda, supus al lui don

Cuadragante, căruia i-a dat o asemenea lovitură în umăr, că i l-a retezat până la os și cavalerul a fost atât de zdrobit, că a fost nevoit să iasă din luptă. În acest timp, Amadis i-a luat cu el pe Balais de Carsante și pe Gandalin și, cu multă înverșunare, văzând că romanii nu se lasă, a intrat în grosul oștirii dintr-o coastă, cât mai năprasnic, împreună cu cei ce îl urmau, împărțind asemenea lovituri de spadă, că nu era om să-l vadă și să nu se înfricoșeze foarte; și mai abitir s-au înfricoșat cei ce îi stăteau împotrivă, căci cuprinși de groază n-au mai cutezat să-i țină piept și s-au vârât unii în alții, cum fac vitele când le încolțesc lupii; și pe când Amadis înainta astfel, fără să i se mai împotrivească nimeni, i-a ieșit în întâmpinare un frate bastard al reginei Sardamira, pe numele său Flamineo, cavaler iscusit în fapte de arme, care, văzând că Amadis face adevărate minuni și nimeni nu cutează să i se împotrivească, a pornit spre el și l-a izbit cu lancea în scut, înfundându-l, dar lancea i s-a făcut țăndări; trecând pe lângă. El, Amadis a vrut să-l pălească în coif, dar din goana calului n-a izbutit și a lovit calul în spinare, în partea din spate a șeii, spintecându-i o bună bucată din trup, astfel că s-a prăbușit greu la pământ, încât Amadis și-a zis că îi spintecase spatele. Don Cuadragante și ceilalți cavaleri, ce luptau de partea cealaltă, îi încolțiseră atât de tare pe vrăjmași, încât dacă nu le-ar fi venit în ajutor Arquisil cu al doilea grup, ar fi fost zdrobiți și învinși toți; dar o dată cu sosirea acestuia, și-au adunat puterile și s-au simțit plini de curaj, astfel că, de o parte și de alta au fost doborâți la pământ peste o mie de cavaleri. Arquisil s-a înfruntat cu Landin, nepotul lui don Cuadragante, și s-au izbit atât de puternic în lănci și în cai, încât amândoi au căzut pe jos. Floyan, care alerga în toate părțile, i-a venit în ajutor cu cincizeci de cavaleri lui Flamineo, rămas pe jos, și i-a adus un cal, căci Amadis, după ce îl doborâse, nu s-a mai îngrijit de el, ci, văzând că sosește al doilea grup al oștirii, ca să fie primul în calea lui, l-a lăsat în mâinile lui Gandalin și Balais, ce și-au zis că murise, așa că au pornit să atace oastea lui Arquisil, ca să îi apere pe oamenii lor fiindcă noii veniți erau odihniți foarte și plini de forță; Floyan, văzând că Arquisil se luptă cu Landin pe jos, a strigat din răsputeri, spunând: „Oh, cavaleri ai Romei, ajutați-vă căpetenia!” Și s-a năpustit plin de curaj urmat de peste cinci sute de cavaleri, iar dacă n-ar fi fost Angriote, Enil și Gavarte de la Valea Temătoare, care l-au zărit și l-au strigat pe don Cuadragante, și împreună i-au sărit în ajutor cu mai mulți cavaleri de-ai lor, Landin ar fi fost la ceasul acela

mort ori captiv, dar de cum au sosit i-au atacat pe vrăjmași cu atâta forță, că era o minune să-i privești. Flamineo, care, așa cum v-am spus, încălecase de-acum, a strâns lângă el cât mai mulți oameni cu putință și, ca un cavaler viteaz ce se afla, le-a sărit în ajutor alor săi. Ce să vă mai povestesc? Încleștarea a fost atât de mare și atâția cavaleri au pierit ori au fost doborâți de pe cai, încât tot acel câmp unde se dădea bătălia, era acoperit de morți și de răniți; romanii, însă, cum erau mai mulți, l-au salvat pe Arquisil, în pofida dușmanilor, iar Cuadragante și tovarășii săi, pe Landin; și astfel, fiecare l-a salvat pe cavalerul său și le-au adus cai, căci mulți rămăseseră fără stăpânii lor.

Amadis se afla în altă parte, săvârșind minuni de vitejie, și fiindcă acum îl cunoșteau toți, cei mai mulți îi lăsau calea liberă încotro voia să se ducă. Dar tot avea nevoie de ajutor, căci romanii erau mult mai mulți la număr, și dacă n-ar fi fost cavalerii din cealaltă latură, l-ar fi încolțit în voie. Pe dată, însă, Agrajes și don Bruneo de Bonamar i-au sărit în ajutor cu oastea lor și au lovit atât de puternic și în rânduri strânse, încât romanii, cum erau împrăștiați, au fost iute despărțiți în două și n-ar mai fi avut nicio scăpare, dacă împăratul, cu oastea lui de cinci mii de cavaleri nu le-ar fi venit în ajutor. Aceștia, mulți fiind, au adus întăriri însemnate taberei lor, astfel că, foarte curând, romanii au recâștigat tot terenul pierdut.

Împăratul a venit pe calul lui vânjos, în armura de care v-am vorbit, și cum era un zdrahon și se afla în fruntea alor săi, li se înfățișa atât de chipeș tuturor celor ce îl priveau, că părea o minune și tare mai era admirat; primul care i-a ieșit în cale a fost Balais de Carsante, pe care l-a izbit în scut atât de puternic, încât și-a frânt lancea și s-a ciocnit de el cu calul, care era foarte odihnit; și cum armăsarul lui Balais era foarte ostenit, n-a putut ține piept acestei lovituri zdravene și s-a prăbușit cu stăpânul său, zdrobindu-l rău pe acesta. Împăratul, după această lovitură, s-a simțit tare mândru și, punând mâna pe spadă, a prins să strige: „Roma! Roma! Pe ei, vitejii mei, și să nu vă scape niciunul!” Și s-a vârât iute în învălmășeală, împărțind lovituri grele și puternice tuturor celor ce îi stăteau în cale, ca un cavaler viteaz; și înaintând astfel, cu multe pierderi pentru potrivnici, s-a întâlnit față în față cu don Cuadragante, care era, de asemenea, cu spada în mână, rănind și doborând pe câți prindea. Și, de cum s-a văzut, s-au repezit în goană unul contra altuia, cu spadele deasupra capului, și s-au pălit atât de tare în coifuri, încât au sărit

scântei din coifuri și din spade; dar cum don Cuadragante era mai puternic, împăratul a fost atât de zguduit de lovitură, că și-a pierdut scările și a fost nevoit să se agațe de grumazul calului, rămânând o clipă năucit.

Întâmplarea face că în clipa aceea se afla acolo Constancio, fratele lui Brondajel de Roca, un cavaler tânăr și viteaz, care, văzându-l astfel pe împărat, stăpânul său, și-a înfipt pintenii în burta calului, a pornit spre don Cuadragante, cu lancea sprijinită de braț și i-a dat o lovitură zdravănă în scut, i l-a spart și l-a rănit ușor la braț; și până ce don Cuadragante l-a lovit cu spada, împăratul a avut timp să se întoarcă la ai săi. Constancio, văzând că e la adăpost, nu s-a mai oprit, ci, cum erau odihniți și el și calul, s-a îndreptat în goana mare spre locul unde se afla Amadis; și când a văzut ce isprăvi nemaipomenite săvârșește acesta și câți cavaleri cădeau doborâți la pământ pe unde trecea, s-a înspăimântat foarte și și-a zis că acela nu poate fi decât un diavol venit acolo ca să-i nimicească. Și cum privea el așa, a văzut cum se năpustește asupra lui Amadis un cavaler, ce fusese numit de Salustanquidio guvernatorul principatului Calabriei, și îi lovește calul în grumaz; Amadis i-a dat o asemenea lovitură în coif, încât i-a despicat și coiful și capul în două și acesta a căzut la pământ mort pe loc, ceea ce mult l-a îndurerat pe Constancio, fiindcă era un cavaler viteaz; și, pe dată, i-a strigat din răsputeri lui Floyan: „Pe ăsta, pe ăsta răniți-l ori omorâți-l, că ăsta e cel ce ne spulberă fără nicio milă!” Și au venit amândoi lângă el, dându-i lovituri grele cu spadele. Dar Amadis l-a izbit atât de tare pe Constancio, ce se afla în fața lui, în marginea scutului, că i l-a spart în două și spada, fără să se oprească în el, l-a lovit în coif; lovitura a fost atât de puternică, încât Constancio a rămas năucit și s-a prăbușit de pe cal.

Romanii care îl ocroteau pe Floyan, văzându-l cu Amadis, și pe Constancio la pământ, s-au strâns peste douăzeci și s-au năpustit asupra lui, dar nu au izbutit să-l doboare de pe cal și n-au mai îndrăznit să-i stea în cale, căci pe care îl ajungea cu spada, nu mai avea nevoie de o a doua lovitură.

Pe când lupta se desfășura în felul acesta și romanii, care erau peste poate de numeroși, câștigaseră nițel teren, au sosit Grasandor și curajosul don Florestan; și au venit la timp, fiindcă romanii îi încercuiseră pe Agrajes, don Bruneo și Angriote, cărora le uciseseră caii; Lasindo, Gandalin, Gavarte de la Valea Temătoare și Branfil, ce se găseau, din întâmplare, laolaltă, le-au sărit în ajutor, dar vrăjmașii

erau atât de mulți, încât cavalerii aceștia de care am pomenit, deși au doborât și au ucis mulți dintre ei, înfruntând mari primejdii, n-au putut ajunge până la ceilalți; don Florestan, de cum a ajuns acolo și a văzut o asemenea încleștare, a socotit că pricina e de seamă și, apropiindu-se, i-a recunoscut pe cavalerii veniți să-l ajute pe Agrajes și pe tovarășii săi, iar Lasindo, văzându-l, i-a spus: „Oh, don Florestan, veniți să ne ajutați, căci altminteri prietenii voștri sunt pierduți!” Când a auzit asta, el a răspuns: „Atunci, țineți-vă lângă mine și să-i zdrobim pe cei ce cutează să ni se împotrivească”. Și și-a croit drum prin vălmășag, doborând și ucigând pe câți nimerea, până i s-a frânt lancea; atunci și-a luat spada și a prins să dea asemenea lovituri grele, că băgase spaima în toți de-acolo; cavalerii de care v-am spus s-au ținut după el, până au ajuns la locul unde se aflau Agrajes și tovarășii săi, fără cai, cum ați auzit. Cine ar putea povesti prin câte au trecut ca să le vină în ajutor și ce s-a întâmplat cu cei încercuiți? Nimeni, de bună seamă, nu poate povesti cum atât de puțini s-au luptat cu atâția, care voiau să-i ucidă; dar, chiar și așa, viețile lor erau în mare primejdie, dacă întâmplarea nu l-ar fi adus acolo pe Amadis, pe care Floyan și ai săi îl lăsaseră în pace, pentru că din cei douăzeci de cavaleri ce-i veniseră în ajutor lui Constancio, cum v-am zis, doborâse ori ucisese șase-, văzând că ceilalți îl lasă și se îndepărtează și auzind strigătele ce răzbăteau din acea încleștare, Amadis a pornit într-acolo și, recunoscându-și pe dată prietenii după blazoane, a prins să-i strige pe ai săi; așa că s-au adunat lângă el peste patru sute de cavaleri; și cum aceasta era cea mai înverșunată înfruntare din toată ziua aceea, au sosit și din tabăra romanilor Floyan, Arquisil și Flamineo, cu cât mai mulți oameni; și s-a încins cea mai cruntă și mai primejdioasă luptă văzută de ochi omenești. Să fi văzut minunile făcute de Amadis ucigând ori doborându-și dușmanii de pe cai, cum nu se mai văzuse ori auzise că poate săvârși vreun cavaler, încât atât vrăjmașii cât și ai săi rămăseseră uluiți.

Cum strigătele erau nenumărate și zarva foarte mare, atât împăratul cât și toți ceilalți ce luau parte la bătălie s-au adunat acolo. Un arbaletier călare i-a spus lui don Cuadragante, care se afla în altă parte, ce se petrece acolo și acesta, pe dată, a strâns în mare grabă peste o mie de cavaleri din cei aflați sub ordinele sale și le-a spus: „Acum, domnilor, arătați-vă vitejia și urmați-mă, căci e mare nevoie de ajutorul nostru”. Toți au pornit cu el în frunte și, când au ajuns acolo, era atâta omenire de o parte și de alta, că de-abia se puteau

apropia de dușmani; văzând asta, don Cuadragante cu oamenii săi, cum erau toți adunați laolaltă și erau bravi și viteji cavaleri, au izbit vrăjmașul dintr-o coastă, cu atâta forță, că de la prima ciocnire au doborât de pe cai peste două sute de cavaleri, și credeți-mă că pe cine lovea el, nu mai avea nevoie de duhovnic. Amadis, văzând ce face don Cuadragante și ai săi, s-a minunat și a dat iama atât de înverșunat în dușmani, împărțind lovituri atât de grele, că nu mai rămânea om în șa. La ceasul acesta, Arquisil, Floyan și Flamineo, cu alți mulți cavaleri se luptau atât de curajos, cum puțini sunt în stare să o facă mai bine, și se străduiau din răsputeri să-i ucidă pe Agrajes și pe tovarășii săi, ce erau fără cai, precum și pe don Florestan și ceilalți, de care v-am spus că luptau alături de ei ca să-i apere. Căci după ce trecuseră de vălmășag și ajunseseră la ei, cu niciun chip, oricâte lovituri le dăduseră, vrăjmașii nu izbutiseră să-i îndepărteze de-acolo; ceilalți, văzând cât de brav se apără și în ce primejdie se află, i-au încolțit așa de zdravăn pe romani, atât dinspre don Cuadragante, cât și dinspre Amadis și don Gandales, ce se ivise cu vreo opt sute de cavaleri aflați sub comanda sa, încât, în pofida voinței lor, deși împăratul striga din răsputeri (că după lovitura de spadă primită de la don Cuadragante, mai mult se îngrijea să conducă oastea decât să lupte), romanii s-au dat îndărăt și Agrajes, Angriote și don Bruneo, ce trecuseră prin grele încercări și primejdii, au putut încăleca niște cai și, pe dată, au intrat în luptă contra romanilor, ce se retrăgeau învinși, urmărindu-i până ce aceștia au ajuns la oastea regelui Arban de Norgales, la ceasul când soarele asfințise, din care pricină regele Arban i-a primit pe romani, dar n-a vrut să atace, căci așa îi trimisese poruncă regele Lisuarte, pe de o parte fiindcă se înserase, și pe de alta, fiindcă potrivnicii săi mai aveau multă oaste de aruncat în luptă și se temea să nu sufere o înfrângere, cugetând că pentru primul val al atacatorilor e îndeajuns oastea împăratului; așa că din această pricină, dar mai cu seamă pentru că se lăsase noaptea, Arban de Norgades, i-a luat cu el pe romanii fugăriți, iar potrivnicii lor nu i-au mai urmărit și s-au oprit în loc, astfel că bătălia s-a încheiat cu multe pierderi de ambele părți, dar mai multe în rândurile romanilor.

Amadis și cei din tabăra sa, cum rămăseseră stăpâni pe câmpul de luptă, au poruncit să se ridice toți răniții lor și să se ia prada de la dușmani, lăsând pe câmp morții și răniții romanilor, pe care n-au vrut să-i ucidă, așa că mulți dintre ei au pierit neprimind ajutor.

După ce oștenii s-au întors fiecare în taberele lor, câțiva cavaleri însărcinați să păzească ordinea și să-i îmbărbăteze pe cei ce aveau nevoie, văzând acel dezastru și auzind țipetele răniților care cereau milă și îndurare, au hotărât, atât într-o tabără cât și în cealaltă, să se străduiască, întru slujirea Domnului, pentru un răgaz de pace, să-și poată obloji rănițiii și îngropa morții; și așa s-a și făcut, că au stat de vorbă, unii cu regele Lisuarte și cu împăratul, ceilalți cu regele Perion, și toți au socotit că e bine ca ziua următoare să nu lupte.

Noaptea aceea au petrecut-o păziți cu străşnicie de străji, îngrijindu-i pe răniți, iar cei teferi s-au odihnit după multa trudă. Când s-a făcut dimineață, mulți s-au dus pe câmp să-și caute neamurile, unii, stăpânii, alții, și să fi văzut bocete de o parte și de alta, că numai auzindu-le te cuprindea o mare durere, darămite văzând scena aceea; toți câți mai erau în viață dintre romani au fost duși în tabăra împăratului, iar morții au fost îngropați și astfel câmpul a rămas liber.

Ziua și-au petrecut-o îngrijindu-și armele și caii; lui don Cuadragante i-a fost oblojită rana de la braț, ce era o nimica toată, dar alt cavaler de-ar fi fost în locul lui, n-ar mai fi îmbrăcat armura și n-ar mai fi luptat. El, însă, n-a vrut, din pricina asta, să nu-și mai ajute tovarășii în bătălia următoare. Când s-a înnoptat, toți s-au tras în corturile lor și, în zorii zilei, s-au sculat la sunetul trâmbițelor, au ascultat liturghia și, apoi, toată lumea s-a înarmat și a încălecat și fiecare căpetenie și-a adunat oamenii; și, atât într-o tabără cât și în cealaltă, s-a hotărât ca primii să intre în luptă cei ce nu se înfruntaseră până atunci, cum s-a și făcut.

• CAPITOLUL CXI •

Ce s-a întâmplat în a doua bătălie
cu fiecare tabără și din ce pricină
s-a sfârșit lupta

Regele Lisuarte i-a pus în fruntea oștii sale pe regele Arban de Norgales, Norandel și Guilan Gânditorul, iar ceilalți cavaleri de care ați auzit, cu el și oastea sa și cu regele Cildadan veneau în spatele lor, urmați de împărat cu toți ai săi, fiecare cu trupele și căpeteniile lor, după cum fuseseră rânduiți.

Regele Perion l-a lăsat în frunte pe nepotul său, don Brian de

Monjaste, iar el și Gastiles, cu însemnele împăratului de la Constantinopol, în spatele său, urmați de toate celelalte trupe rânduite astfel încât cele care fuseseră mai departe de luptă în prima zi, acum erau mai aproape de cei din față. Rânduiți astfel, au pornit unii spre alții și, când s-au apropiat, au răsunat trâmbițele celor două armii și pilcurile lui Brian de Monjaste și regelui Arban de Norgales s-au ciocnit cu asemenea îndârjire, că din prima înfruntare au căzut la pământ mai bine de cinci sute de cavaleri și caii le-au rămas slobozi pe câmp.

Don Brian s-a înfruntat cu regele Arban și s-au izbit cu multă putere, astfel că și-au frânt lăncile, fără să-și facă, însă, vreun alt rău; așa că au pus mâna pe spade și au prins să se pălească peste tot unde se puteau răni mai greu, căci deseori făcuseră asta și erau tare iscusiți în luptă. Norandel și don Guilan au năvălit împreună asupra potrivnicilor și, cum erau foarte puternici și curajoși, le-au pricinuit pierderi mari și încă mai multe, dacă n-ar fi fost un cavaler, rudă cu don Brian, ce venise cu cei din Spania, pe numele său Fileno, care, luând cu el mulți dintre spanioli, bărbați strașnici la război, s-a năpustit cu asemenea forță spre locul unde luptau don Guilan și Norandel, încât i-au împins îndărăt o bună bucată pe câmpul de luptă atât pe aceștia cât și pe toți câți le-au stat în cale; dar Norandel și don Guilan săvârșeau adevărate minuni ca să-i ajute pe ai lor; regele Arban și don Brian, văzând că de cealaltă parte lupta e mai îndârjită, au încetat să se mai înfrunte și fiecare a prins să-i îndemne pe ai săi, rănindu-și și doborându-și potrivnicii; dar cum oștenii din Spania erau mai mulți și aveau cai mai buni, câștigaseră asemenea victorii, încât dacă n-ar fi sosit regele Lisuarte și regele Cildadan cu oștile lor, ceilalți nu le-ar fi ținut piept și ar fi fost cu toții nimiciți; dar sosirea regilor a îndreptat lucrurile.

Regele Perion, văzând însemnele regelui Lisuarte, i-a spus lui Gastiles: „Să pornim acum, viteazul meu domn, și urmăriți acele însemne, că eu tot așa voi face”. Și au pornit ca un iureș împotriva dușmanilor. Regele Lisuarte i-a întâmpinat ca cel căruia niciodată nu-i lipsise vitejia și curajul, căci puteți să mă credeți fără să vă îndoiți, că în vremea lui nu s-a mai aflat vreodată alt rege care să-și primejduiască viața cu mai multă vitejie și îndrăzneală atunci când era vorba de onoarea lui, și puteți vedea că a făcut-o în toate bătăliile și înfruntările la care a luat parte, cum se poate afla din această măreață istorie. Și o dată încleștate aceste oști, în număr atât de

mare, cine ar mai putea povesti faptele cavalerești săvârșite acolo? Ar fi cu neputință pentru cel ce ar vrea să respecte adevărul, pentru că au fost uciși și răniți atât de mulți cavaleri viteji, că armăsarii aproape nu mai puteau umbla decât călcând peste trupurile lor. Despre acest rege Lisuarte, să știți că, fără să pună niciun preț pe viața sa, ca tot omul îndurerat, dădea iama printre dușmani cu atâta curaj, că puțini erau cei ce îndrăzneau să-i țină piept. Regele Perion, aflându-se în alt loc, unde făcea minuni, s-a încrucișat din întâmplare cu regele Cildadan și, recunoscându-se, n-au vrut să lupte unul cu celălalt, ci au trecut mai departe, năpustindu-se asupra celor din calea lor și lăsând în urma lor mulți cavaleri morți ori răniți zăcând pe jos.

Împăratul, văzând că încleștarea e mare și părându-i-se că cei din tabăra sa sunt în grea primejdie, le-a poruncit căpitanilor săi să atace cu toate oștile lor cât mai vitejește cu putință, că așa va face și el; și așa s-a și făcut: toată armia strânsă în jurul împăratului a dat năvală în vrăjmași, dar mai înainte de a ajunge la ei, cei din tabăra vrăjmașă, văzându-i venind, au pornit de asemenea, toți laolaltă pe câmp înaintea lor, așa că s-au amestecat unii cu alții în așa fel, că nu se mai puteau rândui nicicum și nimeni nu se mai ținea de căpetenia sa. Dar erau atât de îngrămădiți și înghesuiți, că nu se puteau izbi nici măcar cu spadele, și se prindeau în brațe doborându-se de pe cai, astfel că mai mulți au murit călcați în picioare de cai decât de pe urma loviturilor de spadă. Zarva și lărmălaia erau atât de mari, cu țipete și zăngănit de arme, că toate acele văi din munți răsunau și părea că lumea întreagă se strânsese acolo; și puteți să mă credeți nesmintit că nu lumea întreagă, dar mai toată creștinătatea și floarea ei se aflau acolo, unde a suferit atâtea pierderi, în ziua aceea, încât multă și îndelungată vreme n-a izbutit să-și lecuiască rănile.

Așa că aceasta poate fi pildă pentru regi și marii seniori, ca mai înainte de a face un lucru, să privească și să cugete cu mintea limpede, chibzuind adânc la neplăcerile ce se pot ivi, ca să nu sufere ori să moară din vina lor, datorită greșelilor ori patimilor lor, cei ce sunt nevinovați, cum se întâmplă adesea, căci e cu putință ca nevinovăția unor astfel de oameni să le poarte sufletele spre un loc de tihnă. De aceea putem socoti că asemenea fapte sunt ca o moarte mai cumplită și mai primejdioasă, chiar dacă cei ce pricinuiesc asemenea mari dezastre rămân, deocamdată în viață, cum s-a întâmplat cu acest rege Lisuarte care, deși era foarte înțelept și

atoateștiutor, așa cum ați auzit, n-a vrut să asculte de sfatul nimănui altcuiva, ci doar de propria-i judecată.

Dar lăsând toate acestea deoparte, căci marea trufie și furia, când pun stăpânire pe noi, dau naștere la multe patimi și mari necazuri, iar dojenile cred că sunt de prisos, să ne întoarcem la povestea noastră; aflați dară că lupta se desfășura așa cum v-am spus, muriseră mulți oameni și încleștarea era atât de înverșunată, că nu se puteau birui unii pe alții și fiecare găsea în față-i un potrivnic cu care să se înfrunte. Agrajes avea tot timpul în gând să îl urmărească pe regele Lisuarte dar, din pricina învălmășelii și a mulțimii, nu-l mai zărise; și cum umbla el printre războinicii săi, numai ce l-a văzut pe rege că îl doborâse pe Dragonis de pe cal și, cum își frânsese lancea, pusese mâna pe spadă să-l lovească; Agrajes s-a îndreptat spre el cu spada în mână și i-a spus: „La mine, rege Lisuarte, că eu sunt cel ce te urăște mai tare!” Regele, auzindu-l, și-a întors capul și a pornit spre el, iar Agrajes i-a ieșit în întâmpinare și s-au apropiat unul de altul atât de vijelios, că nu s-au putut atinge; Agrajes a lăsat spada să-i atârne de lanțul cu care o purta, și l-a prins în brațe pe rege; și cum v-am mai spus în alte locuri de-a lungul acestei istorii, acest Agrajes era cel mai abraș și mai neînfricat cavaler din vremea sa, și de l-ar fi ajutat puterea pe potriva curajului său, nu s-ar fi aflat cavaler mai strașnic decât el pe lume; dar chiar și-așa, era unul dintre cavalerii cei mai viteji din câți se puteau afla pe multe leghe în jur. Și pe când se strângeau ei în brațe, fiecare opintindu-se să-l doboare pe celălalt, Agrajes ar fi fost în mare primejdie, fiindcă regele era mai vânjos și mai puternic, dacă nu s-ar fi ivit viteazul rege Perion, însoțit de don Florestan, Landin, Enil și mulți alți cavaleri, care, văzându-l pe Agrajes, a dat să-i vină în ajutor; de partea cealaltă au sosit don Guilan Gânditorul, Norandel, Brandoibas și Giontes, nepotul regelui, care deși luptau și săvârșeau mari isprăvi prin alte locuri, aveau tot timpul grijă să fie cu ochii după rege, cum fuseseră însărcinați. Și de cum au sosit, au prins să se lupte cu spadele, că lăncile și le frânseseră toți, cu atâta vitejie, că era mai mare minunea să-i privești; și cavalerii din amândouă taberele s-au apropiat să-i ajute fiecare pe ai săi; însă regele și Agrajes erau atât de încleștați, că nu puteau fi despărțiți și nici nu izbuteau să se doboare unul pe celălalt, pentru că se aflau în mijlocul celorlalți, care îi susțineau să nu cadă de pe cai! Cum aici se dădea cea mai îndârjită luptă și se auzeau cele mai mari strigăte, s-au strâns mulți cavaleri din fiecare tabără,

printre care și don Cuadragante; acesta, cum s-a apropiat și a văzut învălmășeala aceea, cu regele și Agrajes strângându-se în brațe, și-a croit drum printre toți ca o vijelie și l-a smuls pe rege cu atâta forță, că mai-mai să-i trântească la pământ pe amândoi, dar n-a vrut să-l pălească pe rege cu spada, ca să nu-l nimerească și pe Agrajes; și cu toate că apărătorii regelui i-au dat multe lovituri, don Cuadragante nu i-a dat drumul defel. Regele Arban de Norgales, care îl însoțea pe împăratul Romei și de o bună bucată de vreme nu-l mai zărise pe regele Lisuarte, văzându-l pe acesta în asemenea primejdie, a fost cuprins de o mare furie și l-a încolăcit strâns cu brațele pe don Cuadragante; și acum erau toți patru încleștați, înconjurați, de o parte, de regele Perion și oamenii săi, și de cealaltă, de Norandel, don Guilan și ai lor, care nu încetau o clipă să lupte. Și stând lucrurile așa, viitoarea fiind mare și primejdia asemenea, în ajutorul regelui Lisuarte au sosit împăratul și regele Cildadan cu peste trei mii de cavaleri, iar în sprijinul celorlalți, Gastiles și Grasandor cu alte multe trupe; și s-au apropiat și unii și ceilalți atât de năvalnic și cu asemenea larmă de locul încleștării, încât cei ce luptau au fost nevoiți să se împrăștie, iar cei patru ce se strângeau în brațe și-au dat drumul din strânsoare, dar au rămas călare, atât de osteniți, că de-abia se mai puteau ține în șei; oastea de partea regelui Lisuarte era atât de numeroasă, că în scurtă vreme bătălia s-ar fi sfârșit fără marea vitejie a regelui Perion, a lui don Cuadragante, don Florestan și a altor prieteni de-ai lor, care, ca niște cavaleri curajoși, le-au ținut piept atât de bărbătește, de părea o adevărată minune fapta lor.

Pe când lupta se dădea așa cum auziți, a sosit acel neînfricat cavaler Amadis, care se aflase în partea dreaptă a câmpului, unde îl omorâse dintr-o singură lovitură pe Constancio și îi nimicise pe aproape toți vrăjmașii, cu viteaza lui spadă înroșită de sânge până la mâner, însoțit de contele Galtines, Gandalin și Trion; și a văzut acea mulțime asaltându-i pe tatăl său și pe oamenii lui, iar pe împărat în fruntea lor, luptându-se ca și cum victoria ar fi fost a lui; atunci și-a îmboldit calul cu pintenii, căci încălecase un armăsar odihnit adus de un paj al tatălui său, și a intrat ca un iureș, plin de îndrăzneală, în grămada de războinici, de era o minune să-l privești. Floyan, care l-a cunoscut după tunică, s-a temut că dacă ajunge la împărat, nu vor avea destulă forță toți la un loc să îl apere și să îl ocrotească, și cât mai iute cu putință i s-a așezat în cale, riscându-și viața ca să o salveze pe cea a împăratului. Don Florestan, care se afla tot în partea

aceea și pornise la atac cu Amadis, văzându-l pe Floyan, s-a năpustit spre el în cea mai mare grabă cu putință și au prins amândoi să-și dea lovituri grele de spadă în coifuri; Floyan și-a pierdut cunoștința, nu s-a mai putut ține în șa și s-a prăbușit la pământ, dându-și ultima suflare, atât de pe urma loviturii puternice, cât și a mulțimii ce l-a călcat în picioare. Amadis nu s-a îngrijit de soarta lui, căci având ochii ațintiți asupra împăratului, cu dorința lăuntrică de a-l ucide de avea să poată, cum ajunsese de-acum între oamenii acestuia, a dat iama prin ei plin de turbare și, cu toate că din toate părțile ploua cu lovituri asupra lui, întru apărarea împăratului, potrivnicii săi n-au izbutit să-l oprească să ajungă la el; și cum a fost lângă împărat, a ridicat spada și l-a izbit cu toată forța lui, dându-i o lovitură atât de grea în coif, de l-a lăsat fără vlagă și împăratului i-a căzut spada din mână; Amadis, văzând că e gata să cadă de pe cal, i-a dat pe dată încă o lovitură în umăr, sfârtecându-i armura și carnea până la os, astfel că toată partea aceea a trupului și brațul i-au rămas spânzurate și s-a prăbușit de pe cal, iar în scurtă vreme a și murit. Când romanii care erau în preajma lui au văzut asta, au prins să strige din răsputeri, astfel că s-au strâns mulți cavaleri acolo și lupta iar s-a întețit; Arquisil, Flamineo și alți mulți cavaleri au pornit iute spre Amadis și don Florestan și, de cum au ajuns lângă ei, i-au copleșit cu lovituri grele și puternice; dar contele Galtines, Gandalin și Trion i-au strigat pe don Bruneo și pe Angriote să li se alăture, ca să le vină în ajutor, și, în pofida tuturor, toți cinci au izbutit să ajungă la ei, pricinuindu-le mari pierderi dușmanilor. Regele Perion se afla cu don Cuadragante, Agrajes și mulți alți cavaleri în partea unde luptau regele Lisuarte, regele Cildadan și alți mulți cavaleri ce îi însoțeau, și lupta era tare îndârjită, așa că acolo se dădea cea mai cruntă bătălie din toată acea zi și au pierit cei mai mulți oameni; dar cam la vremea asta, au sosit don Brian de Monjaste și don Gandales, ce strânseseră până la vreo șase sute de cavaleri de-ai lor, și au lovit dușmanul atât de năprasnic în partea unde se aflau Amadis și tovarășii săi, încât, în ciuda voinței lor, vrăjmașii s-au dat înapoi o bucată bună; la strigătele lor, Arban, regele din Norgales, a întors capul și văzând cum pierd teren romanii, i-a spus regelui Lisuarte: „Seniore, retrageți-vă, căci altfel veți pieri”. Regele, auzindu-l, a privit în jur și și-a dat seama că spune adevărul. Atunci i-a cerut regelui Cildadan să îl ajute să-și adune oamenii, ca să nu fie zdrobiți, și așa au și făcut, dându-se îndărăt în fața vrăjmașilor, dar continuând să le dea lovituri grele

acestora, până au ajuns în rând cu romanii; aici s-au oprit cu toții și Norandel, don Guilan, Cendil de Ganota, Ladasin și mulți alții au trecut alături de romani, căci aceștia erau mai slabi, ca să le întărească rândurile, dar totul era în zadar, fiindcă bătălia era încheiată.

Pe când lupta se desfășura așa cum auziți, Amadis a văzut că oastea regelui Lisuarte e învinsă, fără chip de scăpare, și că dacă lucrurile merg mai departe nu-i va mai sta în putere nici lui, nici marilor săi prieteni aflați cu el să-l salveze, și atunci i-a venit în minte în primul rând că regele Lisuarte e tatăl doamnei sale, Oriana, cea pe care o iubea și de care se temea mai mult decât de orice pe lume, marea cinste arătată de acest rege lui și celor din neamul lui în timpuri trecute, ce trebuia pusă înaintea necazurilor, și că orice va face în asemenea împrejurare pentru a-l salva va fi o mare cinste pentru el, fapta sa fiind socotită mai degrabă o dovadă de nemăsurată virtute decât lipsă de curaj. Apoi a văzut că mai mulți romani îl purtau cu mare jale pe stăpânul lor și că dușmanii se împrăștie. Și pentru că se lăsa noaptea, deși onoarea sa ar fi putut suferi, a hotărât să o ajute, de va putea, pe doamna și stăpână sa, fiind vorba de un lucru atât de însemnat și, luându-l cu el pe contele Galtines, aflat lângă el, a pornit cât mai iute printre cele două armii, cu multă trudă, fiindcă oamenii erau mulți și lupta cruntă, ai săi, știindu-se învingători, îi încolțeau pe dușmani cu mult curaj, iar ceilalți aproape nu se mai apărau, în afară de regele Lisuarte, regele Cildadan și alți câțiva cavaleri de seamă; el și contele s-au apropiat de regele Perion, tatăl lui, și Amadis i-a spus: „Domnule, s-a înserat și în scurtă vreme n-o să ne mai recunoaștem unii pe alții, așa că dacă bătălia va mai dura, primejdia va fi mare, căci fiind atâta omenire aici, am putea la fel de bine să ne ucidem prietenii ca și dușmanii și ei, de asemenea, pe noi. Cuget că ar fi bine să ne retragem oștile, căci după câte pierderi au suferit dușmanii, sunt convins că mâine nu se vor încumeta să ne mai țină piept”. Regele, care simțea o mare mâhnire văzând murind atâta lume fără nicio vină, i-a răspuns: „Fiule, să facem cum crezi mai bine, atât datorită celor spuse de tine, cât și ca să nu mai moară alți oameni, căci acel Domn ce le știe pe toate, își va da seama prea bine că o facem întru slujirea lui și nu din altă pricină, căci pe cât sunt de zdrobiți dușmanii noștri, în puterea noastră stă nimicirea lor”. Agrajes se afla în apropierea regelui, deși Amadis nu îl observase și, cum auzise tot ce vorbiseră, a venit foarte

furios la Amadis și i-a spus: „Cum, domnule și vere, acum când dușmanii sunt la cheremul nostru și i-ați învins și nimicit, când puteți deveni cel mai slăvit prinț din lume, vreți să îi salvați?” „Domnule și vere – a răspuns Amadis –, pe ai noștri voiam să-i salvez, să nu se omoare unii pe alții în întunericul nopții, căci pe dușmanii noștri îi socotesc învinși și fără putința de-a se mai apăra”. Agrajes, fiind mintos foarte, a priceput foarte bine gândul lui Amadis și a spus: „Dacă nu vreți să învingeți, nu trebuie să domniți și veți rămâne veșnic un cavaler rătăcitor, de vreme ce în asemenea împrejurări mila vă înfrânge; dar faceți așa cum credeți mai bine”.

Atunci regele Perion și don Cuadragante, căruia i-au fost pe plac vorbele lui Amadis, datorită rudeniei sale cu regele Cildadan, pe care îl iubea mult, au prins să strângă oamenii dintr-o parte a câmpului de luptă, iar Amadis și Gastiles, din partea cealaltă, și nici nu le-a fost prea greu, căci noaptea prinsese să-i despartă deja. Regele Lisuarte, care nu mai avea nicio speranță să recâștige ceea ce pierduse și hotărâse mai curând să moară decât să se dea învins, văzându-i pe acei cavaleri că își adună oamenii, tare s-a mai minunat și a fost convins că acest lucru ascunde o mare taină; dar a rămas liniștit, să vadă ce avea să mai urmeze. Regele Cildadan, văzând ce fac potrivnicii lor, i-a spus regelui Lisuarte: „Mi se pare că vrăjmașii nu ne mai urmăresc și se arată mărinimoși cu noi; și dacă e așa, să ne strângem și noi oamenii și să mergem să ne odihnim, că a sosit vremea”. Și au făcut întocmai; regele Arban de Norgales, don Guilan Gânditorul, Arquisil și Flamineo și-au strâns oamenii și s-au retras cu toții.

Așa s-a încheiat această bătălie, cum ați auzit, și datorită faptului că întreaga această mare istorie își află începutul în dragostea dintre regele Perion și regina Elisena, al cărei fruct a fost acest cavaler Amadis, fiul lor, ce a fost și este cauza, el și dragostea lui pentru doamna sa Oriana, atâtor și atâtor pagini înnegrite, deși ar putea părea că nu-și află rostul aici, ni se pare că trebuie, atât întru dezvinovățirea lor, care au iubit cu atâta patimă, cât și pentru ceilalți ce iubesc ca ei, să spunem cât de mare este puterea dragostei asupra celorlalte simțăminte, într-o întâmplare atât de însemnată ca aceasta și cunoscută în toată lumea, când se adunaseră atât de mulți cavaleri de rang mare și pieriseră așa de mulți, mai presus decât nemăsurata glorie a învingătorilor, lăsând deoparte toate celelalte, furie, ură, mare trufie și veche dușmănie, cel mai neînsemnat dintre aceste

simțăminte fiind de-ajuns pentru a orbi și a lua mințile oricui, oricât de chibzuit ori de curajos ar fi. Căci dragostea dintre acest cavaler și doamna sa a fost atât de puternică, încât el, uitând de cea mai mare glorie ce se putea dobândi pe lumea asta, și anume victoria în luptă, a făcut astfel încât dușmanii săi să se bucure de bunăvoință, cum ați auzit, căci puteți crede fără nicio îndoială, că era în puterea și în voia lui Amadis și ale celor din tabăra sa nimicirea totală a regelui Lisuarte și a oamenilor săi, fără putință de scăpare. Dar nu trebuie să punem asta decât pe seama acelui Domn ce îndreaptă toate lucrurile, căci puteți fi convinși că așa a îngăduit El să se întâmple totul, dacă ne gândim la marea pace și la înțelegerea născute din această mare dușmănie, cum vă vom istorisi mai departe.

După ce oștile s-au retras și s-au înapoiat în taberele lor, s-a hotărât un răgaz de două zile fără luptă, pentru că morții erau foarte mulți. Și s-a mai hotărât că fiecare din tabere își poate ridica morții în deplină siguranță; nu mai e nevoie să vă povestesc cum s-au trudit să-i îngroape și cât i-au mai bocit, pentru că înmormântarea împăratului, cu felul cum s-a desfășurat, le-a pus în umbră pe celelalte. Dar nu vă vom povesti nici despre aceasta, nici despre celelalte, atât pentru că ar fi prea lung și plictisitor, cât și pentru a nu ne îndepărta de firul istoriei noastre.

• CAPITOLUL CXII •

Cum a poruncit regele Lisuarte să fie dus trupul împăratului Romei la o mănăstire și cum a stat de vorbă cu romanii despre situația în care se află, precum și răspunsul dat de aceștia

Regele Lisuarte a ajuns în cortul său și l-a rugat pe regele Cildadan să descalece și el și să-și scoată armura, pentru ca, mai înainte de a se odihni, să dea poruncă să fie dus trupul împăratului într-un loc potrivit. Și de cum și-au scos armurile, deși erau tare zdrobiți și osteniți, s-au dus amândoi la cortul împăratului, unde fusese depus trupul său, și i-au aflat acolo pe toți cavalerii săi cei mai de seamă în jurul lui, jeluindu-l foarte, pentru că, deși acest împărat era din firea lui trufaș și aspru, pricini pentru care cei ce sunt așa, pe bună dreptate, nu trebuie să fie iubiți, era foarte deschis la suflet și

mărinimos, făcând supușilor săi mult bine și multe daruri, și plătindu-și astfel, multe din păcatele sale. Fiindcă deși, prin firea lucrurilor, toți sunt foarte mulțumiți de cei ce se poartă cu multă bunăvoință și curtenie, mult mai mulțumiți sunt de cei ce, deși se poartă mai aspru, le îndeplinesc rugămințile, pentru că adevăratul rost în viață este să-ți dovedești virtutea, nu să vorbești despre ea.

Când au sosit cei doi regi, cavalerii au încetat cu bocetele și regii i-au rugat să se ducă la corturile lor, să-și scoată armurile și să-și oblojească rănile, căci ei nu se vor mișca de-acolo până ce trupul împăratului nu va fi dus într-un loc pe potriva unui domnitor atât de mare. Și după ce-au plecat toți și au rămas doar slujitorii casei, regele Lisuarte a poruncit să fie pregătit mortul pentru a putea porni pe dată la drum ca să fie dus la o mănăstire aflată la o zi de mers, lângă o cetate de-a sa, pe numele ei, Luvaina, ca de-acolo să fie dus cu toată liniștea la Roma și îngropat în capela împăraților de-acolo. După asta, regii s-au întors la cortul de unde plecaseră. Aici îi aștepta pregătită cina și au mâncat cu voie bună, după spusa celor ce erau de față. Dar unul dintre ei, nu era vesel deloc în adâncul sufletului său, ci mai curând era foarte mâhnit și îngrijorat, și acesta era regele Lisuarte, fiindcă, după încheierea răgazului, nu mai vedea licărind nicio speranță pentru el, date fiind victoriile vrăjmașilor săi în cele două bătălii dinainte și marea slăbiciune a oastei sale, mai cu osebire a romanilor, care erau cei mai mulți; și fiindcă știa cât de curajoși sunt potrivnicii săi, era convins că nu va putea purta o a treia bătălie, că se va acoperi de rușine și va fi învins, cu toate că mai bine ar fi vrut să fie omorât. Pentru că nu mai dorea să trăiască, dacă ar fi fost să-și piardă onoarea. După ce au sfârșit cina, regele Cildadan s-a dus la cortul lui, iar regele Lisuarte a rămas în cortul său.

Așa au petrecut noaptea aceea, punând străji strașnice în tabără, și când s-a făcut dimineață, regele s-a sculat și, după ce a ascultat liturghia, l-a luat cu el pe regele Cildadan și s-au dus la cortul împăratului, al cărui trup fusese deja petrecut de Floyan la mănăstirea amintită; regele Lisuarte a poruncit să fie chemați Arquisil, Flamineo și toți ceilalți mari seniori ce se aflau acolo, iar când i s-au înfățișat, le-a grăit astfel: „Vitejii mei prieteni, îndoita durere ce mă încearcă pentru această pierdere și înfrângere, și dorința și vrerea mea de a le răzbuna, singur Dumnezeu le cunoaște; dar cum acestea sunt întâmplări obișnuite în viața noastră, de care nu ne putem feri, așa cum fiecare dintre domniile voastre va fi văzut și

auzit, nu ne rămâne altceva de făcut decât ca, lăsând morții cu morții, cei vii să-și spele astfel onoarea, încât să nu se creadă că moartea firească a primilor pricinuiește o altă moarte nefirească a celor ce trăiesc. Trecutul nu mai poate fi schimbat, iar pentru prezent și viitor, am rămas atât de mulți, prin mila lui Dumnezeu, încât dacă ne vom bizui pe acea dragoste și voință pe care sunt datori să o arate vitejii, mă încred în Cel de Sus că întru gloria și câștigul nostru vom redobândi tot ce am pierdut până acum; iar cât despre mine, vreau să aflați că și de mi-ar sta toată lumea împotrivă și m-ar părăsi toți cei ce-mi stau alături acum, nu voi pleca din acest loc decât învingător sau mort. Așa că, vitejii mei prieteni, cugetați cine sunteți și din ce neamuri vă trageți și faceți astfel încât toată lumea să înțeleagă că moartea seniorului nu înseamnă moartea tuturor supușilor săi".

După ce regele Lisuarte și-a sfârșit vorba, Arquisil, care era cel mai însemnat dintre toți, atât datorită curajului cât și stirpei sale, căci, așa cum v-am spus de mai multe ori, el era moștenitorul de drept la tronul împărăției, s-a ridicat de pe locul unde stătea și i-a răspuns regelui astfel: „De când a fost ctitorită Roma, toată lumea cunoaște marile isprăvi de arme și bătăliile duse la bun sfârșit de romani în vremuri trecute, întru marea lor glorie, cu care sunt pline istoriile ce preaslăvesc faptele lor, mai vestite decât ale tuturor celorlalți pământeni, așa cum luceafărul strălucește printre stele; și coborâtori fiind din asemenea neam, să fiți convinși, maiestate, viteze rege Lisuarte, domnia voastră și toți ceilalți, că acum, mai abitir decât înainte, cu mai mult curaj și mai multă judecată, întorcând spatele oricărei primejdii ori spaime ce ne-ar putea paște, vom urma calea vestiților noștri strămoși, ce au lăsat spre veșnică amintire în lume faima lor preaslăvită. Și cum cei virtuoși trebuie să urmeze această cale, domnia voastră să nu vă lăsați doborât și să nu vă lăsați inima cuprinsă de slăbiciune, fiindcă făgăduiesc în numele tuturor acestor domni și a celorlalți, pe care avem datoria să îi cârmuim și să îi conducem, că, de cum se va sfârși răgazul de luptă, vom porni în fruntea oștirii și vom ține piept dușmanului cu mai mult curaj, lovindu-l ca și cum ne-ar conduce stăpânul nostru, împăratul".

Mult le-a fost pe plac tuturor celor ce se aflau acolo ce a spus acest cavaler și mai ales regelui Lisuarte; și cu vorbele sale a arătat cu prisosință că merită cu multă dreptate cinstea și marea împărăție pe care i-a dăruit-o Dumnezeu, cum vă vom spune mai la vale.

Regele Lisuarte a fost foarte bucuros de acest răspuns și i-a spus

regelui Cildadan: „Viteazul meu domn, de vreme ce romanii sunt atât de hotărâți și ne ajută cu atâta bunăvoință, după cum nu credeam, având drept căpetenie un cavaler așa de viteaz și de curajos ca Arquisil, cu multă dreptate și bine pregătiți, fără să mai ținem seama de primejdii, trebuie să ne purtăm așa cum ne obligă dreapta judecată; iar cât despre mine, să știți că la sfârșitul răgazului, nu voi face alta decât să intru în luptă pe dată și dacă Domnul nu îmi va da victoria, nu vreau să-mi mai dea nici viață, fiindcă moartea îmi va aduce mai multă cinste”. Regele Cildadan, cum era un cavaler viteaz și cu mult curaj, deși în inima lui plângea tot timpul marea sa nenorocire de a fi vasalul acelui rege, ținând seama mai mult de făgăduiala și jurământul făcute decât de mulțumirea sa proprie și de vrerea sa, i-a răspuns: „Seniore, sunt foarte bucuros de felul cum s-au purtat romanii și mai mult că am descoperit ce inimă curajoasă aveți, fiindcă în asemenea împrejurări ca cele trecute și cele ce urmează e cel mai potrivit ca omul să-și arate virtutea. Iar în ceea ce mă privește, fiți sigur că, viu sau mort, acolo unde vă veți afla voi, se va afla și persoana mea”. Regele i-a mulțumit mult pentru aceste vorbe și l-a prețuit atât de tare încât, din clipa aceea, după cum a aflat mai târziu regele Cildadan, și-a pus în gând să îi redea libertatea și acesta să nu-i mai fie vasal, indiferent dacă soarta îl va ajuta ori îi va fi potrivnică, după cum a și făcut și veți auzi mai departe. Acesta este un lucru foarte însemnat, pe care trebuie să îl țină minte cititorul, și anume că regele Lisuarte auzind doar cu câtă căldură acest rege i-a mărturisit că e gata să moară în slujba lui, deși asta nu s-a întâmplat, a socotit că se cuvine să-l scape de vasalitate față de el, de unde se vede că adevărata și buna intenție, atât în cele sufletești cât și în cele pământești, merită aceeași răsplată ca însăși faptele omului, pentru că ea dă naștere binelui, iar intenția potrivnică, răului.

Când cei doi regi au ajuns la corturile lor, s-au ospătat și s-au odihnit, poruncind să se pregătească toate cele trebuincioase pentru a sfârși acea bătălie atât de grea și însemnată de care depindea viețile și onoarea lor.

Acum, însă, îi vom lăsa și pe unii și pe alții în taberele lor, cum ați auzit, așteptând ca a treia bătălie să le aducă gloria și victoria unora dintre ei, deși una din tabere era foarte sigură și fără umbră de îndoială de acest lucru, și o să vă povestim ce s-a mai petrecut în acest răstimp, ca să înțelegeți că trufia, marea dușmănie și primejdia atât de apropiată de care se temeau toți acești oameni, de o parte și

de alta, n-au putut împiedica să nu se împlinească ceea ce hotărâse Dumnezeul atotputernic în toate câte se întâmplă.

• CAPITOLUL CXIII •

Cum aflând sfântul pustnic Nasciano, care îl crescuse pe Esplandian, de marea sfadă dintre acești regi, s-a hotărât să îi împace și ce a făcut pentru aceasta

Povestește istoria cum că acel bărbat sfânt Nasciano, ce îl crescuse pe Esplandian, cum se spune în a treia parte a acestei istorii, trăind în schitul său din pădurea de care ați auzit de mai bine de patruzeci de ani, în acel loc tare sălbatic și izolat, unde rareori ajungea cineva, căci el avea întotdeauna strânse provizii pentru vreme îndelungată, nu se știe dacă prin har dumnezeiesc ori fiindcă îi ajunseseră ceva veşti la ureche, a aflat că toți acei regi și mari seniori, precum și toți cei ce erau în slujba lor, porniseră mare și primejdioasă bătălie, ceea ce mult i-a îndurerat și i-a mâhnit inima, și, fiindcă în timpul acela era bolnav și nu putea să umble și să se ridice din pat, se ruga mereu Domnului să îi dea sănătate și putere să izbutească să aducă pacea între slujitorii credinței sale, pentru că el, cum o spovedise pe Oriana și aflase de la ea taina lui Amadis și că Esplandian este feciorul acestuia, și-a dat seama ce mare primejdie ar însemna căsătoria ei cu alt bărbat și și-a zis că, de vreme ce Oriana se află într-un loc unde n-are a se teme de mânia tatălui ei, ar fi bine ca el, deși e bătrân și tare vlăguit, să pornească la drum către Insula Ferecată și, după ce primește îngăduința ei, căci altfel nu era cu putință, să îi aducă la cunoștință regelui Lisuarte ceea ce nu știa și să găsească o cale de înțelegere și pace, pentru ca Amadis să se însoare cu Oriana. Cu acest gând și dorință, cum s-a simțit ceva mai înzdrăvenit, a luat cu el doi oameni din locul unde trăia sora sa, mama lui Sargil, cel ce îl însoțea pe Esplandian, și încălecându-și catârul s-a așternut la drum, deși era tare slăbit; și, făcând multe popasuri, a umblat el cu multă trudă și a ajuns în Insula Ferecată când regele Perion și toată lumea plecase de-acum la luptă, ceea ce tare l-a întristat. Când a ajuns aici, i-a dat de știre Orianei de venirea sa, iar ea, aflând, s-a bucurat foarte, din două pricini: prima, fiindcă acest sfânt sihastru îl crescuse pe Esplandian și îi dăruise viața, după Dumnezeu, și a doua, pentru că voia să se

sfătuiască cu el despre frământările din sufletul și conștiința ei curată; așa că i-a poruncit pe dată domnișoarei din Danemarca să se ducă după el și să-l aducă, ceea ce s-a petrecut întocmai.

Când Oriana l-a văzut intrând pe ușă, s-a îndreptat spre el, a îngenuncheat în fața lui și, plângând în hohote, i-a spus: „Oh, sfinte părinte, dați-i binecuvântarea voastră acestei femei nefericite și tare păcătoase, ce a fost adusă pe lumea asta spre nenorocirea sa și a multor altora!” Pustnicului i s-au umplut ochii de lacrimi de mila ei și, înălțând mâna, a binecuvântat-o și i-a spus: „Acel domn, împăratul și stăpânitorul tuturor, vă binecuvântează întru paza și îndreptarea tuturor necazurilor voastre”. Apoi a apucat-o de mâini și, ridicând-o de jos, a adăugat: „Buna mea doamnă și iubită fiică, cu multă osteneală și mare trudă am venit să vă vorbesc și porunciți-mi când doriți să mă ascultați, pentru că nu pot zăbovi prea mult, căci nici felul meu de viață, nici rasa nu îmi îngăduie să o fac”. Oriana, plângând în continuare, l-a luat de braț fără să-i răspundă nimic din cauza hohotelor de plâns, și a intrat cu el în odaia ei, poruncind să fie lăsați singuri, ceea ce s-a și îndeplinit. Când schimnicul a văzut că poate spune fără teamă ce dorește, a grăit așa: „Buna mea doamnă, pe când eram în schitul meu, unde de atâta vreme l-am rugat pe Dumnezeu să aibă milă de sufletul meu, uitând de toate cele lumești, pentru ca nimic să nu stea în cale gândului meu, am aflat că regele, tatăl vostru, și împăratul Romei au pornit cu oaste multă contra lui Amadis de Gaula, iar el, la rându-i, cu tatăl său și alți principi și cavaleri de neam mare, se va lupta cu ei. Urmarea o poate întrevedea oricine, căci, de bună seamă, după mulțimea armiilor și marea înverșunare cu care se caută și vor să se înfrunte, mulți dintre ei vor pieri, întru marea jignire a Domnului; și fiindcă pricina este, din câte mi s-a spus, că tatăl vostru vrea să vă unească prin căsătorie pe domnia voastră cu împăratul Romei, eu, doamnă, m-am hotărât să fac această călătorie, după cum vedeți, ca omul ce cunoaște taina din sufletul vostru și marea primejdie ce vă paște pe voi și cinstea voastră, dacă se va împlini dorința regelui, tatăl vostru; dar pentru că am aflat aceste lucruri de la voi, fiica mea, la spovedanie, nu mi-a fost îngăduit să aduc leacul potrivit pentru o nenorocire atât de mare ca cea care se pregătește. Acum, văzând până unde au ajuns lucrurile, păcatul ar fi mai mare să tac decât să vorbesc. Și-acum vin la voi, fiica mea iubită, să vă cer să faceți astfel încât tatăl vostru să afle ce s-a petrecut și că nu vă poate da alt soț decât cel pe care îl aveți, căci

neștiind aceste lucruri, chibzuind că dorința lui se poate îndeplini cu dreptate, se va încăpățâna să-și urmeze gândul, spre marea nimicire a unora și a altora, pentru ca, în cele din urmă, totul să se afle, că nimic nu poate fi tăinuit fără să se afle”. Oriana, ale cărei gânduri se mai liniștiseră nițel, i-a luat mâinile și i le-a sărutat de multe ori, împotriva voinței lui, spunând: „Oh, preasfinte slujitor al Domnului! Las în voia și după mintea voastră toate chinurile și frământările mele, să faceți ce e mai bine pentru sufletul meu, iar acel Domn pe care îl slujiți, atât de jignit de mine, binevoiască, în sfânta-i milă, să vă călăuzească, nu după cum merit eu, prea-păcătoasa, ci așa cum obișnuiește el să facă în nemărginita-i bunătate, cu cei ce i-au greșit foarte, când îi cer iertare din toată inima, așa cum fac eu acum”. Bunul om i-a răspuns cu multă bucurie: „Atunci, fiică iubită, aveți încredere în acest domn de care vorbiți, ce n-a părăsit pe nimeni la mare nevoie, când a fost chemat cu adevărat din inimă și cu pocăință; iar eu, fiindcă sunt cel ce poate și are datoria să facă acest lucru cât mai cinstit, trebuie să aduc acea îndreptare întru slujirea sa și păstrarea onoarei voastre în acea siguranță cerută de sufletul vostru curat; și pentru că zăbava poate aduce multe nenorociri și rele, trebuie să-mi dați pe dată încuviințarea voastră, buna mea doamnă, pentru ca truda mea, de va fi cu putință, să dea oarece roade din cele dorite de mine”. Oriana i-a răspuns: „Domnule Nasciano, vă cer să vă rugați Domnului pentru acel fecior căruia, după el, voi i-ați dat viața; și dacă vă mai întoarceți pe-aici, faceți totul să îl aduceți cu voi; Dumnezeu să vă ajute și să vă călăuzească astfel încât bunul vostru gând să se împlinească întru sfânta sa slujire”.

Sfântul sihastru și-a luat rămas bun și cu mare frământare în suflet și nădejdea că i se va împlini gândul cel bun, a pornit la drum pe unde aflase că plecase oastea, dar fiindcă era bătrân foarte, cum povestește istoria, și nu putea merge decât călare pe catârul său, a umblat atât de încet, încât n-a putut ajunge mai înainte de a se fi dat cele două bătălii, de care v-am spus; așa că, pe când oștile încetaseră lupta ca să-și îngroape morții și să-și îngrijească răniții, acest sfânt bărbat a ajuns la tabăra regelui Lisuarte și, văzând atâția oameni morți și mulți alții răniți, ce se jeleau de mama focului în tot locul din pricina feluritelor răni, tare s-a mai înspăimântat și, înălțând mâinile spre cer și plângând cu multă pioșenie, a spus: „Oh, stăpâne al lumii, binevoiește ca, fără să ții seamă de marile noastre greșeli,

să-mi dai harul de a putea îndepărta acest mare rău și această nenorocire ce i-au lovit pe slujitorii tăi”. Și intrând în tabără, a întrebat de cortul regelui Lisuarte, spre care s-a îndreptat fără să se abată în alte locuri, ca să se odihnească acolo. Și de cum a ajuns acolo, a descălecat de pe catâr și a intrat unde se afla regele. Regele, cum l-a văzut l-a și recunoscut și tare s-a minunat de venirea lui, căci după câți ani avea, era convins că nu mai poate ieși afară din schitul său și, pe dată, a bănuit că un om ca acesta, atât de bătrân și ducând o viață de sfânt, nu pornise la drum fără o pricină deosebită; așa că i-a venit în întâmpinare și, ajungând în fața lui, a îngenuncheat și i-a spus: „Părinte Nasciano, prieten și slujitor al lui Dumnezeu, dați-mi binecuvântarea voastră”. Pustnicul a ridicat mâna și a spus: „Acel Dumnezeu pe care îl slujesc și lumea toată este datoare să îl slujească să vă păzească și să vă lumineze mintea astfel încât, nepunând mare preț pe cele pieritoare, ba chiar disprețuindu-le, să săvârșiți fapte prin care sufletul vostru să afle și să dobândească acea slavă și tihnă ce i-au fost hărăzite, dacă nu le va pierde din vina voastră”. Apoi i-a dat binecuvântarea și, apucându-l de mâini, l-a ridicat de jos și a îngenuncheat el să-i sărute mâinile, dar regele nu l-a lăsat, ci l-a îmbrățișat și, ducându-l de braț, l-a poftit să se așeze lângă el, poruncind să li se aducă pe dată de mâncare, ceea ce s-a făcut întocmai; și după ce s-au ospătat, regele s-a tras cu el într-un colț mai ferit al cortului și l-a întrebat care e pricina venirii sale, spunându-i că tare se miră că la o vârstă așa înaintată și ducând o viață atât de retrasă, a putut veni până aici, la asemenea depărtare de sălașul său. Pustnicul i-a răspuns așa: „Seniore, multă dreptate aveți în tot ce spuneți, fiindcă, într-adevăr, pe cât sunt de bătrân atât la trup cât și la minte și purtare, nu mai sunt bun decât să ies din chilie până la altar, dar cei ce vor să îl slujească pe Domnul nu trebuie nicio clipă, la nicio vârstă și indiferent de muncile și osteneala ce îi așteaptă, să se lase doborâți. Învingându-mi teama și primejdia de a-mi pierde puținele zile, socotind că aici pot să-l slujesc mai bine pe Domnul decât acolo unde mă aflam, m-am hotărât cu multă trudă pentru trupul meu și foarte mare dorință în suflet să fac această călătorie în care fie ca el să-mi fie călăuză, iar voi, domnul meu, să mă ascultați fără urmă de dușmănie și patimă, dar mai ales, fără ticăloasă trufie, dușmanca virtuții și a judecății, pentru ca, întru slujirea Domnului, să uitați acele lucruri ce, după părerea multora prețuiesc nespus pe lumea asta, dar sunt disprețuite pe lumea cealaltă, care este cea

adevărată. Și, venind la ale noastre, seniore, aflați că trăind eu în schitul acela unde v-a călăuzit soarta, ascuns în acea pădure deasă din creier de munte, când ați vorbit cu mine toate acele lucruri legate de preafrumosul și cumintele fecior Esplandian, trăind deci, eu acolo, am aflat de acest deosebit de însemnat și crud război în care vă găsesc, precum și pricina pentru care l-ați pornit; și fiindcă eu știu foarte bine că ce doriți domnia voastră, bunul meu senior, și anume să o căsătoriți pe fiica voastră cu împăratul Romei, de la care vi s-au tras atâtea rele și nenorociri, nu se poate făptui, nu numai datorită celor spuse adesea de mulți dintre marii și mai micii nobili din regatul vostru, cum că această domniță este moștenitoarea voastră de drept și urmașă la tron la sfârșitul vieții voastre, ceea ce a fost și este un motiv foarte întemeiat pentru a nu încheia această căsătorie, ci și datorită altei pricini, ascunsă vouă și altora dar cunoscută mie, ce, urmând legile divine și cele omenești, mai abitir împiedică această unire, care nu poate avea loc cu niciun chip și asta pentru că fiica voastră este unită prin căsătorie cu bărbatul pe care i l-a hărăzit Domnul să-i fie soț, întru slujirea sa". Când a auzit aceste vorbe, regele și-a zis că bunul om, cum e foarte bătrân, ori nu mai judecă bine și i se tulbură mintea, ori că cineva îi spusese foarte exact toate aceste lucruri, așa că i-a răspuns astfel: „Nasciano, bunul meu prieten, Oriana n-a avut și nu are nici acum alt soț în afara acelui împărat pe care am vrut să i-l dau eu ca bărbat, pentru că, prin el, deși ar fi fost departe de regatul meu, ar fi dobândit mult mai multă glorie și un rang mai înalt și Dumnezeu mi-e martor că voia mea n-a fost niciodată să o dezmoștenesc pentru a o lăsa moștenitoare pe cealaltă fată, cum spun unii, ci pentru că mi-am făcut socoteala că prin unirea acestui regat cu împărăția Romei printr-o mare iubire, sfânta credință catolică ar fi putut fi mult mai slăvită; căci dacă aș fi știut și mi-aș fi închipuit marile întâmplări ce s-au petrecut din această pricină, cu mare grabă mi-aș fi schimbat vrerea și gândul și aș fi luat altă hotărâre; dar cum intenția mea a fost bună și dreaptă, socotesc că nu se poate și nu trebuie să mi se aducă vreo vină nici pentru trecut, nici pentru viitor". Bunul om a grăit așa: „Domnul meu, de aceea v-am spus că ceea ce vi s-a ascuns vouă, mie mi-a fost dezvăluit, și lăsând la o parte ce ați spus despre sănătoasa și nobila voastră dorință, ce, ținând seama de marea voastră înțelepciune și de nespusa slavă în care v-a înălțat Dumnezeu, poate și trebuie crezută, vreau să aflați de la mine ceea ce cu mare greutate ați putea afla de

la altcineva. Amintiți-vă de ziua când, la porunca voastră, am venit la corturile din pădure, unde se aflau regina cu fiica sa. Oriana, și multe doamne și domnișoare, și erați și domnia voastră cu mulți cavaleri; atunci l-am adus cu mine pe acel preafericit cocon Esplandian, ce purta leoaica în lesă, și căruia Domnul i-a făgăduit atâta noroc, așa cum ați auzit și voi, seniore; atunci, regina și Oriana mi-au mărturisit toate tainele sufletelor lor pentru ca cel ce le-a dat viață și le va mântui, să le dea pedepsele potrivite pentru lecuirea sufletelor lor; și fiica voastră, Oriana, mi-a spus că, din ziua când Amadis a salvat-o din mâinile lui Arcalaus Vrăjitorul și ale celor patru cavaleri ce o luaseră captivă, iar domnia voastră erați vrăjit de domnișoara ce vă scosese din Londra pentru a vă îndeplini făgăduiala față de ea și ați fost luat prizonier, fiind în mare primejdie să vă pierdeți viața și întregul vostru regat, și apoi ați fost salvat de don Galaor, fratele lui Amadis, punându-și viața în mare primejdie, pentru acel mare serviciu pe care i l-a făcut, dar încă mai mult pentru cel făcut vouă de fratele lui, Oriana a făgăduit, drept răsplată pentru faptele sale, că îl va lua de soț pe acel nobil cavaler, lecuitor a multe suferințe, floare și oglindă a tuturor cavalerilor din lume, atât ca stirpe și curaj, cât și a tuturor celorlalte frumoase purtări de care trebuie să dea dovadă un cavaler; și astfel, prin harul și voința lui Dumnezeu a fost zămislit acel Esplandian, pe care El l-a făcut să fie mai presus și mai însemnat decât toți câți trăiesc pe lume, așa încât să putem spune cu-adevărat că atât în glorioasele vremuri de demult trecute, cât și în cele ce vor veni, oamenii n-au mai aflat vreun muritor care să fi crescut în chip atât de miraculos. Și ce a vestit acea mare înțeleaptă, Urganda Necunoscuta, că va săvârși Esplandian, domnia voastră, seniore, știți mai bine decât mine, așa că putem spune că, deși ceea ce s-a petrecut poate părea o întâmplare, n-a fost alta decât o minune a Domnului nostru, care a vrut să fie așa, și, de vreme ce el, bunul meu stăpân, vă iubește atât de mult, nu trebuie să fiți mâhnit, ci dimpotrivă, ținând seama de această vrere a lui și de noblețea și vitejia acestui cavaler, să binevoiți a-l socoti fiu și slujitor, împreună cu tot neamul său ales, făcând astfel încât, păstrându-vă neștirbită cinstea, să îndepărtați primejdia de-acum, iar pentru viitor să vă purtați astfel, încât oamenii de bine din jurul vostru să hotărască în ce fel poate fi slujit Domnul, întru a cărui slujire ne naștem și murim pe lumea aceasta, precum și domnia voastră, ce îi sunteți servitor în cele trecătoare; și acum, mărite rege Lisuarte, vreau să văd dacă știți să vă folosiți de

acea mare înțelepciune cu care v-a dăruit Dumnezeu, o dată cu întinsul regat și rangul înalt la care v-a ridicat, mai curând prin nesfârșita lui bunătate, decât datorită meritelor voastre; și pentru că El a făcut pentru voi mai mult decât meritați, nu socotiți a fi prea mult să îi urmați învățăturile și să îl slujiți".

Când regele a auzit toate acestea, tare s-a mai minunat și a spus: „Oh, părinte Nasciano, e adevărat că fiica mea e căsătorită cu Amadis?" „Cât se poate de adevărat; el este soțul fetei voastre, iar coconul Esplandian vă este nepot". „Oh, Sfântă Fecioară, apără-mă! – a spus regele. Ce rău ați făcut că ați păstrat taina atâta vreme, căci de-aș fi știut ori mi-aș fi închipuit asta, n-ar fi murit și pierit atâția nefericiți fără nicio vină, cum s-a întâmplat, și tare aș fi vrut, bunul meu prieten, să-mi fi spus totul din vreme, ca să pot îndrepta lucrurile!" „N-am putut-o face – a răspuns bunul om –, pentru că ce se spune la spovedanie nu poate fi dezvăluit. Și dacă am făcut-o acum, a fost cu îngăduința prințesei, de la care vin acum, căci ea a vrut să vă spun totul; și mă încred în Mântuitorul omenirii că, dacă acum se vor îndrepta toate întru slujirea sa, cu puțină căință va ierta trecutul, căci se pare că faptele au fost mai rele decât intențiile".

Regele a rămas vreme îndelungată pe gânduri, fără să spună nimic, și în minte i-au venit marea vitejie a lui Amadis și faptul că merită să stăpânească ținuturi întinse, așa cum stăpânea, și să fie soțul unei femei care stăpânește lumea, precum și marea lui dragoste pentru fiica sa, Oriana, chibzuind cum, folosindu-se de virtutea și de mintea sa înțeleaptă o va lăsa moștenitoare, cum de drept i se cuvenea; de asemenea, și-a amintit de dragostea lui dintotdeauna pentru don Galaor, de serviciile pe care el și tot neamul său i le aduseseră, de multele dăți când aceștia i-au venit în ajutor, după Domnul, în timpuri când nu mai aștepta decât moartea și nimicirea întregului său regat, și, mai cu osebire, că nepotul său este acel preafrumos cocon Esplandian, în care își punea atâtea speranțe că, dacă Dumnezeu îl va păzi și va ajunge cavaler, după cum îi scrisese Urganda, nu va avea pereche de viteaz în lume, precum și că acest cocon, cum îi scrisese în aceeași carte, va aduce pacea între el și Amadis; de asemenea, i-a venit în minte că împăratul murise și că, dacă prin el și înrudirea lor, dobândea slavă, mult mai multă va dobândi prin înrudirea cu Amadis, așa cum văzuse adesea din cele trăite până atunci; și că astfel, nu numai că își va afla tihna, dar gloria regatului său va spori atât de mult, că nu va avea pereche în

lume; și, scuturându-se de aceste gânduri, a spus: „Părinte Nasciano, prieten al Domnului, cu toate că inima și mintea mea au fost înrobite de trufie și nu doream altceva decât să mor ori să ucid pe mulți pentru a-mi spăla onoarea, cuvintele voastre sfinte au avut atâta putere, încât m-am hotărât să-mi schimb vrerea astfel ca, dacă nu se va ajunge la pace și înțelegere, domnia voastră să fiți martor în fața lui Dumnezeu, că nu port eu vina și răspunderea; prin urmare, mergeți să vorbiți cu Amadis și, fără să-i spuneți nimic despre gândul meu, aflați care este părerea lui și ce dorește și înștiințați-mă; și dacă gândul lui e același cu al meu, vom putea rândui astfel lucrurile, încât prezentul și viitorul să aducă folos și cinste ambelor părți”. Nasciano a îngenuncheat în fața regelui și plângând de prea multă bucurie, i-a spus: „Oh, preafericit rege, acel domn care ne-a mântuit să vă răsplătească pentru aceste vorbe, că eu nu mă simt în stare!” Regele l-a ridicat de jos și a zis: „Părinte, sunt hotărât să fac ce v-am spus și nicidecum altminteri”. „Atunci – a răspuns bunul om –, trebuie să plec pe dată și mai înainte de-a se încheia răgazul, să mă străduiesc ca această faptă, atât de plăcută Domnului nostru, să fie dusă la bun sfârșit”.

Apoi, regele și el s-au dus în cortul cel mare, unde se aflau mulți cavaleri și alți oameni. Și, pe când sihastrul dădea să-și ia rămas bun, a intrat în cort acel frumos cocon, pupilul său, Esplandian, însoțit de Sargil, trimis de regina Brisena să afle vești despre rege, stăpânul său. Când bunul om a văzut ce mare se făcuse, că părea aproape bărbat, cine ar putea spune ce bucurie l-a cuprins; de bună seamă că ar fi cu neputință s-o facă cineva. Și, părăsindu-l pe rege, a pornit spre el cât mai iute cu putință, să-l îmbrățișeze. Coconul, deși nu-l mai văzuse de multă vreme, l-a recunoscut pe dată și, îngenunchind în fața lui, a prins să-i sărute mâinile; sfântul bărbat l-a îmbrățișat și l-a sărutat de mai multe ori, cuprins de o bucurie atât de mare, de părea că nu mai e în fire; și l-a ținut așa o bucată bună de vreme, neputând să se despartă de el și grăindu-i astfel: „Oh, bunul meu fiu! Binecuvântat fie ceasul când te-ai născut și binecuvântat și lăudat fie Domnul care, printr-o minune, a vrut să-ți dea viață și să ajungi așa cum te văd acum ochii mei!” Și în vremea aceasta, toți priveau ce face și ce spune bunul bătrân și cât se bucură de vederea acelui flăcău crescut de el. Și inimile li s-au umplut de duioșie în fața acestei iubiri. Dar cel mai mult se bucura regele Lisuarte, deși nu o arăta, căci, deși îl prețuia și îl iubea de mult timp, pentru cele ce le aștepta de la el și

pentru marea-i frumusețe, asta nu era nimic față de ce simțea acum, când știa sigur că e nepotul lui; și nu-și mai putea dezlipi ochii de el, simțindu-se deodată copleșit de o asemenea dragoste, încât toată înverșunarea și supărarea de până atunci pentru cele întâmplate în trecut i-au dispărut și s-au preschimbat în dragoste, ca în vremurile când îl iubise cel mai mult pe Amadis. Și, pe dată, și-a dat seama că e adevărat ce îi scrisese Urganda Necunoscuta, cum că Esplandian va aduce pacea între el și Amadis, și a fost convins cu adevărat că și celelalte preziceri se vor împlini. După această îmbrățișare plină de dragoste, bunul bătrân i-a dat drumul și coconul, îngenunchind în fața regelui, i-a înmânat o scrisoare de la regină, în care aceasta îl implora să ajungă la înțelegere și pace, de va putea s-o facă fără să-și știrbească onoarea și alte multe lucruri ce nu e nevoie să le înșirăm aici. Bunul om i-a spus regelui: „Stăpâne, mult bine mi-ați face și mare mângâiere ar fi pentru sufletul meu să îi îngăduiți lui Esplandian să-mi țină tovărășie cât îmi voi purta pașii pe aici, ca să am vreme să-l privesc și să vorbesc cu el”. „Așa să fie – a răspuns regele – și îi poruncesc să nu se despartă de voi decât atunci când i-o veți cere”. Bunul om i-a mulțumit mult și i-a spus: „Bunul meu fiu prea-norocos, veniți cu mine, de vreme ce vă poruncește măria sa”. Flăcăul i-a răspuns: „Bunul meu domn și adevărat tată, sunt foarte mulțumit de această poruncă, fiindcă de multă vreme doream să vă revăd”.

Și pustnicul a ieșit din cort împreună cu cei doi feciori, Esplandian și Sargil, nepotul lui, și încălecându-și, el, catârul, iar ei, caii, au pornit la drum spre tabăra lui Amadis, tăifăsuind despre multe lucruri pe care sihastrul dorea să le afle și rugându-se acesta Domnului să îl ajute să ducă la bun sfârșit ce începuse, întru sfânta sa slujire. Însoțit de cei doi, cum ați auzit, acest sfânt pustnic a ajuns în tabără și s-a dus de-a dreptul la cortul lui Amadis, unde a găsit atât de mulți cavaleri chipeși foarte, că tare s-a mai minunat. Amadis nu l-a recunoscut, că nu-l văzuse niciodată, și nu și-a putut închipui ce dorește un om așa de bătrân și suferind; apoi, privindu-l pe Esplandian și văzându-l atât de frumos, nu i-a venit să creadă că un muritor poate fi astfel, dar nici pe el nu l-a recunoscut, căci, deși vorbise cu el când acesta îi ceruse pe cavalerii romani învinși și el se învoise, așa cum v-am povestit în această istorie, întâlnirea lor fusese atât de scurtă, că îl uitase. Don Cuadragante, însă, care era de față, l-a recunoscut de-ndată și, apropiindu-se de el, i-a spus: „Bunul meu

prieten, aș vrea să vă îmbrățișez; dar, vă amintiți când v-am întâlnit, don Brian de Monjaste și eu, și ne-ați cerut să-i transmitem urări de bine Cavalerului Grec? Să știți că i le-am transmis". Apoi i-a sus lui Amadis: „Domnul meu, iată-l în fața voastră pe frumosul paj Esplandian, de la care v-am adus salutări și urări don Brian de Monjaste și eu". Când Amadis a auzit rostindu-se numele de Esplandian, l-a recunoscut pe dată și dacă s-a bucurat că îl vede, nu trebuie să vă mai povestesc, că de bucurie s-a pierdut de tot cu firea și de-abia mai putea răspunde, nemaiștiind pe ce lume se află; iar dacă cineva ar fi fost mai atent, ar fi văzut limpede cât e de tulburat, dar nimeni nu se gândea la așa ceva, căci toți erau convinși că nimeni, în afară, poate, de Urganda, nu știe cine e tatăl acestui fecior. Cum don Cuadragante îl ținea de braț, Amadis a venit să îl îmbrățișeze, dar Esplandian i-a spus: „Bunule domn, mai înainte arătați-i cinstea cuvenită acestui sfânt bărbat Nasciano, care vă caută". Când cei de față au auzit că acela este Nasciano, a cărui faimă pentru sfințenia și viața ce o ducea era cunoscută în tot locul, s-au apropiat toți de el cu multă smerenie și punând genunchii în pământ, l-au rugat să le dea binecuvântarea sa. Sihastrul a grăit astfel: „Îl rog pe Domnul meu, Iisus Hristos, ca, dacă binecuvântarea unui păcătos ca mine poate fi de folos, atunci să facă astfel încât binecuvântarea mea să îndepărteze marea mânie și trufia din inimile voastre și să vă învețe pe deplin cum să îl slujiți, astfel ca, uitând deșertăciunile acestei lumi să urmați adevărata cale a lumii adevărate de dincolo". Apoi a înălțat mâna și le-a dat binecuvântarea; Amadis s-a întors spre Esplandian și l-a îmbrățișat, iar Esplandian l-a salutat cu plecăciune și respect, nu ca pe un tată, căci nu știa că îi este tată, ci ca pe cel mai viteaz cavaler de care auzise vorbindu-se vreodată; și din această pricină îl prețuia atât de mult pe Amadis și se bucura de vederea lui, că nu-și mai putea lua ochii de la el. Și din ziua când îl văzuse învingându-i pe romani, dorința lui a fost mereu să se afle în tovărășia lui și să îl slujească, pentru a vedea marile sale isprăvi cavalerești și a învăța de la el; iar acum, știindu-se mai măricel ca ani și nu departe de a deveni cavaler, dorea asta și mai mult, și de n-ar fi fost marea sfadă dintre rege, stăpânul său, și Amadis, de mult i-ar fi cerut regelui încuviințarea să plece la el, dar până acum îl împiedicaseră neînțelegerile dintre ei. Amadis, care cu greu își putea dezlipi ochii de el, a văzut că flăcăul îl privește în chip ciudat și a bănuit că știe ceva, dar bunul sihastru, ce știa adevărul, se uita la tată

și la fiu și, văzându-i împreună și atât de frumoși, era atât de vesel, de parcă s-ar fi aflat în rai, și în sufletul lui se ruga lui Dumnezeu pentru ei și pentru a-l ajuta pe el să aducă, întru slujirea sa, multă dragoste și înțelegere între toți acești cavaleri, floarea întregii omeniri. Și pe când toți îl înconjuraseră pe sfântul bărbat, acesta i-a spus lui don Cuadragante: „Domnul meu, am de vorbit unele lucruri cu Amadis, așa că, rogu-vă luați-l cu voi pe acest cocon, căci îl cunoașteți și i-ați vorbit mai mult decât toți acești domni". Apoi l-a luat de brat pe Amadis și s-a îndepărtat cu el, iar când au ajuns destul de departe de ceilalți, i-a spus: „Fiul meu, mai înainte de a vă dezvălui principala cauză a venirii mele aici, vreau să vă amintesc acum, când Domnul Dumnezeul nostru v-a înălțat mai sus decât orice muritor din ziua de azi, că, în ceasul când v-ați născut, ați fost aruncat în mare într-un cufăraș, fără nicio ocrotire, și Domnul, printr-un miracol, a făcut să fiți zărit de cel ce v-a crescut atât de frumos. Soarta de care vă vorbesc v-a făcut cel mai puternic, mai iubit și mai slăvit din câți oameni se cunosc pe pământ. Căci domnia voastră ați învins mulți cavaleri viteji, uriași și alte fiare și monștri, ce mult rău au făcut pe lumea asta. Voi sunteți astăzi mai presus decât toți oamenii din lume. Și de vreme ce Domnul a făcut atâtea pentru voi, nu e drept să faceți și domnia voastră ceva pentru dânsul? De bună seamă că dacă nu vă veți lăsa înșelat de dușmanul cel viclean, va trebui să îl slujiți cu multă răbdare și umilință decât oricine altcineva, iar de nu veți face asta, toate darurile și bogățiile ce le-ați primit vi se vor întoarce împotrivă și întru știrbirea onoarei voastre, pentru că, așa cum sfânta sa milostenie este mare cu cei ce i se supun și îi arată recunoștință, tot astfel, pedeapsa sa este mai mare când îi lovește pe cei ce au fost înzestrați cu mari daruri, fără să îi arate Domnului recunoștință și mulțumire. Și acum, bunul meu fiu, aflați că, punându-mi în primejdie acest trup ostenit și bătrân, vrând să-mi urmez acel gând ce m-a îndemnat să părăsesc locurile acestei lumi vremelnice, am venit cu multă trudă și zbucium în suflet, să aduc pacea și dragostea unde e atâta vrajbă și nenorocire acum, din câte se vede. Și, pentru că am stat de vorbă cu regele Lisuarte și am aflat la el acea înțelegere de care trebuie să dea dovadă orice rege, vreau să știu dacă voi, bunul meu domn, țineți seama mai mult de acel stăpân ce v-a dat viață, ori de deșertăciunea acestei lumi. Și cum puteți vorbi cu mine fără nicio teamă ori neîncredere, vă aduc la cunoștință că mai înainte de a veni aici am fost în Insula Ferecată și cu

încuviințarea domniței Oriana, de la care am aflat prin spovedanie toate tainele sufletului său, am pornit să fac ceea ce vedeți”. Amadis, auzindu-l vorbind astfel, a fost convins că spune adevărul, fiindcă Nasciano era un om sfânt și pentru nimic în lume n-ar fi rostit o minciună, așa că i-a răspuns astfel: „Prietene al Domnului și sfinte sihastru, de aș putea să-mi arăt recunoștința pentru darurile și binele primite de la stăpânul meu, Iisus Hristos, slujindu-l după cum îi sunt dator, aș fi cel mai fericit cavaler din câți s-au născut vreodată; dar, primind totul mult mai mult decât ați amintit voi și urmând să-mi arăt recunoștința și să mă plătesc pentru asta, dimpotrivă, l-aș jigni în multe în fiecare zi, m-aș socoti un mare păcătos și dușman al poruncilor sale; și dacă acum, prin venirea voastră, pot îndrepta câte ceva din greșelile trecute, mult m-aș bucura și m-aș veseli să o fac, așa că, spuneți-mi ce depinde de mine și voi îndeplini ce mi se cere cu toată dragostea”. „Oh, preafericitul meu fiu! – a răspuns bunul om –, cât mi-ați bucurat acest foarte păcătos suflet al meu și m-ați mângâiat în tristețea pricinuită de răul văzut; fie ca acel Domn ce vă va mântui, să vă răsplătească pentru mine; și-acum, fără teamă, vreau să aflați tot ce am făcut de când am sosit pe aceste meleaguri”. Și i-a istorisit tot ce vorbise cu Oriana și cum, din porunca ei, se dusese la tatăl ei, regele, toate câte le vorbise cu acesta și cum îi spusese limpede că Oriana e căsătorită cu Amadis și că acel cocon, Esplandian, e fiul lor; i-a mai spus că regele ascultase totul cu multă răbdare și era foarte înclinat să încheie pace și că, după ce el îl făcuse să ajungă la această stare sufletească, acum, voia să rânduiască astfel lucrurile încât, rămânând Amadis căsătorit cu prințesa Oriana, să se facă pace între ei. Când Amadis a auzit asta, a simțit fiori de bucurie în inimă și în suflet, la gândul că prin voința doamnei sale fusese dezvăluită taina iubirii lor, când se afla în puterea lui și nu o amenința nicio primejdie, și i-a spus schimnicului: „Bunul meu domn, dacă regele Lisuarte are aceste gânduri și mă vrea ca fiu, eu primesc să-mi fie stăpân și tată, pentru a-l sluji în toate câte sunt spre cinstea sa”. „Dacă așa stau lucrurile – a răspuns bunul om –, cum credeți că se pot uni în totul aceste două dorințe, fără să se mai întâmple alte nenorociri?” Amadis i-a spus: „Părinte, cred că ar trebui să vorbiți cu regele Perion, tatăl meu, și să-i spuneți pricina venirii voastre și dorința ce v-a mânat și să vedeți dacă îi pare bine că regele Lisuarte primește să facă tot ce i-au cerut în numele nostru don Cuadragante și don Brian de Monjaste în legătură cu Oriana și că astfel se poate

ajunge la pace; căci eu mă încred în virtutea lui și sunt sigur că veți găsi înțelegerea pe care o doriți; spuneți-i că mi-ați vorbit și mie despre asta, dar că îl las pe el să hotărască totul". Bunul om i-a răspuns că a vorbit cu înțelepciune și a făcut întocmai; a plecat pe dată din cortul lui Amadis și, împreună cu feciorii ce-l însoțeau, s-a dus la cortul regelui Perion, care, aflând cine este, l-a primit cu multă dragoste și bunăvoință.

Regele s-a uitat la Esplandian, pe care nu-l văzuse niciodată, și mult s-a minunat văzând o ființă omenească atât de frumoasă și de chipeșă și l-a întrebat pe sfântul sihastru cine este. Sfântul bărbat i-a răspuns că e pupilul lui și că îi fusese dăruit de Dumnezeu printr-o mare minune. Regele Perion i-a spus: „Mare minune, părinte, dacă acesta e feciorașul care vâna cu o leoaică și a fost crescut de domnia voastră în pădure, unde vă este sălașul, despre care marea înțeleaptă Urganda Necunoscuta a prezis într-o scrisoare că i se vor întâmpla multe și ciudate lucruri dacă Dumnezeu îi va da zile; și mi se pare, din câte mi s-a spus, că l-a înștiințat pe regele Lisuarte, în acea carte, că acest cocon va aduce multă pace și înțelegere între el și fiul meu, Amadis. Și dacă e așa, toți trebuie să-l iubim nespus și să-l cinstim, de vreme ce, datorită lui, se pot întâmplă atâtea lucruri bune, cum știți, părinte, și domnia voastră". Sfântul și bunul om Nasciano i-a spus: „Într-adevăr, stăpâne, el este cel de care vorbiți. Și dacă acum aveți dreptate să-l iubiți, veți avea și mai multă mai târziu, când veți ști mai multe despre el". Apoi i-a spus lui Esplandian: „Fiule, sărutați-i mâinile regelui, căci o merită cu prisosință". Coconul a îngenuncheat să-i sărute mâinile, dar regele l-a îmbrățișat și i-a spus: „Tinere, mult trebuie să-i mulțumiți Domnului Dumnezeul nostru pentru că v-a dăruit cu atâta frumusețe și gingășie, căci, îi faceți pe toți, atât pe cei ce nu vă cunosc, cât și pe cei ce vă știu, să vă iubească și să vă prețuiască; și de vreme ce Domnul a binevoit să vă înzestreze cu asemenea înfățișare și frumusețe, multe vă va mai dărui dacă îi veți arăta supunere". Coconul nu a răspuns nimic, ci foarte rușinat auzindu-se lăudat de un asemenea domnitor, s-a înroșit în obraji, ceea ce tuturor li s-a părut un lucru foarte bun, căci era semn de mare cinste, așa cum se cuvine vârstei sale. Și tare se mai minunau că unei ființe atât de însemnate nu i se cunoaște nici tatăl, nici mama. Regele l-a întrebat pe sfântul bărbat Nasciano dacă știe al cui fecior este; bunul om i-a răspuns: „Al lui Dumnezeu deși a fost zămislit și s-a născut dintr-un bărbat și o femeie, muritori; dar după cum a venit

pe lume și după grija cu care l-a păzit și l-a crescut, se pare că îl iubește ca pe fiul său. Și tot El va binevoi, în sfânta-i milă și îndurare, ca mai înainte de a se scurge vreme prea îndelungată, să aflați mai multe despre acest flăcău". Apoi, luându-l de braț și îndepărtându-se cu el, i-a spus: „Maiestate preafericită în toate pe lumea asta, și în cealaltă, de vă veți teme de Dumnezeu și veți face totul întru slujirea sa, eu am venit pe aceste meleaguri, cu acest trup vlăguit și ostenit de prea mulții mei ani, cu gândul că Dumnezeu, stăpânul meu, îmi va da harul să-l pot sluji și să îndepărtez toată această nenorocire, dar bolile și marile mele suferințe nu mi-au îngăduit să ajung mai devreme; mai înainte am stat de vorbă cu regele Lisuarte care, ca slujitor al Domnului, ar dori să încheie pace, dacă asta este cu putință să se facă spre cinstea celor două părți; de la el m-am dus la fiul vostru, Amadis, care m-a trimis la voi, fără să-mi dea un răspuns, spunând că ascultă de porunca voastră, astfel că, de voi, domnul meu, depinde de va fi pace ori război, căci sunteți dator să îndepărtați cele potrivnice slujirii Celui de Sus, așa cum toți știu, după cum v-a dăruit El cu bogățiile acestei lumi, soție, copii și regate; și acum este momentul ca El să vadă cum îi mulțumiți pentru toate și doriți să îl slujiți". Regele, cum întotdeauna fusese înclinat spre pace și înțelegere, atât datorită nenorocirilor pe care le poate aduce războiul, cât și pentru că era vorba de Amadis, lumina ochilor săi, de don Florestan, Agrajes și mulți alți cavaleri din neamul său, i-a răspuns astfel: „Părinte Nasciano, Dumnezeu îmi e martor că n-am dorit această mare învrăjbire și cât aș fi vrut să nu se ajungă aici, de s-ar fi putut găsi o altă cale, dar din pricina regelui Lisuarte nu s-a putut găsi niciun mijloc de înțelegere, pentru că, întru totul potrivnic Domnului și judecății sale, a vrut să o dezmoștenească pe fiica sa, Oriana, cum știe toată lumea, care, așa cum ați aflat, a fost salvată. După aceea, a fost dojenit și rugat să facă ceea ce este drept, făgăduindu-se să i se îndeplinească toate poruncile; dar el, ca un rege puternic, și, de astă dată, mai mult trufaș decât înțelept, socotind că dacă îl are alături pe împăratul Romei toată lumea i se va supune, n-a vrut nicio clipă să facă dreptate și nici s-audă de așa ceva; și ce a urmat și a câștigat din toate astea, știe Dumnezeu și vede toată lumea. Dar dacă acum vrea să arate înțelepciunea pe care n-a avut-o până azi, eu sunt încredințat că acești cavaleri ce se află de partea mea mă vor urma și-mi vor îndeplini gândul, care nu e altul decât să se pună capăt acestor nenorociri. Și pentru ca să vă dați seama,

părinte, cât de neînsemnată a fost pricina încăpățânării sale, să știți că numai de s-ar fi purtat altfel cu Oriana, fiica sa, toate s-ar fi îndreptat". Bunul om i-a sus: „Bunul meu domn, Dumnezeu va îndrepta totul și eu în numele său; așa că vorbiți cu cavalerii voștri și numiți câțiva oameni de bine, căci tot așa va face și regele Lisuarte, iar eu mă voi afla de față, ca slujitor al Dumnezeului adevărat Iisus Hristos, pentru a repara și a îndrepta ce s-ar putea strica". Regele Perion a încuviințat totul și i-a spus: „Voi face asta pe dată și voi găsi doi cavaleri care, cu toată dragostea și bunăvoința, să ajungă la o înțelegere dreaptă". După aceasta, bunul om s-a întors foarte mulțumit și bucuros la tabăra regelui Lisuarte.

Regele Perion a poruncit să fie chemați în cortul său toți cavalerii cei mai de seamă și după ce aceștia s-au adunat, le-a vorbit astfel: „Nobili principi și cavaleri, așa cum toți suntem foarte datori să ne apărăm cinstea și avuția și să înfruntăm orice primejdie pentru a apăra dreptatea, tot așa suntem datori, fără mânie și trufie, să urmăm calea dreptății când ne este arătată. Pentru că, deși la început pornim la o faptă cu dreptate, fără să aducem vreo jignire Domnului, dacă, apoi, ne purtăm cum ne taie capul și fără să chibzuim și nu ajungem să facem ceea ce este drept, dreptatea de la început va fi tot una cu nedreptatea de la sfârșit; așa că e bine ca cinstea și respectul să fie ferite cât mai mult când se găsește o cale de înțelegere, cum pare că ni se arată acum, și, dând uitării trecutul, să socotim că îl slujim pe Cel de Sus, care ne prețuiește atât de mult, și că ne mântuim sufletele. Și-acum, aflați că a venit la mine un sfânt pustnic și slujitor al Domnului, care mi-a spus că dușmanii noștri doresc pacea ținând seama mai mult de dreapta judecată decât de onoare, dacă și noi dorim la fel; pentru acest lucru e nevoie doar ca ambele părți să numească câțiva cavaleri care să hotărască felul cum se va încheia pacea, cu bunăvoință și fără patimă. Și am socotit că drept este să știți asta și să spuneți ce credeți că e mai bine să facem". Toți au tăcut o bună bucată de vreme și apoi Angriote de Estravaus s-a ridicat în picioare și a zis: „De vreme ce toți tăceți, o să-mi spun eu părerea"; și i s-a adresat regelui: „Seniore, acești principi și cavaleri au socotit că e bine, datorită rangului vostru regesc, marii voastre vitejii și mai cu seamă nemăsuratei dragoste ce vă poartă, să le fiți căpetenie în această bătălie și să îi călăuziți atât în treburile războiului, cât și în cele ale păcii, știind că nu vă veți lăsa înrobit nici de frică, nici de patimi; și eu sunt încredințat, cunoscându-le virtutea,

că niciunul dintre ei nu se va împotrivi hotărârilor voastre, așa că pentru una ori alta, puterea voastră este îndeajuns; dar fiindcă înălțimea voastră doriți să ascultați ce va spune fiecare, vreau să-mi aflați părerea și zic că, de vreme ce prințesa Oriana este în puterea noastră cu tot ce a avut cu ea, ar fi o mare nedreptate, dacă vrăjmașii noștri doresc pacea, iar gloria noastră e atât de mare, să ne împotrivim cererii lor, de pe urma căreia nu pierdem mai nimic; și cum la început au fost numiți soli don Cuadragante și don Brian de Monjaste, tot ei trebuie să fie numiți și acum, căci înțelepciunea și virtutea lor sunt atât de mari, încât vor ști dacă să primească ori nu ce li se oferă și să hotărască de vom avea pace ori război". Și așa cum a spus acest cavaler au hotărât regele și acei seniori, rămânând ca acești doi cavaleri, cu încuviințarea și sfatul regelui, să statornicească ce vor avea de făcut în viitor.

• CAPITOLUL CXIV •

Cum s-a întors sfântul bărbat Nasciano
cu răspunsul regelui Perion la regele
Lisuarte și ce s-a hotărât

Bunul om Nasciano s-a întors la regele Lisuarte, cum ați auzit, și i-a spus tot ce vorbise cu regele Perion, cum toți ceilalți îi dau acestuia ascultare și el socotește, după frumoasele vorbe ce le rostise regele, că lucrurile își vor urma drumul și se vor sfârși cu bine. Cum regele era hotărât și dornic foarte de a nu mai da ascultare dușmanului cel viclean, cum făcuse până atunci, și avusese, din această pricină, atâtea necazuri, i-a spus: „Părinte, dinspre mine nu e nicio piedică, după cum vedeți; rămâneți aici în cortul meu, iar eu mă voi duce să vorbesc cu acești domnitori ce au îndurat atâtea nenorociri și primejdii ca să-mi apere cinstea".

Și s-a dus la cortul lui Gasquilan, regele Suediei, care mai stătea încă în pat de pe urma luptei cu Amadis, cum ați auzit; aici a poruncit să fie chemați regele Cildadan și toți cavalerii cei mai de seamă, atât ai săi cât și ai romanilor, și le-a adus la cunoștință tot ce îi spusese bunul pustnic, atât la început, când venise prima oară, cât și acum, când adusese răspunsul regelui Perion, dar păstrând taina în legătură cu Amadis și fiica sa, căci nu voia să se afle încă. Și-a rugat stăruitor să-și spună părerea, dacă cred că această cale de înțelegere

e bună, ori dimpotrivă, căci îi privește pe toți. Și voia să știe mai ales părerea romanilor, căci datorită marii pierderi suferită de ei prin moartea împăratului îl îndatorau foarte, obligându-l să-și calce în picioare propria-i voință pentru a se supune voinței lor. Regele Cildadan i-a răspuns: „Domnul meu, foarte drept este ca acești cavaleri din Roma să-și spună cuvântul cum ați zis și socotiți că se cuvine, dar aleasa voastră purtare îi obligă, în cele din urmă, să se supună vrerii voastre, așa cum eu și toți câți vă suntem supuși o vom face, împreună cu acest nobil rege al Suediei, căci voia sa nu cred să fie alta decât a noastră; și acum, să spună romanii ce doresc". Atunci, acel viteaz cavaler Arquisil s-a ridicat în picioare și a grăit așa: „Dacă împăratul, stăpânul meu, ar fi fost în viață, atât datorită măreției sale, cât și fiindcă acest război se poartă pentru cauza sa, s-ar fi cuvenit ca el să hotărască, după voia sa, asupra păcii ori războiului, dar fiindcă noi, cei de același sânge cu el și toți vasalii săi aflați acum sub cârmuirea și porunca voastră, nu mai suntem părtași egali cu domnia voastră, viteazule rege Lisuarte, la acest război, așa cum vi s-a spus, vă mai spunem și acum că atâta vreme cât unul dintre noi va mai fi în viață, niciodată nu vom înceta să ne supunem dorinței și vrerii voastre, indiferent care va fi aceasta și vă lăsăm să hotărâți ce e mai bine, căci sunteți cel mai însemnat conducător dintre noi toți și acum această vrajbă vă privește mai mult decât pe toți ceilalți". Mult le-a fost pe plac regelui și tuturor celor aflați acolo acest cavaler, pentru că răspunsul lui foarte înțelept era pe potriva marelui său curaj, potrivire cum rar se întâmplă la un om; și regele a spus: „De vreme ce lăsați totul în seama mea, primesc: iar dacă voi greși cumva, a mea va fi cea mai mare vină, după cum va fi și cea mai mare cinste, de voi duce totul Ia bun sfârșit".

Apoi a plecat la cortul său și le-a poruncit regelui Arban de Norgales și lui don Guilan Gânditorul să ducă ei negocierile cu trimișii regelui Perion și să hotărască ce trebuie făcut, după ce se vor sfătui cu el; apoi i-a spus sihastrului: „Părinte, gândesc că dacă lucrurile au ajuns aici, ar fi bine să vă întoarceți la regele Perion și să-i spuneți că i-am însărcinat pe acești doi cavaleri să negocieze cu trimișii săi; și că bine ar fi, dat fiind că asemenea treburi se lungesc întotdeauna, iar aici în tabere nu putem să-i îngrijim pe răniți și nici nu avem destule provizii pentru oameni și animale, să ridicăm taberele în același timp și el să se retragă cu oastea sa cale de o zi, iar eu tot așa, până la cetatea mea Luvaina, pentru a rândui îngrijirea

răniților și trimiterea trupului împăratului în țara sa; și, în răstimpul acesta, trimișii noștri să stea de vorbă, iar el și eu vom vedea cum e mai bine să facem; și să le comunice solilor săi ce a hotărât, eu, de asemenea, trimișilor mei, iar domnia voastră să fiți de față la negocieri pentru a vedea cine nu are dreptate; și, de va fi nevoie, ne vom întâlni el și eu cu oamenii noștri, unde veți socoti voi de cuviință". Sihastrului i-au fost foarte pe plac aceste vorbe, căci și-a dat seama că deși nu se încheiase pacea, primejdia se îndepărta dacă se îndepărtau oștile, căci, cu toate că acest sfânt bărbat îmbrăcase rasa și ducea o viață de pustnic într-un loc atât de sălbatic, înainte fusese cavaler și încă din cei foarte iscusiți în fapte de arme, la curtea regelui, tatăl regelui Lisuarte, și apoi la cea a fratelui său, regele Falangris, așa că, pe cât era de desăvârșit în cele dumnezeiești, pricepea foarte bine lucrurile pământești, căci trecuse prin multe; așa că i-a răspuns regelui: „Bunul meu domn, vorbele voastre mi se par înțelepte, dar rămâne ca trimișii fiecăruia să sosească într-o anume zi aici, în acest loc, la mijlocul drumului dintre oști, și poate, cu ajutorul acelui Dumnezeu, fără al cărui ajutor nimeni nu se poate ajuta, vor ajunge să se înțeleagă să vă întâlniți domnia voastră și regele Perion, cum ați spus, și să puneți capăt amânărilor ce se ivesc de obicei datorită terțelor persoane; iar eu mă voi întoarce iute la ceilalți și vă voi trimite vorbă când și la ce oră puteți porunci să se ridice tabăra, ca tot atunci să se ridice și cealaltă".

Și bunul om s-a întors la regele Perion și i-a spus tot ce se rânduise, fără să uite nimic. Regelui i-a fost pe plac faptul că taberele se ridică acum când victoria e de partea lui, și după ce s-a sfătuit cu don Cuadragante și don Brian de Monjaste, a poruncit crainicilor să dea de veste ca a doua zi în zori să fie toți gata să-și strângă corturile și toate celelalte, pentru a pleca de-acolo. Bunul om i-a trimis veste despre asta regelui Lisuarte, înștiințându-l că se va întoarce la el cât mai grabnic cu putință.

Și când a sosit dimineața, au răsunat trâmbițele în tabere, s-au strâns corturile și, cu multă veselie, au pornit și unii și alții, fiecare în drumul său. Dar acum îi vom lăsa să-și vadă de drum și o să vă povestim despre regele Arabigo, ce se afla sus în munți, cum ați auzit.

• CAPITOLUL CXV •

Cum, aflând regele Arabigo de plecarea oștilor, a hotărât să pornească război contra regelui Lisuarte

V-am povestit mai înainte că regele Arabigo, Barsinan, seniorul de Sansueña, și Arcalaus Vrăjitorul cu ostilelor se ascunseseră în creierul munților, într-un loc sălbatic, așteptând vești de la iscoadele lor, ce țineau tot timpul ochii ațintiți asupra taberelor și văzuseră foarte bine bătăliile date, precum și felul cum erau întărite taberele, așa încât niciuna să nu poată fi lovită peste noapte; și cum până atunci niciuna din părți nu fusese înfrântă, ba dimpotrivă, se părea că taberele sunt neatinse, regele Arabigo nu s-a încumetat să iasă din acea vizuină, căci felul cum stăteau lucrurile nu-i era pe plac; și tot timpul s-a gândit să aștepte ultima luptă, cugetând că, chiar dacă vor mai zăbovi luptând unii contra celorlalți, până la urmă, unii aveau să fie învinși, și tare se bucura văzând că după prima luptă nu se întrevede victoria, căci cu cât dura mai mult înfruntarea, cu atât pierderile aveau să fie mai mari, și la sfârșit aveau să rămână atât de puțini, încât cu osteneală puțină și mai puțină primejdie gândea că îi va spulbera pe cei rămași și va deveni el stăpânul întregii țări, fără să mai fie cine să i se împotrivească; și, tare bucuros, îl tot îmbrățișa pe Arcalaus, lăudându-l și mulțumindu-i pentru gândul lui și făgăduindu-i mari favoruri, zicându-i că nu mai poate da greș de astă dată și că își va lua o răsplată mult sporită pentru pagubele și pierderile din trecut. Și pe când se veseleau ei așa plini de voie bună, au sosit iscoadele și le-au spus că se ridicaseră taberele, că oștenii, înarmați, fac cale întoarsă, fiecare de unde venise, și că nu-și pot da seama ce înseamnă asta. Auzind aceasta, regele Arabigo a gândit pe dată că plecaseră în urma unei învoieli și a hotărât să-l atace mai curând pe regele Lisuarte decât pe Amadis, căci dacă regele avea să fie ucis ori luat captiv, lui Amadis puțin avea să-i pese de binele ori răul regelui, și astfel putea câștiga totul, dar și-a zis că nu e bine să pornească atacul înainte de căderea nopții, ca să-i prindă mai pe nepregătite și descoperiți; așa că i-a poruncit unui nepot de-al său, pe numele lui, Esclavor, bărbat foarte priceput în treburile războiului, să meargă cât mai pe ascuns pe urmele lor cu zece oameni călare și să vadă unde vor poposi; acesta a făcut întocmai și de pe cele mai tainice poteci ale muntelui iscodea oastea ce se mișca jos, pe câmpie.

Regele Lisuarte, care își urma drumul, se temea tot timpul de

acești oameni, căci nu știa prea bine unde se află, ci doar ce îi spuseseră câțiva vecini de prin partea locului, cum că mereu văzuseră oameni sus în munți, în partea dinspre mare, dar niciunul nu îndrăznise să se apropie de ei; și nici el nu avusese vreme să se pregătească cum ar fi trebuit, căci tare multe îl mai așteptau de făcut. Și cum mergea el pe drumul său. Așa cum v-am spus, câțiva oameni din ținut i-au înștiințat că zăriseră niște călăreți furișându-se pe crestele muntelui. Regele, cum era trecut prin multe și isteț, și-a închipuit pe dată ce se va întâmplă, că nu va putea scăpa de oamenii aceia, dacă vor porni contra lui, fără o bătălie grea; și tocmai de asta se temea atunci, văzându-și oamenii atât de zdrobiți în urma bătăliilor dinainte; dar, cu inima lui vitează, n-a pregetat să facă ce se cuvine și, chemându-i pe regele Cildadan și pe toți căpitanii săi, le-a spus ce aflase despre acei oameni, rugându-i să aibă grijă ca oștenii să fie înarmați și pregătiți de luptă, pentru ca, de va fi cazul, dușmanul să-i găsească așa cum se cuvine să se arate niște cavaleri ca ei. Toți i-au răspuns că îi vor împlini întocmai poruncile și l-au asigurat că mai degrabă își vor pierde viețile decât să se lase înfrânți. Câțiva i-au spus în taină că ar trebui să îl înștiințeze pe regele Perion, pentru că oamenii aceia sunt mulți și odihniți, pe când ai săi dimpotrivă, și nu va putea scăpa de ei fără mare primejdie, căci toți îi sunt vrăjmași și, dacă soarta îi va fi potrivnică, aceia nu vor avea milă și vor face tot răul de care vor fi în stare. Aceștia au fost don Grumedan și Brandoibas, care chibzuiau că dacă face asta regele, stăpânul lor, n-ar mai avea a se teme și în felul acesta, pacea s-ar încheia între cei doi regi mai grabnic și mai trainic. Dar regele, care, așa cum v-am spus de multe ori, întotdeauna se temea mai mult să nu-și piardă cinstea decât viața, le-a răspuns că lucrurile nu stau chiar așa de rău încât să le ceară ajutor potrivnicilor săi, și că s-ar putea ca ceea ce își închipuie ei acum că va fi o mare înfruntare, până la urmă să fie cu totul altceva, și să nu se gândească la nimic alta decât să-i lovească pe dușmani cu sete, de o fi să vină, așa cum făcuseră întotdeauna în înfruntări mai de seamă decât aceasta. Apoi i-a poruncit lui Filispinel să se apropie de munte cu douăzeci de cavaleri, cu cât mai multă grijă cu putință, astfel ca, fără să-și piardă viețile, să afle câte ceva; acesta a făcut ce i s-a poruncit. Între timp, regele a poruncit ca oamenii să se odihnească, căci străbătuseră patru leghe, și animalele să fie adăpate, pentru a încerca să ajungă la Luvaina fără a mai face popas, căci el se temea mai mult de un atac

noaptea decât ziua, și dacă aveau să facă un popas, nu i-ar fi stat în putere să-i împiedice pe oameni să nu-și scoată armurile și să nu doarmă, la cât erau de obosiți, și astfel, ar fi putut fi nimiciți de o mână de oameni; și după ce s-au odihnit o vreme, a poruncit oștii să pornească mai departe, așezând în frunte toate bagajele și răniții, deși, în acele zile de răgaz, îi trimisese mai pe toți în cetatea din apropiere.

Filispinel a pornit spre munte și cercetând cu mare grijă a simțit pe dată iscoadele și oamenii lui Esclavor, iar când a ajuns împreună cu cei mai mulți dintre ai săi să îi vadă pe potrivnici, i-a trimis vorbă regelui, înștiințându-l că dăduse de acei câțiva cavaleri ce îi tot urmăreau și că bănuiește că restul oastei nu e prea departe. Regele nu făcea alta decât să-și vadă de drum, cu grabă mare, pentru ca, dacă ar fi fost să dea o luptă, să fie cât mai aproape de acea cetate a sa, făcându-și socoteala că, deși nu este foarte întărită, tot se poate odihni mai în siguranță acolo decât în mijlocul câmpului. Așa că, în scurtă vreme, s-a îndepărtat bine de munte.

Esclavor, nepotul regelui Arabigo, văzând că fusese descoperit, i-a dat de știre unchiului său, spunându-i că părerea lui este că trebuie să coboare de pe coastă fără zăbavă în câmpie, căci, descoperiți fiind, regele Lisuarte nu va vrea să se oprească decât acolo unde îi va conveni mai bine. Când acest mesager a ajuns la regele Arabigo, toată oastea sa se odihnea în voie, pregătindu-se pentru noapte și fără gândul de a-și ataca dușmanii pe lumina zilei, și n-au izbutit să se înarmeze și să încalece foarte iute, ci au zăbovit o bună bucată de vreme, căci erau mulți la număr; și ce i-a încurcat cel mai tare au fost trecătorile înguste ale muntelui, căci pe cât de sălbatic și de nepătruns era locul ales ca să se apere, pe atât îi împiedica să pornească la atac. Și așa cum ați auzit, oastea a pornit pe urmele regelui Lisuarte; dar mai înainte de-a apuca să coboare ei muntele, regele străbătuse atâta drum, încât când au ajuns la câmpie, oricât s-au străduit să îl prindă din urmă, n-au izbutit până aproape de cetate; Arcalaus, însă, cum știa ținutul, l-a sfătuit pe regele Arabigo să nu se zorească, pentru a nu-și obosi oamenii, spunându-i că, de vreme ce îl au pe rege sub ochi, nu e cu putință să le scape și să nu-și facă griji dacă se va adăposti în cetate, că el o știe foarte bine și, pe cât e de slab apărată, va fi în mai mare primejdie decât în mijlocul câmpului.

În acest răstimp, prin voia lui Dumnezeu, pentru ca acei oameni ticăloși să nu-și împlinească mârșava dorință, s-a întâmplat că bunul

om și sfânt pustnic i-a trimis la regele Lisuarte pe Esplandian, pupilul său, și pe Sargil, nepotul său, să-l înștiințeze că lucrurile sunt pe calea cea bună și că el va ajunge cât mai curând cu putință la Luvaina pentru a rândui întâlnirea celor patru cavaleri din cele două tabere. Când acești flăcăi au ajuns la tabăra regelui, acesta plecase de-o bucată bună de vreme, și ei au mers pe urmele oștii până au ajuns în locul unde regele hotărâse scurtul popas și astfel au înțeles că regele se teme și se grăbește, așa că au zorit și ei să-l ajungă, dar mai înainte de a zări oastea regelui, au văzut cum coboară muntele în grabă mare mulțime de oameni, și, pe dată, și-au zis că aceștia sunt oștenii regelui Arabigo, căci, pe când se aflau la curte cu regina Brisena, auziseră vorbindu-se despre ei. Și văzuseră că regina tot trimite oameni în felurite locuri, unde se spunea că se află aceștia; și de cum i-au zărit pe oșteni, și-au dat seama că regele, stăpânul lor, e în mare primejdie, ceea ce mult l-a îndurerat și l-a mâhnit pe Esplandian. Și i-a spus lui Sargil: „Frate, urmează-mă și să nu ne oprim din drum până nu încercăm să-l ajutăm pe stăpânul meu, regele, să nu-i facă vreun rău ticăloșii aceștia”. Și întorcându-i caii au luat-o înapoi pe unde veniseră, cât mai grabnic cu putință, tot restul zilei și toată noaptea, fără să se odihnească, și, a doua zi în zori, au ajuns la tabăra regelui Perion, căci acesta nu străbătuse mai mult de patru leghe în ziua dinainte și își instalase tabăra pe malul unui râu cu mulți copaci și pășune întinsă, punând de strajă mai mulți cavaleri în partea dinspre munte, fiindcă și el aflase de la niște păstori despre oastea aceea că se pusese în mișcare, părăsind locul unde stătuse până atunci; așa că, temându-se, a poruncit să se întărească straja; și de cum au ajuns aici cei doi flăcăi, Esplandian s-a dus drept la cortul lui Amadis și l-a întâlnit pe bunul pustnic ce se ridicase și voia să plece, dar văzându-l pe acel cocon atât de zorit, l-a întrebat: „Bunul meu fiu, ce-i cu graba asta?” El i-a răspuns: „Domnule și tată, graba mi-e atât de mare, încât până nu vorbesc cu Amadis, n-am vreme să vă povestesc”. Apoi, descălecând de pe cal, a intrat în cort, unde Amadis stătea întins în pat îmbrăcat în armură, căci fusese de strajă toată noaptea și în zori venise să se odihnească și să doarmă; Amadis s-a trezit și atunci Esplandian i-a spus: „Oh, viteazule domn, dacă vreodată inima voastră nobilă a dorit să săvârșească isprăvi mărețe, a sosit ceasul să-și arate vitejia, căci, deși a trecut prin mari și foarte primejdioase înfruntări până acum, niciuna nu-i poate sta alături celei ce se pregătește. Aflați, bunule domn, că oastea despre care s-a

spus că se ascunde în munți cu regele Arabigo a pornit în cea mai mare grabă împotriva regelui Lisuarte, stăpânul meu, și cred că pe acesta îl paște o mare primejdie, după cât de numeroși sunt vrăjmașii și cât de puțini și de sleiți oștenii regelui. Așa că, după Dumnezeu, singura lui salvare sunteți domnia voastră". Amadis, auzind aceasta, s-a sculat foarte iute și a spus: „Bunele paj, așteptați-mă aici, căci de-mi va sta în puteri, osteneala voastră nu va fi zadarnică".

Apoi a plecat pe dată la cortul regelui Perion, tatăl său, i-a povestit toate acele vești și l-a rugat stăruitor să îi îngăduie să îi vină în ajutor regelui Lisuarte, faptă ce i-ar putea aduce multă cinste și slavă, precum și numeroase laude din partea tuturor celor ce o vor afla; Amadis i-a făcut această rugăminte în genunchi și n-a vrut să se ridice până ce regele, ce era o pildă de virtute și își petrecuse viața săvârșind numai isprăvi ce îi aduseseră mare faimă, nu i-a spus: „Fiule, fă așa cum dorești și pornește în frunte cu oamenii ce îți sunt pe plac, iar eu te voi urma, căci de va fi să încheiem pace cu regele Lisuarte, astfel va fi mai trainică. Iar de va fi să purtăm război cu el, mai bine să fie nimicit de noi decât de ceilalți, ce s-ar putea să ne fie mai dușmani decât ne este el". Și pe dată a poruncit să sune trâmbițele și surlele și, cum oamenii erau toți înarmați și pregătiți de luptă, au încălecat pe dată și s-au adunat în jurul căpitanilor lor. Regele Perion și Amadis i-au cerut lui Gasquiles, nepotul împăratului din Constantinopol, să încalece și el și cu însemnele împărătești au ieșit din tabără cu toate celelalte steaguri în urma lor; și de cum a ajuns toată armia în câmp deschis, regele le-a spus tot ce aflase și i-a rugat mult să-și dovedească virtutea, fără să țină seama de trecut, și să-l ajute pe regele Lisuarte, aflat la mare nevoie și cu puțină oaste. Toți au încuviințat și au răspuns că vor face așa cum le poruncește. Atunci, Amadis i-a luat cu sine pe don Cuadragante, don Florestan, fratele său, Angriote de Estravaus, Gavarte de la Valea Temătoare, pe Gandalin și Enil cu încă patru mii de cavaleri, și pe maestrul Helisabad care, în această împrejurare, ca și în bătăliile trecute, a făcut minuni cu știința sa, salvând viața multora, ce n-ar mai fi avut zile fără Dumnezeu și fără el. Însoțit de toți aceștia, Amadis a pornit la drum, iar regele, tatăl său și toți ceilalți, rânduiți pentru luptă, l-au urmat.

Dar acum nu o să mai vorbim despre ei, care mergeau zorindu-se foarte, și ne întoarcem să vă povestim ce s-a mai întâmplat cu regii în acest răstimp.

• CAPITOLUL CXVI •

Despre bătălia purtată de regele Lisuarte cu regele Arabigo și oastea sa, și cum regele Lisuarte a fost învins și i-a venit în ajutor Amadis de Gaula, cel ce niciodată n-a pregetat să-i ajute pe cei aflați în nevoie

V-am povestit mai înainte că regele Lisuarte fusese înștiințat de cavalerii trimiși de el spre munte că zăriseră iscoadele regelui Arabigo, și că acum regele Lisuarte se zorea să ajungă la cetatea sa Luvaina, pentru a se adăposti acolo dacă ar fi fost să se dea o luptă, căci după cât de zdrobită îi era oastea în urma bătăliilor dinainte, cum ați auzit, era sigur că nu poate ține piept forței copleșitoare a vrăjmașilor. Și astfel, pe când el își urma drumul, oștile regelui Arabigo l-au urmărit până la căderea nopții, mereu în frunte cu Esclavor și cei zece cavaleri, însoțiți de încă patruzeci trimiși de rege, unchiul său; și după ce oastea a coborât din munți și a pornit la drum pe câmp, ar fi izbutit iute să-l ajungă din urmă, dar noaptea era atât de neagră, că nu se mai vedeau unii pe alții și, din pricina asta, dar și a spuselor lui Arcalaus, cum că cetatea în care ceilalți își puseseră mari speranțe, e slab apărată, nu s-au ostenit să pornească la luptă, ci au continuat să-i urmărească, aproape învăluindu-i pe oștenii regelui Lisuarte. Și au mers ei așa până la ivirea zorilor, când au văzut cât de aproape sunt unii de alții și la un pas de cetate. Atunci, regele Lisuarte, ca un domnitor curajos, a făcut popas cu toți oamenii săi și a împărțit oastea în două grupuri; primul, sub conducerea regelui Cildadan, însoțit de Norandel, feciorul său, regele Arban de Norgales, don Guilan Gânditorul și Cendil de Ganota, alcătuit din aproape două mii de cavaleri. Al doilea grup era alcătuit din romanii Arquisil și Flamineo, Giontes, nepotul său, Brandoibas și alți mulți cavaleri de-ai săi și încă aproape șase mii de oșteni călări; aceste două oști, dacă ar fi fost înarmate cum se cuvine și ar fi avut cai odihniți, n-ar fi trebuit să se teamă prea mult de dușman, dar lucrurile stăteau cu totul pe dos, căci armurile le erau toate sfârtecate în multe locuri din bătăliile trecute, iar caii slăbiți și osteniți, atât din pricina efortului mare dinainte, cât și al celui de-acum, fiindcă toată ziua aceea și toată noaptea nu se odihniseră decât foarte puțin, ceea ce mult le-a dăunat, cum veți auzi mai departe.

Regele Arabigo îl avea în frunte pe Barsinan, seniorul de Sansueña, care, cum am spus, era un tânăr cavaler curajos, dornic să dobândească slavă și să răzbune moartea tatălui său, și a lui Gandalod, fratele său, cel învins de don Guilan și trimis captiv regelui Lisuarte la Londra, care poruncise să fie azvârlit din vârful turnului la picioarele căruia fusese ars tatăl lui, cum se povestește în prima carte a acestei istorii, cu două mii de cavaleri; restul oștirii venea în urma lui, cum am spus.

Și cum se luminase de ziuă și au văzut cât de aproape se află unii de alții, au început lupta cu strășnicie, astfel că de la prima ciocnire mulți cai au rămas fără stăpâni; Barsinan și-a frânt lancea și, punând mâna pe spadă, a prins să împartă lovituri grele, căci era viteaz și stăpânit de o mare turbare. Norandel, aflat în fruntea oamenilor săi, s-a înfruntat cu un unchi al acestui Barsinan, frate cu maică-sa, ce fusese guvernatorul ținutului după moartea tatălui lui Barsinan, până ce acest nepot al lui a ajuns la vârsta de a putea cârmui; Norandel l-a izbit pe acesta atât de tare, că i-a spart scutul și lorica și lancea i-a ieșit prin spate prăbușindu-se mort pe loc la pământ. Regele Cildadan a doborât alt cavaler ce îl însoțea pe acesta, unul dintre cavalerii viteji din oastea lui Barsinan. Lovituri grele au dat și don Guilan, regele Arban de Norgales și ceilalți ce îi însoțeau, toți cavaleri de seamă și aleși, așa încât, grupul lui Barsinan ar fi fost spulberat, dacă nu i-ar fi sărit în ajutor Arcalaus; acesta, deși nu mai avea jumătate din mâna dreaptă, că i-o retezase Amadis pe când se numea Frumosul Întunecat și îl ucisese pe nepotul lui Arcalaus, Lindoraque, fiind priceput foarte în mânuirea armelor, se slujea de mâna stângă ca de cealaltă, și cu sosirea sa, cei din tabăra lui au primit un mare sprijin și inimile li s-au umplut iarăși de vitejie, astfel că mulți din oamenii regelui Lisuarte au pierit ori au fost doborâți de pe cai, răniți greu. Arcalaus și-a croit drum printre ei și săvârșea fapte de arme mărețe, căci era viteaz și curajos, dar să fi văzut ce minuni făceau, la ceasul acela, regele Cildadan, Norandel, don Guilan și Cendil de Ganota, căci erau scut și pavăză pentru toți ai lor; dar n-ar fi izbutit s-o scoată la capăt dacă nu le-ar fi venit în ajutor regele Lisuarte, căci vrăjmașii, mai numeroși și mai odihniți, dădeau să-i învingă de-acum; dar regele Lisuarte, care niciodată nu s-a abătut cu un pas de la datorie în marile bătălii purtate de el, a pornit în fruntea oamenilor săi mai dornic să moară decât să nu-și facă datoria și primul vrăjmaș ce i-a ieșit în cale a fost un frate al lui Alumas, cel ucis de don Florestan din

pricina domnișoarelor păzite de pitic la Izvorul ulmilor, care era văr primar cu Dardan Trufașul; și l-a izbit cu lancea, sfărâmându-i toată armura, și l-a doborât mort la pământ; iar ai săi s-au năpustit atât de năprasnic asupra dușmanilor, că i-au făcut să dea înapoi o bună bucată. Regele a pus mâna pe spadă și a prins să dea asemenea lovituri grele, că pe cine nimerea în plin, nu mai avea nevoie de duhovnic; și la ceasul acela era atât de furios, că uitând de orice primejdie, s-a aruncat în mijlocul vrăjmașilor, făcând mare prăpăd printre ei. Arcalaus, care aflase dinainte ce herb are regele, ca să îl recunoască și să pună la cale o ticăloșie, cum avea să poată mai bine, căci așa-i stătea în fire, văzându-l pe rege atât de departe de ai săi, s-a dus la Barsinan și i-a spus: „Barsinan, îl vezi în față pe dușmanul tău? Dacă moare, totul se sfârșește. Privește, nu vezi ce face regele Lisuarte?” Barsinan a luat zece cavaleri de-ai săi care îl ocroteau și i-a răspuns lui Arcalaus: „Acum, pe el! Și fie moare, fie murim cu toții!” Și s-au năpustit spre rege, atacându-l din toate părțile, așa că l-au trântit de pe cal. Filispinel lupta tot timpul însoțit de cei douăzeci de cavaleri de care ați auzit, ce fuseseră să cerceteze muntele, și își făgăduiseră să rămână împreună în lupta aceasta. Și văzând că regele este doborât, le-a spus: „Oh, domnilor, acum e vremea să pierim o dată cu regele!” Și au pornit cu toții și au ajuns lângă rege, dar acesta era ținut de doi cavaleri ce se prăvăliseră peste el înainte de a se scula de jos și îi luaseră spada; atunci au prins să-i pălească pe Arcalaus, Barsinan și pe oamenii lor, încât, în pofida voinței lor, i-au îndepărtat de-acolo, dar la strigătele lui Arcalaus începuseră să se strângă atâția potrivnici, încât, dacă soarta nu i-ar fi adus acolo pe regele Cildadan, Arquisil, Norandel și Brandoibas, cu un pâlc de cavaleri, să le sară în ajutor, regele ar fi fost pierdut; aceștia, însă, au ucis atâția dușmani, că l-au salvat pe rege prin forța armelor, iar Norandel, de cum a ajuns acolo, a sărit de pe cal și, împărțind lovituri strașnice celor ce îl țineau pe rege, le-a luat spada acestuia și punând-o în mâna regelui, i-a spus: „Luați calul meu”. Regele a făcut întocmai, dar nu s-a îndepărtat până ce Brandoibas nu i-a dat alt cal lui Norandel și acesta n-a fost călare; apoi au pornit în ajutorul oamenilor lor, ce se luptau atât de îndârjit, că vrăjmașii nu cutezau să le mai stea în cale. Arcalaus i-a spus atunci unuia dintre cavalerii săi: „Întreabă-l pe regele Arabigo de ce mă lasă să fiu ucis?” Cavalerul s-a dus să-i transmită mesajul regelui Arabigo și acesta a răspuns: „Am văzut eu bine că trebuia să le vin în ajutor mai de mult,

dar am așteptat ca dușmanii să se mai îndepărteze de cetate; însă, dacă dorește să-l ajut, așa voi face". Și a poruncit să sune trâmbițele și a pornit cu toată oastea sa, însoțit de cei șase cavaleri din Insula Săgetătorului; cum ceilalți erau împrăștiați și trudiți, i-a atacat în voie și a făcut mare prăpăd în rândul lor. Cei șase cavaleri de care v-am vorbit săvârșeau fapte nemaipomenite, doborând și omorând pe câți întâlneau, așa că datorită lor și oastei numeroase a regelui Arabigo, oamenii regelui Lisuarte nu le-au mai putut ține piept și au început să se retragă, ca orice oștire învinsă.

Regele Lisuarte, văzând că lupta e pierdută și că nu e chip să mai schimbe ceva, adunându-i în jurul său pe regele Cildadan, Norandel, don Guilan, Arquisil și pe ceilalți cavaleri mai de seamă, s-a așezat în fruntea oamenilor săi și le-a poruncit celorlalți să se retragă în cetate, căci erau aproape de ea. Ce să vă mai povestesc? Regele a făcut atâtea în timpul acestei retrageri și înfrângeri pentru a-și apăra oamenii, încât s-a arătat mai viteaz și mai curajos ca niciodată de când devenise cavaler, și la fel s-au purtat și toți cavalerii din preajma lui, dar, în cele din urmă, cu multe pierderi în rândul oamenilor săi, morți și mulți prinși și răniți, au fost împinși spre porțile cetății și cum oamenii au început să se îmbulzească, iar vrăjmașii s-au năpustit asupra lor, socotindu-i învinși, mult mai mulți au pierit aici, și aici au fost doborâți de pe cai regele Arban de Norgales și don Grumedan, cu însemnele regelui Lisuarte, și luați captivi de vrăjmași, și așa ar fi pățit și regele, dacă nu l-ar fi tras în cetate cu forța câțiva dintre ai săi; și îndată după asta, porțile au fost închise, astfel că puțini au izbutit să intre.

Dușmanii s-au retras, pentru că se trăgea asupra lor cu arcuri și arbalete, dar i-au luat cu ei pe regele Arban de Norgales și pe don Grumedan cu însemnele regești. Arcalaus ar fi vrut să-i ucidă pe loc, dar regele Arabigo n-a îngăduit, spunându-i să mai aștepte, că, în curând, va fi în mâinile lor și regele Lisuarte cu ceilalți, și atunci, vor fi judecați toți de el și de ceilalți mari seniori veniți cu ei, și a poruncit să fie păziți cu strășnicie de niște oameni de-ai săi.

Și-așa cum v-am spus, regele Lisuarte a fost învins și nimicit, și mai toată oastea lui spulberată, unii morți, alții captivi, iar el cu alți câțiva, închiși în acea cetate slab apărată, unde nu îi aștepta alta decât moartea. Și să spunem că e mâna lui Dumnezeu și a sorții? De bună seamă că nu; el și-a făcut-o singur, pentru că și-a plecat urechea la vorbe păgubitoare, crezând mai mult ce i-au spus acei ticăloși de

Brocadan și Gandandel despre Amadis, decât în bunătatea lui Amadis și a neamului său, de pe urma cărora ajunsese pe culmi de glorie mai sus decât orice alt domnitor din lume; și în afară de Domnul Dumnezeul nostru, cine să-l ajute? Cumva Brocadan și Gandandel cu neamul lor îl vor scăpa de primejdie și vor îndrepta răul suferit? Ori cei ca ei, lipsiți de conștiință, a căror meserie a fost și este să-i pizmuiască pe cei virtuoși și curajoși (care, pentru a urma calea virtuții, nu a invidiei, își pun viața în primejdie) și să dorească să le calce pe urme doar pentru a le distruge și a le tăvăli în noroi faptele cu toată puterea lor? Cred că dacă i-ar fi așteptat pe aceștia, iute ar fi fost răzbunată moartea lui Barsinan, seniorul de Sansueña, marile pierderi suferite de regele Arabigo în războiul celor șapte regi și mânia lui Arcalaus. Și-atunci, cine să-i vină în ajutor? Bineînțeles că vestitul și neînfricatul cavaler Amadis de Gaula, care l-a mai ajutat de multe ori, așa cum v-am povestit în această măreață istorie. Dar, lăsând deoparte slujirea doamnei sale, avea motive întemeiate să o facă? Eu zic că dimpotrivă, căci după marile servicii făcute, ce i-au adus regelui numai foloase, și nerecunoștința arătată de acesta, mai curând ar fi avut temeiuri să-i dorească distrugerea totală. Iar cum acest cavaler venise pe lumea asta pentru a dobândi faimă și glorie, nu se gândea decât la fapte nobile și pline de virtute, așa cum veți auzi că a făcut cu acest rege învins, închis în cetate, așteptând să fie ucis și să-și piardă regatul.

Și, întorcându-ne la povestea noastră, aflați că după ce regele Lisuarte s-a închis în acea cetate a sa, regele Arabigo s-a retras de pe câmpul de luptă cu marii seniori ce îl însoțeau și i-a întrebat cum chibzuiesc să pună capăt acestei afaceri. Părerile au fost multe, unele opuse altora, așa cum se întâmplă de obicei cu cei cărora soarta le este favorabilă, căci au parte de atâta bine, încât nu știu să aleagă ce e mai bine din prea mult bine. Unii spuneau că ar fi bine să se odihnească oleacă și să facă pregătiri pentru luptă, și, între timp, să pună străji numeroase, ca regele să nu fugă. Alții spuneau că ar fi bine să continue lupta chiar atunci, ca să nu le dea timp dușmanilor să se pregătească pentru apărare, și că, fiind aceștia vlăguiți și înspăimântați, vor intra grabnic în cetate și îi vor lua captivi. După ce regele Arabigo a ascultat toate părerile, cum toți așteptau hotărârea lui, căci era cel mai mare dintre toți și căpetenia lor, acesta a spus: „Vitejilor domni și preacinstiți cavaleri, întotdeauna am auzit spunându-se că omul nu trebuie să scape norocul din mână și să nu

caute pricini ori motive de a-i da drumul, ci dimpotrivă, să se pună pe treabă cu mai mult sârg și dăruire, pentru ca norocul să fie însoțit de bucurii; și de aceea hotărăsc ca Barsinan și ducele de Bristoya, cu oamenii pe care îi doresc, să plece pe dată spre celălalt capăt al cetății, iar eu, Arcalaus, regele Insulei Adânci și acești șase cavaleri să rămânem de partea aceasta, și cu armele ce le avem, acestea cu care am luptat, să-i asaltăm de-ndată pe dușmanii noștri, mai înainte de a se înnopta, că nu mai sunt decât două ceasuri până la asfințit. Și dacă nu izbutim să intrăm în cetate, o să ne retragem și oastea se va putea odihni nițel, până în zori, când vom ataca din nou; iar cât despre mine, vă spun și le voi spune tuturor alor mei și celor ce vor voi să mă urmeze că nu-mi voi afla răgaz și nu voi mânca și bea, până nu îi voi învinge sau voi muri; și vă făgăduiesc pe coroana mea de rege că mâine vom fi morți, fie eu, fie ei". Mult i-a îmbărbătat și i-a bucurat regele Arabigo pe acei seniori și toți au încuviințat ce a spus și a făgăduit; apoi au poruncit să se aducă merinde, căci aveau din belșug, și au împărțit mâncare și băutură întregii oști, încurajându-i pe oameni pentru viitoarea luptă și spunându-le că vor fi bogați și fericiți când se va sfârși, dacă nu vor pierde totul arătându-se lipsiți de vitejie. După asta, Barsinan, seniorul de Sansueña, și ducele de Bristoya, cu jumătate din oaste s-au dus în celălalt capăt al cetății, iar regele Arabigo cu restul au rămas unde se aflau; și de cum au auzit sunetul trâmbițelor, au descălecat de pe cai și s-au pregătit cu toții de luptă.

Regele Lisuarte, când a intrat în cetate, n-a vrut să se odihnească, văzându-și aproape pieirea, și cu toate că știa că se află într-un loc unde nu se poate apăra multă vreme, a hotărât să nu-și precupețească forțele până la capătul acestei nenorociri și mai degrabă să moară ca un cavaler decât să fie prins de viu de acei înverșunați dușmani de moarte; și îndată după ce a mâncat ceva împreună cu oamenii săi din cele aduse de locuitorii cetății, a împărțit cavalerii pe lângă bărbații din cetate în locurile mai slab apărate, atrăgându-le atenția și spunându-le că salvarea și viața lor se află în mâinile și inimile lor, după ale Domnului, dar toți erau atât de viteji că nu aveau nevoie să-i îmbărbăteze cineva și fiecare nădăjduia să moară asemeni stăpânului lor, regele. Și stând lucrurile așa cum ați auzit, vrăjmașii au atacat pe neașteptate, cu acel curaj pe care îl au de obicei învingătorii, fără nicio teamă, și apărați de scuturi și cu lăncile, câte mai erau întregi, ori cu spadele în mână, urmați de arbaletieri și

arcași au ajuns la ziduri; și cum acestea erau foarte joase și în unele locuri sparte, s-au încleștat unii cu alții ca pe câmpul de bătaie; cei dinăuntru, profitând de neînsemnatul adăpost, dar mai cu, seamă dând dovadă de mare curaj, s-au apărat cu atâta vitejie, încât potrivnicii, pierzându-și avântul și înflăcărarea cu care porniseră, în mare parte au început să se înmoaie și să se risipească, în vreme ce alții se luptau cu îndârjire, astfel că, de amândouă părțile au fost mulți morți și răniți. Regele Arabigo și toate celelalte căpetenii, care erau călare, îi tot împingeau pe oșteni înainte, iar ei se apropiaseră de ziduri fără nicio teamă, să fie pildă pentru ceilalți, și de pe cai îi loveau cu lăncile pe cei de pe ziduri, așa că puțin a lipsit ca regele Lisuarte să nu fie învins; dar Dumnezeu a vrut să-l apere, că noaptea s-a lăsat tare neagră. Așa că oastea vrăjmașă s-a retras, fiindcă așa fusese porunca, și în vreme ce unii își îngrijeau rănițiii, ceilalți s-au împrăștiat în jurul cetății, punând strajă multă și zicându-și că, a doua zi, la primul atac, totul se va încheia, cum s-a și întâmplat.

Dar acum o să vă povestim ce au făcut Amadis și tovarășii săi după ce s-au despărțit de regele Perion ca să-i vină în ajutor regelui Lisuarte.

• CAPITOLUL CXVII •

Cum pornise Amadis în ajutorul regelui Lisuarte și ce i s-a întâmplat pe drum înainte de-a ajunge la el

V-am povestit mai înainte că acel preafrumos Esplandian a sosit în mare grabă în tabăra regelui Perion și l-a înștiințat pe Amadis de Gaula despre marea luptă și primejdie ce îl așteaptă pe regele Lisuarte, stăpânul său, și că regele Perion a pornit pe dată, cu toată oastea sa, în ajutorul lui, avându-l în frunte pe Amadis cu acei cavaleri de care ați auzit; acum, o să vă spunem ce-au mai făcut.

Amadis, după ce s-a despărțit de tatăl său, s-a grăbit foarte să ajungă la timp și să-i fie de ajutor regelui, iar doamna și stăpâna sa să vadă că, pe drept ori pe nedrept, ea se află întotdeauna în fața ochilor săi, ca să o slujească. Dar cu toată graba, cum drumul era lung, că de unde plecase el până unde fusese tabăra regelui Lisuarte erau cinci leghe și de acolo până la cetatea Luvaina încă opt, așa că în total erau treisprezece leghe, nu l-a putut străbate pe tot înainte de căderea nopții, care l-a prins la trei leghe de cetate; și cum noaptea era tare întunecoasă și Amadis le poruncise călăuzelor sale să țină drumul pe la poalele muntelui, ca să-i taie calea regelui Arabigo de ar fi vrut să se retragă în vreun loc întărit, călăuzele au greșit drumul și s-au rătăcit, și nu mai știau încotro s-o ia, nici dacă ajunseseră la cetate ori o lăsaseră în urmă; și când i-au spus asta lui Amadis, acesta s-a necăjit atât de tare, că ar fi vrut să moară de supărare. Și cu toate că era omul cel mai răbdător din lume, care știa să-și înfrâneze mânia în orice împrejurare, atunci nu s-a putut stăpâni să se blesteme de mai multe ori o dată cu soarta lui ce îi era atât de potrivnică, așa că nimeni nu mai îndrăznea să-i vorbească. Don Cuadragante, căruia îi părea foarte rău pentru regele Cildadan, căci îl iubea mult și îi era rudă apropiată, s-a apropiat de el și i-a spus: „Bunule domn, nu mai fiți așa supărat, că Dumnezeu știe cum e mai bine să se întâmple totul și dacă El socotește a fi întru slujirea sa să îi ajutăm pe acei regi și cavaleri, prieteni dragi, El ne va călăuzi; iar dacă voia nu îi este asta, nimeni nu poate face altminteri”. Și, într-adevăr, de n-ar fi greșit atunci drumul, nu s-ar fi încheiat lucrurile întru asemenea cinste pentru ei cum s-au încheiat, așa cum veți auzi mai la vale.

Pe când stăteau ei așa și nu știau ce să facă, Amadis a întrebat călăuzele dacă muntele e aproape și acestea i-au răspuns că așa cred, căci merseseră tot timpul ținându-se aproape, așa cum li se poruncise; atunci Amadis i-a spus lui Gandalin: „Ia una dintre călăuze și încearcă să găsești vreo stâncă, urcă-te în vârf și cercetează bine locul, căci dacă oastea a făcut tabără, au aprins și focuri și poate vezi ceva”. Gandalin a făcut întocmai și cum muntele se afla în stânga lor, au tot mers spre stânga și după o vreme au ajuns la poalele muntelui; Gandalin s-a cățărat cât mai sus a putut și a privit în jos, bucurându-se foarte că îi zărește pe ceilalți; apoi a chemat călăuza și, arătându-i ce se vede, l-a întrebat dacă știe să nimerească locul. El a răspuns că da. Și și-au întors privirea spre câmpie, unde au văzut focurile, și au pornit în cea mi mare grabă spre locul unde rămăsese Amadis, căruia i-au povestit ce văzuseră. Acesta s-a bucurat foarte și a spus: „Dacă e așa, călăuziți-ne și să mergem cât mai iute cu putință că a trecut deja o bună parte din noapte”.

Și au pornit în urma călăuzei, în cea mai mare rânduială cu putință, căci vrăjmașii nu știau nimic de regele Perion și nici acesta de ei; dar au mers pe urmele lor și au tot umblat până s-au apropiat de cetate și au văzut focurile din tabără, multe la număr, și nu se poate povesti cât s-au bucurat, mai cu osebire acel curajos Amadis, ce niciodată nu dorise ceva atât de mult ca acum, pentru ca regele Lisuarte să-și dea seama că el a fost întotdeauna, cel ce l-a scos din toate necazurile și că, după Dumnezeu, datorită lui își salvează viața și întregul regat, chibzuind că altfel nu-l așteaptă decât înfrângerea ori moartea, căci avea oaste puțină, iar dușmanii erau mulți, și că astfel, fără să-l vadă ori să-i vorbească, regele își va schimba purtarea față de el; la ceasul acela începea să se crape de ziuă, iar ei se aflau cam la o leghe de cetate.

Când s-a făcut ziuă, regele Arabigo și toți acei cavaleri s-au pregătit de luptă, cu mult curaj și veselie, și, de cum și-au îmbrăcat armurile, s-au apropiat toți de ziduri și de spărturile palisadei, dar regele Lisuarte și ai săi se apărau cu vitejie; în cele din urmă, însă, cum vrăjmașii erau mulți și încurajați de soarta prielnică, iar oamenii regelui puțini și cei mai mulți dintre ei răniți și sleiți, n-au putut să le țină piept și dușmanii au intrat în cetate cu chiote asurzitoare; zgomotul era nespus pe străzi, unde regele și ai săi se apărau cu înverșunare, iar de la ferestre îi ajutau femeile, copiii și ceilalți, ce nu erau în stare să lupte altfel. Și era o asemenea ploaie de lovituri de

spadă, de lance, de pietre și atâtea strigăte, că nu era om să privească și să nu se înspăimânte foarte. Când regele Lisuarte și acei cavaleri, slujitorii săi, s-au văzut pierduți, socotind că mai bine mor decât să cadă în captivitate, nu se poate povesti ce minuni săvârșeau și ce lovituri grele împărțeau dușmanilor, că aceștia nu cutezau să se apropie de ei și nu izbuteau să-i facă să dea înapoi decât cu ajutorul lăncilor și al pietrelor. Regele Cildadan, Arquisil, Flamineo și Norandel, ce se aflau în partea unde atacase regele Arabigo, puteți să mă credeți că nu stăteau degeaba și lupta cu ei a fost crâncenă; regele Arabigo a intrat în cetate cu Arcalaus și cei șase cavaleri din Insula Săgetătorului, de care ați auzit, căci pe aceștia regele îi ținea tot timpul lângă el să-l ocrotească; și văzând cum stau lucrurile, a trimis pe doi dintre ei pe o străduță lăturalnică spre locul unde luptau Barsinan și ducele de Bristoya, iar cu ceilalți patru a pornit spre regele Cildadan, spunându-le: „Acum, prieteni, a sosit vremea să vă răzbunați pentru jigniri și pentru moartea acelui nobil cavaler Brontajar Danfania, căci iată-i acolo pe cei ce l-au ucis. Năpustiți-vă asupra lor, că sunt lipsiți de apărare”. Atunci, acești patru cavaleri, aflând că regele îi lasă în voia lor, au pus mâna pe hangerele lor mari și ascuțite și aprinși de furie au trecut printre toți ai lor, dându-i la o parte și doborându-i la pământ, până ce au ajuns la regele Cildadan și tovarășii săi; acesta, văzându-i așa de mari și nemăsurați, nu s-a simțit atât de viteaz și curajos, încât să nu fie cuprins de o mare spaimă, și le-a spus alor săi: „Ei, domnilor, bine va mai fi slujită Cea cu coasa, dar să facem astfel încât, de-om putea, să-i lăsăm să ne-o ia ei înainte”. Și s-au repezit unii spre alții cu atâta sălbăticie și cruzime, ca cei ce nu doresc alta decât să ucidă ori să fie uciși. Unul dintre cavaleri s-a apropiat de regele Cildadan și a ridicat hangerul ca să-l lovească în coif, gândind că-i va despica în două capul; regele, văzând lovitura venind, a ridicat scutul și s-a apărat, dar lovitura a fost atât de puternică, încât hangerul a intrat în el până la jumătate și i-a sfârtecat armătura de oțel, dar când celălalt a vrut să și-l scoată, n-a izbutit și a smuls și scutul cu el. Regele Cildadan, cum era foarte curajos și de multe ori se văzuse în asemenea strâmtoare, nu și-a pierdut vitejia și firea în clipele acelea și l-a pălit cu spada în braț, iar celălalt, datorită greutății scutului nu și l-a putut trage la vreme, astfel că regele Cildadan i-a retezat mâneca zalelor cu braț cu tot, acesta rămânâdu-i spânzurat într-o bucățică de carne, iar hangerul i-a căzut la picioare împlântat în scut. Cavalerul s-a dat înapoi ca un om

zdrobit, iar regele le-a venit în ajutor tovarășilor săi, ce se înfruntau vitejește cu ceilalți trei, astfel, că, după lovitura dată de el, cum ceilalți cu ajutorul său i-au mai respins pe vrăjmași, în partea aceea strada era foarte bine apărată, fără mari pierderi, deși regele Arabigo îi îndemna din urmă, strigându-le să nu lase pe nimeni în viață. Ceilalți doi cavaleri ce porniseră spre celălalt capăt al cetății au ajuns la locul înfruntării tocmai când regele Lisuarte și ai săi se retrăgeau pe o stradă laterală unde se afla o parte din oștenii săi ce nu luptau, fiindcă nu aveau loc pe stradă; aici regele s-a oprit, dar nu mai avea ce face pentru că năvălise atâta oaste peste ei din toate părțile, atacându-i și din spate, încât dacă Dumnezeu, în milostenia lui, nu l-ar fi ajutat prin sosirea lui Amadis, n-ar fi trecut jumătate de oră și ar fi fost toți morți ori captivi, după câte răni aveau și cât de ferfenițite le erau armurile; dar și de-ar fi fost teferi și nevătămați, tot n-ar fi contat, căci ei înșiși se socoteau învinși și morți; dar la ceasul acesta a sosit Amadis și tovarășii săi cu oastea de care ați auzit, căci după ce s-a luminat de ziuă, zorise cât mai mult, ca să poată lovi dușmanul mai înainte ca acesta să prindă de veste; și de cum a ajuns la cetate și a văzut că vrăjmașii intraseră înăuntru iar alții rămăseseră în afara zidurilor, iute a dat ocol cetății, rănind și omorând pe câți îi ieșeau în cale, și au intrat, el pe o poartă și don Cuadragante pe alta ca oștenii lor, strigând în gura mare: „Gaula! Gaula! Irlanda! Irlanda!”; și cum vrăjmașii erau împrăștiați și nu bănuiau nimic, au ucis mulți, iar mulți s-au baricadat în case. Cei din față, ce luptau, au auzit strigătele și zarva mare făcută de ai lor, precum și numele țărilor, și au priceput pe dată că regele Lisuarte primește ajutoare, așa că le-a pierit mult din curaj și nu mai știau ce să facă: să lupte cu cei din fața lor, ori să le vină în ajutor celorlalți. Regele Lisuarte, auzind larma și văzând că potrivnicii slăbiseră atacul, a prins curaj și a început să-și îmbărbăteze oamenii și aceștia s-au năpustit asupra celorlalți atât de vitejește, că i-au împins înapoi până s-au ciocnit de cei ce fugeau de Amadis și ai săi, așa că n-au mai avut încotro și așezându-se spate în spate au prins să se apere.

Regele Arabigo și Arcalaus, văzând că bătălia e pierdută, s-au ascuns într-o casă, că n-au avut curaj să moară în stradă, dar au fost iute prinși și luați captivi. Amadis împărțea lovituri atât de grele, că nu mai era nimeni să-i țină piept, în afară de cei doi cavaleri din Insula Săgetătorului, de care ați auzit, ce luptau în partea aceea și au pornit spre el; Amadis, deși a văzut cât sunt de viteji, cum v-am

povestit mai înainte, nu s-a înfricoșat, ci și-a ridicat brava lui spadă, dându-i unuia dintre ei o asemenea lovitură în coif, încât, deși era foarte puternic, acesta tot a căzut cu amândoi genunchii în pământ; Amadis, văzându-l așa, s-a repezit la el și l-a împins cu mâinile atât de puternic, că l-a făcut să cadă pe spate, și apoi a trecut mai departe; atunci a văzut că don Florestan, fratele său, și Angriote de Estravaus îl doborâseră pe celălalt cavaler și îl lăsaseră în mâinile celor ce veneau în urma lor; și s-au îndreptat toți trei spre Barsinan și ducele de Bristoya, care s-au predat pe dată, căci Barsinan s-a încleștat cu Amadis și ducele de Bristoya cu don Florestan, dar cum regele Lisuarte îi încolțea și el astfel că nu-i mai aștepta decât moartea, au cerut îndurare. Amadis s-a uitat în fața lui și l-a recunoscut pe regele Lisuarte și, văzând că nu mai are cu cine lupta, s-a întors cât mai iute pe unde venise, luându-i cu el pe Barsinan și pe duce; și pe când voia să pornească spre poarta pe unde intrase don Cuadragante, i s-a spus că acesta sfârșise lupta și îi luase prinși pe regele Arabigo și pe Arcalaus. Când a auzit această veste, i-a zis lui Gandalin: „Du-te și spune-i lui don Cuadragante că eu părăsesc cetatea și că de vreme ce totul s-a sfârșit, ar fi bine să plecăm fără să ne întâlnim cu regele Lisuarte”. Și a apucat-o pe dată pe o stradă până a ajuns la poarta cetății pe unde intrase, poruncindu-le oamenilor ce îl însoțeau să îl urmeze, el călărind în fruntea lor.

Regele Lisuarte, văzând cât de iute îi fusese salvată viața și că dușmanii săi sunt morți și nimiciți, nu mai știa ce să spună, așa că l-a chemat pe don Guilan, ce se afla lângă el și l-a întrebat: „Don Guilan, ce-o fi fost asta ori cine sunt acești oameni ce ne-au făcut atâta bine?” „Seniore – a răspuns el –, cine poate fi decât cel dintotdeauna? Nu e altul decât Amadis de Gaula, că doar ați auzit bine cum i se striga numele; și bine ar fi, domnule, să îi mulțumiți după cum merită.” Atunci regele a zis: „Atunci, luați-o domnia voastră înainte și dacă e el, opriți-l din drum, căci pentru voi o va face, iar eu voi sosi pe dată”. Don Guilan a pornit pe stradă și când a ajuns la poarta cetății a văzut că într-adevăr este Amadis, dar plecase călare cu toată oastea sa, fără să-l aștepte pe don Cuadragante, ca să nu fie oprit; don Guilan i-a strigat să se întoarcă, fiindcă regele îl așteaptă. Amadis, când l-a auzit, s-a simțit foarte stânjenit, căci îl cunoștea prea bine pe cel ce îl strigă și îl prețuia și iubea mult și, văzându-l pe rege lângă el, s-a întors; și când s-a mai apropiat și l-a privit pe rege, a văzut că toată armura îi e sfârtecată și plină de sângele scurs din

răni, și tare milă i s-a făcut de el, căci, deși vrajba dintre ei fusese atât de mare, întotdeauna avea în minte că acesta este cel mai înțelept, mai cinstit și mai curajos rege din câți se află pe lume; și când a ajuns lângă el, a descălecat de pe cal și a îngenuncheat în fața lui, vrând să-i sărute mâinile, dar regele nu i-a îngăduit, ci l-a îmbrățișat cu multă bucurie și l-a ridicat de jos. Atunci au sosit don Cuadragante, ce plecase după Amadis, și regele Cildadan cu alți mulți cavaleri ce porniseră să-l împiedice pe Amadis să plece înainte de a-l vedea pe rege; don Florestan și Angriote de Estravaus s-au dus la rege să-i sărute mâinile, iar Amadis s-a îmbrățișat de mai multe ori cu regele Cildadan. Și cine ar putea povesti bucuria tuturor, văzându-se împreună, după ce dușmanul fusese zdrobit? Regele Cildadan i-a spus lui Amadis: „Domnule, duceți-vă la rege și lăsați-mă pe mine cu don Cuadragante, unchiul meu”. Iar el a făcut întocmai.

În vremea asta a sosit Brandoibas cu multă trudă, căci avea multe răni, și i-a spus regelui: „Măria ta, oamenii noștri și cei din cetate îi ucid pe toți vrăjmașii ce s-au închis în case, de curg pâraie de sânge pe toate străzile, și chiar dacă asta merită stăpânii lor, ei nu o merită, așa că porunciți să se pună capăt acestui crud măcel”. Iar Amadis a spus: „Seniore, porunciți să se facă ceva, că în asemenea bătălii victorioase se arată și-și dovedesc oamenii măreția sufletească”. Regele i-a trimis pe Norandel, fiul său, și pe don Guilan să se ducă acolo și să nu lase să fie omorâți cei ce mai sunt în viață, dar să fie azvârliți în temniță sub pază bună, cum s-a și făcut. Amadis le-a poruncit lui Gandalin și Enil ca împreună cu Gandales, tutorele său, să îi țină sub pază strașnică pe regele Arabigo, Arcalaus, Barsinan și ducele de Bristoya și să nu se dezlipească de lângă ei, și s-a făcut întocmai. Regele Lisuarte l-a luat de mână pe Amadis și a spus: „Domnule, bine ar fi, dacă vă e pe plac, să dăm poruncă să se odihnească oamenii, că multă nevoie avem cu toții, să intrăm în cetate și să ridicăm morții”. Amadis a răspuns: „Seniore, binevoiți a ne îngădui mie și acestor cavaleri să plecăm, să ajungem la vreme la regele Perion, stăpânul meu, ce vine încoace cu toată oastea”. „Fiți sigur că nu voi îngădui acest lucru, căci deși nimeni nu vă poate întrece în virtute și curaj, acum va fi să fiți învins de mine, și îl vom aștepta aici pe tatăl vostru, regele, fiindcă nu e drept să ne despărțim atât de grabnic, după o întâmplare atât de însemnată ca cea petrecută acum.” Și i-a spus, apoi, regelui Cildadan: „Opriți-l pe acest cavaler aici, dacă eu nu izbutesc”. Regele Cildadan i-a spus lui

Amadis: „Domnule, îndepliniți rugămintea regelui și nu săvârșiți o asemenea mojicie, voi ce sunteți atât de bine crescut”. Amadis s-a întors spre Florestan, fratele său, don Cuadragante și ceilalți cavaleri și i-a întrebat: „Domnilor, ce facem cu porunca regelui?” Ei i-au răspuns să hotărască el cum e mai bine; don Cuadragante a spus că de vreme ce veniseră acolo ca să-l ajute și să-l slujească pe rege și făcuseră ce fusese mai important, să facă și restul. „Dacă asta e părerea voastră, domnule, fie cum doriți”, a spus Amadis. Și au poruncit oamenilor să descalece, să-și priponească animalele pe câmpul acela și să caute de-ale gurii.

Pe când se întâmplau toate acestea, i-au zărit venind pe regele Arban și pe don Grumedan, cu mâinile legate, căci străjile ce îi păzeau îi lăsaseră să plece, și toți s-au minunat că nu i-au omorât. Când i-a văzut, tare s-a mai bucurat regele, căci îi socotea morți, și așa ar fi fost, dacă n-ar fi primit ajutor. Cei doi s-au apropiat și i-au sărutat mâinile; apoi s-au dus la Amadis cu acea bucurie pe care vă puteți închipui că o încercau cei mai buni prieteni ai săi din câți se pot afla. Toți i-au spus regelui să îi ia cu el pe acei cavaleri și să se adăpostească în mănăstire, până când cetatea va fi curățată de cadavre. În acest răstimp a sosit Arquisil, ce îl îngrijise pe Flamineo, greu rănit, și de cum l-a văzut pe Amadis, a venit să-l îmbrățișeze, spunând: „Domnule, ne-ați venit în ajutor la timpul potrivit și dacă ați ucis pe vreunul dintre noi, în schimb, pe mult mai mulți ne-ați salvat”. Amadis i-a răspuns: „Domnule, v-am ajutat cu multă plăcere, și puteți crede și fi sigur că vă iubesc din tot sufletul, fără viclenie”.

Pe când regele Lisuarte voia să plece la mănăstire, au văzut venind oastea regelui Perion, ce se zorea foarte, și don Grumedan i-a spus regelui: „Domnule, bun ajutor sosește, dar dacă primul ar fi zăbovit, salvarea noastră ar fi zăbovit pentru totdeauna”. Regele i-a răspuns râzând și vesel la chip: „Cine se pune cu domnia voastră, don Grumedan, când e vorba de faptele lui Amadis, de sunt bune ori nu, la lungă treabă pornește și mare primejdie îl poate paște”. Amadis a spus: „Domnule, cu multă dreptate trebuie să-l iubim și să-l cinstim pe don Grumedan noi toți cavalerii, pentru că el e pildă și călăuză onoarei noastre; iar pe mine mă iubește fiindcă știe cu câtă supunere aș face ce mi-ar porunci, nu pentru că s-ar fi ales cu ceva bun de pe urma mea, în afară de bunăvoință”. Așa se veseleau cu mare plăcere, deși unii dintre ei aveau multe răni, dar nimic nu mai conta acum, când scăpaseră de acea moarte crudă ce o văzuseră cu ochii. Regele

Lisuarte a cerut un cal și i-a spus regelui Cildadan să ceară și el unul și să meargă împreună să-l întâmpine pe regele Perion. Amadis i-a spus: „Seniore, mai bine ar fi, dacă vă învoiți, să vă odihniți și să vă îngrijiți rănile, căci regele, stăpânul meu, nu se va opri din drum până nu vă va vedea”. Regele i-a răspuns că oricum vrea să-i iasă în întâmpinare.

•

Și a încălecat un cal, regele Cildadan și Amadis au încălecat pe caii lor, și au pornit în întâmpinarea regelui Perion. Amadis a poruncit tuturor oștenilor săi să stea liniștiți până se întoarce și Durin să o ia înainte și să-l vestească pe regele Perion de venirea regelui Lisuarte. Și așa cum ați auzit, au pornit la drum însoțiți de mulți dintre cavalerii aceia, iar Durin a plecat în grabă și s-a întâlnit cu oastea; cei din avangardă i-au spus că regele se află în urmă cu Gastiles. Atunci, Durin a trecut de cei din frunte și, ajuns la rege, i-a transmis mesajul lui Amadis; regele i-a luat cu sine pe Gastiles, Grasandor, don Brian de Monjaste și Trion și l-a rugat pe Agrajes să rămână el cu oastea; regele făcuse asta fiindcă știa cât îl urăște acesta pe regele Lisuarte și pentru a nu-i pune față-n față. Agrajes s-a bucurat și, când regele Perion a luat-o înainte, el s-a oprit cu oastea, ca să nu fie nevoit să-i vorbească regelui Lisuarte.

Regele Perion cu cei ce îl însoțeau, cum v-am spus, s-a întâlnit cu regele Lisuarte și, de cum s-au văzut, amândoi au ieșit unul în întâmpinarea celuilalt și s-au îmbrățișat cu multă voie bună; regele Perion, văzându-l pe celălalt atât de rănit, zdrobit și cu armura făcută bucăți, i-a spus: „Seniore, mi se pare că atunci când ați ridicat tabăra nu arătați chiar așa cum vă văd acum, deși spada nu v-a stat în teacă și nici domnia voastră nu v-ați odihnit la umbra cortului”. „Domnul meu – a răspuns regele Lisuarte –, am socotit că e bine să mă vedeți astfel, ca să știți că așa arătam când mi-au venit în ajutor Amadis și cavalerii săi.” Și i-a povestit aproape toată acea mare bătălie pe care o purtase. Regele Perion s-a bucurat mult aflând despre faptele feciorilor săi, datorită cinstei și faimei dobândite de ei în felul acesta, și a spus: „Îi aduc multe mulțumiri Domnului că vrajba dintre noi s-a sfârșit astfel și că domnia voastră, seniore, ați fost slujit și ajutat de fiii mei și de cei din familia mea, căci, cu toate cele întâmplate între noi, fiți sigur că întotdeauna dorința mea a fost și este să vă arate respect și supunere ca unui stăpân și tată”. Regele Lisuarte a răspuns: „Să lăsăm asta acum, pentru când om avea mai multă vreme, căci eu

mă încred în Dumnezeu că nu ne vom despărți unul de altul, ci dimpotrivă, vom rămâne împreună, legați prin strânse legături de rudenie și multă dragoste pentru lungă vreme". Apoi a privit în jur și nevăzându-l pe Agrajes, la care ținea mult, atât pentru vitejia sa, cât și pentru că era strâns înrudit cu acei seniori, cum în sinea lui era hotărât să facă ce veți auzi mai departe, n-a vrut să mai dăinuie nicio urmă de învrăjbire între ei, căci știa foarte bine că Agrajes se simțea mai jignit decât toți ceilalți și spunea tuturor că îl dușmănește, a întrebat de el; regele Perion i-a răspuns că, la rugămintea sa, acesta rămăsese cu oastea, ca să nu se iște dezordine, așa cum se întâmplă de obicei cu oștenii când nu e nimeni cu ei să-i comande și căruia să-i știe de frică. „Atunci, porunciți să fie chemat – a spus regele –, că nu voi pleca de aici până nu îl văd." Amadis i-a spus tatălui său: „Seniore, o să mă duc eu după el"; și a făcut asta pentru că și-a zis că dacă nu vine la rugămintea lui, nu-l poate aduce nimeni. Și a făcut cum a spus: s-a dus pe dată la locul de popas al oștirii și a vorbit cu Agrajes, spunându-i tot ce făcuseră, cum spulberaseră și nimiciseră toată oastea vrăjmașă și luaseră mulți captivi, cum, pe când dădeau să se întoarcă fără să fi vorbit cu regele Lisuarte, acesta ieșise în urma lui, și tot ce s-a mai petrecut, rugându-l mult, de vreme ce, acum, dușmănia dintre ei pare a se sfârși pentru a se preschimba în prietenie, să vină cu el, fiindcă regele Lisuarte nu vrea să plece de-acolo fără să-l vadă. Agrajes a răspuns: „Seniore și vere, știți bine că nici dușmănia nici bucuria nu pot dăinui în mine mai mult decât vă este voia, și deie Domnul ca ajutorul dat regelui de data aceasta să fie mai bine răsplătit decât în alte dăți, ce nu puține au fost; dar socotesc că înfrângerile și pierderile ce s-au abătut asupra lui au fost din voia lui Dumnezeu, ca răsplată pentru nerecunoștința sa, după cum va păți și în viitor, dacă nu își schimbă purtarea; și fiindcă dorința voastră e să îl întâlnesc, așa voi face". Și a poruncit oștirilor să rămână pe loc până le va da de știre.

Și astfel au plecat de-acolo amândoi; când au ajuns lângă rege, Agrajes a vrut să-i sărute mâinile, dar el nu i-a îngăduit, ci l-a îmbrățișat, ținându-l așa o vreme, și apoi a spus: „Care a fost cea mai grea înfruntare a voastră cu mine? Acum, când sunteți în brațele mele, ori când eram pe câmpul de luptă? Cred că aceasta o socotiți mai grea". Toți au râs de vorbele regelui, și Agrajes i-a răspuns cu multă cumpătare: „Domnule, va fi nevoie de mai multă vreme ca să vă pot răspunde la această întrebare și să vă spun adevărul adevărat".

„Bine va fi și mai târziu, căci acum o să mergem să ne odihnim; iar voi, bunul meu domn – i-a spus regelui Perion –, primiți să-mi fiți oaspe cu acești cavaleri ce vă însoțesc, iar oastea să intre în cetate, câtă va încăpea, și restul să poposească aici pe câmpia aceasta; noi o să tragem la mănăstire și o să poruncesc ca toate proviziile ce sosesc din regatul meu pentru tabără să fie trimise aici, ca să nu ne lipsească nimic din ce ne face trebuință”. Regele Perion i-a mulțumit mult și l-a rugat să le îngăduie să plece, că nu mai are nevoie de ei, dar regele Lisuarte nu s-a învoit și a stăruit atât de mult să rămână, sprijinit fiind și de regele Cildadan, încât a trebuit să primească; și astfel au ajuns împreună la mănăstire, unde au fost găzduiți bine. Aici, regelui Lisuarte i-au fost oblojite rănile de către doctorii pe care îi adusese cu el, dar niciunul nu era atât de iscusit ca maestrul Helisabad; acesta i-a îngrijit și i-a pus pe picioare pe rege și pe toți ceilalți, ca prin minune, precum și pe Amadis și unii dintre cavalerii săi, ce aveau mai multe răni, dar nu grave. Regele Lisuarte, însă, nu s-a ridicat din pat mai bine de zece zile, și, în fiecare zi, veneau să stea cu el regele Perion și toți acei seniori și sporovăiau despre lucruri cât mai plăcute, fără să amintească vreo clipă despre ceva legat de pace ori de război, ci pomenindu-l doar pe Arcalaus, râzând de el și minunându-se că, fiind un cavaler oarecare, nu de stirpe aleasă, izbutise cu vicleșugurile lui să învrăjbească atâta lume, cum ați auzit; și așa și-au adus aminte cum l-a vrăjit pe Amadis și l-a luat captiv pe regele Lisuarte, cum a luat-o pe Oriana, fiica regelui, prin înșelătorie și din cauza lui a murit Barsinan, seniorul de Sansueña, cum i-a îndemnat pe cei șapte regi să poarte război cu regele Lisuarte și i-a ținut întemnițați pe regele Perion, Amadis și don Florestan, amăgiți de nepoata lui, Dinarda, cum scăpase de don Galaor și de Norandel, zicând că îl cheamă Branfiles și că e văr primar cu don Grumedan, cum îi stârnise acum, din nou, pe regele Arabigo și pe toți acei cavaleri și ar fi izbutit să-și ducă planurile la îndeplinire, de nu i-ar fi fost zădărnicite, printr-un mare noroc, de ajutorul primit la vreme de regele Lisuarte, precum și multe alte lucruri pe care le povesteau despre el râzând pe săturate, dar care nu fuseseră departe de a se împlini. Atunci, don Grumedan care, așa cum v-am arătat în această mare istorie, era un cavaler foarte priceput în toate, a spus: „Iată, bunii mei domni, de ce cutează mulți oameni să fie ticăloși: fiindcă, având în minte unele bucurii cu care îi dăruiește diavolul pentru faptele lor mârșave, datorită dulcеții gustate de pe urma lor, nu se

preocupă și nu se gândesc la prăbușirea rușinoasă și primejdioasă ce îi așteaptă în cele din urmă; căci iată, numai ce am spus despre Arcalaus și poate fi socotit în favoarea lui, acum captiv, bătrân, ciung și în puterea dușmanilor săi, e de-ajuns de pilduitor pentru ca nimeni să nu se abată de la calea virtuții pentru a o urma pe cea care aduce atâtea pagube și nenorociri; dar cum virtutea e greu de îndurat și cărările ei sunt anevoioase de urcat, cu multe fapte rele ce i se împotrivesc, și cum noi, din firea noastră, suntem aplecați mai mult spre rău decât spre bine, urmăm din toată inima ceea ce ne place și ne mulțumește mai mult în clipa de față, uitând de ceea ce, deși la început e anevoios, la sfârșit ne aduce fericirea; și urmând mai mult poftele gândurilor noastre rele decât calea dreptei judecăți, stăpână și mamă a virtuților, ne prăbușim când ne aflăm pe cele mai înalte culmi acolo unde nici trupul, nici sufletul nu-și mai află mântuire. Cum a pățit acest răufăcător de Arcalaus Vrăjitorul". Tare i-au plăcut regelui Perion vorbele acestui cavaler și l-a socotit un om înțelept, întrebând deseori după aceea despre el, căci își dăduse seama că un astfel de cavaler este demn și merită să se afle în preajma regilor.

În această vreme a sosit și bunul sfânt Nasciano, ceea ce mult i-a bucurat pe toți, căci așa cum până atunci, datorită neînțelegerilor, atât unii cât și ceilalți își simțiseră sufletele tare zbuciumate și încercate în toate împrejurările, acum, când totul se schimbase o dată cu pacea, sufletele lor își aflau odihnă și tihnă, cu mare plăcere; când bunul om i-a văzut împreună, arătându-și toată dragostea, după ce, cu nici trei zile înainte se ucideau între ei cu atâta cruzime, a înălțat mâinile spre cer și a glăsuit: „Oh, împărat al lumii, cât de mare este sfânta ta milă și cum ți-o reverși asupra celor ce-ți cunosc harul sfânt, căci iată, acești regi și cavaleri, cărora încă nu li s-a uscat sângele din rănile ce și le-au făcut datorită dușmanului viclean, pentru că eu, în numele tău și cu harul tău, i-am îndemnat spre calea cea dreaptă, iar ei au recunoscut că se află în mare greșeală, au ajuns, prin tine, Doamne, la atâta dragoste și bună înțelegere, cum nimeni nu și-ar fi putut închipui vreodată. Tot astfel, Doamne, binevoiește ca, îngăduindu-le, până la urmă, să încheie pacea, eu, slujitorul tău păcătos să le aduc, mai înainte de a mă despărți de ei, atâta liniște sufletească, încât, lăsând deoparte tot ce este împotriva slujirii tale, să dorească mărirea sfintei tale credințe catolice". Acest sfânt pustnic nu făcea alta decât să meargă de la unii la alții, dându-le multe pilde și învățături, pentru a urma și a duce la bun sfârșit ceea ce începuse

el, umplând. Sufletele lor neclintite de blândețe și dreptate.

Într-o zi, pe când se aflau toți în încăperea sa, regele Lisuarte l-a întrebat pe regele Perion cine îi dăduse de știre că a fost atacat. Regele Perion i-a răspuns că vestea o aflase Amadis de la pajul Esplandian și că nu știe mai mult. Atunci a poruncit să vină Esplandian și l-a întrebat cum știuse de oastea vrăjmașă. El i-a răspuns că pornise, din porunca tutorelui său, spre tabăra regelui și, văzând că oastea ridicase tabăra, a mers mai departe pe urma ei, și astfel a zărit cum coboară muntele toată acea oștire și se îndreaptă spre locul unde mergea el; și îndată și-a zis că după cât sunt vrăjmașii de numeroși și cât de puțini oameni are regele, și aceia zdrobiți, acesta nu va putea scăpa de ei fără mare primejdie; și pe dată au pornit el și Sargil, în cea mai mare goană a cailor, și umblând toată noaptea, fără odihnă, i-au dat de veste lui Amadis. Regele Lisuarte i-a spus: „Esplandian, mi-ați făcut un mare serviciu și am încredere în Dumnezeu că voi putea să vă răsplătesc bine". Bunul bătrân a spus: „Fiule, sărutați mâinile regelui, stăpânul vostru, pentru aceste vorbe". Coconul s-a apropiat și, îngenunchind, i-a sărutat mâinile. Regele i-a pus mâna pe cap și, trăgându-l spre sine, l-a sărutat pe obraji, de față cu Amadis; și cum Amadis avea ochii ațintiți asupra coconului, văzând ce face regele și că în acest timp se uită la el, s-a îmbujorat la față, căci și-a dat seama că regele știe toată istoria lui și a Orianei și că pajul e fiul lor; și a fost atât de mulțumit că regele îi arată asemenea dragoste lui Esplandian, – simțindu-și inima plină, încât dorința lui de a-l sluji a crescut și mai mult; și tot așa s-a întâmplat și cu regele, căci chipul și grația acelui fecior îl făceau așa de mulțumit, că atâta vreme cât se afla cu ei nimic nu îi putea împiedica să se iubească și să țină unul la altul.

Gasquilan, regele Suediei, rămăsese în tabără, zdrobit în urma înfruntării cu Amadis, împreună cu oamenii săi, câți mai scăpaseră cu viață din bătălie; când regele Lisuarte s-a despărțit de el, îl rugase stăruitor să plece purtat pe targă, pe un alt drum, spre mâna dreaptă, cât mai departe cu putință de munte, lăsându-i câțiva oameni să-l călăuzească; el a făcut întocmai și a pornit printr-o luncă în josul unui râu ce îl despărțea de munte; în noaptea aceea a mas sub un pâlc de copaci și a doua zi și-a văzut mai departe de drum, dar cum mergea foarte încet și făcuse și ocolul acela, n-a putut ajunge la Luvaina în aceste cinci zile și s-a oprit la mănăstirea unde locuiau regii fără să știe nimic din cele petrecute, iar când i s-a povestit totul,

a fost foarte trist că, zăcând la pat, n-a putut lua parte la o faptă atât de însemnată, și, cum era tare mândru și trufaș, spunea tot felul de lucruri, plângându-se plin de îngâmfare, astfel că cei ce îl ascultau nu prea îl țineau de bine. Când regele Perion, regele Cildadan și acei domni au aflat de sosirea lui, i-au ieșit în întâmpinare la porțile mănăstirii, unde stătea întins pe targă, l-au ajutat să se dea jos și câțiva cavaleri l-au purtat pe brațe în odaia unde zăcea regele Lisuarte, căci așa îi rugase acesta, și aici, în încăperea unde stătea regele, i-au pregătit un pat și l-au culcat. Gasquilan s-a uitat în jur și i-a văzut pe toți cavalerii din Insula Ferecată, atât de frumoși și mândri, în straie de luptă bogată, că, după mintea lui, niciodată nu mai văzuse oameni atât de chipeși; și a întrebat cine este Amadis; ceilalți i l-au arătat, iar Amadis, auzind că întreabă de el, s-a apropiat de pat, ținându-l de braț pe regele Arban de Norgales, și a spus: „Bunul meu domn, fiți bine venit, și mult mi-ar fi plăcut să vă aflu sănătos, nu așa cum sunteți, că e păcat ca un bărbat așa viteaz ca voi să nu fie teafăr; dar Dumnezeu va binevoi să vă însănătoșiți curând și dușmănia ce a existat între domnia voastră și mine va fi înlăturată prin fapte bune”. Gasquilan, văzându-l așa de frumos, de potolit și de cuviincios, dacă n-ar fi știut cât este de viteaz, atât din auzite, cât și pentru că o simțise pe pielea lui, n-ar fi pus mare preț pe el, căci, după părerea lui, era mai potrivit să stea printre doamne și domnișoare decât printre cavaleri și nu părea făcut pentru fapte războinice; și cum avea o inimă vitează și era puternic, socotea că așa e și la vorbă, gândind, în mintea lui, că cine este puternic și curajos foarte, în toate trebuie să fie astfel și de nu e așa, pierde mult din valoare; de aceea nu consideră că trufia e un cusur, ci dimpotrivă, era tare mândru de el că este așa și dacă se înșela, să judece cine-o vrea; Gasquilan i-a răspuns lui Amadis, spunându-i: „Bunul meu domn Amadis, voi sunteți cavalerul pe care doream cel mai mult să-l întâlnesc pe lumea asta, nu spre binele vostru ori al meu, ci ca să mă lupt cu domnia voastră pe viață și pe moarte, și dacă ce mi s-a întâmplat mie, acum, vi s-ar fi întâmplat vouă, și ați fi fost înfrânt de mine, cum am fost eu de voi, pe lângă faptul că m-aș fi socotit cel mai vestit cavaler din lume, aș fi dobândit și dragostea unei doamne pe care mult o iubesc, o prețuiesc și o doresc, din a cărei poruncă v-am chemat la luptă, dar lucrurile s-au petrecut în așa fel, că nu știu cum voi mai putea să apar în fața ei, așa că suferința mea ce nu se vede e mult mai mare decât ce știe și vede toată lumea”. Amadis,

auzind aceasta, i-a spus: „Porunca prietenei voastre mă face și pe mine să sufăr, dar n-ar trebui să vă pese prea mult de ce ați dobândi învingându-mă în luptă pe mine, căci după cât de mărețe, cunoscute și vestite sunt faptele voastre de arme în toată lumea, n-ați câștiga prea mult întrecându-l pe un cavaler atât de puțin faimos ca mine”. Atunci, regele Cildadan i-a spus râzând regelui Lisuarte: „Ar fi timpul să aruncați sceptrul între acești doi cavaleri, ca să înceteze lupta”. Și toți au făcut haz și s-au pornit pe alte glume. Regii și cavalerii au stat acolo la mănăstire, fiind slujiți cu tot ce le făcea trebuință, căci regele Lisuarte, aflându-se în regatul său, poruncise să se aducă provizii din belșug și toți erau mulțumiți foarte. Regele Perion l-a rugat de mai multe ori să-i îngăduie să plece cu oastea sa în Insula Ferecată, ca apoi, să-i trimită pe cei doi cavaleri să poarte tratativele, așa cum hotărâseră, dar regele Lisuarte nici nu voia să audă de asta, spunând că, de vreme ce Dumnezeu îl adusese acolo, nu-l va lăsa să plece până nu se încheie totul; așa că regele Perion s-a sfiit să-l mai roage și a așteptat să vadă care va fi sfârșitul acestei bunăvoințe arătată de regele Lisuarte. Arquisil a stat de vorbă cu Amadis și l-a întrebat ce are de gând cu el, căci e gata oricând să-și țină făgăduiala făcută. Amadis i-a răspuns că vor vorbi despre asta și despre alte lucruri la care chibzuise, și că, a doua zi dimineața, după liturghie, să-și ia calul, că vrea să stea de vorbă cu el afară în câmp, ceea ce Arquisil a și făcut și, a doua zi, și-au încălecat caii și au pornit să se plimbe în apropierea cetății; când au ajuns destul de departe, Amadis i-a spus: „Bunul meu domn, în tot acest timp petrecut aici am vrut să vă vorbesc, dar datorită treburilor multe, n-am izbutit; acum, însă, fiindcă avem vreme, vreau să vă spun ce am cugetat cu privire la domnia voastră. Știu că acum, când împăratul a murit, în toată împărăția nu mai rămâne niciun urmaș de drept la coroană, în afară de voi, ce sunteți coborâtor în linie dreaptă din neamul lui; și mai știu că sunteți foarte iubit de toți supușii împărăției, și dacă a fost cineva să nu vă iubească, acela n-a fost altul decât ruda voastră, împăratul, ce vă pizmuia pentru frumoasa voastră purtare și, negru la suflet din fire, vă purta pică; acum, când lucrurile au ajuns aici, cu multă dreptate ar trebui să chibzuim la toate acestea, ce foarte însemnate sunt. Domnia voastră îi aveți aici pe cei mai mulți și pe cei mai viteji cavaleri din împărăția Romei, iar în Insula Ferecată se află Brondajel de Roca, ducele de Ancona, arhiepiscopul de Talancia și mulți alții ce au fost luați captivi pe mare. Eu o să trimit pe dată

după ei ca să stăm de vorbă despre asta și, mai înainte de a pleca de aici, să facem astfel încât să vă jure credință ca împărat, iar dacă unii se vor împotrivi, o să vă ajut să vă faceți dreptate, așa că, bunul meu prieten, cugetați și munciți pentru asta, profitați de această vreme prielnică dată de Domnul și nu pierdeți acest prilej din vina voastră". Vă puteți da seama ce bucurie l-a cuprins pe Arquisil auzind aceste vorbe, căci nu aștepta alta decât că Amadis îl va trimite undeva în captivitate, de unde să nu poată scăpa o lungă bucată de vreme, așa că i-a spus: „Bunul meu domn, nu știu de ce toți oamenii din lume nu se străduiesc să vă iubească, să vă cunoască și să vă sporească cinstea și rangul; și să știți că eu, fie de se va împlini ce spuneți, fie de nu, după cum va fi voia sorții, niciodată nu voi înceta să vă răsplătesc pentru această bunăvoință și mare cinste ce îmi arătați, până la sfârșitul vieții mele, și dacă mulțumirile și darurile ar fi de ajuns pentru a răsplăti o asemenea binefacere, vi le-aș da pe loc, dar care pot fi acestea? De bună seamă că niciunul, în afară de propria-mi persoană, cum am spus, cu tot ce mi-ar putea dărui Dumnezeu și soarta mea, și pentru că așa ați chibzuit și voi, treceți la fapte, căci vouă vi se datorează mai mult decât mie, ceea ce va fi să dobândesc". „Atunci, să rămână totul în seama mea – a spus Amadis – și, cu ajutorul lui Dumnezeu, fie veți pleca de aici împărat, fie nu mă voi mai socoti cavaler". Așa s-a sfârșit sfatul lor, iar Amadis a spus: „Mai înainte de a ne întoarce la mănăstire, să intrăm în cetate și o să vi-l arăt pe omul care mă dușmănește cel mai mult din lume". Și au intrat în Luvaina și s-au dus la casa unde don Gandales îi ținea închiși pe regele Arabigo, Arcalaus Vrăjitorul și ceilalți cavaleri de care ați auzit; de cum au ajuns aici, s-au dus pe dată în încăperea unde se aflau regele Arabigo și Arcalaus și i-au găsit îmbrăcați și așezați pe un pat, că de când fuseseră prinși nu voiseră să se dezbrace cu niciun chip; Amadis l-a recunoscut pe loc pe Arcalaus și l-a întrebat: „Ce faci, Arcalaus?" El a spus: „Cine ești tu, care întrebi?" „Sunt Amadis de Gaula, pe care doreai atât de mult să-l întâlnești". Atunci Arcalaus s-a uitat la el mai bine ca înainte și a spus: „Așa este, e-adevărat ce spui, că deși a trecut multă vreme de când nu te-am văzut, amintirile mele te recunosc; tu ești acel Amadis pe care l-am avut în puterea mea la castelul Valderin, și datorită faptului că m-am îndurat, atunci, de anii tăi fragezi și de frumusețea ta, lungă vreme am avut parte de multe și mari amărăciuni, ca până la urmă să sfârșesc atât de rău, încât să fiu nevoit să-ți cer milă". Amadis i-a răspuns: „Dacă ți-aș

arăta această milă, ai înceta să mai săvârșești acele mari ticăloșii și cruzimi pe care le-ai făcut până acum?" „Nu – a răspuns el –, căci la vârsta mea e foarte greu, după ce m-am obișnuit în felul acesta, să mă lepăd de ceea ce au fost plăcerile mele atâta vreme, dar nevoia, care e necruțătoare și dureroasă zăbală ce poate schimba orice obicei prost, din bun în rău și din rău în bun, după cum e omul și pricina, m-ar sili, poate, să fac la bătrânețe ceea ce tinerețea și libertatea n-au vrut și n-au putut". „Care ar fi această nevoie – a răspuns Amadis –, dacă eu te-aș lăsa slobod?" Arcalaus a spus: „Un lucru pentru a cărui apărare și sporire mult rău au avut de suferit conștiința și faima mea, și anume, castelele și fortărețele mele, ce aș porunci să-ți fie date ție cu toate pământurile mele, iar eu n-aș rămâne decât cu ce ai binevoi să-mi lași, fiindcă, acum, nu pot face altfel și poate că această mare nevoie și marea ta bunătate vor săvârși în mine acea schimbare pe care judecata nu au izbutit-o în niciun chip până acum". Amadis i-a răspuns: „Arcalaus, dacă am vreo speranță că purtarea ta rea s-ar putea îndrepta, nu e alta decât că îți dai seama că ești ticălos și păcătos; prin urmare, nu-ți pierde curajul și mângâie-te cu gândul că această temniță în care zace trupul tău acum și te înfricoșează atât de mult, va fi cheia ce îți va desfereca sufletul aflat atâta vreme înlănțuit și captiv". Și pe când Amadis a dat să plece, Arcalaus i-a spus: „Amadis, ia seama la acest rege fără noroc, ce, până nu demult era cât pe ce să devină unul dintre cei mai mari domnitori ai lumii și, într-o clipită, aceeași soartă ce i-a fost prielnică, l-a prăvălit și l-a azvârlit într-o cumplită temniță. Să-ți fie pildă ție și tuturor celor ce se bucură de cinste și ranguri înalte ori le doresc; și vreau să-ți amintesc că tăria sufletelor și inimilor stă în a învinge și a ierta". Amadis n-a vrut să-i răspundă, căci era captiv și ce spusese i se potrivea prea bine chiar lui, fiindcă deși învinsese pe mulți cu arma în mână ori prin vrăjile sale, niciodată nu iertase pe cineva; dar asta nu l-a împiedicat să recunoască dreptatea vorbelor sale.

Amadis și Arquisil au părăsit încăperea și, încălecându-și caii, s-au întors la mănăstire; aici, Amadis a poruncit de-ndată să fie chemat Ardian, piticul lui, și i-a cerut să plece în Insula Ferecată și să povestească Orianei și doamnelor de-acolo tot ce se petrecuse; de asemenea, i-a dat carte pentru Ysanjo să-i trimită iute, sub pază bună, pe Brondajel de Roca, ducele de Ancona, arhiepiscopul de Talancia și pe toți ceilalți romani aflați prizonieri acolo, astfel ca să ajungă cât mai grabnic se va putea. Piticul a fost bucuros foarte că este

purtătorul acestor vești, căci nădăjduia ca aceasta să-i aducă o mare cinste și daruri multe, așa că și-a încălecat repede căluțul și a umblat zi și noapte, fără multe popasuri, până ce a ajuns în Insula Ferecată, unde nu se știa nimic despre ultimele întâmplări, căci Oriana nu primise vești decât despre cele două bătălii, răgazul hotărât datorită sfântului sihastru Nasciano și moartea împăratului Romei, pentru care nu mică i-a fost bucuria; despre cele petrecute după aceea, nu știa nimic și era tot timpul tare îngrijorată la gândul că bunul bătrân Nasciano nu va izbuti să aducă pacea într-o vrajbă atât de mare, nefăcând alta decât să se roage, să facă multe daruri și pelerinaje la bisericile din insulă și să înalțe rugăciuni Domnului pentru pacea și înțelegerea dintre ei; piticul, de cum a ajuns, s-a dus de-a dreptul în parcul unde se afla locuința Orianei și i-a spus unei doamne ce păzea intrarea să o anunțe pe Oriana că sosise cu vești. Doamna a făcut întocmai și Oriana i-a poruncit să-l poftească înăuntru, dar în așteptarea veștilor nu-și afla pace în suflet, ci era, dimpotrivă, tare frământată, pentru ceilalți; și cum de o parte se afla Amadis, iar de cealaltă, regele, tatăl ei, deși se temea cum mai mult nu se poate pentru Amadis, mult o durea ceea ce i s-ar putea întâmplă tatălui ei; piticul, de cum a intrat, i-a spus Orianei: „Doamnă, răsplătiți-mă cu dărnicie, nu pentru că sunt cine sunt, ci pentru că voi sunteți cine sunteți și pentru bunele vești ce vă aduc”. Oriana i-a răspuns: „Ardian, prietene, după chipul tău, stăpânul ți-e sănătos, dar spune-mi dacă tatăl meu trăiește”. Piticul a spus: „Cum, doamnă, dacă trăiește? E teafăr și nevătămat și mai vesel ca niciodată”. „Ah, Maică Precistă! – a zis Oriana. Spune-mi tot ce știi, că dacă Domnul îmi dăruiește binele, te voi face fericit pe lumea asta”. Atunci, piticul i-a povestit tot ce se petrecuse: cum, pe când regele, tatăl ei, era cât pe ce să-și piardă viața, înfrânt și încercuit de dușmani, fără nicio scăpare, preafrumosul cocon Esplandian îl înștiințase pe Amadis de toate astea și acesta plecase, pe dată, cu oastea sa; apoi i-a istorisit toate câte i se întâmplaseră pe drum, căci fusese de față, cum ajunsese Amadis în cetate, ce făcea tatăl ei regele, între timp, cum, după sosirea lui Amadis, fuseseră nimiciți toți vrăjmașii, uciși ori luați captivi, și cum regele Arabigo, Arcalaus Vrăjitorul, Barsinan, seniorul de Sansueña și ducele de Bristoya fuseseră făcuți prizonieri; apoi, cum a pornit regele, tatăl ei, după Amadis, care voia să se întoarcă fără să îl întâlnească și cum sosise regele Perion. În sfârșit, i-a povestit tot ce se întâmplase, ca unul ce văzuse totul, și că toți se

află, veseli foarte, la acea mănăstire. Oriana, care, ascultându-l parcă își pierduse mințile de prea multă bucurie, a îngenuncheat și, ridicând mâinile spre cer, a spus: „Oh, Doamne atotputernic, cel ce le îndrepți pe toate, binecuvântat fie numele tău sfânt și cum tu, stăpâne ești dreptul judecător și știi marea nedreptate ce mi s-a făcut, întotdeauna am nutrit speranța că, în mila ta, vei face ca totul să se sfârșească întru marea mea cinste și a celor aflați de partea mea. Și binecuvântat fie acel preafrumos cocon, făcător al unui asemenea bine ce a îndeplinit astfel profeția Urgandei Necunoscuta din acea scrisoare, așa încât toate celelalte spuse de ea pot și trebuie să fie crezute; iar eu sunt datoare să îl iubesc și să țin la el mai mult decât poate gândi cineva și să îl răsplătesc pentru fericirea ce mi-a adus-o”.

Toți cugetau că Oriana spune asta fiindcă datorită lui regele primise acel ajutor, dar ieșea din adâncuri tăinuita dragoste dintre mamă și fiu. Apoi Oriana s-a ridicat și l-a întrebat pe pitic dacă se întoarce grabnic. El a răspuns că da, că Amadis îi poruncise ca, după ce îi va aduce ei și doamnelor aflate cu ea aceste vești, să îi înmâneze o scrisoare lui Ysanjo, în care îi cere să îi trimită pe romanii prinși. „Ardian, prietene – a zis Oriana –, ia spune-mi ce crezi că au de gând să facă?” „Doamnă – a răspuns el –, nu prea știu decât că regele, tatăl vostru, îi ține acolo pe regele Perion, pe stăpânul meu și pe toți seniorii și cavalerii ce au plecat de-aici și spune că nu vrea să-i vadă departe de el până nu se va sfârși totul cu o pace trainică între ei”. „Așa să dea Dumnezeu!”, a spus Oriana. Atunci, regina Briolanja și Melicia, ce se aflau acolo împreună, i-au cerut piticului să le povestească despre preafrumosul cocon Esplandian și cum prețuise regele Lisuarte acest mare serviciu pe care i-l făcuse; el le-a spus: „Bune doamne, pe când eram cu Amadis în cămara regelui, l-am văzut pe Esplandian vrând să-i sărute regelui mâinile pentru câte îi făgăduise, iar el i-a pus mâinile pe obraji și i-a sărutat ochii; iar cât despre frumusețea lui, să știți că deși el e bărbat și domniile voastre vă țineți de foarte frumoase, dacă v-ați afla în fața lui, ați căuta o ascunzătoare și nu ați mai ieși la iveală”. „De-asta e bine – au răspuns ele – că stăm ferecate aici, unde n-o să ne vadă”. „Nu vă bizuiți pe asta – a zis piticul –, că Esplandian e așa de chipeș, că oricât ați sta de ferecate și voi și toate celelalte frumoase o să ieșiți în căutarea lui”.

Tare s-au mai veselit toate de bunele vești auzite și de răspunsul piticului. Oriana s-a uitat la regina Sardamira și i-a spus: „Doamnă,

măria ta, bucurați-vă, că acel Dumnezeu ce ne-a salvat pe cele ce ne aflăm aici nu va vrea să fiți uitată". Regina a răspuns: „Doamna mea, speranța asta mi-o pun și eu în El și în voi, că veți avea grijă de mine, chiar dacă nu o merit". Apoi l-a întrebat pe pitic ce fac acei nefericiți romani fără noroc ce rămăseseră împreună cu regele Lisuarte; el i-a spus: „Doamnă, mulți dintre ei, ca și dintre ceilalți, au pierit, iar cei în viață sunt greu răniți; dar, după moartea împăratului, a lui Floyan și a lui Constancio, n-a mai pierit niciunul dintre cavalerii lor de seamă; pe Arquisil l-am văzut teafăr, stând mult de vorbă cu stăpânul meu, Amadis, iar Flamineo, fratele vostru, deși e rănit, nu e grav, din câte se zice". Regina a spus: „Deie Domnul ca celor vii să le meargă bine, căci pentru morți nu mai e nimic de făcut; și să-și pogoare harul asupra lor, făcându-i să uite trecutul și să rămână prieteni, arătându-și dragoste multă acum și în viitor".

Piticul a întrebat-o pe Oriana dacă are să-i spună ceva, că vrea să plece să facă ce îi mai poruncise stăpânul său. Ea i-a răspuns că, de vreme ce nu îi adusese carte, să transmită multe urări de bine regelui Perion, lui Agrajes și tuturor acelor cavaleri.

După asta, Ardian s-a dus la Ysanjo și i-a înmânat cartea de la Amadis; când a văzut ce-i poruncea, Ysanjo i-a scos pe dată dintr-un turn pe acei seniori din Roma, le-a dat animale și, punând să fie însoțiți de un fecior al său și de alți oameni, care să-i păzească, să-i călăuzească și să aibă grijă de hrana lor și de celelalte câte le făceau trebuință, i-a eliberat și toți ceilalți prizonieri, până la vreo două sute la număr, și i-a trimis lui Amadis.

Și au umblat ei pe drumul lor, până au ajuns la mănăstirea unde se afla regele Lisuarte; romanii au sărutat mâinile regelui, iar el i-a primit arătându-se foarte bucuros, ascunzându-și simțămintele, ca să nu le sporească amărăciunea. Dar când aceștia au dat cu ochii de Arquisil, nu s-au mai putut stăpâni și ochii li s-au umplut de lacrimi și lor și lui.

Amadis le-a vorbit cu multă curtenie și i-a înveselit, poftindu-i în încăperile sale, unde le-a arătat multă cinstire și i-a îmbărbătat. Și, după ce s-au odihnit nițel după drum, Amadis s-a retras cu ei, fără Arquisil, și le-a spus: „Vitejilor domni, v-am adus aici, socotind că, după cum lucrurile se îndreaptă spre un bun sfârșit, e un lucru foarte înțelept să fiți de față la toate câte se vor petrece, căci drept este să se țină seama de niște bărbați atât de cinstiți ca domniile voastre, și ca să vedeți cum își va îndeplini Arquisil făgăduiala față de mine, cum

cred că ați auzit, și anume că va sta într-o temniță, unde îi voi cere eu; și cunoscând obârșia aleasă și noblețea lui, datorită cărora multă prețuire i se cuvine, am hotărât să vă vorbesc și să vă cer ca, ținând seama că în împărăția Romei nu este nimeni să aibă mai multe drepturi decât acest cavaler, să faceți astfel încât atât voi, cât și toți cei aflați aici să îi jurați credință ca împărat și stăpân, și pentru asta să îndepliniți două lucruri: primul, să vă faceți datoria ce o aveți față de el, arătându-i supunere, și mult veți fi răsplătiți; al doilea, fiind vorba de întemnițarea lui și a voastră, cum eu am hotărât să vă dăruiesc libertatea, să plecați pe dată, fără nicio piedică, dacă doriți spre ținuturile voastre, iar eu vă voi fi întotdeauna prieten bun, atâta vreme cât veți dori, căci îl prețuiesc foarte pe Arquisil și țin mult la el, ca la un frate adevărat și așa îl voi socoti, dacă nu va pierde, din vina lui, toate câte vi le-am spus și celelalte ce îl privesc". Auzind aceste vorbe, acei seniori romani l-au rugat pe Brondajel de Roca, care era nobil de vază și cel mai bun vorbitor dintre ei, să îi răspundă lui Amadis, iar el a grăit astfel: „Seniore Amadis, prețuim mult frumoasele voastre vorbe și mult trebuie să vă mulțumim pentru ele, dar cum acest lucru este deosebit de însemnat și pentru împlinirea lui e nevoie de încuviințarea multor capete, n-am putea să vă dăm un răspuns pe loc, până nu ne vom sfătui cu cei mai de seamă cavaleri, căci deși mulți dintre cei veniți cu noi, aici nu sunt însemnați, au mare importanță în țara noastră, domnule, fiindcă stăpânesc multe castele, cetăți și orașe în împărăție, și alte așezări omenești, și vorba lor atârnă greu în alegerea împăratului; de aceea, binevoiți a îngădui să îl vedem pe Flamineo, cavaler foarte cinstit, ce ni s-a spus că este rănit, și, de față cu el îi vom chema pe toți și astfel vom putea să chibzuim și să vă dăm un răspuns". Amadis a încuviințat și le-a spus că au răspuns ca niște cavaleri cu judecată, dar că îi roagă, dat fiind că, după credința lui vor pleca curând de-aici, să nu se lungească mult. Ei i-au răspuns că așa vor face, fiindcă zăbava pentru ei ar fi încă mai rea. Apoi au încălecat cu toții și au intrat în cetate, ce fusese curățată de morți, fiindcă regele Lisuarte poruncise multor locuitori din satele vecine să vină să-i îngroape.

Și de cum au ajuns la locuința lui Flamineo, au descălecat și au intrat în odaia sa; când s-au văzut, tare s-au bucurat în sufletele lor, deși chipurile le erau triste datorită marii nenorociri ce se abătuse asupra lor; apoi, i-au spus de-ndată că trebuie să fie chemate toate căpeteniile și persoanele de seamă ce mai sunt în viață din câți se

află acolo, ca să li se aducă la cunoștință ce le spusese Amadis și că de asta depinde salvarea lor sau temnița pe veci. Flamineo a dat poruncă să fie chemați și, când s-au adunat laolaltă câți au putut veni, Brondajel de Roca le-a spus: „Cinstite cavaler Flamineo și voi, viteji prieteni, știți cu toții ce mari necazuri și nenorociri s-au abătut asupra tuturor celor din Roma de când, din porunca împăratului nostru, Dumnezeu să-l ierte, am venit în această insulă a Marii Britanii, și pentru că vă sunt bine cunoscute, nu mai e nevoie să le repet. Pe când ne aflam captivi în Insula Ferecată, Amadis de Gaula a hotărât să ne aducă aici, unde ne vedeți, și ne-a arătat multă dragoste, bunăvoință și cinstire, stând de vorbă cu noi vreme îndelungată și spunându-ne că, de vreme ce împărăția noastră romană a rămas fără domnitor și de drept coroana i se cuvine mai mult decât oricui altcuiva lui Arquisil, lui i-ar fi pe plac ca acesta să fie recunoscut de voi și de noi drept senior și împărat; iar el, nu numai că ne-ar elibera din captivitatea în care ne aflăm în puterea lui, dar ne va fi și prieten credincios și ne va ajuta oricând vom avea nevoie; nouă ni s-a părut că, după stăruința pe care a arătat-o în cele spuse, are de gând să ne răsplătească așa cum ați auzit, dacă totul se va face cu voia noastră, iar dacă nu, să-și împlinească vrerea pe altă cale, cu forța armelor. Așa că, bunule domn și voi viteji prieteni, pentru asta ați fost chemați aici, pentru a lua o hotărâre, după ce, întru multa dreptate vă vom dezvălui gândurile noastre; noi ne-am sfătuit îndelung între noi și socotim că ce ne cere și ne roagă acest cavaler Amadis este ceea ce l-am fi rugat și i-am fi cerut noi lui cu multă stăruință, pentru că, așa cum știți, această mare împărăție a Romei nu poate rămâne fără domnitor și cine merită să fie mai pe drept împărat, datorită curajului și virtuților sale, decât acest Arquisil? După părerea mea, cu-adevărat nimeni altul. Pentru că este de-al nostru, crescut printre noi și îi cunoaștem bunele obiceiuri și purtări. Lui putem să-i cerem prin lege, fără teamă, ceea ce, chiar cu dreptate fiind, un altul, străin din întâmplare, ne-ar putea refuza. Pe lângă asta, câștigăm prietenia acestui vestit cavaler Amadis ce, așa cum vrăjmaș fiindu-ne a avut atâta putere să ne facă rău, ca prieten, cu aceeași putere ne poate aduce mult bine și cinstire și îndrepta toate cele petrecute. Acum, spuneți care vă e voia, fără să țineți seama de captivitatea și suferința noastră, ci doar de judecată și de dreptate”. Cum lucrurile drepte și cinstite au atâta forță încât nici chiar cei răi nu li se pot împotrivi fără mare greutate, acești cavaleri,

fiind oameni înțelepți și cu judecată, văzând că este foarte drept și că e datoria lor să facă așa cum grăise cavalerul Brondajel de Roca, nu i s-au putut împotrivi și, cu toate că, așa cum se întâmplă întotdeauna unde sunt mai multe capete, au fost și păreri felurite, cei ce au ținut seama de calea dreptății și au urmat-o au fost atât de mulți, încât cei ce voiau altceva și-au înfrânat dorințele și toți laolaltă au hotărât să facă așa cum ceruse Amadis și să se întoarcă la casele lor cu noul împărat, fără să mai zăbovească pe acele meleaguri unde le mersese atât de rău, lăsând în grija celor mai de seamă dintre ei ceea ce urma să făgăduiască și să jure Arquisil; o dată luată această hotărâre, s-au dus la Amadis, la mănăstire, și i-au spus cum se înțeleseseră, ceea ce mult l-a bucurat. Apoi, toți cavalerii și marii seniori romani, precum și ceilalți oșteni ai imperiului mai puțini nobili, s-au adunat în biserică și i-au jurat credință și supunere lui Arquisil ca împărat, iar el a jurat că va respecta toate legile și rânduielile și a împărțit tuturor favorurile cerute cu dreptate. Astfel că putem spune că uneori e mai bine să fim înrobiți și lipsiți de libertate de către cei buni, decât, bucurându-ne de ea, să îi slujim și să îi ascultăm pe cei răi, pentru că binele, până la urmă nu ne aduce decât bine, pe când răul, chiar dacă o vreme face să răsară flori, în cele din urmă acestea se usucă o dată cu rădăcinile lor; așa cum s-a întâmplat cu acest Arquisil, ce l-a slujit pe un bărbat din neamul lui, împăratul Patin, căruia multe și însemnate servicii i-a făcut întru gloria coroanei sale împărătești și, în loc de recunoștință, s-a văzut îndepărtat, aproape surghiunit de acesta, de teamă ca nu cumva virtutea și, frumoasele purtări ale acestui cavaler, ce îl făceau să fie prețuit și iubit și ar fi trebuit să îi aducă multe favoruri, să-l facă să-și piardă împărăția; și, căzând în mâinile dușmanului, când nu aștepta nici îndurare, nici cinste, ci dimpotrivă, tocmai datorită acestui dușman, atât de diferit și desăvârșit întru virtute pe cât nu era celălalt, a dobândit cinste și un rang foarte mare ca împărat al Romei; aceasta trebuie să le fie tuturor pildă și să se apropie de cei virtuoși și înțelepți pentru a avea și ei o parte din bunătatea acestora și să se îndepărteze de cei răi, zavistnici, pizmași, lipsiți de virtute și plini de năravuri, pentru a nu fi și ei vătămați de cele rele.

• CAPITOLUL CXVIII •

Cum i-a strâns regele Lisuarte pe regii,

marii nobili și alți mulți cavaleri ce se aflau
cu el la mănăstirea din Luvaina și le-a vorbit
despre însemnatele servicii și marea cinste
datorate lui Amadis de Gaula
și cum l-a răsplătit pentru ele

Așa cum ați auzit, acel virtuos și curajos cavaler Arquisil a fost ales împărat al Romei, datorită bunului său prieten Amadis de Gaula.

Acum, istoria povestește că toți acei regi, principi și cavaleri au petrecut după pofta inimii în acea mănăstire și în cetatea Luvainei, până ce regele Lisuarte s-a mai înzdrăvenit și s-a sculat din pat, ca și mulți dintre cavalerii săi ce fuseseră răniți, îngrijiți și el și ei de acel mare maestru Helisabad; regele, văzându-se în putere, într-o zi a poruncit să fie chemați la biserica mănăstirii regii și marii nobili din amândouă taberele și când s-au strâns toți, le-a spus: „Cinstiți regi și vestiți cavaleri, mi se pare cu totul de prisos să vă amintesc cele ce s-au petrecut, căci le-ați trăit ca și mine și dacă nu s-ar fi încheiat, cei ce am rămas în viață am fi fost, acum, alături de cei morți; deci, lăsând deoparte trecutul, recunoscând cât rău am făcut slujirii Domnului, nouă înșine și regatelor noastre, purtându-ne astfel, l-am ținut aici pe nobilul rege Perion al Gaulei și pe toți principalii și cavalerii din tabăra sa, pentru ca în fața lui și a domniilor voastre să vă spun cele ce veți auzi”. Apoi, întorcându-se spre Amadis, i-a spus: „Neînfricate cavaler Amadis de Gaula, intenția și țelul meu mă fac să vorbesc cum nu-mi este felul și anume, să nu laud pe nimeni când e de față, și împotriva voinței voastre, ce întotdeauna v-ați simțit stingherit din această pricină, dar sunt dator, în fața acestor regi și cavaleri, să amintesc unele întâmplări petrecute cu domnia voastră și cu mine în trecut, din ziua când ați rămas la curtea mea în chip de cavaler al reginei Brisena, soția mea. Și chiar dacă aceste întâmplări sunt bine cunoscute tuturor, văzând că recunosc totul, așa cum a fost, vor încuviința și vor socoti că e dreaptă răsplata pe care vreau să v-o dau, după cum meritați; pe când vă aflați la curtea mea, după ce l-ați învins pe Dardan Trufașul și l-ați adus în slujba mea pe fratele vostru, don Galaor, cel mai mare, dar ce i s-a făcut vreodată unui rege, atât eu, cât și fiica mea, Oriana am fost luați captivi de ticălosul de Arcalaus Vrăjitorul, fără să ne poată apăra ori veni în ajutor niciunul dintre cavalerii mei, siliți să nu-mi calce cuvântul, așa cum le cerusem. Astfel că atât ea cât și eu ne aflam în primejdie de moarte și

ne aștepta o groaznică temniță, iar regatele mele aveau să se piardă; și tocmai atunci, întorcându-vă voi și don Galaor de unde vă trimisese regina, aflând cele întâmplate, punându-vă amândoi viețile în primejdie de moarte pentru a le salva pe ale noastre, ne-ați venit în ajutor și ne-ați salvat, iar dușmanii noștri ce ne luaseră captivi au fost uciși și nimiciți; apoi i-ați venit în ajutor soției mele, regina, și a fost ucis Barsinan, tatăl acestui senior de Sansueña, ce o încercuise în cetatea Londrei, astfel că, după cum a fost făcut captiv cu multă viclenie și mare primejdie pentru mine, datorită vouă am scăpat cu multă cinste pentru mine și în deplină siguranță și mi-am redobândit regatele. Când toate acestea au trecut, după o bucată de vreme, s-a hotărât să dăm o bătălie eu și regele Cildadan, aici de față, între o sută de cavaleri de o parte și o sută de cealaltă și, mai înainte de a începe lupta, domnia voastră m-ați scăpat de vestitul cavaler don Cuadragante și de Famongomadan și Basagante, feciorul lui, cei mai fioroși și mai puternici uriași din câți se află în toate insulele mării și ați salvat-o din mâinile lor pe fiica mea, Leonoreta, cu doamnele și domnișoarele ei și zece cavaleri viteji de la curtea mea, purtați de uriași în căruțe și ferecați în lanțuri, pe care nu i-aș fi putut salva cu toată puterea mea; și după cum se înfățișau oștenii regelui Cildadan în acea bătălie, atât uriașii puternici, cât și ceilalți cavaleri viteji, dacă n-ați fi fost domnia voastră, care l-ați ucis dintr-o lovitură pe Sarmadan Leul și printr-o lovitură m-ați salvat din mâinile lui Madanfabul, uriașul de la Turnul Roșu, când sleit de puteri, m-a smuls din șa și mă purta sub brațul său ca să mă ducă pe corabie, săvârșind și alte multe fapte de ispravă în acea bătălie, este bine știut că n-aș fi cucerit victoria și marea glorie ce le-am dobândit atunci. De asemenea, l-ați învins pe acel foarte viteaz cavaler, faimos în toată lumea, Ardan Canileul cel Temut, ceea ce a adus multă cinste curții mele, căci niciunde pe unde umblase acest cavaler, în niciun colț al pământului nu putuse afla unul, doi, trei, ori patru cavaleri care să izbutească ori să cuteze să-l înfrunte. Dacă am vrea să spunem că ați fost obligat să faceți toate acestea, pentru că vă aflați în slujba mea și nevoile v-au silit să vă faceți datoria și să ne apărați cinstea, atunci să vedem ce-ați făcut pentru mine, după ce, mai curând din vina mea, ce am dat ascultare unor sfetnici răi, decât din a voastră, ați plecat de la curtea mea, mai mult ca potrivnic și dușman decât ca prieten și slujitor; căci iată, pe vremea când ne dușmăneam foarte, aflând voi de marea bătălie ce aveam s-o port cu regele Arabigo și alți șase regi,

precum și cu multe oști și nații străine, venite cu gândul și speranța de a-mi subjuga regatele, ați găsit mijlocul de a-mi veni în ajutor cu tatăl vostru, regele și cu don Florestan, fratele vostru, când, ținând seama de ura și asprimea mea, mai drept și mai întemeiat ar fi fost să-mi fiți potrivnic. Și aproape numai datorită vitejiei voastre, a celor trei, deși alături de mine au luptat cavaleri foarte viteji și prețuiți, am câștigat o mare victorie, nimicindu-i pe toți dușmanii mei și întărindu-mi puterea regească și hotarele, cu mai multă cinste și măreție decât înainte. Acum, apropiindu-mă de sfârșit, știu că cea de-a doua bătălie pe care am purtat-o între noi a șters și îndreptat marea jignire ce v-o adusesem eu și toți cei din tabăra mea, cum știu și ei, fiindcă îmi dau seama că fiecare a simțit în suflet ce am simțit și eu, și nu mai e nevoie să vorbesc despre ultimul ajutor pe care ni l-ați dat, căci sângele mai curge încă din rănile noastre, iar sufletele n-au avut încă vreme să se întoarcă în sălașurile lor pe cât de departe erau duse. Și-acum, vitejii mei domni, spuneți-mi: ce răsplată poate fi pe potriva unor servicii și fapte atât de mărețe? De bună seamă, o singură răsplată păstrându-mi pentru mine doar cinstea și respectul câte zile voi mai avea, îi dăruiesc aceste regate și pământuri ale mele, ce au fost ocrotite și apărate, ca și persoana mea, de atâtea ori de spada și vitejia acestui cavaler, o dată cu mâna fiicei mele, Oriana, căci așa cum, prin vrerea lor s-au căsătorit fără ca eu să știu, acum știu acest lucru, voiesc să rămână copiii mei și moștenitorii regatelor mele”.

Amadis, când a auzit că regele își dă consimțământul la căsătoria cu doamna sa, de față cu toată lumea, cum, în comparație cu Oriana, toate celelalte lucruri istorisite și spuse de rege nu prețuiau aproape nimic pentru el, a îngenuncheat în fața lui și i-a sărutat mâinile, în ciuda voinței lui, spunând: „Seniore, cu voia voastră, nu era nevoie să spuneți tot ce ați spus spre a mă lăuda, pentru că dacă e să ținem seama de bunătatea și cinstea ce ați arătat-o mie și neamului meu, eram datori să vă slujim încă mai mult; de aceea, seniore, nu vreau să vă mulțumesc în niciun fel, dar pentru vorbele rostite de voi la sfârșit, nu mă refer la marile voastre regate lăsate drept moștenire, ci la faptul că mi-o dați de soție pe prințesa Oriana, vă voi sluji câte zile voi avea cu cea mai mare supunere și cel mai adânc respect, așa cum niciodată un fiu nu i-a arătat tatălui, ori un slujitor, stăpânului”. Regele Lisuarte l-a îmbrățișat cu multă dragoste și i-a spus: „Veți găsi la mine aceeași dragoste pornită din inimă ca cea pe care v-o poartă

acest rege ce v-a zămislit”.

Toți au fost foarte uimiți de felul cum regele, cu cuvintele sale, stinsese toate acele mari focuri ale dușmăniei ce duraseră atâta vreme, fără să mai rămână nimic de limpezit, și e de prisos să mai spunem dacă s-au bucurat ori nu, pentru că, deși la început și unii și ceilalți se provocaseră plini de trufie, în numele morții celor dragi și a lor proprii, văzută cu ochii, acum erau tare veseli că e pace și se întrebau unii pe alții de ce spusese regele că Amadis și Oriana erau uniți prin căsătorie; pentru că după ce o salvaseră pe mare și o duseseră pe Oriana în Insula Ferecată, o clipă nu-și dăduseră seama de așa ceva, iar înainte de asta, nici atâta. Regele, dându-și seama de mirarea lor, l-a rugat pe sfântul bărbat Nasciano să le istorisească acelor domni ce îi spusese lui, ca să știe cât de puțin vinovat fusese Amadis salvând-o pe Oriana pe mare, precum și că el nu avea nicio vină când i-o dăduse de soție împăratului, căci dacă fiica sa făcuse ce făcuse fără încuviințarea și știrea lui, el o silise pe bună dreptate și cu temei să se mărite cu împăratul.

Atunci, bunul om a povestit totul, așa cum ați auzit, și cum îi spusese regelui Lisuarte în cortul său, în tabără.

Când pajul Esplandian, pe care bunul bătrân îl ținea de mână lângă el, a auzit că acei doi regi sunt bunicii lui și că Amadis îi e tată, nu trebuie să mă mai întrebați dacă s-a bucurat; pustnicul a îngenuncheat pe dată cu el în fața celor doi regi și a tatălui său și l-a pus să le sărute mâinile, iar lor le-a cerut să îl binecuvânteze. Amadis i-a spus regelui Lisuarte: „Seniore, după cum mă bucur și se cuvine să vă slujesc de acum înainte, tot astfel voi fi nevoit să vă cer să-mi îndepliniți rugămințile, și prima este aceasta: cum împăratul Romei nu are soție și ar vrea să se însoare, binevoiți să-i dați mâna domniței Leonoreta, fiica voastră; iar eu îl voi ruga să primească, pentru ca nunțile noastre să se facă împreună și împreună să rămânem fiii voștri”. Regele a încuviințat înrudirea cu Arquisil și i-a dat-o pe Leonoreta de soție, iar împăratul a primit cu multă mulțumire.

Regele Lisuarte l-a întrebat pe regele Perion dacă mai primise vești despre don Galaor, feciorul său. Acesta i-a răspuns că, după plecarea lui, sosise aici Gandalin, care îl lăsase ceva mai bine, dar că este tare îngrijorat de boala lui și se teme foarte de o primejdie mai mare. „Să știți – a spus regele –, că deși e fiul vostru, nu-i duc mai puțin dorul și dacă n-ar fi fost neînțelegerile ce s-au ivit, aș fi venit eu însumi să-l văd, așa că rogu-vă mult, trimiteți după el, de poate să călătorească,

fiindcă eu o să plec curând la Vindilisora, unde i-am trimis vorbă reginei să vină și ea și vreau, întru cinstirea lui Amadis, ca împreună cu ea și cu Leonoreta, fiica mea, să mă întorc grabnic la voi, în Insula Ferecată, unde se vor face nunta lui Amadis și cea a împăratului, și vom vedea minunățiile lăsate acolo de Apolidon; și dacă îl voi afla și pe don Galaor acolo, tare mă voi bucura, că de multă vreme îi duc dorul". Regele Perion i-a răspuns că se va face totul după cum dorește. Amadis i-a sărutat mâinile regelui Lisuarte pentru favoarea și cinstea arătate, iar Agrajes i-a cerut cu multă căldură să trimită după unchiul său, don Galvanes, și Madasima și să îi ia cu el. Regele Lisuarte a răspuns că îi e pe plac acest lucru, că negreșit așa va face și că mâine dis-de-dimineață vrea să și plece, ca să se înapoieze grabnic, căci era timpul ca acei cavaleri și oștenii lor să se întoarcă la casele lor și să se odihnească, fiindcă mare nevoie aveau după încercările prin care trecuseră; apoi a poruncit tuturor să-și aducă navele în portul Insulei Ferecate ca de aici să se îmbrace toți și să-și vadă fiecare de drumul său. Împăratul l-a rugat mult pe regele Lisuarte să trimită și flota sa în Insula Ferecată și de vreme ce el și regina urmau să se întoarcă acolo, să îi îngăduie să plece împreună cu Amadis, că are multe lucruri de vorbit cu el despre treburile domniei. Regele e încuviințat să facă aceasta.

• CAPITOLUL CXIX •

Cum a sosit regele Lisuarte în cetatea Vindilisora, unde se afla regina Brisena, soția lui, și cum a hotărât, împreună cu ea și cu fiica sa, să se înapoieze în Insula Ferecată

Regele Lisuarte i-a luat cu el pe regele Cildadan, pe Gasquilan, regele Suediei, și toată oastea sa, și s-a întors în cetatea Vindilisora, unde poruncise să vină și regina Brisena, soția lui, și să îl aștepte. Istoria nu ne spune ce i s-a mai întâmplat, ci doar că, după cinci zile, a intrat în cetate arătându-se mai vesel la chip decât în inima lui, căci știa că, deși Amadis îi este acum fiu și fiica sa se bucură de mare cinste alături de el, că, deși Amadis, împăratul Romei, regele Perion și toți ceilalți mari seniori îl recunosc drept mai marele lor și îi dau ascultare, în sinea lui nu era mulțumit, pentru că toată această cinste

și acest câștig le dobândise după ce fusese înfrânt și se aflase la mare ananghie, cum v-am povestit, și pentru că Amadis, împotriva căruia pornise socotindu-l dușman de moarte, dobândise el singur întreaga glorie; și o asemenea tristețe pusese stăpânire pe inima lui, că nu se mai putea înveseli cu niciun chip; dar cum era înaintat în vârstă și tare ostenit și supărat de atâtea morți și nenorociri, toate între creștini, din pricini pământești și trecătoare, pe care el, ca domnitor preaputernic ar fi trebuit să le înlăture, chiar dacă și-ar fi știrbit puțin onoarea, dar urmase o cale cu totul opusă, punând atât de mult preț pe gloria pământească, încât uitase cu desăvârșire de mântuirea sufletului său și, pe bună dreptate, Dumnezeu îi trimisese asemenea pedepse, mai cu seamă aceasta din urmă, de care ați auzit, se mângâia singur și se prefăcea, căci era un om cu multă judecată, pentru ca nimeni să nu simtă că ar avea alt gând decât că se socotește stăpân, mai marele tuturor și că dobândise această glorie cu multă cinste. Și cu această veselie prefăcută și mișcări foarte domoale a intrat în încăperea unde se afla regina cu doamnele și domnișoarele ei bogat înveșmântate, ce îl ținea de mână pe coconul Esplandian, căci aflase toate cele întâmplate, de rău și de bine, de la Brandoibas, care plecase înainte de la mănăstire, trimis de rege, să o bucure pe regină cu veștile bune. Cum a intrat regele în odaie, regina a venit la el, a îngenuncheat și a vrut să-i sărute mâna, dar el nu a lăsat-o și, ridicând-o, a îmbrățișat-o cu multă dragoste, căci o iubea din toată inima, și în vreme ce doamnele și domnișoarele s-au apropiat să sărute mâna regelui, regina l-a strâns în brațe pe Esplandian, ce stătea în genunchi în fața ei, și sărutându-l de mai multe ori, a spus: „Oh, frumosul meu fiu preanorocos! Binecuvântat fie ceasul când te-ai născut! Și primește binecuvântarea Domnului și pe a mea, căci îți datorez atâta bine, iar El binevoiască, în sfânta-i milă, să-mi îngăduie să pot răsplăti acest serviciu atât de mare pe care i l-ai adus regelui, stăpânul meu, dându-i viață, după Dumnezeu”.

Apoi regele Cildadan și Gasquilan, regele Suediei, s-au apropiat de regină să-i vorbească, iar ea i-a primit cu multă curtenie, căci era una dintre doamnele cele mai cumpătate și mai bine crescute din lume, cum i-a primit, după aceea, și pe toți ceilalți cavaleri ce au venit să-i sărute mâinile. Cum se făcuse vremea cinei, cei doi regi și alți mulți cavaleri au rămas cu regele Lisuarte și au fost ospătați cu multe și felurite bucate, cum se cuvine la masa unui asemenea om, ce dăduse atâtea ospețe și avea obiceiul s-o facă. După cină, regele i-a oprit pe

cei doi domnitori în palatul său, în încăperi foarte bogate, iar el a rămas să doarmă în camera reginei; și pe când era în pat, i-a zis: „Doamnă, de v-ați mirat cumva de ceea ce vi s-a spus despre Oriana, fiica voastră, și Amadis de Gaula, și eu sunt la fel de mirat, căci sunt convins că asemenea gând era departe de voi și de mine și n-am bănuit niciunul nimic; rău îmi pare doar că n-am știut dinainte, căci multe morți și pagube ar fi putut fi înlăturate după cum n-au fost, din pricina neștiinței noastre. Acum, că am aflat și nu s-ar mai putea căuta și afla nicio altă rezolvare fără a ne acoperi de-o rușine mai mare, să ne mulțumim cu gândul că Oriana are soțul pe care și l-a dorit, căci, lăsând deoparte orice ură și patimă și recunoscând ce e adevărat și drept, nu se află în lume, în ziua de azi, vreun împărat ori principe să îi stea alături și nu numai atât, dar, prin nespusa lui înțelepciune și marele curaj, îi întrece pe toți, fiindcă soarta i-a fost mai favorabilă decât oricărui muritor, căci iată, dintr-un biet cavaler rătăcitor a ajuns, azi, să poruncească întregii flori a celor mari și mici ce trăiesc în lume, iar Leonoreta va ajunge, datorită lui, împărăteasă a Romei, așa cum am încuviințat. De aceea suntem datori, fiindcă mi-am dat cuvântul de bunăvoie, pentru a-l cinsti pe Amadis, să plecăm domnia voastră, eu și Leonoreta în Insula Ferecată, unde suntem așteptați ca să sfârșim toate cele începute; așa că să vă gătiți cum se cuvine și să vă arătați cât mai veselă, fără să pomeniți de cele întâmplate mai înainte, cum e potrivit și trebuie să se facă în asemenea împrejurări”. Regina i-a sărutat mâinile fiindcă își înfrânsese mânia și inima lui neînduplecată, întorcându-se la calea dreptății și, fără să mai răspundă altceva, i-a spus că va face așa cum poruncește și că, de vreme ce acum au doi fii atât de însemnați și toți ceilalți se află în slujba lui, datorită lor, să fie împăcat și să aducă multe mulțumiri Domnului ce a rânduit astfel lucrurile după voia sa, chiar dacă soarta nu i-a fost foarte prielnică. În noaptea aceea s-au odihnit și, a doua zi când s-a sculat, regele i-a poruncit lui Arban, regele din Norgales, majordomul său, să pregătească degrabă toate cele trebuincioase pentru acea călătorie, iar regina a făcut același lucru, pentru ca fiica sa să se înfățișeze cum îi șade bine împărătesei unei țări atât de însemnate.

• CAPITOLUL CXX •

Cum s-au întors regele Perion și însoțitorii săi

în Insula Ferecată și ce au făcut acolo
înaintea sosirii regelui Lisuarte

Acum, istoria spune că după ce regele Lisuarte a plecat unde se afla Brisena, soția lui, regele Perion și toți însoțitorii săi cu oștile lor s-au strâns pe dată în mare rânduială, așa cum sosiseră, și cu multă bucurie și veselie în suflete au pornit la drum spre Insula Ferecată.

Împăratul Romei a rămas tot timpul în cortul lui Amadis și amândoi dormeau într-un pat, fără să se despartă unul de altul nici măcar un ceas, iar oastea lui, cu corturile și bagajele se aflau în grija lui Brondajel de Roca, mai marele majordomilor, cum fusese și pe timpul împăratului Patin, înaintașul său. Străbăteau distanțe foarte mici și poposeau mereu în locuri foarte plăcute și tihnite, petrecând câte puțină vreme în tovărășia regelui Perion, în cortul acestuia, după care se adunau cu toții în corturile lui Amadis, iar alteori, în cele ale împăratului. Și cum mai toți erau tineri, de neam nobil și cu purtări alese, nu făceau alta decât să petreacă și să glumească după plac, așa că duceau aceeași viață minunată din vremurile de demult. Și astfel au ajuns în Insula Ferecată, unde au aflat-o pe Oriana și pe toate marile doamne stând în parc, atât de frumoase și de bogat înveșmântate, de mai mare minunea, și să nu credeți că arătau a fi ființe pământești ori muritoare, ci că fuseseră plăsmuite de Dumnezeu în ceruri și trimise pe pământ.

Marea bucurie încercată și de unii și de alții văzându-se împreună, teferi, acoperiți de cinste și în bună pace nu s-ar putea povesti în niciun chip. Regele Perion se afla în frunte și toți i-au arătat mult respect și l-au salutat cu smerite închinăciuni, unele, după cum cerea tipicul, iar altele i-au sărutat mâinile. Amadis îl ducea de braț pe împărat și, când a ajuns lângă Oriana, i-a spus: „Doamnă, stați de vorbă cu acest cavaler și mare domnitor, ce nu v-a văzut niciodată, dar ține foarte mult la voi”. Ea, cum aflase că ajunsese împărat și că avea să fie soțul surorii ei, s-a apropiat de el și a dat să îngenuncheze și să-i sărute mâinile, dar el s-a înclinat plin de respect și, ridicând-o, i-a spus: „Doamnă, eu sunt cel ce trebuie să se închine în fața voastră și a soțului vostru, pentru că el este seniorul țării și ființei mele, și puteți crede nesmintit, doamnă, că și eu și țara nu vom face decât ce voiește el și domnia voastră”. Oriana i-a răspuns: „Domnul meu, vă încuviințez vorbele în privința recunoștinței voastre, dar în ce privește respectul cuvenit virtuții și măreției voastre, eu sunt cea care

trebuie să vă arăt multă supunere”. El i-a mulțumit mult pentru aceste vorbe.

Agrajes, don Florestan, don Cuadragante și don Brian de Monjaste s-au apropiat de regina Sardamira, Olinda și Grasinda, ce stăteau împreună, iar don Bruneo de Bonamar, de preaiubita lui doamnă și stăpână Melicia; ceilalți cavaleri s-au dus la celelalte domnițe și domnișoare, foarte frumoase și de stirpe foarte aleasă, ce se aflau acolo, și au prins să stea de vorbă cu ele cu multă desfătare despre cele mai plăcute lucruri.

Amadis i-a luat cu el pe Gastiles, nepotul împăratului de la Constantinopol, și pe Grasandor, feciorul regelui Boemiei, și, apropiindu-se cu ei de prințesa Mabilia, verișoara lui, i-a spus: „Buna mea doamnă, aveți grijă de acești principi și cinstiți-i”. Ea i-a luat de braț și s-a așezat între ei. Lui Grasandor tare i-a fost pe plac acest lucru, fiindcă, așa cum v-am povestit, din prima zi când o văzuse, inima i se aprinsese de dragoste pentru ea și, aflând cine este, cât de mare e bunătatea și gingășia ei, precum și cât de mult o iubește Amadis, socotind-o o rudă foarte apropiată, era hotărât să o ceară de nevastă și tare mult dorea să o vadă, să-i vorbească și să-i spună ce gânduri are, și de-aceea s-a bucurat mult văzându-se atât de aproape de ea. Și cum această domniță era o tânără deosebită în privința bunătății, cinstei și gingășiei, și era și frumoasă, Grasandor s-a aprins atât de tare, încât s-a îndrăgostit de ea mai abitir ca înainte. Și așa cum auziți, toți acei mari seniori tăifăsuiau despre cele mai plăcute lucruri, în afară de Amadis, care ardea de dorința de a vorbi cu doamna sa, Oriana, dar nu putea din pricina împăratului; și văzând-o pe regina Briolanja ce stătea împreună cu don Bruneo și sora lui, Melicia, s-a dus la ea și, luând-o de braț, a adus-o lângă împărat, spunându-i acestuia: „Seniore, stați de vorbă cu această doamnă și țineți-i tovărășie”. Împăratul a întors capul, căci până atunci nu-și dezlipise ochii de la Oriana și era uluit de marea ei frumusețe, și văzând-o pe regină atât de chipeșă și de frumoasă și pe celelalte doamne ce stăteau de vorbă cu acei cavaleri de seamă, tare s-a mai minunat de atâta frumusețe cum nu mai văzuse vreodată, și i-a spus lui Amadis: „Bunul meu domn, eu cred că aceste doamne nu s-au născut ca celelalte femei, ci că au fost plămădite de acel mare învățat Apolidon, cu adânca lui știință, și lăsate aici, în această insulă unde le-ați găsit și nu pot să-mi închipui decât că și ele și eu suntem vrăjiți, fiindcă pot spune, și e adevărul curat, că de-am căuta în toată lumea

asemenea suită, ar fi cu neputință de aflat". Amadis l-a îmbrățișat râzând și l-a întrebat dacă mai văzuse la vreo curte, oricât de mare ar fi fost, o suită la fel. El i-a răspuns: „În mod sigur nici eu, nici altcineva n-a putut vedea așa ceva decât în ceruri". Pe când stăteau ei așa cum auziți, s-a apropiat regele Perion, ce stătuse de vorbă o bună bucată de vreme cu preafrumoasa Grasinda; și, luând-o de mână pe regina Briolanja, i-a spus împăratului: „Bunule domn, să rămânem, de vă e pe plac, domnia voastră și eu cu această frumoasă regină, ca Amadis să poată vorbi cu Oriana, căci sunt convins că mare bucurie le va face". Și astfel au rămas amândoi cu regina Briolanja, iar Amadis s-a apropiat cu mare bucurie de doamna sa, Oriana, și, cu multă umilință, așezându-se alături de ea, i-a spus: „Oh, doamnă! Cum vă pot răsplăti pentru binele ce mi l-ați făcut, dezvăluind, prin vrerea voastră, iubirea dintre noi?" Oriana i-a răspuns: „Domnule, acum nu mai trebuie să-mi spuneți vorbe atât de curtenitoare și nici eu să le ascult, căci eu sunt cea care trebuie să vă slujesc și să urmez voința voastră cu acea supunere datorată de femeie soțului ei; și de aici înainte vreau să-mi dovediți marea voastră dragoste, purtându-vă cu mine, stăpâne, după socotință și nu în alt chip; și să nu mai vorbim despre asta, căci vreau să știu cum se simte tatăl meu și cum a primit vestea despre noi". Amadis a spus: „Tatăl vostru e foarte înțelept și, chiar dacă în adâncul sufletului simte altceva, tuturor li s-a părut a fi foarte mulțumit și așa s-a despărțit de noi. Și ați aflat, probabil, doamnă, că va veni aici împreună cu regina și sora voastră". „Am aflat – a zis ea – și nu pot spune ce bucurie îmi umple inima; deie Domnul, stăpânul nostru, să se întâmple toate așa cum s-a hotărât, fără vreo schimbare, căci, puteți să mă credeți, domnule, că, după voi, nu se află ființă pe lume pe care s-o iubesc atât de mult ca pe el, cu toate că marea lui cruzime ar fi trebuit să-mi trezească, pe bună dreptate, simțăminte potrivnice. Și-acum, povestiți-mi despre Esplandian, ce-i cu el și ce părere aveți despre el". „Esplandian – a spus Amadis – este fiul vostru la înfățișare și fel de a fi, și mai mult nu se poate spune; tare aș fi vrut să-l fi adus aici sfântul bărbat Nasciano, ce va veni curând, că n-a vrut să meargă cu oastea; dar regele, tatăl vostru, l-a rugat să îl lase să vină cu el, ca să îl vadă regina, și va sosi împreună cu ei". Așa au stat de vorbă despre aceste lucruri și altele, până la vremea cinei, când regele Perion s-a sculat și, luându-l pe împărat, s-au dus împreună la Oriana și i-au spus: „Doamnă, e vremea să ne ducem la casele noastre". Ea le-a răspuns

să facă așa cum le e voia. Și astfel au plecat toți, iar ele au rămas atât de vesele și mulțumite, că era o minune să le vezi.

În seara aceea toți au cinat în casa regelui Perion, căci acolo poruncise Amadis să fie pregătită masa, și au fost foarte bine serviți și ospătați din belșug cu toate câte făceau trebuință la un asemenea ospăț cu atât de mulți și de mari seniori. După ce au sfârșit cina au sosit saltimbancii, ce au făcut tot soiul de giumbușlucuri, întru marea lor desfătare, până s-a făcut vremea de culcare și toți s-au dus acasă, în afară de Amadis, căruia tatăl său, regele, îi poruncise să rămână, fiindcă voia să vorbească anumite lucruri cu el. Deci, când au plecat toți, regele s-a retras cu Amadis în odaia sa și, o dată rămași singuri, i-a spus: „Fiule, Amadis, Domnul Dumnezeul nostru a vrut să treci prin aceste înfruntări și mari bătălii întru marea ta slavă, căci, deși au luat parte la ele și și-au primejduit viețile și țările mulți domnitori curajoși foarte și însemnați cavaleri, prin bunăvoința Domnului, ție îți revin cea mai mare glorie și faimă, așa cum, de s-ar fi întâmplat altfel, gloria și marea ta faimă ar fi fost în grea primejdie, după cum bine știi. Acum nu mai ai altceva de făcut decât să dai dovadă de mai multă grijă și sârguință decât la începutul acestei nemaipomenite înfruntări, când, împins de nevoie, i-ai chemat și i-ai încurajat pe toți acești cinstiți cavaleri, pentru a le arăta, o dată sfârșită înfruntarea, că le ești foarte recunoscător, lăsându-i pe ei să hotărască ce au de făcut, atât cu privire la captivii voștri, ce sunt principi de seamă și stăpâni ai unor pământuri întinse, cât și cu privire la altele, căci tu, având acum soție, poate vor vrea să se căsătorească și ei o dată cu tine, și așa cum ți-au fost tovarăși și ajutor la rău și primejdii, să-ți fie tovarăși la bine și la bucurii; și de aceea, o las în grija ta pe fiica mea, Melicia, să o dai celui ce îi merită virtutea și marea frumusețe; și la fel poți face și cu verișoara ta primară Mabilia; și fiindcă știu că regina Briolanja nu-ți va ieși din voie și se va supune hotărârii tale, amintește-ți, o dată cu ele, și de prietena ta Grasinda și chiar de regina Sardamira, fiind aici împăratul, ce îi poate porunci, căci dacă ele doresc să se mărite pe pământurile acestea, nu vor lipsi cavaleri pe potriva rangului și stirpei lor; și amintește-ți de frații tăi, ce au ajuns la vârsta când trebuie să aibă neveste, ca să lase urmași care să le fie sprijin în viață și întru aducere aminte; și asta să o faci degrabă, căci faptele bune ce se săvârșesc anevoie și cu zăbavă își pierd mare parte din valoare”. Amadis a îngenuncheat în fața lui și i-a sărutat mâinile pentru aceste vorbe, spunându-i că va face așa cum

poruncește. Cu această hotărâre, Amadis a plecat acasă la el și a doua zi dimineața s-a sculat, i-a chemat pe toți acei domni acasă la vărul lui, Agrajes, și, când s-au strâns toți, le-a spus: „Vitejii mei domni, marile încercări prin care ați trecut și cinstea și gloria câștigată de voi în urma lor vă îngăduie, cu multă dreptate și temei, să vă lăsați sufletele trudite să se odihnească în tihnă; și fiindcă Dumnezeu a vrut ca, datorită legăturilor noastre de sânge și a dragostei voastre, să dobândesc ce doream cel mai mult pe lume, aș vrea să vă dau, la rându-mi ce doriți, dacă îmi stă în puteri; așa că, domnii mei, nu vă sfiiți să-mi dezvăluiți vrerea voastră, atât în privința iubirilor și dorințelor voastre, de iubiți pe vreuna din aceste doamne și o vreți de soție, cât și în privința captivilor, învinși de marea voastră virtute și de curajul vostru, căci e foarte drept ca așa cum ați primit multe răni și ați suferit din greu din pricina lor, acum, când suferă ei, să vă desfătați și să vă odihniți în marile regate pe care le-au stăpânit”. Mult au mulțumit toți acei domni pentru vorbele rostite de Amadis și au fost foarte mulțumiți de el și de ce spusese în legătură cu căsătoriile lor; și pe dată, Agrajes, primul, s-a arătat dornic să o ia de soție pe Olinda, doamna sa. Don Bruneo de Bonamar i-a spus că e convins că știe că toată speranța lui în fericire este Melicia, doamna sa. Grasandor a zis că niciodată nu-și dăruise inima vreunei femei din câte întâlnise, în afară de domnița Mabilia și că pe ea o iubește și o prețuiește și o vrea de soție. Don Cuadragante i-a spus: „Domnul meu, până acum timpul și tinerețea au fost foarte potrivnice oricărei tihne pentru mine, și n-am avut alte griji decât calul și armele mele, dar acum, judecata și anii mă poftesc să-mi schimb felul de-a trăi, și dacă Grasinda va voi să se căsătorească pe aceste meleaguri, o voi lua de soție”. Don Florestan i-a spus: „Seniore, cu toate că dorința mea era ca, de cum se vor sfârși toate aceste întâmplări, să plec pe dată în Germania, de unde sunt de fel dinspre mamă, pentru a o vedea pe ea și restul neamului meu, căci de câtă vreme am plecat de-acolo nu știu de îi voi mai recunoaște, dacă aici aș putea câștiga bunăvoința reginei Sardamira, e cu putință să-mi schimb gândul”. Ceilalți cavaleri au spus că îi mulțumesc mult pentru bunăvoință, dar atât fiindcă, deocamdată, inimile lor sunt libere și neînrobite de niciuna dintre acele doamne ori de altele, cât și fiindcă sunt tineri și mai puțin vestiți, căci vârstă nu le îngăduise să dobândească prea multă glorie, gândul lor este să nu caute câștiguri și odihnă, ci aventuri, care să le pună trupurile la încercare; și că atât în legătură cu acele

doamne cerute de soții de ceilalți cavaleri, cât și în legătură cu prizonierii, ei nu au nimic de spus și el să împartă totul în numele lor celor ce vor să ducă o viață mai tihnită și mai îmbelșugată, iar pe ei să-i trimită să lupte și să săvârșească isprăvi de arme unde socotește el că ar putea dobândi mai multă faimă și slavă. Amadis le-a răspuns astfel: „Vitejii mei domni, mă încred în Dumnezeu că ceea ce îmi cereți este întru slujirea sa, și se va înfăptui cu ajutorul său; și cum acești tineri cavaleri lasă totul în seama noastră, vreau să fac împărțeala pe dată, după cum am hotărât cu mintea mea, și anume așa: voi, seniore don Cuadragante, ce sunteți fiu și frate de rege, iar averea voastră nu e nici pe departe pe potriva obârșiei și a marilor voastre merite, primiți ținutul Sansueña, căci îl puteți avea fără multă trudă, de vreme ce seniorul său se află în puterea voastră; voi, viteze senior don Bruneo de Bonamar, pe lângă mâna sorei mele Melicia, pe care v-o dau de pe acum, veți primi, o dată cu ea, regatul regelui Arabigo, iar ținutul ce urmează să-l primiți de la tatăl vostru, marchizul, i-l veți da fratelui vostru, Braruil. Don Florestan, fratele meu, o va primi pe regină, așa cum dorește, și pe lângă ținutul stăpânit de ea, insula Sardinia, la rugămintea mea, împăratul îi va dărui tot principatul Calabriei, ce i-a aparținut lui Salustanquidio. Voi, domnii mei, Agrajes și Grasandor, mulțumiți-vă deocamdată cu marile regate și ținuturi pe care le veți moșteni la moartea părinților voștri, iar eu voi rămâne cu acest colțișor de pământ ce se numește Insula Purecată, până când Domnul ne va da prilejul să avem mai mult”. Toți au încuviințat și au lăudat mult judecata lui Amadis și l-au rugat stăruitor să facă așa cum hotărâse, dar pentru că, dacă ar fi să povestim tot ce s-a mai întâmplat în legătură cu aceste căsătorii și acele doamne, precum și felul în care împăratul a rânduit căsătoria reginei Sardamira, istoria noastră s-ar lungi prea mult, aflați doar că Amadis a împlinit tot ce i-au cerut acei cavaleri, iar împăratul a făcut ce i-a cerut Amadis pentru Florestan și încă multe altele, cum vă vom istorisi mai departe, și toți au fost uniți prin căsătorie de acel sfânt bărbat Nasciano, urmând ca nunțile să aibă loc în ziua când aveau să facă nuntă Amadis și împăratul.

• CAPITOLUL CXXI •

Cum au plecat în Gaula don Bruneo de Bonamar, Angriote de Estravaus și Branfil, ca să-i aducă pe

regina Elisena și pe don Galaor, și ce li s-a întâmplat pe drumul de întoarcere

Amadis i-a spus regelui, tatăl său: „Domnule, ar fi bine să trimiteți după regină, stăpâna mea, și după don Galaor, fratele meu, căruia i-am hărăzit-o pe frumoasa regină Briolanja, ce îl va face veșnic fericit, ca să fie aici când va sosi regele Lisuarte, cum s-a hotărât". „Așa vom face – a răspuns regele –, și îi voi scrie carte reginei, iar tu trimite ca soli pe cine dorești". Don Bruneo s-a ridicat și a spus: „Dacă înălțimea voastră nu aveți nimic împotrivă, aș face eu această călătorie, împreună cu fratele meu, Branfil". „Dar nu veți pleca la drum fără mine", a spus Angriote de Estravaus. Regele Perion a zis: „Vouă, Angriote, vă îngădui să plecați, și, de asemenea, lui Branfil, dar don Bruneo nu vorbește serios când spune că vrea să-și părăsească iubita, și nu i-aș fi prieten dacă aș face asta; așa că, deoarece i-am fost prieten întotdeauna, pentru a nu și-o pierde, nu-i voi îngădui să plece". Don Bruneo a răspuns râzând: „Seniore, deși aceasta e cea mai mare favoare din câte mi-ați făcut, totuși aș vrea să o slujesc pe regină, stăpâna mea, fiindcă astfel mulțumirea mea va fi deplină în toate celelalte". „Așa să fie – a spus regele –, și deie Domnul, bunul meu prieten, să-l aflați pe don Galaor sănătos, să poată veni aici". Ysanjo, ce era de față, a spus: „Seniore, s-a însănătoșit, după cum am aflat de la niște negustători care plecaseră din Gaula spre Marea Britanie și au trecut pe-aici ca să fie mai siguri, fiindcă se temeau de război; i-am întrebat de don Galaor și mi-au spus că se ridicase din pat și umblă prin oraș, dar că e foarte slăbit". Toți s-au bucurat mult de această veste și regele mai mult ca oricine, că tare își simțea inima grea și îndurerată din pricina suferinței acestui fecior al lui și după cât se lungise boala, se temea foarte să nu-l piardă.

Chiar a doua zi, cavalerii de care ați auzit au poruncit să fie pregătită o corabie cu toate cele de trebuință pentru acea călătorie, au încărcat-o cu armele și caii lor, s-au îmbarcat cu scutierii lor și marinari care să conducă nava și au pornit pe mare; și, cum vremea era bună și vântul prielnic, au ajuns în scurt timp în Gaula, unde au fost foarte bine primiți de regină; iar despre don Galaor, aflați că bucuria i-a fost atât de mare când i-a văzut, încât, așa slăbit cum era, a alergat să-i îmbrățișeze pe toți trei și ținându-i așa o vreme, ochii i s-au umplut de lacrimi și le-a spus: „Oh, domnii și marii mei prieteni! Când va vrea Domnul să fiu iarăși în tovărășia voastră și să îmbrac,

armura pe care am lepădat-o de atâta timp?” Angriote i-a răspuns: „Domnule, nu vă întristați, că Dumnezeu vă va îndeplini dorințele și nu vă mai gândiți la nimic alta decât la veștile deosebite și la marea bucurie pe care vi le aducem”. Și le-au povestit reginei și lui toate câte ați auzit că s-au întâmplat, de la început până la sfârșitul fericit ce l-au avut. Când Galaor a auzit acele vești, s-a tulburat foarte și a spus: „Ah, Sfântă Fecioară! E adevărat că toate acestea i s-au întâmplat regelui Lisuarte, stăpânul meu, fără ca eu să fiu alături de el? Acum pot spune că Dumnezeu mi-a făcut un mare bine, dându-mi în vremea asta o boală atât de grea, căci, cu toate că în cealaltă tabără se aflau regele, tatăl meu, și frații mei, n-aș fi putut să nu-mi pun în slujba sa acest trup până la moarte și e sigur că de-aș fi știut mai înainte, pe cât sunt de slab, aș fi murit de tristețe”. Don Bruneo i-a spus: „Domnule, mai bine că s-a întâmplat așa, căci spre cinstea tuturor și a voastră, deoarece ați primit de soție din partea fratelui vostru, Amadis, pe frumoasa regină Briolanja, s-a încheiat pacea, așa cum veți vedea când veți ajunge acolo”. Și i-au dat reginei scrisoarea, spunându-i că veniseră să o ia ca să fie de față la nunțile tuturor fiilor ei și să le vadă pe regina Brisena, pe Oriana și pe toate acele doamne de neam mare ce se aflau acolo. Cum această regină era foarte nobilă și își iubea mult soțul și copiii, aflând că după marea înfruntare și primejdie, acum e pace și liniște, a adus multe mulțumiri lui Dumnezeu și a spus: „Fiul meu Galaor, privește această scrisoare, prinde puteri și du-te să-i întâlnești pe tatăl tău, regele, și pe frații tăi, căci, pe cât se pare, acolo îl vei afla și pe regele Lisuarte, mai cinstit de neamul tău, așa cum își dorea”. Angriote i-a spus reginei: „Doamnă, aveți toată dreptatea să spuneți asta, pentru că fiul vostru Amadis întruchipează astăzi toată floarea și faima lumii și de voința și dorința lui depinde soarta tuturor mai marilor ce trăiesc pe pământ și a celor mai prețuiți, ceea ce, bună doamnă, veți vedea cu proprii voștri ochi, căci în casa și la porunca sa s-au adunat împărați și regi, și alți principi și cavaleri de seamă, ce îl iubesc și îl prețuiesc după cum merită; de aceea trebuie să pornim într-acolo cât mai iute cu putință, că, după câte socotim, regele Lisuarte cu regina Brisena și fiica lor, Leonoreta, au și sosit, ca regele să i-o dea de nevastă pe Leonoreta împăratului Romei, căruia i-a dat în stăpânire acea mare împărăție fiul vostru, Amadis”. Ea i-a răspuns cu multă bucurie: „Bunii mei prieteni, vom face degrabă ce ați spus și voi porunci să se pregătească niște corăbii pentru drum”. Cavalerii au rămas cu regina

opt zile, la capătul cărora corăbiile au fost înzestrate cu toate cele de trebuință pentru acea călătorie, și, pe dată, s-au îmbarcat întru marea bucurie a prietenilor lor și au pornit să navigheze spre Insula Ferecată.

Și pe când călătoreau pe mare, cum vă spun, având vreme foarte bună, în a treia zi, au zărit la mâna dreaptă o corabie cu pânze și vâsle și au hotărât să o aștepte, ca să afle cine călătorește cu ea și de ce se îndreaptă tocmai în direcția spre care navigau ei; și când corabia s-a apropiat, un scutier al lui don Galaor a coborât într-o barcă și a întrebat cine călătorește cu acea corabie; cineva dintre cei de pe navă i-a răspuns cu multă curtenie că e vorba de o doamnă ce se duce în mare grabă în Insula Ferecată. Când scutierul a auzit asta, le-a zis: „Atunci spuneți-i acestei doamne de care vorbiți că flota ce-o vedeți se îndreaptă tot într-acolo și să se apropie fără teamă, căci pe corăbii se află lume în a căror tovărășie îi va face mare plăcere să se afle”. Când celălalt a auzit aceste vorbe, s-a dus iute și i-a spus totul stăpânei sale, bucuros foarte, iar ea a poruncit să fie lăsată o barcă la apă și un cavaler să se ducă să vadă dacă acesta e adevărul. Cavalerul a urcat pe corabia unde se afla regina și le-a spus acelor cavaleri: „Domnilor, în numele credinței datorate lui Dumnezeu, spuneți-mi dacă acea corabie, pe care se află o doamnă de neam mare, ce se îndreaptă spre Insula Ferecată, se poate apropia fără primejdie, căci acel scutier a zis că și domniile voastre mergeți tot acolo”. Angriote i-a răspuns: „Prietene, scutierul a grăit adevărat și doamna de care vorbiți poate veni fără primejdie, că aici nu e nimeni să-i facă vreun rău, ci dimpotrivă, va primi tot ajutorul ce cu dreptate i se poate da, împotriva celor ce îi vor răul”. „Mulțumesc lui Dumnezeu – a zis cavalerul –, și vă rog să aveți bunăvoința să o așteptați, căci o voi aduce pe dată; și fiindcă sunteți cavaleri, mare durere vă va cuprinde când îi veți afla povestea”. Apoi s-a întors pe corabia sa și, după ce a spus tot ce văzuse, au pornit de-a dreptul spre nava reginei, căci aceea li se păruse cea mai arătoasă; și când au ajuns aici, pe punte s-a urcat o doamnă cu capul și chipul acoperite cu totul de un văl negru, care i-a întrebat cine călătorește pe acea corabie. Angriote i-a răspuns: „Doamnă, regina din Gaula, ce merge în Insula Ferecată”. „Domnule cavaler – a zis doamna –, atunci, vă rog mult, în numele celor datorate virtuții, să mă ajutați să stau de vorbă cu ea”. Angriote a răspuns: „Asta se va face pe dată; poftiți înăuntru, căci regina, doamnă, se va bucura să vă vadă, cum se întâmplă întotdeauna când

cineva are nevoie de ea”. Doamna a intrat și Angriote, luând-o de braț, a condus-o în odaia reginei și i-a spus: „Stăpână, această doamnă dorește să vă vadă”. „Să fie bine venită – a răspuns regina –, dar, spuneți-mi, Angriote, cine este”. Atunci doamna s-a apropiat de regină, a salutat-o și i-a spus: „Doamnă, acest viteaz cavaler nu vă poate răspunde, fiindcă nu știe cine sunt, dar veți afla de la mine și povestea mea nu e scurtă, căci cumplită nenorocire și mare suferință m-au lovit fără să merit. Dar aș vrea, buna mea doamnă, să fiți chezașă că nu mă paște nicio primejdie pe mine și toată suita mea, dacă ce vă voi spune vă va trezi, cumva, mai curând mânia decât îndurarea”. Regina i-a răspuns că poate spune fără teamă ce dorește. Atunci doamna a început să plângă amarnic și a spus: „Buna mea doamnă, deși aici nu mă aleg cu nimic alta decât că îmi aflu oleacă de tihnă povestind nenorocirile mele unei doamne de neam atât de mare ca voi, îndurerata mea inimă se va simți ușurată. Aflați că am fost căsătorită cu regele Daciei și am fost o regină preafericită împreună cu el și am avut doi băieți și o fată; pe această fată, zămislită de mine, nefericita, regele, tatăl ei, și eu am căsătorit-o cu ducele ce stăpânește provincia Suecia, un ținut întins, învecinat cu regatul nostru; nunta lor, făcută cu multă bucurie și veselie și mari serbări, ne-a adus apoi mare jale și durere, căci acest duce, cum era tânăr și dornic să domnească, deși ar fi putut-o face, fiindcă soțul meu, regele, era înaintat în vârstă, și-a făcut socoteala că, ucigându-l și luându-mi cei doi băieți, care sunt mici, că cel mare n-are mai mult de paisprezece ani, prin soția lui ar putea ajunge iute la tronul regatului nostru; și așa cum a gândit a și făcut: prefăcându-se că vine să petreacă în regatul nostru și zicând că întru cinstirea noastră vine cu o suită numeroasă, când regele, soțul meu, i-a ieșit în întâmpinare bucuros foarte și cu gânduri curate, mârșavul trădător l-a ucis cu mâna lui; copiii, pe care a vrut să-i păzească Dumnezeu, cum veneau în spate, călare pe caii lor, s-au adăpostit în cetatea de unde ieșiseră împreună cu cei mai mulți dintre cavalerii noștri și alți oameni ce s-au retras acolo după multe lupte și primejdii, fiindcă trădătorul i-a încercuit pe dată și n-a mai ridicat asediul; în vremea asta eu eram plecată într-un pelerinaj, cum făgăduisem, la o biserică foarte veche cu hramul Sfintei Fecioare, aflată pe o stâncă la o jumătate de leghe în largul mării; aici am fost înștiințată de nenorocirea ce mă lovise fără să știu și, văzându-mă singură, n-am avut altă cale de ales decât să mă urc pe această corabie, ce mă dusese acolo și să plec, doamnă,

cu gândul de a ajunge în Insula Ferecată, la un cavaler ce se numește Amadis și la alți mulți foarte însemnați, despre care mi s-a spus că se află acolo cu el, să le povestesc despre această josnică trădare ce mi-a pricinuit atâta rău, și să îi rog să se milostivească de acei prințișori, să nu lase să fie uciși atât de nedrept, că doar câțiva cavaleri de-ai săi de i-ar îmbărbăta și i-ar conduce pe-ai mei, ticălosul acela n-ar cuteza să rămână multă vreme acolo".

Regina Elisena și acei cavaleri au fost uimiți de asemenea ticăloasă trădare și tare milă le-a fost de acea regină; așa că regina Elisena a luat-o de mână și, poftind-o să se așeze lângă ea, i-a spus: „Buna mea doamnă, dacă nu v-am arătat respectul cuvenit regescului vostru rang, iertați-mă, că nu știam nici cine sunteți, nici istoria voastră, așa cum le știu acum; și fiți convinsă că nenorocirea și suferința voastră mă umplu de multă milă și durere, văzând că soarta potrivnică nu iartă pe nimeni, oricât de mare ar fi, și că cel ce e mai mulțumit și mai slăvit trebuie să se teamă cel mai tare de toanele ei. Pentru că atunci când ni se pare că suntem mai siguri pe noi, atunci ni se întâmplă ce vi s-a întâmplat vouă, buna mea doamnă; și pentru că Dumnezeu v-a adus aici, gândesc că e bine să călătoriți cu mine până în Insula Ferecată și acolo veți găsi înțelegerea dorită de voi, cum o găsesc toți cei aflați în nevoie". „Știu, buna mea doamnă – a zis regina Daciei –, că regelui, stăpânul meu, i-au povestit niște cavaleri ce se duceau în Grecia câte s-au întâmplat și cum Amadis a salvat-o pe fiica regelui Lisuarte, ce o dezmoștenise pentru o altă fiică, mai mică, și i-o dăduse de soție împăratului Romei; și asta m-a făcut să-l caut pe acest preafericit cavaler, ocrotitor al nevoiașilor cărora li s-au făcut nedreptăți". Când Angriote și tovarășii săi au auzit vorbele reginei Elisena, au îngenuncheat toți trei în fața ei și au implorat-o să le îngăduie să o ajute și să o răzbune ei pentru acea mare trădare pe regină, dacă așa va fi și voia Domnului, ceea ce puteau face foarte bine, fiindcă ajunseseră foarte aproape de Insula Ferecată și nu era de așteptat să se mai ivească vreo primejdie. Regina voia ca mai întâi să ajungă la rege, soțul ei, dar cavalerii au stăruit atât de mult, că a fost nevoită să le dea încuviințarea sa. Așa că s-au urcat îndată pe corabia lor, cu arme, cai și slujitori, i-au cerut reginei din Dacia să le dea o călăuză iar ea să rămână cu regina Elisena și să se ducă împreună în Insula Ferecată. Ea a răspuns că nu vrea să rămână și că mai degrabă ar vrea să meargă cu ei, deoarece sosirea ei ar putea ajuta mult la îndreptarea lucrurilor. Și așa au plecat toți, căci au văzut că asta e

voia ei, iar regina Elisena și don Galaor și-au văzut mai departe de drum și, fără să li se mai întâmple nimic, într-o dimineață, au intrat în portul Insulei Ferecate; când s-a aflat de venirea lor, regele, soțul și feciorii ei, împăratul și toți ceilalți cavaleri au sosit călare să o întâmpine. Oriana ar fi vrut să o întâmpine și ea cu doamnele ei, dar regele i-a trimis vorbă că o roagă să nu se obosească, fiindcă o va aduce îndată pe regină la ea, și așa s-a și făcut.

Regina și don Galaor au coborât de pe corabie pe uscat, unde au fost primiți cu multă bucurie. Amadis, după ce a sărutat mâinile mamei sale, s-a dus să-l îmbrățișeze pe don Galaor; acesta a vrut să-i sărute mâinile, dar Amadis nu i-a îngăduit, ci a rămas o vreme cu el, întrebându-l de sănătate; don Galaor i-a răspuns că se simte mult mai bine și că se va simți și mai bine de acum înainte, când se sfârșiseră supărarea și dușmănia dintre el și regele Lisuarte.

După ce împăratul și toți ceilalți seniori au salutat-o pe regină, au urcat-o pe un cal și au condus-o la castel, la locuința Orianei, unde aceasta, reginele și marile doamne, cu veșminte bogate foarte, îi ieșiseră în întâmpinare la poarta grădinii. Împăratul îi ducea calul de căpăstru și n-a vrut s-o lase pe regină să descalece decât în brațele lui. Când regina a intrat în grădină, Oriana, ținându-le de mână pe reginele Sardamira și Briolanja, s-a apropiat de regina Elisena și toate trei au îngenuncheat în fața ei, cu acea supunere datorată unei adevărate mame. Apoi s-au apropiat Mabilia, Melicia, Grasinda și toate celelalte doamne, i-au sărutat mâinile și, înconjurând-o, au plecat împreună spre încăperile lor. În acest răstimp a sosit și don Galaor și nu vă pot povesti câtă dragoste i-a arătat Oriana, pentru că, după Amadis, nu se afla cavaler în lume pe care să-l iubească mai mult, atât datorită domnului ei, căci știa cât de mult îl iubește acesta, cât și datorită marii dragoste sincere pe care i-o purta regele Lisuarte, tatăl ei, și a dorinței lui don Galaor de a-l sluji împotriva întregii lumi, așa cum o dovedise adesea prin faptele sale. Toate celelalte doamne l-au primit, de asemenea, foarte bine. Amadis a luat-o de mână pe regina Briolanja și a spus: „Domnule și frate, v-o încredințez pe această frumoasă regină, pe care ați mai văzut-o și ați cunoscut-o”. Don Galaor a luat-o de mână, fără urmă de sfială, căci era dintre cei ce nu se sperie ori se tulbură când văd o femeie, și a spus: „Seniore, vă sunt adânc recunoscător, vouă, că mi-o încredințați, iar ei, că primește și mă vrea ca soț”. Regina n-a spus nimic, dar s-a îmbujorat la chip și s-a făcut mai frumoasă încă. Galaor o privea,

căci, de când plecase din Sobradisa, după ce îl adusese acolo pe don Florestan, fratele lui, n-o mai văzuse decât pentru puțin timp, la curtea regelui Lisuarte, când venise să-l caute pe Amadis, și pe atunci era foarte tânără, iar acum era perfecțiunea întruchipată ca vârstă și frumusețe; și s-a îndrăgostit atât de tare de ea și a plăcut-o atât de mult, încât, deși cunoscuse și avusese de-a face cu multe femei, cum povestește această istorie când vorbește despre el, și niciodată nu-și dăruise cuiva inima cu dragoste adevărată, s-a aprins pentru această frumoasă regină, iar ea s-a îndrăgostit de asemenea de el, căci, știind cât e de viteaz în luptă și de înzestrat cu toate însușirile pe care trebuie să le aibă cel mai prețuit cavaler din lume, toată marea dragoste ce i-o purtase fratelui său, Amadis, și-a revărsat-o asupra acestui cavaler, ce îi devenise soț; și așa cum inimile lor s-au unit atunci întru totul, așa au rămas mereu și, după ce au plecat în regatul lor, au dus cea mai plăcută și mai cinstită viață, iubindu-se așa de tare, cum nu se poate spune pe de-a-ntregul; și au avut doi feciori, foarte chipeși și vestiți cavaleri, ce au săvârșit fapte de arme primejdioase și au dobândit întinse ținuturi și regate. Așa cum vă vom povesti într-o altă parte a acestei istorii, ce se numește *Isprăvile lui Esplandian*, unde vă vom spune totul pe îndelete, căci au fost prieteni buni cu Esplandian înainte de a ajunge acesta împărat la Constantinopol și după aceea.

După această primire făcută nobilei regine Elisena, aceasta a fost găzduită în încăperile acelor doamne, unde nu intra nimeni în afară de regele Perion, căci așa se hotărâse, până la sosirea regelui Lisuarte, a reginei Brisena și a fiicei lor, când Oriana și celelalte doamne aveau să li se închine. Toți s-au dus apoi la casele lor, să petreacă în felurite chipuri la îndemână în această insulă, mai cu seamă cei îndrăgostiți de vânătoare, pentru că în afara hotarelor insulei, în partea uscatului, cam la o leghe, erau păduri frumoase cu hățișuri dese și cum locul era strașnic păzit, era plin de cerbi, mistreți, iepuri și alte sălbăticiuni, pe care cavalerii le vânau în număr mare, atât cu câini și capcane, cât și hăituindu-le călare până în vizuinile lor. Se mai găseau din belșug mulți iepuri, potârnichi și felurite păsări de baltă, pentru vânătoarea cu șoimi; astfel că, în acel colțișor atât de mic se strânseseră toată floarea cavalerilor din lume și cei ce aduseseră cea mai mare slavă ordinului cavaleresc, toată frumusețea pământească și marile plăceri și desfătări de care v-am povestit, precum și nenumărate altele ce nu se pot povesti, atât

naturale, cât și plăsmuite prin farmece de acel mare învățat Apolidon, ce le lăsase aici.

Dar povestea nu mai vorbește acum despre acești domni și doamne ce îl așteptau pe regele Lisuarte și suita lui, pentru a vă istorisi ce li s-a întâmplat lui don Bruneo, Angriote și Branfil, care plecaseră cu regina, cum ați auzit.

• CAPITOLUL CXXII •

Ce li s-a întâmplat lui don Bruneo de Bonamar, Angriote de Estravaus și Branfil, pe când porniseră să îi vină în ajutor reginei Elisena

Istoria spune că Angriote de Estravaus, don Bruneo de Bonamar și Branfil, fratele său, după ce s-au despărțit de regina Elisena, au pornit mai departe pe mare, călăuziți de cei ce cunoșteau drumul. Regina, cum era foarte tulburată și, în același timp, bucuroasă că aflase ajutoare în nenorocirea ei, nu i-a întrebat niciodată cine și de unde sunt. Și pe când călătoreau ei așa cum vă zic, într-o zi, le-a spus: „Viteji domni și prieteni, deși călătorim împreună, nu știu despre domniile voastre mai mult decât știam înainte de a vă întâlni și a vă cunoaște, așa că, rogu-vă mult, dacă vă e pe plac, să-mi spuneți, ca să mă pot purta cu voi pe potriva rangului vostru și al meu”. „Bună doamnă – a răspuns Angriote –, cu toate că, aflând cum ne numim, dar cunoscându-ne foarte puțin, liniștea voastră nu va fi mai mare ori mai mică, de vreme ce doriți să știți cine suntem, vă vom spune. Aflați că acești doi cavaleri sunt frați și unul se numește don Bruneo de Bonamar, iar celălalt Branfil; don Bruneo este rudă, prin soția lui, cu Amadis de Gaula, fratele ei, în căutarea căruia porniserăți; iar numele meu este Angriote de Estravaus”. Când regina a auzit cine sunt, a spus: „Oh, vitejii mei domni! Multe mulțumiri aduc lui Dumnezeu că v-am întâlnit în aceste clipe și vouă, pentru tihna și bucuria ce mi-a umplut chinuitul meu suflet aflând cine sunteți, pentru că, deși nu vă cunosc și nu v-am mai văzut vreodată, veștile despre marile voastre isprăvi sunt cunoscute în tot locul, căci acei cavaleri despre care i-am pomenit reginei Elisena că trecuseră prin țara mea în drum spre Grecia, i-au vorbit și i-au istorisit regelui, soțul meu, despre marile bătălii dintre regele Lisuarte și Amadis și, pe când îi povesteați cele văzute, i-au spus și numele tuturor cavalerilor mai

însemnați ce au luat parte la luptă și multe dintre marile isprăvi cavalerești săvârșite de ei; și îmi amintesc că ați fost pomeniți printre cei mai viteji, așa că îi mulțumesc adânc Stăpânului nostru, căci, într-adevăr eram tare îngrijorată văzându-vă atât de puțini și neștiind ce ajutor îmi veți da în această mare nenorocire; dar acum am mari speranțe că fiii mei vor fi salvați și apărați de acel trădător". Angriote a spus: „Doamnă, de vreme ce acest lucru ne privește acum pe noi, ne vom strădui din toate puterile și suntem gata să ne dăm viețile". „Dumnezeu să vă răsplătească – a spus ea – și să îngăduie ca eu și fiii mei să ne plătim pentru această faptă întru înălțarea rangului vostru". Și au călătorit așa pe mare, fără vreun necaz, până au ajuns în regatul Daciei.

Sosiți aici, au hotărât ca regina să rămână pe corabie, în largul mării, până va ști cum merg lucrurile, iar ei și-au coborât pe uscat caii, și-au îmbrăcat armurile și au pornit la drum însoțiți de scutierii lor și de doi cavaleri neînarmați care îi călăuzeau și o însoțiseră pe regină pe mare; și s-au îndreptat direct spre cetatea unde se aflau prințișorii, cam la o zi de mers, poruncindu-le scutierilor să ia cu ei merinde și ovăz pentru cai, că nu voiau să intre în nicio așezare. Și așa cum vă spun, cei trei cavaleri au pornit la drum și au umblat toată ziua până pe înserat și au poposit la marginea unei păduri cu tufișuri dese; aici au mâncat și ei și caii și apoi iar au încălecat și au umblat toată noaptea, astfel că au ajuns la tabăra vrăjmașă cu o oră înainte de răsăritul soarelui; și s-au apropiat cât mai pe furiș, să vadă unde sunt cei mai mulți oșteni, ca să-i ocolească și să treacă printr-un loc mai puțin păzit, pentru a intra în cetate, cum au și făcut; scutierilor și cavalerilor ce îi însoțeau le-au poruncit să încerce să intre în cetate în vreme ce ei vor ataca străjile. Și toți trei laolaltă s-au năpustit peste vreo zece cavaleri aflați în fața lor și, de la prima ciocnire, fiecare și-a doborât potrivnicul și și-a frânt lancea; atunci au pus mâna pe spade și au prins să le rotească așa de năprasnic, încât vrăjmașii, atât datorită loviturilor grele ce le primeau, cât și fiindcă și-au zis că sunt mai mulți, au rupt-o la fugă, strigând după ajutor. Angriote a spus: „Ar fi bine să-i lăsăm și să mergem să-i încurajăm pe cei asediați". Ceea ce au și făcut, căci s-au apropiat cu toată ceata lor de ziduri, unde, la zgomotul luptei, se iviseră câțiva oameni dinăuntru. Cei doi cavaleri ce îi călăuziseră au chemat straja și au fost recunoscuți pe dată, așa că li s-a deschis o portiță mică, pe unde ieșeau, uneori, cei din cetate să-i atace pe dușmani, și pe-acolo au

intrat Angriote și tovarășii lui. Prințișorii, care se treziseră de larmă, au venit și ei și au aflat că acei cavaleri sosiseră să îi ajute și că regina, mama lor, e sănătoasă și la adăpost, căci până atunci nu știuseră dacă e captivă ori moartă; și tare mult s-au bucurat, iar toți pământenii de-acolo s-au simțit plini de curaj când au aflat cine sunt, și i-au găzduit cu prinții la palat, unde și-au scos armurile și s-au odihnit o bucată bună de vreme.

În tabăra ducelui s-a făcut multă zarvă la strigătele cavalerilor ce fugeau și în mare grabă au ieșit toți din corturi, unii pe jos, alții călare, neștiind ce se petrecuse; și până să se liniștească, s-a făcut ziuă. Ducele a aflat de la cavaleri ce li se întâmplase, că nu zăriseră mai mult de opt ori zece călăreți, dar crezuseră că sunt mai mulți, și că aceia intraseră în cetate. Ducele a spus: „Nu poate fi decât careva de pe-aici, care a îndrăznit să intre în cetate; am să încerc să aflu și când voi ști cine sunt, vor pierde tot ce-au lăsat aici, în afara zidurilor”. Apoi a poruncit tuturor să-și lepede armele și să intre în corturi, și a făcut și el la fel. Angriote și tovarășii săi, după ce au dormit și s-au odihnit, s-au sculat și au ascultat liturghia cu coconii ce îi însoțeau, iar apoi le-au spus să poruncească să se strângă cei mai de seamă dintre curtenii lor, ceea ce s-a și făcut; pe aceștia i-au întrebat ce oaste au, ca să-și dea seama dacă e chip să iasă din cetate și să se războiască, rugându-i mult să poruncească oamenilor să se înarmeze și să se adune într-o piață, ca să-i vadă pe toți; și s-a făcut întocmai. Prin urmare, după ce s-au strâns toți și au aflat ce oaste are ducele, și-au dat seama că nu pot ține piept dușmanului decât dacă vor afla vreo altă cale de a purta lupta, așa cum se obișnuiește, așa că s-au sfătuit toți trei și au hotărât ca, în noaptea aceea, să iasă să-i atace pe dușmani vreme mai îndelungată, iar don Bruneo cu prințul mezin, ce nu împlinise doisprezece ani, să încerce să iasă din cetate prin alt loc și să nu se gândească la nimic alta, decât să treacă de vrăjmași și să ajungă la niște așezări din apropiere aflate în ținutul acela, ai căror locuitori, văzându-și regele mort, stăpânii asediați și regina băjenită, nu cutezau să se arate, dar, împotriva voinței lor, îi trimiteau ducelui merinde pentru tabără; gândul lor era că, o dată ajunși acolo, aceștia, văzându-l pe prinț și îmbărbătați de don Bruneo, vor strânge ceva oameni ca să-i poată ajuta pe cei încercuiți, și dacă vor izbuti asta, să le dea de veste celor din cetate prin niște semnale, în timpul nopții; și atunci ei vor ieși să atace tabăra, iar don Bruneo cu oamenii lui îi va lovi pe dușmani din altă parte, unde nici

cu gândul să nu gândească, și astfel le vor putea pricinui mari pagube potrivnicilor. Acest plan li s-a părut bun și s-au sfătuit asupra lui cu câțiva dintre cavalerii cei mai de seamă de-acolo, în care aveau mai multă încredere că îi vor sluji pe prinți în acea mare înfruntare și primejdie ce îi păștea; toți au încuviințat planul. Așa că, după ce s-a lăsat noaptea și a trecut o parte bună din ea, Angriote și Branfil, cu toți oștenii din cetate, au pornit să-i atace pe vrăjmași, iar don Bruneo a ieșit prin alt loc cu prințul, cum v-am spus. Angriote și Branfil, ce mergeau în fruntea tuturor, au apucat pe o uliță printre niște grădini, pe care o văzuse în timpul zilei că se sfârșea în dreptul taberei, pe un câmp întins, unde ziua nu era nicio pază, iar noaptea făceau de strajă vreo douăzeci de oameni; și s-au năpustit asupra acestora, ei și oastea lor, atât de năprasnic, că i-au spulberat pe loc și au trecut mai departe, lăsând în urmă câțiva morți și răniți, căci fiind aceia oșteni de rând, iar ceilalți cavaleri atât de iscusiți, foarte iute au fost zdrobiți și nimiciți toți; iar strigătele și zăngănitul armelor era asurzitor; dar Angriote și Branfil nu făceau alta decât să înainteze și să-i pălească pe cei ce soseau din tabără și din celelalte posturi de pază, lăsându-i pe mulți în puterea oamenilor lor, ce nu făceau decât să-i prindă și să-i ucidă, până au ajuns pe câmpia unde se afla tabăra. La ceasul acela ducele era călare și, când a văzut că oastea sa e nimicită de așa puțini vrăjmași, tare s-a mai înfuriat și, dând pinteni calului, s-a repezit cu toată oastea lui, câtă i se afla în preajmă, împotriva celorlalți, atât de năvalnic că, în bezna nopții, părea că tot câmpul se scufundă, așa că cei din cetate s-au înspăimântat foarte și s-au tras spre străduța pe unde veniseră, astfel că în afara cetății n-au rămas decât cei doi cavaleri, Angriote și Branfil, să țină piept furiei ducelui; dar s-a prăvălit atâta lume peste ei, încât, cu toate faptele lor vitejești, cu toate că dăduseră grele lovituri celor din față și îl doborâseră pe duce de pe cal, au fost siliți să se retragă pe străduța unde se adăpostiseră oamenii lor și acolo s-au oprit, că locul era strâmt. Ducele n-a fost rănit, deși căzuse, și ai săi i-au sărit foarte iute în ajutor și l-au urcat pe cal; și văzând el că dușmanii se retrăseseră pe străzi, s-a apropiat și tare s-a mâniat că numai doi cavaleri cutează să apere trecerea aceea și să țină piept unei mulțimi ca a lui; așa că a strigat tare, să audă toți: „Oh, nefericiților cavaleri cărora vă dau avuțiile mele, ce rușine să nu fiți în stare să învingeți doi cavaleri, că nu aveți de-a face cu mai mulți!” Și a dat năvală cu mulți alții alături și au venit atâția, într-un vârtej așa mare, încât, în ciuda lui Angriote

și Branfil, i-au împins pe ai lor o bună bucată înapoi pe străduță. Ducele a socotit că sunt ca și învinși și că acolo, în încleștarea aceea, va putea ucide mulți; și au intrat în cetate pe urmele celorlalți, iar el, ca un învingător, a luat-o înaintea oștii sale și s-a apropiat de Angriote, ce se afla în fața lui, cu spada în mână, dându-i o lovitură grea în coif; dar n-a întârziat să-și primească plata, căci Angriote, care era tot timpul cu ochii pe el, de când îl auzise încurajându-și oamenii, a ridicat spada și l-a izbit cu toată forța în coif, dându-i o asemenea lovitură, că l-a sleit de toate puterile și l-a trântit la picioarele calului; și când l-a văzut la pământ, le-a strigat alor săi să se ocupe de el că e ducele, iar el și Branfil au ieșit în față, atacându-i pe ceilalți și împărțind lovituri grele și nemiloase, încât vrăjmașii nu cutezau să le țină piept, căci locul unde se luptau era îngust și nu îi puteau lovi decât din față. În acest răstimp, ducele a fost făcut captiv de cei din cetate, dar era atât de vlăguit și fără simțire, că nu știa dacă e dus de ai săi ori de potrivnici. Când ai săi l-au văzut astfel, au socotit că murise și s-au retras până au ieșit din strâmtoarea aceea. Angriote și Branfil, văzând asta și știind că ducele e mort ori captiv, precum și că dușmanii sunt numeroși și nu e înțelept să fie atacați în câmp deschis, au hotărât să se întoarcă și să se mulțumească doar cu ce izbutiseră să facă în acest prim atac, și așa au și făcut, întorcându-se foarte încet la ai lor, mulțumiți de felul cum se petrecuseră lucrurile, deși aveau câteva răni, nu prea mari, și armurile distruse; dar caii li s-au prăpădit în scurt timp, în urma rănilor primite; și, după ce și-au adunat oamenii, s-au întors în cetate, unde la porți l-au aflat pe prințul Garinto, căci acesta îi era numele, care, vă puteți închipui ce bucuros a fost văzându-i întorcându-se teferi și aducându-l prins pe dușmanul său, ducele.

Apoi s-au adăpostit toți în oraș cu mare veselie, pentru că îl aveau în puterea lor pe acel dușman de moarte, cum v-am spus, care încă nu-și venise în simțiri și a zăcut așa tot restul nopții și a doua zi până la amiază.

Don Bruneo, care ieșise din cetate prin alt loc, n-a aflat nimic despre toate astea, dar auzise strigătele și zăngănitul armelor; și cum mai toată oastea din afara zidurilor se strânsese acolo, aici, unde se afla el, nu rămăseseră decât puțini oșteni, pedeștri și fără căpetenie, dar i-a lăsat în pace, ca să nu pățească vreun rău prințișorul aflat în grija lui, și a trecut printre ei fără nicio piedică; apoi au umblat cât mai rămăsese din noapte călăuziți de un om călare și, când s-a făcut

dimineața, au văzut în fața ochilor o cetate spre care îi ducea călăuza, ce părea destul de puternică și se numea Alimenta; din cetate ieșeau doi cavaleri în armură, trimiși de duce să afle cine pătrunsese în orașul asediat, care umblaseră și prin alte locuri să afle asta, dar cum nu dăduseră de nicio urmă și nu aflaseră nimic, se întorceau în tabără, după ce porunciseră, în numele ducelui, ca cei din cetate să trimită cât mai multe merinde cu putință în tabără, că altminteri îi așteaptă pedepse grele; zărindu-i, don Bruneo l-a întrebat pe călăuză dacă știe cine și de ce parte sunt cei doi cavaleri. „Sunt oamenii ducelui, domnule – a răspuns călăuza –, că i-am văzut de multe ori umblând în jurul cetății cu alți tovarăși de-ai lor și îi recunosc după herburi”. Atunci, don Bruneo a spus: „Aveți grijă de acest cocon și nu vă depărtați de el, că vreau să văd cum sunt cavalerii ce îl apără pe un senior atât de rău”. Și, luând-o oleacă înainte, a pornit în întâmpinarea acestora, care nu-și făceau nicio grijă, cugetând că e din tabără; când a ajuns aproape de ei, don Bruneo le-a spus: „Cavaleri ticăloși ce îl slujiți pe acel duce trădător și sunteți iubiți de el, apărați-vă, căci vă chem la luptă pe viață și pe moarte”. Ei i-au răspuns: „Marea ta trufie te va face să plătești pentru sminteala ta, căci, socotind că ești de-ai noștri, voiam să te lăsăm să treci; dar acum vei plăti cu moartea de care vorbești pentru că ai cutezat să ne înfrunți, ca un om fără judecată”. Și, pe dată, s-au năpustit unii contra altora în cea mai mare goană a cailor și s-au izbit cu tărie în scuturi, făcându-și lăncile țăndări; unul dintre cavaleri, lovit de don Bruneo, a căzut la pământ pe loc și bușitura a fost atât de zdravănă, iar pământul așa de tare, că n-a mai mișcat defel și a rămas întins ca un om mort; don Bruneo a pus mâna pe spadă cu inima plină de vitejie și a pornit spre celălalt care îl aștepta, de asemenea, cu spada în mână, apărându-se bine cu scutul, și și-au dat lovituri strașnice și grele; dar cum don Bruneo era mai puternic și mai priceput în mânuirea spadei, l-a copleșit cu asemenea lovituri, că l-a făcut să scape spada din mână, să-și piardă scările, și, apucându-se cu brațele de grumazul calului, cavalerul a spus: „Oh, domnule cavaler, pentru Dumnezeu, nu mă omorâți!” Don Bruneo a încetat să-l mai atace și i-a răspuns: „Dați-vă învins!” „Mă predau – a zis el –, ca să nu mor și să nu-mi pierd sufletul”. „Atunci, descălecați – a spus don Bruneo – și așteptați porunca mea”. El a făcut ce i s-a spus, dar era atât de zdrobit, că nu s-a putut ține pe picioare și s-a prăbușit la pământ; don Bruneo l-a pus să se ridice împotriva voinței lui și i-a

spus: „Duceți-vă să vedeți dacă tovarășul vostru e mort ori nu”. El a făcut întocmai și cu chiu cu vai s-a apropiat de celălalt și i-a scos coiful din cap; acela, când a simțit aerul, și-a mai revenit în fire. Între timp, don Bruneo l-a căutat din ochi pe cocon și l-a zărit ceva mai departe, fiindcă omul ce îi călăuzea, neavând atâta încredere în vitejia lui, se îndepărtase cu prințul de locul luptei; don Bruneo le-a făcut semn cu spada să se apropie și ei așa au făcut; coconul, când s-a apropiat, tare s-a mai minunat de fapta lui don Bruneo și, cum era copil și nu mai văzuse asemenea lucruri, s-a schimbat la față; don Bruneo i-a spus: „Bunule domnișor, porunciți să fie uciși acești dușmani ai voștri, deși mică va fi răzbunarea pentru josnica lor trădare față de tatăl vostru”. Coconul a răspuns: „Domnule cavaler, întâmplarea face că aceștia n-au nicio vină și ar fi mai bine, dacă vă e pe plac, să-i lăsăm în viață decât să-i omorâm”. Don Bruneo a încuviințat, fiindu-i pe plac prințul pentru aceste vorbe și gândind că va fi un om bun, dacă va trăi. Apoi i-a poruncit omului ce venea cu ei să îl ajute pe celălalt cavaler să încalece și să-l așeze pe al doilea, ce nu-și venise în fire cu totul, de-a curmezișul pe șaua calului, ca să pornească spre cetate, cum au și făcut; și când au ajuns acolo, au ieșit mulți la porți ca să-i vadă și se minunau că îi aduc în felul acela pe cei doi cavaleri ce plecaseră de-acolo în zori.

Și au mers pe o stradă până în piața cetății, unde s-a strâns multă lume, care a venit să-i sărute mâinile; și plângând i-au spus lui don Bruneo: „Domnule, dacă inimile noastre ar cuteza să făptuiască lucrurile pe care le dorim și am ști cum s-o facem, v-am sluji cu toții până la moarte; dar nu știm ce să facem, că nu avem printre noi nicio căpetenie și pe nimeni mai de seamă să ne cârmuiască”. Don Bruneo le-a răspuns: „Oh, oameni lipsiți de curaj! Cu toate că până acum ați fost cinstiți, nu vă mai amintiți că sunteți vasalii regelui, tatăl acestui cocon și al prințului, fratele său, ce va fi rege? Cum vă plătiți datoria ce o aveți față de el ca supuși și pământeni, văzând că stăpânul vostru a fost ucis printr-o josnică trădare și feciorii lui închiși în cetate și asediați de acel duce trădător, dușmanul lui?” „Domnule cavaler – a zis unul dintre locuitorii de vază ai cetății –, ați rostit un mare adevăr; dar cum nu avem cine să ne poruncească și să ne conducă și suntem toți oameni ce trăim mai mult pașnic decât cu arma în mână, nu știm să ne purtăm pe potriva credinței noastre; acum însă, când se află aici acest stăpân al nostru și domnia voastră să îl apărați, spuneți ce avem de făcut și pe dată vom trece la fapte cu

toate puterile noastre”. „Ați vorbit ca un viteaz – a spus don Bruneo – și e drept ca regele să vă răsplătească pe voi și pe toți ce gândesc așa; eu am venit să vă fiu căpetenie și să mor ori să trăiesc alături de voi”. Apoi le-a spus cum au fost rânduite lucrurile în cetate cu celălalt cocon, cum veniseră cu regina, stăpână lor, și unde o lăsaseră și cum o întâlniseră pe mare, pe când se îndrepta spre Insula Ferecată; și le-a mai spus să n-aibă teamă că, foarte curând, cu un pic de ajutor din partea lor, dușmanii vor fi nimiciți și uciși. Când mulțimea a auzit asta, s-a simțit tare îmbărbătată și fremătând toți i-au răspuns: „Domnule cavaler din Insula Ferecată, unde nu s-au aflat decât cavaleri preafericiți de când a fost câștigată de acel vestit Amadis de Gaula, porunciți-ne și spuneți-ne ce trebuie să facem și vom face totul pe dată”. Don Bruneo le-a mulțumit mult, punându-l și pe prințișor s-o facă, și a zis: „Atunci, porunciți de-ndată să se închidă porțile și puneți străji, ca nimeni de-aici să nu-i înștiințeze pe vrăjmașii noștri, iar eu vă voi spune ce trebuie să facem”. Ceea ce s-a și făcut și el le-a spus: „Acum mergeți la casele voastre, mâncați și pregătiți-vă armele, fiecare ce aveți, și fiți gata să vă apărați orașul, fără să vă temeți de nemernicii aceia ce au destul de furcă dincolo, după cum am rânduit lucrurile cu prințul; iar după ce vom mânca și ni se vor odihni caii, prințul și cu mine ne vom duce în cetatea vecină, ce se află la trei leghe de aici, după cum îmi spune călăuza ce ne-a adus aici, și ne vom întoarce cu toți cei de-acolo; apoi vă voi conduce la luptă și, dacă ne vor ține piept, dușmanii voștri vor fi pierduți și zdrobiți, în mâinile voastre”. Oamenii i-au răspuns că așa vor face și au plecat pe dată cu toții, cu multă înflăcărare, să-i împlinească poruncile; pe prinț și pe don Bruneo i-au ospătat foarte bine într-un palat al regelui și, după ce-au mâncat, tocmai când dădeau să încalece ca să plece, că trecuse de nămiezi, au sosit doi țărani la poarta cetății, ce veniseră într-un suflet, cerându-le străjilor să le deschidă, că aduc vești ce îi vor bucura; străjile i-au dus la prinț și la don Bruneo și aceștia i-au întrebat ce au a spune. Ei au răspuns: „Domnilor, noi am venit la cei din cetate, fără să știm de sosirea prințului și de voi, pe care nu v-am văzut niciodată, dar veștile ce le aducem vă vor bucura foarte, atât pe voi, cât și pe ei, când le veți auzi. Acum, aflați că în noaptea trecută, au ieșit mulți oameni din cetate, au atacat străjile și au ucis și au luat captivi mulți oșteni de-ai ducelui; ducele, când a aflat, a venit și el acolo și a dat de doi cavaleri ce se zice că făceau minuni, care îi ucideau pe ai săi; el le-a sărit în ajutor și s-a înfruntat cu unul din

cavaleri, care, dintr-o lovitură, l-a doborât de pe cal și ducele a căzut în mâna celor din cetate, fără să se știe de e mort ori viu. Cei din tabără nu știu ce să facă și s-au adunat în cete să se sfătuiască, dar se pare că se pregătesc să plece, căci se tem foarte de acei străini, de care v-am zis; noi suntem dintr-un sat de-aici, de-aproape, și adusesem merinde în tabără; și cum am văzut cele întâmplate, am hotărât să venim să-i înștiințăm pe domnii de-aici din cetate, să se păzească, să nu le facă vreun rău ori să-i jefuiască vrăjmașii în fuga lor”.

Don Bruneo, cum a auzit asta, a plecat călare împreună cu prințul spre piață și aici i-a pus pe țărani să povestească noutățile tuturor celor ce se adunaseră, pentru a le da curaj și încredere; apoi le-a spus: „Bunii mei prieteni, socotesc că nu mai e nevoie să plec dincolo, căci după aceste vești, suntem de ajuns voi și eu pentru ce am hotărât; prin urmare, trebuie ca pe înserat să fiți cu toții înarmați și să plecăm de-aici, că tare nedrept ar fi să aibă parte de toată gloria acestei victorii doar cei din cetate, iar noi să nu ne-alegem cu nimic”. „Totul se va face pe dată cum porunciți, domnule”, au răspuns ei. Și astfel, toată ziua și-au pregătit armele, arzând de nerăbdare să se înfrunte cu dușmanii, căci îi socoteau ca și înfrânți și voiau să se răzbune pentru nenorocirile și pagubele suferite din pricina lor.

Când s-a înnoptat, don Bruneo și-a îmbrăcat armura, a încălecat și a condus toată oastea afară pe câmp, rugându-l pe cocon să rămână acolo, dar el a vrut să-l însoțească. Și uite-așa cum auziți, au pornit cu toții spre tabăra vrăjmașilor; după ce-a trecut o parte din noapte, don Bruneo i-a spus călăuzei ce îl însoțise, să le facă semne celor din cetate dintr-un loc de unde să fie văzute, așa cum se înțeleseseră și acesta a făcut întocmai; când ceilalți au zărit semnalele, au priceput că don Bruneo rânduise totul bine și s-au pregătit pe dată să iasă și să atace tabăra, înainte de-a se lumina; dar cei din tabără, știind că ducele, stăpânul lor, e în mâinile dușmanilor, văzând semnele acelea luminoase în noapte, pierzând orice speranță să-l mai elibereze, au chibzuit că dacă mai rămân acolo, vor fi în mare primejdie. Așa că, după ce s-a scurs o parte din noapte, au adunat toți oamenii, bagajele și răniții și, în mare taină, fără să-i simtă cineva, au ridicat tabăra și au pornit spre ținutul lor, astfel că, mai înainte de-a prinde cineva de veste că plecaseră, străbătuseră o bună bucată de drum; și când s-a făcut vremea să iasă cei din cetate și don Bruneo să atace din partea opusă, n-au mai găsit pe nimeni și, cum era noapte, nu s-au

recunoscut și cât pe ce să se încingă o luptă pe cinste între ei, fiecare chibzuind că ceilalți sunt vrăjmașii, căci între ei nu se mai afla nimeni; după ce s-au recunoscut, tare supărați au fost de cele întâmplate și au pornit pe dată pe urmele dușmanilor, dar cu multă trudă, fiindcă era beznă și au umblat pe dibuite până la ivirea zorilor; atunci i-au zărit limpede și cei ce erau călare s-au zorit tare și au ajuns din urmă căruțele cu bagaje și răniți și pe pedestrași, căci restul, văzându-se învinși, de cum s-a făcut ziuă, n-au mai vrut să-i aștepte, pentru că se mai aflau încă în ținuturile dușmane. Pe aceștia i-au ucis în număr mare ori i-au luat captivi și s-au ales cu multă pradă, așa că s-au întors cu multă bucurie și victorioși în cetate și au trimis pe dată mai mulți cavaleri să o aducă pe regină; și când a sosit regina și și-a văzut băieții teferi și nevătămați, iar pe dușmanul ei captiv, cine poate spune ce mare bucurie a încercat-o.

Angriote și tovarășii săi, cum știau că sunt așteptați în Insula Ferecată de acei mari seniori, i-au cerut îngăduință reginei să pornească la drum, dat fiind că nu mai are nevoie de ei, spunându-i că trebuie să ajungă într-o anume zi în Insula Ferecată. Regina i-a rugat ca, de dragul ei, să mai rămână două zile, fiindcă voia să îl încoroneze rege pe fiul ei, Garinto, și să îl judece pe acel trădător de duce atât de crud, de față cu ei; ei i-au răspuns că vor rămâne cu plăcere la încoronare, dar nu și la judecata ducelui și că, fiind acesta în puterea ei, să-i hotărască soarta după plecarea lor. Regina a poruncit pe dată să se înalțe în piață o estradă mare de lemn, acoperită cu bogate și frumoase brocarturi și mătăsuri, și să se adune acolo cei mai de seamă nobili ai regatului aflați mai aproape; pe estradă s-au urcat prințul Garinto și cei trei cavaleri, iar ducele a fost adus și el, așa zdrobit cum era, pe un cal prăpădit și fără șa; și, de față cu el, au sunat trâmbițele și prințul a fost proclamat rege al Daciei și Angriote cu don Bruneo i-au așezat pe cap o bogată coroană de aur cu multe perle și nestemate.

Și au petrecut în serbări o mare parte din zi, spre marea durere și frământare a ducelui, ce privea totul și căruia oamenii îi aruncau multe vorbe grele și mojicii; dar cavalerii au rugat-o pe regină să poruncească a fi luat de-acolo, ori de nu, să le îngăduie să plece ei, pentru că nu vor să vadă pe nimeni învins și prizonier batjocorit în fața lor. Regina a poruncit să fie dus în temniță, căci a văzut că îi supără prezența lui acolo, și apoi i-a rugat pe cavaleri să primească niște giuvaieruri scumpe, ce fuseseră aduse pentru a le fi dăruite; ei,

însă, cu toate rugămințile, n-au vrut să primească nimic; dar au rugat-o, fiindcă știau că prin locurile acelea se află ogari și copoi foarte frumoși, să binevoiască a le dărui câțiva pentru când vor vâna în Insula Ferecată. Pe dată le-au fost aduși peste patruzeci de câini, din care să-i aleagă pe cei mai frumoși și mai pe placul lor. Când regina a văzut că vor să plece, le-a spus: „Prieteni și vitejii mei domni, deși nu vreți să primiți giuvaierurile mele, trebuie să luați totuși unul, cel la care țin cel mai mult pe lumea asta, și anume, pe fiul meu, regele, și să i-l duceți din partea mea lui Amadis, pentru ca, în tovărășia lui și a prietenilor săi, să crească și să dobândească însușirile potrivite unui cavaler, căci bogății trecătoare are destule; și dacă Dumnezeu va vrea să ajungă la vârsta cuvenită, Amadis, mai bine ca oricine altcineva, îl va putea face cavaler; și spuneți-i că atât datorită faimei sale, cât și vitejiei voastre, prin care mi-am redobândit regatul, l-am redobândit, de asemenea, pentru el și domniile voastre”. Ei i-au îndeplinit rugămintea, fiindcă au văzut că dorea foarte mult asta și era o mare cinste să aibă alături un rege ca acela ce, deși stăpânea o țară atât de întinsă, le dorea tovărășia pentru a dobândi mai multă glorie. Regina a pus să se pregătească o corabie foarte frumoasă, cum se cuvine unui rege, încărcată cu straie de preț și giuvaieruri foarte scumpe și neprețuite, să le dăruiască unor cavaleri și altor persoane, după cum îi va fi voia, și i-a dat ca însoțitori pe preceptorul său și mai mulți slujitori; apoi i-a petrecut până la țărmul mării, și de acolo s-a întors în oraș, unde a poruncit ca ducele să fie spânzurat, spre marea sa rușine, pentru ca toți să vadă ce roade dau florile trădării.

Cavalerii și ceilalți s-au îmbarcat pe corăbii și au plutit până au ajuns în marele port al Insulei Ferecate, unde erau așteptați cu mult dor. Cum au intrat în port, i-au trimis vorbă lui Amadis că îl aduc cu ei pe regele Daciei, precum și de ce venise acesta, ca să pregătească totul pentru sosirea unui asemenea domnitor.

Amadis a pornit călare însoțit doar de Agrajes, și la jumătatea costișei pe care se înălța castelul, s-au întâlnit cu cavalerii și regele, care venea îmbrăcat în straie foarte bogate și călare pe un cal cu o minunăție de harnașament. Amadis s-a dus la el și l-a salutat, iar copilul i-a răspuns cu multă curtenie, fiindcă i se spusese cine este. Apoi s-au îmbrățișat toți, cu multe râsete și bucurie că se revăd, și toți împreună s-au dus la castel, unde regele a fost găzduit la don Bruneo, până aveau să sosească ceilalți coconi care erau așteptați. Și

acum îi lăsăm pe acești domni în Insula Ferecată să îl aștepte pe regele Lisuarte, pentru a povesti despre acesta, și nu vom mai vorbi despre ei până la vremea potrivită.

• CAPITOLUL CXXIII •

Cum au sosit regele Lisuarte, regina Brisena, soția lui, și fiica lor, Leonoreta, în Insula Ferecată, și cum le-au ieșit în întâmpinare acei domni și doamne

Cum v-am spus, după ce a ajuns la Vindilisora, regele Lisuarte i-a poruncit reginei să pregătească cele de trebuință ei și fiicei sale, Leonoreta, iar regelui Arban de Norgales, mai marele majordomilor săi, cele trebuincioase lui, și când totul a fost gata, după cum cerea rangul său, a plecat cu suita sa, dar n-a vrut să-i ia cu el decât pe regele Cildadan, don Galvanes și Madasima, soția sa, ce veniseră acolo din Insula Mongaza la porunca lui, și alți câțiva cavaleri, toți bogat înveșmântați, căci Gasquilan, regele Suediei, s-a întors în regatul său. Și-au umblat ei cu multă voie bună până au ajuns să facă popas pentru noapte la patru leghe de insulă, ceea ce Amadis și toți ceilalți principi și cavaleri de-acolo au aflat pe dată și au hotărât ca toți, împreună cu doamnele, să îi iasă în întâmpinare la două leghe de insulă, după cum s-a și făcut, și a doua zi au pornit toți la drum, cu toate reginele, în frunte cu regina Elisena. Și nimeni n-are atâta ținere de minte să poată povesti, darămite așterne pe hârtie, ce straie purtau și câte podoabe aveau ei și caii lor, dar pot să vă spun că nici înainte, nici după un s-a mai auzit să se fi aflat pe lume vreo suită alcătuită din atâția cavaleri de stirpe aleasă și așa de curajoși, atâtea regine, domnițe și alte doamne de neam mare, așa de frumoase și de gătite. Și toți laolaltă au mers prin lunca aceea până au ajuns să-l zărească pe regele Lisuarte; acesta, văzând atâta lume venind spre el, și-a dat seama pe dată despre ce e vorba și a pornit cu toată suita lui, până s-a întâlnit cu regele Perion, împăratul și toți ceilalți cavaleri ce mergeau în frunte, când s-a oprit să se îmbrățișeze. Amadis venea mai în spate, sporovăind cu fratele său, don Galaor, ce era încă foarte slăbit și de-abia putea călări; când a ajuns aproape de rege, Amadis a descălecat de pe cal și, cu toate că regele i-a strigat să nu facă asta, s-a apropiat pe jos și, în pofida voinței regelui, i-a sărutat mâinile; apoi

s-a dus la regină, al cărei cal era purtat de dârlogi de frumosul cocon Esplandian, și regina a descălecat ca să-l îmbrățișeze, dar Amadis i-a luat mâinile și i le-a sărutat. Don Galaor s-a apropiat de regele Lisuarte și, când acesta l-a văzut atât de slăbit, l-a îmbrățișat și l-a ținut o vreme așa, având amândoi lacrimi în ochi și neputându-și vorbi defel, așa că unii au zis că e din pricina bucuriei revederii; alții, însă, au socotit că amintirea întâmplărilor trecute și neputința de a fi fost alături, cum doreau inimile lor, au fost pricina acelor lacrimi. Credeți cum dorinți, dar oricum ar fi fost, aveau ochii plini de lacrimi pentru că se iubeau mult. Oriana s-a apropiat de regină, mama sa, după ce aceasta fusese salutată de regina Elisena, și când a văzut-o maică-sa, care o iubea ca pe lumina ochilor, a luat-o în brațe și amândouă ar fi căzut leșinate la pământ, dacă nu le-ar fi sprijinit cavalerii din jur; apoi a început să-i sărute ochii și chipul, spunând: „Oh, fata mea, deie Domnul, în sfânta lui bunătate, ca frumusețea ta, ce ne-a adus atâtea munci și chinuri să fie pricină de îndreptare a acestora și de multă pace și veselie de acum înainte!” Oriana nu făcea alta decât să plângă de bucurie și n-a răspuns nimic; în acest răstimp au venit reginele Briolanja și Sardamira, au luat-o pe Oriana din brațele reginei și au stat de vorbă cu aceasta; după ele s-au apropiat toate celelalte doamne să o salute pe regină cu multă curtenie, căci o socoteau drept una dintre cele mai bune și mai slăvite regine din lume. Leonoreta s-a apropiat și i-a sărutat mâinile Orianei, iar ea a îmbrățișat-o și a sărutat-o de mai multe ori; apoi au făcut același lucru toate doamnele și domnișoarele reginei, mama sa, care o iubeau din toată inima, mai mult ca pe sine însești, căci, așa cum am mai spus, această prințesă a fost cea mai nobilă și cumpătată din vremea ei, și îi cinstea pe toți, și de aceea era iubită de toți câți o cunoșteau, bărbați și femei.

După primire, și n-am povestit pe de-a-ntregul cum a fost, ci doar cât se poate spune într-o carte, toți laolaltă au pornit spre insulă. Când regina Brisena a văzut atâția cavaleri, doamne și domnișoare de neam așa mare, pe care îi cunoștea foarte bine și știa cât de mult prețuiește fiecare, și că toți ascultă și i se supun lui Amadis, a fost atât de uluită, că nu știa ce să mai spună, și, dacă până atunci fusese convinsă că nu se află pe lume casă ori curte domnească să stea alături de cea a regelui, soțul său, văzând toate câte vi le-am spus, socotea că nu e mai presus de un conte oarecare; și privea de jur-împrejur și vedea că toți merg în urma lui Amadis și îl respectă ca pe

un stăpân, că cine se află mai aproape de el se simte foarte onorat și că oriunde merge el, merg toți. Și se minuna cum de putuse ajunge la o asemenea măreție un cavaler ce nu avusese niciodată altceva decât o armură și un armăsar, și, cu toate că era soțul fiicei sale și întru totul în slujba ei, tot a fost cuprinsă de o mare pizmă, pentru că ar fi vrut această măreție pentru soțul ei și de la el să o moștenească Amadis și fiică-sa; și cum vedea că e pe dos, nu se putea bucura defel; dar cum era foarte înțeleaptă, s-a făcut că nu vede și nu pricepe și, cu chipul vesel și inima neagră, sporovăia și râdea cu toți acei cavaleri și seniori ce mergeau în jurul ei; fiindcă regele, după ce s-a întâlnit cu don Galaor nu s-a mai despărțit de el tot drumul, până au ajuns în insulă.

Pe când mergeau ei așa, Oriana nu-și lua ochii de la Esplandian, căci tare îl mai iubea, cum poruncește dreptatea, iar regina, mama ei, văzând-o, i-a spus: „Fata mea, vi-l dau pe coconul acesta să vă poarte calul”. Oriana s-a oprit și coconul s-a apropiat și i-a sărutat mâinile cu multă smerenie. Oriana tare ar fi vrut să-l sărute, dar, simțindu-se foarte stânjenită, s-a înfrânat. Mabilia s-a apropiat de el și i-a spus: „Bunul meu prieten, vreau să am și eu parte de sărutările voastre”. El și-a întors capul, cu o înfățișare atât de gingașă, că era o minune să-l privești, și, recunoscând-o, i-a vorbit cu multă curtenie. Așa au mers împreună, Esplandian între cele două, care tăifăsuiau cu el despre ce le era mai pe plac și erau foarte mulțumite de răspunsurile lui, căci felul de-a vorbi și înfățișarea chipeșă ale lui Esplandian le bucura; și se uitau Oriana și Mabilia una la alta, și se uitau la fecior, până ce Mabilia a spus: „Ați fi zis, doamnă, că acesta a fost prețioasa pradă a leoaicei pentru fiii ei?” „Ah, doamnă și prietenă – a spus Oriana –, pentru Dumnezeu, nu-mi mai amintiți, că și acum mă doare inima când mă gândesc la asta!” „Înțeleg – a spus Mabilia –, că taică-su a fost în primejdie mai mică pe mare, când era la fel de mic, dar Dumnezeu l-a păzit ca să ajungă așa cum vedeți, și dacă asta îi e voia, așa îl va păzi și pe acesta, care îl va întrece în vitejie pe taică-su și pe toți oamenii din lume”. Oriana a râs din toată inima și a spus: „Adevărata mea soră, s-ar zice că vreți să mă puneți la încercare, să vedeți la care țin mai mult, dar eu vreau să dea Domnul ca amândoi să fie astfel, încât să nu-și afle pereche în lume, așa cum nu și-au aflat nici până acum, fiecare la vârsta lui”.

Vorbind așa despre asta și alte lucruri foarte plăcute, au ajuns cu toții la castelul din Insula Ferecată, unde regele Lisuarte și regina,

soția lui, au fost găzduiți bine în încăperile Orianei, iar regele Perion și soția lui, în cele ale reginei Sardamira.

Oriana și toate viitoarele mirese s-au mutat în încăperile din vârful turnului. Amadis a poruncit să se întindă mese sub frumoasele porticuri din grădină și acolo i-a ospătat pe toți cu mare ighemonicon, pe fiecare după rangul său, cu asemenea belșug de bucate, vinuri și fructe, că era o minune să privești cât de frumos erau toate rânduite.

Don Cuadragante l-a găzduit la el pe regele Cildadan, pe care mult îl iubea, și tot așa au făcut toți ceilalți cavaleri, fiecare poftindu-și prietenii mai dragi dintre cavalerii regelui. Amadis i-a luat la el pe regele Arban de Norgales, don Grumedan și don Guilan Gânditorul. Norandel a rămas la marele său prieten, don Galaor. Și așa au petrecut ziua aceea, cu multă bucurie, cum lesne vă puteți închipui. Dar cum s-a purtat Agrajes cu unchiu-su și cu Madasima nu se poate povesti cu niciun chip și nici cu mintea închipui, căci acestuia îi purta la fel de mult respect și venerație ca regelui, tatăl său, și a poftit-o pe Madasima să rămână cu Oriana și acele regine și mari doamne ce se aflau cu ea, iar pe don Galvanes l-a luat acasă la el. Esplandian s-a apropiat pe dată de regele Daciei, ce era de vârstă lui, și l-a plăcut foarte; și din clipa când s-au cunoscut între ei s-a statornicit o dragoste ce a durat toată viața lor, astfel că multă vreme au umblat împreună, după ce au devenit cavaleri și au trecut prin multe isprăvi și primejdii de moarte ca niște cavaleri foarte curajoși. Acest rege a fost păstrătorul întregii taine a iubirii lui Esplandian și datorită bunelor sale sfaturi acesta a scăpat adesea de mari frământări și chinuri de moarte. Acest rege de care vă spun s-a trudit foarte să stea de vorbă cu acea doamnă ca să-i spună cât suferă acel cavaler din iubire pentru ea și s-o roage să aibă milă de felul dureros cum piere. Acești doi principi de care vă vorbesc, din iubire pentru această doamnă, i-au luat cu ei pe Talanque, feciorul lui don Galaor, pe Maneli, cumpătatul fiu al regelui Cildadan, născuți din unirea celor doi cu nepoatele Urgandei, pe când se aflau captivi, așa cum povestește mai pe îndelete cartea a doua a acestei istorii, și pe Ambor, fiul lui Angriote de Estravaus, toți trei cavaleri neofiți, și au trecut pe mare dinspre Constantinopol spre meleagurile păgânilor, unde au purtat lupte însemnate, atât cu uriași puternici, cât și cu multe neamuri străine și felurite foarte, sfârșite întru nespusa lor cinste, astfel că marile vitejii și mărețele lor isprăvi cavalerești au fost

cunoscute în toată lumea, așa cum o să vă povestim mai pe larg în partea închinată lui Esplandian din această istorie, ce vorbește despre marile sale fapte de arme și iubirea dintre el și floarea frumuseții întregului pământ, acea stea strălucitoare în fața căreia pălea orice frumusețe, Leonorina, fiica împăratului de la Constantinopol, cea pe care tatăl lui, Amadis, o cunoscuse, copilă fiind, în Grecia, când trecuse pe-acolo și îl ucisese pe puternicul Endriago, cum v-am povestit.

Dar să lăsăm acum aceste întâmplări pentru când le-o veni vremea și să ne întoarcem la povestea noastră.

După ce a trecut ziua aceea când sosiseră și încă una, în care s-au odihnit după călătorie, regii s-au strâns ca să rânduiască acele căsătorii și să se întoarcă în țările lor, că multe mai aveau de făcut: unii, să pornească la cucerirea pământurilor dușmanilor, alții, să le dea ajutor; și pe când stăteau laolaltă la umbra unor copaci, lângă fântânile de care v-am povestit, au auzit strigăte puternice în afara grădinii și un murmur crescând; ei au întrebat ce se întâmplă și li s-a spus că pe mare sosește cel mai înspăimântător și mai ciudat lucru din câte se văzuseră vreodată. Atunci regii au cerut să le fie aduși caii, au încălecat și împreună cu toți ceilalți cavaleri s-au îndreptat spre port; reginele și toate doamnele s-au urcat în vârful turnului, de unde se vedea o mare parte de uscat și de apă și au zărit un nor de fum mai negru și mai înspăimântător decât văzuseră vreodată în viața lor. Toți au rămas nemișcați până și-au dat seama despre ce e vorba și, după scurtă vreme, când fumul a început să se împrăștie, au văzut în mijlocul lui un balaur mult mai mare decât cea mai mare galeră ori corabie din lume, cu niște aripi uriașe, mai lungi decât o aruncătură de săgeată, și coada îmbârligată în sus, mult mai înaltă decât un turn; capul, gura și dinții îi erau atât de mari, iar ochii așa de înfricoșători, că nu era om să îndrăznească să se uite la el; și, din timp în timp, arunca pe nări fumul acela foarte negru, ce se înălța până la cer, și, când se învăluia cu totul în fum, scotea niște răgete și șuierături atât de asurzitoare și îngrozitoare, de parcă marea ar fi stat să se scufunde; iar pe gură azvârlea niște jeturi de apă atât de puternice și la o asemenea depărtare, că nicio corabie, oricât de mare ar fi fost, nu s-ar fi putut apropia de el fără să fie scufundată. Regii și cavalerii, cu toate că erau curajoși foarte, se uitau unii la alții și nu știau ce să spună, căci, văzând un monstru așa înspăimântător și înfricoșător, nu știau și nici nu-și închipuiau cum ar putea să-i stea

împotrivă; dar au rămas locului.

Balaurul uriaș a făcut vreo trei-patru ocoluri prin apă când a ajuns mai aproape, arătându-și sălbăticia și scuturându-și aripile cu atâta forță, că scârțâitul solzilor săi a răsunat la o jumătate de leghe depărtare. Când caii au zărit monstrul, niciunul dintre acei domni călare n-a mai fost în stare să-și stăpânească bidiviul, căci toți au apucat-o la fugă care încotro, până ce au fost nevoiți să descalece; unii spuneau că ar fi bine să aștepte înarmați; alții ziceau că fiind acel balaur un monstru al apelor, nu va cuteza să iasă pe uscat și că, dacă ar ieși, ar avea timp să se retragă în insulă, că balaurul, dând de pământ, se va opri. Și, pe când stăteau toți așa, uluiți, căci nu mai văzuseră și nici nu auziseră vreodată de ceva asemănător, au văzut cum din coasta balaurului iese o barcă acoperită toată cu o pânză bogată țesută cu aur, în care se afla o doamnă între doi paji foarte frumos îmbrăcați, de umerii cărora se sprijinea, iar vâslași erau doi pitici urâți de mama focului, ce îndreptau barca spre țărm. Tare s-au mai minunat acei domni, văzând asemenea ciudățenie, dar regele Lisuarte i-a spus lui Amadis: „N-o să mă credeți, dar această doamnă e Urganda Necunoscuta, că nu se poate să nu vă amintiți cum ne-a speriat când eram în cetatea mea, Fenusa, și a sosit pe mare înconjurată de flăcări”. „Așa am gândit și eu – a răspuns Amadis –, după ce-am văzut barca, fiindcă până atunci cugetam a fi vreun împielițat ce ne-ar fi dat de furcă pe săturate”.

În acest timp barca a ajuns la țărm și, de aproape, au recunoscut-o pe Urganda Necunoscuta, ce socotise să li se arate sub adevărata ei înfățișare, ceea ce făcea rareori, căci, cel mai adesea se ivea în chip ciudat, când bătrână-bătrână, când copilă, așa cum v-am povestit în multe locuri în această istorie. Și așa a sosit cu cei doi paji, foarte chipeși și gătiți, cu straie împodobite și lucrate din cap până-n picioare cu pietre prețioase foarte scumpe.

Regii și marii seniori s-au îndreptat, așa cum erau, pe jos, spre locul unde trăsese barca, iar ea, de cum a ajuns, a coborât din barcă, ținându-i de mână pe frumoșii feciori, și s-a dus pe dată la regele Lisuarte să-i sărute mâinile, dar el nu i-a îngăduit și a îmbrățișat-o, cum au făcut și regele Perion și regele Cildadan. Apoi, ea s-a întors spre împărat și i-a spus: „Viteze senior, deși nu mă cunoașteți și nici eu nu v-am mai văzut, știu multe despre domnia voastră, atât cine sunteți și ce curajoasă e nobila voastră persoană, cât și cât de mare vă e rangul, și de aceea, precum și pentru un bine pe care o să vi-l

fac, nu peste multă vreme, vouă și împărătesei, vreau să mă bucur de dragostea și recunoștința voastră și să vă amintiți de mine când veți fi în împărăția voastră, cerându-mi să vă slujesc în vreun fel, căci, deși pare că meleagurile unde sălășluiesc eu sunt foarte depărtate de ale voastre, nu-mi va fi prea greu să străbat acest drum într-o singură zi”. Împăratul i-a răspuns: „Buna mea doamnă și prietenă, mă socotesc mai mulțumit să vă câștig dragostea și bunăvoința decât o mare parte din împărăția mea, și pentru că virtutea voastră m-a îndemnat s-o fac, rogu-vă, nu uitați ce mi-ați făgăduit, căci voi știți mai bine decât mine dacă inima și voința mea sunt în măsură să vă răsplătească pentru asta”. Urganda i-a spus: „Domnul meu, vă voi întâlni când, datorită mie, veți redobândi primul rod al împreunării voastre”. Apoi s-a uitat la Amadis, cu care nu avusese timp să stea de vorbă, și i-a spus: „Nobile cavaler, nu mă pot lipsi de îmbrățișarea voastră, chiar dacă acum, când soarta prielnică v-a înălțat pe culmile măreției, nu veți mai prețui serviciile și bucuriile celor ce putem prea puțin; pentru că lucrurile lumești, urmând ordinea firii, se pot schimba dintr-o pricină neînsemnată sau chiar fără pricină. Acum, când socotiți că vă veți putea trăi viața fără alte griji, mai cu osebire când vă bucurați de ce ați dorit cel mai mult pe lume, fără de care toate celelalte ar fi fost pricină de dureroasă singurătate, acum trebuie să apărați ce aveți cu îndoită trudă, căci soarta nu e mulțumită când ajungem atât de sus și își arată puterea; și mult mai mare ar fi paguba și rușinea pentru marea voastră cinste să pierdeți ce ați dobândit, decât mai înainte când nu dobândiserăți încă acest bun”. Amadis i-a răspuns: „După cât bine mi-ați făcut, buna mea doamnă, și după marea dragoste ce mi-ați arătat întotdeauna, chiar dacă aș fi atât de puternic încât să-mi împlinesc orice voință, tot m-aș simți sărac dacă ar trebui să-mi pun puterea întru slujirea cinstei voastre, de ar fi să mi-o porunciți, și nimic nu mi-ar sta împotrivă, nici chiar lumea întreagă, dar mai bine să nu fie nevoie să se adeverească vorbele mele”. Urganda i-a spus: „Marea dragoste pe care v-o port mă face să spun prostii și să dau sfaturi cui nu trebuie”.

Atunci s-au apropiat toți acei cavaleri și au salutat-o, iar ea i s-a adresat lui don Galaor: „Nici vouă, viteazul meu domn, nici regelui Cildadan nu vă spun nimic acum, pentru că voi rămâne câteva zile aici, cu domniile voastre, și vom avea vreme să vorbim”. Și întorcându-se spre pitici, le-a poruncit să vâslească spre balaur și să aducă, într-o barcă, un cal pentru ea și alții doi pentru pajii ei.

Regii și seniorii aveau caii departe, căci teama de acea fiară îi împiedica să se apropie de ea, așa că au lăsat acolo slujitori să o ajute pe Urganda să încalece, iar ei s-au dus pe jos să-și ia caii; ea i-a rugat să îngăduie să nu o conducă nimeni altcineva decât acei doi iubiți paji, și așa au făcut; toți au luat-o înainte spre castel, iar ea a pornit în urma lor cu suita ei; și au mers până au ajuns la grădina unde locuiau reginele și marile doamne, că Urganda n-a vrut să fie găzduită în altă parte; dar înainte de-a se retrage cu acestea, i-a spus lui Esplandian: „Vouă, preafrumosule cocon, vă încredințez această comoară, s-o păziți bine, că anevoie se află alta la fel de neprețuită”. Și, punând mâinile celor doi feciori în mâinile lui, a intrat în grădină, unde a fost atât de bine primită de toate, cum nu mai fusese vreodată o femeie undeva. Când Urganda a văzut atâtea regine, prințese și nenumărate ale persoane de mare preț și însemnate, le-a privit pe toate cu multă plăcere și a spus: „Oh, inima mea! Ai grijă să nu suferi de-acum încolo de prea mare singurătate, căci într-o singură zi i-ai întâlnit pe cei mai viteji, mai virtuoși și mai curajoși cavaleri din câți s-au aflat pe lume, și pe cele mai cinstite și mai frumoase regine și doamne ce s-au născut vreodată; și pot spune că atât unii cât și alții sunt întruchiparea perfecțiunii, și mai spun că așa cum aici e adunată toată floarea celor mai viteji luptători și a frumuseții lumii, tot așa este păzită iubirea cu cea mai mare credință, cum n-a mai fost niciodată”. Apoi a intrat în turn cu doamnele și le-a cerut îngăduință reginelor să rămână în încăperile Orianei și ale celor ce o însoțeau; așa că au urcat acolo și, o dată ajunse în odaie, Urganda nu-și mai putea dezlipi ochii de la Oriana, regina Briolanja, Melicia și Olinda, căci acestora nimeni nu le stătea alături în frumusețe, și nu făcea alta decât să le îmbrățișeze, când pe una, când pe alta. Așa a stat cu ele, parcă dusă pe altă lume de plăcere, iar ele îi arătau cinstire ca și cum ar fi fost stăpâna lor.

• CAPITOLUL CXXIV •

Cum a rânduit Amadis căsătoria vărului
său Dragonis cu domnița Estrelleta și
plecarea sa spre Insula Adâncă, spre
a o cuceri și a deveni regele acesteia

Istoria spune acum că Dragonis, vărul lui Amadis și al lui Galaor,

era un tânăr cavaler foarte cinstit și cu mult curaj, cum s-a arătat în împrejurări trecute, mai cu seamă în bătălia purtată de regele Lisuarte cu Galvanes și tovarășii săi pentru Insula Mongaza, când acest, cavaler, după ce don Florestan și don Cuadragante și alți mulți cavaleri au fost zdrobiți și luați captivi de don Galaor, regele Cildadan, Norandel și toată oastea lor numeroasă ce a năvălit peste ei, iar don Galvanes i-a dus pe cei greu răniți în cetatea amintită, a rămas cu puținii oameni ce-i mai avea de partea lui și cu cavalerii trimiși de tatăl său, să fie scut și apărător al tuturor celorlalți, astfel că, datorită iscusinței și curajului său s-au salvat, așa cum se povestește mai pe îndelete în cartea a treia a acestei istorii.

Acest Dragonis nu se afla în Insula Ferecată când Amadis a rânduit căsătoriile fraților săi și ale altor cavaleri, cum ați auzit, fiindcă plecase de la mănăstirea Luvaina cu o domnișoară, ca să se lupte, așa cum îi făgăduise acesteia, cu Angrifo, seniorul Văii de pe Fundul Mării, care îl ținea captiv pe tatăl domnișoarei și pusese stăpânire pe o fortăreață a acestuia, aflată la gura văii; Dragonis a purtat cu el o luptă cruntă și grea, pentru că acest Angrifo era cel mai viteaz cavaler din câți se puteau afla în acei munți unde sălășluia, dar, în cele din urmă, a fost învins de Dragonis, care lupta pentru dreptate; tatăl fetei a fost eliberat și Dragonis i-a poruncit lui Angrifo ca, în douăzeci de zile, să fie în Insula Ferecată ca să-i hotărască soarta prințesa Oriana; apoi, cum era aproape de Insula Mongaza, Dragonis a trecut să-i vadă pe don Galvanes și Madasima, și, pe când se afla cu ei, a sosit solul regelui Lisuarte, ce îi chema să meargă cu el în Insula Ferecată, cum îi făgăduise lui Agrajes; și a plecat cu ei la Vindilisora, unde au fost primiți cu multă dragoste și cinste, iar de-acolo, mai departe, în Insula Ferecată, cu regele și regina, cum ați auzit; aici, Dragonis a aflat de căsătoriile rânduite și de împărțirea regatelor, cum v-am povestit, ceea ce mult l-a bucurat și tare l-a lăudat pe Amadis, vărul său, pentru aceasta; iar acum se pregătea de zor pentru a lua parte la cucerirea acelor pământuri, convins fiind că lucrurile nu se vor sfârși fără mari fapte de armă. Amadis, însă, cum îl iubea din toată inima, a socotit că e o mare nedreptate și rușine pentru el ca un asemenea cavaler să nu primească o parte însemnată din bunurile la dobândirea cărora îl ajutase cu multă trudă, și, într-o zi, luându-l deoparte în grădină, i-a grăit așa: „Domnul meu și viteze văr, deși anii tineri și marele vostru curaj, în dorința de a vă spori faima în mari înfruntări, au izgonit dorința de a duce o viață mai

tihnită și de-a avea mai multe avuții decât până acum, dreptatea, căreia îi suntem datori toți să ne supunem, căci din ea, în primul rând, izvorăște virtutea, și vremurile ce se arată prielnice vor să vă schimbați gândul și să ascultați de sfatul meu puțin înțelept și de dorința mea, căci vă iubesc ca pe propriu-mi suflet. Am aflat că în timp ce îi dădeam ajutor regelui Lisuarte la Luvaina, printre vrăjmașii care au fugit primii a fost și regele Insulei Adinei, greu rănit. Acum mi-a spus un scutier al regelui Arabigo, ce a venit aici, că a murit când a pornit pe mare. Această insulă, al cărei stăpân a fost el, doresc să fie a voastră și să fiți rege acolo, iar Palomir, fratele vostru, să rămână stăpân pe ținutul tatălui vostru; și vreau să vă căsătoriți cu domnița Estrelleta, care, așa cum știți, e coborâtoare din regi dinspre tată și mamă, și e iubită foarte de Oriana; așa socotesc că e bine și așa doresc să se facă, fiindcă mai degrabă vreau să înfrâng voința voastră, în numele dreptății, decât să mă rușinez că voi, bunul meu văr, nu aveți parte de bogățiile ce mi le-a dăruit Dumnezeu, căci le meritați mai mult decât alții ce nu știu să le prețuiască”.

Dragonis, cu toate că dorea să plece cu don Bruneo și don Cuadragante, să-i ajute să intre în stăpânirea acelor ținuturi, și, de avea să scape cu viață, să plece apoi în părțile Romei în căutare de aventuri și să rămână o vreme la curtea regelui Sardiniei, don Florestan, pentru a vedea și a-și da seama dacă nu are nevoie de el în vreun fel, ca orice străin într-o țară, iar apoi să se întoarcă la Amadis în Insula Ferecată ori unde se va fi aflat, și cugeta că în aceste călătorii ar putea dobândi multă cinste și glorie sau muri ca un cavaler, văzând marea dragoste cu care îi vorbise Amadis, s-a rușinat să-i răspundă altfel decât că va face cum îi e voia și că se supune acum și întotdeauna poruncilor sale. Așa că s-a căsătorit pe dată cu acea domniță și i-a fost dăruită acea Insulă Adâncă de care ați auzit, luându-și numele de rege, cum a și fost cu foarte mare cinste, și vă vom spune mai la vale.

După ce s-a săvârșit acest lucru, cum auziți, Amadis. I-a cerut regelui Lisuarte ducatul Bristoya pentru don Guilan Gânditorul, pe care mult îl mai iubea, ca astfel să se însoare cu ducesa, marea lui iubire, dându-i-l în schimb regelui pe duce, ce se afla captiv în insulă. Regele, atât din dragoste pentru Amadis, cât și fiindcă avea multe și mari datorii față de don Guilan, iar ducele îl trădase, s-a învoit cu bucurie. Amadis i-a sărutat mâinile drept mulțumire, iar don Guilan a vrut să i le sărute lui, dar Amadis nu l-a lăsat, ci l-a îmbrățișat cu

multă dragoste, căci în vremea lui a fost cavalerul cel mai măsurat, mai blând și mai omenos din lume.

• CAPITOLUL CXXV •

Cum s-au adunat regii ca să rânduiască nunțile acelor mari seniori și nobile doamne și cum s-au petrecut lucrurile

Regii s-au adunat din nou, ca mai înainte, și au hotărât ca nunțile să se țină peste patru zile și petrecerea să dureze cincisprezece zile, la capătul cărora totul să se sfârșească și să se întoarcă în țările lor.

Când a sosit ziua hotărâtă, toți mirii s-au strâns acasă la Amadis și s-au îmbrăcat în straie bogate, pe potriva rangului lor înalt și a împrejurării deosebite; și tot așa au făcut miresele, iar regii și marii seniori au venit să-i ia pe miri, și, călare pe cai frumos împodobiți, s-au îndreptat spre grădină, unde se aflau reginele și miresele, de asemenea călare; de aici au plecat toți împreună la biserică, unde sfântul bărbat Nasciano îi aștepta pentru slujbă. După ce s-au încheiat logodnele și cununiile, după rânduielile cerute de sfânta Biserică, Amadis s-a apropiat de regele Lisuarte și i-a spus: „Domnule, vreau să vă rog să-mi făgăduiți ceva ce nu vă va fi greu să împliniți”. „Făgăduiesc”, a răspuns regele. „Atunci, seniore, mai înainte de a ne așeza la masă, cereți-i Orianei să treacă prin încercarea Boltei îndrăgostiților credincioși și cea a camerei vrăjite, căci până acum, datorită marii ei supărări, n-a vrut cu niciun chip s-o facă, oricât de mult am rugat-o și am implorat-o, pentru că eu mă încred atât de tare în credința și marea ei frumusețe, încât sunt sigur că va intra fără nicio piedică acolo unde, de mai bine de-un veac, nicio femeie, oricât de mult le-ar fi întrecut pe celelalte, n-a izbutit să intre, deoarece eu am văzut-o pe Grimanesa, cioplită în piatră atât de desăvârșit și cu mare meșteșug, de parcă ar fi vie, alături de soțul ei, Apolidon, și frumusețea sa nu stă alături de cea a Orianei; așa că în acea încăpere neîngăduită tuturor femeilor vom sărbători nunta noastră”. Regele i-a spus: „Bunule fiu și domn, ușor îmi e să împlinesc ce îmi cereți, dar mi-e teamă să nu stricăm astfel petrecerea, pentru că, deseori se întâmplă, ba chiar aproape întotdeauna, ca prea marea dragoste să înșele ochii, ce judecă lucrurile altfel decât sunt și tot astfel s-ar putea să vi se întâmple și vouă cu fiica mea, Oriana”. „Nu vă îngrijiți

de asta – a răspuns Amadis –, că inima îmi zice că se va întâmplă așa cum am spus”. „Dacă asta vă e dorința, așa să fie”, a spus regele.

Apoi s-a dus la fiica sa, ce se afla împreună cu reginele și celelalte mirese, și i-a spus: „Fiica mea, soțul vostru mi-a făcut o rugăminte ce nu o pot îndeplini decât cu ajutorul vostru și vreau să-mi țin făgăduiala că o voi împlini”. Ea a îngenuncheat în fața lui, i-a sărutat mâinile și a spus: „Seniore, deie Domnul să vă pot sluji în vreun fel și porunciți ce vă e pe plac, iar eu așa voi face, de-mi stă în putință”. Regele a ridicat-o de jos și, după ce a sărutat-o pe obraji, a spus: „Fata mea, trebuie ca, înainte de a ne așeza la masă, să treceți prin încercarea îndrăgostiților credincioși și cea a încăperii vrăjite, căci asta îmi cere soțul vostru”. Când cei de față au auzit aceste vorbe, mulți s-au bucurat că va avea loc încercarea, dar alții au fost foarte tulburați, căci fiind vorba de un lucru atât de anevoios de îndeplinit, unde atâtea doamne dăduseră greș, chibzuiau că, după cum s-ar acoperi de glorie izbândind, tot astfel ar putea suferi o rușine, neizbutind; dar văzând că asta-i porunca regelui și dorința lui Amadis, n-au vrut să spună altceva și, așa cum se aflau acolo, au ieșit din biserică și au călătorit până la zidul unde niciun bărbat și nicio femeie nu erau îngăduiți a trece de nu erau demni de asta. Când au ajuns aici, Melicia și Olinda le-au spus soților lor că vor să treacă și ele prin acea încercare, ceea ce multă bucurie le-a turnat în inimi, căci și-au dat seama de marea lor credință, pe care și-o puneau la încercare, dar i-a încercat și teama că ar putea da greș și le-au răspuns că ei sunt foarte mulțumiți și bucuroși și că nu trebuie să se ostenească pentru ei cu acea încercare; ele, însă, au spus că vor trece pe sub boltă, căci de-ar fi fost vorba de altceva, s-ar mai fi găsit un motiv să nu o facă, dar în fața acestei încercări nu e îndeajuns niciun motiv și nu vor să se creadă că s-au lăsat păgubașe fiindcă așa le-a spus inima că e mai bine. „Dacă e așa – au zis ei –, putem spune că aceasta este cea mai mare cinste ce ni se face și de o alta mai mare nu putem avea parte”. Aceste vorbe le-au spus regelui Lisuarte și celorlalți seniori. „Dumnezeu să ne-ajute – au răspuns ei – și să facă astfel încât petrecerea noastră să fie mai mare și mai veselă”. Așa că au descălecat cu toții și au hotărât să treacă pe sub boltă mai întâi Melicia și Olinda, ceea ce acestea au și făcut și au trecut una după alta, fără nicio piedică, iar apoi au intrat în încăperea unde se aflau Apolidon și Grimanesa; și trâmbița statuii de pe boltă a sunat deosebit de dulce, fermecându-i pe toți, căci asemenea cântec nu mai

auziseră decât cei ce mai văzuseră ori trecuseră încercarea bolții. Oriana s-a apropiat de zid, a întors capul spre Amadis și s-a oprit foarte îmbujorată, apoi a pornit mai departe și, când a ajuns la jumătatea drumului, statuia și-a început cântecul dulce, iar când a trecut pe sub boltă, din trâmbiță a prins să cadă atâta belșug de flori și trandafiri, că s-a acoperit tot câmpul acela; iar cântecul era atât de dulce și de diferit de cel ce răsunase pentru celelalte, încât, toți s-au simțit cuprinși de o mare desfătare și cât a durat melodia, nu s-au mișcat de-acolo; și, de cum a trecut de boltă, cântecul a încetat. Oriana le-a găsit pe Olinda și Melicia privind statuile, în vreme ce numele lor apăruseră săpate în matostat; acestea, de-ndată ce au văzut-o, s-au apropiat vesele foarte de ea, și, ducând-o de mână între ele, s-au întors la statui; Oriana o privea stăruitor pe Grimanesa, dându-și seama limpede că niciuna dintre cele două și nici dintre doamnele de-afară nu este atât de frumoasă ca ea, așa că tare s-a temut de încercarea încăperii vrăjite, căci pentru a putea intra acolo, trebuia s-o întreacă în frumusețe; și de-ar fi fost după ea, n-ar mai fi făcut și această încercare, deși în privința trecerii pe sub boltă nu avusese nicio îndoială, fiindcă știa prea bine și pe de-a-ntregul taina inimii ei, care niciodată nu-și dăruise dragoste decât iubitului ei Amadis. Așa au rămas o vreme acolo și ar mai fi stat încă, dar cum în ziua aceea erau așteptate de toți, au hotărât să iasă împreună toate trei; și cum erau foarte bucuroase și chipeșe, celor ce le așteptau și le priveau li s-a părut să frumusețea lor sporise, spunându-și că oricare dintre ele va putea duce la bun sfârșit încercarea încăperii vrăjite, ceea ce, cum vă zic, le făcea să se simtă tare vesele, căci așa cum frumusețea sporește când ești vesel, tot astfel, când ești trist, se ofilește și se împuținează. Cei trei soți, Amadis, Agrajes și don Bruneo, ce trecuseră prin această încercare, cum v-am povestit în cea de-a doua carte a acestei istorii, s-au dus spre ele, ceea ce n-ar fi putut face nimeni dintre cei aflați acolo, și când s-au întâlnit, trâmbița și-a început cântecul și a prins să reverse flori peste capetele lor, iar ei le-au îmbrățișat pe doamne și le-au sărutat, și apoi au ieșit împreună, toți șase.

După aceasta, au hotărât să se ducă la încăperea vrăjită, deși unele doamne se temeau foarte că nu vor putea sfârși încercarea. Când au ajuns în locul cu pricina, într-o sală a castelului, Grasinda s-a apropiat de Amadis și i-a spus: „Domnul meu, cu toate că frumusețea nu mă ajută într-atât încât dorința inimii mele să se împlinească, nu-

mi pot înfrâna nebunia de a nu face încercarea, chiar dacă nu mă va mai părăsi niciodată mâhnirea înfrângerii, dar orice s-ar întâmplă, tot vreau să încerc”. Amadis, al cărui gând era doar ca toate celelalte să treacă prin încercare înaintea doamnei sale, pentru ca ea să se acopere de toată gloria în fața celorlalte, fiindcă n-avea nicio îndoială că Oriana va sfârși încercarea, așa cum se îndoia de celelalte, i-a răspuns astfel: „Buna mea doamnă, ceea ce spuneți, și-anume că doriți să duceți la bun sfârșit ce nu au izbutit atâtea doamne frumoase, socotesc a fi dovada măreției sufletului vostru, și așa se va face”. Apoi, luând-o de mână, a pășit cu ea în fața celorlalți și a spus: „Domnilor, această preafrumoasă doamnă vrea să treacă prin încercarea încăperii vrăjite și tot așa trebuie să faceți și voi, doamnă Olinda și doamnă Melicia, căci ar fi dovadă de mare teamă, când Dumnezeu v-a dăruit cu deosebită frumusețe, să nu o folosiți fără nicio frică într-o împrejurare atât de însemnată și cine știe, poate vreuna dintre voi va duce încercarea la bun sfârșit și o veți scăpa pe Oriana de marea spaimă ce o încearcă”. Asta spunea pentru ceilalți, dar erau vorbe prefăcute, fiindcă el știa prea bine, cum am mai spus, că niciuna în afară de doamna sa nu va putea sfârși încercarea, pentru că niciodată Grimanesa, în vremea ei, nici vreo altă femeie, după aceea, nu putuse ajunge nici pe departe la frumusețea Orianei. Toți au spus că așa trebuie să se facă și, îndată; Grasinda s-a închinat Domnului și a intrat în locul oprit, ajungând fără multă greutate la stâlpul de aramă; apoi a trecut de el și când a ajuns aproape de stâlpul de marmură a fost oprită, dar ea, cu multă trudă și dând dovadă de mai multă vitejie decât e de așteptat din partea unei femei, a ajuns totuși la stâlp; aici, însă, a fost apucată fără nicio milă de frumoasele ei plete și azvârlită afară, atât de zdrobită, că-și pierduse simțirea. Don Cuadragante a luat-o de-acolo și, cu toate că știa că nu e nicio primejdie, nu se putea împiedica să nu fie tare necăjit și să nu-i fie foarte milă de ea, fiindcă acest cavaler, cum era un om în toată firea, nu un tinerel, și inima nu-i fusese înrobită până atunci de nicio femeie, o iubea și o plăcea pe Grasinda atât de mult, încât își închipuia că nimeni nu poate fi mai îndrăgostit ca el, căci trecutul dat uitării și prezentul îl copleșiseră așa de mult că nu s-ar fi dat pe niciunul dintre cei de față în privința iubirii și dragostei pentru doamna sa.

Apoi s-a apropiat Olinda cumpătata, condusă de mână de Agrajes, care o tot încuraja, deși nu avea mari speranțe, pentru că marea lui

dragoste și iubire pentru ea nu îl împiedica să-și dea seama că nu îi stă alături Grimanesei în frumusețe, dar socotea că oricum va fi printre cele din frunte; când au ajuns la locul oprit, i-a dat drumul de mână, iar ea a pășit înăuntru și s-a îndreptat direct spre stâlpul de aramă, a trecut de el spre cel de marmură, fără să simtă nimic, dar când a dat să treacă și de acesta, s-a izbit de o asemenea împotrivire, încât oricât s-a înverșunat, n-a izbutit să mai facă decât un singur pas și pe dată a fost azvârlită afară, ca cealaltă.

Melicia a pășit înăuntru cu grațioasă stăpânire de sine și inima mândră, căci era foarte chipeșă și frumoasă, și a trecut de amândoi stâlpii, așa încât toți au crezut că va intra în încăpere, iar Oriana, care gândea tot așa, s-a schimbat la față de supărare; dar după ce-a ajuns la un pas mai departe decât Olinda, a fost, pe dată, doborâtă și aruncată afară fără nicio milă, ca celelalte, atât de pierită, de parcă era moartă, căci pedeapsa era cu atât mai mare pentru fiecare, cu cât ajungea mai departe, și tot așa li se întâmplase și cavalerilor, mai înainte ca Amadis să ducă încercarea la bun sfârșit. Jalea lui don Bruneo pentru Melicia a stârnit mila multora, dar cei ce știau că primejdia acelui rău e foarte mică, făceau mult haz privindu-l.

După aceasta, Amadis a condus-o spre locul oprit pe Oriana, în care era întruchipată întreaga frumusețe a lumii, iar ea, apropiindu-se cu pași mici și chipul foarte senin, și-a făcut cruce și, înălțând o rugă lui Dumnezeu, a pășit înăuntru; și fără să simtă nimic, a trecut de stâlpi, dar când a ajuns la un pas de încăpere, a simțit mai multe mâini care o împingeau și o trăgeau înapoi, așa încât, de trei ori s-a văzut, din nou, în apropierea stâlpului de marmură, dar ea, cu frumoasele ei mâini, nu făcea alta decât să le îndepărteze într-o parte și-n alta și i se părea că atinge brațe și mâini, și tot așa, cu multă stăruință și inimă vitează, dar mai cu osebire cu frumusețea ei, ce o întrecea mult pe cea a Grimanesei, cum v-am mai spus, a ajuns la ușa încăperii și s-a sprijinit de unul din usciori. Atunci s-a ivit acel braț de care v-am vorbit și un glas i-a poruncit lui Amadis să o ia de mână, și s-au auzit mai bine de douăzeci de voci ce glăsuiau cântând: „Bine venită fie nobila doamnă ce, cu marea ei frumusețe, a învins frumusețea Grimanesei și îi va fi tovarășă cavalerului ce, dovedindu-se mai viteaz și mai curajos în lupte decât acel Apolidon, care nu și-a aflat pereche în vremurile sale, a câștigat acest ținut; și urmașii lor îl vor stăpâni vreme îndelungată, împreună cu alte mari regate pe care le vor cuceri”. Apoi mâna a tras-o spre ea și Oriana a intrat în

încăpere, unde s-a simțit așa de bucuroasă, de parcă ar fi fost stăpâna lumii, și nu atât din pricina frumuseții sale, cât pentru că, fiind Amadis stăpânul insulei, va putea rămâne cu el fără nicio rușine în acea încăpere, fără speranță pentru nicio altă femeie, oricât de frumoasă ar fi fost, de a mai trece prin această încercare de aici înainte.

Ysanjo, cavalerul guvernator al acelei insule, a spus: „Domnilor, din această clipă, toate vrăjile din această insulă au fost desfăcute și nu mai rămâne niciuna, căci așa a hotărât cel ce le-a făcut, dorința lui fiind să dăinuie până se vor afla un domn și o doamnă care să ducă la bun sfârșit aceste încercări, așa cum au făcut aceștia și acum pot intra aici toate femeile, așa cum intră bărbații, după ce Amadis a trecut prin încercare”.

Atunci au intrat în încăpere regii și reginele și toți ceilalți, cavaleri, doamne și domnișoare, câți se aflau acolo, și au privit cea mai bogată și mai fermecătoare locuință din câte se văzuseră vreodată, și toate au îmbrățișat-o pe Oriana de parcă n-ar fi văzut-o de multă vreme. Bucuria și veselia tuturor erau atât de mari, că uitaseră de ospăț și de orice altceva și nu făceau decât să privească odaia aceea așa de ciudată. Amadis a poruncit să fie aduse pe dată mesele în această încăpere mare, ceea ce s-a și făcut, și, în cele din urmă, mirii, miresele, regii și câți au mai încăput au petrecut și s-au ospătat acolo cu multe și felurite bucate, fructe de tot soiul și vinuri, și au fost foarte bine serviți.

Și când s-a înnoptat, după cină, au fost pregătite paturile pentru Amadis și Oriana într-un frumos alcov, de care v-am povestit în cartea a doua, mai bogat decât restul locuinței și despărțit de aceasta prin peretele de cristal; ei s-au culcat aici, împăratul și ceilalți cavaleri cu soțiile lor în alte odăi, căci erau multe și frumoase foarte și aici, potolindu-și dorințele arzătoare pentru care trecuseră prin multe înfruntări și primejdii, le-au făcut femei pe cele ce nu erau, iar cele ce erau au avut parte de tot atâtea bucurii cu preaiubiții lor soți.

• CAPITOLUL CXXVI •

Cum i-a adunat Urganda Necunoscuta pe toți acei regi și cavaleri câți se aflau în Insula Ferecată și însemnatele lucruri pe care le-a spus, trecute, prezente și viitoare și cum,

după aceea, a plecat

Istoria povestește că după ce s-au încheiat aceste mari serbări cu prilejul nunților din Insula Ferecată, Urganda Necunoscuta i-a rugat pe regi să poruncească să se adune toți cavalerii, doamnele și domnișoarele, pentru că voiește să le spună tuturor pricina și temeiul sosirii sale, iar ei au poruncit să se facă întocmai. Și când au fost toți adunați într-o sală mare a castelului, Urganda s-a așezat într-un capăt al sălii, ținându-i de mână pe cei doi paji ai săi, și când au tăcut cu toții, în așteptarea spuselor sale, a grăit astfel: „Domnii mei, am aflat, fără să mi se spună, de aceste mari serbări după atâta moarte și nenorocire prin care ați trecut și Dumnezeu mi-e martor că dacă aș fi putut îndrepta o parte sau tot acest rău, n-aș fi pregetat să o fac din toate puterile mele, oricât de mare ar fi fost truda; dar cum acel atotputernic Stăpân a îngăduit să se întâmple aceasta, prin marea lui bunăvoință, mi-a fost dat să aflu dar nu să și îndrept lucrurile, pentru că ceea ce rânduiește El, nimeni n-are puterea să schimbe fără ajutorul lui; și de vreme ce n-am putut înlătura răul, am hotărât să sporesc binele așa cum gândesc eu, dată fiind marea dragoste ce o port multora dintre domniile voastre, cum și voi îmi purtați mie, dar și pentru a vă dezvălui niște lucruri ce vi le-am spus mai înainte în chip tăinuit, așa cum obișnuiesc să o fac, și credeți-mă că v-am spus adevărul, așa cum ați mai auzit și altele de la mine”. Apoi s-a uitat la Oriana și a spus: „Buna mea doamnă și frumoasă mireasă, de bună seamă că vă amintiți cum, pe când mă aflam cu regele, tatăl vostru, și regina, mama voastră, în cetatea Fenusei și am dormit în patul vostru, m-ați rugat să vă spun ce avea să se petreacă și eu v-am rugat să nu-mi cereți asta; dar, cunoscându-vă dorința, v-am spus că leul din Insula Temută avea să iasă din vizuina sa și păzitorii voștri se vor speria de răgetele lui înfricoșătoare, iar el va pune stăpânire pe trupul vostru și își va potoli marea foame cu voi. Dezlegarea acestor vorbe este că soțul vostru, mai puternic și mai curajos decât orice leu, a pornit din această insulă, ce, pe bună dreptate, se poate numi Temută, cu multele-i peșteri și ascunzișuri, și cu puterea și strigătele sale de luptă, a nimicit și spulberat flota romanilor ce vă păzeau, care v-au lăsat în brațele lui puternice, iar el a pus stăpânire pe trupul vostru, cum au văzut toți, fără de care foamea lui turbată nu s-ar fi putut potoli și astâmpăra; acum veți recunoaște că v-am spus numai adevărul”. Apoi i-a zis lui Amadis: „Iar voi, viteze domn, vă veți da

seama limpede că e adevărat tot ce v-am spus atunci, cum că vă veți vărsa sângele pentru alții, când, în lupta cu Ardan Canileul cel Temut, vi l-ați vărsat pentru prietenii voștri regele Arban de Norgales și Angriote de Estravaus ce erau captivi, și că atunci când veți vedea spada voastră în mâna dușmanului, sfârtecându-vă carnea și oasele, tare veți dori s-o știți în fundul unui lac, unde să zacă pentru totdeauna; și care a fost răsplata pentru toate acestea? Bineînțeles că nu alta decât supărare și mare dușmănie, ce au dus la războiul pentru Insula Mongaza, purtat între voi și regele Lisuarte, insulă dobândită pe atunci de voi pentru el; și cum au văzut toți foarte limpede, acesta v-a fost câștigul, așa cum vă spusesem. Și ce v-am scris vouă, rege Lisuarte, mult virtuos, pe vremea când l-ați aflat pe preafrumosul cocon Esplandian, nepotul vostru, vânând cu leoaica, sunt sigură că vă amintiți; și din câte s-au întâmplat până acum vă veți da seama că am știut adevărul, și-anume, că va fi crescut de trei doici foarte diferite, cum au fost leoaica, oaia și femeia, ce i-au dat toate laptele lor, și că acest fecior va aduce pacea între voi și Amadis; și vă las pe domnia voastră și pe el să judecați câtă mânie, înverșunare și dușmănie a înlăturat din sufletele voastre gingășia și marea frumusețe și cum, datorită lui și a marii lui înțelepciuni, ați fost ajutat de Amadis la ceasul când nu mai așteptați alta decât moartea. Și dacă asemenea faptă a fost în stare să spulbere dușmănia și să aducă cu sine iubirea, îi las pe acești domni să judece, iar celelalte câte se vor mai întâmplă la vremea lor, așa cum v-am scris în carte, rămâne ca cei ce vor veni după noi să judece, după lucrurile trecute, dacă le-am știut dinainte pe cele viitoare. O altă profeție ce v-am făcut, mai însemnată decât toate celelalte, în care arătam tot ce se va întâmplă dacă o veți da pe fiica voastră romanilor, și toate nenorocirile și morțile cumplite ce vor urma, ce nu trebuie amintită în aceste zile când trebuie doar să ne bucurăm, căci v-ar întrista și v-ar amărî, o las deoparte, iar cei ce doresc, pot să vadă foarte limpede, în cartea a doua a acestei istorii că s-au petrecut toate câte le-am spus mai înainte”. Apoi i-a luat de mână pe frumoșii domnișori Talanque și Maneli cel Cumpătat, căci așa se numeau, și le-a vorbit lui don Galaor și regelui Cildadan: „Vitejii mei domni, dacă v-am făcut unele servicii și v-am ajutat să scăpați cu viață, sunt mulțumită de răsplata primită, căci, de vreme ce eu nu pot să zămislesc și să am urmași, îmi e de-ajuns gloria de a fi pricina zămislirii de către alte femei a acestor frumoși coconi pe care îi vedeți aici, și socot că nu

trebuie să aveți vreo îndoială că, dacă Dumnezeu le va îngădui să ajungă la vârstă de a fi cavaleri și vor izbuti să devină, vor săvârși atâtea isprăvi întru slujirea sa și apărarea adevărului și virtuții, încât, nu numai că vor fi iertate cele ce i-au adus pe lume împotriva poruncilor Sfintei Biserici, și eu, care am fost pricina, dar meritele și vrednicia lor vor fi atât de mari, că atât în lumea aceasta cât și, după aceea, în cealaltă, trupurile și sufletele lor vor avea parte de multă tihnă; dar cum faptele săvârșite de acești feciori oricât de multe aș înșira, nu s-ar mai sfârși, le las pentru vremea potrivită, când nu va fi prea târziu să le spun, dată fiind vârstă lor de-acum".

Apoi i-a spus lui Esplandian: „Tu, preafrumos și fericit cocon Esplandian, ce ai fost zămislit în marea vâlvătaie a iubirii celor de la care ai moștenit totul, fără să-ți lipsească nimic, deși vârsta ta fragedă ascunde încă mare parte din aceste virtuți, ia-i pe acest cocon Talanque, fiul lui don Galaor, și pe Maneli cel Cumpătat, fiul regelui Cildadan, și iubește-i atât pe unul cât și pe celălalt, fiindcă, deși datorită lor vei avea de purtat lupte primejdioase, în altele, când nimeni altul n-ar putea-o face, ei îți vor veni în ajutor; și îți las acest uriaș balaur ce m-a adus aici, căci înăuntrul lui vei afla închise și ascunse calul și armura cu care vei fi făcut cavaler chiar în pântecele lui, precum și alte lucruri nemaivăzute ce vor fi date la iveală când vei ajunge cavaler. Acest balaur îți va fi călăuză în prima ispravă când preacurajoasa-ți inimă va da dovada înaltei tale virtuți; el te va purta pe mare, prin grele furtuni și încercări, fără nicio primejdie, pe tine și pe mulți alții din slăvitu-ți neam, spre locurile unde, cu grele lupte și munci îi veți plăti Stăpânului lumii o parte din marile daruri primite de la El, și în multe locuri nu vei fi cunoscut decât sub numele de Cavalerul Marelui Balaur; și așa vei cutreiera multe zile, fără pic de odihnă, căci, pe lângă încercările primejdioase ce vor trece peste tine, sufletul tău va fi stăpânit și chinuit nespus de cea vestită prin cele șapte litere purpurii de pe partea stângă a pieptului tău, de îndată ce vor fi citite și tâlcul lor dezlegat; și acea flacără și arșiță a lor îi vor cuprinde ființa într-o vâlvătaie ce nu se va stinge până când marile stoluri de corbi ai mării nu vor trece dinspre răsărit peste valurile furioase, încolțindu-l atât de rău pe marele vultur, încât nu va cuteza să se ascundă nici măcar în cuibul lui de neatins, iar mândrul șoim, mai prețuit și mai frumos decât toate păsările de vânătoare nu va strânge pe mulți din neamul lui și alte păsări, din alte neamuri, și nu-i va veni în ajutor, semănând atâta moarte printre

corbii mării, că tot acel câmp se va acoperi de penele lor și mulți dintre ei vor fi sfârtecați de ghearele-i ascuțite, iar alții se vor îneca în apă, urmăriți de puternicul șoim și ai săi. Atunci, marele vultur îți va smulge bună parte din măruntaiele sale și le va lăsa în ghearele ascuțite ale apărătorului său, făcând să se potolească și să înceteze acea foame turbată ce îl chinuia de multă vreme, și, lăsându-l stăpân pe toți codrii și munții săi înalți, se va retrage în copacul din grădina sfântă. La acea vreme, acest mare balaur, venind sorocul hotărât de marea mea înțelepciune, se va scufunda în valurile mării, în fața tuturor, ca semn că de-atunci încolo pentru tine va fi mai bine să trăiești pe uscat decât pe mișcătoarele ape". După aceste vorbe, le-a spus regilor și cavalerilor: „Viteji domni, eu trebuie să plec acum în altă parte, de unde nu pot lipsi, dar când va veni vremea ca Esplandian să devină cavaler și vor fi făcuți cavaleri o dată cu el toți acești coconi, știu sigur că datorită unei întâmplări ascunsă vouă, se vor găsi adunați aici mulți dintre cei ce vă aflați acum și atunci voi sosi și eu și va avea loc marea serbare a cavalerilor neofiți; cu acel prilej vă voi spune lucruri uimitoare din cele ce se vor petrece în viitor. Și luați toți aminte ca niciunul dintre voi să nu aibă îndrăzneala de a se apropia de balaur până la întoarcerea mea, căci altminteri nici chiar lumea toată nu va izbuti să-l scape de la moarte; iar pentru că domnia voastră, seniore Amadis, îl aveți întemnițat aici pe acel răufăcător și pricinuitor de rele Arcalaus, ce își spune Vrăjitorul, care, cu știința lui ticăloasă n-a făcut niciodată decât rău, și v-ar putea pricinui necazuri, – luați aceste două inele, unul pentru voi și unul pentru Oriana, și atâta vreme cât le veți purta în deget, nu vă va putea face niciun rău nici vouă, nici celor din preajma voastră și nicio vrajă de-a lui nu va avea putere asupra voastră cât timp va fi captiv; și vă mai spun să nu-l ucideți, fiindcă prin moarte nu și-ar plăti fărădelegile săvârșite, ci să-l închideți într-o cușcă de fier, să fie văzut de toți și astfel să se stingă cu încetul de nenumărate ori, căci mult mai dureroasă este moartea ce lasă omul în viață, decât cea care îl ucide cu totul". Apoi le-a înmânat lui Amadis și Orianei inelele, care erau cele mai frumoase și mai ciudate ce s-au văzut vreodată. Amadis a spus: „Doamna mea, ce pot să fac pentru a răsplăti atâta cinste și bunăvoință din partea voastră?" „Nimic – a răspuns ea –, fiindcă tot ce am făcut și voi mai face de aici înainte mi-ați plătit în vremea când știința mea nu mi-a fost de folos și mi l-ați înapoiat pe acel preafrumos cavaler, ființa pe care o iubesc cel mai mult pe lume,

deși el îmi stă împotrivă, când i-ați învins prin puterea armelor pe cei patru cavaleri de la castelul de pe drumul pietruit și, apoi, pe stăpânul castelului, și l-ați făcut cavaler pe don Galaor, fratele vostru; și cum, prin această faptă mi-am redobândit viața, căci fără el n-aș fi putut trăi, câte zile îmi va mai hărăzi pe lumea asta Domnul atotputernic, voi munci întru sporirea gloriei voastre". Apoi a poruncit să-i fie adus calul și toți acei domni au petrecut-o până la țărmul mării unde o așteptau piticii cu barca. Și, luându-și rămas bun de la toți, s-a urcat în barcă și s-a întors la balaur; și s-a înălțat un fum atât de negru, că timp de patru zile cei din insulă n-au putut vedea ce se află în mijlocul acelei pâcle; dar după aceea, fumul s-a risipit și au zărit balaurul ca mai înainte, dar n-au aflat ce s-a întâmplat cu Urganda.

După aceasta, toți s-au întors în insulă și au continuat jocurile și marea petrecere prilejuite de acele nunți. Când totul s-a sfârșit, împăratul i-a cerut lui Amadis îngăduința să plece, căci, cu voia lui, dorea să se întoarcă în țară cu soția lui și să pună noi rânduieli în acea mare împărăție primită, după Dumnezeu, de la Amadis; și să-l însoțească și don Florestan, regele Sardiniei, ca să îi dea în stăpânire ținutul Calabriei, cum îi ceruse, spunându-i lui Amadis că va împărți totul cu el, ca un frate adevărat. Și așa a și făcut, că, după ce a ajuns acest Arquisil împărat al Romei, în împărăția sa, a fost primit de toți cu multă dragoste, și întotdeauna l-a avut alături pe acel curajos și viteaz cavaler don Florestan, rege al Sardiniei și principe al Calabriei, datorită căruia atât el cât și împărăția au prosperat și s-au acoperit de cinste, așa cum vă vom povesti mai departe. După ce și-a luat rămas bun de la Amadis, spunându-i că el și împărăția lui se supun vrerii și poruncilor sale, împăratul a plecat, luându-i cu el pe soția sa, pe care o iubea mai mult ca pe sine însuși, pe acel nobil și curajos don Florestan, pe care îl socotea, de asemenea, frate și pe preafrumoasa regină Sardamira, poruncind să fie luate trupurile împăratului Patin și al foarte viteazului cavaler Floyan, aflate la mănăstirea Luvaina, unde fuseseră duse din porunca regelui Lisuarte, și cel al prințului Salustanquidio, ce fusese așezat cu toată cinstea într-o capelă, din porunca lui Amadis, după ce acesta și tovarășii săi o aduseseră pe Oriana în Insula Ferecată, pentru a fi îngropați pe potriva rangului lor; la plecare, i-a luat cu el, de asemenea, și pe toți romanii ce fuseseră ținuți prizonieri în Insula Ferecată. Și, urcându-se pe corăbiile marii flote lăsată de împăratul Patin în portul Vindilisora și

sosită aici din porunca sa, s-au întors cu toții în împărăția lui.

Toți ceilalți regi și seniori au început pregătirile pentru a se întoarce în ținuturile lor. Dar, mai înainte de a pleca, au hotărât să rânduiască totul pentru ca acei cavaleri ce aveau să pornească la cucerirea ținuturilor Sansueñei, ale regelui Arabigo și a Insulei Adânci, să ducă această ispravă la capăt fără vreo piedică. Amadis a stat de vorbă cu regele Lisuarte, spunându-i că se teme că e necăjit datorită faptului că lipsește de atâta vreme din țara sa și, dacă e așa, îl roagă să nu mai zăbovească pentru el. Regele i-a răspuns că s-a odihnit cu mare plăcere acolo și nici vorbă să fie necăjit, dar că înțelept e să facă așa cum spune Amadis; și că de va fi nevoie de ajutorul lui la cucerirea acelor ținuturi, îi va ajuta din toată inima pe acei cavaleri. Amadis i-a mulțumit mult și i-a spus: „Cum seniorii acestor ținuturi sunt captivi, nu va fi nevoie de mai multă oaste decât cea rămasă aici cu regele Perion, stăpânul meu, dar de ne va face trebuință ajutorul vostru, îl vom primi ca din partea unui stăpân pe care toți suntem datori să îl slujim și în numele căruia vom cuceri acele pământuri”. Regele i-a răspuns că dacă asta e părerea lui, va pleca cât mai grabnic, dar, mai înainte, a poruncit să se strângă toți cei aflați acolo, domni și doamne, în marea sală a castelului, fiindcă vrea să le vorbească. Când s-au adunat toți, regele Lisuarte i-a spus regelui Cildadan: „Marea voastră credință, care m-a salvat de multe primejdii și necazuri până acum, mă chinuie și mă amărăște, pentru că nu știu cum aș putea izbuti să o răsplătesc; și de-ar fi să vă dau o răsplată pe potriva marilor voastre merite, în zadar aș căuta-o, căci nu e cu putință de aflat, dar mărginindu-mă la ce îmi stă în puteri și este posibil, vă spun că așa cum nobila voastră persoană a trecut prin grele încercări întru slujirea mea, tot astfel, eu, cu tot ce se află sub stăpânirea mea sunt gata, din toată inima, să împlinesc ceea ce poate fi întru, cinstirea voastră, nemaisocotindu-vă, de azi înainte, vasal și supus puterii mele, cum ați fost datorită soartei voastre potrivnice, astfel ca tot ce ați făcut până acum din datorie, de acum înainte să faceți nesilit și din plăcere, cum se întâmplă între frați buni”. Regele Cildadan a răspuns: „Dacă pentru aceste vorbe trebuie să vă mulțumesc ori nu, îi las să judece pe cei ce, datorită vreunei împrejurări potrivnice au fost nevoiți să se supună mai mult voinței altuia decât propriei lor voințe, pricină pentru care întotdeauna au avut parte de mâhnire și suspine; și puteți fi sigur, domnule, că voința pe care ați stăpânit-o până acum prin forță și fără dragoste, de

aici înainte vă va sluji în tot ce vă va fi pe plac cu dragoste, oaste mai numeroasă și mai multă supunere și respect; și să așteptăm vremea când faptele vor putea dovedi aceasta". Toți acei mari seniori au prețuit foarte cele spuse de regele Lisuarte și i-au adus multe laude; dar cel mai bucuros a fost don Cuadragante, care nu se gândea la nimic altceva decât la acea supărare și nenorocire atât de mare ce loviseră regatul de unde era de fel și cum ar putea acesta, atât de slăvit și stăpân pe alte regate, în vremuri trecute, să scape de această cumplită și rușinoasă înrobire. Regele Lisuarte l-a întrebat pe regele Cildadan ce are de gând să facă, fiindcă el se hotărâse să se întoarcă în țara sa. Regele Cildadan i-a răspuns că dacă n-are nimic împotrivă, ar rămâne acolo pentru a rândui plecarea unchiului său, don Cuadragante, spre ținutul Sansueña pentru a-l cuceri, și că de va fi nevoie, va merge și el cu don Cuadragante. Regele i-a spus că a grăit înțelepțește, că îi e pe plac aceasta și că dacă va avea nevoie de oastea sa, îi va trimite pe dată ajutoare. Regele Cildadan i-a mulțumit mult și i-a răspuns că socotește a fi de ajuns oastea ce va pleca de-acolo, de vreme ce Barsinan este captiv.

După aceasta, regele Lisuarte a plecat cu oamenii săi. Amadis și Oriana l-au însoțit cale de o zi, deși el nu voise, după care s-au întors să rânduiască cele ce ați auzit, după cum urmează: dat fiind că regatul lui Arabigo se învecina cu ținutul Sansueñei, s-a hotărât ca don Cuadragante și don Bruneo să plece împreună și să înceapă prin a cuceri ținuturile mai lesne de încins și mai puțin apărate, căci apoi, restul va fi mai ușor de dobândit. Don Galaor a spus că vrea să plece împreună cu vărul său, Dragonis, că, în curând, va putea îmbrăca armura, și dorește să-l ajute cu cât mai mulți oameni din regatul său să cucerească acea Insulă Adâncă; don Galvanes a spus că vrea să plece și el cu ei, căci ar putea aduce un număr bun de luptători din Insula Mongaza.

O dată această hotărâre luată, don Galaor a plecat spre țara sa cu acea preafrumoasă regină Briolanja, soția sa, însoțiți de Dragonis, don Galvanes și Madasima, pentru a pregăti cât mai grabnic cu putință acea călătorie.

Agrajes, deși a fost rugat stăruitor să rămână cu Amadis în Insula Ferecată, nu s-a lăsat înduplecat și a spus că îl însoțește cu oastea tatălui său, regele, pe don Bruneo și că nu îl va părăsi până nu îl va vedea înscăunat rege și în pace; și așa a făcut.

Don Brian de Monjaste, don Cuadragante și toți ceilalți cavaleri

câți se aflau acolo, dar mai cu osebire acel viteaz și curajos Angriote de Estravaus, pe care Amadis, cu toate rugămințile de a se duce să se odihnească în ținutul său, nu l-a putut face să nu plece cu don Bruneo de Bonamar, toți acești cavaleri deci, cu armuri noi și inimi curajoase, însoțiți de oștenii din Spania, Scoția, Irlanda, cei ai marchizului de Troque, tatăl lui don Bruneo, cei din Gaula și cei ai regelui Boemiei, precum și de alte oști ce le-au sosit în ajutor din alte locuri, au plecat cu o flotă mare, rugându-l mult cu toții pe Grasandor să rămână acolo să-i țină tovărășie lui Amadis; acesta, deși voia să facă și el acea călătorie, a rămas împotriva voinței lui, și nici el, nici Amadis n-au stat de pomană, că deseori au pornit la drum de-ndată ce li se cerea și au săvârșit măreațe fapte de arme, îndreptând multe silnicii și jigniri suferite de doamne, domnișoare și alți oameni ce nu se puteau apăra cu propriile lor forțe, așa cum vă va povesti istoria noastră mai la vale.

Regele Cildadan, cum îl iubea mult pe don Cuadragante, a stăruit cât a putut să plece cu acesta, dar el nu s-a învoit cu niciun chip, ci l-a rugat ca, în numele dragostei ce-i poartă, să se întoarcă pe dată în regatul său, pentru a o bucura și mângâia pe regină, soția sa, și pe toți supușii săi cu veștile cele bune, căci putea spune, pe bună dreptate că, dacă făcându-și pe deplin datoria, își pierduse libertatea, împlinind cu cinste ce era dator să facă, așa cum făgăduise și jurase, acum o redobândise.

Gastiles, nepotul împăratului de la Constantinopol, își trimisese toată oastea acasă cu marchizul Saluder, iar el rămăsese să vadă cum se va sfârși totul, ca să-i poată istorisi împăratului, stăpânul său, întreaga poveste de-a fir a păr; și văzând aceste pregătiri, a stat de vorbă cu Amadis și i-a spus că îi pare tare rău că nu mai are oșteni să-i poată ajuta pe acei cavaleri în călătoria lor, dar că dacă Amadis socotește că e bine, ar pleca el însuși cu ei, împreună cu cei câțiva cavaleri ce îl însoțeau. Amadis i-a răspuns: „Domnul meu, e de-ajuns câte ați făcut, că datorită unchiului vostru și vouă am dobândit atâta cinste cum vedeți; și deie Domnul, în bunătatea sa, să am putința să vă slujesc și eu la rândul meu, așa că, domnule, plecați și sărutați-i mâinile din partea mea unchiului vostru și spuneți-i că tot ce am câștigat în aceste bătălii, el a câștigat și întotdeauna îi va aparține lui ori celui căruia va porunci să-i fie dat; de asemenea, vă mai rog să sărutați pentru mine mâinile preafrumoasei Leonorina și ale reginei Menoresa și să le spuneți că îmi voi ține făgăduiala și le voi trimite

un cavaler din neamul meu, să le slujească așa cum se cuvine". „De asta sunt sigur – a zis Gastiles –, căci sunteți atâția, încât ați putea sluji întreaga omenire". Cu aceste vorbe și-a luat rămas bun și s-a urcat pe corabia sa, iar noi nu vom mai pomeni de el până la vremea cuvenită.

După ce s-a rânduit și pregătit totul cum ați auzit, marea flotă a ieșit din port și a pornit pe mare cu toți acei cavaleri, plini de curaj, așa cum îi arătaseră de obicei inimile lor neclintite în toate înfruntările. Amadis a rămas în Insula Ferecată cu Grasandor să-i țină tovărășie, cum am mai spus, iar alături de Oriana au rămas Mabilia, Melicia și Grasinda, rugându-se lui Dumnezeu să-i ajute pe soții lor. Regele Perion și regina Elisena, soția lui, s-au întors în Gaula, iar Esplandian și ceilalți coconi au rămas cu Amadis, așteptând vremea să devină cavaleri și pe Urganda Necunoscuta, ce avea să rânduiască asta, așa cum făgăduise și spusese; dar acum istoria nu mai vorbește despre cavalerii care porniseră să cucerească acele ținuturi și despre toate celelalte, pentru a povesti ce i s-a întâmplat lui Amadis după o vreme petrecută în Insula Ferecată.

• CAPITOLUL CXXVII •

Cum a plecat Amadis singur la drum cu doamna ce sosise pe mare ca să răzbune moartea cavalerului ucis pe care îl ducea pe corabie, și ce s-a întâmplat în acea călătorie

Așa cum ați auzit, Amadis a rămas în Insula Ferecată cu doamna sa, Oriana, în cea mai mare desfătare și plăcere de care s-a bucurat vreodată un cavaler, și n-ar fi vrut să părăsească această viață nici de ar fi fost făcut stăpânul lumii, căci așa cum pe vremea când era departe de doamna și stăpâna sa, suferințele, durerile și tristețile inimii sale împătimite îl chinuiau cum nu se poate și nu afla niciunde leac ori odihnă, tot astfel se schimbau pe de-a-ntregul lucrurile când era lângă ea și privea marea ei frumusețe ce n-avea pereche; astfel că uitase de toate câte se petrecuseră înainte și nu se mai gândea decât la fericirea în care trăia acum. Dar cum în cele trecătoare ale acestei lumi nu există și nu se poate afla nimic desăvârșit, fiindcă Dumnezeu a voit să le rânduiască astfel încât atunci când socotim că ne-am împlinit toate dorințele, pe dată suntem chinuiți de altele la fel ori chiar mai mari poate, după o vreme petrecută astfel, Amadis a devenit iarăși cei dinainte și, dându-și seama că își atinsese țelul și nu mai are nicio piedică în cale, a început să-și amintească de viața lui din trecut când dobândise atâta cinste și glorie prin faptele sale de arme și să cugete că, ducând multă vreme această viață, faima lui s-ar putea întuneca și împuțina, astfel că se frământa foarte, neștiind ce să facă; în câteva rânduri i-a vorbit cu multă smerenie Orianei, doamna sa, rugând-o foarte fierbinte să-i îngăduie să plece de-acolo undeva unde gândea că ar fi nevoie de ajutorul lui, dar ea, știindu-se în insula acea departe de tatăl și mama ei și de tot ce îi era cunoscut, fără altă mângâiere și tovărășie decât el pentru a-i potoli dorul, nu voia cu niciun preț să îl lase, ba dimpotrivă, mereu îl ruga cu lacrimi fierbinți să-i îngăduie trupului său să se odihnească după muncile prin care trecuse până atunci și să-și amintească de prietenii săi ce plecaseră și îi amenință primejdii atât de mari pe ei și oamenii lor în luptele pentru cucerirea acelor pământuri și că, de vor păți vreun necaz, de aici, le va putea veni în ajutor mult mai bine decât din alte locuri; cu asemenea vorbe și alte multe dovezi de mare iubire se

străduia Oriana să îl țină pe ioc.

Dar așa cum v-am spus de multe ori de-a lungul acestei mari istorii că sufletul acestui cavaler se aprinsese din copilărie la acel mare foc al iubirii, cum se îndrăgostise de ea din prima zi când o văzuse, fiind totodată cuprins de o mare teamă de a nu o supăra în niciun chip, nici de a-i călca porunca, orice i s-ar fi întâmplat, deși dorința lui de-a pleca era mare, rămăsese acolo fără prea multă greutate. Și hotărât fiind să facă ce îi poruncește doamna sa, Amadis cu Grasandor au chibzuit ca, până o fi să primească vești de la cei porniți în călătorie, să plece la vânătoare în pădure, ca să mai facă puțină mișcare; așa că au pregătit totul pe dată și, însoțiți de hăitași și copoi au părăsit insula, căci așa cum v-am mai spus în cartea aceasta, în vecinătate se aflau codrii și luncile cele mai bogate în urși, mistreți, cerbi și alte multe fiare, precum și păsări de apă din câte se puteau afla; așa că vânau din belșug, iar noaptea veneau să se culce în insulă, spre marea plăcere a lor și a soațelor lor; așa și-au dus traiul o bucată de vreme.

Și așa s-a întâmplat că, într-o zi, pe când Amadis stătea la pândă la poalele muntelui, aproape de țărmul mării, așteptând să se ivească vreun mistreț ori o altă sălbăticiune, ținând în lesă un foarte frumos câine pe care îl iubea mult, a privit spre mare și a zărit în depărtare o barcă ce venea spre el; și când barca s-a mai apropiat, a văzut o femeie și un bărbat ce vâslea; și fiindcă i s-a părut ceva ciudat, a părăsit locul de pândă unde stătea și a pornit-o cu câinele pe coastă în jos, strecurându-se printre tufișuri dese, fără să fie zărit de niciunul dintre însoțitorii săi; și când a ajuns la țărm, a văzut că doamna și bărbatul ce venea cu ea scoteau din barcă târâș trupul unui cavaler mort, îmbrăcat în armură din cap până-n picioare, pe care l-au întins pe pământ cu scutul lângă el. Amadis s-a apropiat de ei și a întrebat: „Doamnă, cine e acest cavaler și cine l-a ucis?” Doamna a întors capul și, cu toate că Amadis era în straie de vânătoare, cum umblă de obicei cavalerii în asemenea împrejurări, și-a dat seama pe dată că e el și a început să-și smulgă straiele și vălurile în semn de mare jale și a spus: „Oh, senioare Amadis, ajutați-o pe această nefericită și întristată femeie în numele datoriei voastre de cavaler și pentru mâinile acestea ce v-au scos din pântecele mamei voastre și au construit cufărașul în care ați fost aruncat în mare pentru ca viața celei ce v-a născut să fie salvată; ajutați-mă, domnule, în această mare amărăciune ce m-a lovit, de vreme ce ați venit pe lumea asta

pentru a-i ajuta pe cei nefericiți și nedreptățiți!” Amadis s-a înduioșat foarte de femeie și, când a auzit aceste vorbe, s-a uitat mai bine la ea și a recunoscut-o pe dată pe Darioleta, cea care stătuse cu mama lui, regina, pe vremea când era grea și născuse, ceea ce a făcut să-i sporească mila pentru ea; și, apropiindu-se de ea și luându-i mâinile din părul în mare parte alb, a întrebat-o de ce plânge așa și își smulge astfel părul, rugând-o să-i spună pe dată, că el nu va pregeta să-și pună viața în primejdie de moarte pentru a o ajuta în marea-i nenorocire. Doamna, când, a auzit aceasta, a îngenunchiat în fața lui și a vrut să-i sărute mâinile, dar el nu i-a îngăduit și, atunci, ea i-a spus: „Atunci, domnule, trebuie ca, fără să vă mai duceți undeva unde vi s-ar putea ridica o piedică în cale, să vă urcați pe dată cu mine în barcă și eu o să vă călăuzesc spre locul unde suferința mea poate fi lecuită, iar pe drum o să vă povestesc nenorocirea mea”. Amadis, văzând-o atât de întristată și nefericită, a fost convins că doamna trecuse printr-o grea încercare și cum era lipsit de arme, având doar viteaza lui spadă și se temea că, dacă va trimite după ele, Oriana îl va împiedica să plece cu acea doamnă, a hotărât să îmbrace armura cavalerului mort, ceea ce a și făcut pe dată, căci i-a poruncit vâslașului să scoată armura mortului și a îmbrăcat-o el; apoi a urcat iute în barcă împreună cu Darioleta și, pe când dădeau să se îndepărteze de țărm, s-a ivit, din întâmplare unul din vânătorii din ceata lui, ce urmărea un cerb rănit, care se ascunsese în locurile acelea, unde tufișurile erau mai dese; Amadis, văzându-l, l-a strigat și i-a zis: „Spune-i lui Grasandor că plec cu această doamnă ce a sosit acum aici și că îi cer iertare, dar marea nenorocire și graba ei nu îmi îngăduie să mă văd cu el și să-i vorbesc; mai spune-i că îl rog să îl îngroape pe acest cavaler și, să dobândească iertarea Orianei, doamna mea, fiindcă plec în această călătorie fără voia ei; și să creadă că n-am putut face alta fără să mă acopăr de mare rușine”. Și după ce i-a spus asta, barca s-a îndepărtat de țărm în cea mai mare grabă cu putință și au mers ei așa toată ziua și toată noaptea pe drumul pe care venise doamna. În acest răstimp, Amadis a rugat-o pe doamnă să-i spună care îi este necazul și nenorocirea, de are atâta nevoie de ajutorul lui, iar ea, plângând amarnic, i-a răspuns astfel: „Domnul meu, aflați că pe când regina, mama voastră, a plecat din Gaula spre insula voastră, pentru nunțile voastre și ale fraților voștri, a trimis solie soțului meu și mie în Mica Bretanie, unde suntem guvernatori din porunca ei, cerându-ne ca, de îndată ce primim

cartea ei, să pornim pe urmele lor în Insula Ferecată, fiindcă nu e temei să nu luăm parte la asemenea serbări; și asta mai mult datorită marii dragoste pe care ne-o poartă, decât meritelor noastre. Și primind această poruncă, soțul meu, acel nefericit fiu al meu, lăsat de noi mort, acolo pe țărm, a cărui armură o purtați, și eu am pornit pe dată la drum, cu numeroși slujitori, pe o corabie destul de mare; și am călătorit cu vânt prielnic, dar soarta noastră potrivnică a făcut să se schimbe vremea, astfel că ne-am abătut mult de la drumul nostru și, la capătul a două luni și a multor primejdii datorate acelei furtuni, tăria vântului ne-a azvârlit, într-o noapte, pe Insula Turnului Roșu, al cărei senior este un uriaș numit Balan, mai viteaz și mai puternic decât toți uriașii din insule; și de cum am ajuns în port, fără să știm unde acostasem, cât timp ne-am oprit acolo să ne adăpostim, pe dată am fost înconjurați de corăbii ale locuitorilor din insulă, astfel că, am fost luați toți prizonieri și ținuți acolo până dimineața, când ne-au dus în fața uriașului; acesta, când ne-a văzut, a întrebat dacă printre noi se află vreun cavaler. Soțul meu i-a răspuns că el e cavaler, ca și fiul lui, ce se află alături de el. «Atunci – a zis uriașul –, trebuie să aflați obiceiul insulei.» «Care este?», a întrebat soțul meu. «Trebuie să vă luptați cu mine pe rând și dacă unul dintre voi îmi va ține piept o oră, veți fi liberi voi și toată suita voastră, iar de veți fi învinși în această oră, veți rămâne captivii mei; așa că aveți o speranță de a scăpa, dacă vă veți încerca puterile ca niște viteji, dar dacă, din întâmplare, lașitatea voastră e atât de mare încât nu vă îngăduie să primiți riscul acestei lupte, veți fi azvârliți într-o temniță cruntă, unde veți îndura mari chinuri, drept pedeapsă că faceți parte din ordinul cavaleresc, dar prețuiți mai mult viața decât cinstea și jurământul vostru de cavaler. Acum că ați aflat, alegeți ce vă e mai mult pe plac.» Soțul meu i-a răspuns: «Primim lupta, căci în zadar am purta arme, dacă de frica unei primejdii nu le-am folosi în scopul pentru care au fost hărăzite; dar de vom fi învingători ce siguranță avem că va fi respectată legea de care vorbiți?» «Niciuna – a zis uriașul – în afară de cuvântul meu pe care, nici la bine, nici la rău, nu-l voi călca niciodată de bună voie și m-aș lăsa mai curând călcat eu în picioare; și la fel l-am pus să jure pe fiul meu, ce se află aici, și pe toți slujitorii și vasalii mei.» «Așa să ne-ajute Dumnezeu! – a spus soțul meu. Porunciți să ni se dea caii și armele mie și feciorului meu și pregătiți-vă de luptă.» «Așa vom face îndată», a spus uriașul. Și și-au îmbrăcat armurile și ei și uriașul și au încălecat într-un loc întins,

înconjurat de stânci, aflat la intrarea în castel, care e foarte puternic. Atunci, fiul meu cel fără de noroc s-a rugat atât de mult de taică-su, încât acesta, deși cu inima strânsă, l-a lăsat pe el să se înfrunte primul cu uriașul; acesta l-a lovit atât de tare, încât și el și calul s-au prăbușit groaznic la pământ și și-au pierdut viața în aceeași clipă și om și animal. Soțul meu s-a năpustit spre uriaș și l-a izbit în scut, dar parcă ar fi lovit cu lancea într-un turn; uriașul s-a apropiat de el și l-a apucat atât de zdravăn de un braț, încât cu toate că e înzestrat cu destulă forță, pe potriva trupului voinic și a anilor săi, l-a smuls din șa de parcă ar fi fost un copil. După asta, a poruncit ca fiul meu să fie lăsat acolo pe câmp, iar pe soțul meu, pe mine și pe o fată a noastră, pe care o luasem să o slujească pe Melicia, sora voastră, ne-a dus sus la castel, în vreme ce pe slujitorii noștri i-a azvârlit într-o temniță. Când am văzut toate acestea, am început să urlu ca o femeie ieșită din minți, cum eram în clipele acelea, și să spun; «Oh, rege Perion al Gaulei, de ce nu ești aici tu ori vreunul dintre feciorii tăi, căci cu tine sau cu oricare dintre ei n-aș mai duce grijă că nu scap de această mare nenorocire!» Când uriașul a auzit asta, a spus: «De unde îl cunoști tu pe acest rege? Nu cumva e tatăl unui cavaler ce se numește Amadis de Gaula?» «Ba da – am răspuns eu –, și de s-ar afla unul dintre ei aici, n-ați mai fi în stare să îmi faceți niciun rău, fiindcă ei m-ar ocroti, căci mi-am petrecut toată viața slujindu-i.» «Dacă ai atâta încredere în ei – a zis el –, am să-ți îngădui să-l chemi pe care din ei dorești, dar mai mult m-aș bucura să fie Amadis, cel atât de vestit în toată lumea, pentru că acesta l-a ucis pe tatăl meu, Madanfabul, în bătălia dintre regele Cildadan și regele Lisuarte, când îl smulsese din șa chiar pe regele Lisuarte și îl purta sub braț spre corăbii; atunci, acest Amadis, care pe vremea aceea își spunea Frumosul întunecat, l-a urmărit și, cu toate că a izbutit să-l pălească pe tatăl meu, fără ca el să-l vadă și să se ferească, pentru a-și apăra seniorul și pe cei din tabăra lui, nu trebuie să socotim această faptă o dovadă de mare curaj și vitejie și nicio mare rușine pentru tatăl meu; așa că dacă vrei să te apere acest cavaler atât de vestit, pe care l-ai slujit așa de mult, ia barca aceea, eu îți voi da un vâslaș, și pleacă în căutarea lui; și pentru a-i ațâța mai tare mânia și dorința de răzbunare, îl vei lua cu tine și pe fiul tău mort, așa îmbrăcat în armură; iar dacă te iubește așa cum gândești și este atât de curajos pe cât spune toată lumea, văzându-ți marea durere, nu va șovăi să vină aici.» Când am auzit asta, i-am zis: «Dacă fac ce spui și îl aduc aici în

insula ta pe acest cavaler, de unde știu că îți vei ține cuvântul?» «De asta – a spus el – să n-ai grijă și nici el să n-aibă, că deși am eu alte cusururi, că sunt rău și trufaș, cuvântul mi l-am respectat și mi-l voi respecta toată viața și mai degrabă aș muri decât să nu-mi țin făgăduielile; și îți promit că voi face la fel indiferent ce cavaler va veni cu tine, dar mai cu seamă dacă e vorba de Amadis de Gaula, ce nu va avea a se teme decât de persoana mea.» Și-atunci, domnule, auzind vorbele uriașului și văzându-i pe fiul meu mort, iar pe soțul și stăpânul meu și pe fiica mea captivi, cu toți slujitorii noștri, m-am încumetat să vin cum ați văzut, punându-mi nădejdea în Domnul Dumnezeul nostru și în soarta voastră bună că voi fi răzbunată împotriva cruzimii diavolului ce săvârșește atâtea împotriva Celui de Sus și a acelui trădător, întru marea voastră slavă". Amadis, după ce a ascultat toată povestea tare s-a mai amărât din pricina nenorocirii acelei doamne, care era foarte iubită de tatăl lui, regele Perion, și de mama lui, regina, precum și de toți ceilalți și era socotită printre doamnele ca ea una dintre cele mai bune din lume, cugetând, de asemenea, că încercarea va fi grea, nu atât datorită luptei primejdioase, dată fiind faima acelui Balan, cât pentru că trebuia să ajungă pe insulă, printre oameni unde se cerea să fie foarte măsurat; dar, încredințându-și întreaga soartă acelui Stăpân atotputernic peste toți și înduioșându-se foarte de soțul acelei doamne și de ea, care nu înceta cu plânsul, izgonind orice teamă, a îmbărbătat-o cu mult curaj, spunându-i că, foarte curând, va fi răzbunată pentru pierderea ei, dacă Domnul va vrea să ducă el la bun sfârșit această ispravă.

Și așa cum auziți, au mers ei două zile și două nopți și, în zorii celei de-a treia, au zărit în stânga lor o insulă mică, având un castel ce părea foarte înalt. Amadis l-a întrebat pe marinar dacă știe a cui este acea insulă. El i-a răspuns că e a regelui Cildadan și se numește Insula Prințului. „Atunci, du-ne acolo – a spus Amadis –, să luăm ceva merinde cu noi, că nu se știe ce s-o mai întâmpla". Atunci, marinarul a cârmit barca și, în scurt timp, au ajuns la insulă; iar când au atins poalele stâncii, au văzut un cavaler ce cobora la vale și care, când s-a apropiat de ei, le-a dat bineț și l-a întrebat pe Amadis cine este. Ei i-au răspuns la salut și Amadis i-a spus: „Eu sunt un cavaler din Insula Ferecată și am venit să-i fac dreptate acestei doamne, cu voia lui Dumnezeu, căci mare silnicie a suferit și nu departe de-aici, în altă insulă", „În ce insulă", a întrebat cavalerul. „În Insula Turnului Roșu", a răspuns Amadis. „Și cine i-a făcut această

nedreptate?”, a întrebat cavalerul. Amadis a răspuns: „Balan, uriașul, ce mi s-a spus că e stăpânul acelei insule”. „Și cum îi veți face dreptate domnia voastră, singur?” „O să mă lupt cu el – a zis Amadis – și o să-i frâng trufia prin care a jignit-o pe această doamnă și pe mulți alții ce nu meritau așa ceva”. Cavalerul a început să râdă oarecum disprețuitor și a spus: „Domnule cavaler din Insula Ferecată, nu vă lăsați stăpânit de marea nebunie de a vrea de bună voie să-l întâlniți pe cel de care fuge toată lumea, căci și de-ar sosi stăpânul insulei de unde veniți, Amadis de Gaula, și cei doi frați ai săi, don Galaor și don Florestan, ce astăzi sunt floarea și fruntea tuturor cavalerilor de pe pământ, și s-ar lupta toți trei cu acest Balan, cei ce îl cunosc ar socoti că săvârșesc o mare nebunie. De aceea vă sfătuiesc să nu porniți într-acolo, fiindcă mi-ar părea rău să vă văd învins și vătămat, știindu-vă cavaler și prieten al celor atât de iubiți și prețuiți de regele Cildadan, stăpânul meu, căci mi s-a spus că el și regele Lisuarte s-au împăcat de-acum cu Amadis, dar nu știu în ce fel, ci doar că între ei domnește o mare dragoste și înțelegere; și dacă urmați calea pe care ați pornit, nu înseamnă altceva decât a vă îndrepta cu bună știință spre moarte”. Amadis i-a răspuns: „Moartea și viața sunt în mâna Celui de Sus, iar aceia dintre noi ce vor să fie slăviți trebuie să înfrunte primejdii și să săvârșească fapte pe care ceilalți nu se încumetă a le face; și nu spun asta fiindcă mă socotesc dintre aceia, ci pentru că doresc să ajung așa, și de aceea vă rog, domnule cavaler, să nu mă înfricoșați mai mult decât sunt și nu sunt puțin. Și vă mai rog, de binevoiți, să ne ajutați cu niscaiva merinde, să ne putem ține de-o fi să avem vreun necaz”. „O voi face cu mare plăcere – a spus cavalerul din insulă –, ba mai mult, ca să văd o faptă atât de deosebită, vreau să vă întovărășesc până ce soarta voastră, bună ori rea, va pune capăt luptei cu acel uriaș”.

• CAPITOLUL CXXVIII •

Cum se îndrepta Amadis cu acea doamnă spre insula uriașului numit Balan, însoțit de cavalerul guvernator al Insulei Prințului

Cavalerul de care vorbește istoria noastră a poruncit să se aducă merinde, câte a socotit el de cuviință și, așa, fără armură, cum era, s-a urcat într-o barcă având mai mulți vâslași, și au plecat împreună

din portul acela spre insula lui Balan. Și pe când pluteau pe mare, cavalerul l-a întrebat pe Amadis dacă îl cunoaște pe regele Cildadan. Amadis i-a răspuns că îl cunoaște, că îl întâlnise de multe ori și îi văzuse marile isprăvi cavalerești în bătăliile purtate de regele Lisuarte cu Amadis și că poate spune fără greș că este unul dintre cei mai curajoși și mai viteji regi din lume. „Așa este, într-adevăr – a spus cavalerul din Insula Prințului –, dar soarta-i potrivnică s-a arătat mai dușmănoasă cu el decât a fost vreodată cu orice alt om de pe lume care prețuiește cât el, căci l-a făcut supus și vasal al regelui Lisuarte, deși un asemenea rege e făcut mai mult să poruncească și să fie stăpân, decât să fie supus și vasal". „A scăpat de acest jug – a zis Amadis –, căci marele curaj al inimii sale și vitejia sa au îndepărtat această povară de care nu era vinovat de pe umerii măreției sale". „Cum ați aflat asta, cavalere?" „Domnule – a spus el –, am aflat-o, fiind de față". Și i-a povestit ce făcuse regele Lisuarte pentru a-l răsplăti pe regele Cildadan, așa cum v-am istorisit în această carte. Când a auzit asta, cavalerul a îngenuncheat în barcă și a spus: „Doamne Dumnezeule, binecuvântat să fii de-a pururea, fiindcă ai binevoit să-i dai acestui rege ceea ce merită marea lui virtute și noblețe". Amadis l-a întrebat: „Dar spuneți-mi, domnule, îl cunoașteți pe Balan?" „Foarte bine", a răspuns celălalt. „Mult vă rog, dacă vă e pe plac, de vreme ce nu avem a vorbi despre altele, să-mi spuneți ce știți despre el, mai cu seamă ce se cuvine să știu despre persoana lui". „Așa voi face – a zis cavalerul – și întâmplarea face că nu veți găsi un altul să vă poată spune atâtea despre el. Aflați că acest Balan este feciorul acelui brav Madanfabul, uriașul ucis de Amadis de Gaula, pe când se numea Frumosul Întunecat, în bătălia celor o sută de cavaleri ai regelui Cildadan cu cei o sută ai regelui Lisuarte, în care au pierit și alți mulți uriași și cavaleri voinici din neamul lor, ce stăpâneau prin părțile astea multe insule foarte bogate; aceștia, din mare dragoste și prietenie pentru regele Cildadan, stăpânul meu, au vrut să-l slujească în luptă și aproape toți au pierit; iar acest Balan de care mă întrebați era foarte tânăr când a murit taică-su și a moștenit această insulă, cea mai îmbelșugată dintre toate, cu fructe de tot soiul și toate mirodeniile cele mai prețuite și mai scumpe din lume; din această pricină, mulți negustători trăiesc acolo și o mulțime vin fără teamă din alte locuri, ceea ce îi aduce uriașului foarte mari câștiguri; și să știți că după ce a devenit cavaler, acest Balan s-a dovedit mai presus decât taică-su întru curaj și vitejie, iar firea și

purtările lui, de care voiați să aflați, sunt foarte diferite și cu totul altfel de cele ale altor uriași, ce, de felul lor sunt trufași și vicleni; acesta nu e așa, ci dimpotrivă, e foarte potolit și foarte drept în tot ceea ce face, încât e de mirare că un om ce se trage din asemenea stirpe poate fi atât de diferit ca fire de ceilalți; și toți socotesc că asta e din pricina maică-sii, sora Gromadazei, țiganca cea afurisită, femeia lui Famongomadan de la Lacul care fierbe, nu știu dacă ați auzit de ea; căci așa cum a întrecut-o cu mult în frumusețe pe soră-sa, Gromadaza, și pe multe alte femei frumoase din vremea ei, tot astfel a fost foarte deosebită prin felul ei bun de a se purta, una fiind foarte crudă și prea iute la mânie, iar cealaltă blândă și supusă virtuții și smereniei; și așa cum femeile ce sunt urâte și au trăsături mai mult bărbătești decât femeiești se dovedesc mai trufașe și mai necruțătoare decât bărbații, ce trebuie să fie așa prin natura lor, cele frumoase, ce sunt înzestrate cu însușirile proprii femeilor sunt opuse primelor, firea fiindu-le pe potriva glasului gingaș, al pielii albe și mătăsoase, al marii frumuseți a chipului, făcându-le să fie cumpătate și lipsite în mare parte de cruzime, așa cum este această uriețiță, soția lui Madanfabul și mama lui Balan, de la care fiul său a moștenit firea aceasta blândă și potolită. Numele ei este Madasima și datorită ei i s-a dat același nume și unei frumoase fete a lui Famongomadan, care s-a căsătorit cu un cavaler ce se numește don Galvanes, bărbat de stirpe foarte aleasă; și toți câți o cunosc zic că și ea are o fire foarte nobilă și se poartă cu toată lumea cu multă blândețe. Acum vreau să aflați cum de știu tot ce v-am spus și încă multe altele despre neamul uriețesc. Să știți că eu sunt guvernatorul Insulei Prințului, unde m-ați întâlnit, de când regele Cildadan era prinț și stăpânea insula, fără să aibă alte avuții; și mai mult datorită marelui său curaj și purtărilor sale alese, decât rangului său, a trimis soli în regatul Irlandei să o ia de soție pe fiica regelui Abies, care moștenise regatul după ce Abies a fost omorât de Amadis de Gaula; pe mine m-a lăsat în continuare guvernator al insulei și, cum trăiesc printre acești uriași, care îi poartă toți o mare dragoste regelui, stăpânul meu, am deseori de-a face cu ei și știu că fiii uriașilor ce au muri în bătălia de care v-am pomenit, acum bărbați în toată firea, nutresc marea dorință de a răzbuna moartea taților și rudelor lor, dacă ar avea un temei pentru asta”.

Amadis, după ce a ascultat aceste vorbe, a spus: „Bunule domn, mi-a făcut mare plăcere ce mi-ați povestit; îmi pare rău doar că cel pe

care am pornit să-l caut este un om atât de bun, căci mai mult mi-ar fi plăcut să fie cu totul altfel, foarte nemilos și trufaș, pentru că pe aceștia mânia și pedeapsa Domnului nu întârzie mult până să-i lovească; și nu vă ascund că mi-e mai teamă de el decât până acum. Dar oricum ar fi, tot îi voi face dreptate acestei doamne, de-mi va sta în putință, pentru răul și silnicia îndurate fără să le merite, dar până atunci aș vrea să aflu de la domnia voastră dacă acest Balan este însurat". Cavalerul din insulă i-a spus că e însurat cu fata unui uriaș ce se numește Gandalac, stăpânul Stâncii Galtares, și au un băiat de vreo cincisprezece ani, care, dacă va avea zile, va moșteni insula. Când Amadis a auzit aceasta, s-a tulburat nițel și tare i-a părut rău că nu aflase mai înainte acest lucru, pentru că îi purta o mare dragoste lui Gandalac și feciorilor săi, deoarece acesta îl crescuse pe fratele său, don Galaor, și îi păzea toate bunurile ca și cum ar fi fost ale lui însuși. Și i-a zis cavalerului: „Mi-ați spus lucruri ce mă fac să mă tem mai mult ca-nainte". Și asta o spusese în legătură cu cele aflate despre Gandalac. Cavalerul a bănuit, însă, că se teme de luptă, dar nu era așa, că și de-ar fi fost să lupte cu fratele său, don Galaor, de care se temea mai mult decât de uriaș, n-ar fi dat înapoi cu niciun chip, fără să-i facă dreptate acestei doamne, ori să-și piardă viața, fiindcă obiceiul lui a fost întotdeauna să-i ajute pe cei ce îi cereau sprijinul cu dreptate.

Și sporovăind ei așa despre ce ați auzit și despre multe alte lucruri, au călătorit toată ziua aceea și toată noaptea, iar în ziua următoare, cam pe la nămiezi, au zărit Insula Turnului Roșu, ceea ce mult i-a bucurat, și au înaintat pe mare până au ajuns aproape de ea. Amadis privea insula și i se părea tare frumoasă, atât pământul cu munți ce păreau de nepătruns, cât și așezarea castelului cu foarte mândre și solide turnuri, mai cu seamă cel numit Turnul Roșu, cel mai mare, construit din cea mai ciudată piatră din câte se pot afla în lume. În unele istorii se poate citi că în vechime, când insula a început să fie locuită, cel care a ridicat acest turn și cea mai mare parte a acelei fortărețe a fost Iosif, fiul lui Iosif din Arimatia, cel ce a adus Sfântul Graal în Marea Britanie; și fiindcă în vremea aceea mai toate acele ținuturi erau păgânești, văzând acea frumoasă insulă, a adus acolo creștini și a înălțat acel vajnic turn, unde se adăposteau el și toți ai săi când se vedeau în vreo primejdie mai mare; dar, cu timpul, insula a fost stăpânită de uriași, până a ajuns în puterea acestui Balan; locuitorii ei au rămas, însă, întotdeauna creștini, cum erau și acum, și

trăiau foarte asupriți de obidiți de stăpânii lor, pentru că mai toți aceștia erau păgâni; dar îndurau și răbdau totul datorită marii bogății a pământului; și dacă au avut parte de o viață mai bună a fost tocmai sub domnia acestui Balan, datorită purtării sale blânde față de ei și fiindcă, din dragoste pentru maică-sa, se apropiase mai mult decât toți ceilalți de învățătura lui Hristos și avea să se apropie și mai mult de-atunci încolo, așa cum vă vom povesti.

Când au ajuns acolo, Amadis i-a spus cavalerului din Insula Prințului: „Bunul meu domn, dat fiind că îl cunoașteți pe acest Balan, dacă nu vă e cu supărare, fiți atât de bun și duceți-vă la el să-i spuneți că doamna cu fiul ucis și soțul și fiica întemnițați de el a sosit cu un cavaler din Insula Ferecată ca să o despăgubească pentru răul ce i l-a pricinuit și dacă nu voiește, cavalerul se va lupta cu el și îl va sili să o facă împotriva voinței sale; și cereți-i să chezășuiască pentru acest cavaler, cum că nimeni în afară de el nu îi va face vreun rău, oricum se vor petrece lucrurile”. Cavalerul i-a răspuns: „Sunt bucuros să fac aceasta și puteți fi sigur că nu își va călca făgăduiala”. Apoi cavalerul s-a urcat cu oamenii săi în barcă și a pornit spre port, iar Amadis a rămas cu doamna în cealaltă barcă la oarece depărtare. Cum a ajuns, cavalerul a fost recunoscut pe dată de slujitorii uriașului și condus în fața acestuia; el l-a primit cu bunăvoință, căci se întâlniseră de mai multe ori, și l-a întrebat: „Domnule guvernator, cu ce treburi în țara mea? Spune-mi fără înconjur, că doar știi că te socotesc prieten”. Cavalerul i-a răspuns: „Așa gândesc și eu și îți mulțumesc mult pentru asta, dar n-am venit pentru mine, ci dintr-o pricină ciudată, și anume, pentru că am întâlnit un cavaler din Insula Ferecată care vine de bună voie să se lupte cu tine și mult m-am mirat că se încumetă să facă asta”. Când a auzit aceste vorbe, uriașul a spus: „Cavalerul acesta de care vorbești e însoțit de o doamnă?” „Da”, a răspuns cavalerul. „Trebuie să fie fără nicio îndoială acel Amadis de Gaula – a spus uriașul –, ce se bucură de atâta slavă și faimă în lume, ori unul din frații lui, căci doamna aceea a plecat de-aici ca să-l aducă pe unul dintre ei și pentru asta i-am îngăduit să plece”. Atunci cavalerul a spus: „Nu știu cine-o fi, dar află că e un cavaler foarte frumos și bine făcut la trup și cumpătat la vorbă; și nu-mi dau seama dacă prostia sau inima sa foarte vitează l-a împins la această nebunie. Și am venit să-ți cer chezășie că nimeni în afară de tine nu-i va face vreun rău”. Uriașul a zis: „Știi bine că nu-mi voi călca niciodată cuvântul de bună voie; adu-l aici fără teamă și astfel

vei vedea cu propriii-ți ochi ce l-a împins să facă asta”. Cavalerul s-a întors la barcă și i-a adus lui Amadis răspunsul, iar acesta, de cum l-a auzit, a intrat fără teamă în port și pe dată au coborât pe uscat; Amadis l-a luat deoparte pe omul ce o adusese pe doamnă cu barca în Insula Ferecată și i-a spus: „Prietene, te rog să nu spui nimănui cum mă numesc, că de-o fi să mor aici, se va afla; iar de-o fi să ies învingător, mult bine îți voi face”. Marinarul s-a învoit.

Apoi au urcat la castel și l-au aflat pe uriaș în marea piață din fața porților, fără armură; cum au ajuns, uriașul l-a privit îndelung pe Amadis și i-a spus doamnei: „Acesta e vreunul din fiii regelui Perion, așa cum ne-am înțeles?” Doamna a răspuns: „Acesta este un cavaler ce îți cere să plătești pentru răul pe care mi l-ai făcut”. Atunci Amadis a spus: „Balan, nu e nevoie să știi cine sunt; e de-ajuns că vin să-ți cer să îndrepți răul pe care i l-ai făcut acestei doamne, fără să merite aceasta, ucigându-i fiul și întemnițându-i soțul și fiica; dacă o vei face, mă scutești de a mă înfrunta cu tine, iar de nu, pregătește-te de luptă”. Uriașul i-a răspuns râzând: „Cel mai bun lucru pe care pot să-l fac pentru ea, este să te scutesc de făgăduiala ce i-ai făcut-o și de moarte, fiindcă dacă ai venit plin de bunăvoință să îndrepți răul ei, viața ta trebuie prețuită la fel ca a ei și, cu toate că nu obișnuiesc să fac asta cu nimeni mai înainte de a-mi fi cunoscut tăișul spadei, o voi face pentru tine, deoarece ai venit prostește să-ți cauți pierzania”. „Dacă m-aș teme de amenințările tale atât pre cât gândești – a zis Amadis –, n-aș veni să te caut de pe meleaguri așa de îndepărtate. Să nu crezi, Bălan, că te chem la luptă din prostie, fiindcă știu că ești unul dintre cei mai vestiți uriași din lume, dar cum obiceiul statornicit de tine aici este atât de potrivnic slujirii Atotputernicului, iar motivele mele sunt întru totul încuviințate de sfintele sale legi, nu pun mare preț pe vitejia ta, pentru că El va împlini ceea ce eu nu voi fi în stare; dar fiindcă te prețuiesc și țin la tine datorită altora care te iubesc, te rog să-i faci dreptate acestei doamne, așa cum se cuvine”. Când uriașul a auzit aceasta, a spus: „Ai vorbit atât de bine, încât, de n-ar fi să mă acopăr de rușine, aș face tot ce pot pentru a o mulțumi pe această doamnă, dar mai înainte, vreau să-i văd și să-i pun la încercare pe cavalerii din Insula Ferecată. Și fiindcă s-a făcut târziu, îți voi trimite bucate să te ospătezi, doi cai foarte buni, să-ți alegi unul după plac, și două lănci; și adună-ți tot curajul, că multă trebuință îți va face pentru lupta ce o vom da de acum în trei ceasuri; și ca să-ți fiu pe plac, dacă dorești alte arme, o să ți le dau pe cele

mai bune, căci, crede-mă, am destule, de la cavalerii pe care i-am învins". „Te porți ca un cavaler adevărat, și cu cât te văd mai curtenitor, cu atât mă doare că nu-ți dai seama deloc care ți-e datoria; primesc un cal și o lance, dar nu și alte arme, pentru că sângele celui ucis așa de nedrept de tine, care le pătează, îmi va da mai multă putere să-l răzbun". Uriașul a intrat în castel fără să-i răspundă, iar Amadis cu însoțitorii săi și cavalerul din Insula Prințului, ce n-a vrut să se despartă de el, cu toate rugămințile uriașului de a veni la castel, au rămas sub portalul unui templu aflat la capătul acelei piețe, unde, în scurtă vreme, li s-a adus de mâncare.

Acolo s-au odihnit, tăifăsuind despre lucruri plăcute și așteptând ceasul să iasă uriașul. Cavalerul se uita deseori la chipul lui Amadis, să vadă dacă se schimbase în așteptarea grelei înfruntări, și după cum i se părea, se arăta tot mai curajos, ceea ce mult îl minuna.

Când a sosit ceasul hotărât de uriaș, lui Amadis i s-au adus doi cai foarte voinici și frumoși, cu bogate harnașamente de luptă, iar el l-a ales pe cel care i s-a părut cei mai bun; și după ce s-a uitat cum e înșeuat, a încălecat, și-a pus coiful, și-a petrecut scutul pe după gât și a rămas pe câmpul acela, poruncindu-i slugii ce adusese caii să-l ducă înapoi pe celălalt și să-i spună uriașului că îl așteaptă, să nu lase să treacă ziua de pomană. Cei mai mulți dintre locuitorii insulei ce putuseră veni, se adunaseră în jurul pieței, să vadă lupta, iar meterezele și ferestrele castelului erau înțesate de doamne și domnișoare; și pe când Amadis stătea așa cum auziți, a văzut în marele turn roșu trei trâmbițași sunând din trâmbițe nespus de frumos; acesta era semnalul că uriașul pornește la luptă și așa obișnuia să facă de fiecare dată. Amadis i-a întrebat pe cei din jur ce înseamnă asta, iar ei i-au spus de ce sună trâmbițele; lui Amadis i s-a părut un lucru foarte frumos și pe potriva unui mare senior, zicându-și că, dacă atunci când se va afla în Insula Ferecată cu doamna sa va avea prilejul să se înfrunte cu cineva care îl va chema la luptă, va porunci, de asemenea, să sune trâmbițele, fiindcă i se părea că acel cânt îi dă mai mult curaj cavalerului a cărui sosire o vestește.

Când trâmbițele au tăcut, porțile castelului s-au deschis și uriașul a ieșit călare pe celălalt cal trimis lui Amadis, cu lancea în mână și îmbrăcat într-o armură din oțel strălucitor ca oglinda, ca și scutul și coiful, și niște zale ce îi acopereau aproape tot trupul; și de cum l-a văzut pe Amadis, i-a spus: „Acum, că mă vezi înarmat, mai cutezi să-mi ții piept?" „Vreau să îndrepți răul făcut acestei doamne chiar

acum – a spus el –, ori de nu, ferește-te de mine”. Atunci uriașul s-a năpustit spre el cât de iute îl putea duce calul, și era atât de mare, că nu se afla cavaler pe lume, oricât de curajos ar fi fost, să nu se înfricoșeze; dar cum venea foarte tare și dorind grozav să-l izbească pe celălalt, și-a aplecat mult lancea, ca să nu greșească lovitura, încât a nimerit calul lui Amadis în mijlocul frunții și lancea a trecut prin capul animalului și s-a înfipt o bună bucată în gâtul acestuia; Amadis, pe care mărimea și vitejia uriașului nu-l tulburau, căci știa cum sunt cei asemeni lui, l-a lovit în scutul mare și solid atât de puternic, încât, din izbitură, l-a azvârlit pe uriaș din șa și l-a prăvălit pe pământul foarte tare, astfel că din bușitura asta zdravănă, uriașul a rămas foarte zdrobit; calul lui Amadis s-a prăbușit mort la pământ cu el cu tot, dar Amadis a ieșit de sub cal cât mai iute cu putință, deși cu multă trudă, fiindcă îi prinsese un picior sub el; dar s-a ridicat de jos și a văzut că și uriașul se sculase și era nițel năucit, dar nu într-atât încât să nu pună mâna pe spada sa dintr-un oțel foarte tare, căci, înarmat cu ea, socotea că nu se află pe lume cavaler atât de voinic să cuteze a-i ține piept la două lovituri fără să rămână schilodit ori mort. Amadis a apucat prea-brava lui spadă și, acoperindu-se cu scutul, a pornit spre el, iar uriașul, de asemenea, spre Amadis, cu brațul ridicat să-l pălească, dar foarte îngrijorat atât în marea-i trufie, cât și pentru că lancea lui Amadis îl izbise drept în inimă și cu atâta forță, că i se lipise scutul de piept cu putere, zdrobindu-i carnea și frângându-i coastele, astfel că îl săgeta o durere ascuțită și respirația îi devenise greoaie. Amadis, văzându-l astfel, și-a dat seama că e pierdut, și a ridicat scutul cât mai sus ca să se apere de lovitură; uriașul l-a pălit așa de năprasnic, iar spada tăia așa de ușor, că i-a retezat o treime din scut de sus până jos, și noroc că nu l-a nimerit mai la mijloc, că altfel, o dată cu bucata de scut ar fi zăcut pe pământ și brațul lui Amadis. Amadis, cum era tare priceput în meșteșugul luptei și știa să scape din astfel de primejdii, fără să piardă din vedere și să uite nimic din ce trebuia să facă, mai înainte de-a apuca uriașul să-și tragă brațul, i-a dat o asemenea lovitură aproape de cot, încât, cu toate că mâneca loricii era foarte solidă și din zale foarte groase, nu i-a fost de folos și nu a putut împiedica brava lui spadă să nu-i reteze o bună bucată din mușchiul brațului și unul din oase. Uriașul a simțit tare lovitura și s-a tras oleacă îndărăt, dar Amadis s-a repezit pe dată asupra lui și i-a dat o nouă lovitură în coif cu toată forța, că au scăpărat scântei de parcă i-ar fi dat foc, sucindu-i coiful în cap

astfel că i-a acoperit ochii.

Când cavalerul guvernator al Insulei Prințului care îl însoțise pe Amadis a văzut loviturile date de acesta, atât cu lancea, când azvârlise din șa un bărbat așa de viteaz și voinic ca uriașul, cât și cu spada, a prins să se închine de mai multe ori și i-a spus doamnei aflată lângă el: „Doamnă, unde l-ați găsit pe împielițatul ăsta ce săvârșește asemenea isprăvi cum n-a mai făcut niciun alt cavaler dintre muritori?” Doamna i-a răspuns: „Dacă ar umbla prin lume mulți diavoli ca acesta, nu ar mai fi atâția oameni oropsiți și batjocoriți de cei trufași și ticăloși, câți sunt”. Uriașul și-a dus foarte iute mâinile la coif ca să-l îndrepte și a simțit că în brațul drept nu mai are multă putere și de-abia mai poate ține spada în mână, așa că s-a tras și mai îndărăt, dar Amadis l-a ajuns pe dată, ca la început, și i-a mai dat o lovitură zdravănă în marginea scutului, cu gândul să-l izbească în cap, dar n-a izbutit, fiindcă uriașul, văzând cum vine lovitura aceea năprasnică, și-a ridicat scutul să se apere și spada s-a înfipt așa de adânc în el, încât, Amadis n-a putut s-o scoată când a dat s-o facă, iar uriașul a vrut să-l lovească, dar n-a putut înălța brațul decât puțin, așa că lovitura a fost slabă. Amadis trăgea cu toate puterile lui de spadă, iar uriașul de scut, și, datorită marii forțe a amândurora, cureaua cu care era petrecut pe după gât s-a rupt și Amadis a rămas cu scutul înfipt în spadă, ceea ce putea fi foarte primejdios, căci nu se mai putea folosi de spadă în niciun fel. Uriașul, văzându-l așa, iar el fiind fără scut, și-a trecut spada în mâna stângă și a prins să-l pălească pe Amadis; el se ferea cu multă sprinteneală, apărându-se cu scutul lui, dar nu într-atât încât loviturile uriașului să nu-i sfârtece lorica în câteva locuri și să nu-i atingă trupul; și de bună seamă, că, dacă uriașul l-ar fi putut păli cu mâna dreaptă, ar fi fost în mare primejdie de moarte, dar cu stânga, deși loviturile erau grele și date cu multă forță, erau tare nesigure și cele mai multe își greșeau ținta și nimereau în gol. Amadis, cu toate că ridica spada, o dată cu ea ridica și scutul, așa că nu putea face alta decât să se apere; dar văzându-se la ananghie și în mare primejdie, s-a hotărât să îndrepte lucrurile cât mai repede și, dându-se nițel înapoi, și-a scos de după gât scutul lui și l-a aruncat pe jos între el și uriaș, apoi a pus piciorul pe scutul uriașului și a tras de spadă cu amândouă mâinile atât de tare, că a izbutit s-o scoată. În acest răstimp, uriașul a apucat scutul lui Amadis cu mâna dreaptă, dar cu toate că era destul de ușor, de-abia l-a putut ridica și ține pe braț, fiindcă rana era mare, aproape de

cot și cum pierduse mult sânge, avea mâna aproape moartă și cu greu o putea înălța, iar de apucat, de-abia izbutea; și ce îl împiedica și îl chinuia mai mult era carnea zdrobită și oasele rupte în dreptul inimii, de pe urma loviturii de lance de care ați auzit, luându-i aerul, că de-abia mai putea respira; dar cum era foarte voinic și cu sufletul viteaz și se vedea în primejdie de moarte, se stăpânise din răsputeri câtă vreme, după lovitura grea dată de Amadis, acestuia îi rămăsese spada înfiptă în scut și nu mai izbutise defel să-l pălească ori să-l atace; dar de cum și-a scos spada și s-a văzut liber în mișcări, Amadis a apucat de mâner scutul uriașului, pe care de-abia îl putea ridica, atât de greu era, și a pornit să-i dea nenumărate lovituri grele, arătându-și toată puterea, astfel că uriașul a fost atât de copleșit de năvala lui Amadis, trudindu-se să se apere și să lovească și el, încât a simțit o gheară în inimă și s-a prăbușit ca mort pe jos.

Când cei din castel, atât bărbații, cât și doamnele și domnișoarele care priveau lupta, au văzut asta, au început să strige și să țipe: „A murit stăpânul nostru! Să piară trădătorul care l-a ucis”. Amadis, de cum s-a prăbușit uriașul s-a repezit la el, i-a scos coiful din cap și proptindu-și vârful spadei în obraz, i-a spus: „Balan, te ucid, dacă nu îndrepți răul pe care l-ai făcut doamnei”. El însă nu i-a răspuns și nici n-a înțeles ce i se spusese, fiindcă era ca mort. Atunci s-a apropiat de ei cavalerul din Insula Prințului, ce venise acolo cu Amadis, și a întrebat: „Domnule cavaler, a murit uriașul?” „Socotesc că nu, dar n-a mai avut aer și de-asta zace așa, că nu văd să aibă vreo rană mortală”. Și spunea adevărul, căci Amadis nu văzuse și nu simțise când îi dăduse lovitura aceea în piept, care îi tăiase răsuflarea. Cavalerul i-a spus: „Domnule, vă rog să fiți atât de bun și să nu-l ucideți până nu-și vine în fire și va fi cu mintea limpede, să poată îndrepta silnicia suferită de această doamnă, dar și fiindcă dacă moare, nimeni nu va fi atât de puternic să vă apere viața”. „Nu din pricina asta n-aș face cum mi-e voia, dar din dragoste pentru voi și datorită legăturii sale de rudenie cu Gandalac, nu-l voi ucide până nu voi ști din gura lui dacă va vrea să facă ce îi cer”. Pe când vorbeau ei așa, l-au zărit ieșind din castel pe feciorul uriașului cu vreo treizeci de bărbați înarmați, ce se apropiau strigând: „Moarte, moarte trădătorului!”

Când a auzit Amadis aceste vorbe, vă puteți închipui cât preț a mai pus pe viața lui, căci toți veneau buluc să-l omoare; dar s-a hotărât să nu-i lase să-și facă mendrele și să moară după ce va fi făcut

tot ce-i stă în puteri, fără să lase deoparte nimic din ce trebuie să facă; și privind de jur împrejurul său, a văzut o deschizătură printre stâncile ce înconjurau piața, căci locul acela fusese făcut de mâna omului, îndepărtându-se toți bolovanii și stâncile, ce fuseseră îngrămădite pe margine; Amadis s-a îndreptat într-acolo, luând cu el scutul uriașului, ce era foarte mare, și s-a așezat în dreptul acelei deschizături, în așa fel încât nu putea fi atacat din nicio altă parte decât din față, și nici chiar de sus, că deasupra piatra era ca o streașină.

Oamenii s-au apropiat, unii de uriaș să vadă dacă e mort, și ceilalți de Amadis; trei dintre ei, ce erau în frunte, și-au aruncat lăncile, dar nu i-au făcut niciun rău, căci scutul era foarte mare și solid, cum v-am spus, și îi acoperea aproape tot corpul și parte din picioare, ceea ce, după Dumnezeu, i-a salvat viața; unul din cei trei s-a apropiat cu spada în mână să-l pălească, iar Amadis, văzându-l atât de aproape, s-a năpustit spre el și i-a dat o asemenea lovitură în cap, că i l-a despicat până la gât și l-a lăsat mort la picioarele sale. Când ceilalți au văzut că ieșise din vizuina aceea, au năvălit toți să-l ucidă, dar el a intrat pe dată în adăpost și pe cel mai apropiat de el l-a izbit în umăr de nu i-a mai fost de folos armura și brațul i-a căzut pe jos într-o parte, iar stăpânul brațului s-a prăbușit mort în cealaltă parte. Aceste două lovituri i-au speriat atât de tare pe ceilalți că niciunul nu s-a mai încumetat să-l atace, dar l-au înconjurat din părți și din față, că de altundeva nu puteau, și azvârleau în el cu ploaie de suliți, săgeți și pietre, atât de mult că mormanul îi ajunsese până la brâu, dar nu-l puteau lovi, căci îl apăra scutul.

În acest timp, uriașul a fost dus la castel cu multă jale și întins în patul lui ca un mort, fără simțire; apoi cei ce îl aduseseră s-au întors pe dată să-și ajute tovarășii; când au ajuns acolo, au văzut cele două cadavre și că nimeni nu se apropie de Amadis; și cum erau odihniți, tare mânioși, și nu aflaseră și nici nu văzuseră loviturile sale nemiloase, s-au apropiat să-l atace cu lăncile, dar Amadis a rămas pe loc bine apărat de scut și, cum s-a apropiat unul dintre ei mai mult și l-a izbit cu lancea în scut cu toată forța, i-a dat o asemenea lovitură în cap, încât i l-a rostogolit hăt-departe; atunci s-au dat îndărăt și aceștia, la fel ca primii, și niciunul nu mai cuteza să se apropie, așa că stăteau acolo și nu făceau alta decât să arunce cu o mulțime de pietre și săgeți; cavalerului din Insula Prințului i s-a făcut foarte milă văzându-l pe Amadis în această situație și cugeta că dacă va fi ucis,

va muri cel mai viteaz cavaler din câți au îmbrăcat armura vreodată, așa că s-a dus pe dată la fiul uriașului, ce nu lupta, datorită vârstei sale fragede, și i-a spus: „Bravor, de ce faci asta împotriva cuvântului și făgăduielii tatălui tău, ce până azi n-au fost niciodată încălcate? Nu uita că ești fiul lui și trebuie să-i semeni în alesele-i purtări; tatăl tău a chezășuit că acest cavaler nu trebuie să se teamă de nimeni în afară de el și, dacă tu treci peste cuvântul lui și îngădui să fie omorât, niciodată nu vei mai putea apărea în fața unor nobili și întotdeauna vei fi înjosit și disprețuit foarte". Bărbatul i-a răspuns: „Dar cum să rabd să-mi văd tatăl mort și să nu mă răzbun pe cel care l-a ucis?" „Tatăl tău – a zis celălalt – nu e mort și nici nu are vreo rană mortală, că l-am cercetat chiar eu când zăcea pe jos, iar cavalerul acela nu l-a ucis, deși îi stătea în putere s-o facă, la rugămintea mea și pentru că, din câte mi-a spus, îl prețuiește mult fiindcă e rudă cu Gandalac". „Și-atunci, ce să fac?", a întrebat băiatul, „Îți spun eu – a răspuns cavalerul. Ține-l pe cavaler încercuit așa toată noaptea, fără să i se facă niciun rău, și până mâine vom vedea cum se va simți tatăl tău și, după cum îi va fi, vei lua o hotărâre, căci viața ori moartea cavalerului sunt în mâna și în vrerea ta, și nu poate pleca de-aici fără porunca ta". Băiatul a spus: „Îți mulțumesc mult pentru sfat, căci dacă moare cavalerul și tatăl meu rămâne în viață, sunt sigur că n-aș putea afla văgăună în lumea asta unde să mă ascund și să nu mă caute ca să mă ucidă". „Dacă știi asta – a zis celălalt –, fă cum te-am sfătuit". „Lasă-mă să vorbesc mai întâi cu mama și cu bunica și să le cer și lor încuviințarea". „Foarte bine – a spus cavalerul –, dar între timp poruncește oamenilor tăi să nu facă mai mult decât până acum". Băiatul a spus: „Porunca va fi de prisos, căci, după câte mi se pare, cavalerul acela își apără atât de bine pielea, că altfel decât prin înfometare nu văd cum l-am putea omorî, dar pentru că așa m-ai sfătuit, așa voi face".

Apoi le-a poruncit oamenilor săi să rămână acolo și să îl păzească bine, să nu iasă de unde se află, dar să nu-i facă niciun rău, câtă vreme se duce el până la castel. Toți câți se aflau acolo i-au împlinit porunca, iar el s-a dus să stea de vorbă cu acele doamne; și cu toate că ura și durerea lor erau mari, socotind că acel cavaler n-are cum să plece și văzând că uriașul începe să-și mai vină în fire și în simțiri, temându-se să-i calce cuvântul, l-au sfătuit să facă așa cum spusese cavalerul din Insula Prințului; aici avusese un cuvânt greu de spus mama băiatului, când a aflat că acel cavaler ține la tatăl ei, Gandalac,

temându-se să nu fie don Galaor, cel crescut de tatăl ei, căruia Galaor îi redase stăpânirea asupra Stâncii Galtares, ucigându-l pe Albadan, uriașul cel rău ce i-o luase cu sila, cum v-am povestit mai pe îndelete în prima carte a acestei istorii; pe Galaor ea îl cunoștea foarte bine și îl iubea din inimă, căci copilăriseră împreună, și dacă soțul ei n-ar fi fost în acea stare, încât fapta ei să fie socotită un act de mare necredință, s-ar fi dus ea însăși să afle dacă acel cavaler e don Galaor ori vreunul din frații săi, că îi cunoscuse pe toți la curtea regelui Lisuarte, unde stătuse o vreme, când se dăduse lupta dintre regele Lisuarte și regele Cildadan, la care luaseră parte și făcuseră minuni de vitejie, în slujba regelui Lisuarte, tatăl și frații ei, din dragoste pentru don Galaor, cum povestește mai pe larg cartea a doua a acestei istorii. O dată luată această hotărâre, băiatul s-a întors în piață, dar se făcuse noapte neagră, așa că a poruncit să se aprindă un foc mare în fața adăpostului lui Amadis, care nu știa nimic de hotărârea lui, punându-și oamenii să stea de pază înarmați și cu ochii-n patru, pentru ca nu cumva să iasă cavalerul din adăpost și să-i spulbere, căci acum se temeau de el ca de moarte.

Amadis a rămas în același loc dinainte, cu scutul sprijinit în pământ și o mână pe marginea lui și cu spada în cealaltă mână, nădăjduind că mai curând va muri decât se va lăsa prins, cugetând cu dreptate că dacă acei oameni îl atacaseră cu gândul să-l omoare, trecând peste cuvântul lui Balan, acesta nu-și va ține nicio altă făgăduială făcută și n-avea de gând să ceară îndurare, chiar de-ar fi știut că moare de-o mie de ori, decât lui Dumnezeu, căruia i s-a încredințat cu inima deschisă întotdeauna și în toate faptele sale, și mai cu seamă acum, când nu aștepta altă salvare decât din partea sa.

• CAPITOLUL CXXIX •

Cum se jeluia Darioleta datorită marii primejdii în care se afla Amadis

Darioleta, doamna care îl adusese acolo pe Amadis, văzându-l încercuit astfel de toți dușmanii săi, fără vreun ajutor ori vreo speranță de ajutor de la cineva, a prins să se jeluiască amarnic și să-și blesteme soarta care o lovise cu o asemenea nenorocire și durere, spunând: „Oh, soartă nefericită! Ce-o să se-ntâmple cu mine? Datorită mie moare cel mai viteaz cavaler ce s-a născut vreodată. Cum o să

mai cutez să apar în fața tatălui, mamei și fraților săi, știind că eu am fost pricina morții sale? Că dacă atunci când s-a născut m-am străduit să-i salvez viața, trudindu-mă cu priceperea mea să fac acel cufăr în care să poată scăpa, și m-am acoperit de multă glorie pentru asta, dacă atunci, zic, ar fi pierit, ar fi murit o ființă fără însemnătate. Acum, însă, nu numai că am pierdut tot ce am făcut în trecut, dar merit să mor în cele mai mari suferințe și chinuri îndurate de cineva, pentru că am dus ia moarte floarea și faima întregii lumi. Oh, nefericita de mine! De ce nu i-am lăsat vreme, atunci când a venit la mine pe țărmul mării, să se întoarcă în Insula Ferecată și să aducă niște cavaleri să-l ajute ori, cel puțin, să moară cu dreptate alături de el? Dar ce mai pot spune decât că ușurința și izbucnirea mea date sunt femeii?" Așa cum auziți, Darioleta jelea sub portalul acelui templu cu inima foarte zbuciumată și fără nicio nădejde că nu-l va vedea foarte, curând mort pe Amadis, iar ea, soțul și fiica ei nu vor fi zvârliți într-o temniță de unde nu vor mai ieși niciodată. Amadis stătea la gura acelei scobituri între stânci, cum v-am povestit, și a văzut-o pe Darioleta jelind, căci focul cel mare din fața lui lumina toată piața, deși aceasta era destul de întinsă; și tare s-a mai necăjit văzând-o cum plânge înălțând mâinile spre cer și cerând îndurare; așa că mânia i-a sporit atât de mult, încât și-a ieșit din fire și a socotit că primejdia pentru el va fi mai mare când se va lumina de ziuă decât acum, noaptea, când mai toți locuitorii insulei se odihnesc și nu trebuie să se păzească decât de cei din fața lui; dar o dată cu dimineața ar fi putut fi atacat de mult mai mulți și n-ar mai fi avut cum să scape de moarte, căci, presupunând că acolo unde stătea nu îi puteau face nimic, somnul și foamea avea să-l doboare și să-l silească să se predea; și, cuprins de mânie, a hotărât să riște totul, așa că, petrecându-și scutul pe braț și cu spada în mână, a privit spre dușmanii săi; dar cavalerul din Insula Prințului ce era foarte amărât de cele întâmplate, căci se făcuse chezaș pentru uriaș și făgăduiala acestuia fusese astfel călcată, stătea în mijlocul lor, având multă grijă să nu se apropie de Amadis, până nu vor vedea în ce stare este uriașul, convins fiind că atunci când acesta își va vei în fire va îndrepta lucrurile și îi va pedepsi, pentru a-și ține cuvântul dat; așa că, văzându-l pe Amadis că pornește spre dușmani, s-a îndreptat cât mai iute spre el și i-a spus: „Domnule cavaler, rogu-vă, aveți bunătatea de a mă asculta puțin înainte de-a ieși de-acolo". Amadis a rămas pe loc și cavalerul i-a povestit tot ce vorbise cu Bravor, feciorul

uriașului, și cum izbutise deocamdată să potolească lucrurile până la venirea dimineții, răstimp în care uriașul se va simți mult mai bine, și își va veni în simțiri; și i-a mai spus că poate fi sigur că atunci își va îndeplini toate îndatoririle față de el, chiar de-ar fi să se vadă în primejdie de moarte; așa că să binevoiască a se stăpâni atâta vreme cât el se încrede în Dumnezeu că va repara totul și să lase asta în seama lui. Amadis, auzindu-i vorbele, a socotit că spune adevărul, pentru că, atât cât avusese de-a face cu el, i se păruse un om cumsecade, și i-a spus: „De dragul vostru mă voi stăpâni de data asta, dar să știți, cavalere, că toată osteneala voastră va fi zadarnică, dacă, în primul rând, nu i se va face dreptate doamnei". Cavalerul i-a răspuns: „I se va face cu prisosință, căci altminteri nu m-aș mai socoti cavaler și nu l-aș mai prețui pe uriaș cum am făcut-o întotdeauna, fiindcă îl cred cinstit și plin de virtute". Amadis a rămas, atunci, în adăpostul lui, ca mai înainte. Și așa cum auziți, era înconjurat de dușmani, pitit între stâncile acelea sălbatice, așteptând și el și ceilalți dimineața.

Acum istoria ne spune că după ce uriașul a fost dus la castel de oamenii săi, atât de pierit de parcă ar fi fost mort, și culcat în patul său, a zăcut așa cea mai mare parte din noapte fără să poată vorbi și nu făcea alta decât să-și ducă mâna în dreptul inimii, arătând că de-acolo i se trage răul; maică-sa și nevastă-sa, văzând asta, au pus doftorii să-l cerceteze și aflând aceștia pe dată pricina răului, atâta l-au oblojit și i-au dat tot soiul de leacuri și altele ce au lucrat asupra lui, că mai înainte de ivirea zorilor și-a venit în simțiri pe de-a-ntregul și, de cum a izbutit să vorbească, a întrebat unde se află. Doctorii i-au răspuns că e în patul lui. „Și lupta pe care am dus-o cu cavalerul – a zis el – cum s-a sfârșit?" Ei i-au spus tot adevărul, neîndrăznind să-l mintă cu nimic, așa cum se cuvine să li se spună oamenilor cinstiți, povestindu-i cum se petrecuse totul și cum, pe când era la pământ la picioarele cavalerului din Insula Ferecată, feciorul său, Bravor, socotind că murise, a ieșit cu oamenii săi din castel și l-au încolțit pe cavaler între stâncile ce înconjoară piața unde se dăduse lupta, așteptând porunca sa. Când uriașul a auzit asta, a întrebat: „Cavalerul trăiește?" „Da", au răspuns ei. „Atunci – a zis –, chemați-l aici pe fiul meu și pe toți câți îl însoțesc și spuneți-le să-l lase în libertate pe cavaler". Ceea ce s-a făcut pe dată, iar uriașul, când a dat cu ochii de fiul său, i-a spus: „Trădătorule, de ce mi-ai călcat cuvântul? Ce cinste ori ce câștig ai fi avut de pe urma acestei

fapte? Căci dacă aș fi fost mort, nu mi-ai fi putut reda viața în niciun chip, și ți-ai ucis mai abitir cinstea, călcându-mi vorba și făcând ceea ce ai făcut întru mai mare pierdere pentru neamul meu, decât dacă ai fi murit, ca un cavaler ce nu-și calcă îndatoririle, căci știi bine că dacă aveam să scap cu viață, n-ai fi putut scăpa în niciun colțișor fără să fii ucis de mine, fiindcă tu și toți cei ce nu-și respectă cuvântul merg prea departe în intențiile lor și socotind că răzbună o jignire, cad ei înșiși în păcatul de a jigni, cu mai multă rușine și ocară decât înainte; așa că te voi pedepsi ca pe un ticălos”. Și a poruncit să i se lege mâinile și picioarele, să fie dus în fața cavalerului din Insula Ferecată și să i se spună acestuia că acel ticălos de fiu al său îi călcase cuvântul, așa că poate cere să fie pedepsit cum îi e pe plac. Așa l-au dus legat și l-au lăsat la picioarele lui Amadis. Mama băiatului, văzând asta și temându-se ca acel cavaler, ca tot omul în suferință, să nu-i facă vreun rău, a ieșit fără știrea uriașului și s-a dus cât mai iute cu putință în piață, unde se afla Amadis; la vremea aceea, Amadis își ținea coiful în mână, că până atunci, câtă vreme fusese împresurat nu și-l scosese o clipă din cap, și își vârâse spada în teacă, ca să-l dezlege pe fiul uriașului și să-i dea drumul; doamna, cum s-a apropiat și i-a văzut chipul, l-a recunoscut pe dată pe Amadis și îndreptându-se spre el neînsoțită de nimeni, i-a spus plângând: „Domnule, mă cunoașteți?” Amadis, deși a văzut de îndată că e fiica lui Gandalac, tutorele lui don Galaor, fratele lui, i-a răspuns: „Doamnă, nu vă cunosc”. „Cu toate acestea – a spus ea – seniore Amadis, eu știu prea bine că sunteți fratele stăpânului meu, don Galaor, dar dacă doriți să nu vi se afle numele, așa voi face; dacă vreți, însă, să vi-l spuneți, nu vă temeți de uriaș, mă pun eu chezașă pentru el și vedeți bine, acum, că își ține cuvântul dat, căci iată, vi-l trimite pe fiul meu, ce i-a călcat cuvântul, pentru a vă lua răzbunarea dorită asupra lui și pentru care eu vă cer îndurare”. „Buna mea doamnă – a spus Amadis –, știți bine cât de îndatorați suntem toți frații și prietenii lui don Galaor tatălui vostru și fiilor acestuia și mi-ar plăcea să vă dovedesc asta în alt chip, iar de data asta nici nu trebuie să-mi mulțumiți, fiindcă tocmai îi dădeam drumul fără să mă fi rugat domnia voastră, căci eu nu mă răzbun decât pe cei ce vor să-și apere fărădelegile cu arma în mână. Cât despre ce ați spus în legătură cu numele meu, de vreau să mi-l spun ori să-l tăinuiesc, cred că mai curând mi-ar plăcea ca uriașul să știe cine sunt; și spuneți-i că nu voi pleca de-aici cu niciun chip până ce nu va repara nedreptatea făcută doamnei ce m-a adus aici, așa

cum îi voi porunci; și dacă e atât de drept cum spun toți, să vină aici, în piață, așa cum se află, învins, pentru a-i hotărî soarta cum mi-e voia, căci dacă atunci când a fost dus de-aici își pierduse simțirea, poate afla oarece iertare, dar acum, când și-a venit în fire, nu se poate dezvinovăți cinstit în niciun chip". Doamna i-a mulțumit cu multă umilință și i-a spus: „Domnul meu, nu vă îndoiți de soțul meu, căci va face așa cum spuneți sau ce veți porunci și veniți cu mine la el fără nicio teamă". „Buna mea doamnă și prietenă – a răspuns el –, vouă mi-aș încredința viața fără teamă, dar n-am încredere în firea uriașilor, care arareori sunt călăuziți de judecată și se supun acesteia, fiindcă în mai tot ce fac sunt stăpâniți de o mare furie și înverșunare". „E-adevărat – a spus doamna –, dar cunoscându-l pe acesta, vă rog să veniți cu mine fără teamă". „Dacă asta vă e dorința – a zis Amadis – așa voi face". Așa că și-a pus coiful în cap, și-a luat scutul și spada și a plecat cu ea, cugetând că așa ar putea fi mai în siguranță decât așteptându-și moartea, fără speranță în vreun ajutor, căci chiar de i-ar fi omorât pe toți acei oameni care îl încercuiseră, tot n-ar fi putut scăpa, deoarece mai înainte de a putea găsi o corabie să plece, toate aflându-se în puterea oamenilor uriașului, l-ar fi ucis chiar locuitorii insulei, pentru că, deși în alte locuri unde stăpâneau uriașii aceștia erau urâți datorită trufiei și marii lor cruzimi, nu la fel se petreceau lucrurile cu Balan, care își ocrotea și apăra toți supușii, fără să le ia nimic din ce le aparține. Deci, era cu neputință să-și închipuie că se va putea descurca de unul singur și de aceea s-a hotărât să riște și să intre în castel, fără altă chezășie decât prima făgăduială făcută de uriaș și cea a doamnei, așa înarmat cum era, cu gândul că dacă i se întinde o cursă și va fi atacat, mai înainte de-a fi ucis, va săvârși minuni de vitejie.

Și așa cum povestește istoria, Amadis a plecat cu uriețița, nevasta lui Balan, spre castel și cum a ajuns înăuntru, uriașul a fost înștiințat că a sosit cavalerul ce se luptase cu el și vrea să-i vorbească. El a poruncit să fie adus în odaia unde se afla în patul lui și s-a făcut întocmai. Când a intrat în odaie, Amadis i-a spus: „Balan, am a mă plânge foarte de tine, pentru că am crezut în cuvântul tău și în chezășia dată doamnei ce a venit după mine și, apoi, cavalerului din Insula Prințului, după ce am sosit aici să te caut și să mă lupt cu tine, aflându-mă în puterea ta, iar oamenii tăi, călcându-ți făgăduiala, au vrut să mă ucidă mișelește. Și sunt convins că asta nu ți-e pe plac și nu ai poruncit-o tu, fiindcă nu erai în stare să dai porunci, dar asta

nu m-a scutit de primejdie, căci am fost la un pas de moarte; dar cu toate acestea, mă socotesc mulțumit cu ce i-ai făcut fiului tău și te rog, Balan, să-i faci dreptate acelei doamne ce m-a adus aici, că altminteri nu te pot ierta de luptă până nu vom ajunge la capăt, deși lupta s-a încheiat, căci în puterea mea a fost să te omor sau să-ți las viața. Eu țin la tine și te prețuiesc mai mult decât gândești, datorită înrudirii tale cu Gandalac, uriașul de la Stâncă Galtares, căci am aflat că ești căsătorit cu fiica lui; dar cu toate acestea nu pot să nu-i fac dreptate acestei doamne". Uriașul i-a răspuns: „Cavalere, deși durerea și mâhnirea de a mă vedea învins de un singur cavaler sunt mai mari decât însăși moartea și sunt atât de uimit cum n-am mai fost niciodată până azi, mi-e mică suferința pe lângă cea încercată datorită faptei feciorului și oamenilor mei; și dacă forțele mi-ar fi îngăduit să-i pedepsesc eu însumi, ai fi văzut ce putere are cuvântul meu. Dar n-am putut face alta decât să ți-l dau pe vinovat, cu toate că numai el este oglinda în care ne privim maică-sa și eu; dar dacă mai dorești ceva, cere și vrerea-ți va fi împlinită". Amadis i-a zis: „Sunt mulțumit cu ce ai făcut. Dar acum, spune-mi ce vei face pentru acea doamnă". „Ce crezi tu că pot face – a răspuns uriașul –, căci fiul nu i-l mai pot înapoia, fiindcă e mort. Așa că, rogu-te mult, cere-mi ce este cu putință". „Așa voi face – a spus Amadis –, că altminteri ar fi o sminteală". „Spune, atunci, ce dorești", a zis el. „Vreau – a spus Amadis – să-i scoți din temniță pe dată pe soțul și fiica acelei doamne, cu toți însoțitorii lor, să le înapoiezi tot ce e al lor, precum și corabia, iar în locul feciorului ucis de tine să îl dai pe al tău drept soț fetei, căci, deși ești un mare senior, să știi de la mine că ei nu-ți sunt cu nimic mai prejos ca stirpe și rang, fiindcă, pe lângă faptul că nu sunt lipsiți de avuții și măreție, pământuri întinse și venituri, sunt guvernatori ai unuia dintre regatele tatălui meu". Atunci, uriașul, auzind aceste vorbe, s-a uitat la el mai bine ca-nainte și a zis: „Rogu-te, fii bun și spune-mi cine ești, tu care îmi ceri toate acestea, și cine este tatăl tău". „Află – a răspuns Amadis – că tatăl meu este regele Perion al Gaulei, iar eu sunt fiul lui, Amadis". Când uriașul a auzit asta, a ridicat pe dată capul cum a putut și a spus: „Cum? E-adevărat că tu ești acel Amadis care l-a omorât pe tatăl meu?" „Eu sunt cel care pentru a-i veni în ajutor regelui Lisuarte – a zis el –, ce se afla în pragul morții, am omorât un uriaș ce se spune că a fost tatăl tău". „Află, Amadis – a spus uriașul –, că nu știu pe seama a ce să pun această mare îndrăzneală a ta de-a veni în țara mea: a marelui tău

curaj ori a faimei că nu îmi calc cuvântul. Dar pricina trebuie să fie inima ta vitează, ce nu s-a temut niciodată și nu s-a dat înapoi în fața primejdiilor, învingându-le pe toate; și pentru că soarta îți este atât de favorabilă, n-are rost să încerc de-acum încolo a sta împotriva puterii tale, căci tot ea mi-a dovedit că am destulă putere și eu pentru a-ți face rău; iar cât despre fiul meu, ți-l dau să faci cu el ce vrei, nu pentru că este bun, cum nădăjduiam, ci pentru că e rău, fiindcă acela care nu-și respectă cuvântul, nu poate avea nimic de laudă; de asemenea, îi eliberez pe cavaler și pe fiica lui cu toată suita lor, așa cum poruncești și vreau să-ți rămân prieten și să-ți împlinesc poruncile întotdeauna când vei avea nevoie de mine". Amadis i-a mulțumit și i-a spus: „Prieten te socotesc și eu, fiindcă ești prieten cu Gandalac, și ca prieten te rog ca, de azi înainte, să te lepezi de acest obicei rău statornicit în insulă, căci dacă nu te pui în slujba Domnului, urmându-i sfintele învățături, toate celelalte lucruri, chiar de îți aduc o oarecare speranță de cinstire și folos, până la urmă nu te vor scăpa să nu fii lovit de mari nenorociri, după cum ai putut vedea acum, căci El a vrut să mă poarte aici, cum nici nu gândeam, și să-mi dea puterea să te înfrunt și să te înving, fiindcă pe cât ești de voinic la trup, de curajos și cu inimă vitează, n-aș fi putut să-ți fac niciun rău fără harul său. Dar să lăsăm asta acum, căci socotesc că vei face ce îți cer; iartă-l pe fiul tău, atât pentru vârsta lui fragedă ce l-a împins să greșească, cât și pentru dragostea mamei sale, pe care o socotesc o soră, și cheamă-i aici pe el și pe domnișoară, să se căsătorească pe dată". „Fiindcă m-am hotărât să-ți fiu prieten – a spus uriașul – voi face tot ce socotești că e bine".

Apoi a poruncit să fie aduși acolo cavalerul, soțul doamnei, și fiica lor, cu toți însoțitorii, iar Darioleta s-a bucurat atât de mult că e iarăși împreună cu ei și că lucrurile se rânduiseră astfel, de parcă ar fi ajuns stăpână lumii; și în fața lor, precum și a mamei și bunicii băiatului, tinerii s-au logodit și Amadis le-a cerut să facă pe dată nunta. Acum istoria vă spune rostul acestei căsătorii, în primul rând, pentru a vă aduce la cunoștință cum a sfârșit Amadis această măreață aventură întru, cinstea și mulțumirea acelei doamne ce îl adusese acolo, învingându-l pe puternicul Balan și încumetându-se, deși îi era dușman datorită faptului că îi ucisese tatăl, să păsească pe insula lui, unde a trecut printr-o mare primejdie, cum ați auzit. În al doilea rând, ca să aflați că din căsătoria acelui Bravor, feciorul lui Balan, și acea fată a Darioletei, s-a născut un băiat, pe nume Galeote, că așa i-

a spus maică-sa, care n-a fost atât de voinic și de înalt ca uriașii. Acest Galeote a fost stăpânul acelei insule după moartea lui Bravor, tatăl său, și s-a căsătorit cu o fiică a lui don Galvanes și a Madasimei, soția lui, și au avut un băiat căruia i-au pus numele Balan, ca străbunicul lui; și așa au urmat unii după alții, stăpânind mereu acea insulă vreme îndelungată, până s-a născut din stirpea lor acel viteaz și curajos don Segurades, văr primar cu cavalerul bătrân ce a sosit la curtea regelui Arthur la vârsta de o sută douăzeci de ani și în ultimii patruzeci, când din pricina vârstei nu mai îmbrăcase armura, îi doborâse fără lance pe toți cavalerii foarte vestiți ce se aflau la curte în vremea aceea. Acest Segurades a trăit în vremea regelui Uter Padragon, tatăl regelui Arthur și senior al Marii Britanii, și a avut un fecior ce a stăpânit insula, pe numele lui Bravor cel Brun, căruia i se spunea așa fiindcă era peste măsură de brav și în limba de-atunci, „brav” se spunea „brun”. Pe acest Bravor l-a ucis Tristan de Leonis în luptă chiar pe acea insulă, unde o furtună îl azvârlise pe el și pe Isolda, fiica regelui Languines al Irlandei, cu toată suita ei, pe când Tristan o aducea să-i fie soție regelui Mark din Cornwall, unchiul său; pe acest Bravor cel Brun l-a moștenit acel mare principe prea-curajos Galeote cel Brun, seniorul Insulelor Lungi, mare prieten al lui Lancelot din lac. Așa că acum, dacă ați citit ori veți citi cărțile despre Tristan și Lancelot, unde sunt pomeniți acești Bruni, veți ști cum s-a născut stirpea lor; și fiindcă sunt urmașii acelui uriaș, fecior al lui Balan, întotdeauna li s-a spus uriași, deși nu erau pe potriva acestora la trup, dinspre partea mamei, așa cum v-am povestit, dar toți din neamul lor au fost foarte puternici și viteji în luptă și au moștenit mult din trufia și viclenia urieșească.

Dar acum îl vom lăsa pe Amadis în insula aceea, unde s-a odihnit câteva zile ca să-și oblojească rănile pe care i le făcuse Balan în timpul luptei, dar și pentru că uriașul și soția lui îl rugaseră să rămână și a fost slujit cum nu se poate mai bine, iar istoria vă va povesti ce-a făcut Grasandor după ce vânătorul i-a transmis solia lui Amadis și a aflat că acesta plecase cu o doamnă într-o barcă pe mare.

V-am povestit cum mai înainte de a pleca pe mare cu doamna într-o barcă și de a-și îmbrăca armura cavalerului mort, Amadis a trimis pe unul din oamenii săi la Grasandor să-i spună că pleacă, să-l îngroape pe acel cavaler și să dobândească pentru el iertarea doamnei sale, Oriana. Acest om s-a dus pe dată spre locul unde vâna Grasandor, ce nu știa nimic de plecarea lui Amadis, gândind ca și toți

ceilalți, că stă la pândă cu câinele său acolo unde îl lăsaseră, și i-a transmis mesajul lui Amadis. Când l-a auzit, Grasandor s-a minunat foarte, întrebându-se ce pricină atât de însemnată l-a împins pe Amadis să se despartă de el și mai cu seamă de doamna sa, Oriana, fără să îi vadă; așa că a lăsat pe dată vânătoarea și i-a poruncit mesagerului să-l călăuzească la locul unde se află cavalerul mort; ajuns aici, a văzut cavalerul pe pământ, dar pe mare nu se zărea nimic, că barca în care se afla Amadis dispăruse deja; atunci, a pus să fie urcat pe un cal cavalerul mort și, strângându-și toți însoțitorii, s-a întors în Insula Ferecată, cugetând adânc la ce are de făcut; când au ajuns la poalele stâncii, le-a poruncit celor ce îl însoțeau să-l îngroape pe cavaler în mănăstirea de-acolo, ridicată de Amadis când se înapoiase de pe Stânca Săracului în cinstea Fecioarei Măriei, cum povestește cartea a doua a acestei istorii, iar el s-a dus la Oriana și la Mabilia, soția lui; aceste doamne, văzându-l singur, l-au întrebat unde a rămas Amadis; el le-a povestit tot ce i se întâmplase lui Amadis și știa de la el, fără să uite nimic, prefăcându-se vesel, ca să nu le sperie. Când Oriana a auzit povestea, o vreme a rămas tăcută, fără să poată vorbi datorită unei mari tulburări, iar când și-a revenit, a spus: „Sunt convinsă că dacă Amadis a plecat fără domnia voastră și fără știrea mea, n-a făcut-o fără o pricină însemnată”. Grasandor i-a spus: „Doamna mea, așa gândesc și eu, dar vă cer iertare pentru el, căci așa mi-a trimis vorbă prin vânătorul care l-a văzut plecând”. „Bunul meu domn – a spus Oriana –, mai multă nevoie e să ne rugăm Domnului să-l apere cu marea-i bunătate, decât să mă rugați pe mine să îl iert, căci știu prea bine că nu mi-a greșit niciodată până acum și n-o va face nici de-acum înainte și am toată încrederea în marea dragoste pe care mi-o poartă. Dar ce socotiți că ar fi de făcut?” Grasandor i-a răspuns: „Doamnă, eu chibzuiesc că ar fi bine să plec în căutarea lui, și de izbutesc să-l găsesc, să împart cu el binele ori răul, căci nu-mi voi afla odihnă ziua și noaptea până nu voi da de el”. Toate doamnele au încuviințat ca Grasandor să plece de îndată; doar Mabilia n-a încetat să plângă toată noaptea din pricina asta, socotind că o asemenea călătorie nu poate fi fără mari primejdii și încercări; în cele din urmă, însă, ținând seama mai mult de cinstea soțului ei decât de satisfacerea propriilor dorințe, a încuviințat și ea să plece.

Când s-a făcut dimineață, deci, Grasandor s-a sculat, a ascultat liturghia și, luându-și rămas bun de la Oriana, Mabilia și celelalte doamne, s-a urcat pe o corabie, luându-și cu el armele, calul, doi

scutieri cu merindele de trebuință și un cârmaci, și a pornit pe mare în aceeași direcție în care plecase Amadis. Grasandor a plutit pe mare drept înainte, fără să știe încotro să se îndrepte și lăsându-se în voia sorții, că nu avea nicio siguranță cu privire la drum, decât că într-acolo pornise și Amadis. Și călătorind el așa cum auziți toată ziua aceea, noaptea următoare și a doua zi, fără să întâlnească pe nimeni de la care să poată afla vești, spre nenorocirea lui, când s-a înnoptat, a trecut foarte aproape de Insula Prințului, dar n-a zărit-o din pricina beznei, căci de-ar fi acostat acolo, nu s-ar fi putut să nu dea de urma lui Amadis, fiindcă ar fi aflat că și el ajunsese acolo și plecase însoțit de cavalerul guvernator al insulei și, în cele din urmă, s-ar fi îndreptat spre Insula Turnului Roșu; dar a fost să fie altfel, că în noaptea aceea n-a mers prea departe și-a mai plutit toată ziua următoare, iar la căderea nopții a ajuns la o plajă pe țărmul mării, unde Grasandor a poruncit să se arunce ancora până dimineața, ca să afle ce ținut e acela. Și au rămas acolo până s-a luminat de ziuă și au putut zări uscatul, părându-li-se că trebuie să fie un ținut întins și foarte frumos, cu păduri dese. Grasandor a poruncit să i se scoată calul, și-a îmbrăcat armura și i-a spus cârmaciului să nu se miște din locul acela până nu se întoarce, pentru că el vrea să afle unde acostaseră și să încerce să dea de urma celui căutat. Și a pornit călare, urmat de scutieri pe jos, fiindcă nu luaseră cai și pentru ei, ca să fie corabia mai ușoară.

Și-a umblat el așa o bună parte din zi, fără să întâlnească suflet de om, și tare se mai minuna că pământul acela e nelocuit; așa că a descălecat la marginea unei păduri pe unde mergea, lângă un izvor, și scutierii i-au dat să mănânce și i-au hrănit calul; și după ce-a sfârșit de mâncat i-au spus: „Stăpâne, întoarceți-vă la corabie, că pământul acesta e pustiu”. Grasandor le-a răspuns: „Rămâneți voi aici, că n-o să vă puteți ține după mine, iar eu o să mai umblu până aflu ceva, iar de nu, mă întorc aici; iar de vedeți că zăbovesc, întoarceți-vă la corabie că voi veni și eu de-mi va sta în putință”. Scutierii, care nu mai puteau merge de obosiți ce erau, l-au binecuvântat și i-au spus că vor face așa cum a poruncit.

Și Grasandor a pornit prin pădurea aceea, când, după o vreme, a ajuns într-o vale foarte adâncă, acoperită de un codru des, iar la capătul ei a zărit o mănăstire mică, ascunsă în cel mai de nepătruns desiș al pădurii; și a pornit pe dată într-acolo, iar când a ajuns, a găsit poarta deschisă și, descălecând, și-a priponit calul de un belciug

și a intrat; aici s-a dus de-a dreptul la biserică și s-a rugat Domnului, așa cum s-a priceput mai bine, să îl călăuzească în călătoria aceea pentru a-l sluji întru cinstea lui și să-l îndrepte astfel încât să îl poată afla pe Amadis.

Pe când stătea el așa în genunchi, a văzut intrând în biserică un călugăr în rasă albă și, strigându-l, l-a întrebat: „Părinte, ce ținut e acesta și din ce regat face parte?" Călugărul i-a răspuns: „Ținutul acesta aparține regatului Irlandei, dar acum nu se mai află sub porunca regelui, pentru că nu departe de-aici trăiește un cavaler ce se numește Galifon, împreună cu doi frați de-ai săi, cavaleri foarte puternici, ca și el, într-un castel foarte întărit, care a pus stăpânire pe toți acești munți, cu pământuri îmbelșugate și locuri destul de bogate, și îi atacă pe cavalerii rătăcitori ce trec pe aici; aceștia trei umblă mereu împreună și când întâlnesc un cavaler, cei doi frați se ascund, iar Galifon îl înfruntă singur și, dacă cel de la castel învinge, ceilalți doi rămân pe loc, dar dacă văd că nu îi merge bine în timpul luptei, ies din ascunzătoare și îl învinge ori îl ucid cu ușurință pe cel ce e singur. Chiar ieri s-a întâmplat ca doi călugări de la mănăstirea aceasta, ce plecaseră să ceară de pomană prin aceste locuri, să-i vadă pe cei trei frați cum au învins un cavaler și l-au rănit foarte greu; cei doi călugări l-au cerut pe rănit, rugându-i, ca în numele iubirii de Dumnezeu să nu-l ucidă, fiindcă oricum nu se mai poate apăra; și atâta au stăruit, că până la urmă au izbutit și l-au adus pe un catâr aici, unde se află și acum; la scurtă vreme după asta a sosit un tovarăș de-al lui și, cum a aflat ce s-a întâmplat, a plecat cu puțin înainte de venirea domniei tale, cu gândul de-a muri ori de a-l răzbuna pe cel rănit și e sigur că viața sa e în mare primejdie". Când Grasandor a auzit aceasta, i-a cerut călugărului să i-l arate pe cavalerul rănit, iar acesta a făcut întocmai și l-a condus într-o chilie, unde pe un pat zăcea cavalerul rănit; Grasandor, de cum l-a văzut, l-a recunoscut pe Eliseo, fratele lui Landin, nepotul lui don Cuadragante, iar cavalerul l-a recunoscut pe Grasandor, căci se întâlniseră de multe ori și stătuseră de vorbă în timpul războiului dintre regele Lisuarte și Amadis; când l-a văzut, Eliseo i-a spus: „Oh, viteazul meu domn Grasandor, rogu-vă, în numele curteniei, să-i veniți în ajutor lui Landin, vărul meu, care se află în mare primejdie, și apoi vă voi povesti ce nenorocire mi s-a întâmplat, că dacă zăboviți acum să vă istorisesc, ajutorul vostru nu-i va mai fi de folos". Grasandor a întrebat: „Unde îl pot găsi?" „Trecând valea aceasta – a răspuns

Eliseo –, o să dați de un câmp întins și un castel întărit acolo îl veți afla, căci a plecat să-l cheme la luptă pe cavalerul ce stăpânește castelul, și care mi-a făcut răul acesta”. Grasandor și-a dat seama pe dată că acel călugăr spusese adevărul și, încredințându-se Domnului, și-a încălecat calul și a plecat cât mai grabnic cu putință pe drumul arătat de călugăr, de unde putea zări mai bine castelul; și de cum a trecut valea, l-a zărit pe dată, pe un colnic mai înalt decât câmpia din jur, și a pornit într-acolo; iar când a ajuns la marginea unei păduri pe care o străbătuse, l-a văzut pe Landin că strigă ceva la poarta castelului, dar nu înțelegea ce spune, că era cam departe; așa că și-a oprit calul în niște tufișuri dese, fiindcă nu voia să se arate mai înainte de-a vedea dacă Landin are nevoie de ajutor. Și pe când stătea el așa, nu după multă vreme, a văzut că pe poarta castelului în fața căreia se afla Landin a ieșit un cavaler destul de voinic și bine legat ce a schimbat câteva vorbe cu Landin și apoi s-au depărtat unul de altul și s-au năpustit unul împotriva celuilalt în cea mai mare goană a cailor, așa că, izbindu-se în lănci, s-au prăbușit amândoi la pământ; dar cavalerul din castel a căzut mult mai rău, fiind foarte zdruncinat; totuși s-a ridicat cât mai iute cu putință și a pus mâna pe spadă să se apere. Landin s-a sculat, că era foarte sprinten și viteaz și, văzând că potrivnicul lui e pregătit să-i țină piept, și-a apucat spada, s-a acoperit cu scutul și a pornit spre el; celălalt a pornit și el și au prins să-și dea lovituri grele de spadă în coifuri, de ieșeau scântei din ele, scrijelindu-și scuturile și sfârtecându-și armurile în multe locuri, încât spadele tăiau acum în carne vie; și s-au luptat ei așa o bucată bună de vreme, pălindu-se cât mai rău cu putință; dar nu după mult timp, Landin a început să câștige teren și făcea ce voia cu cavalerul din castel, care nu mai izbutea alta decât să se ferească de lovituri, fără să dea niciuna; și văzând asta, a prins să le facă semne cu spada celor din castel, să-i vină în ajutor, că zăbovesc prea mult. Atunci au ieșit doi cavaleri în cea mai mare goană a cailor, cu lăncile în mână, strigând: „Trădătorule ticălos, nu-l ucide!” Când Landin i-a văzut venind așa, s-a pregătit să-i întâmpine ca un cavaler viteaz, fără să se tulbure câtuși de puțin, pentru că i se spusese că, dacă primului îi va merge rău în luptă, va fi ajutat de ceilalți doi; așa că le-a răspuns astfel: „Voi sunteți trădători și ticăloși, că îi ucideți prin minciună și trădare pe cavalerii viteji și cinstiți”.

Grasandor, care privea totul, văzându-i venind pe cei doi, și-a înfipt cât mai zdravăn pintenii în burta calului și s-a îndreptat spre ei

spunând: „Lăsați-l în pace pe cavaler, ticăloșilor și trădătorilor!”; și l-a izbit pe unul din ei cu lancea în scut atât de puternic, încât într-o clipită l-a azvârlit peste crupa calului și l-a trântit pe jos; și cum pământul era tare, iar căzătura grea, acela și-a frânt brațul drept, pe care căzuse, și a rămas atât de zdrobit, că nu s-a mai putut scula. Celălalt cavaler a vrut să-i dea o lovitură de lance lui Landin ori să-l calce în picioarele calului, dar n-a izbutit, fiindcă s-a ferit cu atâta sprinteneală și pricepere, că celălalt nu l-a putut atinge, dar a trecut atât de iute pe lângă el, că nici Landin nu l-a putut lovi, cu toate că se gândise să-i reteze picioarele calului. Grasandor i-a spus: „Luați-l pe ăsta, care e pe jos și lăsați-mi-l mie pe cel călare”. Când Landin a văzut ce se întâmplă, tare s-a mai bucurat, dar nu pricepea cine e cavalerul ce îi sărise în ajutor în ceasul acela; și s-a întors pe dată spre cavalerul cu care se luptase mai înainte și a început să-i dea lovituri de spadă zdravene și grele, încât, cu toate că acesta se trudea din răsputeri să se apere, nu i-a fost de niciun folos, că Landin făcea ce voia cu el. Grasandor se înfrunta cu cel călare și își dădeau lovituri grele cu spada, că Grasandor îi tăiase lancea și îl rănise la mână; și astfel, toți patru se străduiau să-și facă unul altuia cât mai mult rău cu putință. Dar după scurtă vreme, Landin și-a culcat vrăjmașul la picioarele sale și când celălalt, călare, a văzut asta, a rupt-o la fugă spre castel mâncând pământul, urmat de Grasandor, ce nu îl slăbea un pas; și cum alerga în neștire, cavalerul n-a nimerit pe podul mobil și a căzut cu cal cu tot în șanțul care era foarte adânc și plin cu apă, așa că, în scurtă vreme, datorită greutății armurii s-a înecat, fiindcă cei din castel nu i-au putut veni în ajutor, deoarece Grasandor s-a așezat la capătul podului împreună cu Landin ce a sosit îndată după el, pe unul din caii rămași pe câmp; și văzând că lupta se încheiase și nu mai au ce face acolo, s-au întors amândoi spre locul unde îi lăsaseră pe cei doi cavaleri, să vadă dacă muriseră; Landin a întrebat: „Domnule cavaler, cine sunteți domnia voastră ce ați venit să-mi dați ajutor tocmai la ceasul acesta când aveam atâta nevoie?” Grasandor i-a, răspuns: „Domnul meu, sunt Grasandor, prietenul vostru, și îi aduc multe mulțumiri lui Dumnezeu că v-am găsit când aveați nevoie de mine”. Când Landin a auzit aceste vorbe, tare s-a mai minunat cum de l-a purtat soarta pe acele tărâmuri, căci știa foarte bine că rămăsese în Insula Ferecată cu Amadis, când plecase de-acolo flota lor spre ținutul Sansueñei și țara regelui Arabigo, și l-a întrebat: „Bunule domn, ce v-a adus aici pe acest meleag atât de îndepărtat de

locul unde ați rămas cu Amadis?” Grasandor i-a istorisit tot ce ați auzit mai înainte și că din pricina asta pornise în căutarea lui Amadis, întrebându-l dacă știe ceva de el. Landin i-a răspuns: „Aflați, domnule, că Eliseo, vărul meu, și eu venim din locurile unde l-am lăsat pe don Cuadragante, unchiul meu, și pe don Bruneo de Bonamar, cu acei cavaleri ce i-ați văzut plecând din Insula Ferecată, cu solie de la unchiul meu pentru regele Cildadan, să ne dea niște oșteni, că am purtat o bătălie cu un nepot de-al regelui Arabigo, ce a pus stăpânire pe țară și când a aflat că unchiu-su e învins și captiv. Și cu toate că am învins noi și le-am făcut mari pagube dușmanilor, am avut de suferit și am pierdut mulți oameni, așa că am pornit la drum să mai aducem; acum vreo trei zile am poposit în Insula Prințului și am aflat că un cavaler ce însoțea o doamnă sosise acolo într-o barcă, doar cu un vâslaș, spunând că se duce în Insula Turnului Roșu să se lupte cu Balan Uriașul, dar oamenii de-acolo n-au știut să-mi spună pricina, ci doar că guvernatorul insulei a plecat cu acel cavaler să vadă lupta, pentru că din cât se zice, acel uriaș este cel mai viteaz din câți se află în toate insulele; și după cum spuneți că Amadis a plecat pe mare cu o doamnă, socotesc că el trebuie să fie acest cavaler, că asemenea faptă e pe potriva lui”. „Mult m-ați bucurat cu aceste vești – a spus Grasandor –, dar nu mă pot împiedica să nu fiu mâhnit foarte că nu mă aflu lângă el în această înfruntare”. „Nu fiți mâhnit – a zis Landin – că pe el Dumnezeu l-a adus pe lume pentru a-l dărui doar pe el singur cu cinstea și marea glorie pe care toți ceilalți pământeni la un loc n-ar putea-o dobândi”. „Acum povestiți-mi – a spus Grasandor – ce vi s-a întâmplat, că mai înainte l-am întâlnit într-o mănăstire, acolo jos într-o vale adâncă, pe vărul vostru Eliseo rănit greu, de la care n-am putut afla ce s-a întâmplat, că mi-a spus doar că ați plecat să vă luptați cu acest cavaler, iar călugării de la mănăstire mi-au istorisit prin ce viclenie el și frații săi îi învingeau și îi batjocoreau pe cavalerii ce se luptau cu ei; și n-am mai aflat nimic alta, ca să nu mai zăbovesc”. Landin i-a spus: „Aflați că ieri am părăsit corabia, ca să ne îndreptăm pe uscat spre regele Cildadan, fiindcă ne simțeam tare rău din pricina călătoriei pe mare; și când am ajuns în apropierea mănăstirii pe care ați văzut-o, am întâlnit o domniță ce venea plângând și care ne-a cerut ajutor. Eu am întrebat-o de ce plânge, spunându-i că dacă o pot ajuta cu dreptate, o voi face. Ea mi-a răspuns că un cavaler l-a întemnițat pe nedrept pe soțul ei, pentru a-i lua o moșie bogată moștenită de el în ținutul său, și îl

ține într-un turn, legat în lanțuri, la vreo două leghe în dreapta mănăstirii; eu am pus-o pe domnișoară să jure că îmi spune adevărul, ceea ce ea a făcut pe dată, și i-am spus vărului meu Eliseo să rămână la acea mănăstire, fiindcă îi era mai rău decât mie de pe urma drumului pe mare, în vreme ce eu voi pleca cu acea domniță, și că dacă Dumnezeu mă va ajuta, mă voi întoarce curând la el. Dar el a stăruit atât de mult, că n-am putut să nu-l iau cu mine; și pe când mergeam prin valea aceea, printre tufișuri dese, călăuziți de domniță, am zărit un cavaler în armură, călare, ce ajunsese tocmai la gura văii. Atunci Eliseo mi-a spus: „Vere, mergeți mai departe cu domnița, că eu mă duc să văd ce-i cu cavalerul acela". Și s-a despărțit de mine, iar eu am ajuns la turnul unde era întemnițat soțul domniței și l-am chemat pe cavalerul ce îl făcuse captiv; acesta a ieșit să stea de vorbă cu mine neînarmat și când m-a văzut, m-a recunoscut pe dată și m-a întrebat ce doresc; eu i-am spus tot ce îmi istorisise domnița, rugându-l să-i dea drumul de-ndată soțului ei și să nu mai săvârșească fărădelegi de aici înainte, iar el a făcut întocmai din dragoste pentru mine, fiindcă nu voia cu niciun chip să ne luptăm, și mi-a făgăduit că va face tot ce îi cer; eu l-am dojenit aspru, spunându-i că un om atât de avut ca el nu se cuvine să facă asemenea lucruri; și mi-am îngăduit asta pentru că îmi e prieten și pe când eram cavaleri neofiți am umblat o vreme împreună în căutarea aventurilor.

O dată această poveste încheiată, m-am înapoiat la mănăstire cum fusese înțelegerea și, aflându-l pe Eliseo rănit greu, l-am întrebat ce i s-a întâmplat; el mi-a spus că pe când mergea pe urmele acelui cavaler, după ce s-a despărțit de mine, strigându-i să se întoarcă, după o bucată de drum, acela s-a întors și au purtat o luptă strașnică, în care, după părerea lui, se dovedise mai puternic și aproape îl învinsese pe cavaler, când au ieșit din pădure alți doi cavaleri și l-au izbit atât de tare cu lăncile, că l-au doborât cu cal cu tot și l-au rănit foarte rău, și dacă Dumnezeu n-ar fi adus la ceasul acela doi călugări de la mănăstire, ce i-au rugat mult pe cei trei să-i lase viața, ar fi sfârșit prin a-l ucide, dar de dragul lor l-au lăsat în pace și călugării l-au luat cu ei". „Povestea cu vărul vostru o știam – a spus Grasandor –, că mi-au istorisit totul călugării, dar despre domnia voastră nu știam decât că ați plecat de la mănăstire să vă luptați cu acești ticăloși și fățarnici cavaleri; dar ce hotărâți să facem cu ei dacă n-au murit?" Landin i-a răspuns: „Să vedem în ce stare se află și apoi vom

hotărî". Și s-au apropiat de locul unde zăcea întins pe pământ Galifon, stăpânul castelului, ce nu se mai putuse ridica defel, dar răsufla ceva mai ușor decât înainte și își mai venise în fire; de asemenea l-au găsit și pe fratele lui în viață, dar foarte zdrobit; Landin a chemat doi scutieri, unul al său și celălalt al vărului său, care îi însoțiseră, le-a poruncit să descalece și i-au așezat pe cavaleri de-a curmezișul pe șeile cailor, iar scutierii au încălecat în spatele lor și au pornit spre mănăstire, cu gândul că dacă Eliseo e mort sau în primejdie să-și piardă viața, să-i omoare, iar dacă se simte mai bine, să ia altă hotărâre.

Și așa cum auziți, au ajuns la mănăstire și l-au aflat pe Eliseo în afara oricărei primejdii, căci unul dintre călugări, priceput în cele doftoricești, îl oblojise și îl lecuise mult.

La vremea aceasta, acel Galifon, seniorul castelului, își venise în simțire pe de-a-ntregul și de cum l-a văzut pe Landin fără armură l-a recunoscut, căci atât el cât și frații lui erau vasalii regelui Cildadan. Dar când au aflat că regele pleacă să-l ajute pe regele Lisuarte în războiul contra lui Amadis, acești trei frați au rămas în țară, că nu i-a putut lua cu el; și câtă vreme a zăbovit el cu acele treburi, ei au făcut multe rele în ținut, disprețuindu-l pe regele Cildadan că a ajuns sub stăpânirea regelui Lisuarte, fiindcă atunci când soarta se schimbă din bună în rea, nu e potrivnică și dușmănoasă doar în cele însemnate, ci în multe altele ce se trag de pe urma unei prăbușiri, cum se întâmplă cu micile păcate născute din păcatul de moarte; Galifon a spus: „Domnule Landin, aș putea spera în bunăvoința voastră? Și dacă socotiți că faptele mele rele nu o merită, faceți-o în numele faptelor voastre bune și nu țineți seama de greșelile mele, ci de ceea ce, domnia voastră, prin rangul și stirpea din care vă trageți, sunteți dator a face". Landin i-a răspuns: „Galifon, nu mă așteptam la asemenea fărădelegi din partea voastră, căci un cavaler ce a fost crescut la curtea unui rege așa de bun și în tovărășia atâtor viteji e dator să urmeze doar calea virtuții și sunt mirat să văd că ați călcat în picioare buna voastră creștere, ducând această viață mișelească și necinstită". „Pofta de a stăpâni – a zis Galifon – m-a abătut de la calea virtuții, așa cum s-a întâmplat cu mulți alții, mai de preț și mai înțelepți decât mine, dar leacul se află în mâna și vrerea voastră". „Ce-mi cereți să fac?", a întrebat Landin. „Să dobândiți pentru mine iertarea regelui, stăpânul meu – a răspuns el –, iar eu pentru bunăvoința arătată, îl voi sluji de îndată ce voi putea încăleca." „Va fi

așa cum doriți – a spus Landin –, dacă de azi înainte vă veți purta așa cum cere ordinul cavaleresc”. „Așa va fi, fără nicio îndoială”, a spus Galifon. „Atunci sunteți liber – a spus Landin –, împreună cu fratele vostru, numai să vă înfățișați de azi în douăzeci de zile regelui Cildadan, stăpânul meu, și să faceți ce vă va porunci, iar în acest răstimp eu vă voi dobândi iertarea”. Galifon i-a mulțumit mult și i-a făgăduit că va face ce i s-a poruncit.

După aceasta, în noaptea aceea au rămas acolo cu toții împreună și, a doua zi de dimineață, Grasandor a ascultat liturghia și și-a luat rămas bun de la Landin și vărul lui, ca să se întoarcă la corabia sa ce îl aștepta la țărmul mării, cu multă bucurie în inimă, datorită veștilor aflate de la Landin, fiind sigur că acel cavaler ce acostase în Insula Prințului cu o doamnă și plecase să se lupte cu uriașul Balan este Amadis. Și s-a întors pe drumul pe care venise, astfel că a ajuns înainte de a se înnopta la corabie, unde i-a aflat pe scutierii săi și mult s-au bucurat și el și ei de revedere. Grasandor l-a întrebat pe marinar dacă știe drumul spre insula numită a Prințului. El i-a răspuns că-l știe, că după ce ancoraseră aici izbutise să-și dea seama unde se află, deși mai înainte de-a ajunge nu știa, șt că îl va duce în Insula Prințului. „Atunci, să pornim într-acolo”, a spus Grasandor. Și au ridicat ancora și au mers toată noaptea aceea, iar a doua zi pe la ceasul înserării au ajuns la insulă; Grasandor a coborât pe uscat și a urcat sus, în cetate, unde i s-a istorisit tot ce i se întâmplase lui Amadis cu uriașul, căci oamenii aflaseră de la guvernator, care se întorsese; Grasandor a stat de vorbă și cu el, ca să fie mai sigur, și acesta i-a povestit tot ce văzuse, așa cum v-a spus și istoria noastră. Grasandor i-a spus: „Bunule domn, mi-ați dat niște vești ce m-au umplut de bucurie și asta nu pentru că pun mare preț pe faptul că Amadis a dus la capăt această ispravă întru marea sa cinste, căci noi, cei ce cunoaștem marile încercări și primejdii prin care a trecut nu ne putem mira de altele, oricât de însemnate ar fi, ci pentru că am dat de urma lui, fiindcă nu-mi puteam afla tihnă și pace niciunde, câtă vreme nu aveam vești despre el”. Cavalerul i-a spus: „Sunt sigur că cei ce s-au aflat o vreme în preajma acestui cavaler au văzut multe dintre isprăvile sale ce sunt vestite în toate colțurile lumii; dar să știți că dacă toți ar fi putut vedea isprava aceasta, pe care am văzut-o eu, ar fi socotită, de bună seamă, printre cele mai primejdioase”.

Apoi au schimbat vorba și Grasandor i-a spus: „Rogu-vă cavalere, să aveți bunătatea de a-mi da pe cineva să mă călăuzească spre insula

unde se află Amadis". „Cu plăcere o voi face – a răspuns el – și de aveți trebuință și de niscai merinde la drum, vă voi da pe dată". „Vă mulțumesc mult – a spus Grasandor –, dar am tot ce îmi trebuie". Cavalerul din insulă a spus: „Iată omul ce vă va călăuzi, că ieri s-a întors de-acolo". Grasandor i-a mulțumit și s-a urcat pe corabie cu călăuza, după care au pornit la drum și au tot mers, până au ajuns fără niciun necaz în portul Insulei Turnului Roșu, unde se afla Amadis. Oamenii uriașului l-au înconjurat pe dată pe Grasandor și l-au întrebat ce vrea. El le-a răspuns că venise să îl caute pe un cavaler ce se numește Amadis de Gaula, căci i se spusese că se află în acea insulă. „E-adevărat ce spuneți – au zis ei. Urcați cu noi la castel, că acolo îl veți găsi". Atunci Grasandor a coborât de pe corabie îmbrăcat în armură, cum se afla, și a urcat sus la castel împreună cu oamenii uriașului, iar când a ajuns la poartă, Amadis a fost înștiințat că a sosit un cavaler care îl caută. Amadis și-a zis pe dată că trebuie să fie unul din prietenii săi și a ieșit la poartă. Și când a văzut că e Grasandor, a fost cel mai bucuros om din lume și l-a îmbrățișat cu multă veselie, iar Grasandor de asemenea pe Amadis, ca și cum ar fi trecut vreme îndelungată de când nu se văzuseră. Amadis l-a întrebat ce face doamna sa, Oriana, și dacă plecarea lui i-a supărat foarte tare. Grasandor i-a răspuns: „Viteazul meu domn, Oriana și toate celelalte doamne sunt foarte bine și sănătoase; Oriana, să știți că a fost foarte jignită și tulburată când a aflat de la mine de plecarea voastră, dar cum este plină de înțelepciune, a socotit că doar o pricină însemnată v-a făcut să porniți la drum și fiți sigur că singura durere și supărare ce i-a mai rămas e că nu vă va putea vedea atât de curând pe cât dorește; dar cu toate că am venit să vă aduc înapoi, m-aș bucura să mai zăbovim aici vreo patru-cinci zile, că mi-a făcut tare rău călătoria pe mare". „Socotesc că e bine să facem așa – a spus Amadis –, că și eu am nevoie de odihnă și mă simt slăbit de pe urma rănilor primite, ce nu s-au lecuit încă; și sunt tare bucuros de cele ce mi-ați spus despre doamna și stăpâna mea, căci pe lângă supărarea ei, toate celelalte câte mi s-ar putea întâmplă, lupte grele ori chiar moartea, nu înseamnă nimic pentru mine".

• CAPITOLUL CXXX •

Cum, pe când Amadis se afla în Insula Turnului Roșu, stând pe o stâncă la malul

mării și tăifăsuind cu Grasandor despre doamna sa, Oriana, a zărit apropiindu-se o corabie ce aducea veşti despre flota plecată spre Sansueña şi Insulele Landelor

Și așa cum auziți, Amadis și Grasandor își treceau vremea cu multă plăcere în acea Insulă a Turnului Roșu și Amadis îl tot întreba despre doamna sa, Oriana, căci spre ea se îndreptau toate dorințele și gândurile lui, deoarece, deși acum îi aparținea, iubirea lui pentru ea nu scăzuse niciun pic, ba mai mult chiar, inima îi era mai înrobită ca niciodată și era hotărât să-i urmeze vrerea cu mai multă supunere; și pricina era că această mare iubire dintre ei doi n-a fost o întâmplare, cum pățesc mulți, ce cu cât se îndrăgostesc mai iute, cu atât mai iute ajung să urască, ci a fost profundă, crescând cu gânduri foarte curate și pe potriva cinstei, așa cum se întâmplă cu toate cele clădite și înălțate pe temelia virtuții; dar, în general, toți urmăm o altă cale, dorințele noastre fiind înclinate mai mult spre potolirea și satisfacerea voilor și poftelor ticăloase, decât spre bunătatea și dreptatea pe care suntem datori să le avem în minte și în fața ochilor, necugetând că dacă am pune în gură toate lucrurile dulci și delicioase, iar la sfârșit am simți un gust amar, nu numai că gustul dulce ar dispărea, dar mintea ni s-ar tulbura într-atât, încât ultima înghițitură ar face ca primele să ne pricinuiască o mare supărare, așa că putem spune pe drept cuvânt că sfârșitul ne aduce cea mai mare glorie și desăvârșire. Și dacă e așa, de ce nu recunoaștem că deși lucrurile necinstite, atât iubirea cât și cele de alt soi, ne-au adus la început dulceață și la sfârșit amărăciune și căință, cele virtuoase și curate care la început par neplăcute și amare, la sfârșit ne aduc mulțumire și bucurie; dar în privința poveștii acestui cavaler și a doamnei sale, nu putem despărți răul de bine, nici tristețea de bucurie, pentru că de la început, de când gândul lor veșnic a fost să ajungă la sfârșitul cinstit de acum, și au îndurat frământări și chinuri unul pentru altul, și nu puține, cum povestește această măreață istorie, să nu credeți că datorită lor au suferit și pătimit, ci dimpotrivă, au aflat în ele multă tihnă și bucurii, fiindcă de fiecare dată când își aminteau de marea lor iubire, se vedeau unul pe altul în fața ochilor, de parcă ar fi fost aievea, ceea ce le aducea mare mângâiere și era leac pentru dulcile lor suferințe, astfel că pentru nimic în lume n-ar fi vrut să îndepărteze acea desfătătoare amintire.

Dar să nu mai vorbim despre această iubire plină de credință, atât pentru că n-am sfârși niciodată, cât și pentru că s-a scurs și se va mai scurge multă vreme până când se va ivi alta la fel, care să rămână întru aducere aminte într-o scriere atât de însemnată.

Și așa stătea de vorbă Amadis cu Grasandor despre acele lucruri foarte plăcute, când s-a întâmplat că, aflându-se amândoi așezați pe o stâncă înaltă la țărmul mării, au zărit îndreptându-se spre port o corabie mică și n-au vrut să plece de-acolo mai înainte de a afla cine sosește cu acea corabie. Când corabia a intrat în port, l-au trimis pe unul din scutierii lui Grasandor să afle cine sunt noii veniți; acesta s-a dus pe dată și, când s-a întors, le-a spus: „Domnilor, pe corabie se află un majordom al Madasimei, soția lui don Galvanes, în drum spre Insula Mongaza". „Și de unde vine?" a întrebat Amadis. „Domnule – a răspuns scutierul –, mi-a spus că din locurile unde se află don Galvanes și don Galaor, dar n-am mai aflat nimic altceva". Când Amadis a auzit asta, a coborât de pe stâncă împreună cu Grasandor și s-a dus în port, unde se afla corabia; și de cum a ajuns, l-a recunoscut pe Nolfon, căci acesta era numele majordomului, și i-a spus: „Nolfon, prietene, tare mă bucur că vă văd, căci îmi veți da vești despre fratele meu, don Galaor, și despre don Galvanes, că de când au plecat din Insula Ferecată nu mai știu nimic de ei". Când majordomul l-a văzut și l-a recunoscut pe Amadis, mult s-a minunat că îl găsește în acel loc, căci știa foarte bine că insula este a uriașului Balan, cel mai mare dușman al lui Amadis, fiindcă acesta îi ucisese tatăl; și pe dată a coborât pe uscat și a îngenuncheat în fața lui, vrând să-i sărute mâinile, dar Amadis nu i-a îngăduit și l-a îmbrățișat. Majordomul a spus: „Domnule, ce întâmplare v-a adus pe aceste meleaguri, atât de depărtate de locul unde v-am lăsat?" Amadis i-a răspuns: „Bunul meu prieten, Dumnezeu m-a adus aici, pentru un lucru pe care-l veți afla mai târziu; acum spuneți-mi tot ce știți despre fratele meu, don Galvanes și Dragonis". „Domnule – a zis el –, Dumnezeu fie lăudat, vă pot spune lucruri ce o să vă bucure. Aflați că don Galaor și Dragonis au plecat din Sobradisa cu oaste multă și bine înarmată, iar don Galvanes, stăpânul meu, cu cât mai multă oștire a putut strânge în Insula Mongaza, s-a întâlnit cu ei în largul mării, în dreptul unei stânci hotărâtă ca loc de întâlnire, ce se cheamă Stânca Domniței Vrăjitoare, nu știu dacă ați auzit de ea". Amadis a spus: „În numele credinței datorate Domnului, dacă știți câte ceva despre această stâncă, domnule majordom, povestiți-mi, fiindcă don Gavarte de la

Valea Temătoare mi-a spus că, într-o călătorie pe mare, a trecut pe la poalele acestei stânci de care ați pomenit, dar cum era foarte bolnav, n-a putut urca pe ea să vadă o sumedenie de lucruri, dar a aflat de la cei ce fuseseră acolo să trebuie să treci printr-o încercare grea, pe care cavalerii nu izbutesc să o ducă la capăt". Majordomul i-a spus: „Am să vă povestesc cu plăcere tot ce-am aflat și a rămas în amintirea oamenilor. Aflați că stânca poartă acest nume, fiindcă în urmă cu mult timp a trăit acolo o domniță ce stăpânea acel ținut, ce s-a trudit din greu să învețe magia și necromanția; și le-a învățat atât de bine, încât izbutea să facă tot ce-și punea în gând; câtă vreme a viețuit acolo, și-a ridicat o casă, cea mai frumoasă și mai bogată din câte s-au văzut vreodată; și deseori s-a întâmplat ca în jurul stâncii să se adune multe corăbii ce treceau pe mare dinspre Irlanda, Norvegia și Sobradisa, spre Insulele Landelor ori Insula Adâncă, și cu niciun chip nu mai puteau pleca de-acolo dacă domnița nu dezlega vraja prin care le ținea legate cu sila, luându-le în schimb tot ce îi era pe plac; iar dacă pe corăbii se aflau cavaleri îi ținea acolo cât îi era voia și îi punea să se lupte între ei până se învingeau ori chiar se ucideau unii pe alții, căci nu le stătea în puteri să facă altminteri, și asta o bucura foarte. Și a mai făcut ea și altele, dar ar fi prea mult de povestit; dar cum e lucru sigur că cei ce înșală sunt înșelați și pedepsiți pe lumea asta și pe cealaltă, căzând chiar în capcanele întinse de ei, după o vreme pe care această domniță rea și-a petrecut-o în mare bogăție și plăceri, crezând că pătrunde cu știința ei adâncile taine ale Domnului, El a îngăduit să fie înșelată de cineva cu totul neștiutor în ale vrăjitoriei și iată cum: printre acei cavaleri aduși de ea pe stâncă era unul de fel din Creta, bărbat frumos și destul de viteaz în luptă, în vârstă de douăzeci și patru de ani, de care domnița s-a îndrăgostit atât de pătimaș, încât își ieșise din minți și nici marea-i știință, nici împotrivirea, nici frâul ce-l punea voinței sale tulburate și învinse nu au putut-o împiedica să nu-l facă stăpân pe ceea ce nimeni până atunci nu avusese, și anume, pe propria-i ființă; cu acesta a petrecut o vreme întru mare desfătare a sufletului ei și el de asemenea cu ea, dar mai mult din interes decât datorită frumuseții ei, căci natura o dăruise cu foarte puțină. Și pe când trăiau astfel acea domniță și iubitul ei, cavalerul, cugetând el că în acel loc atât de singuratic și ciudat puțin folos ar avea și de-ar fi stăpânul lumii, a început să chibzuiască în ce fel ar putea scăpa din acea temniță și a socotit că vorba dulce și chipul drăgăstos împreună cu plăcute dovezi

de iubire, chiar prefăcute, au marea putere de a tulbura și a suci mințile oricărei ființe îndrăgostite; și a prins să se arate mult mai mult ca înainte subjugat și pătimaș în iubirea lui, atât de față cu lumea, cât și în taină, rugând-o cu multă căldură să facă astfel încât el să nu-și închipuie că aceasta se datorează puterii vrăjilor ei, ci doar pentru că așa gândește și simte. Și a stăruit așa de mult, încât ea, crezând că îi aparține cu totul și socotind, cu inima ei înrobită și înlănțuită, că el o iubește fără vicleșug, așa cum îl iubea ea, i-a dat libertatea să facă ce dorește. Când cavalerul s-a văzut astfel, dorind mai mult ca înainte să scape de acea viață, pe când stătea de vorbă într-o zi cu domnița, privind marea, îmbrățișând-o și arătându-i multă dragoste, cum făcuse adesea, a azvârlit-o de sus de pe stâncă și în marea cădere domnița a ajuns jos fărâme. Îndată după asta, cavalerul a luat toate bogățiile de-acolo și pe toți locuitorii, bărbați și femei și, lăsând stânca pustie, a plecat în insula Creta; dar într-una din odăile celui mai mare palat al domniței a lăsat o mare comoară, din câte se spune, pe care n-a putut-o lua nici el, nici nimeni altcineva până în ziua de azi, fiindcă e vrăjită; și cei ce, la vremea marilor înghețuri, când se ascund șerpii, au cutezat să urce stânca, zic că au ajuns la ușa încăperii, dar n-au izbutit să intre, și că pe o ușă sunt scrise niște slove roșii ca de sânge, iar pe alta, alte slove ce îl numesc pe cavalerul care va intra înăuntru și va dobândi comoara, după ce va scoate o spadă implântată în ușă până la mâner, și atunci acestea se vor deschide; asta-i tot ce pot să vă răspund la întrebarea voastră, domnule”.

Amadis, după ce l-a ascultat, s-a gândit o vreme cum ar putea să ducă el la capăt acea încercare, unde dăduseră greș atâția, dar a tăcut și n-a spus nimic despre asta, întrebându-l însă, pe Nolfon despre frații și prietenii săi; el i-a spus: „Domnule, după ce flotele s-au împreunat acolo la poalele stâncii de care ați auzit, au pornit spre Insula Adâncă, dar n-au putut ajunge acolo neștiuți, fiindcă s-a aflat de venirea lor de la alți călători pe mare, și toată insula s-a ridicat la luptă în frunte cu un văr primar al regelui mort; așa că, de cum am intrat în port, ne-a întâmpinat toată suflarea și am purtat cu ei o bătălie mare și primejdioasă, ei de pe uscat și noi de pe nave; dar în cele din urmă, don Galaor, Dragonis și don Galvanes au sărit pe pământ, în pofida dușmanilor, și au secerat atâta moarte în rândurile lor împreună cu mulți alții de-ai noștri care i-au ajutat, că i-au îndepărtat din partea aceea a țărmului și am putut coborî de pe

corăbii; și apoi, toți laolaltă ne-am năpustit asupra lor, că nu ne-au putut ține piept și au dat dosul; dar isprăvile săvârșite de don Galaor nu le-ar putea nimeni povesti, că acolo și-a luat plata pentru tot ce pierduse în timpul lungii sale boli; și printre cei uciși de el a fost și acea căpetenie, vărul regelui, ceea ce ne-a ajutat să-i împingem mai iute pe toți vrăjmașii în cetate și să-i încercuim din toate părțile; dar cum erau slabi de înger și nu aveau nicio căpetenie, căci mai marii insulei au murit o dată cu regele, stăpânul lor, în lupta de la Luvaina, iar mulți alții au fost făcuți captivi, văzând că suntem stăpâni pe câmpul de luptă, iar ei n-au cum fi ajutați, au început pe dată negocierile, cerând chezășie că le vom lăsa avuțiile și le vom îngădui să trăiască ca până acum dacă se predau; și așa am și făcut și, în opt zile de la sosire, toată insula a fost a noastră, iar Dragonis uns rege; și fiindcă don Galvanes, stăpânul meu, și don Galaor au fost răniți, dar nu prea greu, au hotărât să mă trimită pe mine cu vești la stăpână mea, Madasima, și la regina Briolanja, iar eu, domnule, am trecut pe-aici ca s-o văd pe Madasima, mătușa stăpânei mele, pe care ea o iubește și o prețuiește foarte, pentru că e o doamnă foarte nobilă și plină de bunătate, și nu cu gândul de a vă afla în aceste locuri”. Amadis s-a bucurat de aceste vești și i-a adus multe mulțumiri Domnului pentru că le dăduse o asemenea victorie fratelui său și acelor cavaleri pe care mult îi mai iubea, și l-a întrebat dacă știe ce făcuseră don Cuadragante, don Bruneo de Bonamar și cavalerii ce plecaseră cu ei. „Domnule – a răspuns el –, după ce am cucerit insula, am dat peste câțiva oameni ce fugiseră din Insulele Landelor și din orașul Arabia, cu gândul că acolo vor fi mai în siguranță și neștiind nimic de sosirea noastră; aceștia ne-au spus că, mai înainte de a pleca de-acolo, ai noștri avuseseră o mare bătălie cu un nepot al regelui Arabigo și cu oastea din oraș și din insulă, dar, în cele din urmă, cei din insulă au fost nimiciți și zdrobiți; cât despre ceilalți nu mai știau nimic alta”.

Cu aceste vești, toți au urcat la castel cu mare veselie și Amadis a vorbit cu Balan Uriașul, ce încă nu se ridicase din pat, spunându-i că va trebui să plece și rugându-l să poruncească să i se înapoieze Darioletei și soțului ei tot ce le luase și corabia ca să plece în Insula Ferecată; și că i-ar face plăcere, de asemenea, să-i trimită cu ei și pe fiul său, Bravor, cu soția lui, ca să-i cunoască Oriana și să rămână acolo împreună cu alți coconi de neam mare până va fi vremea să devină cavaler, când i-l va trimite înapoi cu multă cinste, cum i se

cuvine unui bărbat de rang atât de înalt. Uriașul i-a spus: „Domnule Amadis, așa cum până acum gândul meu a fost stăpânit de dorința de a-ți face tot răul cu putință, tot astfel acest gând s-a schimbat pe de-a-ntregul și te iubesc cu dragoste curată, socotind o cinste să te slujesc; iar ceea ce poruncești se va face pe dată și eu însumi, când mă voi ridica și voi fi în toate puterile, vreau să vin să-ți văd curtea și insula și să rămân alături de tine câtă vreme îți va face plăcere”. Amadis i-a răspuns: „Se va face totul precum zici și crede-mă că întotdeauna vei avea în mine un frate, pentru cât prețuiești și cine ești, precum și pentru rudenia ta cu Gandalac, pe care eu și frații mei îl socotim ca un tată; și-acum, îngăduie să te părăsim, că mâine devreme voim să plecăm, și nu da uitării ce mi-ai făgăduit”.

Dar aș vrea să știți că Balan n-a făcut călătoria aceea atât de grabnic cum gândea, căci, aflând că don Cuadragante și don Bruneo asediau orașul Arabia și aveau nevoie de oșteni, a strâns cât mai mulți oameni a izbutit din insula lui și din altele ale prietenilor săi și a pornit în ajutorul lor cu asemenea oaste, încât ceea ce a început cu multă cinste s-a încheiat tot astfel; și nu s-a mai despărțit de ei până nu au fost cucerite cele două ținuturi, cel al Sansueñei și cel al regelui Arabigo, așa cum vă va spune istoria mai departe.

Acum istoria povestește că Amadis și Grasandor au plecat într-o luni dimineață din marea insulă numită a Turnului Roșu, unde era senior acel puternic uriaș numit Balan, și Amadis l-a rugat pe Nolfon, majordomul Madasimei, să-i dea un om de-al său ca să-l călăuzească la Stâncă Domniței Vrăjitoare. Nolfon i-a răspuns că îi dă cu plăcere și că de vrea să urce stânca, acum e vremea cea mai bună, fiindcă e miezul iernii și gerul cel mai mare; și că dacă îi cere să-l însoțească, o va face din toată inima. Amadis i-a mulțumit și i-a spus că nu e nevoie să-și amâne drumul la care pornise, fiindcă lui îi e de ajuns o călăuză. „Facă-se voia Domnului – a spus majordomul – și El să vă călăuzească și să vă ajute în tot ce veți face cum a făcut până acum”.

Apoi și-au luat rămas bun unii de la alții și majordomul a pornit la drum spre Anteina, iar Amadis și Grasandor au plecat pe mare cu acea călăuză și au călătorit cinci zile bune fără să zărească stânca, deși vremea era frumoasă; dar în dimineața celei de-a șasea au zărit-o, și era atât de înaltă de părea că atinge norii. Și au plutit până la poalele ei, unde au văzut o barcă trasă la țărm, nepăzită de nimeni, ceea ce i-a mirat, dar și-au zis că a lăsat-o acolo cineva care urcase stânca. Amadis i-a spus lui Grasandor: „Bunul meu domn, eu vreau să

urc pe stâncă și să văd dacă e adevărat tot ce ne-a povestit majordomul și mult vă rog, chiar dacă asta vă mâhnește, să mă așteptați aici până mâine seară, când o să mă întorc, ori o să vă fac semn de sus, să știți ce-i cu mine; iar dacă nu mă întorc în acest răstimp ori în a treia zi, puteți fi sigur că mi s-a întâmplat ceva și veți lua ce hotărâri credeți de cuviință". Grasandor i-a răspuns: „Mult mă doare, domnule, că nu mă socotiți îndeajuns de curajos pentru a trece prin orice încercare, până la moarte, mai cu osebire aflându-mă în tovărășia voastră, când curajul ce vă prisosește l-ar putea cumpăni pe cel ce mi-ar lipsi mie, și de-o fi să ne meargă bine ori rău, vreau să urc și eu pe stâncă". Amadis l-a îmbrățișat râzând și a spus: „Domnul meu, nu înțelegeți greșit vorbele mele, căci știți prea bine că pot aduce mărturie pentru curajul vostru și dacă asta vă e dorința, vom face precum ați spus". Așa că au poruncit să li se aducă de mâncare și porunca le-a fost îndeplinită, iar după ce au mâncat cât le făcea trebuință pentru urcușul acela greu cu piciorul, căci era cu neputință să meargă călare, și-au luat toate armele, în afară de lănci, și au pornit pe drumul tăiat în stâncă, foarte anevoios de urcat; și au mers ei o bună parte din zi, făcând popasuri dese și iar mergând, căci greutatea armelor făcea urcușul foarte trudnic; și pe la jumătatea drumului au dat de o căsuță, ca un schit, cioplită în piatră, înăuntrul căreia se afla o statuie, ca un idol de metal, cu o coroană înaltă pe cap, din același metal, iar pe piept cu o placă mare pătrată de metal, aurită, pe care statuia o ținea cu amândouă mâinile, de parcă o strângea la piept, cu niște slove mari, foarte bine desenate, în grecește, ce se puteau citi cu ușurință, deși fuseseră scrise pe timpul Domniței Vrăjitoare și trecuseră de-atunci peste două sute de ani; că domnița asta era fiica unui mare învățat din orașul Argos, din Grecia, priceput în toate științele pământești și mai abitir în cele ale magiei și necromanției, ce se numea Finetor, iar fata lui se născuse cu o minte atât de ascuțită, că se apucase să învețe toate acestea și ajunsese să le stăpânească mult mai bine decât taică-su și decât oricine altcineva din vremea ei, și apoi venise să locuiască pe stânca aceea, dar pentru a nu ne întinde prea mult și a nu ne abate de la povestea noastră, istoria nu vă mai spune și în ce fel a ajuns acolo.

După ce au intrat în acea capelă, Amadis și Grasandor s-au așezat pe o bancă de piatră aflată înăuntru, ca să se odihnească, și, după o vreme, s-au sculat și s-au dus să privească statuia, ce li s-a părut foarte frumoasă; și au privit-o ei vreme îndelungată, iar Amadis a

prins să citească inscripția, că pe când fusese în Grecia învățase oleacă limba și buchile grecești, iar pe când călătorea pe mare, maestrul Helisabad îl învățase bine limba, cum îl învățase și limba vorbită în Germania și pe cele din alte țări, pe care le cunoștea foarte bine, pentru că era un mare învățat în toate și cutreierase multe meleaguri; și slovele grăiau așa: „La vremea când marea insulă va înflori și va fi stăpânită de puternicul rege și, la rându-i, va fi stăpână peste multe regate și cavaleri vestiți în lume, se vor uni culmea vitejiei în luptă cu floarea frumuseții, ce nu-și vor afla pereche în zilele lor, și vor da naștere celui ce va scoate spada, împlinindu-și astfel menirea de cavaler, iar grelele uși de piatră se vor deschide, dând la iveală marea comoară”.

După ce a citit inscripția, Amadis l-a întrebat pe Grasandor: „Domnule, ați deslușit slovele?” „Nu – a răspuns el –, că nu le înțeleg. În ce limbă sunt?” Amadis i-a spus tot ce scrie, și că, după părerea lui, profeția e veche și nici unul din ei nu va duce la bun sfârșit încercarea, cu toate că, după mintea lui, cei doi ce aveau să-l zămislească pe cavalerul care o va duce la capăt ar fi putut fi prea bine el și doamna sa, Oriana, dar despre asta n-a mai zis nimic; Grasandor i-a spus: „Dacă domnia voastră nu o duceți la bun sfârșit, care sunteți fiul celui mai viteaz cavaler din lume, ce a dat dovadă toată viața de cea mai mare vitejie în luptă, și al reginei care, din câte am aflat, a fost una dintre cele mai frumoase femei din vremea sa, mult timp va mai trece până să o ducă cineva la capăt; așa că să urcăm în vârf și să nu lăsăm nimic nevăzut ori neîncercat, că dacă pentru alții o asemenea încercare grea e un lucru deosebit, cu atât mai deosebit va fi pentru voi să o duceți la bun sfârșit, și de se va întâmplă asta, voi vedea ceea ce nimeni până azi n-a izbutit să vadă în vremurile noastre”. Amadis a râs cu poftă și n-a răspuns nimic, dar și-a dat prea bine seama că vorbele lui n-au mare temei, fiindcă nici vitejia în luptă a tatălui său, nici frumusețea mamei sale nu ajungeau nici pe departe la vitejia lui și frumusețea Orianei; și a spus: „Să urcăm și dac-om putea, să ajungem sus înainte de căderea nopții”.

Așa că au ieșit din capelă și au început să urce cu multă trudă, fiindcă stâncă era foarte înaltă și sălbatică, astfel că, mai înainte de-a ajunge în vârf i-a prins noaptea și au fost nevoiți să se adăpostească sub un țanc de piatră, și au petrecut toată noaptea vorbind despre întâmplări trecute și cel mai mult despre iubitele și soțiile lor, la care le erau inimile, și despre celelalte doamne ce se aflau cu ele. Și

Amadis i-a spus lui Grasandor că dacă nu s-ar teme de mânia și pedeapsa doamnei sale, după ce vor coborî de pe stâncă, s-ar duce să-i ajute pe don Cuadragante, don Bruneo, Agrajes și ceilalți prieteni. Grasandor i-a spus: „Așa mi-ar plăcea și mie, dar nu e bine, pentru că, după graba cu care ați plecat din Insula Ferecată, iar eu am pornit în căutarea voastră la cererea Orianei, dacă zăbovim pe-aici, mare durere și tristețe i-ați pricinui iubitei voastre, mai cu seamă că nu știe cum să vă găsească, așa că socotesc că mai înainte de a porni în orice altă călătorie, ce mai suferă amânare, trebuie să mergeți s-o vedeți pe ea, și între timp vom mai afla vești de la cavalerii pe care i-ați pomenit și vom lua cea mai bună hotărâre, iar de vor avea nevoie de ajutorul nostru, să-i ajutăm cu mai mulți oameni decât ne însoțesc acum”. „Așa vom face – a spus Amadis – și vom porni spre Insula Prințului, de unde unul din scutierii voștri va pleca pe mare cu carte din partea mea către Balan Uriașul, în care îl voi ruga să trimită o solie acolo unde se află prietenii noștri, ca să putem fi iute vestiți despre soarta lor în Insula Ferecată, unde vom aștepta”. „Așa e foarte bine”, a spus Grasandor. Și au stat ei sub steiul acela, tăifăsuind și mai picotind, până s-a făcut ziuă și au pornit să urce cât le mai rămăsese; iar când au ajuns în vârf, au privit în jurul lor și au văzut un plai foarte mare cu multe clădiri în ruină, iar în mijlocul acelei întinderi, niște palate foarte mari, în bună parte prăbușite, pe care s-au dus pe dată să le vadă; și au trecut pe sub un arc de piatră foarte frumos, deasupra căruia se afla o statuie de piatră a unei domnișoare, cioplită cu mare artă, ce avea în mâna dreaptă o peană din aceeași piatră și o ținea de parcă ar fi vrut să scrie, iar în mâna stângă o tăbliță cu niște slove grecești, ce grăiau așa: „Adevărata înțelepciune este cea care folosește mai mult în fața zeilor decât a oamenilor, iar cealaltă este deșertăciune”. Amadis a citit inscripția și i-a spus lui Grasandor ce scrie. Și apoi a adăugat: „Dacă înțelepții și-ar da seama de darul ce îl primesc de la Dumnezeu când le dă o asemenea parte din harul lui încât să îi conducă, sfătuiască și călăuzească pe mulți alții, dacă ar vrea să-și folosească știința pentru a se strădui să îndepărteze din sufletul lor cele ce pot fi îndepărtate pentru a rămâne curat și limpede cum l-a adus pe lume acel preaînalt Domn, oh, cât de fericiți ar fi și cât de rodnică și folositoare știința lor! Dar datorită aplecării și firii noastre rele, cum se întâmplă de cele mai multe ori, ne folosim știința ce ne-a fost dată spre mântuirea noastră pentru acele lucruri ce, făgăduindu-ne glorie, desfătare și bunuri vremelnice

pe lumea asta, ne fac să pierdem lumea cealaltă, cea veșnică și nesfârșită. Așa cum a făcut această nefericită domniță ce, în aceste puține vorbe, dovedește o așa de mare înțelepciune și știință și o minte atât de înzestrată și desăvârșită cu cele mai profunde învățături, dar care și-ă dat atât de puțin seama de marea ei știință și n-a știut să o folosească cum ar fi trebuit. Dar să lăsăm asta acum și, ținând seama de greșelile înaintașilor, să nu urmăm aceeași cale, și să mergem mai departe, să vedem ce ne mai așteaptă". Așa că au trecut pe sub arcul acela și au intrat într-o curte mare, unde erau mai multe izvoare, alături de care părea să se fi înălțat niște mari clădiri, acum prăbușite, astfel că, din casele ce se aflaseră acolo în alte vremuri nu se mai vedeau decât pereții de piatră ce rămăseseră în picioare și nu putuseră fi măcinați de apă; printre ruinele acelea au dat și peste multe cuiburi de șerpi, ce-și făcuseră lăcaș acolo, și au gândit că nu vor putea vedea ceea ce caută fără a trece prin mari primejdii, dar nu s-a întâmplat așa, că n-au văzut nici șerpi, nici altceva să le stea în cale. Așa că au înaintat printre casele acelea, cu scuturile pe braț, coifurile în cap și spadele goale în mână și, după ce au străbătut curtea, au intrat într-o mare sală boltită, unde datorită rezistenței mortarului și pietrei se mai putea vedea mare parte din bogăția lucrăturii; și la capătul acestei săli au zărit niște uși de piatră închise, atât de lipite că nu părea să poată trece ceva printre ele, dar în împreunarea lor se afla înfiptă o spadă până la mâner, și au înțeles pe dată că acolo este încăperea vrăjită unde e ascunsă comoara. Mult au privit lucrătura, dar nu și-au putut da seama din ce e făcut minerul spadei, atât era de ciudat, mai cu seamă garda, căci atunci când au strâns mânerul în pumn, li s-a părut că e dintr-un os străveziu ca un cristal, și scânteietor și roșu ca un rubin din cele fine; de asemenea, în partea dreaptă a uneia dintre uși, au văzut șapte slove, săpate foarte frumos în piatră, roșii ca sângele, iar în partea cealaltă, alte slove, mult mai albe ca piatra, scrise în latinește, ce glăsuiau așa: „În zadar se va trudi cavalerul ce va voi să scoată această spadă de aici, oricât de puternic și de viteaz ar fi, dacă nu este cel de care vorbește inscripția de pe placa ținută în mâini de statuie și nu are pe pieptul său șapte slove roșii ca focul asemeni celor de-aici; căci pentru el a păstrat comoara cea care, prin marea ei știință, a izbutit să afle că nici în vremea lui, nici mulți ani după aceea nu se va mai naște altul să-i stea alături".

Amadis, de cum a citit asta și a privit slovele purpurii, și-a adus

aminte pe dată că sunt la fel cu cele pe care le are fiul său Esplandian pe partea stângă a pieptului și și-a zis că pentru el, cel mai viteaz dintre toți, care îl va întrece și pe el în vitejie, a fost păstrată această încercare; și i-a spus lui Grasandor: „Ce părere aveți de aceste slove?” „Înțeleg foarte bine ce spun cele albe – a răspuns el –, dar pe cele purpurii nu izbutesc să le deslușesc”. „Nici eu, deși după mintea mea, am mai văzut altundeva unele la fel și socotesc că le-ați văzut și domnia voastră”. Atunci Grasandor a privit slovele mai atent ca înainte și a zis: „Apără-mă, Sfântă Fecioară! Sunt aceleași cu cele de pe pieptul fiului vostru și lui îi este hărăzită această încercare; acum vă pot spune că veți pleca de aici fără să o duceți la capăt și n-aveți a vă plânge decât de voi înșivă că aveți un fecior care vă întrece”. Amadis i-a răspuns: „Credeți-mă, bunule prieten, că atunci când am citit inscripția de pe placa pe care o ține în mâini statuia din capela pe unde am trecut, m-am gândit la ce spuneți, dar fiindcă nu mă socotesc atât de viteaz cum se zice acolo că va fi cel ce îl va zămisli pe acel cavaler, n-am îndrăznit să vă spun; însă aceste slove mă fac să cred că e așa cum spuneți”. Grasandor i-a spus râzând și vesel la chip: „Să coborâm și să ne întoarcem la cei ce ne-așteaptă, că după cum se pare și glăsuiește inscripția, vom rămâne doar cu gloria și amintirea acestei călătorii; și să lăsăm încercarea pentru acel tânăr ce începe să urce spre locul de unde domnia voastră coborâți”.

Așa că au ieșit de-acolo amândoi, glumind unul cu altul, iar când au ajuns dincolo de palatele cele mari, Amadis a spus: „Să ne uităm dacă nu se poate intra prin alt loc, cu vreun șiretlic, în încăperea vrăjită”. Și au dat ocol palatelor în partea unde se afla încăperea și au văzut că e toată tăiată dintr-o singură bucată de piatră, fără nicio îmbinare. „E bine păzită camera – a spus Grasandor – și bine ar fi s-o lăsăm stăpânului ei, iar domnia voastră să nu vă lepădați spada ce ați dobândit-o cu atâtea suspine și mult zbucium al sufletului vostru, în nădejdea acesteia pe care ați venit s-o câștigați”. Grasandor spusese asta fiindcă Amadis dobândise spada aceea pentru că a fost cel mai mare și mai credincios îndrăgostit din vremea sa, și nu putuse ajunge la ea fără ca sufletul lui să nu treacă prin multe și mari suferințe, așa cum se povestește în partea a doua a acestei istorii.

Apoi și-au continuat drumul pe câmpul acela, părându-li-se că așezarea se întinde mai departe, și au dat peste niște bazine foarte mari în apropierea unor izvoare, niște băi în ruină, niște chioșcuri mici, foarte frumos făcute, cu statui din metal și altele de piatră,

precum și de alte lucruri vechi. Și pe când umblau ei așa cum auziți, au văzut venind spre ei un cavaler cu armură și toate armele albe, cu spada în mână, urcând pe unde veniseră și ei, că nu era alt drum și când s-a apropiat de ei, le-a dat bineț, ei i-au răspuns, și cavalerul i-a întrebat: „Domnilor cavaleri, sunteți din Insula Ferecată?" „Da – au răspuns ei –, dar de ce întrebați?" „Pentru că am întâlnit jos, la picioarele stâncii, niște oameni cu o corabie, care mi-au spus că aici, sus, se află doi cavaleri din Insula Ferecată, dar nu mi-au spus și cum se numesc; și cum eu însumi sunt tot de-acolo, nu vreau să am cu cei de-acolo nicio întâlnire altfel decât pașnică, fiindcă am pornit în căutarea unui cavaler mârșav, ce am aflat că s-a ascuns aici cu o domnișoară pe care a răpit-o cu sila". Amadis, când a auzit asta, a zis: „Cavalere, în numele curteniei, vă cer să-mi spuneți numele vostru, ori să vă scoateți coiful". „Dacă domniile voastre îmi spuneți și vă jurați pe credința voastră că sunteți din Insula Ferecată – a răspuns el –, o să vă spun cum mă numesc; altminteri, e de prisos să mă întrebați asta". „Vă jur pe credința noastră – a zis Grasandor – că suntem de-acolo de unde vi s-a spus". Atunci cavalerul și-a scos coiful de pe cap și a zis: „Acum veți putea vedea dacă am spus adevărul". Și de cum l-au văzut, l-au recunoscut pe Gandalin. Amadis s-a dus spre el cu brațele deschise și i-a spus: „Oh, bunul meu prieten și frate, ce fericire pentru mine să te întâlnesc!" Gandalin a rămas foarte mirat, că încă nu îl recunoscuse, și Grasandor i-a spus: „Gandalin, te îmbrățișează Amadis". Când a auzit aceasta, Gandalin a îngenuncheat, i-a luat mâinile și i le-a sărutat de mai multe ori, dar Amadis l-a ridicat și l-a îmbrățișat din nou, căci îl iubea din toată inima. Apoi Amadis și Grasandor și-au scos coifurile și l-au întrebat ce soartă îl mânase acolo. „Vitejilor seniori, asta v-aș putea întreba și eu, cugetând unde v-am lăsat și în ce loc sălbatic și singuratic vă aflu acum, dar vreau să vă răspund la întrebare. Aflați că, pe când eram cu Agrajes și cu ceilalți cavaleri ce îl însoțeau pentru a cuceri meleagurile pe care le știți, după ce învinsesem într-o mare bătălie purtată cu un nepot al regelui Arabigo, când mulți oameni au suferit din greu și i-am împresurat pe vrăjmași în orașul Arabia, într-o zi, a intrat în cortul lui Agrajes o doamnă din regatul Norvegiei, învești toată în negru, care s-a aruncat la picioarele lui Agrajes, cerându-i cu multă stăruință să binevoiască a o ajuta într-o mare nenorocire ce o lovise. Agrajes a ridicat-o de jos, a poftit-o să stea lângă el și i-a cerut să-i spună care îi e necazul, că o va ajuta

dacă e cu putință s-o facă întru dreptate. Doamna i-a spus: «Senior Agrajes, eu sunt din regatul Norvegiei, de unde e și stăpână mea, Olinda, soția voastră, și fiindcă sunt supusă și vasală a regelui, tatăl ei, am venit la domnia voastră datorită rudeniei voastre cu acest senior și dragostei ce-i purtați, să vă cer să-mi dați de ajutor un cavaler viteaz care să mi-o înapoieze pe fiica mea, răpită cu forța de un cavaler mârșav, stăpânul turnului cel mare de la țărm, pentru că n-am vrut să i-o dau de nevastă deoarece nu e de neam și rang înalt ca ea, căci soțul meu a fost văr primar cu don Grumedan, tutorele reginei Brisena a Marii Britanii, ci de obârșie mai joasă, dar a ajuns să fie stăpânul acelui turn și astfel a subjugat multă lume ce trăiește în părțile acelea; și n-a vrut să mi-o mai înapoieze cu niciun chip, zicând că altfel decât prin forța armelor să nu nădăjduiesc că o voi mai vedea lângă mine». Agrajes i-a răspuns: «Doamnă, de ce nu vă face dreptate regele, stăpânul vostru?» «Domnule – a răspuns ea –, regele e foarte bătrân și suferind, așa că nu mai poate cârmui pe alții și nici pe sine.» «Și e departe de-aici – a întrebat Agrajes – locul unde se află acel cavaler?» «Nu – a răspuns ea –, că pe mare se poate ajunge acolo într-o zi și-o noapte, dacă vremea e bună.» Când am auzit eu acestea, l-am rugat mult pe Agrajes să-mi îngăduie să plec cu acea doamnă, spunându-i că mă voi întoarce curând, dacă mă va ajuta Dumnezeu să înving. Agrajes mi-a dat încuviințarea sa, dar mi-a poruncit să nu mă încurc în altă aventură în afară de asta și i-am făgăduit că așa voi face. Așa că mi-am luat calul și armele și am urcat cu doamna pe corabia cu care venise; și am plutit noi tot restul acelei zile și noaptea următoare și, a doua zi la amiază, am coborât pe uscat împreună cu doamna; aceasta m-a dus spre turnul cavalerului și când am ajuns acolo, am bătut în poartă și mi-a răspuns un slujitor, de la o fereastră, întrebându-mă ce doresc. Eu i-am răspuns că vreau să-i cer cavalerului, stăpânul acelui turn, să o înapoieze pe dată pe domnișoara pe care i-o răpise doamnei ce mă însoțește, ori să dovedească pe ce temei poate și are dreptul s-o păstreze, căci de nu, poate fi sigur că nu va mai ieși suflet de om din turn fără să fie ucis ori luat captiv de mine. Slujitorul mi-a răspuns astfel: «Nu punem mare preț aici pe ce poți face tu, dar așteaptă, că în curând vei avea ce ceri». Atunci m-am îndepărtat de turn și, după o vreme, porțile s-au deschis și s-a ivit un cavaler destul de voinic, într-o armură de culoare galbenă, pe un cal mare, care mi-a spus: «Cavalere ce amenințI fără minte, ce vrei și ce dorești?» Eu i-am răspuns: «Nu te

ameninț și nu te chem la luptă până nu-mi vei spune ce temei ai să o ții aici cu forța pe o domnișoară, fiica acestei doamne, care zice că i-ai răpit-o». «Și chiar dacă doamna spune adevărul – a zis el –, ce poți face tu?» «Să te pun să plătești pentru asta – am zis eu –, dacă așa va vrea Domnul.» Cavalerul mi-a spus: «O să-ți plătesc cu vârful acestei lănci». Și a pornit într-un iureș spre mine, eu m-am năpustit contra lui și ne-am luptat o bucată bună din zi; dar, în cele din urmă, cum eu luptam pentru adevăr, iar el nu, Dumnezeu a vrut să-mi dăruiască victoria și să-l văd pe cavaler întins la picioarele mele, dar când am vrut să-i tai capul, mi-a cerut îndurare și să nu-l ucid, că va face tot ce voiesc; eu i-am poruncit să i-o înapoieze mamei pe domnișoară și să se jure că nu va mai răpi niciodată vreo femeie cu sila, iar el a încuviințat. Atunci i-am dat drumul și el mi-a cerut îngăduința să intre în turn și să o aducă el însuși pe domnișoară; eu i-am cerut un zălog și l-am lăsat să plece, dar, la scurt timp după ce a intrat în turn, a ieșit pe o altă poartă, spre mare, și după ce s-a urcat cu domnișoara într-o barcă, așa înarmat cum era, mi-a strigat: «Cavalere, nu fii mirat că nu îmi țin cuvântul; pricina e marea putere a dragostei, că fără această domnișoară n-aș mai putea trăi nicio oră măcar; și pentru că nu mă pot stăpâni și conduce pe mine însumi, rogu-te, nu mă învinovăți pentru ceea ce vezi; și ca să-ți pierzi nădejdea că o vei salva și va fi din nou a mamei sale, privește cum plecăm împreună pe mare într-un loc unde va trece multă vreme până să afle cineva de mine și de ea»; și cum a spus asta, s-a îndepărtat cât mai iute de țărm cu ajutorul unei vâsle pe care o ținea cu amândouă mâinile și a plecat drept înainte pe mare, cu domnișoara ce plângea amarnic. Când am văzut asta, am simțit o asemenea durere și mâhnire, că mai bine aș fi murit decât să mai rămân în viață, fiindcă doamna ce mă adusese acolo și-a sfâșiat vălurile și straiele în fața mea, cu cea mai mare jale din lume, de te înfiorai de durere, zicând că eu îi făcusem mai mult rău decât cavalerul, căci, atâta vreme cât fiică-sa se afla în turnul acela, tot mai avea o speranță să o recapete, dar acum totul se sfârșise, pentru că s-a dus unde n-o va mai putea vedea niciodată și pricina sunt eu, care, cu toate că am izbutit să-l înfrâng pe cavaler, n-am fost destul de înțelept ca să-i fac dreptate cum se aștepta, și nu numai că nu-mi mulțumește pentru ceea ce făcusem, dar se va plânge de mine lumii întregi. Eu am mângâiat-o cum m-am priceput mai bine și i-am spus: «Doamnă, mă socotesc foarte vinovat că n-am știut să duc la capăt fapta pentru care m-ați adus aici. Ar fi trebuit să-mi

închipui că un cavaler ce v-a luat fiica în chip silnic și atât de necinstit este în toate cele la fel de lipsit de virtute; și pentru că lucrurile stau așa, vă făgăduiesc că nu-mi voi afla tihnă și liniște nicio clipă, până nu voi da de el, pe mare ori pe uscat, și sau vă voi înapoia fiica, sau îmi voi pierde viața; vă rog doar să rămâneți în ținutul vostru și să mă ajutați dându-mi corabia cu care am venit și pe unul din slujitorii voștri drept cârmaci». Doamna s-a mai liniștit, mi-a spus să iau corabia și a poruncit unuia dintre slujitorii săi să meargă cu mine și să fie atent la ce făgăduisem și ce voi face; apoi mi-am luat rămas bun de la ea și m-am întors pe drumul pe care venisem, dar când am ajuns la corabie, era noapte neagră, așa că am fost nevoit să aștept dimineața; când s-a luminat, am pornit în direcția spre care se îndreptase cavalerul cu domnișoara și am mers toată ziua aceea fără să aflu ceva despre el; și am plutit așa cinci zile, lăsându-mă dus peste tot unde mă mâna soarta, până în dimineața asta, când am întâlnit niște oameni care pescuiau și mi-au spus că zăriseră un cavaler în armură și o domnișoară într-o barcă, ce se îndreptau spre stânca aceasta, de i se spune a Domniței Vrăjitoare. Cum am aflat asta, i-am poruncit cârmaciului să mă ducă aici și când am ajuns la poalele stâncii am dat de oamenii voștri și de o barcă goală ceva mai departe; și i-am întrebat de cavaler și domnișoară. Ei mi-au spus că nu văzuseră decât barca aceea goală de pe țărm și din pricina asta am urcat aici sus, fiind sigur că aici s-a adăpostit acel cavaler necinstit, dar și pentru a vedea de pot duce la capăt o încercare, că pescarii aceia mi-au povestit că aici se află o încăpere vrăjită, iar de nu voi putea, măcar să pot istorisi despre ea celor ce nu au auzit de asta”. Grasandor i-a spus râzând: „Bunul meu prieten Gandalin, în privința cavalerului cu domnișoara, nedreptatea trebuie reparată, dar cu încercarea de cate ați pomenit, lăsați-o mai moale, că nu e atât de ușor de dus la bun sfârșit”. Și i-au povestit toate câte le văzuseră, iar Gandalin tare s-a mai minunat. Amadis i-a spus: „Noi am străbătut o bună bucată din plaiul acesta și am cercetat casele, dar n-am văzut țipenie de om; însă dacă zici că-i pe-aici, să-l căutăm toți, ca să-ți împlinești voia”; și au început toți trei să caute prin casele acelea prăbușite și, după scurtă vreme, l-au aflat pe cavalerul cu domnișoara între zidurile unor băi; acesta, de cum i-a văzut, a ieșit afară cu ea, ducând-o de mână, și a spus: „Domnilor cavaleri, pe cine căutați?” „Pe voi, domnule ticălos – a răspuns Gandalin –, că acum nu veți mai scăpa cu șiretlicuri și minciuni să nu-mi plătiți pentru felul cum m-ați

batjocorit și osteneala de a vă găsi”. Cavalerul și-a dat seama pe dată, după armura albă, că este cel ce îl învinsese și a zis: „Cavalere, ți-am mai spus că marea dragoste pentru această domnișoară mă face să nu mai fiu stăpân pe mine, și dacă tu sau vreunul din acești cavaleri știți ce înseamnă iubirea adevărată nu-mi veți afla vină pentru fapta mea. Poți avea de la mine tot ce-ți poftește inima, dar de această femeie nu mă va despărți decât moartea”. Amadis, când a auzit aceste vorbe, și-a dat seama, datorită propriei sale inimi și marii iubiri dintotdeauna pentru doamna sa, că acel cavaler e nevinovat și că n-are destulă putere să se împotrivească iubirii, și a grăit așa: „Cavalere, cu toate că pentru ceea ce spuneți sunteți iertat în parte de marea voastră vină, totuși, cel ce vă caută nu poate să nu-i facă dreptate mamei acestei domnișoare, căci de ar face așa, pe bună dreptate ar fi învinuit de toți gentilomii”. Cavalerul a răspuns: „Bunule domn, recunosc că e așa și dacă binevoiește, să mă ducă la doamna aceea la a cărei cerere s-a luptat cu mine, ca ea să facă ce vrea cu mine, și să-mi fie și sprijin, căci de vreme ce fiica e mulțumită, va fi și mama, și mi-o va da de soție”. Amadis a întrebat-o pe domnișoară dacă e adevărat ce spune cavalerul. Ea a răspuns că e adevărat, că deși până atunci se aflase în puterea lui împotriva voinței ei, văzând cât de mult o iubește și prin câte trece pentru ea, inima ei s-a învoit să îl iubească și să îl vrea și s-a hotărât să îl ia de soț. Amadis i-a spus lui Gandalin: „Du-i pe amândoi în fața acelei doamne și de poți, fă astfel încât cavalerul să o ia de soție, dacă asta e dorința ei”.

Cu aceste vorbe au pornit toți să coboare stâncă și în noaptea aceea au dormit în capela cu statuia de metal, unde au și cinat din merindele luate de cavaler și domnișoară pentru ei. A doua zi au coborât la locul unde îi așteptau bărcile și Gandalin s-a despărțit de ei și a plecat cu domnișoara și cavalerul, dar, mai înainte, Amadis și Grasandor au stat de vorbă cu el și i-au spus să-i transmită multe salutări lui Agrajes și prietenilor lor, iar dacă vor avea nevoie de oaste, să le dea de știre în Insula Ferecată, că vor veni ori le vor trimite pe dată ajutoare. Așa s-au despărțit unii de alții, și Gandalin, ajuns acasă la doamnă, i-a adus în fața acesteia pe cavaler și pe fiica ei, și așa cum acea domnișoară își schimbase gândul datorită dragostei ce i-o arătase cavalerul, cum obișnuiesc să facă femeile, tot așa, din fericire, maică-sa, fiind din aceeași plămadă ca fiica, și-a schimbat gândul datorită vorbelor lui Gandalin și ale altora ce au vrut să rânduiască lucrurile, astfel că, spre plăcerea și mulțumirea

tuturor cei doi s-au căsătorit.

După aceasta, Gandalin s-a întors la Agrajes, ce mult s-a bucurat de venirea lui și de veștile despre Amadis; aici toți erau foarte veseli, pentru că le mersese bine în timpul asediului, căci după ce îi încercuiseră pe vrăjmași în oraș, așa cum ați auzit, dăduseră mari bătălii în care cei mai mulți și mai viteji dintre cavalerii din oraș fuseseră uciși ori răniți greu, mai cu seamă după sosirea lui don Galaor și don Galvanes ce, după ce l-au lăsat pe Dragonis rege în Insula Adâncă, s-au urcat iute pe corăbii și fără să le mai stea nimic în cale, veniseră să-i ajute; și așa cum se întâmplă cu bolnavii care, sculându-se după o boală grea și recăpătându-și sănătatea, nu se gândesc decât la lucrurile ce le sunt mai pe plac și potrivite lor, crezând astfel că îndepărtează ultimele rămășițe ale bolii, acest rege al Sobradisei, don Galaor, văzându-se scăpat de acea boală grea în timpul căreia crezuse de multe ori că își va da duhul, nu socotea să-și mulțumească sufletul și să-și recapete pe deplin sănătatea decât făcând ceea ce îi cerea brava și curajoasa sa inimă, căci acestea erau cele mai mari bucurii și desfătări pentru el, cel ce, din ziua când fratele său Amadis îl făcuse cavaler în fața castelului de la marginea drumului, sub ochii Urgandei Necunoscuta, avusese în minte tot timpul dorința de a ști toate câte privesc ordinul cavaleresc și de a le duce la îndeplinire, căci în tot locul unde este pomenit de această măreață istorie, isprăvile sale sunt povestite fără să se țină seama că acum devenise un rege puternic, alături de preafrumoasa regină Briolanja; și după câte isprăvi săvârșise în trecut, ar fi putut cu multă dreptate și temei să se odihnească o lungă bucată de vreme și sufletul său să-și afle tihna, dar socotind el că gloria nu are sfârșit și că este atât de plăpândă încât puțină uitare o poate întuneca, mai cu seamă când e vorba de cei pe care soarta i-a înălțat pe culmile ei, lăsând totul deoparte, acest rege curajos a vrut să-i vină în ajutor lui Dragonis, vărul său, cum ați auzit, dar nefiind mulțumit doar cu acea bătălie și trudă, a pornit pe dată, în cea mai mare grabă cu putință, să-i ajute și pe acești cavaleri, mari prieteni ai săi. Oh, cum ar mai trebui să cugete la aceasta cei ce s-au născut pe lumea asta pentru a urma drumul faptelor cavalerești și cum ar mai trebui să gândească că, deși o vreme își păstrează neștirbită onoarea, dacă își dau uitării marile îndatoriri, nu numai armele se acoperă de rugină ci și faima lor, astfel că timp foarte îndelungat nu o mai pot îndepărta, căci așa cum meșterii în orice meserie, dacă sunt harnici, trăiesc după rangul

lor, în cinste și fără nevoi, iar dacă se lenevesc și nu muncesc cu grijă pierd ce-au câștigat și trăiesc în mizerie și sărăcie, tot așa și cavalerii, dacă uită ce sunt datori să facă, după cum le cere cinstea, faima și virtutea lor sunt pătate și azvârlite cu multă pagubă în mizerie. Și acest nobil rege, don Galaor, pentru a nu cădea în această greșeală, având-u-i tot timpul în fața ochilor pe regele Perion, tatăl său, și pe frații săi, care erau așa cum ați auzit, de cum s-a sfârșit cucerirea Insulei Adânci, a plecat, cum v-am spus, împreună cu don Galvanes, să-i ajute pe ceilalți să-și dobândească pământurile; și sosirea sa i-a îmbărbătat atât de mult pe prietenii săi, cavalerii, înspăimântându-i atât de tare pe potrivnici, că din ziua când a sosit, aceștia n-au mai cutezat să iasă dintre zidurile cetății, astfel că acei cavaleri nădăjduiau ca, în scurtă vreme, să cucerească întreg regatul. Dar acum să-i lăsăm în tabăra lor luând hotărârea să-și atace dușmanii, de vreme ce aceștia nu mai îndrăzneau să iasă să lupte, și vă vom povesti despre Amadis și Grasandor care s-au despărțit de Gandalin la Stânca Domniței Vrăjitoare și au plecat spre Insula Ferecată.

Istoria spune că după ce Amadis și Grasandor s-au despărțit de Gandalin la picioarele Stâncii Domniței Vrăjitoare, au tot plutit pe mare și, într-o dimineață, au ajuns fără vreo piedică ori vreun necaz în marele port al Insulei Ferecate, unde au coborât de pe corabie, și-au încălecat caii și îmbrăcați în armuri, cum se aflau, mai înainte de-a urca la castel, au intrat să se roage în mănăstirea de la piciorul stâncii, care fusese înălțată după cum poruncise Amadis la vremea când plecase de-acolo, așa cum făgăduise în fața icoanei Maicii Domnului aflată în schitul de-atunci; și când au ajuns la poartă, au văzut o doamnă înveșmântată în straie cernite, însoțită de doi scutieri, și caii lor priponiți în apropiere. Ei i-au dat binețe și ea le-a răspuns; dar în timpul cât Amadis și Grasandor au stat îngenuncheați în fața altarului, doamna a aflat de la cineva din mănăstire că acela este Amadis și l-a așteptat la ușa bisericii; și când l-a văzut venind, s-a îndreptat spre el plângând, a îngenuncheat pe pământ și i-a spus: „Seniore Amadis, nu sunteți voi cavalerul care îi ajută pe cei mâhniți și nefericiți și mai cu osebire pe doamne și domnișoare? Desigur, căci de n-ar fi așa, nu v-ați bucura de atâta faimă în toate colțurile pământului. Așa că eu, una dintre cele mai triste și mai nenorocite femei, vă cer îndurare”. Și l-a apucat de poalele loricii cu amândouă mâinile, ținându-l atât de tare, că nu mai putea face un pas. Amadis a vrut s-o ridice de jos, dar n-a putut, și i-a zis: „Bună prietenă, spuneți-

mi cine sunteți și cum vreți să vă ajut, căci după cât sunteți de îndurerată, chiar de-ar fi să greșesc față de toate celelalte doamne, pentru voi aș trece prin orice primejdii și încercări". Doamna i-a răspuns: „Cine sunt nu veți afla până nu voi avea siguranța că îmi veți îndeplini rugămintea; iar cât despre ajutorul cerut, ascultați: sunt căsătorită cu un cavaler pe care îl iubesc mult, dar spre marea lui nenorocire, și a mea, a ajuns să zacă în temnița celui mai mare dușman al său de pe lumea asta și nu poate scăpa de-acolo; și nu mi-l puteți da înapoi decât domnia voastră; și credeți-mă că genunchii mei nu se vor ridica de pe pământ și nici mâinile mele nu se vor desprinde de lorica voastră, dacă nu mă veți izgoni cu multă asprime și necuviință, până nu îmi veți făgădui ceea ce vă cer". Amadis, când a văzut-o astfel și a auzit ce spune, n-a știut ce să-i răspundă, căci îi era teamă să-și dea cuvântul pentru ceva ce, mai apoi, ar fi putut fi o mare rușine pentru el, dar văzând-o cât de amarnic bocește, agățată cu înverșunare de zalele sale și în genunchi pe pământ, l-a cuprins o asemenea milă, încât uitând să-i ceară chezășie că pricina ei e dreaptă, a zis: „Doamnă, spuneți-mi cine sunteți și vă făgăduiesc că îl voi scoate din temnița unde se află pe soțul vostru și vi-l aduc înapoi, dacă stă în puterile mele". Atunci doamna l-a apucat de mâini și i le-a sărutat cu forța, spunându-i apoi lui Grasandor: „Domnule cavaler, ați auzit ce-mi făgăduiește Amadis"; și a adăugat: „Aflați, seniore Amadis, că eu sunt nevasta lui Arcalaus Vrăjitorul, întemnițat de voi; vă cer să mi-l dați și să-l lăsați să plece undeva unde să nu mă tem că îl pierd iarăși, căci voi sunteți cel mai temut dușman al lui și vi-l cer ca unui dușman de moarte, pentru a vi-l face prieten, de voi putea". Când Amadis a auzit asta, tare s-a mai neliniștit văzând că a fost înșelat cu atâta iscusință de acea doamnă, și de ar fi găsit un mijloc cinstit de a-și lua vorba înapoi, cu mare plăcere ar fi făcut-o, fiindcă se temea mai mult de primejdiile și relele cu care acel cavaler ticălos i-ar fi putut lovi pe mulți oameni nevinovați, decât de ce ar fi putut să i se întâmple lui. Dar, dându-și seama de însemnătatea pricinii acelei doamne și că nu i se poate aduce nicio vină, căci era datoare să-și salveze soțul, dar mai ales, dorind ca vorba și făgăduielile sale să nu fie puse cu niciun chip la îndoială, a hotărât să facă așa cum îi ceruse doamna, și i-a spus: „Doamnă, greu lucru mi-ați cerut, căci puteți fi convinsă că socotesc mai mare încercarea de a-mi înfrânge voința și a mă învoi cu ce îmi cereți, decât de a-mi lua curajul de a-l scoate pe soțul vostru de oriunde s-ar fi aflat prin puterea armelor,

orice primejdie aș fi avut de înfruntat, și pot spune că din clipa când am devenit cavaler e prima dată când slujesc și ajut o doamnă ori o domnișoară împotriva voinței mele”.

Apoi el și Grasandor au încălecat și Amadis i-a spus doamnei să-i urmeze, și au urcat la castel. Când Oriana și Mabilia au aflat de sosirea lor, nu se poate povesti ce mare le-a fost bucuria și plăcerea; și, pe dată, împreună cu toate doamnele ce se aflau acolo, le-au ieșit în întâmpinare la poarta grădinii unde erau încăperile lor. Gesturile și vorbele din clipele revederii lui Amadis cu doamna sa e de prisos să le mai povestim, pentru că, deși câtă vreme au fost iubiți le-am amintit, acum, căsătoriți fiind, trebuie date uitării, cu toate că erau pline de aceeași dragoste adevărată dintotdeauna.

Olinda cea cumpătată și Grasinda i-au îmbrățișat pe Amadis și Grasandor, și toți împreună au intrat în încăperile lor din marele turn ce se afla în grădină, cum ați mai auzit, unde au petrecut cu multă plăcere, ca cei ce se iubesc din toată inima.

Amadis a poruncit ca doamna să fie găzduită și să i se dea tot ce îi face trebuință, și, a doua zi dimineața, au ascultat toți liturghia în odaia Grasindei, iar după ce slujba s-a sfârșit, soția lui Arcalaus i-a cerut lui Amadis să-și îndeplinească făgăduiala. El a încuviințat și au plecat cu toți laolaltă spre fortăreață, unde se afla închis Arcalaus în cușca de fier, căci de când vorbise cu el în cetatea Luvaina, când fusese prins, Amadis nu mai voise să-l vadă și nici acele doamne nu-l văzuseră, nici când ieșiseră în întâmpinarea regelui Lisuarte, nici cu prilejul nunților, iar în rest nu părăsiseră niciodată grădina; când au ajuns, l-au aflat pe Arcalaus îmbrăcat într-o giubea căptușită cu blănuri ale unor sălbăticiuni din insulă, foarte prețuite, pe care i-o dăduse don Gandales, tutorele lui Amadis, fiindcă era iarnă, citind o carte trimisă tot de acesta cu foarte frumoase pilde și învățături împotriva nenorocirilor date de soartă; barba o avea foarte lungă și căruntă și, cum era foarte mare la trup și urât la față și tot timpul stătea încruntat, dar mai cu seamă atunci, văzându-i venind spre el, doamnele s-au înspăimântat foarte privindu-l, mai ales Oriana, ce și-a amintit cum o luase cu forța Arcalaus și o scăpase Amadis din mâinile lui și ale celorlalți patru cavaleri, cum se povestește în prima carte a acestei istorii. Când au ajuns lângă el, Arcalaus a lăsat cartea și s-a ridicat în picioare, astfel că a văzut-o pe nevastă-sa, dar n-a spus nimic. Amadis l-a întrebat: „Arcalaus, o cunoști pe această doamnă”? „Da, o cunosc”. „Te bucuri de venirea ei”? „Dacă e spre

binele meu – a răspuns el –, numai tu poți judeca; dar dacă roadele venirii ei sunt doar cele ce se văd, e spre răul meu, căci fiind eu hotărât în sinea mea să îndur toate suferințele ce s-ar putea abate asupra mea și împăcat cu aceasta în sufletul meu, dacă vederea ei nu-mi aduce speranța în mai bine, e pricină de mai mare durere pentru mine".

Amadis i-a spus: „Dacă prin sosirea ei scapi de temniță, ai să-mi mulțumești și ai să recunoști aceasta de-acum înainte". „Dacă ai trimis după ea din propria-ți voință ca să faci ceea ce spui – a răspuns el –, întotdeauna voi prețui nespus fapta ta. Dar dacă a venit ea, fără voia și știința ta, și ai apucat să-i făgăduiești ceva, nu-ți pot mulțumi, pentru că faptele bune săvârșite când ești împins de nevoie, nu de milă, nu sunt demne de a fi prețuite prea mult. De aceea, te rog mult să-mi spui, dacă binevoiești, ce pricină v-a îndemnat pe ea și pe tine, împreună cu aceste doamne, să veniți să mă vedeți?" Amadis i-a răspuns astfel: „Am să-ți spun adevărul, totul așa cum s-a întâmplat și rogu-te mult să-mi răspunzi tot astfel". Și i-a povestit cum soția lui, printr-un șiretlic, l-a rugat să-i făgăduiască ceva, apoi cum i-a cerut să-l elibereze și tot ce i-a spus el, fără să uite nimic; Arcalaus i-a spus lui Amadis: „Orice-ar fi să mi se întâmple, o să-ți mărturisesc adevărat tot ce gândesc în sinea mea, de vreme ce vrei să știi asta. Când la Luvaina ți-am cerut să ai milă și îndurare de mine, redându-mi libertatea, am crezut, într-adevăr, că tot restul vieții mele îți voi rămâne îndatorat și că prin faptele mele îți voi fi veșnic un prieten adevărat; dar dându-mi libertatea acum, fără să dorești s-o faci și neavând încotro, așa cum această faptă bună vine din partea unui dușman, tot așa o primesc și eu și o prețuiesc după cum merită, căci tu însuți m-ai disprețui și m-ai socoti un laș, dacă ți-aș mulțumi atunci când ar trebui să te urăsc". „Mi-a făcut mare plăcere ce mi-ai spus – a zis Amadis – și e adevărat că nu trebuie să-mi fii recunoscător că îți dau drumul, fiindcă eram, într-adevăr, hotărât să te țin multă vreme aici, socotind că e mai bine să te pedepsesc eu pe drept, decât să-i pedepsești tu pe alții pe nedrept; dar datorită făgăduielii făcute acestei doamne, voi porunci să fii scos din temniță și apărat de primejdii. Un singur lucru te rog, și anume, să îi ierți pe cei ce nu ți-au făcut rău niciodată, chiar dacă nu mă vei ierta pe mine și faptele mele și te vei purta cu mine cu aceeași dușmănie pe care mi-ai purtat-o întotdeauna; fă asta pentru acel Dumnezeu care, atunci când nu mai aveai nicio speranță din partea mea, a hotărât să pună

capăt nenorocirilor tale, așa cum face, în nemăsurata-i milosârdie, cu cei răi după ce i-a pus la încercare, pentru ca, după asemenea pedepse și munci, să pună capăt faptelor ce le săvârșesc împotriva slujirii sale, și, când își dau seama că așa trebuie să se poarte, le dăruiește un frumos sfârșit pe lumea aceasta, iar pe lumea cealaltă, cea a fericirii, bucurii fără de număr; iar dacă nu se poartă astfel, cu dreptate își primesc pedeapsa pe care o merită, fără nicio speranță în mântuirea sufletelor ce s-au despărțit de nefericitele lor trupuri". Arcalaus i-a răspuns: „În ceea ce te privește, e lucru știut că nu te voi putea iubi cu niciun chip și nici nu-ți făgăduiesc că nu le voi face rău altora, de voi putea. Nu știu ce voi face, pentru că după cum am îmbătrânit în acest năravul meu, făptuind atâtea rele, slabă speranță îmi pun în Cel de Sus că îmi va da iertarea fără s-o merit, iar dacă mă dezbar de năravul, firea mea tot n-ar putea rezista și nu s-ar putea împotrivi unor fapte rele defel pe placul Domnului; dar chiar și de-aș izbuti, n-aș face-o, pentru că m-ai sfătuit tu, și nu vreau să dobândești prin mine gloria, așa cum ai dobândit-o prin alții; și dacă Dumnezeu îmi dăruiește ceva e doar faptul de a nu-ți mulțumi și a nu-ți purta recunoștință în inima mea, fiindcă, deși ți-am cerut cu atâta umilință să mă eliberezi, a vrut să faci asta împotriva voinței tale și cu părere de rău, astfel încât să nu fiu nevoit să-ți rămân în vreun fel dator".

Tare s-au mai înspăimântat acele doamne auzind vorbele lui Arcalaus și mult s-au rugat de Amadis să nu îl slobozească, căci mai mare greșeală ar fi față de Dumnezeu să lase în libertate un asemenea om rău, ca să-și ducă la îndeplinire liber dorințele-i ticăloase, decât să îl țină întemnițat și să-și calce făgăduiala. Amadis le-a spus: „Doamnele mele, așa cum adesea se întâmplă ca, în urma unor mari nenorociri, oamenii să se schimbe și să se îndrepte, sufletele lor crezând cu tărie și nestrămutare în iertarea și milosârdia Domnului, tot astfel, cei cărora le lipsește această credință ajung, tocmai din pricina asta, la deznădejde și se îndreaptă fără nicio scăpare spre pierzanie; și așa s-ar putea întâmplă și cu acest Arcalaus dacă l-aș ține aici, știind că nu se poate îndrepta și schimba în acest fel; așa că îmi voi ține cuvântul și făgăduiala și restul las în seama Atotputernicului ce, într-o clipă, îl poate aduce pe calea sfintei sale slujiri, cum a făcut cu alții mai păcătoși ca el".

Cu asta, vorba lor s-a sfârșit și, la porunca lui Amadis, doamna a fost băgată în cușca de fier să-i țină tovărășie în noaptea aceea soțului ei, iar el cu celelalte doamne s-au întors la turnul din grădină;

a doua zi de dimineață, Amadis a poruncit să fie chemat Ysanjo, guvernatorul insulei, și l-a rugat să îi scoată pe Arcalaus și pe soția lui din temniță, să îi dea un cal și arme și să le poruncească fiilor săi să îl ducă împreună cu zece cavaleri într-un loc unde să fie la adăpost de primejdii, împlinind astfel făgăduiala făcută soției sale; ceea ce s-a făcut întocmai, căci feciorii lui Ysanjo au mers cu el până la castelul Valderin, unde l-au lăsat; dar când au dat să-și ia rămas bun de la el, Arcalaus le-a zis: „Domnilor cavaleri, spuneți-i lui Amadis că în cuști sunt vârâte de obicei fiarele sălbatice și animalele din codru, nu cavalerii ca mine, și să se păzească bine de mine, că nădăjduiesc să mă răzbun în curând pe el, chiar dacă o are în ajutor pe târfa aia ticăloasă de Urganda Necunoscuta”. Ei i-au răspuns: „Dacă porniți pe drumul ăsta, iute vă veți întoarce de unde ați ieșit”; și au făcut cale întoarsă. Acum putem crede că soția lui Arcalaus a fost o femeie foarte pioasă și cu frica lui Dumnezeu, și mare mâhnire și durere simțea în inimă pentru toate omorurile și faptele crude săvârșite de soțul ei, abătându-l de la toate câte putea, și pentru meritele sale a primit răsplata de a-l elibera pe soțul ei de acolo de unde toată omenirea n-ar fi putut-o face. Așa că femeia bună și soția credincioasă trebuie să fie foarte prețuită și respectată, pentru că deseori, prin ea, Domnul îngăduie ca fiii și soțul să fie feriți de mari primejdii.

Și așa cum auziți, Amadis și Grasandor petreceau cu soțiile lor întru marea desfătare a inimilor în Insula Ferecată, unde, după scurtă vreme, a sosit și Darioleta cu soțul și fiica ei și cu bărbatul acesteia, Bravor, ceea ce le-au sporit și mai mult bucuria.

Dar acum istoria nu va mai vorbi despre ei și va povesti ce a mai făcut Balan Uriașul, seniorul Insulei Turnului Roșu. Zice istoria că la cincisprezece zile de la plecarea lui Amadis și Grasandor din Insula Turnului Roșu, unde îl lăsaseră zdrobit pe uriașul Balan, acesta a părăsit patul și a poruncit să li se dăruiască Darioletei, soțului și fiicei ei multe giuvaieruri de preț și o corabie foarte bună cu care să plece, și l-a trimis cu ei și pe Bravor, fiul lui, așa cum îi făgăduise lui Amadis; și de îndată ce aceștia au plecat, Balan a pregătit o flotă destul de mare, alcătuită atât din corăbiile sale, cât și din cele luate de la cei aflați în trecere pe-acolo, a încărcat-o cu arme, merinde și oameni, cât a putut aduna, și a pornit la drum pe o mare liniștită, cu vânt prielnic, astfel că a plutit fără vreo supărare și, după zece zile, a ajuns în portul unei mici cetăți, pe numele ei Licrea, din regatul

regelui Arabigo, unde a aflat că marele oraș Arabia este încercuit de cavalerii din Insula Ferecată și că asediul e foarte strașnic, mai cu seamă după sosirea regelui din Sobradisa, don Galaor, și a lui don Galvanes; așa că a poruncit pe dată ca toată oastea să coboare pe uscat cu cai și arme, cu arbaletieri și arcași, precum și toate celelalte trebuincioase unei oștiri, și, lăsând pe corăbii un număr suficient de oameni ca să fie bine păzită, a pornit de-a dreptul spre locul unde i se spusese că își au tabăra regele don Galaor și don Galvanes; aceștia, aflând de sosirea lui de la solii trimiși de uriaș, au ieșit să-l întâmpine călare, cu o suită numeroasă. Uriașul a sosit cu oastea lui foarte bună, îmbrăcat într-o armură bogată, călare pe un cal foarte chipeș și voinic, așa încât putini îi puteau sta alături ca înfățișare, ținută și măreție; ceilalți aflaseră ce i se întâmplase cu Amadis, căci le povestise totul Gandalin; don Galaor l-a lăsat pe don Galvanes în frunte fiindcă, deși nu era de rang la fel de înalt, era mult mai în vârstă decât el, și din această pricină, precum și datorită stirpei alese din care cobora și frumoaselor sale purtări, Amadis, frații săi și Agrajes întotdeauna îi arătaseră mult respect. Uriașul nu îl cunoștea, că nu îl văzuse niciodată, deși îi știa povestea amănunțit de la Madasima, mama acestui Balan, cum v-am mai istorisit, și, când a ajuns în fața lui, uriașul a întrebat: „Viteazul meu domn, voi sunteți don Galaor?" „Nu – a răspuns el –, ci don Galvanes, care mult v-a dorit Atunci uriașul l-a îmbrățișat și i-a spus: „Seniore don Galvanes, rude fiind, n-ar fi trebuit să treacă atâta vreme fără să ne cunoaștem, dar dușmănia mea pentru cel ce vă este așa de prieten a fost pricina acestei întârzieri, ce acum a fost înlăturată de mâna celui ce nu-și află pereche în înțelepciune și curaj". Regele don Galaor s-a apropiat să-l îmbrățișeze râzând vesel la chip; și i-a spus: „Bunul meu domn și prieten, eu sunt cel de care ați întrebat". Balan l-a privit și a spus: „Într-adevăr, bun martor al vorbelor voastre vă este chipul, după cât de mult seamănă cu cel datorită căruia doream să vă cunosc". Uriașul spusese asta pentru că Amadis și don Galaor semănau atât de tare, încât în multe locuri erau luați unul drept celălalt; doar că don Galaor era ceva mai înalt, iar Amadis mai îndesat.

Apoi, cu regele Galaor între ei, s-au îndreptat spre tabără, unde don Galvanes l-a poftit pe don Balan în cortul său, până avea să fie înălțat al lui, și aici au fost serviți și unul și celălalt după rangul fiecăruia.

• CAPITOLUL CXXXI •

Cum Agrajes, don Cuadragante și don Bruneo
de Bonamar cu mulți alți cavaleri au venit
să-l cunoască pe uriașul Balan
și ce au făcut împreună

Agrajes, don Cuadragante și don Bruneo de Bonamar, când au aflat de sosirea acelui uriaș, i-au luat cu ei pe Angriote de Estravaus, don Gavarte de la Valea Temătoare, Palomir, don Brian de Monjaste și mulți alți cavaleri vestiți foarte, ce veniseră să-i ajute să cucerească acele regate de care ați auzit, și s-au dus toți în tabăra regelui don Galaor și a lui don Galvanes, unde trăsese uriașul, pe care l-au aflat în cortul lui don Galvanes, ce era mai bogat și mai frumos lucrat decât oricare cort ce l-ar fi putut avea vreun împărat ori rege, și îl primise de la Madasima, nevasta lui; ea îl moștenise de la Famongomadan, tatăl ei, care, în fiecare an, punea să fie înălțat într-o luncă din fața castelului Lacul care fierbe și înăuntru îl așeza pe un jilț bogat pe fiul său Basagante, căruia veneau să-i sărute mâinile toate neamurile sale, multe la număr, ce îi arătau supunere datorită marii sale puteri și bogății, precum și vasalii și mulți alții, pe care îi supusese prin puterea armelor, numindu-l rege al Marii Britanii; și cu gândul acesta trimisese solie regelui Lisuarte, cerând-o pe Oriana în căsătorie pentru acest fecior al lui, Basagante, și fiindcă regele nu voise să i-o dea își pusese în minte să poarte crunt război cu acesta, în vremea când Amadis i-a ucis pe amândoi și i-a eliberat din mâinile lor pe Leonoreta, sora Orianei, și pe cei zece cavaleri luați captivi o dată cu ea, cum povestește mai pe îndelete cartea a doua a acestei istorii.

Când au sosit acei cavaleri, uriașul era fără armură, înfășurat într-o pelerină de mătase galbenă presărată cu niște trandafiri de aur, și, cum era voinic, frumos și în floarea vârstei, tuturor le-a fost pe plac, dar mai mult încă, după ce au stat de vorbă cu el, căci știind ei că uriașii de felul lor sunt puternici, dar răi și trufași din fire, nesupunându-se judecății drepte, nu-și închipuiau că vreunul ar putea fi cu totul altfel, cum era acest Balan, și pentru asta l-au prețuit mai mult decât pentru marea-i vitejie, deși mulți dintre ei îi cunoșteau marile fapte de arme, pentru că marele curaj este deseori urât când nu e însoțit de bună purtare și înțelepciune.

Și pe când stăteau ei așa toți laolaltă în cortul acela mare și uriașul îi privea și îi admira, neputând crede că se pot afla în vreun loc atât de mulți cavaleri viteji, după ce a văzut că s-au liniștit, le-a spus: „Dacă am venit cu inima deschisă în ajutorul vostru, să nu vă mirați, deși nu sperați și nu vă gândeați la asta; am făcut-o, însă, pentru că nu mi-aș fi putut închipui că vreo pricină ar fi în stare să mă împiedice a vă fi dușman de moarte până la sfârșitul zilelor mele. Dar cum îndeplinirea gândurilor se află mai mult în mâna Domnului decât a acelora ce vor să le ducă la capăt cu multă strășnicie, printre multe lupte grele și crâncene pe care le-am purtat întru cinstea mea, am avut una, în urma căreia, silit la început, la sfârșit mi-am schimbat de bună voie gândul și am socotit drept cinste ceea ce toată viața mea am gândit a fi o rușine, până nu voi fi fost răzbunat; și când ceea ce doream cel mai mult pe lumea asta mi s-a împlinit după voie, a luat sfârșit marea mea furie și înverșunare, dar nu în felul cum credeam eu, ci așa cum i-a plăcut mai mult sorții mele potrivnice. Veți fi aflat că eu sunt fiul acelui viteaz și curajos Madanfabul, stăpânul Insulei Turnului Roșu, ucis de Amadis de Gaula, pe când se numea Frumosul întunecat, în bătălia ce a avut loc între regele Lisuarte și regele Cildadan, și fiind fiul unui tată atât de cinstit, atât de dator să răzbun această moarte, nicio clipă nu mi-a ieșit din minte cum să-mi duc la îndeplinire această mare dorință, luându-i viața celui ce i-a luat-o tatălui meu; și când îmi pierdusem aproape orice speranță, soarta și marele curaj al acelui cavaler au făcut să-mi cadă în mână, pe pământul meu, singur, fără nimeni care să-l ajute; am fost învins însă de marea lui forță, dar s-a purtat cu mine cu multă curtenie, căci are parte și de una și de alta mai mult decât oricare dintre muritori, astfel că marea dușmănie de moarte pe care i-o purtam, s-a preschimbat într-o mai mare prietenie și adevărată dragoste, ce m-au îndemnat să vin aici, după cum vedeți, știind că aveți oarece nevoie de ajutoare și socotind că gloria și câștigul vostru se revarsă în cea mai mare parte asupra lui”. Apoi le-a istorisit tot ce pățise cu Amadis, de la începutul începutului, cum s-au luptat unul cu celălalt și toate câte s-au mai întâmplat, fără să uite nimic, așa cum v-a povestit istoria noastră, iar la sfârșit le-a spus că, până nu se va termina acel război, el nu se va despărți de ei și că, după aceea, dorește să se ducă în Insula Ferecată, cum îi promisese lui Amadis. Toți acei seniori s-au bucurat foarte de cele auzite, pentru că, deși aflaseră de la Gandalin că Amadis se luptase cu uriașul și îl

învinsese, nu știau pricina luptei până nu le-a povestit totul uriașul, și le-a făcut multă plăcere sosirea lui, atât pentru că era un cavaler viteaz, cât și pentru că adusese cu el o oaste numeroasă și bună, de care aveau multă trebuință în urma pierderilor din bătăliile trecute, și i-au mulțumit mult pentru bunăvoința arătată și ajutorul dat în numele dragostei pentru Amadis.

• CAPITOLUL CXXXII •

Care vorbește despre răspunsul dat de Agrajes uriașului Balan, după cele spuse de acesta

Agrajes i-a răspuns astfel: „Viteazul meu senior Balan, vreau să vă răspund eu în legătură cu cele spuse despre dușmănia voastră pentru seniorul și vărul meu, Amadis. Acum, după ce eu și acești domni v-am mulțumit pentru ce ne-ați făgăduit; și dacă răspunsul meu nu va fi pe potriva vrerii voastre, socotiți că vine din partea unui cavaler, căci, chiar dacă nu vă stau alături în privința faptelor de arme, datorită vârstei și faptului că am trecut prin mai multe asemenea împrejurări, știu mai bine decât domnia voastră ce trebuie făcut pentru a săvârși astfel de fapte. Și spun că acei cavaleri ce pornesc la luptă pentru pricini drepte și își fac datoria fără să aducă vreo vătămare temeiurilor drepte ce îi obligă să lupte, chiar atunci când își îndeplinesc un jurământ, sunt demni de toată lauda, căci nu rămân datori în cuget și în faptă. Dar cei ce vor să treacă hotarul dreptății cu sminteală, aceștia, cu cât ajung mai sus pe culmile gloriei, cu atât sunt judecați ca fiind mai trufași și mai nebuni. Tuturor le este foarte cunoscut și vouă, domnule, nu trebuie să vi se ascundă, felul cum a murit tatăl vostru, pentru că așa cum, dacă soarta i-ar fi îngăduit să-și ducă la capăt cutezanța de a-l răpi pe regele Lisuarte, cum a făcut-o, i s-ar fi adus multe laude și s-ar fi acoperit de slavă până la ceruri, tot astfel, un hău de rușine și dispreț i-ar fi înghițit pe cei ce îl slujeau și ajutau pe acest rege; de aceea, nu e de mirare că Amadis, plin de invidie pe gloria ce nădăjduia s-o dobândească tatăl vostru, a dorit-o pentru el, cum se întâmplă ori ar trebui să se întâmple cu toți vitejii. Și socotind că fiecare dorește să-și ucidă potrivnicul, cugetând că astfel se dobândește multă cinste, o asemenea moarte nu ar trebui răzbunată ca cele săvârșite cu mișelie, a căror iertare înseamnă a-ți primejdui cinstea în bună măsură. Așa că, domnul meu, în privința

tatălui vostru și a celor ce vi s-a întâmplat cu Amadis nu se poate afla pricină dreaptă de plângere, fiindcă atât domnia voastră cât și el ați îndeplinit în chipul cel mai desăvârșit tot ce sunt datori să facă niște cavaleri, și dacă se poate aduce vreo vină cuiva, este doar sorții, ce a vrut să-l ajute și să i se arate binevoitoare lui, cu mai multă căldură decât domniei voastre. Așa că, viteazul meu prieten, socotiți-vă mulțumit că, păstrându-vă neștirbită și nepătată defel cinstea, ați dobândit prietenia acestui atât de nobil cavaler și a tuturor seniorilor și curajoșilor cavaleri ce se află aici, precum și a multor altora pe care îi veți cunoaște, de veți avea vreodată nevoie de ei”.

Când a auzit aceste vorbe, Balan a spus: „Domnule Agrajes, deși nu era nevoie să mi se atragă atenția în vreun fel pentru a mă socoti împăcat în sinea mea, vă mulțumesc mult pentru tot ce mi-ați spus, fiindcă dacă de astă dată vorbele voastre ar putea fi de prisos, nu înseamnă că nu-și au rostul pentru viitor; dar să nu mai vorbim despre aceasta, căci e un lucru trecut, și să ne străduim să sfârșim acest război cu curajul și grija de care trebuie să dea dovadă cei ce, lăsându-și în pază bună pământurile lor, vor să cucerească altele”. Don Galvanes i-a spus: „Domnul meu, să plece acești cavaleri la corturile lor, căci e vremea să cinăm și apoi să vă odihniți în noaptea asta și mâine, iar între timp vor fi ridicate corturile voastre și găzduită oastea; și după aceea, ne vom sfătui cu domnia voastră pentru a rândui ce trebuie să facem”.

Așa că acei seniori s-au întors în taberele lor și cu uriașul au rămas don Galvanes și regele don Galaor, cu care acesta a cinat în seara aceea în cortul acela mare și bogat, cum v-am spus, cu multă plăcere; după ce au sfârșit cina, regele a plecat la corturile sale, iar ei au rămas să doarmă acolo, în niște paturi bogate; și, când s-a făcut dimineață, uriașul i-a spus lui don Galvanes că vrea să încalece și să dea o raită în jurul cetății, să vadă cum e apărată și pe unde poate fi mai bine atacată. Don Galvanes l-a înștiințat pe regele don Galaor și au plecat amândoi cu el să dea ocol acelui mare oraș, ce era întărit cu turnuri și ziduri puternice, căci fiind cetatea de scaun a întregului acel mare regat și al Insulelor Landelor, ce țineau de el, și cel mai de seamă sălaș al regilor, toți aceștia, după cum își urmau unul altuia la tron, se străduiau cât mai mult să îi sporească numărul de locuitori și puterea, astfel că orașul ajunsese foarte însemnat ca măreție și forță. După ce au privit întăriturile, Balan a spus: „Domnii mei, ce socotiți că am putea face împotriva unei cetăți atât de mari?” Don Galaor a

răspuns: „Nu se află pe lume ceva mai puternic și mai mare ca inima omenească și dacă cei dinăuntru sunt curajoși, tare mă tem că nu îi vom putea cuceri prin forță; dar cum sunt neînțelegeri între mulți dintre ei și, mai cu osebire, cum soarta le este potrivnică și de-aici li se trage slăbiciunea, nu mă îndoiesc că o vom putea cuceri, căci multe lucruri de necucerit au fost date pierzării de astfel de pricini”.

Și stând ei de vorbă despre asta și alte lucruri, s-au îndreptat toți trei spre taberele lui don Cuadragante, don Bruneo și ceilalți tovarăși ai lor, ce se aflau în partea unde ajunseseră ei, privind în ce loc ar putea da mai bine atacul, iar când au ajuns în apropierea corturilor lui Agrajes, a venit la ei viteazul și curajosul Enil și a spus: „Seniore Balan, Agrajes vă roagă să veniți să-l vedeți pe regele Arabigo,. Ce se află captiv în cortul meu, căci voiește să vă vorbească și, de cum i s-a spus că ați sosit, l-a rugat cu multă căldură și dragoste fierbinte pe Agrajes să îi îngăduie să vă întâlnească și să vă roage să vă învoiți”. Uriașul i-a răspuns: „Viteazule cavaler, sunt bucuros să fac asta și s-ar putea ca această întrevedere să dea mai multe roade decât marile bătălii de la care se așteaptă mai mare folos”. Și s-au dus toți la cortul lui Enil, de unde regele don Galaor și don Galvanes au plecat la don Bruneo, iar uriașul a descălecat și a intrat într-o încăpere despărțită de celelalte, împodobită cu covoare și tapiserii bogate, unde se afla regele Arabigo, slujit, din porunca lui Agrajes, ca un rege; el era îmbrăcat în straie frumoase, dar târa după el niște lanțuri atât de grele și groase, că de-abia putea face un pas; uriașul, când l-a văzut, a îngenuncheat în fața lui și a vrut să-i sărute mâinile, dar regele nu i-a îngăduit și, îmbrățișându-l, i-a spus plângând: „Prietene Balan, ce părere ai, mai sunt eu acel rege pe care l-ați văzut adesea tatăl tău și tu, la curtea mea, înconjurat de prinți de seamă și cavaleri și alți regi, prieteni de-ai mei, așa cum m-ai întâlnit de multe ori, sperând să cuceresc și să stăpânesc o mare parte a lumii; nu, de bună seamă, și mai curând cred că mă socotești un om de nimic, captiv, nefericit și rușinat, aflat în puterea dușmanilor mei, după cum bine vezi, și cea mai mare durere a sufletului meu este că pe cei de la care așteptam mai mult ajutor îi văd venind să pună capăt nimicirii mele totale”. După ce-a spus asta, n-a mai putut vorbi, fiindcă l-a înecat plânsul. Balan i-a răspuns: „Țin bine minte, căci te-am văzut cu ochii mei, și e adevărat ce-ai spus, viteze rege Arabigo, cum că aveai o suită aleasă și ți se arăta mare cinste, că nutreai speranța de-a cuceri regate întinse, și, dacă acum te văd atât de schimbat, să nu crezi că

nu simt o mare mâhnire în suflet, pentru că, deși rangul meu e departe de a-l atinge în măreție pe al tău, m-au încercat și pe mine loviturile grele și crude ale sorții, căci știi, viteazule rege, că acel prea-curajos Amadis de Gaula l-a ucis pe tatăl meu, Madanfabul, și, când nădăjduiam mai tare să pot răzbuna această moarte, soarta mea potrivnică și dușmănoasă a vrut să fiu învins și supus prin puterea armelor chiar de acest Amadis, fiind în puterea lui să-mi ia viața ori să mi-o lase, dar pentru că mâhnirea și marea ta tristețe te copleșesc și nu ți-ar îngădui să asculți o poveste atât de lungă ca cea pe care ți-aș putea-o spune despre asta, află doar că învins de cel pe care doream așa de mult să-l învinge și să-l ucid cu mâinile mele, de mi-ar fi fost cu putință, am venit aici, unde, cu dreaptă cauză aș putea vărsa tot atâtea sau și mai multe lacrimi decât ai vărsat din pricina sosirii mele. Așa că și eu aș avea nevoie nu mai puțin decât tine să fiu mângâiat, dar cunoscând cât de mari și felurite sunt cărările de urmat în această lume și că trebuie să pășim pe drumul judecății înțelepte, am hotărât să devin prietenul acelui dușman de moarte cum nu se mai află altul, de vreme ce, datorită slabelor mele forțe, nu mi-a mai rămas nimic de făcut din ceea ce eram dator să fac. Iar tu, nobile rege, dacă îmi asculți sfatul, la fel vei face, pentru că știu prea bine că va fi spre folosul tău, iar eu, care acum, în vreme de izbeliște și de vrăjmășie te socotesc dușman, ți-aș putea deveni prieten credincios în vreme de pace”. Când a auzit aceste vorbe, regele a spus: „Ce pace pot încheia când îmi pierd regatul?” „Mulțumește-te – a răspuns uriașul – cu ce vei putea dobândi prin bună înțelegere”. „E mai bine să mor – a zis el –, decât să mă văd sărac și fără de onoare”. „Cum moartea spulberă orice speranță – a spus Balan –, pe când viața și trecerea timpului aduc adesea împlinirea dorințelor și repararea marilor pierderi, decât să le dorești moartea, mult mai bine e să-i ajuți să trăiască pe cei care pot face asta pierzându-și mai mult avuțiile decât cinstea”. „Balan, prietene – a spus regele –, vreau să mă călăuzesc după sfatul tău și las pe seama ta tot ce crezi că trebuie să fac, dar mult te rog ca, dacă acolo, afară, când nu sunt de față, te vei arăta dușmanul meu, când vei fi aici, cu mine, în această închisoare, să mă sfătuiești prietenește”. „Așa voi face negreșit”, a spus uriașul. Și luându-și rămas bun de la el, s-a dus împreună cu Enil la cortul lui don Bruneo de Bonamar, unde i-a aflat pe regele don Galaor, Agrajes, don Galvanes și încă alți mulți cavaleri de seamă, care l-au primit în mijlocul lor cu mare bucurie; el le-a spus

că trebuie să le aducă la cunoștință unele lucruri pe care le vorbise cu regele Arabigo și i-a întrebat dacă socotesc că mai trebuie să fie și alții de față. Agrajes a răspuns că ar fi bine să fie chemați și don Cuadragante, don Brian de Monjaste și Angriote de Estravaus, și s-a făcut întocmai, iar aceștia au sosit însoțiți de alți cavaleri foarte vestiți.

Atunci uriașul le-a spus tot ce vorbise cu regele Arabigo, fără să uite nimic și că, lăsând deoparte faptul că el e alături de ei oricum, la viață și la moarte, părerea lui este că, dacă regele Arabigo s-ar mulțumi cu una din acele Insule ale Landelor, cea mai depărtată, și ar porunci ca restul regatului său să se predea, fără alte pierderi de vieți omenești, înțelegerea și pacea ar fi bune, mai cu seamă că mai au de cucerit și ținutul Sansueñei, unde au de înfruntat cetăți și oșteni vajnici. Mult i-au mulțumit acei seniori uriașului pentru vorbele sale și l-au prețuit ca pe un om foarte înțelept, neputându-și închipui și crede că cineva din neamul urieșesc dă dovadă de atâta judecată, și era drept să gândească astfel, fiindcă marea și nemăsurata lor trufie nu îngăduia cu niciun chip judecății să-și facă sălaș în mintea lor, dar deosebirea dintre acest Balan și ceilalți uriași se datora faptului că Madasima, mama sa, fiind de felul ei foarte bună, cum v-a povestit această istorie, și neavând cu Madanfabul decât acest fecior, s-a străduit foarte mult, chiar în pofida soțului ei, ce era rău și trufaș, să îl crească sub îndrumarea unui mare învățat adus din Grecia, și cu cele învățate de la acesta, pe de o parte, și de la maică-sa, ce era de o mare noblețe în toate, pe de altă parte, Balan a ajuns să fie atât de bun și de înțelept, încât puțini bărbați aflai cu atâta judecată și așa de cinstiți ca el.

Și după ce acei domni s-au sfătuit între ei, au chibzuit că, dacă se poate înfăptui ce le spusese uriașul, s-ar alege cu un câștig frumos și multă tihnă, chiar dacă o parte din regat i-ar rămâne regelui Arabigo, așa că i-au răspuns lui Balan că, fiindu-le cunoscute dragostea și gândul bun cu care venise și le vorbise despre ceea ce au de făcut, prin el mai curând decât prin altcineva, vor izbuti să ajungă la înțelegerea hotărâtă cu acel rege. De unde se vede că dacă în marile neînțelegeri lipsesc oamenii bine intenționați care să caute îndreptarea lucrurilor, se ivesc și sporesc morții, captivii, jafurile și alte nesfârșite rele. Auzind aceasta, uriașul a stat de vorbă cu regele Arabigo și după multe negocieri și sfaturi, ce e de prisos să le înșirăm aici, atât pentru a nu încărca povestea, cât și pentru a nu ne abate de

la subiect, s-a hotărât ca regele Arabigo să predea acel mare oraș și ținuturile din jur aflate sub stăpânirea sa, iar una dintre cele trei Insule ale Landelor, cea mai îndepărtată, pe numele ei Liconia, aflată la miazănoapte, să-i rămână lui și să fie rege acolo, iar celelalte două să le dea cavalerilor cu restul regatului său, și don Bruneo să fie regele Arabiei. O dată hotărât acest lucru și încuviințat de nepotul regelui Arabigo, ce îl apăra pe unchiu-su, cum ați auzit, și de cei mai de vază locuitori ai orașului, regatul a fost predat, așa cum fusese înțelegerea, iar regele Arabigo a fost eliberat și a plecat spre Insula Liconia cu nemăsurată suferință și zbucium în suflet, în vreme ce don Bruneo a fost uns rege spre marea bucurie și veselie a celor din tabăra sa, dar și a potrivnicilor, căci, cunoscându-i vitejia și marele-i curaj, nădăjduiau că datorită lui vor fi apărați și foarte slăviți. Sfârșindu-se toate acestea, cum v-am povestit, după ce cavalerii s-au odihnit și au petrecut scurtă vreme cu regele don Bruneo, și-au rânduit oastea și toate cele trebuincioase pentru drum și au plecat de-acolo, luând calea cetății Califan, cea mai apropiată de locul unde avuseseră tabăra; dar locuitorii din Sansueña, aflând că orașul Arabia fusese cucerit și că regele Arabigo căzuse la înțelegere cu dușmanii, temându-se de ce va urma, s-au strâns cu toții, cavaleri și pedeștri, în număr foarte mare, căci ținutul era întins și oștenii mulți, bine înarmați și pricepuți la războaie, fiindcă întotdeauna avuseseră seniori foarte trufași și gâlcevitori ce îi târau în multe bătălii; și când s-au văzut laolaltă în număr atât de mare, le-au crescut inimile și, cu multă trufie și îndrăzneală, și-au rânduit pâlcurile și, alegând căpitani dintre cei mai de vază nobili ai ținutului, au pornit în întâmpinarea vrăjmașilor lor; și mai înainte ca aceștia să ajungă la cetatea Califan, s-au întâlnit unii cu alții și au dat o bătălie cruntă și sălbatică, mulți fiind răniți în ambele tabere; în timpul luptei acesteia s-au săvârșit minuni de vitejie și mulți cavaleri și alți oșteni au pierit; dar ce au făptuit acolo cavalerii noștri și acel brav și viteaz uriaș nu s-ar mai sfârși de povestit cu niciun chip, așa că vom spune doar că, datorită marilor isprăvi și inimilor lor pline de curaj, cei din Sansueña au fost învinși și nimiciți, astfel că cea mai mare parte din ei au rămas morți și răniți pe câmpul de luptă, iar restul atât de zdrobiți, încât nu s-au mai încumetat să se apere nici în locurile întărite. Așa că don Cuadragante cu toți acei seniori și oștenii rămași în viață după bătălie, deși având mulți morți și răniți, s-au văzut stăpâni pe câmpul de luptă, fără să mai întâmpine nicio rezistență. Și dacă istoria nu vă

povestește mai pe îndelete marile isprăvi cavalerești și vitejeștile fapte de arme săvârșite în timpul tuturor acelor lupte și bătălii pentru cucerirea acelor regate, este din pricină că această poveste este despre Amadis și marile lui fapte și nu se cuvine să istorisim decât pe scurt faptele celorlalți, pentru că altminteri, nu numai că această carte prea lungă și întortocheată i-ar plictisi și supăra pe cititori, dar nici mintea nu le-ar fi de-ajuns să urmărească și una și alta, așa că potrivit este să ne ocupăm mai mult de țelul nostru principal și anume de acel curajos și viteaz cavaler Amadis, decât de celelalte, amintite de istoria noastră în legătură cu el; de aceea nu vom mai spune nimic, decât că, după ce s-a sfârșit această mare și primejdioasă bătălie, în scurtă vreme acel întins ținut al Sansueñei a fost cucerit în întregime, cetățile mai slab apărate, fără nădejde să se schimbe ceva, recunoscându-l de bună voie drept senior pe don Cuadragante, iar cele puternice, de nevoie, silite de luptele aprige. Dar acum îi vom lăsa foarte mulțumiți și răsplătiți pentru victoriile lor, și vă vom istorisi ce s-a mai întâmplat cu regele Lisuarte, căci de multă vreme n-am mai amintit de el.

• CAPITOLUL CXXXIII •

Cum, după ce regele Lisuarte s-a întors în țara sa din Insula Ferecată, a fost făcut captiv prin farmece și ce s-a mai petrecut după aceea

Istoria povestește că după ce regele Lisuarte a plecat din Insula Ferecată cu regina Brisena, soția lui, când se căsătoriseră fiicele sale și celelalte doamne ce făcuseră nunta odată cu ele, cum ați auzit, a pornit de-a dreptul spre cetatea sa, Fenusa, pentru că era port la mare, înconjurată de păduri întinse, unde se afla mult vânat și era un loc sănătos și vesel, unde mult îi plăcea să petreacă; și când a ajuns aici, pentru a-și odihni și liniști sufletul după frământările prin care trecuse, la început s-a ocupat de vânătoare și lucruri ce îi puteau oferi numai plăceri, și așa a petrecut o bucată de vreme; dar cum această viață îl plictisea, ca toate lucrurile de pe lume pe care omul le face mereu, a început să se gândească la vremurile trecute și la cavalerii vestiți ce se aflau la curtea sa, la isprăvile săvârșite de aceștia, ce îi aduceau multă cinste și mare faimă, încât faptele sale erau vestite și slăvite până la ceruri în toate colțurile pământului, astfel că, deși vârstă înaintată îi cerea odihnă și tihnă, voința, crescută și obișnuită cu totul altfel timp de atâția ani, se împotrivea; și așa s-a făcut că, având în minte dulceața gloriei trecute și amărăciunea de a nu o mai avea și nici de o mai dobândi acum, regele Lisuarte s-a văzut copleșit de asemenea gânduri negre, că deseori parcă își ieșea cu totul din minți și nimic din ce vedea nu-l mai putea bucura ori mângâia; dar ceea ce îi chinuia cel mai tare sufletul era amintirea faptului că în bătăliile purtate cu Amadis și în cele întâmplate cu el în trecut, onoarea lui a fost știrbită și că, după părerea tuturor, pusese capăt sfadei dintre ei mai mult silit de împrejurări decât de bunăvoie.

Și datorită unor asemenea gânduri, tristețea a pus stăpânire pe el astfel că el, care era un rege atât de puternic, omenos și temut de toți, devenise trist și gânditor, retras, nevrând să vadă pe nimeni, cum se întâmplă de cele mai multe ori cu cei ce își petrec viața având parte doar de noroc, fără să fie loviți de necazuri ori supărări care să îi doară tare, și, slăbindu-le forțele, nu mai pot îndura și nici nu știu să facă față loviturilor grele și crunte ale soartei potrivnice.

Obiceiul acestui rege era ca, în fiecare dimineață, după liturghie, să-și încalece calul, luând cu el doar viteaza și prețuita lui spadă și un arbaletier, și să plece la plimbare prin pădure, lăsându-se în voia gândurilor și uneori mai trăgând cu arbaleta; și astfel i se părea că-și află tihna. Și într-o zi s-a întâmplat că, aflându-se el departe de cetate, afundat în desimea codrului, a zărit o domnișoară călare venind în cea mai mare goană a calului, ce striga, cerându-i ajutor Domnului; regele, de cum a văzut-o, s-a apropiat de ea și a întrebat-o: „Domnișoară, ce vi s-a întâmplat?" „Ah, domnule – a spus ea –, în numele lui Dumnezeu, binevoiți a-i veni în ajutor sorii mele, ce e-aici în apropiere, unde un bărbat vrea s-o siluiască". Regelui i s-a făcut milă de ea și i-a spus: „Domnișoară, luați-o înainte și eu vă voi urma". Ea s-a întors și a pornit pe drumul pe care venise, îmboldindu-și cât mai tare calul, și au mers o vreme, până ce regele a zărit printre niște tufe dese un bărbat fără armură ce o apucase de plete pe o domnișoară și o smucea s-o trântească la pământ, în vreme ce domnișoara striga ca din gură de șarpe.

Regele s-a apropiat și i-a strigat să-i dea drumul domnișoarei, iar bărbatul, când l-a văzut aproape de el, a lăsat-o și a fugit printre tufișurile dese. Regele l-a urmărit călare, dar n-a putut înainta prea mult, că îl împiedica hățișul, așa că a descălecat cât mai iute, dorind foarte să-l prindă pe acela și să-l pedepsească după cum merita fapta sa, fiind sigur că e un supus al său; și alergând după el să-l ajungă și tot strigându-l, a trecut de desișul pădurii și s-a trezit pe o pășune netedă ca-n palmă, unde se înălța o șură, în care intrase în mare grabă bărbatul urmărit de el. Regele s-a apropiat de poarta șurii și a văzut o femeie și în spatele ei, pe bărbatul care fugise, cu gândul să se ascundă acolo. Regele a întrebat: „Doamnă, ce-i cu bărbatul acesta?" „De ce mă întrebați?", a zis ea. „Pentru că vreau să mi-l dați să-l judec, căci de n-aș fi fost eu, ar fi siluit o domnișoară în locul unde l-am întâlnit". Doamna a zis: „Domnule cavaler, intrați și vă voi asculta, că de e așa cum spuneți, vi-l voi da, fiindcă și eu am fost tânără și am pus mare preț pe cinstea mea, și nu voi îngădui să fie necinstită nicio domnișoară". Regele s-a îndreptat spre doamnă și, cum a făcut primul pas, a căzut pe jos fără simțire, de parcă ar fi murit. Atunci au sosit și domnișoarele ce veneau în urma lui și, împreună cu doamna și bărbatul, l-au luat pe brațe pe rege, așa fără cunoștință cum se afla; apoi doi bărbați s-au ivit din pădure și au dărâmat șura și toți s-au îndreptat spre țărmul mării, aflat foarte

aproape, unde aveau ascunsă o corabie acoperită toată cu crengi că de-abia se vedea ce este, s-au urcat pe corabie, l-au întins pe rege într-un pat și au pornit la drum pe mare. Toate acestea s-a petrecut atât de repede și pe ascuns, și într-un asemenea loc, că nimeni n-a văzut ori auzit ce s-a întâmplat. Arbaletierul regelui, cum mergea pe jos, nu l-a putut urma, fiindcă acesta se zorise tare să-i vină în ajutor domnișoarei, iar când a ajuns în locul unde își lăsase calul, tare s-a mai minunat văzându-l singur și a intrat cât mai adânc cu putință în hățișul de tufe, căutându-l peste tot, fără să dea de el și, în scurt timp, a ajuns la pășunea unde se aflase șura; de aici s-a întors unde era priponit calul, a încălecat și a umblat o vreme de colo-colo, căutându-l prin codru și pe țărmul mării, dar cum n-a găsit nicio urmă, a hotărât să se întoarcă în cetate; când a ajuns în apropierea acesteia, câțiva drumeți ce l-au întâlnit și-au zis că îl trimisese regele să-i aducă ceva, iar el n-a spus nimic până n-a ajuns la palat, unde a descălecat în mare grabă și i s-a înfățișat reginei, spunându-i tot ce se întâmplase cu regele și cum îl căutase cu mult sârg, fără să-l poată găsi. Când regina a auzit asta, s-a tulburat foarte și a spus: „Ah, Sfântă Marie! Ce s-o fi întâmplat cu regele, stăpânul meu, că doar nu l-o fi lovit vreo nenorocire”! apoi a poruncit să fie chemați regele Arban, nepotul ei, și Cendil de Ganota și le-a spus vestea. Ei nu și-au arătat îngrijorarea, spunându-i să nu se teamă, că regele nu poate fi în nicio primejdie, dar se putuse rătăci în codru, în dorința lui de a o răzbuna cât mai iute pe domnișoară; însă, cum știa locurile, căci vânase acolo adesea, n-o să întârzie să se întoarcă, și, dacă și-a lăsat calul, a făcut-o doar fiindcă nu-i era de folos în hățișul codrului; temându-se, însă, mai mult decât arătau, cei doi cavaleri s-au înarmat pe dată, au încălecat și, poruncind să fie urmați de toți cei din cetate, au intrat cât mai iute cu putință în pădure, călăuziți de arbaletier; ceilalți s-au răspândit peste tot prin codru, dar nici ei, nici acei cavaleri, cu toată osteneala ce și-au dat-o căutându-l, n-au aflat nimic despre rege. Regina a așteptat toată ziua vești, cu sufletul foarte tulburat și zbuciumat, dar nimeni nu s-a încumetat să se întoarcă fără niciun răspuns, iar cei ce plecaseră din cetate, cât și cei din împrejurimi, ce aflaseră vestea, au continuat să-l caute fără răgaz, cu multă sârguință. Când s-a făcut noapte, regina a hotărât să trimită soli în cea mai mare grabă și scrisori în cât mai multe locuri cu putință, și cu asta și-a petrecut toată noaptea, fără să închidă ochii.

În zorii zilei au sosit don Grumedan și Giontes, și regina, când i-a

văzut, i-a întrebat dacă știu ceva de rege, stăpânul lor. Don Grumedan a răspuns: „Nu știm mai mult decât ni s-a spus lui Giontes și mie în casa unde ne aflam, fiind la vânătoare, cum că e căutat de multă lume, și cu gândul să aflăm vreo veste despre el, am hotărât să trecem mai întâi pe-aici, dar de vreme ce nu știți nimic, pornim pe dată în căutarea lui”. „Don Grumedan – a spus regina –, eu nu mă pot liniști, nu-mi aflu tihnă și pace și nu-mi pot închipui ce s-a întâmplat; și dacă rămân aici, o să mor de durere, așa că am hotărât să vă însoțesc, că de-o fi să avem vești bune, mai curând le voi afla acolo decât aici, iar de nu, până la moarte n-o să încetez să fac ceea ce, cu dreptate, se cuvine să fac”. Și a poruncit îndată să i se aducă un cal și, însoțită de don Grumedan, Giontes și una din doamnele ei, soția lui Brandoibas, a pornit Spre pădure cât mai grabnic cu putință; și a cutreierat codrul trei zile, poposind mereu sub cerul liber și, de n-ar fi fost don Grumedan, n-ar fi pus nimic în gură, dar el, cu mare greutate, o mai făcea să mănânce câte ceva. În fiecare noapte a dormit sub frunzișul copacilor, căci deși mai întâlneau câte un cătun în drum, nu voia să intre în el, zicând că marea-i suferință nu îi îngăduie.

Și la capătul acestor trei zile, s-a întâmplat ca, printre mulți alții cu care se întâlniseră în pădure, să dea peste regele Arban de Norgales, ce era tare trist și ostenit, cu calul atât de obosit, că de-abia îl mai putea purta. Când l-a văzut, regina l-a întrebat: „Viteazule nepot, ce vești îmi aduceți despre rege, stăpânul meu?” Lui i s-au umplut ochii de lacrimi și a răspuns: „Doamnă, nicio veste în plus față de ce știam când m-am despărțit de voi și, credeți-mă, doamnă, că suntem atâția cei ce îl căutăm, cu atâta osteneală și stăruință, că ar fi fost cu neputință să nu-l aflăm, dacă mai e de partea aceasta a mării; dar eu cuget că de a fost înșelat în vreun fel, nu a fost lăsat în regatul lui, și să știți, doamnă, că niciodată nu mi-a plăcut că se îndepărta așa în locuri pustii, având atât de puțină grijă de viața lui, pentru că principii și marii seniori, ce trebuie să poruncească și să-i cârmuiască pe mulți, nu o pot face cu dreptate și bunătate, dacă nu sunt temuți de supușii lor, căci atunci când această teamă dispare, dragostea e înlocuită pe dată cu ura, și de aceea trebuie să aibă grijă de viețile lor, pentru ca cei mici să nu râvnească la măreția lor, căci deseori aceștia dau prilej altora să facă lucruri ce nici nu le gândiseră; și deie Domnul, în bunătatea lui, să îl întâlnesc pe rege și să îi spun toate acestea și multe altele, cu speranța că-mi va asculta

sfatul, așa cum trebuie să faceți și voi, doamnă”. Când regina a auzit aceste vorbe, și-a pierdut cunoștința și a căzut leșinată de pe cal. Don Grumedan a descălecat cât mai iute cu putință și a luat-o în brațe, ținând-o așa o bună bucată de vreme, căci îi părea mai mult moartă decât vie; și când și-a venit în fire, a spus cu multă durere și cu fața scăldată în lacrimi: „Înșelătoare și înfricoșătoare soartă, speranță a nenorociților, vrăjmașă crudă a fericiților, tu cea care răstorni toate cele pământești, ce laude pot eu să-ți aduc? Căci dacă în trecut m-ai făcut stăpână pe multe regate, ascultată și respectată de multă lume, dar mai cu osebire m-ai unit prin căsătorie cu un rege atât de virtuos și puternic, într-o singură clipă, răpindu-mi-l pe el, mi-ai luat și mi-ai furat totul, căci pierzându-l pe el și lăsându-mi avuțiile pământești, acestea nu vor fi prilej ori speranță să-mi redobândesc liniștea și bucuria, ci îmi vor pricinui mai mare durere și amărăciune, pentru că le prețuiam și mă bucurau doar datorită celui ce le stăpânea și apăra. Sunt sigură că mai mult ți-aș mulțumi dacă m-ai lăsa ca pe oricare femeie simplă, fără glorie și slavă, pentru ca, uitând micile și neînsemnatele mele necazuri, întocmai ca ea, să-mi vărs lacrimile pentru cele crunte și cumplite ale altora. Dar de ce mă plâng de tine, de vreme ce înșelătoarele și nemiloasele tale schimbări, ce îi prăbușesc pe aceia înălțați tot de tine, sunt atât de cunoscute tuturor, încât nu de tine, ci de ei înșiși trebuie să se plângă, dacă se încred în tine”.

Așa se jeluia această nobilă regină, așezată pe pământ, iar don Grumedan, tutorele ei, stătea în genunchi în fața ei, ținându-i mâinile și îmbărbătând-o cu vorbe foarte blânde, căci era întruchiparea întregii virtuți și înțelepciuni, cu aceeași pioșenie și dragoste cu care-o legănase în copilărie; dar nu de mângâieri avea nevoie regina, căci leșina atât de des, pierzându-și simțirea și rămânând ca moartă, că tare îi îndurera pe cei ce o priveau; și când și-a mai venit oleacă în puteri, i-a spus lui don Grumedan: „Oh, credinciosul și adevăratul meu prieten, rogu-te, fă ca în aceste brațe, ce m-au legănat în primele zile de viață, acum, în cele din urmă, să-mi primesc sfârșitul”. Don Grumedan, văzând că răspunsul e de prisos, a tăcut și n-a spus nimic, dar a chibzuit că ar fi bine să o ducă în vreo așezare unde să-i caute ceva leacuri. Și așa au și făcut: don Grumedan și acei cavaleri aflați cu el au așezat-o pe cal, cu don Grumedan în spatele ei să o țină, și au dus-o la casa unor vânători ai regelui ce locuiau chiar în pădure, să-i păzească hotarul; apoi au trimis după paturi și alte lucruri

trebuincioase ca să aibă unde se odihni, dar regina n-a vrut cu niciun chip să stea decât în patul cel mai sărăcăcios ce se afla în casă. Și a zăcut așa câteva zile, fără să știe încotro să se îndrepte și ce să facă, până când don Grumedan, văzând că și-a mai revenit, i-a spus: „Nobilă și puternică regină, unde v-a fugit marea voastră înțelepciune, acum când vă face mai multă trebuință? Și fără minte vă doriți moartea și vă lăsați pradă ei, neținând seama că o dată cu ea pier și toate cele lumești și că nu știm ce s-ar întâmplă cu iubitul vostru soț dacă sufletul v-ar părăsi trupul. Credeți cumva că astfel îi cumpărați sănătatea ori puneți capăt nenorocirilor lui? Dimpotrivă, sunt sigur că fapta voastră e cu totul potrivnică celor ce trebuie să facă oamenii cu judecată, căci inima și înțelepciunea pentru astfel de încercări au fost lăsate și dăruite omului de acel atotputernic Domn, și trebuie să le vină în ajutor prietenilor mai curând cu mult curaj și sârguință decât cu belșug de lacrimi. Și dacă ascultându-mi vorbele vă vine în minte un mijloc de a îndrepta lucrurile, vreau să aflați la ce mă gândesc eu. Știți bine, doamnă, că în afară de cavalerii și numeroșii vasali ce trăiesc în regatele voastre, care vă vor asculta poruncile cu mare dragoste și supunere, astăzi sângele regeștii voastre case curge în vinele celor ce stăpânesc aproape întreaga creștinătate, atât prin curaj cât și prin marile lor împărății și regate, precum cerul stăpânește pământul; și-atunci, cine se îndoiește că, aflând de această mare nenorocire, nu vor voi, asemeni vouă înșivă, să vă ajute întru repararea ei? Așa că, dacă regele, soțul vostru, se află prin părțile acestea, îl vom găsi noi, supușii săi, iar dacă cumva vrăjmașii săi l-au trecut marea, pe ce meleag atât de îndepărtat și cu oameni așa de sălbatici ar putea trăi fără să se afle cine este? Așa că, buna mea doamnă, să dăm deoparte gândurile ce aduc mai multă pagubă decât folos, și prinzând din nou curaj, să chibzuim și să facem ce putem întru îndreptarea lucrurilor”. Ascultând vorbele rostite de domn Grumedan, regina parcă a revenit de la moarte la viață și, dându-și seama că are dreptate în tot ceea ce spune, punând capăt lacrimilor și bocetelor amarnice, a hotărât să trimită un sol la Amadis, căci se afla mai aproape, încredințându-se stelei lui bune cum că va îndrepta lucrurile și de astă dată, cum mai făcuse, așa că i-a poruncit pe dată lui Brandoibas să-l caute cât mai grabnic cu putință pe Amadis și să-i dea o carte din partea ei, ce grăia astfel:

Carte către Amadis de la

„Dacă în vremuri trecute, preafericite cavaler, această casă regală a fost păzită și apărată datorită marelui vostru curaj, în aceste clipe când se află în cea mai mare nevoie de până acum, vă cheamă cu multă stăruință și tristețe; iar dacă marile daruri pe care le-ați primit nu le-ați socotit pe potriva marii voastre virtuți, v-a mulțumit acel drept judecător atotputernic ce a vrut să ne plătească greșeala, ridicându-vă pe voi în slăvi până la cer, iar pe noi îngropându-ne în pământ, căci să știți preaiubitul meu fiu și adevărat prieten, că așa cum fulgerul în noaptea întunecată îți sporește vederea când scânteiază în fața ochilor și apoi, dispărând pe neașteptate, te lasă în întuneric și mai mare beznă, tot așa, având eu în fața ochilor regeasca persoană a regelui Lisuarte, soțul și stăpânul meu, ce era lumina și strălucirea lor și ale tuturor simțurilor mele, după ce mi-a fost răpit într-o clipită, i-a lăsat atât de îndurerați și scăldați în lacrimi, încât nădăjduiesc să se închidă curând, o dată cu moartea; dar fiindcă întâmplarea e atât de dureroasă încât nici puterile, nici judecata nu mi-ar ajunge ca s-o aștern pe hârtie, las solul să vă istorisească totul și pun capăt scrisorii acesteia și tristei mele vieți, dacă nu întrezăresc o lumină cât mai curând”.

După ce a sfârșit de citit, regina i-a poruncit lui Brandoibas să-i povestească în amănunt veștile nefericite, iar el a plecat pe dată cu acea supunere de care trebuia să dea dovadă un slujitor preacredincios ca el.

După aceasta, regina însoțită de acei cavaleri, a pornit fără zăbavă la drum spre Londra, pentru că orașul acesta era cetatea de scaun a întregului regat și acolo, mai degrabă decât oriunde, ar fi aflat dacă i s-a dat de urmă; dar n-a fost așa și, răspândindu-se vestea peste tot, oamenii au fost atât de tulburați, încât cu mic cu mare, bărbați și femei, își părăseau casele de parcă și-ar fi ieșit din minți și cutreierau coclaurii strigând, bocind și chemându-l pe rege, stăpânul lor, în număr atât de mare, că întesaseră toți codrii și munții; și multe dintre doamnele și domnișoarele de neam mare, despletite, îl jeleau amarnic pe cel ce le venise întotdeauna în ajutor și le apărase. Oh, cât de fericiți ar trebui să se simtă regii când vasalii lor îi iubesc așa mult și sunt atât de îndurerați de necazurile și chinurile lor, dar mai cu

seamă când tot astfel se arată supușii lor, ce pe bună dreptate pot și trebuie să se poarte astfel, dacă regii lor sunt așa cum fusese acest nobil rege pentru supușii săi! Dar din păcate, vremurile de azi sunt foarte deosebite de cele din trecut, când oamenii arată puțină dragoste și mai puțină credință regilor; și asta probabil din pricină că aștrii ce guvernează lumea au mai îmbătrânit și, pierzându-și cea mai mare parte din virtute, nu mai pot da roadele cuvenite, așa cum pământul ostenit nu poate fi ferit nici prin arătura adâncă, nici prin sămânța bună, de scaieții, spinii și celelalte buruieni de puțin folos ce răsar pe el. Deci să-l rugăm pe acel Stăpân să schimbe această stare și, dacă nu îi e pe plac să ne asculte pe noi, ce suntem nedemni, să îi asculte pe cei ce se află încă în făurării și nu au ieșit de acolo, făcându-i să se nască cu aceeași flacără a milosteniei și iubirii ca cei din trecut, iar regii, îndepărtând de la ei mânia și patima, să îi cârmuiască și să îi apere cu dreptate și îndurare. Și întorcându-ne la povestea noastră, istoria spune că vestea a zburat foarte iute în toate părțile, datorită celor ce aveau negoț însemnat cu Marea Britanie și mai tot timpul călătoreau pe mare, astfel că, în curând, a ajuns și pe meleagurile unde se aflau don Cuadragante, seniorul Sansueñei, don Bruneo, regele Arabiei și ceilalți seniori, prietenii lor, care, chibzuind că în mare parte Amadis trebuie să repare dispariția regelui ori pierderea regatului, de se va isca vreo sfadă pentru coroană, au hotărât, dat fiind că acolo nu mai aveau nimic de făcut și puseseră stăpânire pe toate ținuturile, să plece toți laolaltă, cum se aflau acolo, în Insula Ferecată, pentru a fi alături de Amadis și a-i urma poruncile; și după ce au luat această hotărâre, lăsându-l don Bruneo pe Branfil, fratele său, să cârmuiască regatul, iar don Cuadragante pe Landin, nepotul său, ce sosise cu puțin timp înainte în ținutul Sansueñei cu oaste de-a regelui Cildadan, adunând cât mai mulți oșteni au putut, și lăsând acolo câțiva oameni erau de trebuință pentru apărarea acelor pământuri, s-au urcat pe corăbii și au pornit pe mare împreună cu uriașul Balan, pe care toți îl iubeau și îl prețuiau. Și au mers ei cu vânt prielnic astfel că, după douăsprezece zile de când plecaseră, au sosit în port, și lăsând acolo câți oameni erau de trebuință, văzând corabia în formă de balaur, lăsat acolo de Urganda, cum v-a povestit istoria noastră, mult s-a mai minunat de asemenea ciudățenie și s-ar fi minunat încă mai mult, dacă cei ce veneau cu el nu i-ar fi povestit de ce fusese lăsat acolo.

În vremea când cavalerii soseau acolo, Amadis se afla alături de

doamna sa, Oriana, și nu cuteza să o lase singură, căci, după ce sosise Brandoibas cu cartea de la regina Brisena, cum ați auzit, și Oriana a aflat ce se întâmplase cu tatăl ei, durerea și tristețea ce au cuprins-o au fost atât de mari, că puțin a lipsit să nu-și piardă viața; și când i s-a vestit sosirea flotei acelor seniori, l-a rugat pe Grasandor să-i primească și să le spună din ce pricină nu poate să le iasă în întâmpinare. Grasandor i-a împlinit porunca și a plecat călare spre port, unde, când a ajuns, corăbiile tocmai se apropiau de țărm, cu regele Sobradisei, don Galaor, regele Arabiei, don Bruneo, don Cuadragante, seniorul de Sansueña, uriașul Balan, don Galvanes și Angriote de Estravaus, Gavarte de la Valea Temătoare, Agrajes și Palomir, precum și mulți alți cavaleri de mare preț, ce ar fi plictisitor să-i înșirăm.

Grasandor le-a spus ce e cu Amadis și că acesta îi roagă să se odihnească în noaptea asta, iar mâine se va întâlni cu ei și vor hotărî ce au de făcut în legătură cu întâmplarea ce le era cunoscută. Toți au încuviințat și au urcat pe dată la castel, unde au tras fiecare în încăperile sale, iar Agrajes și unchiul său don Galvanes l-au luat la ei pe Balan, pentru a-i arăta toată cinstirea.

După ce-a trecut, deci, noaptea și au ascultat liturghia, cavalerii aceia s-au strâns toți în grădina unde locuia Amadis; acesta, cum a aflat, a lăsat-o pe doamna sa, ceva mai liniștită, în tovărășia verișoarei sale, Mabilia, a sorei sale, Melicia, și a Grasindei, și a ieșit din turn, îndreptându-se spre ei. Când i-a văzut laolaltă, ajunși acum regi și mari seniori, scăpați din atâtea lupte și primejdii prin care trecuseră încununați de victorii, deși avea chipul trist din pricina necazului cu regele Lisuarte, în inimă a simțit o mare bucurie, mult mai mare decât dacă toate acele avuții ar fi fost dobândite pentru el singur, și s-a dus să-i îmbrățișeze, după cum toți l-au îmbrățișat pe el, dar cele mai mari dovezi de dragoste i le-a dat lui Balan Uriașul, pe care l-a îmbrățișat de mai multe ori, arătându-i cinstirea sa cu multă curtenie.

Și stând ei acolo cu toții, regele don Galaor, ce suferea datorită dispariției regelui Lisuarte ca și când ar fi fost vorba de regele Perion, tatăl său, le-a spus că trebuie să hotărască fără niciun bob zăbavă ce e de făcut în legătură cu regele Lisuarte, fiindcă el, dacă îi îngăduie Amadis, ar porni de-ndată în căutarea lui, fără să-și afle odihnă zi și noapte, până își va pierde viața ori o va salva pe cea a regelui, dacă mai trăiește. Amadis i-a răspuns: „Viteazule domn și frate, nedrept ar

fi ca un rege atât de viteaz, de slăvit și gata întotdeauna să-i ajute pe cei drepți, să nu fie ajutat de viteji când se află la mare ananghie, căci lăsând la o parte legătura mea de rudenie cu el, toți suntem datori să facem așa cum ați spus, după cum datorită virtuții și marii sale nobleți a meritat să fie slujit și ajutat în bătăliile sale de toți cei cu virtute și judecată". Apoi a poruncit să se înfățișeze Brandoibas, ca să afle ce se făcuse pentru căutarea regelui și să le spună cum ar putea-o sluji și mulțumi mai bine pe regină. El le-a spus tot ce știa, cum îndată după ce regele a dispărut, multă lume a pornit să-l caute, și că trebuie să fie convinși că, de se află captiv în codrul acela, ori întemnițat undeva în regatul său, asemenea lucru nu se poate tăinui; de aceea gândul reginei și al tuturor celorlalți este că fusese răpit și dus pe o corabie pe mare, ori înecat în valuri, căci după cât de iute s-a pornit în ajutorul lui, vrăjmașii n-ar fi avut timp nici să-l îngroape; și le-a mai spus că, după părerea lui, cum întreg regatul se arătase foarte îndurerat, toți supușii o vor sluji mai departe pe regină cu multă dragoste și ascultare, neașteptându-se nimeni să i se împotrivească cineva; așa că ei, având acea flotă numeroasă, ar trebui să plece în cele patru zări, căci, după cum soarta le-a fost prielnică foarte în toate câte le-au început a face, n-avea să se schimbe acum, când pornesc la această faptă plini de însuflețire și de dragoste. Tuturor acelor domni li s-a părut înțelept sfatul lui Brandoibas și au hotărât să facă întocmai, așa că l-au rugat pe Amadis să chibzuiască în ce locuri să înceapă căutările, pe mare și pe uscat, ca să nu rămână necercetat niciun colțișor, dar mai întâi, să îi conducă pe dată înaintea Orianei, pentru că voiesc să jure și să făgăduiască în fața ei că nu vor înceta căutările până nu vor ști dacă tatăl ei, regele, e mort ori e viu, socotind că astfel îi vor mai alina tristețea. Și pe când se îndreptau cu toții spre intrarea în turn, a sosit un om și le-a spus: „Domnilor, o femeie a ieșit din pântecele balaurului cel mare și credem a fi Urganda Necunoscuta, că alta n-ar fi avut puterea să intre acolo". Când Amadis a auzit asta, a spus: „Dacă e ea, să fie bine venită, căci în aceste clipe trebuie să ne bucurăm de sosirea ei mai mult decât de a oricui altcineva". Și pe loc au trimis după cai, să îi iasă în întâmpinare, dar n-au putut ajunge atât de repede, așa că Urganda apucase să coboare pe uscat și, călare, însoțită de cei doi pitici ai săi ce îi duceau calul de dârlogi, ajunsese la intrarea în grădină. De cum au văzut-o, acei seniori s-au îndreptat spre ea și primul a ajuns regele don Galaor, care a luat-o în brațe și a

coborât-o de pe cal. Toți au salutat-o și i s-au închinat cu multă curtenie, iar ea le-a spus: „Cred că sunteți convinși, vitejii mei domni, că nu mi se pare ciudat să vă aflu aici laolaltă, pentru că atunci când am plecat de-aici am prevestit că așa se va întâmplă, dintr-o pricină neștiută vouă. Dar să nu mai vorbim acum despre asta, căci mai înainte de a vă spune alte lucruri, vreau să o văd și să o mângâi pe Oriana, fiindcă suferința și durerea ei mă chinuie mai mult ca ale mele proprii". Așa că au plecat toți cu ea spre încăperile Orianei. Când Oriana a văzut-o intrând pe ușă, a podidit-o amarnic plânsul și a spus: „Oh, buna mea doamnă și prietenă, cum de n-ați făcut nimic pentru a împiedica această mare nenorocire care l-a lovit pe regele ce vă iubește atât de mult, voi ce știți dinainte toate câte urmează să se întâmple? Acum îmi dau seama că dacă domnia voastră nu ați izbutit să-l ajutați, nimeni nu va izbuti"; și, lovindu-se cu palmele peste față, s-a lăsat să cadă într-un jilț. Urganda s-a apropiat de ea și, îngenunchind, a luat-o de mână și i-a spus: „Iubită doamnă și fiică, nu vă mâhniți și nu vă întristați atâta, căci împărățiile și marile ranguri cu care ați fost dăruită din belșug întotdeauna pricinuiesc asemenea necazuri și fără de ele nu le poți avea, fiindcă de s-ar întâmplă altfel, cu multă dreptate ne-am putea plânge, cei ce avem puține bogății, de atotputernicul Stăpânitor, de vreme ce, fiind toți dintr-o plămadă și de același fel, stăpâniți de plăceri și patimi, și, în cele din urmă, de-o seamă în fața morții, ne-a făcut atât de feluriți în privința bunurilor acestei lumi: pe unii seniori, pe alții vasali, atât de supuși și smeriți, încât pe drept ori pe nedrept, suntem siliți să îndurăm temnița, moartea, surghiunul și alte nenumărate pedepse, după cum e vrerea, dorința și porunca celor mai mari; și dacă cei astfel înrobiți și asupriți află vreo mângâiere în marea lor suferință, aceasta nu e alta decât jocul sorții ce pricinuiește aceste primejdioase prăbușiri, dar așa e rânduit și îngăduit de regeasca sa maiestate, cum sunt toate celelalte câte ne înconjoară pe lumea asta, și nimănui nu îi e dată puterea, oricât de înțelept sau învățat ar fi, să poată schimba ceva. Așa că, preaiubită doamnă, cumpănind răul cu binele și tristețea cu veselia, veți afla multă alinare pentru suferința voastră; cât despre cele spuse despre tatăl vostru, e adevărat că știam dinainte ce se va întâmpla, cum am vestit cu vorbe învăluite atunci când am plecat de-aici, dar nu am puterea de a putea schimba ceea ce e rânduit; voi face însă tot ce îmi este îngăduit să fac venind aici, și, cu ajutorul Celui de Sus, vom afla astfel leac pentru marea tristețe ce v-a

copleșit”. Apoi a lăsat-o și s-a întors la cavalerii ce, laolaltă, rânduiau unde să plece fiecare, și le-a spus: „Vitejii mei domni, vă amintiți, de bună seamă, că atunci când am plecat din această insulă, lăsându-vă pe toți împreună, v-am vestit că la vremea când coconul Esplandian va fi făcut cavaler, dintr-o pricină neștiută de domniile voastre, cei mai mulți vă veți fi întors aici, și că s-a întâmplat astfel, stă mărturie prezența voastră. Eu am sosit așa cum v-am făgăduit, atât pentru acest eveniment, cât și pentru a vă scuti de luptele și grelele munci ce vă pot aștepta pe toți în aceste căutări ale voastre, fără să izbutiți cu niciun chip ceea ce doriți să împliniți, căci și de-ar încerca să-l găsească pe regele Lisuarte, dându-și toată silința, toți câți s-au născut pe lume și ar mai fi în viață, precum și cei ce stau să se nască, aflându-se unde este, ar fi cu neputință să izbândească; și de aceea, domnii mei, nu vă lăsați inimile stăpânite de o mare nebunie, vrând să aflați cu puțină judecată și după ce ați fost preveniți de mine, ceea ce vrerea celui mai puternic Domn nu îngăduie să fie știut, și lăsând asta pe seama celui căruia, prin marele-i har, îi este îngăduit să o facă, ținând seama că zăbava putea pricinui mult rău, duceți la bun sfârșit ce se cuvine și, așa cum vă aflați aici, împreună cu frumosul cocon Esplandian, Talanque și Maneli cel Cumpătat și Ambor, fiul lui Angriote de Estravaus, veniți să-mi fiți oaspeți noaptea asta și o parte a zilei de mâine, pe acea mare corabie ce seamănă cu un balaur”.

După ce acei domni au ascultat cele spuse de Urganda, au tăcut cu toții, că niciunul nu știa ce să răspundă, fiindcă, după cum cele vestite de ea în trecut se dovediseră atât de adevărate, au fost siguri că și cele spuse acum se vor adeveri, așa că, fără să-i mai răspundă ceva, au hotărât să-i împlinească porunca, socotind că așa e cel mai bine, și, pe dată, încălecându-și caii, cu ea, cu Esplandian și cu ceilalți coconi, au pornit spre țărmul mării, cum le zisese Urganda, ca să ajungă cu o corabie până la marele balaur, ceea ce s-a făcut întocmai.

După ce au ajuns și au urcat pe acea mare corabie, Urganda a intrat cu ei într-o sală mare și bogată, unde le-a așezat mese să cineze, iar ea și coconii au intrat într-un paraclis aflat la capătul sălii, împodobit cu aur și nestemate de foarte mare preț, și a cinat acolo cu ei, în sunetul mai multor lăute la care cântau cu multă dulceață niște domnișoare. Când s-a sfârșit cina, Urganda, lăsându-i pe coconi acolo, a intrat în sala cea mare unde se aflau cavalerii și i-a rugat să se ducă în capelă și să le țină tovărășie neofiților. După o vreme,

Urganda s-a întors și ea în paraclis, ținând în mână o armură, urmată de nepoata ei, Solisa, cu un coif, și de Julianda, sora acestei Solisa, cu un scut; toate aceste arme nu erau albe așa cum obișnuiesc să poarte alți neofiți la începutul vieții lor de cavaleri, ci mai negre decât ar fi putut fi orice altceva. Urganda s-a dus la Esplandian și i-a spus: „Preafericit cocon, mai fericit decât oricare altul din vremea ta, îmbracă această armură pe potriva negurii din inima ta vitează și tare, datorată nenorocirii regelui, bunicul tău, căci, așa cum strămoșii ce au înființat ordinul cavaleresc au socotit că e potrivit ca într-o asemenea împrejurare nouă și veselă cavalerii să primească arme noi și albe, eu socotesc că la această mare tristețe potrivit este să primești arme negre și triste, pentru ca, privindu-le, să-ți amintești să înlături pricina tristei lor culori”.

Atunci, Esplandian și-a îmbrăcat armura, ce era foarte solidă și frumos lucrată. Solisa i-a așezat coiful pe cap, iar Julianda i-a petrecut scutul pe după gât. Urganda s-a uitat la Amadis și i-a spus: „Pe bună dreptate acești cavaleri ar putea să se întrebe de ce acestei armuri îi lipsește spada, dar voi, viteazul meu domn, știți unde se află și că a fost păstrată pentru el de atâta amar de vreme de aceea care, în vremea ei, nu și-a aflat pereche în stăpânirea tuturor științelor, în afară de cea a înșelătoarei iubiri a celui pe care îl iubea mai mult decât pe sine însăși, ce a fost pricina nefericitului și durerosului ei sfârșit. Cu acea spadă fermecată, care are puterea să dezlege și să spulbere toate celelalte vrăji, și cu brațul lui puternic, Esplandian va săvârși asemenea fapte, încât cele ce până acum orbeau cu strălucirea lor, vor păli mult și se vor întuneca”.

După ce Esplandian a fost îmbrăcat în armură, cum ați auzit, în capelă au intrat patru domnișoare, fiecare cu câte o armură de cavaler, toate atât de albe și strălucitoare ca luna, tivite și împodobite cu multe pietre prețioase și cu niște cruci negre; și fiecare dintre domnișoare l-a îmbrăcat în armură pe unul din coconi; apoi, îngenunchind toți, cu Esplandian în mijloc, în fața altarului Fecioarei Maria, cu capetele și mâinile descoperite, au vegheat armele, așa cum era datina în vremurile acelea; și Esplandian era atât de frumos, că îi strălucea chipul ca razele soarelui, făcându-i să se minuneze foarte pe toți câți îl priveau îngenuncheat cu multă pioșenie și adâncă umilință, rugând-o pe Maica Domnului să-i ceară slăvitului ei Fiu să îl ajute și să îl călăuzească astfel, încât să nu păteze marea cinste ce i se făcuse și să îi mulțumească, pentru ca în nesfârșita lui bunătate să

îi îngăduie, lui mai curând decât altcuiva, dacă regele Lisuarte mai este în viață, să îi redea cinstea și regatul. Așa a petrecut toată noaptea, fără să vorbească, ci doar făcându-și aceste rugăciuni și altele multe, socotind că nici forța nici vitejia, oricât de mari ar fi, nu au mai multă putere decât cea pe care avea să o primească astfel. Așa a trecut noaptea aceea, stând toți de veghe cu acei cavaleri neofiți, cum ați auzit, iar când a venit dimineața, pe spinarea balaurului s-a ivit un pitic foarte urât și pipernicit cu o trâmbiță mare în mână, din care a sunat atât de tare, că s-a auzit mai în toată insula și toată lumea s-a neliniștit și a ieșit pe turnurile și meterezele castelului, pe când mulți alții s-au cățărat pe stânci și pe înălțimi ca să poată vedea mai bine, iar doamnele și domnișoarele din marele turn din grădină s-au urcat sus în vârf în cea mai mare grabă cu putință, ca să afle ce se întâmplă de sună așa de tare acea trâmbiță. Când Urganda a văzut asta, le-a cerut cavalerilor să urce sus, unde se afla piticul, iar ea, având-i în față pe cei patru cavaleri neofiți și ținându-l de mână pe Esplandian, a urcat în urma lor; după ei veneau șase domnișoare îmbrăcate în negru cu șase trâmbițe aurite; și când au ajuns sus, Urganda i-a spus uriașului Balan: „Prietene Balan, așa cum natura a vrut să fii mai presus de toți cei din stirpea ta, făcându-te atât de deosebit de felul lor de-a fi și învățându-te ce este dreptatea și virtutea, cum nu s-a întâmplat până acum cu niciunul din strămoșii tăi, astfel că putem spune că acest dar ori har l-ai primit prin vrere dumnezeiască, tot așa, datorită dragostei nețărmurite pe care știu că i-o porți lui Amadis, vreau să fii alesul meu printre acești atât de însemnați cavaleri, ceea ce nimănui înaintea voastră, nici acum, nici în viitor nu i-a fost și nu-i va fi dat să izbutească, și cu mâna ta să-l faci cavaler pe acest cocon, fiindcă marile sale isprăvi vor sta mărturie că vorbele mele sunt adevărate și vor statornici gloria ce o dobândești dându-i însemnele cavalerești celui ce va fi atât de vestit și mai presus decât toți vitejii”. Uriașul, când a auzit asta, s-a uitat la Amadis fără să răspundă nimic, șovăind parcă să facă ce spusese acea doamnă. Amadis, văzându-l nehotărât, și-a dat seama că așteaptă încuviințarea lui și a spus: „Viteazul meu domn, faceți ce vă spune Urganda, căci toți trebuie să ascultăm de poruncile ei și să nu-i stăm cu nimic împotrivă”. Atunci uriașul l-a luat de mână pe Esplandian și l-a întrebat: „Frumosule cocon, vrei să fii cavaler?” „Vreau”, a răspuns el. Uriașul l-a sărutat pe dată, i-a legat pintenul drept și a spus: „Acel atotputernic Dumnezeu ce ți-a dat din înfățișarea și harul

său mai mult decât oricărui muritor, să te facă un cavaler atât de viteaz, încât cu multă dreptate să-mi pot ține de pe acum cea de-a patra făgăduială a mea, și anume, să nu mai fac pe nimeni altul cavaler". După aceasta, Urganda a spus: „Amadis, domnul meu, dacă cumva aveți în gând să-i dați vreo poruncă acestui cavaler neofit, faceți-o pe dată, căci trebuie să se despartă grabnic de domnia voastră". Amadis, cunoscând felul de-a fi al Urgandei și știind că nu-i atrăsese astfel atenția fără să fi avut o pricină însemnată, a spus: „Esplandian, fiule, în vremea când am trecut prin Insulele României și am ajuns în Grecia, acel mare împărat mi-a arătat multă cinstire și mi-a făcut multe daruri, și încă mai mult m-a îndatorat după plecarea mea, cum au văzut acești domni, când ne-am aflat și eu și ei la ananghie, așa că sunt dator să îl slujesc tot restul vieții mele; și între alte dovezi de mare cinste ce mi s-au adus acolo, cea pe care trebuie să o prețuiesc deosebit este că preafrumoasa Leonorina, fiica acelui împărat, mai gingașă și mai frumoasă decât oricare domniță din câte s-ar putea afla pe lume, și regina Menoresa cu alte doamne și domnișoare de neam ales m-au primit în încăperile lor cu nespusă plăcere și bucurie, arătându-mi atâta grijă, de parcă aș fi fost fecior al împăratului lumii, fără să știe pe atunci nimic alta despre mine decât că sunt un cavaler sărac; la plecarea mea, aceste doamne mi-au cerut să le îndeplinesc o rugăminte și de-mi va fi cu putință să mă întorc acolo să o îndeplinesc, iar de nu, să le trimit un cavaler din neamul meu, care să le poată sluji; eu le-am făgăduit că așa voi face și pentru că eu nu pot să le îndeplinesc rugămintea, îți cer ție să o faci, și, dacă Dumnezeu, în mila lui, te va lăsa să duci la bun sfârșit ceea ce dorim cu toții, să nu uiți că mi-am dat cuvântul unei doamne de neam foarte mare; și ca să creadă că tu ești cel ce vii din partea mea, ia acest frumos inel ce și l-a scos însăși Leonorina din deget pentru a-l pune în al meu". Și i-a dat inelul dăruit de acea prințesă, cel cu nestemata pereche cu cel din bogata coroană, cum se povestește în cartea a treia a acestei istorii. Esplandian a îngenuncheat în fața lui și i-a sărutat mâinile, spunând că va face cum i-a poruncit, dacă așa va vrea Dumnezeu. Dar asta nu s-a întâmplat așa de curând cum socotiseră și unul și celălalt, căci mai înainte acest cavaler a trecut prin multe încercări primejdioase de dragul acestei frumoase domnițe, de care se îndrăgostise doar auzind de marea-i frumusețe, cum vă vom povesti în altă istorie.

După aceasta, Urganda i-a spus lui Esplandian: „Frumosule fecior,

faceți-i cavaleri domnia voastră pe acești coconi, căci foarte curând vă vor răsplăti pentru această cinste primită din mâna voastră”. Esplandian a făcut așa cum i s-a poruncit, astfel că toți o dată au intrat în ordinul cavalerilor. Atunci, cele șase domnișoare de care ați auzit au sunat din trâmbițe atât de dulce și de plăcut la ureche, încât toți acei domni câți se aflau acolo și cei cinci cavaleri neofiți au căzut într-un somn adânc, ca duși pe altă lume, iar marele balaur a prins să arunce pe nări un fum așa de negru și de gros, că nimeni dintre cei ce priveau n-a mai putut vedea altceva decât pâcla aceea neagră; dar în scurtă vreme, nu se știe în ce fel și chip, toți acei domni s-au trezit în grădină, sub copacii unde îi aflase Urganda când sosise acolo, iar când s-a risipit fumul cel gros, balaurul cel mare nu s-a mai zărit și n-au știut ce s-a întâmplat cu Esplandian și ceilalți tineri cavaleri, astfel că toți s-au înspăimântat foarte.

Când cavalerii s-au privit unii pe alții, li s-a părut că totul s-a petrecut în vis, dar Amadis a văzut că are în mâna dreaptă o carte ce grăia astfel:

> *„Voi, regi și cavaleri ce vă aflați aici, întoarceți-vă în țările voastre, lăsați sufletele voastre să se odihnească și să-și afle tihnă, lăsați slava, gloria și faima faptelor de arme celor ce încep să urce cu marea roată a schimbătoarei sorți, mulțumiți-vă cu ce ați dobândit până acum, fiindcă i-a fost pe plac să-și țină pe loc și nemișcată primejdioasa roată mai mult timp pentru voi decât pentru alții din vremea voastră; iar tu, Amadis de Gaula, ce din ziua când regele Perion, tatăl tău, te-a făcut cavaler la rugămintea doamnei tale, Oriana, ai învins mulți cavaleri și puternici și viteji uriași, trecând peste tot timpul prin mari primejdii pentru viața ta până în ziua de azi, făcând să tremure fioroase și înfricoșătoare sălbăticiuni, înfiorate de mare spaimă în fața inimii tale viteze, de aici înainte odihnește-ți ostenitul trup, căci acea soartă prielnică ție îți întoarce roata pentru celălalt, și, lăsându-i pe toți dedesubt, dorește ca el să ajungă sus. Începe să guști din licoarea amară ce însoțește coroanele și domniile, căci în curând îți va fi dat să o bei, și așa cum, pe când erai singur și trăind ca un biet cavaler, având doar un cal și o armură, i-ai ajutat pe mulți și mulți au avut nevoie de tine, acum, când te bucuri de avuții ce făgăduiesc mincinoasă tihnă, va trebui să fii de mulți ajutat, ocrotit și*

apărat; și tu, care până acum n-ai făcut alta decât să-ți câștigi faima prin propria-ți putere, socotind că astfel îți faci datoria, acum va trebui să-ți împarți gândurile și grijile în atâtea și felurite feluri, încât deseori vei vrea să te întorci la viața ta dinainte și să nu-l ai decât pe piticul tău căruia să-i poruncești. Începe o viață nouă, cu gândul mai mult să cârmuiești decât să lupți, cum ai făcut până acum, lasă faptele de arme celui ce i-au fost hărăzite marile victorii de către acel înalt judecător deasupra căruia nu se află nimeni să-i poată schimba sentința, căci marile tale fapte de arme, vestite în toată lumea, vor pieri în fața faptelor lui, așa că mulți neștiutori vor spune că fiul și-a ucis tatăl, dar să știi că nu e vorba de acea firească moarte căreia toți îi suntem datori, ci de o alta, care învingând toate celelalte primejdii și mari zbuciumări, dobândește atâta glorie, încât cea a înaintașilor este uitată, iar dacă mai rămâne totuși în amintirea cuiva, nu se poate numi glorie ori faimă, ci umbra acestora”.

După ce au sfârșit de citit acea carte, s-au sfătuit multă vreme între ei ce trebuie ori ce pot face. Așa că părerile erau foarte deosebite, deși țelul tuturora era același, și atunci Amadis a spus: „Viteji domni, cu toate că nu e îngăduit să se dea crezare vrăjitorilor și celor pricepuți la farmece și vrăji, cele făptuite de această doamnă și văzute de noi înșine, trebuie să ne dea speranța că și cele povestite de ea se vor adeveri, cu atât mai mult cu cât este în puterea Domnului, atoateștiutor și atotputernic, să îngăduie ca mai curând Urganda să repare această nenorocire și să afle ceea ce pe alte căi cu multă osteneală am putea afla, așa cum s-a dovedit până acum, și de aceea, vitejii mei domni, socotesc că e bine să facem cum ne sfătuiește și ne poruncește; întoarceți-vă în regatele voastre de-abia dobândite, iar fratele meu, regele don Galaor, și don Galvanes, unchiul meu, împreună cu Brandoibas, să se ducă la regina Brisena să o înștiințeze despre felul cum am vrut să-i împlinim poruncile și pricina ce ne-a oprit, și să afle totodată ce îi este mai pe plac să facem mai departe; eu voi rămâne aici cu vărul meu Agrajes, până vom primi vești de la ea, și de va fi nevoie de sprijinul și ajutorul nostru, mult mai iute vom ști risipiți fiind, decât laolaltă, rămânând ca cei ce află ceva să îi vestească și pe ceilalți să vină în ajutor”.

Tuturor acelor seniori și cavaleri li s-a părut înțeleaptă această

hotărâre a lui Amadis și au făcut întocmai: regele don Bruneo și don Cuadragante, seniorul de Sansueña, s-au întors în regatele lor, luându-le cu ei pe preafrumoasele lor soții, Melicia și Grasinda, iar regele don Galaor, don Galvanes și Brandoibas au plecat la Londra, unde se afla regina Brisena; Amadis, Agrajes și Grasandor au rămas în Insula Ferecată împreună cu acel puternic uriaș Balan, seniorul Insulei Turnului Roșu, hotărât să nu se despartă de Amadis câtă vreme nu avea să primească vești despre regele Lisuarte, iar de ar fi fost să aibă nevoie de ajutor, să treacă prin orice încercări și primejdii, după cum îi va cere acesta.

AICI SE SFÂRȘESC CELE PATRU CĂRȚI ALE NEÎNFRICATULUI ȘI PREAVIRTUOSULUI CAVALER AMADIS DE GAULA, FIUL REGELUI PERION ȘI AL REGINEI ELISENA, ÎN CARE SE POVESTESC FOARTE PE LARG MARILE AVENTURI ȘI TERIBILELE LUPTE CE LE-AU DUS LA CAPĂT ȘI LE-AU PURTAT ÎN VREMEA LUI EL ȘI MULȚI ALȚI CAVALERI, ATÂT DIN NEAMUL SĂU, CÂT ȘI PRIETENI DE-AI SĂI

virtual-project.eu

{1} Caius Fabricius Luscinus, consul roman între 282-278 î.e.n., simbol al simplicității și al dezinteresului.